

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

MEHMED ŞEVKÎ DÎVÂNİ
(METİN-İNCELEME)

Sibel AY

2502150316

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Mücahit KAÇAR

İSTANBUL – 2022

ÖZ
MEHMED ŞEVKÎ DİVANİ (METİN-İNCELEME)
SİBEL AY

Şevkî Divanı, Konya Koyunoğlu Şehir ve Müze Kitaplığı'nda 12678 arşiv numarasıyla kayıtlı, Hz. Muhammed ve ehl-i beytini övmek için kaleme alınmış bir divandır. Klasik Türk edebiyatında tek konuda yazılmış divanlara örnek teşkil eden Şevkî Divanı ile bu kapsamda değerlendirilebilecek yeni bir eserin ortaya konulabilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Şevkî'nin hayatı, sanatı ve divanı; eserin nüsha tavsifi ve muhtevası; Şevkî Divanı'nın na't edebiyatındaki yeri ele alınmıştır. İkinci bölümde eser aruz özellikleri, nazım şekilleri, dil ve imla özellikleri çerçevesinde şekil açısından; Hz. Muhammed'in akrabaları, dört halife ve on iki imam ana başlıkları ve Hz. Muhammed, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Hamza, Hz. Abbas, Hz. Fatıma, Hz. Hatice, Hz. Zeynelâbidîn, Hz. Muhammed Bâkır, Hz. Cafer-i Sâdık, Hz. Musa Kâzım, Hz. Ali Rıza, Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Nakî, Hz. Hasan Askerî ve Hz. Muhammed Mehdî şahıs alt başlıkları ile muhteva açısından ve son olarak da divanın hakim olduğu övgü üslubu sebebiyle tensikü's-sıfat üslubu yönünden incelenmiştir. Son bölümde ise Şevkî Divanı'nın transkripsiyonlu metni ve dili çevirisine yer verilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu elde edilen veriler değerlendirilip sonuçlar araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Şevkî Divanı, Hz. Muhammed, ehl-i beyt, on iki imam, dört halife.

ABSTRACT

DIVAN OF MEHMED ŞEVKÎ (TEXT-ANALYSIS)

SİBEL AY

Divan of Şevkî is registered in Konya Koyunoğlu City and Museum Library at archive number 12678. It is a divan written to praise the prophet Muhammad and his Ahl al-beyt. Şevkî's Divan is an example of divans written on a single subject in Classical Turkish literature. In our study, it is aimed to present a new work that can be evaluated within this scope.

Our study consists of three parts. In the first part, Şevkî's life, his sense of art and his divan; collation and content of the manuscript and the place of Divan of Şevkî in naat literature is discussed. In the second part, the technical aspect of the study is presented within the framework of rhythm features, verse forms, language, and orthographic features. Then, Ahl al-bayt of prophet Muhammad, four caliphs and twelve imams in three main headings are given and these three categories have been examined through twenty sub-headings: Ahl al-bayt of Prophet Muhammad, Abu Bakr, Omar, Osman, Ali, Hassan, Hussein, Hamza, Abbas, Fatima, Hatice, Zeynelabidin, Muhammad Bakir, Cafer Sadik, Musa Kazim, Ali Riza, Muhammad Takî, Ali Nakî, Hassan Askerî and Muhammad Mahdi and finally in terms of rhetorical technic called 'tensikü's-sıfat' due to the praising style dominated by the divan has been analyzed. In the last part, the transcribed text of Divan of Şevkî and its intralingual translation are given. The data obtained as a result of the analyzes were evaluated and the results were presented to the attention of the researchers.

Keywords: Divan of Şevkî, Prophet Muhammad, four caliphs, twelve imams, Ahl al-bayt.

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatında ele alınan önemli konulardan biri Hz. Muhammed ve ehl-i beytine duyulan muhabbettir. Birçok divanda, mesnevide ve müstakil eserde Hz. Peygamber ve etrafındakilere duyulan sevginin ele alındığı çok sayıda şiir yer almaktadır. Hatta bazı şairler çoğunlukla şefaathat ve manevi yardım temennisiyle sadece Hz. Peygamber'i ve ehl-i beytini methetmek için müstakil eserler kaleme almışlardır. Bu şekilde hazırlanmış eserlerden biri de *Şevkî Divanı*'dır.

Hayatı hakkında pek fazla bilgiye sahip olmadığımız Mehmed Şevkî Efendi, divanında Hz. Peygamber'i ve ehl-i beytini merkeze almıştır. Hz. Muhammed ve ehl-i beytine beslediği muhabbeti samimi bir şekilde dile getiren şair, eser boyunca birbirinden güzel övgülerle ahiret gününde Hz. Peygamber'den şefaathat, ehl-i beytinden ise manevi yardım talebinde bulunmuş, dünya hayatının ise onları överek kıymetleneceğini dile getirmiştir.

Bu çalışmada *Şevkî Divanı*'nın transkripsiyonlu metni, diliçi çevirisi ve incelemesi ortaya konmaya çalışılmıştır. Eserin şekil yönünden incelemesi kısa tutulmuş fakat konusu Hz. Peygamber ve ehl-i beytinin övgüsü olan divanın, muhteva yönünden incelenmesinde övgü üslubu bağlamında her bir şahıs detaylı bir şekilde incelenmiştir. Klasik Türk edebiyatında sınırlı sayıda olan tek konuya hasredilmiş divanlara örnek teşkil eden ve övgü üslubu ve düvazdeh türü açısından da özgün bir değere sahip olan bu divan metnini ortaya koymak, günümüz Türkçesi'ne aktarmak ve incelemek vasıtasıyla Klasik Türk edebiyatı alanındaki çalışmalara ve edebiyatımızın şiir dünyasına katkıda bulunabilmek çalışmamızın gayesidir.

Bu tez çalışması uzun bir yolculuğun ürünüdür. Bu yolculuğun tamamlanması vesilesiyle ilk danışmanım Prof. Dr. Muhammet Nur DOĞAN'a, hocamın emekliliğinden sonra danışmanım olan ve daima rahmetle andığım merhum hocam Doç. Dr. Cemal AKSU'ya, Cemal ocanın vefatından sonraki dönemde çalışma alanlarımız farklı olmasına rağmen katkı ve özverisini benden esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Zehra HAMARAT'a ve Kasım 2019'dan beri tez danışmanlığımı yürüten ve çalışmamın her aşamasında hoşgörüsünü, bilgisini ve desteğini esirgemeyerek şevkimi daim kılan hocam Prof. Dr. Mücahit KAÇAR'a minnet ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca yaptığı tespitlerle başta tezimin övgü üslubu çerçevesinde şekillenmesinde ve

birçok noktada katkısı olan hocam Prof. Dr. Sadık YAZAR'a, tez metnimi bulmam ve tezimde ilerlemem konusunda katkılarını esirgemeyen hocam Dr. Öğr. Üyesi Esra EGÜZ O DONOHÖE'ye ve yazma metinde okuyamadığım kelimelerin çözülmesinde destek olan hocam Dr. Öğr. Üyesi Bilal ALPAYDIN'a teşekkür ederim. Tez çalışmamı yürütürken kütüphanelerinin kapılarını ardına kadar açan hocalarım Prof. Dr. Osman ÜNLÜ ve Dr. Öğr. Üyesi Berna AYAZ'a ve Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi'ndeki hocalarım ve mesai arkadaşlarıma, ne zaman motivasyonum düşse desteğini esirgemeyen ve tezimin imla yönünden tashihinde destek olan arkadaşlarım Arş. Gör. Büşra KAPLAN'a, Dr. Serkan ŞEMEN'e, Selim AY'a ve Meltem ÜNLÜ'ye; bu tezi yazmamda maddi destek sağlayan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na (TÜBİTAK) ve eğitim hayatım boyunca bana daima destek olan anneme ve kardeşime teşekkür ederim.

Sibel AY

Balıkesir, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEVKÎ VE DİVANI

1.1. Şevkî'nin Hayatı, Sanatı ve Divanı.....	6
1.2. Nüsha Tavsifi	11
1.3. <i>Şevkî Divanı</i> 'nın Nu'ût Edebiyatı İçindeki Yeri	14
1.4. Düvazdeh Türü ve Şevkî Dîvânı	20
1.5. Övgü Üslubu Açısından <i>Şevkî Divanı</i> ve Tensîkü's-Sıfat	35

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEVKÎ DİVANI'NIN İNCELENMESİ

2.1. <i>Şevkî Divanı</i> 'nın Şekil Açısından İncelenmesi	45
2.1.1. Aruz Özellikleri.....	45
2.1.1.1. Hezec Bahri.....	46
2.1.1.2. Recez Bahri	47
2.1.1.3. Remel Bahri	47
2.1.1.4. Muzâri Bahri	48
2.1.1.5. Müctes Bahri	48

2.1.2. Nazım Şekilleri.....	53
2.1.2.1. Gazel	53
2.1.2.2. Kaside.....	70
2.1.2.3. Murabba	73
2.1.2.4. Muhammes.....	74
2.1.2.5. Müseddes	75
2.1.2.6. Müsebba	76
2.1.2.7. Müstezad	76
2.1.2.8. Tahmis.....	77
2.1.3. Dil ve İmla Özellikleri	78
2.2. <i>Şevkî Divanı</i> 'nın Muhteva Açısından İncelenmesi	84
2.2.1. Hz. Muhammed ve Akrabaları.....	85
2.2.1.1. Hz. Muhammed.....	85
2.2.1.2. Hz. Hatice.....	90
2.2.1.3. Hz. Fatıma	100
2.2.1.4. Hz. Abbas.....	109
2.2.1.5. Hz. Hamza.....	117
2.2.2. Dört Halife	122
2.2.2.1. Hz. Ebubekir	123
2.2.2.2. Hz. Ömer	136
2.2.2.3. Hz. Osman.....	142
2.2.2.4. Hz. Ali	148
2.2.3. On İki İmam	161
2.2.3.1. Hz. Ali	161

2.2.3.2. Hz. Hasan	161
2.2.3.3. Hz. Hüseyin.....	168
2.2.3.4. Hz. Zeynelâbidin	176
2.2.3.5. Hz. Muhammed Bâkır	183
2.2.3.6. Hz. Cafer Sâdık	191
2.2.3.7. Hz. Musa Kâzım.....	196
2.2.3.8. Hz. Ali Rıza.....	202
2.2.3.9. Hz. Muhammed Tâkî	207
2.2.3.10. Hz. Ali Nâkî	214
2.2.3.11. Hz. Hasan Askerî	219
2.2.3.12. Hz. Muhammed Mehdî	225

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEVKİ DİVANI'NIN TRANSKRİPSİYONLU

METNİ VE DİLİÇİ ÇEVİRİSİ

3.1 Metnin Kurulmasında Dikkat Edilen Hususlar	232
3.2. Transkripsiyonlu Metin ve Diliçi Çeviri	234
SONUÇ	836
KAYNAKÇA	840
ÖZGEÇMİŞ	854

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: <i>Şevkî Divanı</i> 'nda Kullanılan Aruz Kalıpları ve Şiir Sayıları.....	44
Tablo 2: <i>Şevkî Divanı</i> 'ndaki Gazellerin Beyit Sayısı ve Konu Başlıkları.....	52
Tablo 3: <i>Şevkî Divanı</i> 'ndaki Kasidelerin Beyit Sayısı ve Konu Başlıkları.....	71

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
AKMB	:	Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
a.s.	:	Aleyhisselam
b.	:	Bin (oğlu)
Bknz.	:	Bakınız
bt.	:	Kızı
C.	:	cilt
�ev.	:	Çeviren, Tercüme Eden
d.	:	Doğum tarihi
D�A	:	Diyanet İslam Ansiklopedisi
H.	:	Hicri
haz.	:	Hazırlayan
Hz.	:	Hazreti
M.	:	Miladi
Nu:	:	Numara
nŗr.	:	Neŗreden
�.	:	�l�m tarihi
r.a.	:	Radıyallahu anh
s.	:	Sayfa
s.a.v.	:	Sallallahu Aleyhi ve Sellem
sa.	:	Sayı
SBE	:	Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDK	:	Türk Dil Kurumu

TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
Terc.	:	Tercüme
vb.	:	ve benzeri
vr.	:	varak
y.	:	yıl
Yay.	:	yayınları, yayıncılık
YL	:	Yüksek Lisans
yy.	:	Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, e	ص	ş
ب	b,p	ض	ḍ,ẓ
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s	ع	‘
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k,ñ,g
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ü, ū,o,ö
ژ	j	ه	h,a,e
س	s	ی	y,i,î
ش	ş	ء	’

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatında şairlerin en önemli eserleri olarak görülen divanlar, mürettep ya da gayr-i mürettep olması, kapsamlı ya da divançe olması gibi farklılıkları yanında biçim ve muhteva açısından da farklılaşırlar. Divanların büyük çoğunluğu için kasideler, gazeller, musammatlar, tarihler, muammalar şeklinde klasik bir tertipten söz ediliyorsa da bu tertibe her zaman uyulmaz. Şeklen tertibe uyulmadığı gibi bazı divanlar muhteva bakımından da farklılık göstermektedir. Muhteva bakımından divanlarda tevhid, münacat, na't, dört halife övgüsü, devlet büyükleri ve din adamlarının övgüsünün yer aldığı kasideler bölümünün akabinde Klasik Türk şiiri denilince akla gelen aşk, sevgi, tabiat, şarap, sevgilinin güzelliği, hikmet, tasavvuf, şairlerin tecrübe ve hayat görüşleri gibi konuların işlendiği gazeller yer almaktadır. Bunlar Klasik Türk edebiyatında divanların bilinen genel özellikleridir. Fakat bu genellemelerin kapsamı dışında kalan örneklerle de rastlanmaktadır.

Bazı divanlar yukarıdaki tertibi ve konu çeşitliliğini takip etmez. Özellikle tek konu çerçevesinde yazılmış divanlar bu kapsamda değerlendirilebilir. Tek konuya hasredilmiş divanların başında Hz. Peygamber'e duyulan saygı ve muhabbeti ifade etmek için kaleme alınmış na't divanları gelmektedir. Kaynaklarda Klasik Türk edebiyatındaki divan-ı nu'ûtlar hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Kaynaklara göre, XVII. ve XVIII. yüzyıldan itibaren na't yazma geleneğinde görülen artışın neticesinde ortaya çıkan divan-ı nu'û-utların ilk örneği XVII. yüzyılda kaleme alınmış *Himmetzâde Abdullah Abdî Divanı*¹'dir. Daha sonra Yahyâ Nazîm², İsmail Belîğ³, Neccarzâde

¹ Murat Ak, *Şair ve Peygamber Na't Geleneğinde Hz. Peygamber İmgesi*, Ketebe Yay., İstanbul, 2019, s.50-51.; Abdülmecit İslamoğlu, *Himmetzâde Abdullah (Abdî), Hayatı, Eserleri ve Dîvân-ı Nu'ût'u*, Ankara Üni. SBE, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003.

² Murat Ak, *a.g.e.*, s. 51-52.; Nazîm, *Dîvân-ı Belâgat-Unvân-ı Nazîm*, (neşr. Mehmed Nâil), İstanbul H.1257/M.1841.; Nevin Gümüş, *Yahyâ Nazîm Dîvânı I*, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992.; Aynur Çağlı İşlek, *Yahyâ Nazîm Dîvânı II*, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1991.; Mehmet Şimşek, *Yahyâ Nazîm Dîvânı (III.Dîvân)*, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2007.; Ahmet Kurban, *Yahyâ Nazîm Dîvânı IV*, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992.; Şaziye Kayhan (Ertürk), *Yahyâ Nazîm Dîvânı 5*, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1996.

³ Emine Yeniterzi, *Divan Şiirinde Na't*, TDV Yay., Ankara, 1993, s. 51.

Rıza⁴, Salâhî⁵, Ömer Fâik⁶, Nazîf⁷, Mehmed Fevzî Efendi⁸ ve Mehmed Tevfik⁹ de sadece na'lerden oluşan müstakil divanlar/divançeler kaleme almışlardır.

Hız. Peygamber'i övmek için kaleme alınmış şiirler, divanların yanı sıra mecmualarda da karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli konularda yazılmış şiirlerin toplandığı mecmualardan çok sadece na'lerden oluşturulan mecmualara baktığımızda katalogda açıkça nuut mecmuası olduğu bilgisi verilen şu eserler karşımıza çıkmaktadır: *Mecmua-i Nu'ût-ı Nebeviyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü Nu: 1211, *Mi'râciyye ve Na't-ı Şerîfler Mecmuası*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Paşa Bölümü, Nu: 733, *Na't-ı Şerîf Mecmuası*, Milli Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Nu: 312/1, *Mir'ât-u Muhammedî Yâhûd Safâ-yı Rûh*, Nâzımı: Ahmed Esad d. Abdü'n-Nafi', (Matbu: İstanbul, H.1302/M.1895), *Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmâ'ası*, Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Bölümü, Nu: 1211, *Mecmua-i Müntehab-ı Na't-ı Şerîf*, Millet Kütüphanesi, Nu: 779/1, *Nu'ût ve Kasaid Mecmuası*, Millet Kütüphanesi, 773/1, *Na't-ı Şerîf Mecmuası*, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşâkî Tekkesi Bölümü, Nu: 365/2, *Na't-ı Şerîf Mecmuası*, Sermet Çifter Kütüphanesi, Nu: 524 ve *Na't Mecmuası*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eser Kütüphanesi T9313'tür. Bunlar üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaları bulunmaktadır.¹⁰

⁴ Murat Ak, **a.g.e.**, s. 52-53.; Mehmet Özdemir, **Neccâr-zâde Rızâ Divânı'nın Edisyon Kitiği** Afyon Kocatepe Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Afyon 1999.; Tülin Danacı, **Neccâr-zâde Şeyh Rızâ Dîvânı**, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.

⁵ Murat Ak, **a.g.e.**, s. 53-54.: Metin Akkuş, **Hız. Peygamber'e Na'tlar Dîvân-ı Nu'ût-ı Salâhî**, Şelale Yay., İstanbul, 2002.

⁶ Murat Ak, **Bir Osmanlı Münevveri Fâik Ömer Efendi ve Divân-ı Nu'ût'u**, İSTEM, 2015, sa. 25, y. 13, s. 47-94.

⁷ Murat Ak **Şair ve Peygamber Na't Geleneğinde Hız. Peygamber İmgesi**, Ketebe Yay., İstanbul, 2019, s. 54.; Mehmet Elaldı, **Nazîf, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Divânı'nın Tenkitli Metni**, Selçuk Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2005, s. 29-31.

⁸ Murat Ak, **a.g.e.**, s. 55.

⁹ Murat Ak, **a.g.e.**, s. 55-56.; Şeyma Yeşil, **Çerkeşzâde Mehmed Tevfik Efendi ve Kasâ'id-i Tevfik'i**, Ankara Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

¹⁰ Detaylı bilgi için bkz: Murat Ak, **Na'tlerin Tasavvufî Temelleri ve Na't Mecmuaları (Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Bölümü 1210, 1211-Tenkitli Metin**, Selçuk Üniversitesi SBE Doktora Tezi, Konya, 2014, s.115-229; Mustafa Atilla, **Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmuası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)**, Dicle Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2012.; Yasemin Gökkuş, **Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum No. 779'da Bulunan "Mecm'ya-i Müntehab-ı Na't-ı Şerîf" Adlı Mecmû'a, 1b-69a Varaklar Arası (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, Cumhuriyet Üni., SBE Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2019.; Süleyman Nahîfî **Na't ve Mirâciyye Mecmuası (Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü, 1211)**, (Haz. Ahmet Tanyıldız), Ankara 2018

Bu çalışmaya konu edilen *Şevkî Divanı* da nuut mecmuaları ve nuut divanları gibi Hz. Peygamber'i ve ehl-i beytini övmek üzere kaleme alınmış şiirlerden oluşmaktadır. Farklı nazım şekilleriyle kaleme alınmış na'tlerin tamamı Şevkî mahlasıyla kaleme alınmıştır ve eser şekil bakımında mürettep bir divandır. Şevkî Dîvânı, bu bakımdan tek konuya hasredilmiş divanlar arasında yer almaktadır. Nu'ût divanları, nu'ût mecmuaları ve *Şevkî Divanı*'nın na't edebiyatındaki yeri ile ilgili detaylı bilgilere çalışmamızın 1.3. *Şevkî Divanı'nın Nu'ût Edebiyatı İçindeki Yeri* başlıklı bölümünde yer verilecektir.

Tezimizin ilgili bölümlerinde de ayrıntılı olarak ele alacağımız gibi, *Şevkî Divanı* gerek şiirlerin konuları gerekse de divanın tertip edilişi bakımından klasik divanlardan farklı bir özellik göstermektedir. Çalışmamızın amacı, bu açılardan özgün değer taşıyan *Şevkî Divanı*'nın bilinen tek nüshası üzerinden transkripsiyonlu metnini, diliçi çevirisini, şekil ve muhteva bakımından incelemesini ortaya koymaktır.

Klasik Türk edebiyatında tek konuya hasredilmiş divanlar hakkında yapılan çalışmaların sınırlı olduğu, bunlarda da özellikle metin neşri ve klasik inceleme metodlarının kullanıldığı görülmektedir. Biz ise çalışmamızda bu klasik inceleme usulünden ayrılarak divanın önemli özelliği olan övgü üslubunu ön plana çıkarmaya çalıştığımız bir usul tercih ettik. Hz. Muhammed, ehl-i beyti ve bazı sahabelerin övgüsü için kaleme alınmış, tam ve mürettep bir eser olan *Şevkî Divanı*'nın her bir harfte aynı hiyerarşik sıralama ile kaleme alınmış övgülerden oluşması muhteva incelememizi dinî unsurlar, ahlaki ve hikemi unsurlar, sosyal unsurlar gibi klasik inceleme başlıkları ile değil *Hız. Muhammed ve akrabaları, Dört Halife ve On İki İmam* olmak üzere üç ana başlık çerçevesinde şekillendirmiştir.

Bu usul çerçevesinde çalışmamızın muhteva incelemesini şahıs bazında temellendirdik. *Hız. Muhammed ve Akrabaları, Dört Halife ve On İki İmam* olmak üzere üç ana başlık ve 21 şahıs etrafında oluşturduğumuz bu inceleme, Şevkî'nin

(<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59382.suleyman-nahifi-nat-ve-miraciye-mecmuasipdf.pdf?0> Erişim tarihi: 23.01.2021); Halil İbrahim Şener, "Mirâciye ve Na't-ı Şerifler Mecmuasındaki Na'tların İşlenişi" İzmir Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Üyesi Tezi İzmir 1980.; Elif Ertuna, *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T9313 Numarada Kayıtlı Na't Mecmuası: İnceleme-Çevirili Yazılı Metin*, Kırklareli Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli 2019.

divanda kullandığı övgü sıralaması takip edilerek yapılmıştır. Bu kapsamda çalışmamızda her bir şahıs incelenirken, önce kendisi hakkında kaynaklarda yer alan bilgiler gözden geçirilmiş ve bu kaynaklara dayalı olarak hayatı hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Daha sonra *Şevkî Divânı*'nda incelenecek kişi için kaç övgü şiiri yazıldığı ve bu şiirlerde şairin kullandığı övgü sıfatlarının çeşitliliği hakkında bilgi verilmiştir. *Şevkî*'nin övgü şiirlerinde kullandığı sıfatlar, şiirlerde kullanıldığı sıra ile tasnif edilmiştir. Bu tasniften hareketle ilgili şahsın divanda en çok öne çıktığı hususlar beyitler örneğinde incelenmiştir. Ayrıca *Şevkî*'nin, ilgili şahsı ele alırken en sık kullandığı övgülerden yola çıkarak memduhun kaynaklarda böyle algılanıp algılanmadığı sorgulanmıştır. Kaynaklardaki gerçeklerle uyumlu olan fakat beyitlerin anlamlandırılmasında faydalı olacak ilave bilgiler var ise dipnotta verilmiştir. Ayrıca *Şevkî*'nin kullandığı övgü sıfatının kaynaklarda bulunamaması durumunda, bu istisnai durum da dipnotta belirtilmiştir.

On iki imama methiye ya da mersiye yazma geleneği, Alevî-Bektaşî edebiyatında oldukça yaygındır. Mevlevî, Gülşenî, Halvetî, Kadirî, Nakşî ve Hurûfî şairlerde de örneklerine rastlanan on iki imam hakkında yazılmış şiirlere düvazdeh adı verilmektedir. *Şevkî Divanı* düvazdeh türü¹¹ ile ilişkisi bakımından ilginç bir özellik göstermektedir. Divanda tamamı övgü amacıyla yazılmış yedi düvazdeh bulunmaktadır. *Şevkî Divanı*, düvazdeh türüne nazım şekilleri çeşitliliği bakımından da katkıda bulunmaktadır. Çalışmamızın 1.4. *Düvazdeh Türü ve Şevkî Divanı* başlıklı bölümünde düvazdeh türünün genel tanımı ve bu türde şiir kaleme alan şairler hakkında kısa bilgi verildikten sonra, *Şevkî Divanı*'nın muhtelif yerlerindeki yedi düvazdeh, şekil ve muhteva bakımından verilen kısa bilgilerinin akabinde yazmadaki sırasına göre şiir numarası belirtilerek bir araya toplanmıştır. Çalışmamızın *Şevkî Divanı'nın Metni ve Dil İçi Çevirisi* bölümünde şiirler günümüz Türkçesi'ne aktarıldığı için diliçi çeviriler bu kısma eklenmemiştir.

Çalışmamızın şekil açısından inceleme kısmında ise divanda hâkim olan övgü üslubu beyitlerle örneklendirilerek övülen kişiler için kullanılan övgü sıfatlarının

¹¹ Abdurrahman Güzel, *Dinî Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yay., 2012, s. 358.; Fatih İyiyol, "Alevî-Bektaşî Geleneğinde Düvâzlar-Düvâzimamlar" *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S.27, Yaz 2013, s. 228-250.

çeşitliliği ve özellikleri tespit edilmiştir. İncelemeden hareketle divan genelindeki övgü üslubuna dair tespitlerde bulunulmuştur. Aruz incelemesi kısmında ilgili vezinde yazılmış şiir sayısı ve şiir numaraları verilmiştir. Nazım şekilleri incelemesi bahsinde ise aruz incelemesinde olduğu gibi şiir sayısı ve şiir numaralarına ilaveten ilgili nazım şekli divandan örneklerle desteklenmiştir.

Çalışmamızda metnin oluşturulması ve nesre çevirisinde karşılaşılan temel problem, *Şevkî Divanı*'nın elimizde tek nüshasının olmasıdır. Metni kontrol edebileceğimiz ikinci bir nüshanın olmaması karşımıza *Şevkî*'den mi yoksa müstensihthen mi kaynaklandığı bilinmeyen imla ve söyleyiş problemlerini çıkarmaktadır. Metnin imlasında örneğin “tamlama i”si ile “ve” bağlacının birbirinin yerine ya da yanlış yerlerde kullanılması hatta bazı yerlerde “ve” bağlacının hiç yazılmaması; tamlamalarda tamlayan ve tamlanan sıralamasındaki hatalar; eklerin yanlış kullanılması ya da eksik olması; yargıdaki yüklem, nesne ya da özne eksiklikleri gibi sorunlar yüzünden şiirlerde *Şevkî*'nin bazen anlamı zihninde bitirdiği fakat bunu beyitlere yansıtamadığı görülmektedir. Bu durum çalışmamızda metnin kurulması ve nesre aktarılmasındaki en büyük sıkıntıyı oluşturmaktadır. Metnimizde klasik üsluba aykırı olan ifade çeşitlilikleri, eksiltili cümleler, hatalı tamlama hususiyetleri ve çalışmamızın 2.1.3. *Dil ve İmla Özellikleri* başlığında ele alınmıştır. Çalışmamızda bu problemleri Klasik Türk şiiri üslubu içerisinde aşmaya çalıştık. Metni kurarken yukarıda bahsettiğimiz problemlerin mümkün olduğunca aza indirgenebilmesi için Klasik Türk şiirinin genel anlam dünyasını ve şairin üslubunu göz önünde bulundurarak özellikle yargı ve tamlamaların eksik olduğu ifadelerde anlamı tahmin etmeye ve beyitlerin nesre çevirilerini genel olarak anlamı kurtaracak şekilde vermeye çalıştık.

Çalışmamızda *Şevkî Divanı*'nın transkripsiyonlu metni ortaya konmuş, şiirlerin diliçi çevirisi yapılmış ve divan hem şekil hem de muhteva açısından incelenerek bu incelemeden elde edilen sonuçlar değerlendirilip sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEVKÎ VE DİVANI

1.1. Şevkî'nin Hayatı, Sanatı ve Divanı

Elimizde Şevkî'nin hayatı hakkındaki ilk bilgi divanın başlığıdır. 1^b numaralı sayfadaki “*sülâle-i tahhâre'den ve evlâd-ı Mevlânâ'dan Karahisârî Mehmed Şevkî Efendi'nin divânıdır*” ibaresinden hareketle, Şevkî mahlaslı şairin asıl adının Mehmed olup Karahisarlı olduğu, soyu Hz. Muhammed'in pak soyuna dayandığından seyit olduğu, Hz. Mevlana'nın evlatlarından olduğu bilgilerine ulaşmak mümkündür. Tezkirelere baktığımızda Şevkî mahlaslı bir Mevlevî şair tespit edilememiştir.¹² “Evlâd-ı Mevlânâ'dan ifadesinin, Mevleviliği işaret edebileceği gibi âlim bir zatın evladı anlamında kullanılmış olması ihtimali diğer tezkirelerdeki Şevkî mahlaslı şairlerden biri olması ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

Tezkirelerde Şevkî mahlasını kullanmış on dört şair yer almaktadır. Bunlardan ilki 15. yüzyıl şairlerinden Mevlânâ Şevkî'dir. Çağatay sahası şairi olup şiirlerinde Türkçe ve Farsça'yı başarıyla kullandığı bilgisi yer alan şairin eseri olup olmadığı hakkında bilgi yoktur.¹³ Kaynaklarda 16. yüzyılda yaşadığı bilgisi yer alan Şevkî mahlaslı şairin asıl adı Mehmet'tir. Bursalı olan şair, Yavuz Sultan Selim Trabzon'da iken lalası Fenâri Şems Bey'in hizmetinde yetişmiş, şehzadeyle tanışmıştır. Bursa'da türbedarlık yapan Şevkî, H.950/M. 1543-44'te Emir Sultan menkıbelerini derlemiştir.¹⁴ Yine bu yüzyılda kaynaklarda asıl adı hakkında bilgi olmayan fakat Şevkî mahlasını kullanmış Türkçe ve Farsça şiirleri olan bir şairden söz edilmektedir.¹⁵ Bu dönemde Şevkî mahlasını kullanmış, bir diğer şair ise Edirne'de doğmuştur ve asıl

¹²Müracaat edilen kaynaklar: Esrar Dede, **Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevlevîyye** (haz. İlhan Genç), AKM Yay., Ankara, 2000. Ali Enver, **Semâhâne-i Edeb**, (haz. Sadık Erdem), TTK Yay., Ankara, 2013.; Sezâi Küçük, **Mevleviliği Son Yüzyılı**, Vefa Yay., İstanbul, 2007. Fatih Odunkıran, **Mevlevî tezkiresi: Sefîne-i Nefise-i Mevleviyân (İnceleme-metin)**, İstanbul Üniv. SBE yayınlanmamış Doktora Tezi., İstanbul, 2020.

¹³ Güftî, **Teşrifâtü's-Şu'arâ**, haz. Kaşif Yılmaz, AKM Yay., Ankara, 2001, s.98.

¹⁴ Kınâlızâde Hasan Çelebi, **Tezkiretü's-Şu'arâ**, haz. Aysun Sungurhan Eydurhan, TTK Yay., Ankara, 1989, s. 488.; Âşık Çelebi, **Meşâirü's-Şu'arâ**, haz. Filiz Kılıç, İstanbul Araştırma Enstitüsü Yay., İstanbul, 2010, s. 611.

¹⁵ Haluk İpekten vd., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 1988, s. 480.

adı Yusuf'tur. Tezkirelere göre II. Bayezid'in oğlu Sultan Mahmut Manisa'da şehzade iken divan kâtibi olan şair rik'ada ustadır. Üç dilde şiiri vardır. Kasideleri süslü ve muhayyel olup inşada ustadır. *Tavârih-i Âl-i Osman* adlı eseri ve *Divan*'ı vardır.¹⁶ Kanuni dönemi şairlerinden, Mısır'da doğan Şevkî'nin hakkındaki tek bilgi ise şiirlerinin rindane ve âşıkane olduğudur.¹⁷ Bir diğer Şevkî mahlaslı şair hakkında Kanunî döneminde yaşadığı, asıl adı Ahmed olup Hasib-zâde sanıyla tanındığı ve şiirlerinin güzel olduğu dışında kaynaklarda bilgi yoktur.¹⁸ 17. yüzyılda yaşayan ve asıl adı Mehmet olup Bursa'da doğmuş olan Çömez-zâde Şevkî'nin (ö. H.1100/M.1688) hayatı hakkında kaynaklarda başka bilgi yoktur. *Şerh-i Füsûsât, Zübdetü'l-Mâkâl, Erbâbu'l-Akl u Kemâl, Hâce-i Kuzât ve Evveliyât u Şerh-i Muhassenât-i Mahsûsât* adlı eserleri vardır.¹⁹ 18. yüzyılda yaşayan Şevkî mahlaslı asıl adı Seyyit Mehmet (ö.H.1189/M. 1775) olan şairin kaynaklarda sadece Sivrihisar müftüsü-zâde olarak tanındığı bilgisi vardır.²⁰ Kaynaklarda asıl adı Mehmed olan Şevkî mahlasını kullanmış şair, Sadrazam Koca Ragıp Paşa'nın kâtibi olup III. Ahmed (1703-1730) döneminde yaşamıştır.²¹ Şevkî mahlaslı bir diğer şairin asıl adı Ömer Şevkî olup 18. yüzyılın sonunda Mardin'de doğmuştur. *Divân-ı Se-zebân, Mecmuâ-i Fetâvâ, Münyetü'l-Musallî Tercümesi, Şerhu'l-Kâfiye fi'l-Ârûz* adlı eserleri vardır.²² 19 yüzyılda yaşadığı bilinen Şevkî mahlaslı şairin asıl adının Hüseyin olduğu, Sûzî Horasânî'nin torunlarından Cafer Sipâhî'nin oğlu olduğu, Bektâşî edebiyatı temsilcilerinden asker bir şair olduğu bilgisi vardır. Yayınlanan divanındaki şiirler mukayese edildiğinde ortak şiire rastlanmamış üslup benzerliği görülmemiştir.²³

¹⁶ Âşık Çelebi, **a.g.e.**, s. 610-611.; Kınâlızâde Hasan Çelebi, **a.g.e.**; s. 487-488.

¹⁷ Ahdî, **Gülşen-i Şu'ârâ (İndeksili Tıpkıbasım)**, haz.Süleyman Solmaz, TTK Yay., 2014, s. 193.

¹⁸ Ahdî, **a.g.e.**, s.190-191.

¹⁹ Sâlim Efendi, **Tezkiretü's-Şu'ârâ-i Sâlim Efendi**, haz. Adnan İnce, TDK Yay., Ankara, 2001, s. 278.

²⁰ Şefkat Tezkiresi, **Tezkire-i şu'ârâ-yı Şefkat-i Bağdâdî**, s.166,

Çevrimiçi: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55753.sefkat-tezkiresi-pdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 18.09.2019)

²¹ Şevkî Mehmed Efendi, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. İncinur Atik Gürbüz,

Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-mehmed-sevki-efendi> (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

²² Şevkî Ömer, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz.Hakan Yekbaş,

Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-omer-sevki> (Erişim Tarihi:05.01.2020)

²³ Turgut Koca, **Şevkî Hayatı ve Şiirleri**, Çınar Matbaası, İstanbul 1967, s. 4-8.

Çağatay sahası şairlerinden Muhammed Resûl Şevkî²⁴ ve Muhammed Şerîf Kettekorgânî²⁵ ile birlikte kaynaklarda adı geçen Şevkî mahlaslı şairlerdendir. Tezkirelerden hareketle yüzyılını tespit edemediğimiz Şevkî mahlasını kullanmış diğer iki şair bulunmaktadır. Bunlardan ilki bilgiler İstanbul’da doğduğu, divan kâtipliği yaptığı ve şiirlerinin güzel olduğudur.²⁶ Şevkî mahlasını kullanmış diğer şairin asıl adı Ahmed Çelebi olup Halepli’dir. Sâhip-zâde lakabıyla tanınan şairin Arapça, Farsça ve Türkçe şiirleri vardır.²⁷

Çalışmamıza konu olan divanın şairi Mehmed Şevkî Efendi’nin yukarıda tanıtılan şairlerden biri olması neredeyse imkansız denilecek kadar zayıf ihtimaldedir. Fakat şairin şiirlerinden ve yazmadaki derkenar notlarından hareketle şairin hayatı hakkında söylenebilecek en kesin bilgi, soyunun Hz. Zeynelâbidin vasıtasıyla Hz. Peygamber’e dayanmış olmasıdır. Şiirlerinde sık sık seyit olduğunu ifade eden Şevkî, divanındaki 97. şiir olan Hz. Zeynelâbidin’i methetmek için yazdığı gazelin son beytinde:

Ben seyyidem hüccet ile elde şecerem var bile

Benzemeyen hîçbir kula Zeynü’l-‘abâdur ‘âkıbet (97/5)

şeklinde seyitliği hususunda hiçbir şüpheye yer olmadığını, delilli, elinde soy şeceresi olan bir seyit olduğunu ifade etmiştir. Şairin bu beyanı üzerine Osmanlı Devleti’nde seyit ve şeriflerin şecere kayıtları tutan nakibüleşraflık²⁸ müessesesi üzerine araştırma yapılmış ve erişilebilen şecere kayıtları taranmıştır. Şevkî adıyla tarama yapıldığında

²⁴ Şevkî Muhammed Resûl, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. Adem Öger,

Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-muhammed-resul> (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

²⁵ Şevkî Muhammed Şerîf, Kettekorgânî, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. Feridun Tekin,

<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-muhammed-serif-kettekorgani>, (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

²⁶ Haluk İpekten vd., **a.g.e.**, s. 481.

²⁷ Şevkî Sâhib-zâde Ahmed Çelebi, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. İsmail Hakkı Aksoyak,

Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-sahibzade-ahmed-celebi> (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

²⁸ Detaylı bilgi için bakınız: Ayhan Işık, **Meşihat Arşiv Belgeleri Işığında Seyyidler ve Nakibü’l-eşraflık Müessesesi**, İstanbul Üni. SBE Doktora Tezi, İstanbul 2013.; Şit Tufan Buzpınar “Nakibüleşraf”, **DİA**, C. 32, 2006, s. 320-324; Hacı Yılmaz, “Osmanlıda Nakibü’l-eşraflık Kurumu ve Eyâlet-i Rum’da Seyyidler Defteri”, **IV.Uluslararası Alevilik Bektaşilik Sempozyumu (18-20 Ekim 2018 Ankara)Bildiriler Kitabı**, s.725-737.; Ayhan Işık, “Osmanlı Devleti’nde Nakibü’l-eşraflık Müessesesi ve Meşihat Arışindeki Nakibü’l-Eşraf Defterleri”, **Alevilik Araştırmaları Dergisi**, Yıl:4, S.8, 2014, s. 213-285. Seyyid Hüseyin Ağaçkiran (Zerraki) ve İbrahim Yılmazçelik, **Hız. Peygamberin Sevgili torunları Seyyidler ve Şerifler ve Nakibü’l-eşraflık Müessesesi**, Dergah Ofset, İstanbul, 2016.

herhangi bir eşleşme bulunamamıştır. Meşîhat Arşivinde bulunan Nakîbüleşrâf defterlerindeki Karahisarlı aileler tarandığında ise Mehmed Şevkî'nin tam künyesi ya da hayatına dair elimizdeki detaylarla eşleştirilebilecek herhangi bir bilgi tespit edilememiştir.

Şevkî Divanı'ndaki 441. şiir “devriyye” başlığını taşısa da şairin temiz soyunu övdüğü bir silsile methiyesi mahiyetindedir. Şair, bir zerresine bile müşrik karışmamış Hz. İbrahim'den, Hz. Muhammed'in büyük dedesi Kab'a dayanan temiz soyu için:

Nutfe-i pâkime mezc olmadı müşrik necisi

Ben Halîl sülb-i sadef bâtın-ı ahfâda efendüm (441/10)

Ka'b'a dek silsile bî-şekk ü hilâf tescilât

Ba'de min sülb-i Nebî gelmege imzâda idüm (441/13)

mısralarında övgüyle bahsetmektedir. Bu temiz soyun ona dedelerinden İsmail ve babası Ali vasıtasıyla geldiğini, bu soylu nesle müntesip olmasının mânâ ilminde onun kaderine yazıldığı ve ispatlı olduğu için de herkes tarafından şerifliğinin kabul gördüğünü aşağıdaki beyitlerde şu şekilde dile getirmektedir:

Geldi İsmâ'il olan ceddüme nakl-i şecere

Müteselsil ile takdîr olan imlâda idüm

Cümle teslîm ider ecdâdı şerîf olduğumu

Ben şerâfetle ezel 'âlem-i ma'nâda idüm

Veled-i sırr-ı 'Aliyüm veled-i sırr-ı 'Alî

İrişüp sülbüne hûşîd-i müzeyyâda idüm (441/16)

Hiz. Muhammed ve ehli beytini âl-i abâ, dört halife ve özellikle on iki imam nezdinde övmek için müstakil bir eser tertip eden Şevkî'nin ehl-i beyt sevgisini şiirlerinde sık sık işlemesi ve muhabbetini açıkça ifade etmesi, tarikati hakkında Şiî

bir tarikat kolu olan isnâ'aşeriyeye mensup olması ihtimalini akla getirirse de bu tavır kesin bir yargıya varabilmemiz açısından yeterli değildir. Yaşadığı yüzyılı tespit edemediğiniz Şevkî, döneminde bazı kesimlerce Râfızî olarak adlandırılıp hor görüldüğünü ifade etmiş ve Rafızî değil Hz. Ali'ye bağlı bir Alevî olduğunu tekrarla dile getirmekten çekinmemiştir:

Yine eflâke 'urûc eyledi âhum 'alevî

Yetiş imdâduma ey âl-i şerîf-i 'Alevî

Meni sen Rafızî zan itme Kızılbaş Alevî

Mîn şerîfû'n-Nebiyy-i âl-i 'abâyum 'Alevî

'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevî (422/1)

Şevkî'nin 96^b numaralı sayfanın kenarında yer alan “dirler bize” redifli, inanişını ve yolunu tasvir ettiği şiirde:

Kıldığumçün 'izzet-i âl-i 'abânuñ hatarın

Bu Kızılbaşın kolundan Şi'ayâ dirler bize

Kan-ı murdârın saçup seyfi gılâfindan çeküp

Âl-i Süfyânun 'adüvvü dirler bize (425/4, 5)

geçen “Aleviyüm”, “Kızılbaş” ve “Şia” kelimeleri bir tarikat müntesibiyetinden çok Hz. Ali'ye duyulan muhabbetin bir tezahürü olarak yorumlanabilir. Zira Şevkî'nin Şiî ya da Alevî olduğuna dair etrafındakilerin onun hakkındaki bu gibi ifadelerinin dışında, şiirlerinde bir delile rastlanmamıştır. Aksine Hz. Ömer ve Hz. Ebubekir gibi Şiî kesmin methetmede imtina ettiği raşid halifeler hakkında her harfte övgü şiirleri kaleme almaktan çekinmemiştir.

Yazmanın 103^b numaralı sayfasında başlayan bu şiirin sayfa kenarında “Nâzım, pederî 'Alî olup ve 'Ali evlâdından olduğuna işâret eyledi ve isâbet itdi ve pederlerinin mahlası Hûrşîd olduğuna işâret kıldı” şeklinde bir not bulunmaktadır. Bu nottan hareketle Şevkî'nin babasının da Hurşîd mahlası ile şiirler yazdığını ve

babasının adının da Ali olduğunu söylebilmek mümkündür. Kaynaklarda asıl adı Ali olan ve Hurşîd mahlasını kullanan bir şaire rastlanmamıştır.

Bir şair evladı olan Şevkî, divanının son beytinde bu dünyaya Allah tarafından gayb sırlarına malik bir şair olarak gönderildiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Şevkiyâ böyle imiş san'at-i takdîr-i Hudâ

Kenz-i Rahmâna olup mâlik şâ'ir geldüm (442/17)

Şevkî divanın 102^b numaralı sayfasında yer alan gazelde, meşhur İran şairlerinden Hâfız, Câmi, Sa'dî ve Firdevsî ile birlikte Türk sahasından Fuzûlî'den şu şekilde bahsetmiştir:

Şi'rde Hâfız u Câmi dahı Sa'diyle Firdevsî

Fuzûlî mihrimân u âşinâ dünyâya bir gelmiş (438/5)

Bu beyitten yola çıkarak Şevkî'nin, Fuzûlî'yi Fars şairlerle mukayese edip onlar kadar başarılı bulunduğunu söylemek mümkündür. Mezkûr şairler göz önünde bulundurulduğunda yazmada herhangi bir müellif, ferağ, temellük kaydı veya tarih beyti bulunmasa da Şevkî'nin XVI. yüzyıldan sonra yaşadığını söylemek mümkündür. Sadece na'lerden oluşan divanların tertip edilmesinin de XVII. yüzyıldan itibaren artış göstermesi de bu tespiti destekler niteliktedir.

Şevkî'nin tespit edebildiğimiz tek eseri, bu çalışmaya konu edilen divanıdır.

1.2. Nüsha Tavsifi

Şevkî Divanı'nın tespit edebildiğimiz tek nüshası, Konya Koyunoğlu Şehir ve Müze Kitaplığı 12678 numarada “Divan-ı Mehmed Şevkî” başlığı ile kayıtlıdır. Katalogda eserin müellifi ile ilgili “el Karahisarî, Mehmed Şevkî el-Mevlevî” bilgisi yer almaktadır. Yazmanın ilk sayfasında kurşun kalem ile yazılmış “No 12678, Divân-ı Mehmed Şevkî el-Mevlevî Karahisarî, el-fâsîh, en-nesh, el-varak 102” bilgileri bulunmaktadır. Koyunoğlu Şehir ve Müze Kitaplığı'ndaki katalog numarası *Şevkî*

Divanı'nın öncesinde ve sonrasında yer alan yaklaşık 400 yazmanın²⁹ ilk varakları incelendiğinde, onlarda da kurşun kalemle ve aynı el yazısıyla arşiv numarası, eser adı, varak numarası gibi bilgilerin not edilmiş olması, bu bilgilerin müstensih ya da müellif tarafından değil de kütüphanede eserlere arşiv numarası veren çalışan tarafından eklenmiş olması ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Eser, bazı sayfalarda istisna olmakla birlikte 14'er satırla yazılmış 104 varaktan oluşmaktadır. Yazmada 54 sayfanın kenarında, ilgili kafiye, divan düzenini bozmayacak şekilde, farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler bulunmaktadır. Talik hatla kaleme alınmış olan eserde, ana başlık ve cetveller kırmızı mürekkeple; sayfa kenarlarındaki bazı şiirler mavi mürekkeple; metnin büyük bölümünü oluşturan diğer kısımlar ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Yazmanın genel kondisyonu iyi olmakla birlikte sadece 5^b numaralı sayfanın alt kenarı okunamayacak şekilde tahrip olmuştur. Ebrulu karton kapakla ciltlenmiş olan yazmada herhangi bir telif, istinsah veya temellük kaydı bulunmamaktadır.

Yazma, kırmızı mürekkeple yazılmış “Sülâle-i tahhâreden ve evlâd-ı Mevlânâ'dan Karahisârî Mehmed Şevkî Efendi'nün divanıdır” başlığının ardından besmele ve Arapça bir münacat ile başlamaktadır. 4^b numaralı sayfadaki “der kafiye-i ibtidâ-i elif” başlığına kadar ana metinde iki Arapça münacat, bir tevhid, Hz. Muhammed için kaleme alınmış iki na't, bir miraciyye, bir Hz. Ali için yazılmış methiye, iki Hz. Muhammed ve Hz. Ali'yi birlikte övmek için yazılmış methiye ve bir âl-i abâ övgüsü için yazılmış methiye olmak üzere toplam 13 şiir bulunmaktadır.

4^b numaralı sayfadaki “der kafiye-i ibtidâ-i elif” başlığı ile divanın gazeller bölümü başlamaktadır. *Şevkî Divanı*, Hz. Peygamber ve ehl-i beytinin övgüsü için kaleme alınmış mürettep bir divandır. Şair, her bir kafiye harfinde aynı sıralamayı takip etmiştir. Şevkî'nin bu tertip kaygısı özellikle sayfa kenarlarına eklediği şiirlerde düzeni bozmayacak şekilde bir iç düzen takip etme noktasında hassasiyet göstermesinden anlaşılabılır. Ayrıca yazmanın 90^a ve 93^b numaralı sayfalarındaki “temmet” kısımlarından sonraki şiirlerde de yine bir düzen kaygısının güdüldüğü görülmektedir. Tüm eser incelendiğinde şairin, her bir harf için aynı sıra ve düzende

²⁹ Konya Koyunoğlu Şehir ve Müze Kitaplığındaki yazmalar için bakınız: <http://88.255.225.19:8090/web/catalog/search.php> (Erişim tarihi: 17.09.2021).

övgü şiirlerini tertip etme kaygısı içinde olduğu söylenebilir. Bu düzende sırasıyla Hz. Muhammed, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Hamza, Hz. Abbas, Hz. Fatıma, Hz. Hatice, Hz. Zeynelâbidin, Hz. Muhammed Bâkır, Hz. Cafer-i Sâdık, Hz. Musa Kâzım, Hz. Ali Rıza, Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Nakî, Hz. Hasan Askerî ve Hz. Muhammed Mehdi'yi öven şiirler yer almaktadır. Hz. Muhammed'in kızı Fatıma, amcaları Hz. Abbas ve Hz. Hamza ile ilk eşi Hz. Hatice için her kafiye yazılmış övgü şiiri bulunmamakla birlikte; şair, bu kişilerin övgüsü için şiire yer verecekse yukarıdaki sıranın genel olarak takip edildiği görülür. Bu düzen özellikle divanın 90^a numaralı sayfasındaki “temme'd-dîvân bi-'avni'llahi'l-meliki'l-mennân, temmet” ibaresine kadar takip edilmiştir.

Eserdeki ilk temmetin (90^a) akabinde yine aynı el yazısı ve Şevkî mahlası ile “der na'tü'n-nebiyyi'l-'Arabî sallallâhu te'alâ 'aleyhi ve 'alâ 'âlihi ve ashâbihi ve ahabîbihi ecma'in” başlıklı bir na't bulunmaktadır. Bu na'ti, sırasıyla dört halife ve on iki imam için yazılmış methiye türündeki gazeller takip etmekte ve bu kısım 93^b numaralı sayfanın ortasındaki “temme” ibaresi ile sona ermektedir.

93^b ile 104^b numaralı sayfalar arasında yer alan şiirler ise ilk iki kısma göre daha düzensizdir. Bu kısımda “ba'zı makâlât”, “tahmis der hakk-ı imâm isnâ 'aşer”, “der hakk-ı imâm 'Alî”, “der hakk-ı imâm Hüseyin”, “müseddes der hakk-ı imâm 'Ali, isnâ 'aşer”, “der makâlât-ı tarikat”, “der imâm 'Alî”, “Resûlullâhun ta'zîmi vâcib olan karâbeti hakkında”, “der sebeb-i kerrema'llâhu te'alâ vechehu”, “hak der imâm isnâ- 'aşer”, “mertebe der hakk-ı imâmân”, “der hakk-ı imâm-ı isnâ 'aşer”, “gazel”, “der makale-i hüccâcân fi'l-'Arafat”, “devriye” ve “diğer devriye” başlıklarıyla yazılan şiirlerle birlikte toplam 28 şiir içermektedir.

Bunların yanında divanın yukarıda bahsettiğimiz üç bölümünün farklı yerlerinde vebadan kurtulmak için on iki imama dua etmenin fazileti, iman ve taatin şeyhe farz olması, Hacı Bektaş Veli'ye övgü, silsilenâme, devriye, tarikat övgüsü, Yezîd'e la'net, Tevhid-İhlas suresi, Arafattaki hacıların vasfı, imamet ve velayetin kıymeti, kerremallahu vecheh sırrı, Kerbela toprağı ve tarikat yolunun özellikleri gibi konuları ele alan 17 şiir yer almaktadır.

Yazma 104^b numaralı sayfada divandaki ikinci devriye başlıklı şiirin son iki beyti olan:

Arza basdum kademi lutf-ı Hudâ-y-ile hemîn

Sûreti ahsen-i takvîmde evâhir geldüm

Şevkiyâ böyle imiş san'at-i takdîr-i Hudâ

Kenz-i Rahmân'a olup mâlik şâ'ir geldüm (444/16-17)

ile Şevkî'nin bu dünyaya şair olarak gelmesinden bahsettiği beyitlerle son bulmaktadır. Bu şiirin sonunda da “temme” yazmakta olup yazmanın cetvellerinin çizildiği kırmızı mürekkep ile bu ibarenin altı üçgen şeklinde kapatılmıştır. Bu detay yazmanın eksiksiz olduğu kanaatini kuvvetlendirmektedir.

1.3. *Şevkî Divanı'nın* Nu'ût Edebiyatı İçindeki Yeri

Na't kelimesi sözlüklerde, “Bir şeyi vasf eylemek, yani muttasıf olduğu sıfatını îrâd ile nişân vermek, bir nesnenin sıfatı ve bir nesneyi vasfetmek; pek soy olup ziyadesiyle yüğrük ve akrânını sâbık ata itlâk olunur”³⁰ şeklinde tanımlanmaktadır. Bir şeyi veya bir kimsenin güzel sıfatlarını anarak övme mânasını taşıyan na't; vasfedilenin yalnızca iyi ve güzel yönlerini dile getirmektir.³¹ Na't kelimesinin çoğulu nu'ût'tur.

Terim anlamı olarak na't, “Peygamberimizin vasfı üzerinde söylenen şiir, memduhu Hz. Peygamber olan kasideye verilen isim”, “evsâf u medâyih-ı Cenâb-ı Risâlet-Penâhî'yi mutazammın kaside”, “Hz. Muhammed'i övmek üzere yazılan şiirler”, “Divan edebiyatında bilhassa Hz. Peygamber ve Hulefâ-yı Raşidîn vasfında yazılan manzumeler”dir. Buna göre Hz. Peygamber'i methetmek üzere kaleme alınan na'tlara Na't-ı Şerîf, Na't-ı Nebvî, Na't-ı Peygamberî, Na't-ı Resûl gibi isimler verilirken; dört halife için yazılanlara Na't-ı Çar-Yâr, Hz. Ali için olanına da Na't-ı Ali denmektedir.³²

³⁰ *Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi ve Vankulu Lügati*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, <http://www.kamus.yek.gov.tr/> (Erişim tarihi: 12.05.2021)

³¹ *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yay., İstanbul 1986, C. 6, s. 529.

³² Emine Yeniterzi, *Divan Şiirinde Na't*, TDV Yay., Ankara, 1993, s. 1.

Divan şairleri na't türünü kaside ve gazel dışında, kıt'a, mesnevî, müstezâd, tercî-i bend, terkîb-i bend, musammatların bütün türleri, rübâî, tuyuğ, müfred ve mısra şeklinde de kaleme almışlardır. Divan şairleri genelde şiirlerini tevhid, münacat ve na't sıralamasıyla tertip etmektedir. Çeşitli nazım şekilleriyle Hz. Muhammed başta olmak üzere, din ve devlet büyüklerini övme amacıyla yazılan na'tler divanların birer parçası olabileceği gibi, tüm şiirleri na'tlerden oluşan müstakil divanlar da kaleme alınmıştır.

Divan tertibindeki tevhid, münacât ve na't yazım geleneği zamanla hemen her şairin na't kalem almasına yol açmıştır. Özellikle Türk edebiyatında XVII. ve XVIII. yüzyıllarda yazılan na't sayısında bir artış görülmektedir. Na't yazma geleneğinin artış göstermesi ve divan şairlerinin yazdıkları na'tleri alfabetik sıraya dizerek tek bir kitapta toplaması ile nu'ût divanlarının sayısında artış olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

Kaynaklara göre Klasik Türk şiirinde tespit edilebilen ilk nu'ût divanı, Bayramiyye tarikatı şeyhi Himmetzâde Abdullah Abdî'nin (ö.1710) *Dîvân-ı Nu'ûl*'udur. Bu eser bir mukaddime, küçük bir mesnevi, bir tevhid, huruf-ı hecâya göre dizilmiş 29 kaside, bir terci-i bend, iki müseddes-i mütekerrir, bir muhammes-i mütekerrir, iki küçük mesnevi ve müfredat nazım şekilleriyle Hz. Muhammed için yazılmış şiirlerden müretteptir. Eserin telif tarihi M.1676'dır.³³

Türk edebiyatının en çok na't kaleme almış şairlerinden olan Yahya Nazîm (ö.1727)'in *Dîvân-ı Belâgat-Unvân-ı Nazîm* adlı eseri ilk ikisi tamamen na'tlerden oluşan beş ayrı divanın bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Yukarıda zikredilen tüm nazım biçimlerine örnek bulabileceğimiz bu şümüllü külliyattaki ilk iki divan 1668 ve 1687 yıllarında kaleme alınmıştır. Yahya Nazîm, ilk divanda 48, ikinci divanda 98, üçüncü divanda 30, dördüncü divanda 26 ve beşinci divanda 95 olmak üzere toplam 297 na't kaleme almıştır. Nazîm'in bütün divanları bir araya getirilerek M. 1841 yılında İstanbul'da basılmıştır.³⁴Bu yüzyılda çok sayıda na't kaleme almış bir

³³ Murat Ak, *Şair ve Peygamber Na't Geleneğinde Hz. Peygamber İmgesi*, Ketebe Yay., İstanbul, 2019, s.50-51.; Abdülmecit İslamoğlu, *Himmetzâde Abdullah (Abdî), Hayatı, Eserleri ve Dîvân-ı Nu'ûl'u*, Ankara Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003.

³⁴ Murat Ak, *a.g.e.*, s. 51-52.; Nazîm, *Dîvân-ı Belâgat-Unvân-ı Nazîm*, (neşr. Mehmed Nâil), İstanbul H.1257/M.1841.; Nevin Gümüş, *Yahyâ Nazîm Dîvânı I*, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992.; Aynur Çağlı İşlek, *Yahyâ Nazîm Dîvânı II*, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1991.; Mehmet Şimşek,

diğer şair Esrar Dede'nin de tezkiresinde bahsettiği Dânişî Ali Dede'dir. Tezkirede Mevlevî tarikatine mensup şairin rindâne ve âşıkâne şiirlerinin birçoğunun na't türünde olduğu fakat müstakil bir divanının elimize ulaşmadığı bilgisi yer almaktadır.³⁵

Na'tlerden oluşan divanlara örnek teşkil edebilecek bir diğer eser Bursalı İsmail Belig (ö.1729)'in *Seb'a-i Seyyâre*'sidir. Bu eser, yedi na't bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Kaynaklarda adı zikredilen eser elimizde yoktur.³⁶

Nakşibendî şeyhi olan Neccârzâde Rıza (ö.1746)'nın 560 gazel, 27 kaside, 10 murabba, 23 rubai, 93 nazım, 5 kıta, 3 tarih, 7 müfred ve hece vezniyle yazılmış 9 şiirinden oluşan divanı şümüllü bir divan-ı nu'ût örneğidir. Eser Neccârzâde'nin müridi Hâmid Mehmed Said tarafından İstanbul'da basılmıştır.³⁷

Halvetî-Uşşakî şeyhi Abdullah Salâhî Efendi (ö.1783) tarafından kendi içlerinde mürettep Türkçe, Arapça ve Farsça bölümlerden oluşan 200'den fazla na'tin yer aldığı *Dîvân-ı Nu'ût-ı Salâhî* adlı eser, nu'ût divanlarının bir diğer örneğidir.³⁸

Dîvân-ı Nu'ût-ı Fâik, Ömer Faik (ö.1829-1830)'in hurûf-ı hecâ sırasıyla H. 1245 (M. 1829/30) yıllarında telif ettiği bir münacat, 47 na't, bir kıt'a ve on iki imam mersiyesinden oluşan eserdir.³⁹

Nazîf Dîvânı, XIX. yüzyıl şairlerinden Nazîf/Nazîfî (ö. 1859)'nin iki kaside, dört müseddes ve 198 gazelden mürettep divan-ı nu'ûtudur. Hurûf-ı hecâ sırasına göre

Yahyâ Nazîm Divânı (III.Dîvân), Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2007.; Ahmet Kurban, **Yahyâ Nazîm Divânı IV**, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992.; Şaziye Kayhan (Ertürk), **Yahyâ Nazîm Divânı 5**, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1996.

³⁵ Esrar Dede, **Tezkire-i Şuâra-yı Mevleviyye**, (haz. İlhan Genç), AKMYay. Ankara, 2000, s. 116.

³⁶ Emine Yeniterzi, **Divan Şiirinde Na't**, TDV Yay., Ankara, 1993, s. 51.

³⁷ Murat Ak, **a.g.e.**, s. 52-53.; Mehmet Özdemir, **Neccâr-zâde Rızâ Divânı'nın Edisyon Kritiği** Afyon Kocatepe Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Afyon 1999.; Tülin Danacı, **Neccâr-zâde Şeyh Rızâ Dîvânı**, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.

³⁸ Murat Ak, **a.g.e.**, s. 53-54.; Metin Akkuş, **H. Peygamber'e Na'tlar Dîvân-ı Nu'ût-ı Salâhî**, Şelale Yay., İstanbul, 2002.

³⁹ Murat Ak, **Bir Osmanlı Münevverî Fâik Ömer Efendi ve Divân-ı Nu'ût'u**, İSTEM, 2015, sa. 25, y. 13, s. 47-94.

dizilmiş gazellerde, her kafiye harfinde önce Arapça sonra Farsça bir gazel yer almış ve sonra Türkçe gazellere yer verilmiştir.⁴⁰

Et-tevessülâtü'l-Fevziyye fi'n-Nu'ûti'n-Nebeviyye, Mehmed Fevzî Efendi (ö. 1900) tarafından kaleme alınmış Türkçe, Arapça ve Farsça na'tlerden oluşan bir divançedir. Eser önce 1303/1885-86 sonra H.1318/1900-01 tarihlerinde iki kez basılmıştır.⁴¹

Mehmet Tevfik Çerkeşşeyhîzâde (ö. 1899) tarafından *Dîvânçe-i Tevfik* (*Kasâid-i Tevfik*) ismiyle kaleme alınmış divançede 18 şiir yer almaktadır. Bunlardan biri tevhid, altısı na't, dokuzu kaside, biri Hz. Hüseyin için yazılmış terakib-i bend türünde mersiye, biri nasihatname türünde mesnevidir. Na'tlerin yanısıra divanda Sultan Abdülaziz, Sultan II. Abdülhamid, Musa Safvetî Paşa, Şeyhülislam Mehmed Saadeddin Efendi'ye yazılmış övgü kasideleri de bulunmaktadır.⁴²

Ayrıca, Süleyman Nahîfî (ö. 1738-39)'nin *Hilyetü'l-Envâr* adlı 2871 beyit hacmindeki eseri, Hz. Peygamber'i tavsif eden manzum bir hilyedir. Eserin büyük bölümü na'tlerden oluşmaktadır.⁴³ Millet Yazma Eser Kütüphanesi'nde *Nu'ût-ı Nebeviyye'ye Dâir Dîvan* başlığıyla kayıtlıdır.⁴⁴

Klasik Türk edebiyatında, müstakil birer divan kaleme almasalar da, şairlerin başta Hz. Peygamber'in övgüsü için kaleme aldığı çok sayıda na't bulunmaktadır. Bu şiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan na't mecmuaları zaman içerisinde sayı ve çeşitlilik bakımından farklılık göstermektedir. *Mecmû'a-i münhabe-i nu'ût-ı nebeviyye*, *mecmû'a-i nu'ût-ı nebeviye*, *na't mecmûâsı*, *na't-ı şerîfler* şeklinde isimlendirilen şiir mecmuaları nuut edebiyatının literatürüne önemli katkıda

⁴⁰ Murat Ak *Şair ve Peygamber Na't Geleneğinde Hz. Peygamber İmgesi*, Ketebe Yay., İstanbul, 2019, s. 54.; Mehmet Elaldı, *Nazîf, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, Selçuk Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2005, s. 29-31.

⁴¹ Murat Ak, *a.g.e.*, s. 55.

⁴² Murat Ak, *a.g.e.*, s. 55-56.; Şeyma Yeşil, *Çerkeşîzâde Mehmed Tevfik Efendi ve Kasâ'id-i Tevfik'i*, Ankara Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

⁴³ Murat Ak, *a.g.e.*, s. 56.; Zekeriya Usluer, *Süleyman Nahîfî Hayatı, Eserleri ve Hilyetü'l-Envâr'ı*, Marmara Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1994.; Oya Yasav, *Hilyetü'l-Envâr*, Marmara Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1995.

⁴⁴ Emine Yeniterzi, *Divan Şiirinde Na't*, TDV Yay., Ankara, 1993, s. 51.

bulunmaktadır. Bu başlıkların dışında sadece mecmua ya da şiir mecmuası başlıklı yazmalarda da na'tlere rastlamak mümkündür.

Murat Ak, *Na'tlerin Tasavvufî Temelleri ve Na't Mecmuaları (Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Bölümü 1210, 1211-Tenkidli Metin)* başlıklı doktora tezinde tespit edilebilen 9 şiir mecmuasından bahsedilmekte ve eserler hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Çalışmada eserlerin adı, bulunduğu yer ve demirbaş numarası ile varak sayısı hakkında şu bilgiler yer almaktadır:

Mecmua-i Nu'ût-ı Nebeviyye, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü Nu: 1211, 175 vr.

Mi'râciyye ve Na't-i Şerîfler Mecmuası, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Paşa Bölümü, Nu: 733, 162 vr.

Na't-ı Şerîf Mecmuası, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Nu: 312/1, 73 vr.

Mir'ât-u Muhammedî Yâhûd Safâ-yı Rûh, Nâzımı: Ahmed Esad d. Abdü'n-Nafi', (Matbu: İstanbul, H.1302/M.1895), 127 s.

Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmâ'ası, Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Bölümü, Nu: 1211, 48 vr.

Mecmua-i Münteheb-ı Na't-i Şerîf, Millet Kütüphanesi, Nu: 779/1, 182 vr.

Nu'ût ve Kasaid Mecmuası, Millet Kütüphanesi, 773/1, 125 vr.

Na't-ı Şerîf Mecmuası, Süleymaniye Kütüphanesi, Uşşâkî Tekkesi Bölümü, Nu: 365/2, 30 vr.

Na't-ı Şerîf Mecmuası, Sermet Çifter Kütüphanesi, Nu: 524, 20 vr.

Tespit edilen na't mecmualarının bir çoğu üzerine yüksek lisans tezi yapılmış olup yazmalarda herhangi bir istinsah kaydı bulunmadığı için yüzyılları hakkında kesin bilgi yoktur. Bunlar dışında çalışmada, kütüphanelerde çok sayıda Farsça na't mecmuası ve na't başlığı taşımasına rağmen daha ziyade ilahi ve dua niteliği taşıyan

şiiirlerden oluşın mecmuaların bulunduğu bilgisi yer almaktadır.⁴⁵ Yukarıdaki na't mecmualarına ek bir örnek de İstanbul Üniversitesi Nadir Eser Kütüphanesi T9313 numarada kayıtlı Na't Mecmuası adlı 77 varaktan oluşın eserdir.⁴⁶

Şevkî Divanı, Hz. Muhammed ve ehl-i beytini övmek için kaleme alınmış 444 ,şiirden oluşmaktadır. Tüm divanın tek konuya hasredilme kaygısıyla tertip edilmesi, sayfa kenarlarındaki şiirler dahil bütün şiirlerin doğrudan ya da dolaylı olarak bu konuyla ilişkilendirilebilmesi onu divân-ı nu'ût örneklerinden biri haline getirmektedir.

Şevkî tevhid, münacat ve Hz. Peygamber'e yazdığı na'lerden sonra gazeller bölümü boyunda huruf-ı hecâya göre sırasıyla Hz. Muhammed, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Hamza, Hz. Abbas, Hz. Fatıma, Hz. Hatice, Hz. Zeynelâbidin, Hz. Muhammed Bâkır, Hz. Cafer-i Sâdık, Hz. Musa Kâzım, Hz. Ali Rıza, Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Nakî, Hz. Hasan Askerî ve Hz. Muhammed Mehdî'yi öven na'tler kaleme almıştır. Şahıslar için yazılan övgü şiirlerinin yanında Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin birlikte övüldüğü, âl-i aba ve on iki imama övgü için yazılmış na'tler bulunmaktadır.

Dolayısıyla Şevkî Divanı, na'tlerden oluşın diğer divanlardan farklı olarak sadece Hz. Peygamberi değil dört halife, on imam ve âl-i âbâ üyeleri gibi Hz. Peygamberin etrafındakilerin de övgüsünü içeren daha kapsamlı bir na't divanıdır. Yaptığımız incelemelerde, Şevkî'nin divanına benzer bir na't divanı tespit edilememiştir. Bu yönüyle Şevkî Divanı, Türk edebiyatında farklı bir konumda yer

⁴⁵ Detaylı bilgi için bknz: Murat Ak, *Na'tlerin Tasavvufî Temelleri ve Na't Mecmuaları (Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Bölümü 1210, 1211-Tenkidli Metin*, Selçuk Üniversitesi SBE Doktora Tezi, Konya, 2014, s.115-229; Mustafa Atilla, *Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmuası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*, Dicle Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2012.; Yasemin Gökkuş, *Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum No. 779'da Bulunan "Mecm'ya-i Müntehab-ı Na't-ı Şerif" Adlı Mecmû'a, 1b-69a Varaklar Arası (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*, Cumhuriyet Üni., SBE Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2019.; Süleyman Nahîfî *Na't ve Mirâciyye Mecmuası (Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü, 1211)*, haz. Ahmet Tanyıldız, Ankara 2018 (<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59382,suleyman-nahifi-nat-ve-miraciye-mecmuasipdf.pdf?0> Erişim tarihi: 23.01.2021); Halil İbrahim Şener, *"Mirâciye ve Na't-ı Şerifler Mecmuasındaki Na'tların İşleniş"* İzmir Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Üyesi Tezi İzmir 1980.

⁴⁶ Elif Ertuna, *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T9313 Numarada Kayıtlı Na't Mecmuası: İnceleme-Çevirili Yazılı Metin*, Kırklareli Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli 2019.

almaktadır. Divanın detaylı muhteva incelemesine tezin 2.2. *Şevkî Divanı'nın Muhteva Açısından İncelenmesi* başlığında yer verilmiştir.

1.4. Dûvazdeh Türü ve Şevkî Dîvânı

Dûvazdeh; Alevî-Bektaşî şairlerinin, on iki imamın ad ve özelliklerine, bazen de hal tercemelerine ve menkıbelerine temas eden manzumelerine verilen addır. İçinde on iki imamın adı geçen veya onlara övgü için yazılan bu şiirlere “dûvâzdeh imâm” denir. Daha sonraları terim olarak “Dûvaz”, “Dûvaz-deh imam” ya da “dûvaz-nâme” şeklini almıştır.⁴⁷ Fatih İyiyol, Alevî Bektaşî geleneğinde on iki imamı metheden şiirlere; dûvâz, duvaz, dûvazdeh imam, dûvazde imam, dûvaz imam, duvaz-imam, dûvâz-nâm, dûvâzimam, dûvaz-ı imam gibi farklı adlandırmalar yapıldığına dikkat çekmiş kaynaklarda ilk örneklerinin Şah Hatâyî tarafından kaleme alındığına değinmiştir. Bir tür olarak dûvazlar-dûvazimamların Nesimî ve Sâdık Abdal tarafından Şah Hatâyî’den evvel kaleme alındığına değinmiştir.⁴⁸

Dûvazdeh kelimesi Latîfî ve Esrar Dede tezkirelerinde bir tür adı olarak geçmektedir. *Latîfî Tezkiresi*’ndeki Şâh-ı Şarkî maddesinde: “...ve menkabet-i ‘Ali ve dûvâz-deh imam diyüp semtine gitmedüñ diyü...”⁴⁹ şeklinde şairin hem Hz. Ali hakkında menkabe hem de on iki imamı anlatan şiir kalem aldığı bilgisi yer almaktadır. Burada dûvazdehten menkabe gibi bir tür olarak bahsedilmiş olması dikkat çekicidir.

Esrar Dede Tezkiresi’ndeki Dânişî ‘Ali Dede maddesinde ise; “... hücre-i fakîrânemde ser-â-pâ mütâla’a eyledüm ki mükemmel kasâ’id-i nu’ût-ı Nebvî ve dûvâz-dehler ve yigirmiden mütecâviz terkîb-bend ve müseddes ve muhammes ve Nazîm eş’ârı gibi münakkah gazeller ve dervîşâne vü Mevleviyâne nice nice neşîdelerine imrâr-ı nezar-ı i’tibâr olundukda güyâ bâlâda mezkûr olan gazel-i sâde ile iktifâ olunmamak içün ‘Azîz-i Mütercem’ün kerâmât-ı ma’âdiyyelerinden ‘add olunup

⁴⁷ Abdurrahman Güzel, *Dinî Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yay., 2012, s. 358.

⁴⁸ Fatih İyiyol, “Alevî-Bektaşî Geleneğinde Dûvâzlar-Dûvâzimamlar” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S.27, Yaz 2013, s. 228-250.

⁴⁹ Latîfî, *Tezkiretü’ş-Şuârâ vü Tabsıratu’n-Nüzemâ*, (haz.Rıdvan Canım), AKM Yay., Ankara 2000, s.292.

Hazret-i Pîr-i Vâcibü't-tevkîr evsâf-ı 'aliyyelerinde bir kaside-i garrâları ve bir düvâz-dehleri birkaç gazelleri sebt-kerde-i menkabe-i i'câzları kılındı.”⁵⁰ Esrar Dede'nin de düvazdehten kasâid-i nu'ut-ı Nebevî, terkîb-bend, müseddes, muhammes ve gazel gibi bir tür olarak bahsediyor olması dikkat çekicidir.

Divanlarda on iki imamı öven şiirlerin bulunduğu bilinmesine rağmen bir nazım türü olarak düvazdeh üzerinde yapılmış çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Filiz Kılıç “Türk Edebiyatında Duvazdehler” başlıklı çalışmasında Klasik Türk edebiyatının 15. ve 16. yüzyıllarında, Halk edebiyatının ise 16. ve 20. yüzyılları arasında yazılan eserlerini incelemiş ve şu sonuçlara varmıştır:

Divanlarda on iki imam için yazılmış şiirlere “Der-İzhâr-ı Mahabbet ve-Hazerât-ı E'imme-i İsnâ Aşer radiya'llâhu Anhum” şeklindeki başlıkta türün Arapça olan “Eimme-i İsnâ Aşer” adı kullanılmış ve “on iki imama duyulan sevgi hakkında” denmiştir. Bir başkasında yine Arapça söyleyiş tercih edilmiş ve şiirin edebî şekilde yazıldığı da açıklanmıştır: “Kaside Der-Medh-i Hazret-i Şâh-ı velâyet ve Sitâyîş-i E'imme İsnâ Aşer”. Sadece bir örnekte, Kabûlî terci-i bendine başlık olarak türün Farsça adını tercih etmiştir ve bu şiirlerin aslında bir mersiye olduğunu açıkça belirtmiştir: “Mersiye-i Duvazdeh İmâmân”.

Halk şairlerinin söyledikleri on iki imamı anlatan şiirlerin çok az kısmı ise “Duvaz-İmam”, “Duvazdeh” ve “On İki İmama Övgü” başlığını taşımaktadır. Ancak, şiir içerisinde “On iki imam” veya “Duvaz-imam” ifadeleri çok sık geçmektedir.⁵¹

Düvazdeh yazma geleneği, Tekke şiirinde olduğu gibi Klasik Türk şiirinde de bulunmaktadır. 15. yüzyılda Sürûrî-i Acem ve Mürîdî; 16. yüzyılda Usûlî, Fuzûlî, Hayretî, Kara Fazlî, Dukkâkîn-zâde Ahmed, Hurûfî Arşî, Feyzî-i Kefevî ve Gelibolulu Âlî; 17. yüzyılda Dimetokalı Vahdetî ve Dânişî Ali Dede; 18. yüzyılda Zekâî, Sâkîb Dede, Selâmî, Vuslatî ve Şeyh Galib; 19 yüzyılda ise Çuhâdarzâde Şâkir, Resmî Ali Baba, Azbî Baba, Turâbî, Ahmed Sûzî, Ali Handî, Eşref Paşa, Dürri Âlî, Abdullâh Ferdî, Şeref Hanım, Giritli Aşkî, Musa Kazım Paşa, Himmetî Engurânî, Misli İsmail Hakkı ve Ömer Fâik gazel, kaside, rûbai ve musammat nazım şekilleriyle düvazdeh kaleme almışlardır. Alevî-Bektaşî, Nakşî, Mevlevî, Halvetî, Kadirî, Hurûfî, Gülşenî

⁵⁰ Esrar Dede, **a.g.e.**, s. 116.

⁵¹ Filiz Kılıç, **Klasik Türk Edebiyatının Peşinden**, Grafiker Yay., Ankara, 2011, s. 362.

gibi farklı tarikatlere mensup olan bu şairlerin de düvazdeh kaleme alması bu türü sadece Alevî-Bektaşî edebiyatıyla sınırlandırmamız gerektiğinin delilidir.⁵²

Şevkî Divanı ise düvazdeh türü ile ilişkisi bakımından ilginç bir özellik taşımaktadır. Divanda on iki imamın övgüsü için kaleme alınmış gerek nazım şekli gerek konuların ele alınış sırası bakımından çeşitlilik gösteren yedi düvazdeh bulunmaktadır. Bu kısımda ilgili şiirler kısa değerlendirmeleri ile birlikte verilecektir.

Divandaki 73 numaralı şiir, on iki imamın övgüsü için yazılmış 6 beyitlik bir gazeldir. *mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün* vezniyle kaleme alınmış şiirde on iki imamın yanı sıra Hz. Hatice ve Hz. Fatıma'ya yer verilmiştir. Ayrıca Hz. Ali ismen şiirde yer almamakta fakat övülen her kişinin ona bağlı olması methedilmektedir. Bu şiir divandaki ilk temmet öncesi yer alan tek düvazdehtir.

1. Cenāb-ı Fâtımā kübrāya mensüb
Hasan hulk-ı Rızā kübrāya mensüb
2. Anuñ nām-ı şerīfidür Hadice
Hüseyn-i Kerbelā kübrāya mensüb
3. Hüseyn-i Kerbelā'nuñ sırr-ı zātı
Pes ol Zeyne'l-'abā kübrāya mensüb
4. Muhammed Bākır u Ca'fer imāmān
Dağı Musā'r-Rızā kübrāya mensüb
5. Takiyyü 'Askeri Naķi Muhammed
O Mehdī zü-livā kübrāya mensüb

⁵² Hazırlamakta olduğu “Klasik Türk Şiirinde Duvâz-dehler” başlıklı makalesini ve tezimde kullanmama izin veren Dilara Aydın'a teşekkür ederim.

6. Hüseynîdür bi-ceddin ‘an-bi-ceddin

Bu ednâ Şevkiyâ kübrâya mensûb

Divandaki ikinci düvazdeh 418 numaralı şiiirdir. “Taḥmîs der Ḥaḳḳ-ı İmām İsnâ-‘Aşer” başlıklı şiirin son bendinin ikinci mısraında “Zuhûrî” mahlası yer almaktadır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla tahmis nazım şekli ile kaleme alınmış bir başka örneğin bulunmaması divandaki bu şiiri kıymetli kılmaktadır. Şevkî, Zuhûrî’nin 10 beyitlik ehl-i beyti öven gazeline on iki imam övgüsünü ekleyerek tahmis yazmıştır. Bu şiir divanın 94^a-95^a numaralı sayfasının kenarında yer almaktadır.

I

Biz Cenâb-ı zât-ı pâk-i kibriyâ abdâliyuz

Aḥmed ü Maḥmûd Muḥammed Muştafâ abdâliyuz

Ḥazret-i şâh-ı velâyet Murtaẓâ abdâliyuz

Sıbt-ı a‘zam ol Ḥasan ḥulḳ-ı Rızâ abdâliyuz

Ser-şehîdân-ı şehîd-i Kerbelâ abdâliyuz

II

Cümleden ez kim Cenâb-ı Fâtıma ḥayrû’n-nisâ

Bizate minni didi şânında fahrû’l-enbiyâ

Ol Ḥadîce maḥrem-i maḥbûb-ı zât-ı kibriyâ

Cümle ehl-i beyt ezvâc-ı Muḥammed Muştafâ

Ol ‘Alî Aşğar-ı Zeynü’l-‘abâ abdâliyuz

III

Şulb-i pâkinden gelen ol zât-ı pâk-i enverüñ

Dürr-i nev-baṭn-ı şadefdendür zuhûr-ı cevherüñ

Baḥr-i lü’lü’ ma‘deni kimyâ-yı ḥâşş ḥâliş-zerüñ

Cân viren rāhinde ol şehvār nāz-perverūñ

Bākır-ı han-ı Muhammed muḳtedā abdālīyuz

IV

Sırr-ı zāt-ı Murtaẓā ol ‘āl-i şān-ı nūr-ı zāt

Mā-şadaḳ cifr-i ledünniyāta min külli’l-cihet

Mazhar-ı ‘ilm-i ḥaḳāyık maşdar-ı remz-i nikāt

Nokta-i esrār-ı cāmi‘ āşinā-yı Hāḳ-şıfāt

Ca‘fer-i Şādık imāmü’l-evliyā abdālīyuz

V

Ğonce-i bāğ-ı Betülī sırr-ı şāh-ı Kerbelā

Bülbül-i bāğ-ı velāyet tūṭī’-i gülşen-serā

Tāc-i ḥaḳan-ı hidāyet menba‘-ı feyz-i Hudā

Vāriş-i ‘ilm-i Ebu’l-Ḳāsim Muhammed Muştafā

Kāzım-ı Mūsā re’is-i aşfiyā abdālīyuz

VI

Kişver-i ‘irfān-ı esrār-ı velāyet içre şāh

Taht-nişin-i sırr sırdāş-ı vahiy zıll-i penāh

Devr ider iḳbāline ḳuṭb-ı medār-ı şems [ü] māh

Bāb-ı minhācı sa‘adet kenz-i esrār-ı ilāh

Ol hidāyet menba‘ı ‘Alī Rızā abdālīyuz

VII

Muḳbil-i dergāh-ı Hāḳ mergüb u mes‘ūd-ı Eḥad

Şadr-ı lāhūtī maḳāmı seyrine yok ḥadd ü ‘aded

Ḳafile-i erbāb-ı sādāt [u] velāyet müstened

Pādişāh-ı on sekiz biñ ‘ālem bulardur ced-be-ced

Bā-Takiyy-i şāhibü't-tāc [u] livā abdālıyuz

VIII

Çünkü bunlardur emīrū'l-mü'minīn-i haşş u 'amm

Hem halīfe hem imām ü hem şeh-i 'āl-i kirām

Mefhar-ı mevcūd-ı 'ālem zübde-i hayrū'l-enām

Zāhir ü bātin imām u bātin-ı haqqū'l-imām

Ol imām Nakī-i dīn şāhib-vefā abdālıyuz

IX

A'zam-ı efham vezīri zāt-ı Haq dergāhınūñ

Dest-gīr-i melce'idür ümmet-i gümrāhınūñ

Pīşvāsıdur kamu ehl-i ma'ārif rāhınūñ

Dürr-i bī-hemtā sa'īdi hayr-ı halkullahınūñ

'Askeri hayru'l-ḥalef bāb-ı recā abdālıyuz

X

'An qarīb eyler zuhūr ol zāt-ı pāki ihtirām

Kā'ināta 'ayn-i rahmetdür Zuhūrī ey hümām

Ḥāk-i pāy'olsa n'ola Şevkī aña kemter gulām

Ḥātem-i isnā-'aşer Mehdī Muhammed'dür imām

Āḥir-i āl-i Resūl-i kibriyā abdālıyuz

Divandaki 419. şiir *fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün* vezniyle kaleme alınmış bir müsebbba-i müzdeviçtir. Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hatice, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Zeynelabidin, Hz. Muhammed Bakır ve Hz. Cafer-i Sadık'ın övgülerinin yer aldığı şiir eksiktir. Cafer-i Sadık'ın övüldüğü beşinci bendin son iki mısranın üzeri silinmiş olup şiirin kalan kısmı elimizdeki nüshada yer almamaktadır. Eksik olmasına rağmen müsebbba nazım şekliyle yazılmış bir düvazdeh örneğinin divanda yer alması düvazdeh türünün sınırı açısından önem arz etmektedir.

I.

Biz cenāb-ı nūr-ı zāt-ı kibriyā abdālıyuz
Merd-i meydān şîr-i Yezdān-ı Hudā abdālıyuz
Ol Hasan kim sıbt-ı Fahrü'l-enbiyā abdālıyuz
Ol Şehîd-i pâk-i hâk-i Kerbelā abdālıyuz
Fâtıma cüz'ü'n-Nebî fahrü'l-fenā abdālıyuz
Ol Hadîce maḥrem-i ḥayrū'n-nisā abdālıyuz
Hâk-i pây-i ḥazret-i âl-i 'abā abdālıyuz

II

Mültecāmızdur bizüm sādāt-ı beyt-i Muştafā
Haşr-ı neşrinde daḥı bu nuṭḡ u adımız gedā
Bende-i fermānıyuz sādāt-ı beytüñ intihā
Merd-i da'vā-yı metînin nuṭḡumuzda bî-riyā
Dönmezüz bu rāh-ı da'vādan bu 'ālem ...
Abd-i memlūk-ı Cenāb-ı ' Abidînüz zāhidā
Ol imām-ı sırr-ı zāt-ı Murtaẓā abdālıyuz

III

Şanma sādāt-ı kirāmı ğayre emşāl ey faḳîh
Gösterür zāhid naẓar baḥş-ı cürüm ile vefîh
Zübde-i 'ömre yandın bilmem ki eylersün şebîh
Hiç kıyās olur mı bunlar ğayre ey nādān sefîh
Kadrini bilmezsün ehl-i beytüñ ey ḥûk-i kerîh
Eyle imān şıdḡ-ile şûfî didi *lā reybe fîh*
Ol Muhammed Bâkır-ı şems-i nūr abdālıyuz

IV

Zu‘ m-ı bāıldur senüñ inkāruñ ey bāıl denī
Añlamazsuñ nazm-ı *fī’l-ḳurbāy*ı vay aḫmak seni
Ḥānedāna vācib iken ḥürmetüñ zāhid ḳanı
Bilmez iseñ bāri bir şor senden artık bileni
Ögren andan ḥāl-i şānın ḥānedānuñ ḳadrini
Şādıḳuñ şıdḳı mu‘ allāsın celī vü rüşen
Biz o zāt-ı pāk-i āl-i enbiyā abdālıyuz

V

Ḥayr imiş ol ḥubb-i āli yetmiş sene t̄ā‘ ātden
Mu‘ ciz-i Şādıḳ haber virdi ḥadīşı zātdan
Vāşıl olmışdur bize Faḫrū’n-nebī mişkātden
Şübheden ārī olup aldık haber rivāyetden
...

...

Divandaki 422. şiir de on iki imamın övgüsü için kaleme alınmıştır. “Müseddes Der Hakk-ı İmam ‘Alī İsnâ ‘Aşer” başlıklı şiir 5 bendden oluşmaktadır. Müseddes-i mütekerrir nazım şekliyle kaleme alınan düvazdehin tekrar mısraı “‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevî” şeklindedir. Bu söyleyiş özellikle Mevlevî şairlerin divanlarında karşımıza çıkması ve divanın başında da Şevkî’nin Mevlevî olduğu bilgisinin yer alması türün Alevî-Bektaşî edebiyatının dışındaki kullanım alanına örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir.

I

Yine eflāke ‘urūc eyledi āhum ‘alevi
Yetiş imdāduma ey āl-i şerīf-i ‘Alevî
Meni sen Rafızî zan itme Ḳızılbaş ‘Alevî

O kim ol ھاḩḩa be-gūṣ nāḩıṣ-ı vāv-ı‘ Alevî
Min şerîfû’n-neseb-i âl-i ‘abāyum ‘Alevî
‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevî

II

İki nev-ğonce şükûfât-ı Resûlü’s-şakaleyn
Sıbt-ı eşrâf-ı sa‘îdeyn Cenâb-ı Haseneyn
‘Âbideyn muḩbil-i dergâh-ı ḩabîbü’l-ḩameyn
Vâh o ma‘şûm-ı şehîdân-ı şehîdü’l-ceddeyn
Min şerîfû’n-neseb-i âl-i ‘abāyum ‘Alevî
‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevî

III

Bâkır-ı ma‘den-i şehvâr o dürr-i Nebevî
Zübde-i ḩâşş-ı ‘Alî şîr-i velî Murtaẓavî
Ca‘fer-i Şâdık o şiddîḩ u metîn merd-i ḩavî
Nûr-ı ebşâr-ı dü-ḩayrû’l-ḩulefâ Muṣtafavî
Min şerîfû’n-neseb-i âl-i ‘abāyum ‘Alevî
‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevî

IV

Mîve-i mu‘cize-i Faḩr-i cihândur Mûsâ
Vâriş-i ‘ilm-i risâletdür o kim ‘Alî Rızâ
Taḩî vü Nakî ü gül ü reyḩân-ı cenâb-ı Zehrâ
Şeref-i müntesibi meḩḩar-ı mevcûd-ı fenâ
Min şerîfû’n-neseb-i âl-i ‘abāyum ‘Alevî
‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevîyüm ‘Alevî

V

‘ Askerî ‘ ârif-i Rab cân u cihân müntehibi

Pāk aşlāb ü le ‘ālî-i kerîmü’n-nesebi

Mehdî ol kân-ı kerem ‘ âhir-i evlād-ı Nebî

Şevkiyâ gözle tahazzür ile terk-i edebi

Min şerîfû’n-neseb-i âl-i ‘ abâyum ‘ Alevî

‘ Alevîyüm ‘ Alevîyüm ‘ Alevîyüm ‘ Alevî

Divandaki 430 numaralı şiir tekrar mısraı *Lā fetā illā ‘ Alî lā fetā illā ‘ Alî* olan beş beyitlik bir murabba-i mütekerrirdir. Hz. Ali’nin Hz. Muhammed’le tek nurdan olduğundan; imamet, risalet, hilafet ve nübüvvetin ona Allah’ın ihsanı olduğundan, Hz. Ali’nin hak halife imam olduğuna delil ayetlerden, Hz. Ali’yi Şii camia ile birlikte Ehl-i Sünnetin de sorgulamadan kabul ettiğinden bahsedildikten sonra altıncı bendden itibaren on iki imamın övgüsüne yer verilmiştir. Şiir 14 bendden müteşekkil olup *fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün* vezniyle kaleme alınmıştır.

I

Şāh-ı iklîm-i velāyet nūr-ı hūrşîd-i celî

Şîr-i ğazāl-i şecā‘ at sırr-ı peygamber velî

Zîkr ü fikr ü ins ü cinni vird ü tesbîhi

Lā fetā illā ‘ Alî lā fetā illā ‘ Alî

II

Hâtem-i sırr-ı risālet vâriş-i Fahrü’l-ümem

Nâşîr-ı maḥbûb-ı ḥazret-i nūr-ı zāt-ı muḥterem

Ḳahır-ı a‘dā-yı dîn ... ḥubş-i küfr-i dem

Lā fetā illā ‘ Alî lā fetā illā ‘ Alî

III

Mu‘cizāt-ı enbiyā andan görindi bî-gümân

Nurike nūrî ḥadîşidür edall-i rāyegân

Şubh şām zıkr-i ḥalāyık itdügi virdi zebān

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

IV

Faşl iden nebī Muḥammedle ‘Alī evlādını

Lā yezāl sırrına bise nedür ikādını

Ol şefā‘ atden naşibin gösterir eb‘ adını

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

V

Naẓm-ı *fī’l-kurbāya* maḥrem olmadı zāhid şaķī

Ḥayder’i inkār eder mi ehl-i sünnet muttaķī

Zıkr-i Ḥayder o t̤ā‘ āt-i Ḥudā’nuñ revnaķı

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

VI

Sırr-ı Ḥayder’dür Hasan ḥulķ-ı rızā āl-i Resūl

Ol Hüseyn-i Kerbelā’dur cevher-i dürr-i Betül

Ḥazret-i Zeynü’l-‘abāddur ‘ind-i Bārī’de qabūl

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

VII

Ol Muḥammed Bāķır ḥaķķan imāmü’l-mürselin

Pāk-i aşlābı cenāb-ı sırr-ı Faḥrū’l-mürselin

Post-nişin-i ḥaķ Ḥabīb-i raḥmete’l-lil-‘alemīn

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

VIII

Ca‘fer-i Sādık vekil-i şādıķu’l-va‘di’l-emīn

Sırr-ı Ḥayder anda zāhir oldı bil ḥaķķu’l-yakīn

Ḥubb-ı Ḥayder’le Muḥammed’dür uşul-i ehl-i dīn

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

IX

Zübde-i Faḥr-i cihāndur ol ‘Aliyyü’r-Rıẓā

Cevher-i ferd-i lü’lū’ ehl-i beyt-i Muşţafā

Vālimen vālāhu sırrı mazḥaridur muṭlaḳa

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

X

Tābi‘ -i şāh-ı velāyet ādeme tevfiḳ imiş

Bu ḥafī esrār-ı remzün ma‘nası ta‘mīḳ imiş

Muşţafā’dan Murtaşāyı fark iden zındīḳ imiş

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

XI

Ol Taḳī ibn-i Muḥammed sırr-ı sulţān-ı Nebī

Zümre-i ‘uşşāḳiyānuñ dilde ḳaşdı mübtelī

Ḥazret-i şāh-ı velāyetdür ḥaḳikat mezhebi

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

XII

Server-i dīndür Naḳī ibn-i Muḥammed Muşţafā

Zāt-ı uḫrādur muḥabbet ḥānedāna muṭlaḳā

Nāşır-ı peygamberidür ol ‘Aliyyü’l-Murtaşā

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

XIII

Ol imām ‘Askerī’dür çün emīr-i ehl-i dīn

Āl-i evlād-ı Resūl-i raḥmete’l-li’l-‘ālemīn

Murtażā oldı vaşıyy-i şādıķu'l-va' dü'l-emîn

Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī

XIV

Hāk-i pāy-i ehl-i beytüm Şevķiyā ez-cān u dil

Cism ü cān kıldum fedā merzāt-ı Hākķa fī-sebīl

Hayderiyem Hayderī zāhidā fehm eyle bil

Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī

Divandaki 434 numaralı şiir “Der Hakk-ı İmam İsna Aşer” başlığıyla *fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün* vezniyle kaleme alınmış 11 beyitlik bir gazeldir. Hz. Hasan ve Hüseyin'den tek bir beyitte “Haseneyn” sıfatıyla bahsedilen gazel, her bir beyit bir imamın övgüsü olacak şekilde kurgulanmıştır.

1. Sırr-ı sādāt-ı Nebī cāh-ı risāletde imām
Şeh-i vālā-yı velī sırr-ı velāyetde imām
2. Bedr-i envār-ı münireyn Haseneynü'l-ķamereyn
Ser şehīdān u emīrān-ı şehādetde imām
3. 'Ābid-i Zeynel evel hādī-yi minhāc-ı Hūdā
Burc-i sa' dī şerefī fevz-i sa' ādetde imām
4. Hālef-i āl-i Resūl mīr-i Muhammed Bākır
Hāşş-ı bi'z-zıkr verāsetle siyādetde imām
5. *Cıfr-i Cāmi'* ile esrār-ı hurūfa mālīk
Noķtanuñ ma' nā-yı ğaybūbına hıķmetde imām

6. ‘An Kureyşiiyyü’n-Nebî eşref-i Kāzım Mūsā
Hāşimiyyet ile ma‘rûf şerāfetde imām
7. Mazhar-ı sırr-ı ‘Alî vāriş-i Peygamber-i ḥaḳ
Ol ‘Alî şāh-ı Rızā sırr-ı velāyetde imām
8. Ümem-i ḥayr-i ḥalef ‘ārif ü dānā-yı Takî
Ba‘d-ı aşhāb-ı kirām şān faziletde imām
9. Rūşenā mihriden ‘ālemde Nakî’niñ şerefi
Reh-nümā-yı ümem-i ḥayr-ı hidāyetde imām
10. ‘Askerî vāriş-i esrār-ı Resûlü’ş-şakāleyn
O ki tevkîl Nebî taht-ı vekāletde imām
11. Şevḳiyā āl-i Resûl āl-i Muḥammed Mehdî
Âḥir-i ḥātem tekmîl nihāyetde imām

Divandaki 437. şiir “Der Hakk-ı İmâm İsnâ Aşer” başlıklı *mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün* vezni ile kaleme alınmış beş beyitlik bir müseddestir. Şiirde on iki imam sırasıyla yer almaktadır.

I

Cenāb-ı vāḥidi var Zü’l-celāl-i kibriyādan şor
‘Alîyyü’l-Murtaẓāyı var Muḥammed Muştafād’an şor
Şükûf-i ḡonce-i beytü’n-nebîyyi Murtaẓā’dan şor

Hasan hulk-ı Rızā-yı şābır-ı derd ü belādan şor

Hüseyin ibn-i ‘Alī’yi var vādiyān-ı Kerbelā’dan şor

II

İmām-ı işnā-‘ aşer qadrini zāhid eylemez idrāk

Te‘ annüd ‘ırk-ı hūninden çıkar mı zāt-ı münker şāk

Cenāb-ı ‘Ābid-i Bākır qarīn-i sırrı ol *levlāk*

İmām-ı Şādıkı var kümmelīn-i evliyādan şor

Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā’yı var Bārī Hudā’dan şor

III

‘Alī şāh-ı Rızā Takī vü Nakī vü sırr-ı peygamber

Cenāb-ı ‘Askerī’dür cevheri ol şīr-i Hāk Hayder

İmāmü’l-Hāk-ı ‘ādil han u Mehdī gāzī-i ekber

Zuhūrun kevnē var bir mihrimān-ı āşinādan şor

Hurūcın rükn-i beyt-i a‘zamı a‘le’l-‘ālādan şor

IV

Zuhūr-ı kāmāta ‘aynū’l-elṭāf-ı ‘ināyetdür

Nizām-ı müslimīne hüsni tedbīr-i selāmetdür

Kamu mü’min muvaḥḥid ehl-i Hāk’a ister āhitdir

O zāt-ı pāk-i Şevkī sen imāmü’l-enbiyādan şor

Hākīkat ḥāl-i şānın var Cenāb-ı kibriyādan şor

Düvazdeh türü ile ilişkisi bakımından ilginç bir özellik gösteren *Şevkī Divanı*’nda 7 düvazdeh örneği bulunmaktadır. Bunlardan ikisi 11’er beyitlik gazel, biri 14 bendlik murabba-i mütekerrir, biri 5 bendlik müseddes-i mütekerrir, biri 4 bendlik müseddes-i müzdeviç ve sonuncusu bir kısmı eksik 5 bendlik bir müseddes-i mütekerrirdir. *Şevkī Divanı*, bu yönüyle düvazdeh türüne nazım şekilleri çeşitliliğini göstermesi bakımından katkıda bulunmaktadır.

1.5. Övgü Üslubu Açısından *Şevkî Divanı* ve Tensîkî's-Sıfat

Klasik Türk edebiyatı şairleri aynı geleneği takip etse de her birinin şiirleri okunduğunda müellifin kim olduğunu zihinlerimizde canlandıracak hâkim bir üslup özelliğinden söz edebilmek mümkündür. Örneğin Nedîm, kendisine has bir üsluba sahip olduğunu ve okuyanın mahlasa hacet kalmadan şiirin Nedîm'e ait olduğunu anlayabileceğini bir gazelinde açıkça şu şekilde dile getirmiştir:

Ma'lûmdur benim sühânım mahlas istemez

Farkeyler onu şehrimizin nüktedânları⁵³ (g. 153)

Kaynaklarda, tezkireler, divan dibaceleri ve poetik beyitlerden hareketle hem divan şairlerinin şahsi üsluplarına hem de şairlerin mahlasları üzerinden yapılan genel üslup tanımlarına rastlamak mümkündür.

“Necâtî tarzı”, “Şeyhî tarzı”, Nevâyî tarzı” gibi belirli bir üslubu belirtmek için şair mahlaslarının kullanımında ise iki türlü usul dikkat çekmektedir. Örneklerin çoğunda tarz kelimesi ile şairin mahlası, onun şahsi üslubunu tanımlamak için değil şairin mensubu olduğu daha kapsayıcı bir özelliği temsilen kullanılır. Nevâyî tarzı ile Çağatay Türkçesi ve bu sahanın şiir özellikleri kastedilmektedir. Şeyhî, Ahmedî tarzı ile kudemânın tarzı yani klasikleşme öncesi Türk şiiri; Nesîmî tarzı ile hurufilik içeriği taşıyan tasavvufî şiir; Hasanoğlu, Kanberoğlu tarzı ile halk edebiyatına yakın şiir kastedilmiştir. İkinci usul tarz tanımı ise Necâtî şiirine hastır; Necâtî tarzı ile şairin kendine özgü hayal ve temsil kurma tekniği, meselciliği, konuşma diline dayanan doğal söyleyişi vurgulanmaktadır.⁵⁴ Bu tespitten hareketle, İbn-i Kemal'in şiirlerinde mezheb-i kelâmînin hâkim olması⁵⁵, Nedîm'in şiirlerinde İstanbul hayatından

⁵³ Muhsin Macit, *Nedîm Dîvânı*, AKMB Yay. Ankara, 2016, s. 371.

⁵⁴ Ömer Arslan, *Necâtî Beg'in XV. ve XVI. Yüzyıl Klasik Türk Şiirine Tesiri*, İstanbul Üni. SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2021, s. 61.

⁵⁵ Mücahit Kaçar, *İbn-i Kemâl Dîvânı'nın İncelenmesi (Nazım Bilgisi-Belâgat-Üslûp ve Dil Özellikleri-Muhtevâ)*, İstanbul Üni. SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2010, s. 224-226.

sahneleri günlük konuşma kalıpları ve deyimlerle şuhane bir üslup olması⁵⁶ üslup adlandırılmasının ikinci usulüne örnektir.

Şevkî'nin şiirlerinde ise tensîkü's-sıfat vasıtasıyla kaleme alınmış, mecazdan uzak bir medih üslubu hâkimdir. Methiyye kelimesi “övmek, birinin mezziyetlerini dile getirmek” anlamındaki medh kökünün sonuna nisbet eki getirilerek yapılmış olup Türkçe’de “övgü şiiri” anlamına gelmektedir.⁵⁷ Klasik Türk edebiyatında methiyyeler ekseriyetle memduhtan maddi/manevi bir karşılık bekleme gayesiyle kasidenin yanı sıra gazel, mesnevi kıta, murabba, muhammes, terkihibend, terciibend gibi nazım şekilleriyle kaleme alınmıştır. *Şevkî Divanı*’nda ise gazel başta olmak üzere kaside ve çeşitli musammat şekilleriyle kaleme alınmış övgü şiirlerinde sıfatların sıralanmasıyla tertip edilen tensîkü's-sıfat hâkim üslup özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sözlükte “sıralamak, inci vb. şeyleri düzgün dizmek, sözün kelimelerini inci dizisi gibi sıralamak” anlamındaki nesk kökünden türeyen tensîk “düzgün biçimde dizmek” demektir. Bu edebî sanat kaynakların birçoğunda hüsn-i nesâk diye geçer; ayrıca hüsnü't-tenessük, tertîb, hüsn-i tertîb, hüsnü'l-irtibât şeklinde de anılır.⁵⁸ “Türk edebiyatında tensîk Fars edebiyatının etkisiyle “tensîk-i sıfat” ve “siyâkatü'l-a'dâd” şeklinde de geçmektedir. Bu sanat için günümüzde “sürekli niteleme, kerteleme, tırmanma” gibi adlar teklif edilmiştir.”⁵⁹

Tensîkü's-sıfât, belagat terimi olarak manzum veya düz yazı bir metinde bir şahsı veya bir nesneyi art arda sıralanan sıfatlar ile nitelemektir. Manaya ve lafza yönelik iki tarafı vardır: Bahsedilen varlığın zihinde oluşturulmasına ve okuyucu tarafından kavranmasına yardımcı olan manaya ilişkin yönü okuyucunun nitelenen varlık üzerine odaklanmasını sağlar. Bu özelliğin bulunduğu örneklere baktığımızda üslûpta belli bir ahenk ve edâ bulundurdıklarını da görürüz. Bu da lafza yönelik özelliğidir. Tensîk-i sıfâtta her beyit kendi içinde bir bütün olmalı, cümle lafız ve mana yönünden her mısra veya beyitte tamamlanmalıdır. Kendisiyle nitelendirilen sıfatlar o

⁵⁶ Muhsin Macit, **a.g.e.**, s. 9.

⁵⁷ İsmail Durmuş, “Methiyye” **DİA**, C. 29, Ankara, 2004, s. 466.

⁵⁸ İsmail Durmuş, “Tensik” **DİA**, C. 40, İstanbul, 1991, s. 466.

⁵⁹ Mustafa Uzun, “Tensik” **DİA**, C. 40, İstanbul, 1991, s. 468

varlıkta bizzat bulunmayabilir ve şair onu o şekilde hayal etmiş olabilir. Yani bu nitelemelerin gerçek veya hayale dayanması önemli değildir.⁶⁰

Hz. Ali'nin övüldüğü aşağıdaki şiirde özellikle ikinci mısralardaki Hz. Ali'yi tavsif eden sıfatlar vasıtasıyla iç kafiye'nin oluşması, tensîkü's-sıfat'ın yukarıda bahsi geçen lafza yönelik tarafına örnek teşkil etmekte olup, gazelin ses ve ahenk açısından zenginleşmesini sağlamış, üsluba bir eda kazandırmıştır.

Ey şehenşâh-ı velâyet ser-imâmu'l-hulefâ

Ey ki aksâ-yı kerâmat ser imâmu'l-hulefâ

Nûr-ı vâhiddür esâsı iki nûr-ı kamereyn

İki Hak hazrete mir'ât ser-imâmu'l-hulefâ

Cism-i vâhiddür o fahreyn-ı şerîfü'n-Nebeveyn

Ne o ihsân-ı 'atiyyât ser-imâmu'l-hulefâ

Çünkü hem lahmüke lahmi didi tekrârı Nebî

Bu sahîbeyn-i rivâyat ser-imâmu'l-hulefâ

Vâris-i fahr-i cihân hem dahı evsâ-yı Nebî

Ana mahsûs hatemiyyât ser-imâmu'l-hulefâ

'Asb-ı seyyîd ü kevneyn-i Resûlü's-sakaleyn

Eşref-i zümre-i sâdât ser-imâmu'l-hulefâ

⁶⁰ M. A. Yekta Saraç, **a.g.e.**, s. 184.

Şevkî ednâ kulunı eyle şefâ'atle be-kâm

Eyle muksîri 'inâyet ser-imâmu'l-hulefâ (22)

Şevkî Divanı, Cenab-ı Allah, Hz. Muhammed ve ehl-i beyti, dört halife ve on iki imam'ı metheden gazel başta olmak üzere farklı nazım şekillerinde kaleme alınmış şiirlerden oluşmaktadır. Bu şiirlerin neredeyse tamamı şefaate nail olma temennisiyle yazılmış methiyelerdir. Şevkî, gazellerin özellikle mahlas beyitlerinde bu niyetini/duasını sık sık dile getirmiştir. Örneğin Hz. Osman'ın övgüsü için yazdığı gazellerden birinin son beytinde:

Bu Şevkî kuluna eyle şefâ'at merhamet şefkat

Meded ya hazret-i kân-ı sehâ Osman-ı zinnûreyn (326/5)

diyerek açıkça Hz. Osman'dan şefaate istemiştir. Bazen de halife ya da imamları ahirette Hz. Peygamber'in şefaatine nail olma ve ahirette kurtuluşa erme vesilesi kılmıştır:

Anuñ yüz şuyına ol Şevkî'ye şâfi' kıyâmetde

Şadık ü yâverüñ Şiddîk-i ekber yâ Resûlallah (355/5)

Dü cihân içre necâte irmek ise ger murâd

İntisâb it Hazret-i âl-i 'abâya Şevkiyâ (5/9)

Şevkî, "Mirâcü'n-Nebî Aleyhisselâm" başlıklı şiirin son beytinde de övgü şiirlerini kaleme almasındaki niyetinin şefaate mazhar olma gayreti olduğunu açıkça aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

Şevkî bu nutk-ı beyânımdan ümîdüm ancak

Bizi de ide şefâ'atine mazhar mahzâ (10/18)

Tensikü's-sıfat üslubu ile yazılmış methiyelerde Şevkî'nin niyeti övdüğü kişiden manevi yardım ve şefaate ummaktır. Bu niyeti diğer divan şairlerinin şiirlerinde de sıklıkla görürüz. Örneğin XVII. yüzyıl şairlerinden Nâbî, meşhur

Sakın terk-i edepden kûy-ı mahbûb-ı Hudâ'dur bu

Nazargâh-ı İlâhîdür makam-ı Mustafâ'dur bu

matla beyitli nat-ı şerifinde mecazi hayallerle süslü abartılı sıfatlara yer vermiştir. Şevkî ise övgü şiirlerinde sıklıkla memduhun gerçek sıfatlarını sıralamayı tercih etmiştir. Hz. Peygamber başta olmak üzere divandaki zatlari methederken hayal ve mübalağa dolu imgelerden kaçınmış, tavsiflerini çoğunlukla tarihî gerçeklerden beslemiştir.

Hz. Osman'ı metheden aşğıdaki şiirde görüldüğü üzere Hz. Osman'ın akla gelen ilk özelliğı olan üçüncü halife olması redif olarak kullanılmış ve gazel boyunca tarihi kaynaklara baktığımızda da karşımıza çıkabilecek, Hz. Muhammed'in iki kızı ile evlenmiş olması, Hz. Peygamber'in damadı ve arkadaşı olması, Peygamber'in ay gibi kızlarının eşi olması, küfür ve nifaktan arınmış olması, Allah yolunda canını ve malını feda etmesi gibi gerçekliklerden hareketle zinnûreyn, ezvâc-ı bedreyn, sâhibe's-serîreyn, damâd-ı şehr-i-yâreyn gibi alışlagelmiş sıfatlar kullanılarak Hz. Osman övülmüştür:

Ey Hazret-i zinnûreyn yâ sâlise'l-hulefâ

Ey pertev-i münîreyn yâ sâlise'l-hulefâ

Yâr u refîk-i server damâd-ı Hak peyember

Ezvâc-ı binti bedreyn yâ sâlise'l-hulefâ

Nazm-ı celîde tasrîh kalb-i selîme mazhar

Ey sâhibe's-serîreyn yâ sâlise'l-hulefâ

Kıldı fedâ-yı mâl cân Hak ugrına bilâ-şân

Hayrı vefî-kesîreyn yâ sâlise'l-hulefâ

Dâmâd-ı şehriyâreyn Şevkî sirâc-ı bedreyn

Ey pertev-i münîreyn yâ sâlise'l-hulefâ (20)

Şevkî Divanı'nda her bir zatın övgüsü için kullanılmış hususi sıfatlar olmakla birlikte; hem Hz. Hatice hem de Hz. Fatıma'yı överken “dâmen-i pâk”, “hayrû'n-nisâ” ve “habîb-i Peygamber”; dört halife'yi methederken “yâr u refik-i Server”, “yâr u ashâb-ı Resûl”, emîrân-ı hilâfet”, kerem-kân-ı hazret”, “sâhibü's-şân”; on iki imamı methederken “evlâd-ı fahrû'n-Nebî”, “imâmü'l-hulefâ”, vâris-i sırr-ı velâyet”, ve “emîrû'l-mü'minîn” gibi ortak sıfatların kullanıldığı görülür.

Divanda sayıları çok olmamakla birlikte özellikle Hz. Muhammed'i överken Şevkî, Klasik Türk edebiyatında yaygın olan kaşların mihraba benzetilmesi, gönlün Allah'ın dergâhına benzetilmesi, yüz güzelliğinin ay ve güneşe benzetilmesi gibi söz sanatlarına başvurmuştur.

Ey cemâli tal' at-i hûrşîd-i enver ħub u nâz

Kaşlaruñ mihrâbıdur ol dergeh-i ehl-i niyâz (154/1)

Dağı ehl-i gönüller gönlünü almağdadur heyhât

Gönül bir dergeh-i Hâk'dur der-i bâb-ı Rızâ'ya gel (295/4)

Şevkî'nin gazellerin matla beytinde herhangi bir fiil kullanmadan sadece memduhun sıfatlarını sıralaması, övgü üslûbu açısından dikkat çeken bir özelliğidir:

Ey re'isü's-şühedâ şânî imâmü'l-ħulefâ

Evliyâ-i küberâ şânî imâmü'l-ħulefâ (25/1)

Şınv u sırr-ı Nebevî ħâmis imâmü'l-ħulefâ

Lü'lü'-i Murtaẓavî ħâmis imâmü'l-ħulefâ (28/1)

Ey şehinşah-ı hümâm Ca' fer-i sultân-ı Hicâz

Zât-ı velâyet-i kirâm Ca' fer-i sultân-ı Hicâz

Hulķ-ı řāh-ı risālet dűrr-i řir-i Hudā

şadr-ı dīvān-ı ‘azām Ca‘ fer-i sultān-ı Hicāz (169/1,2)

řevkī’nin övgü üslûbunda dikkat çeken bir diğerk husus, övgü şiirlerinin ilk beyitlerinin ikinci mısralarını şiirin son beytinde tekrarlayarak şiirde ahengi yakalamak için redd-i matlaya başvurmasıdır. Bu husus Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in övüldüğü aşağıdaki örneklerde olduğı gibi birçok şiirde karşımıza çıkmaktadır:

Sıbt-ı maķbűli Hasan řāha muķabbet mefrűz

Nāz-ı mergűbu Hasan řāha muķabbet mefrűz

...

řevķiyā kıl aña sen meyl-i muķabbet cāndan

Nāz-ı mergűbu Hasan řāha muķabbet mefrűz (200/1,5)

Bu dehre dűrr-i bī-řehvār Hűseyn-i Kerbelā gelmiř

řebih-i Aķmed-i Muķtār Hűseyn-i Kerbelā gelmiř

...

Te‘ aķķul eyle řevķī ol şeh-i vālāyı bir kerre

řebih-i Aķmed-i Muķtār Hűseyn-i Kerbelā gelmiř (182/1,7)

Ey Hādī-i mintāc-ı Hudā řāh-ı velāyet

Ey mecmű‘ -ı esrār-ı Hudā řāh-ı velāyet

...

Kıl řevķiyā maķřerde řefā‘ at řāh-ı velāyet

Ey mecmű‘ -ı esrār-ı Hudā řāh-ı velāyet (86/1,7)

Şevkî'nin övgü üslûbunda dikkat çeken bir diğer husus ise övgüsüne yer verdiği şahsın özellikle vurgulamak istediği sıfatını çoğunlukla üç ya da dört unsurdan oluşan sıfat ya da isim tamlaması halinde şiir boyunca redif olarak kullanmasıdır. Şevkî Hz. Hüseyin'in çektiği sıkıntıları anlattığı gazelinde "Hüseyinî çekdüğü mihnet" ifadesi redif olarak seçmiştir:

Nedür bu ol kadar iḥrāk-i Hüseynüñ çekdüğü mihnet

Ḳazā-yı mübrim-i mutlak Hüseynüñ çekdüğü mihnet

Ne Nūḥ İbrahîm ü Yahyâ ne Cercîs çekdi bu cevri

Cihâna denk gelür elḥak Hüseynüñ çekdüğü mihnet (91/1,2)

Aşağıda beyit örneklerine yer verdiğimiz gazelerde Hz. Fatıma'nın Hz. Muhammed'in bir parçası olması, Hz. Musa Kazım'ın imamlığının hak olduğu, Hz. Osman'ın din yolunda dimdik, ayakları yere basan bir zat olması, Hz. Ali'nin mucize sahibi yüce bir zat olması, Hz. Hatice'nin toplumda sözü dinlenen biri olması şiir boyunca işlenen konulardır.

Ey nūr-ı başār Fâtıma'dur cüz'-i nübüvvet

Ḥor kıлма nazar Fâtıma'dur cüz'-i nübüvvet (95/1)

Mevrûş-ı peder Kâzım-ı Mūsâ'ya imâmet

İḥsân-ı kader Kâzım-ı Mūsâ'ya imâmet (100/1)

İbn-i Affân ḥazret-i 'Osmân diyânetde 'amûd

Ol kerem-kân ḥazret-i 'Osmân diyânetde 'amûd (109/1)

Ḥabîr-i sırr-ı peygâmbere 'Alî'dür ekber-i mu'ciz

Vaşiyy-i nūr-ı ḥak perver 'Alî'dür ekber-i mu'ciz

Kelāmı cümleden efşah Hadice eblağ-ı i' cāz

Resül esrārına miftah Hadice eblağ-ı i' cāz (164/1)

Şevkî'nin övgü sıfatlarını redif olarak kullanma üslubu bazı beyitlerde neredeyse iki mısra arasında tek kelime farkı olacak şekilde abartılı şekilde kullanıldığı örneklere de rastlamak mümkündür.

Merdān-ı Hudā Hamza cihān-merd-i şecā' at

Şīrān-ı Hudā Hamza cihān-merd-i şecā' at (93/1)

Ey faḥīm ü Ca' fer-i Şadık sa' id

Ey ḥakīm ü Ca' fer-i Şadık sa' id

...

Ey cevād ü ey saḥī vü ey vefī

Ey kerīm ü Ca' fer-i Şadık sa' id (120/1,2)

Sultān-ı Rızā āl-i ' Alī āl-i Muḥammed

Şāhān-ı Rızā āl-i ' Alī āl-i Muḥammed (122/1)

Kirāmü'n-nāss Hamza ' amm-i pāk-i Aḥmedü'l-Muḥtār

Hümāmü'n-nāss Hamza ' amm-i pāk-i Aḥmedü'l-Muḥtār (137/1)

Şevkî'nin şiirlerinde harf ve kelime oyunları ile, bazen bir harfi çıkarıp ekleyerek ya da harflerin noktalarından yola çıkarak ya da yazılışları aynı olan kelimelerin anlam farkları üzerinden övgü yapması dikkate değer bir diğer özelliktir. Özellikle harf ekleme ve çıkarma üzerine kurgulanan övgülerin sayısı oldukça fazladır.

Farkı bir mimdür Aḥad ile Aḥmedüñ kılсуñ nazar

Vaḥdet-i ḥarf-i sivā Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā (399/4)

...

Meni sen Rafizî zan itme Kızılbaş ' Alevî

O kim ol ḥalka be-güş nāḳış-ı vāv-ı' Alevî

...

(422-I)

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEVKÎ DİVANI'NIN İNCELENMESİ

2.1. Şevkî Divanı'nın Şekil Açısından İncelenmesi

Bu bölümde *Şevkî Divanı* aruz özellikleri, nazım şekilleri ve dil ve imla özellikleri başlıklarıyla üç bölümde şekil açısından incelenmiştir.

2.1.1. Aruz Özellikleri

Şevkî Divanı 'ndaki 444 şiirde beş bahirden 13 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Divanda en sık kullanılan aruz kalıbı 186 şiir yazılmış olan Remel bahrinden *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* olup bunu 116 şiirle Hezec bahrindeki *Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbı takip etmektedir. En az kullanılan vezin ise bir şiir kaleme alınmış olan Müctes bahrinin *Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* 'dür.

Divanda kullanılan aruz kalıpları ve kullanıldıkları şiir sayılarının yer aldığı tablo aşağıdaki gibidir:

KULLANILAN ARUZ KALIPLARI	ŞİİR SAYISI
HEZEC	
Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	116
Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	9
Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün	34
Toplam	159
RECEZ	
Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	4
Müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün	2
Toplam	6
REMEL	
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	186
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	3
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	77
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	2
Toplam	268
MUZÂRİ	
Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün	4

Toplam	4
MÜCTES	
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün	2
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	1
Toplam	3
Genel Toplam	444

Tablo 1: *Şevkî Divanı*'nda Kullanılan Aruz Kalıpları ve Şiir Sayıları

2.1.1.1. Hezec Bahri

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Şevkî Divanı'nda sık kullanılan bahirlerden biri olan mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün ile yazılmış toplam 116 şiir bulunmaktadır.

Divandaki sırasıyla 40, 44, 47, 48, 55, 68, 77, 84, 91, 94, 96, 101, 102, 114, 123, 124, 127, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 151, 153, 158, 159, 161, 164, 167, 171, 181, 182, 186, 187, 192, 197, 202, 211, 224, 239, 240, 241, 242, 243, 246, 247, 248, 252, 256, 262, 266, 267, 268, 269, 273, 287, 290, 295, 304, 314, 317, 326, 331, 334, 337, 340, 344, 345, 346, 347, 348, 350, 351, 353, 354, 355, 356, 358, 363, 366, 368, 371, 372, 375, 381, 387, 389, 390, 403, 404, 405, 407, 408, 409, 412, 414, 415, 417, 429, 431, 432, 434, 436 ve 437 numaralı şiirler Hezec bahrinin bu kalıbı ile kaleme alınmıştır.

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Şevkî Divanı'nda mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün kalıbı ile kaleme alınmış toplam dokuz şiir bulunmaktadır. Bunlar divan tertibindeki yerlerine göre sırasıyla; 73, 117, 205, 286, 298, 305, 307, 308 ve 312 numaralı şiirlerdir.

Mef'ûlü mefâ'ilün mef'ûlü mefâ'ilün

Şevkî Divanı'nda mef'ûlü mefâ'ilün mef'ûlü mefâ'ilün aruz kalıbı ile kaleme alınmış 34 şiir bulunmaktadır. Bunlar divandaki yerlerine göre sırasıyla 12, 89, 90, 93, 95, 100, 103, 105, 110, 119, 121, 122, 125, 126, 150, 204, 227, 232, 237, 249, 265, 278, 281, 284, 296, 325, 328, 352, 359, 360, 361, 367, 376 ve 423 numaralı şiirlerdir.

2.1.1.2. Recez Bahri

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Şevkî Divanı'nda müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün vezniyle yazılmış dört şiir bulunmaktadır. Bunlar; 97, 98, 176 ve 193 numaralı şiirlerdir.

Müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün

Şevkî Divanı'nda müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün vezniyle yazılmış iki şiir bulunmaktadır. Bunlar 315 ve 365 numaralı gazellerdir.

2.1.1.3. Remel Bahri

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Şevkî Divanı'nda fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbı ile kaleme alınmış 186 şiir bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 17, 21, 24, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 49, 50, 51, 53, 56, 57, 58, 59, 61, 64, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 78, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 88, 92, 99, 104, 106, 108, 109, 113, 115, 116, 118, 120, 128, 140, 152, 154, 155, 157, 162, 168, 170, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 180, 183, 184, 185, 188, 189, 191, 194, 195, 195, 203, 208, 209, 214, 215, 218, 222, 223, 226, 229, 230, 231, 233, 234, 235, 236, 238, 244, 251, 253, 255, 258, 259, 260, 263, 264, 270, 271, 274, 275, 276, 277, 280, 282, 283, 288, 289, 292, 293, 294, 300, 301, 302, 303, 306, 309, 310, 313, 318, 319, 321, 322, 323, 324, 327, 329, 332, 333, 335, 336, 338, 339, 341, 342, 343, 349, 364, 370, 377, 378, 380, 388, 391, 392, 393, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 406, 411, 413, 416, 418, 419, 420, 421, 425, 426, 427, 428, 430, 433, 435, 438, 440, 441, 442, 443, 442 ve 443 numaralı şiirlerdir.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Şevkî Divanı'nda fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbı ile kaleme alınmış üç şiir bulunmaktadır. Bunlar 190, 254 ve 424 numaralı şiirlerdir.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Şevkî Divanı'nda aruzun fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fâ'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün; fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fa'lün; fâ'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fa'lün;) kalıbı ile kaleme alınmış 77 şiir bulunmaktadır. Bunlar; 14, 16, 18, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 54, 60, 62, 63, 67, 79, 107, 111, 112, 129, 133, 146, 156, 160, 163, 165, 169, 179, 198, 199, 200, 201, 206, 207, 210, 213, 216, 217, 219, 220, 228, 245, 250, 257, 261, 272, 279, 285, 291, 297, 299, 316, 320, 330, 357, 362, 369, 373, 374, 379, 382, 383, 384, 385, 386, 394, 410, 422 ve 439 numaralı şiirlerdir.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Şevkî Divanı'nda aruzun fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün kalıbı ile yazılmış iki şiir bulunmaktadır. Bunlar divandaki 10 ve 116 numaralı şiirlerdir.

2.1.1.4. Muzâri Bahri

Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün

Şevkî Divanı'nda aruzun mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün kalıbı ile yazılmış dört şiir bulunmaktadır. Bunlar 1, 19, 20 ve 311 numaralı şiirlerdir.

2.1.1.5. Müctes Bahri

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün

Şevkî Divanı'nda aruzun mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün kalıbı ile yazılmış iki şiir bulunmaktadır. Bunlar 65 ve 66 numaralı şiirlerdir.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Şevkî Divanı'nda aruzun mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün kalıbı ile yazılmış tek şiir 52 numaralı gazeldir.

Şevkî Divanı'nda Remel, Hezec, Muzari ve Müctes bahirlerinin yedi farklı vezniyle çeşitli nazım şekillerinde kaleme alınmış 444 şiir bulunmaktadır.

Şiirler aruz yönünden incelendiğinde, Şevkî'nin şiirlerde, uzun okunması gereken kelimelerin kısa okunması yoluyla zihaf yaptığı yerler bulunmaktadır. Şevkî'nin şiirlerindeki birkaç zihaf örneği şu şekildedir:

Nür-ı vâhid ķandīl-i 'ulyāya vāz' itdi seni

Cüz'-i nūruñ evvelinden ħalk-ı cümle enbiyā (24/12)

Bi'l-cümle 'umūm 'āṣī-i nisvāna şefā' at

Ol rüz-ı cezā ḥazret-i Zehrā'ya muḥavvel (278/2)

Ṭūtī-yi vaḥdet ḥarīmi lī-ma'allāh bülbülü

Verd-i ḥātemdür Muḥammed sırr-ı faḥrū'l-enbiyā (50/4)

Hādī-i ümmet velāyet tāc-ı ḥikmetdür Rızā

Menba' ı baḥr-i hidāyet mevc-i himmetdür Rızā (53/1)

Ḥazret-i Zeynü'l-'abā Bāķır Muḥammed müctebā

Ca' fer-i Şādık Mūsā'dandur Naķī'ye imtiyāz (173/3)

Ancak, örneklerde de görüleceği üzere zihaf örneklerinin çoğunun Klasik şiirimizde yapılması hoş görülen ve belli kelimelerdeki nispet î'lerinin kısaltılması şeklinde olduğunu da söyleyebiliriz.

Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi vezin gereği kısa bir hecenin uzun okunması yoluyla imâle yapılması da şiirlerde karşımıza çıkan bir diğer husustur.

Ꞑamu küffâr-ı bed-nâman iderdi Hâmba'dan i' râż

Olup bîzâr ɔarbından iderdi Hâmba'dan i' râż (202/1)

Hayr u şerr sırrıyla hiç kimseden itmez su 'âl

Ol aña rûşen celî Mehdî Muhammed müntehâ (57/6)

Velâyet hâteminüñ evvelî ol âhiri Mehdî

Hakâyık 'ilmine a' lem ' Alî ibn-i Ebû Tâlib (66/2)

Şiirlerde en sık karşımıza çıkan aruz hususiyeti ise; aşağıda birkaç örneğine yer verdiğimiz “dest, arz, yâr” gibi aruzda bir buçuk hece değerde olan hecelerin yer yer anlama da uygun olacak şekilde medli okunmasıdır.

Ey gönül kıl hâl şânuñ hâzreti ' Abbâs'a ' arz

Her serâser-i nihânuñ hâzreti ' Abbâs'a ' arz (203/1)

Dest-gîr-i mu 'minînsüñ şâfî' -i rûz-ı cezâ

Eyle Şevkiye şefâ' at şerîf ibn-i şerîf (215/5)

Amm-i pâk-i Muştafâ ' Abbâs-ı hayrû'n-nâs han

Yâr-gâr-ı müctebâ ' Abbâs-ı hayrû'n-nâs han (335/1)

Yevm-i mahşerde şefâ' atle be-kâm it cümleden

Derd-mend Şevkî ğarîbi ibn-i ‘ Abdülmuṭṭalib (61/5)

Nūr-perverdūr Cenāb-ı ḥazret-i Zeynü’l-‘ abā

Sırr-ı Ḥayder’dür Cenāb-ı ḥazret-i Zeynü’l-‘ abā (49/1)

Sonu ünsüz ile biten bir kelimeyi vezin gereği ünlü ile başlayan bir kelimeye bağlayarak okuma yani vasl, şiirlerde karşımıza çıkan bir diğer aruz özelliğidir.

Ser-aḳlām-ı ṭarīkat ḥāzin-i ğaybī der-i ḥikmet

Şeri‘ at ma‘ rifet ehl-i ḥaḳīkat cümleden fā’iḳ (240/2)

Peş-ol her bir cihetle ‘ ālem-i ḥāl-i şabāvetden

Muḥammed Muṣṭafā’ya ḥidmeti var ‘ ammi ‘ Abbās’uñ (256/2)

Vāriş-ancaḳ bu risālet ḥātemine bi’l-vürūd

Ḥazreti şāh-ı velāyet Murtażā’dur Murtażā (21/9)

Şiirlerde, aşağıdaki örneklerde görüleceği üzere sonu şeddeli okunması gereken bir kelimenin vezin gereği şeddesiz okunmasıyla tahfif yapılması karşımıza çıkan bir diğer husustur:

Bir lü’lū’-i yektā ki bulunmaz aña emşāl

Gelmez bu fenā dāruna böyle dür-i yektā (12/13)

Cānib-i Ḥaḳ’dan ḥaṭ-ı kudret-ile fermāniyüz

Vārid-i emr-i kerīm ḥān-ı Muḥammed Mehdi’yüz (175/4)

Şevkî'nin şiirlerinde yukarıdaki hususiyetlerin yanı sıra özellikle kelime eksikliği veya fazlalığından kaynaklanan aruz kalıbına uymayan mısralar bulunmaktadır. Aşağıdaki örneklerde vezni bozuk olan mısraların altı çizilmiştir.

Müctehidü'd-dînüñ saña yok ma'iyet her cihet

A'lemisün a'lemi Mehdi benî Abd-i Menâf (234/4)

Muḳbil-i dergāh-ı Hāḳ merḡūb u mes'ūd-ı Eḥad

Şadr-ı lāhūtī maḳāmı seyrine yok ḥadd ü 'aded

Ḳafīle-i erbāb-ı sādāt [u] velāyet müstened

Pādişāh-ı on sekiz biñ 'ālem bulardur ced-be-ced

Bā-Ṭaḳıyy-i şāhibü't-tāc [u] livā abdālīyuz (418/VII)

Ayrıca Şevkî'nin beyitlerde aruzu başarılı bir şekilde kullanabilmek için yer yer kelimelerde hece eksilme ve artırma yoluna gitmeyi tercih ettiği görülmektedir. Örneğin aşağıdaki beytin ikinci mısraının anlamı “sen mürselin ve enbiyaya sipehsalar oldun” olmasına rağmen vezin gereği enbiya kelimesindeki yönelme ekinden feragat edilmiştir. Diğer beyitte ise “ol” kelimesi vezin gereği fazladan tekrarlanmıştır.

Sen kadem basdın bu teslīs-i makāma cümleden

Sen sipehsālār olsun mürselīn ü enbiyâ (2/8)

Öyle bir ol zāt-ı pāk-i aḳdes-i zātdur kim ol

Gelmemiş devr-i felekde Şevkī bir devrān ola (6/9)

Bu durum beyitlerde anlamın eksik kalması ya da muğlak olması sebebiyle anlatım bozukluklarına yol açmaktadır.

Şevkî'nin genel olarak aruzu uygulamada başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Bir çok aruz hatasının da elimizdeki tek nüshanın müstensihinden kaynaklanma ihtimali de vardır. Ancak çalışmamız tek nüsha üzerinden hazırlandığından bu ihtimalin gerçekliğini ispatlama imkânından mahrumuz.

2.1.2. Nazım Şekilleri⁶¹

Şevkî Divanı'nda gazel, kaside, murabba, muhammes, müseddes, müsebbâ, müstezad ve tahmis olmak üzere sekiz farklı nazım şekli ile yazılmış toplam 444 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin büyük çoğunluğu, Allah, Hz. Muhammed, Hz. Muhammed'in ehl-i beyti, dört halife ve on iki imamı methetmek için kaleme alınmıştır. Farklı nazım şekilleri kullanılsa da şiirlerin büyük kısmının konu bakımından methiye olarak nitelendirilebilmesi mümkündür.

2.1.2.1. Gazel

Şevkî Divanı'nda en sık kullanılan nazım şekli gazeldir. Şevkî, gazel nazım şeklini Klasik Türk şiirindeki gibi aşk ve sevgili konusu üzerinde kurmaktan ziyade övgü amacıyla yazdığı şiirler için kullanmıştır. Divanda ikisi Arapça olmak üzere toplam 413 şiir gazel nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Bu gazellerin divandaki şiir numarası, beyit sayısı ve konu başlığının yer aldığı tablo aşağıdaki gibidir:

ŞİİR NUMARASI	BEYİT SAYISI	KONU BAŞLIĞI
1	5	Münacat

⁶¹ Çalışmamızda, Şevkî Divanı'ndaki nazım şekilleri hakkında bilgi verilirken aşağıdaki çalışmalara başvurulmuş, her bir nazım şeklinde genel bilgiler kısaca sunulduğundan her bir alt başlıkta ayrıca kaynak verilmesine gerek duyulmamıştır: M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye*, Gökkubbe Yay., İstanbul, 2011.; Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yay., İstanbul, 2006. ; Cem Dilçin, *Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay, Ankara, 2009.; Ramazan Ekinci, "Nazım Şekilleri", *Eski Türk Edebiyatı Teorik Bilgiler*, Kut Yay., Çorum, 2019.; Filiz Kılıç, "V. Nazım Şekilleri", *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara, 2009. ; Rıdvan Canım, *Eski Türk Edebiyatında Türler*, Grafiker Yay., İstanbul, 2010. Cemal Kurnaz, Halil Çeltik, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yay. İstanbul 2011.; İskender Pala, "Kaside", *DİA*, C. 24, İstanbul, 2001; Haluk İpekten, "Gazel", *DİA*, C. 13, İstanbul, 1996, s. 440-442.; Filiz Kılıç, "Müstezad", *DİA*, C. 32, İstanbul, 2006, s. 148-149.; İskender Pala ve Filiz Kılıç; "Musammat", *DİA*, C. 31, İstanbul, 2006, s. 233-235.

3	11	Hız. Ali
4	5	Münacat
5	9	Âl-i abâ övgüsü
6	9	Hız. Muhammed
7	9	Hız. Muhammed-Hız. Ali
8	12	Tevhid
9	10	Hız. Ali
14	5	Hız. Ebubekir
15	5	Hız. Muhammed
16	7	Hız. Ebubekir
17	8	Hız. Ali
18	5	Hız. Ali
19	5	Hız. Ömer
20	5	Hız. Osman
22	7	Hız. Ali
23	6	Hız. Ali
25	5	Hız. Hasan
26	5	Hız. Hüseyin
27	5	Hız. Zeynelâbidin
28	5	Hız. Muhammed Bâkır
29	5	Hız. Cafer-i Sâdık
30	5	Hız. Musa Kâzım
31	5	Hız. Ali Rıza
32	5	Hız. Muhammed Tâkî
33	5	Hız. Ali Nâkî

34	5	Hz. Hasan Askerî
35	5	Hz. Muhammed Mehdî
36	5	Hz. Ebubekir
37	5	Hz. Ömer
38	5	Hz. Osman
39	8	Hz. Ali
40	6	Hz. Ali
41	5	Hz. Ali
42	9	Hz. Hasan
43	10	Hz. Hüseyin
44	5	Hz. Hamza
45	12	Hz. Hamza
46	5	Hz. Abbas
47	9	Hz. Zehra
48	5	Hz. Hatice
49	7	Hz. Zeynelâbidin
50	7	Hz. Muhammed
51	7	Hz. Cafer-i Sâdık
52	5	Hz. Musa Kâzım
53	5	Hz. Ali Rıza
54	6	Hz. Muhammed Tâkî
55	5	Hz. Ali Nâkî
56	5	Hz. Hasan Askerî
57	7	Hz. Muhammed Mehdî
58	5	Vebadan kurtulmak için on iki imama dua

59	12	H. Ali
60	5	H. İbrahim
61	5	H. Muhammed
62	5	H. Ebubekir
63	5	H. Ömer
64	5	H. Osman
65	5	H. Osman
66	7	H. Ali
67	5	H. Hasan
68	7	H. Hüseyin
69	9	H. Hamza
70	5	H. Abbas
71	5	H. Zeynelâbidin
72	5	H. Zehra
73	6	On iki imam ve âl-i aba övgüsü
74	5	H. Cafer-i Sâdık
75	5	H. Muhammed Bâkır
76	5	H. Musa Kâzım
77	5	H. Ali Rıza
78	5	H. Muhammed Tâkî
79	5	H. Ali Nâkî
80	5	H. Hasan Askerî
81	7	H. Muhammed Mehdî
82	5	H. Muhammed
83	5	H. Ebubekir

84	5	Hız. Ömer
85	5	Hız. Osman
86	7	Hız. Ali
87	5	Hız. Ali
88	7	Hız. Ali
89	5	Hız. Ali
90	5	Hız. Hasan
91	5	Hız. Hüseyin
92	6	Hız. Ali
93	5	Hız. Hamza
94	5	Hız. Abbas
95	5	Hız. Zehra
96	5	Hız. Hatice
97	5	Hız. Zeynelâbidin
98	5	Hız. Muhammed Bâkır
99	5	Hız. Cafer-i Sâdık
100	5	Hız. Musa Kâzım
101	5	Hız. Ali Rıza
102	5	Hız. Muhammed Tâkî
103	5	Hız. Ali Nâkî
104	5	Hız. Hasan Askerî
105	5	Hız. Muhammed Mehdî
106	5	İhlas suresi
107	5	Hız. Ebubekir
108	5	Hız. Ömer

109	5	Hız. Osman
111	5	Hız. Ali
112	5	Hız. Hasan
113	5	Hız. Ali
114	5	Hız. Hüseýin
115	5	Hız. Hamza-Hız. Abbas
116	5	Hız. Zehra
117	7	Hız. Hatice
118	5	Hız. Zeynelâbidin
119	5	Hız. Muhammed Bâkır
120	5	Hız. Cafer-i Sâdık
121	5	Hız. Musa Kâzım
122	5	Hız. Ali Rıza
123	5	Hız. Muhammed Tâkî
124	5	Hız. Ali Nâkî
125	5	Hız. Hasan Askerî
126	5	Hız. Muhammed Mehdî
127	5	Hız. Muhammed
128	5	Hız. Ebubekir
129	5	Hız. Ömer
130	5	Hız. Osman
131	9	Hız. Ali
132	5	Velayet
133	9	Hız. Ali
134	7	Hız. Hasan-Hız. Hüseýin övgüsü

135	5	Hz. Hasan-Hz. Hüseyin övgüsü
136	7	Hz. Ali
137	5	Hz. Hamza
138	5	Hz. Hamza-Hz. Abbas
139	14	Hz. Ali
140	5	Hz. Zehra
141	5	Hz. Hatice
143	5	Hz. Zeynelâbidin
144	5	Hz. Muhammed Bâkır
145	13	İmamet
146	5	Hz. Cafer-i Sâdık
147	5	Hz. Musa Kâzım
148	5	Hz. Ali Rıza
149	5	Hz. Ali
150	5	Hz. Muhammed Tâkî
151	5	Hz. Ali Nâkî
152	5	Hz. Hasan Askerî
153	5	Hz. Muhammed Mehdî
154	7	Hz. Muhammed
155	5	Hz. Ebubekir
156	5	Hz. Ömer
157	5	Hz. Osman
158	5	Hz. Ali
159	7	Hz. Hasan
160	6	Hz. Hüseyin

161	5	Hz. Hamza
162	5	Hz. Abbas
163	5	Hz. Muhammed
164	5	Hz. Hatice
165	5	Hz. Hüseyin
166	5	Hz. Hatice
167	5	Hz. Zeynelâbidin
168	8	Hz. Muhammed Bâkır
169	5	Hz. Cafer-i Sâdık
170	5	Hz. Musa Kâzım
171	5	Hz. Ali Rıza
172	5	Hz. Muhammed Tâkî
173	5	Hz. Ali Nâkî
174	5	Hz. Hasan Askerî
175	7	Hz. Muhammed Mehdî
176	5	Hz. Muhammed
177	5	Hz. Ebubekir
178	5	Hz. Ebubekir
179	5	Hz. Osman
180	5	Hz. Ali
181	5	Hz. Hasan
182	7	Hz. Hüseyin
183	5	Hz. Hamza
184	5	Hz. Abbas
185	5	Hz. Zehra

186	5	H. Zeynelâbidin
187	5	H. Muhammed Bâkır
188	5	H. Cafer-i Sâdık
189	5	H. Musa Kâzım
190	5	H. Ali Rıza
191	5	H. Ali Nâkî
192	5	H. Hasan Askerî
193	5	H. Muhammed Mehdî
194	5	H. Muhammed
195	5	H. Ebubekir
196	5	İman ve taatin şeyhe farz olduğu hakkında
197	5	H. Ali
198	5	H. Osman
199	5	H. Ali
200	5	H. Hasan
201	5	H. Hüseyin
202	5	H. Hamza
203	5	H. Abbas
204	5	H. Zehra
205	5	H. Hatice
206	5	H. Zeynelâbidin
207	5	H. Muhammed Bâkır
208	5	H. Cafer-i Sâdık
209	5	H. Ali
210	5	H. Ali Rıza

211	5	Hız. Muhammed Tâkî
212	5	Hız. Ali Nâkî
213	5	Hız. Hasan Askerî
214	5	Hız. Muhammed Mehdî
215	5	Hız. Muhammed
216	5	Hız. Ebubekir
217	5	Hız. Ömer
218	5	Hız. Osman
219	5	Hız. Ali
220	5	Hız. Hasan
221	5	Hız. Hüseyin
222	5	Hız. Hamza
223	5	Hız. Abbas
224	5	Hız. Zehra
225	5	Hız. Hatice
226	5	Hız. Zeynelâbidin
227	5	Hız. Muhammed Bâkır
228	5	Hız. Cafer-i Sâdık
229	5	Hız. Musa Kâzım
230	5	Hız. Ali Rıza
231	5	Hız. Muhammed Tâkî
232	5	Hız. Ali Nâkî
233	5	Hız. Hasan Askerî
234	5	Hız. Muhammed Mehdî
235	5	Hız. Muhammed

236	5	H. Ebubekir
237	5	H. Ömer
238	5	H. Osman
239	7	H. Ali
240	5	H. Ali
241	5	H. Hasan
242	5	H. Hüseyin
243	5	H. Hamza
244	5	H. Abbas
245	5	H. Zehra
246	5	H. Hatice
247	5	H. Zeynelâbidin
248	5	H. Muhammed Bâkır
249	5	H. Cafer-i Sâdık
250	5	H. Musa Kâzım
251	5	H. Ali Rıza
252	5	H. Muhammed Tâkî
253	5	H. Ali Nâkî
254	5	H. Hasan Askerî
255	5	H. Hamza
256	5	H. Abbas
257	5	H. Zehra
258	5	H. Hatice
259	5	H. Zeynelâbidin
260	5	H. Muhammed Bâkır

261	5	Hız. Cafer-i Sâdık
262	5	Hız. Ali Rıza
263	5	Hız. Musa Kâzım
264	5	Hız. Muhammed Mehdî
265	5	Hız. Muhammed
266	5	Hız. Ebubekir
267	5	Hız. Ömer
268	5	Hız. Osman
269	5	Hız. Ali
270	5	Hız. Hasan
271	5	Kerbela toprağı
272	5	Hız. Hasan
273	5	Hız. Hüseyin
274	5	Âl-i abâ övgüsü
275	5	Hız. Hamza
276	5	Hız. Abbas
278	5	Hız. Zehra
279	5	Hız. Hatice
281	5	Hız. Zeynelâbidin
282	5	Hız. Muhammed Bâkır
283	12	Âl-i abâ övgüsü
284	5	Hız. Muhammed Tâkî
285	5	Hız. Ali Nâkî
286	5	Hız. Hasan Askerî
287	5	Hız. Muhammed Mehdî

288	5	H. Muhammed
289	5	H. Ebubekir
290	5	H. Ömer
291	7	H. Osman
292	5	H. Ali
293	5	H. Cafer-i Sâdık
294	5	H. Musa Kâzım
295	5	H. Ali Rıza
296	5	H. Muhammed Tâkî
297	6	H. Ali Nâkî
298	5	H. Hasan Askerî
299	5	H. Muhammed Mehdî
300	5	H. Muhammed
301	5	H. Ebubekir
302	5	H. Osman
303	7	H. Ali
304	5	H. Ali
305	5	H. Hasan
306	11	On iki imam övgüsü
307	7	H. Hüseyin
308	5	H. Hamza
309	5	H. Abbas
310	5	H. Zehra
311	5	H. Hatice
312	5	H. Zeynelâbidin

313	5	H. Muhammed Bâkır
314	5	H. Cafer-i Sadık
315	5	H. Musa Kâzım
316	4	H. Ali Rıza
317	5	H. Muhammed Tâkî
318	5	H. Ali Nâkî
319	5	H. Hasan Askerî
320	5	H. Muhammed Mehdî
321	5	H. Muhammed
322	5	H. Ebubekir
323	5	H. Ömer
324	12	H. Muhammed-H. Ali
325	5	H. Ali
326	5	H. Osman
327	10	H. Ali
328	5	H. Ali
329	9	H. Ali
330	5	H. Hüseyin
331	5	Âl-i abâ övgüsü
332	5	H. Hüseyin
333	5	H. Hamza
335	5	H. Abbas
336	5	H. Zehra
337	14	H. Muhammed-H. Ali
338	5	H. Hatice

339	5	Hz. Zeynelâbidin
340	15	Hz. Muhammed-Hz. Ali
341	5	Hz. Muhammed Bâkır
342	5	Hz. Cafer-i Sâdık
343	5	Hz. Musa Kâzım
344	9	Hz. Muhammed-Hz. Ali
345	5	Hz. Ali Rıza
346	5	Hz. Muhammed Tâkî
347	14	Hz. Ali
348	5	Hz. Ali Nâkî
349	5	Hz. Hasan Askerî
350	12	Hz. Ali
351	5	Hz. Muhammed Mehdî
353	5	Hz. Muhammed
355	5	Hz. Ebubekir
356	5	Hz. Ömer
357	5	Hz. Osman
358	5	Hz. Muhammed-Hz. Ali
359	5	Hz. Ali
360	5	Hz. Ali
361	5	Hz. Ali
362	5	Hz. Hasan
363	5	Hz. Hüseyin
364	5	Hz. Hamza
365	5	Hz. Abbas

366	5	Hz. Zehra
367	5	Hz. Hatice
368	5	Hz. Zeynelâbidin
369	5	Hz. Muhammed Bâkır
370	5	Hz. Cafer-i Sâdık
371	5	Hz. Musa Kâzım
372	5	Hz. Ali Rıza
373	5	Hz. Muhammed Tâkî
374	5	Hz. Ali Nâkî
375	5	Hz. Hasan Askerî
376	5	Hz. Muhammed Mehdî
379	5	Hz. Ebubekir
381	5	Hz. Ömer
382	5	Hz. Osman
384	5	Hz. Hasan
385	5	Hz. Hüseyin
386	5	Hz. Hamza
387	5	Hz. Abbas
388	5	Hz. Zehra
389	5	Hz. Hatice
390	5	Hz. Zeynelâbidin
391	5	Hz. Cafer-i Sâdık
392	5	Hz. Muhammed Bâkır
393	5	Hz. Musa Kâzım
394	5	Hz. Muhammed Tâkî

395	5	H. Ali Rıza
396	5	H. Ali Nâkî
397	5	H. Hasan Askerî
398	5	H. Muhammed Mehdî
399	5	H. Muhammed
400	5	H. Ebubekir
401	5	H. Ali
402	5	H. Ali
403	5	H. Hasan
404	5	H. Hüseyin
405	5	H. Zeynelâbidin
406	5	H. Muhammed Bâkır
407	5	H. Muhammed-H. Ali
408	12	H. Muhammed-H. Ali
409	5	H. Cafer-i Sâdık
410	5	H. Musa Kâzım
411	5	H. Ali Rıza
412	5	H. Muhammed Tâkî
413	5	H. Ali Nâkî
414	5	H. Hasan Askerî
415	5	H. Muhammed Mehdî
416	5	Tarikat
419	5	On iki imam övgüsü
420	6	H. Ali
421	7	H. Hüseyin

425	5	Tarikat
426	5	Tarikat
427	10	Hz. Ali
429	5	Hz. Ali
432	11	Hz. Ali
434	11	On iki imam övgüsü
438	7	Şiir/şairlik
439	5	Arafatta hacılar hakkında
440	8	Yezid'e lanet
443	5	Hz. Muhammed
444	7	Tarikat

Tablo 2: *Şevkî Divanı*'ndaki Gazellerin Beyit Sayısı ve Konu Başlıkları

2.1.2.2. Kaside

Şevkî Divanı'nda kaside nazım şekli ile kaleme alınmış on dört şiir bulunmaktadır. Bunlardan ilki Hz. Muhammed için yazılmış “*der na't-ı hazret-i imâmü'l-mürselîn ve resûl-i rabbü'l-âlemîn sallallâhu te'âla 'aleyhim ecma'in, Na't-ı Resûl*” başlıklı ve

Ey şehinşâh-ı risâlet pîşvâ-yı enbiyâ

Sadr-ı sadrıñ evveli sensin mu'ahhar mübtedâ (2/1)

matla beyti ile başlayan 18 beyitlik bir na'ttir.

Divandaki 10. şiir bir miraciyye olup “*Mi'râcû'n-Nebî 'Aleyhisselâm*” başlığı ile yine 18 beyit olarak kaleme alınmıştır. Şevkî, Hz. Muhammed'in miraç mucizesini

Nâgehân fâhr-i cihân bir gice hâbında hafâ

'Âlem-i vahdete varmış idi o tek [ü] tenhâ

Geldi Cibrîl-i emîn müjde-i Hakk ile ‘ayân

Didi Hak sana selâm eyledi ey nûr-ı Hudâ (10/1, 2)

beyitleri ile başlayarak samimi bir dille kaside boyunca işlemiştir.

Yazmanın sayfa kenarlarında bulunan 12 ve 142. şiirler Hz. Ali’yi, 24. şiir Hz. Muhamed’i, 21. şiir ise Hz. Ali ve Hz. Muhammed’i birlikte methetmektedir. Ayrıca divandaki 280. şiir Hz. Fatıma’yı, 277. şiir ise Hz. Muhammed’in ev halkını övmek için kaleme alınmıştır.

Şevkî, yazdığı kasidelerde şahısların yanı sıra bazı kavramları da övmüştür. 340 ve 417. şiirlerde imamet makamının, 334. şiirde ise dergâha bağlı olmanın methedildiği kasideler buna örnek gösterilebilir.

Divandaki 441 numaralı şiir “Devriyye” başlığı ile kaleme alınmış 21 beyitlik bir kasidedir. Kaside

Min ezel bir adem-i vâsi’ sahrâda idim

‘İlm-i kudretde masûn kenz-i müsemmâda idüm (440/1)

matla beytinden görüleceği gibi devriyye türüne benzese de dikkatle incelendiğinde kaside de devir nazariyesinden çok neseb izahı ve övgüsünü ele aldığı görülür. Bu kaside

Süzülüp zerre-be-zerre sulb-i pederden pedere

Nice sergeşte güzâr-ile temâşâda idüm

...

Geldi İsmâ’il olan ceddüme nakl-i şecere

Müteselsil ile takdîr olan imlâda idim (441/9, 16)

gibi beyitlerine bakıldığında devriye değil silsilename diyebileceğimiz türdendir. Yani şair bu şiirde ezelden kendi devrine kadar gelen temiz soyunu övgüyle dile getirmiştir. Akabindeki 442 numaralı şiir de kaside nazım şekli ile yazılmıştır. “Diğer Devriyye” başlıklı bu şiir 17 beyitten oluşmaktadır. Bu kasidedeki

Tokuz ay güne Hallâk-ı kerîm virdi mühlet

Vakt-ı merhûnum irûp dehre mütenâfir geldüm

Arza basdum kademi lutf-ı Hudâ-y-ile

Sûreti ahsen-i takvîmde evâhir geldüm

Şevkiyâ böyle imiş san'ar-ı takdîr-i Hudâ

Kenz-i rahmâna olup mâlik şâ'ir geldüm (442/15-17)

beyitlerinden yola çıkarak devriyye türüne bir örnek teşkil edebileceğini söylemek mümkündür.

Şevkî Divanı 'ndaki kaside nazım şekli ile yazılmış tüm şiirlerin, şiir numarası, beyit sayısı ve konu başlığını içeren tablo aşağıdaki gibidir:

ŞİİR NUMARASI	BEYİT SAYISI	KONU BAŞLIĞI
2	18	Na't (Hz. Muhammed)
10	18	Miraciyye
12	16	(Na't) Hz. Ali
21	24	Methiye (Hz. Muhammed-Hz. Ali)
24	23	Na't (Hz. Muhammed)
142	20	(Na't) Hz. Ali
277	16	Methiye (Âl-i abâ)
280	16	(Na't) Hz. Zehra
334	17	Methiye (Dergâha bağlanma)

340	15	Methiye (imamet)
417	18	Methiye (imamet)
423	18	Methiye (Âl-i abâ)
441	21	silsilename
442	17	devriye

Tablo 3: *Şevkî Divanı*'ndaki Kasidelerin Beyit Sayısı ve Konu Başlıkları

2.1.2.3. Murabba

Şevkî Divanı'nda murabba nazım şekli ile kaleme alınmış iki şiir bulunmaktadır. Bunlardan ilki divandaki 424 numaralı şiir olup “Bazı makalât-ı tarîkât” başlığını taşımaktadır.

Bâtın iklimine sultân olanlar

Kavl-i külli men ‘indallâha bağlıdur

Kaza vü kadere râzı olanlar

Tevekkeltü ‘ale’llâha bağlıdur

bendi ile başlayan şiir boyunca Şevkî, Gavs-ı Azam hazretlerinden kırklar, yediler, kutuplar, on iki imam, dört halife gibi yüce zatlar başta olmak üzere Hz. Muhammed’in temiz soyuna değinmiş ve tarikat yolunda bu soya bağlanmanın kıymetinden bahsetmiştir. Tekrar mısraı ya da tekrar beyti bulunmayan bu murabba 11 bentten oluşan bir murabba-ı müzdeviştir.

Şevkî Divanı'ndaki diğer murabba ise divandaki 430. şiirdir. Hz. Ali’yi methetmek için kaleme alınmış bu şiir 14 bentten oluşmaktadır. Şevkî her bir bendin son mısraında Hz. Ali’den büyük yiğit yoktur” anlamına gelen “*Lâ fetâ illâ ‘Alî lâ fetâ illâ ‘Alî*” sözünü iki kere tekrar etmiştir. Bu haliyle şiir murabba-i mütekerrirdir.

2.1.2.4. Muhammes

Şevkî Divanı'nda muhammes nazım şekli ile yazılmış dokuz şiir bulunmaktadır. Bunlardan ilki 110 numaralı şiir olan ve

Ey şûm Yezîd zîver-i 'unvânına la'net

Ey necs-i galîz şevket-i dîvânına la'net

Ey kelb-i 'akûr cür'et-i tugyânına la'net

Ey dîv-i pelîd şa'sâ'a-i şânına la'net

Ey kâfile-i har millet-i hizlânuna la'net (110/I)

bendi ile başlayan, Yezid'in birbirinden kaba sıfatlarla tasvir edildiği ve ona lanet edildiği 5 bentlik bir müzdeviç muhammestir. Divandaki 354 ve 378 numaralı şiirler âl-i abâ övgüsü için kaleme alınmış beşer bentlik muhammes-i müzdeviçlerdir. Divandaki son muhammes-i müzdeviç nazım şekliyle kaleme alınmış şiir ise, on iki imamı methetmek için kaleme alınmış "der hakk-ı imâm-ı isnâ-'aşer" başlıklı dört bentten oluşan 437 numaralı düvazdeh türündeki şiirdir.

Şevkî Divanı'nda muhammes-i mütekerrir nazım şekliyle kaleme alınmış dört şiir bulunmaktadır. Bunlardan ilki 377 numaralı şiir olan ve

Pertev-i mehtâb u tal'at yâ Muhammed yâ 'Alî

Nûr-ı zât-ı sırr-ı hazret yâ Muhammed yâ 'Alî

tekrar beyti ile yazılmış dört bentten oluşan, Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin birlikte övüldüğü methiyedir. Diğeri ise 428 numaralı şiir olan ve

Yâ Muhammed yâ 'Alî yâ Fâtıma ehl-i kesâ

Yâ Hasan yâ ser-şehîd-i Kerbelâ âl-i 'abâ

mısralarının her bendin sonunda tekrar edildiği Hz. Muhammed'in ev halkını öven altı bentlik muhammes-i mütekerrirdir.

Divandaki 435 numaralı şiir "mertebe der hakk-ı imâmân" başlığı ile kaleme alınmış ve tekrar beyti

Hasan hulk-ı Rıza yâdında öz bağrum kızıl kan it

Bu çeşmânum Hüseyin-i Kerbelâ vasfında giryân it

olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hakkında yazılmış bir muhammes-i mütekerrirdir.

Şevkî Divanı'ndaki son muhammes-i mütekerrir 101^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır. Tekrar mısraı “*Şîr-i pîrân-ı tarîkat Hâcî Bektâş-ı Velî*” olan ve Hacı Bektaş Veli'nin övgüsü için yazılan şiir, altı bentten oluşmaktadır.

2.1.2.5. Müseddes

Şevkî Divanı'nda müseddes nazım şekli ile kaleme alınmış dört şiir bulunmaktadır. Bunların hepsi mükerrer müseddestir. Şiirlerden ilki divandaki 11. şiir olup 4^a numaralı sayfanın kenarında yer almakta

Hürmeti esrârına rûh-ı Nebî ve 'l-Murtazâ

Fâtıma hulk-i hasen şah-ı şehîd-i Kerbelâ

tekrar beyti ile yazılmış beş bentten oluşmaktadır.

Divandaki 422 numaralı “*müseddes der hakk-ı imâm-ı isnâ-‘aşer*” başlıklı şiirin ise tekrar beyti

Ben şerîfü'n-Nebiyy-i âl-i abâyum 'Alevî

'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevî

olup toplam bent sayısı beştir.

Divandaki üçüncü müseddes-i mütekerrir Hz. Muhammed'in ev halkı ile ona yakın olanları konu almakta olup “*Resûlullâhun ta'zîmi vâcib olan karâbeti hakkında*” başlığını taşımaktadır. Her bendin son iki mısraı şu şekildedir:

Meveddetde vüçûbiyyet ehassı çâra taksîmdür

'Alî Zehrâ ü sıbteynün-Nebî'yye hass-ı ta'mîmdür

Şevkî Divanı'ndaki son müseddes-i mütekerrir nazım şekliyle kaleme alınmış şiir “*der sebeb-i Kerrema'llâhu te'alâ vechehu*” başlığıyla yazılmış ve tekrar beyti

Cümle ashâbın içinden zât-ı pâk-i Hayderi

Kerrema 'llâhu vecheh sırrına kıldı mazharı

olan ve beş bentten oluşan 433 numaralı şiiirdir. Bu şiir, “*kerrema 'llâhu te'alâ vechehu*” sözünün sebebini izah etmektedir.

2.1.2.6. Müsebba

Divandaki 419. şiir *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün* vezniyle kaleme alınmış bir müsebba-i müzdeviçtir. On iki imamı methetmek için kaleme alınan bir düvazdeh olan şiirin ilk dört bendi tamdır. Beşinci bendin son iki mısraının üzeri silinmiştir. Beşinci bendde on iki imamın altıncısı olan Hz. Cafer-i Sadık'ın övülmesi vesilesiyle kalan altı imam için yazılan kısmının olmaması bu şiirin eksik olduğu tespitini desteklemektedir. Müsebba'nın ilk bendi şu şekildedir:

Biz cenâb-ı nûr-ı zât-ı kibriyâ abdâliyuz
Merd-i meydân şîr-i Yezdân-ı Hudâ abdâliyuz
Ol Hasan kim sıbt-ı Faḥrû'l-enbiyâ abdâliyuz
Ol Şehîd-i pâk-i ḥâk-i Kerbelâ abdâliyuz
Fâtıma cüz'ü'n-Nebî faḥrû'l-fenâ abdâliyuz
Ol Hâdîce maḥrem-i ḥayrû'n-nisâ abdâliyuz
Ḥâk-i pâ-y-i ḥazret-i âl-i 'abâ abdâliyuz (419/I)

2.1.2.7. Müstezad

Şevkî Divanı'ndaki tek müstezad 352 numaralı şiiirdir. Uzun mısraları müstezad geleneğine uygun olarak aruzun *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*, kısa mısraları ise *mef'ûlü fe'ûlün* kalıbı ile yazılmıştır. 79^a numaralı sayfada:

İhsân-ı Hudâ Mehdî'ye mahsûs hatemiyyet
În'âm u 'atâ Mehdî'ye mahsûs hatemiyyet
Bir tuhfê-i Yezdân

Hak'dan ana ihsân

mısraları ile başlayan şiir, on ikinci imam Hz. Muhammed Mehdi'yi methetmek için kaleme alınmıştır.

2.1.2.8. Tahmis

Şevkî Divanı'ndaki üç tahmisin ilki 94^a numaralı sayfada yer alan 418. şiirdir. Bu tahmis Zuhûrî mahlaslı bir şairin matla beyti:

Biz cenâb-ı zât-ı pâk-i kibriyâ abdâliyuz

Ahmed ü Mahmûd Muhammed Mustafâ abdaliyuz

makta beyti ise;

'An karîb eyler zuhûr ol zât-ı pâki ihtirâm

Kâ'inâta 'ayn-ı rahmetdür Zuhûrî ey hümâm

olan 10 beyitlik gazeline üçer mısra eklenerek yazılmıştır. Şevkî, Zuhûrî'nin makta beytine eklediği

Hâk-i pây olsa n'ola Şevkî ana kemter gulâm

Hâtem-i isnâ- 'aşer Mehdi Muhammed'dür imâm

Âhir-i âl-i Resûl-i kibriyâ abdâliyuz

mısraları ile tahmis boyunca methettiği Hz. Muhammed'in on iki imamın ve ehl-i beytinin kulu, kölesi ve ayağının tozu olma temennisini dile getirmiştir.

Divandaki tahmis nazım şekli ile yazılmış diğer şiir ise 86^a numaralı sayfada yer almaktadır. 85^b numaralı sayfanın son satırında “*Selef şu ârâların şiirinde dübeyt olarak görüldüğünden tahsîn olunup tahmis olunmuştur*” cümlesi yer almaktadır. Şiirde tahmise zemîn olan dübeyt:

Nûr-ı Hak sırr-ı Muhammed Esedullâh-ı velî

Ve 'Aliyyün ve 'Aliyyün ve 'Aliyyün ve 'Alî

şeklindedir. Şevkî bu tahmisi yukarıdaki iki mısranın önüne eklediği üçer mısra ile 5 bent olarak tertip etmiştir.

Ayrıca divandaki 85^a numaralı sayfanın kenarında yer alan 380 numaralı şiir yukarıdaki dübeyte yazılmış bir diğer tahmistir. Şevkî bu tahmisi de beş bent olarak kaleme almıştır.

2.1.3. Dil ve İmla Özellikleri

Türkçe kaleme alınmış olan *Şevkî Divanı*'nda Arapça yazılmış üç şiire yer verilmiştir. Bunlardan ikisi münacat biri ise vebadan korunmak için on iki imama yazılmış duadır. Başka müstakil şiir olmasa da *Şevkî Divanı*'nda Arapça kelimelerin yoğunluğu oldukça fazladır. Hz. Peygamber ve ehl-i beytini öven şiirlerden oluşan eser, gerek kullanılan İslamî terimlerin Arapça olması gerekse övülen şahıslar hakkında sıklıkla ayet ve hadis örneklerine yer verilmesi sebebiyle Arapça tamlama ve kelime bakımından zengindir. Şair, Hz. Peygamber'den bahsederken “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.” kudsî hadisini sıklıkla örnek vermiştir:

Ḥaṭṭ-ı kudret ḥātemi düstûruna virdi nizām

Ḥuṭbelendi sırrına *levlāke levlāke lemā* (6/8)

Ġafirî'z-zenbi didik nār-ı elimüñden ḥalāş

Yaġfire'z-zünüb cemî'ân naşş-ı kıṭā' dur kefā (4/8)

örneğinde olduğu gibi şair Allah'a günahlarının affını dilerken yine onun ayetini (Mümin/3, Zümer/53) aracı kılmıştır.

Hz. Ali'nin methedildiği şiirlerde sıklıkla Arapça “Hz. Ali'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur” ifadesi karşımıza çıkmaktadır:

Lā-fetā illā 'Alī lā-seyfe illā Zü'lfikār

Lā-fetā illā 'Alīyyü'l-Murṭazā şîr-i Ḥudā (21/7)

Ayrıca divandaki 433 numaralı şiir “Allah onu şerefli kılsın” mânâsındaki “*kerrema'llāhu vecchehu*” ibaresini açıklamak üzere yazılmış bir müseddestir. Bu mütekerrir müseddesin tekrar beyti aşağıdaki gibidir:

Cümle aşḥābuñ içinden zāt-ı pāk-i Ḥayderi

Kerrema 'llâhu vecheh sırrına kıldı mazharı

Şevkî, şiirlerinde Arapça'nın yanı sıra Farsça'yı da kullanmıştır. Övgü şiirlerini sıfatlar aracılığıyla kuran şairin özellikle Farsça sıfatları sıklıkla kullandığı söylenebilir.

Nâtüvânam bî-mecâlem *derd-mendem* mücrimem

Serserî dergâhıyam Zeynü'l-'abâyı serverüñ (259/3)

Ey gürüh-ı 'ârifinüñ *bergüzide* efhamı

Ey tarîkat *şehriyârı* Bâkır-ı erkân-ı dîn (341/2)

Şevkî, bazı gazellerde yüklem olarak Farsça fiilleri kullanmayı tercih etmiştir.

Nâşır u fahrü'n-Nebî şınvu'n-Nebî şıhrü'n-Nebî

Vâriş-i câh-ı risâlet sırr-ı Hayder-est (88/5)

Velî ü kâmil-i ekmel Takî'üd-dîn imâm *bâşed*

Odur ol 'ârif-i ekmel Takî'üd-dîn imâm *bâşed* (123/1)

Didi mahbûb-ı Hudâ zıkr-i 'Alî tâ'at imiş

Naşş-ı kâtı' la *şarâh-est* imâmü'l-hulefâ (118/3)

Çün muhabbet bunlara yitmiş sene tâ'atçedür

Ehl-i beytden muṭlaqâdur Hamza vü 'Abbâs *bud* (115/4)

Şiirlerinden hareketle Arapça ve Farsça'ya hâkim olduğunu söyleyebileceğimiz şair, memduhun vasıflarını sıralarken sıfatları genel olarak iki şekilde kullanmıştır. Bunlardan ilki aşağıdaki örneklerde görebileceğimiz gibi kelimenin tekrarı ya da aynı kökten gelen kelimelerin kullanılması ile yapılan övgülerdir.

Ƙısm- ƙısmuñ ƙısm-ı ƙısmından gelüp hayrũ'l-ƙurũn

Hālîş u muhliş şehîd ü şâlihîn ü aşfiyâ (3/5)

Mazharıdur mazhar-ı mazhar *habîbiyyet-i Habîb*

Mürsel-i peygamberîden bir mişâl olmaz aña (6/7)

Sen 'ulũm-ı 'âlemînüñ a'lemisüñ a'lemi

Şehr-i 'ilmüñ sırrısuñ *esrâr-ı sırr-ı* a'zamı (13-II)

Şadr-ı şadrıñ şadrı *şadrından şudûr-ı maşdarı*

Sensin ol şadr-ı mu'azzam enbiyâ vü evliyâ (24/3)

Diğeri ise aynı kelimenin Arapça ya da Farsça karşılıkları veya yakın anlamlı bir Türkçe kelime ile bir arada kullanılması şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Leyşân-ı ğazanfer-i Hâllâķ-ı cihândur

Arslân-ı Hudâ Hamza cihân merd-i şecâ'at (93/3)

'Avn u el'tâfu 'atâdur Ca'fer'e şiddîkiyet

Luţfu ihsân-ı Hudâ'dur Ca'fer'e şiddîkiyet (99/1)

Müjde-i tebşîr hüccet nâr-ı düzağdan emîn

'Avn-i el'tâf-ı Hudâ'dur Şevkiyâ Şiddîķa fevz (155/5)

Şevkî, şiirlerinde Arapça ve Farsça alıntılarının yanı sıra, alıntı olmayan mevcut dillerdeki cümle kalıpları ve kelimeleri de sanki Türkçeymiş gibi kullanmaktadır:

Ƙıyâs olmaz aña tâ halk o olaldan *vaķtunâ hâzâ*

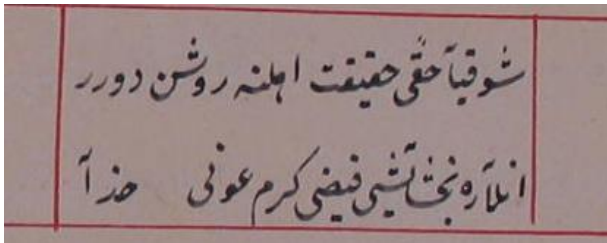
Mu'azzez nûr-ı ekremdür Cenâb-ı Hâzret-i Zehrâ (47/6)

Şevkî, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi Arapça ve Farsça alıntı ve sıfatlarla ördüğü şiirlerinde Türkçe’yi temel cümle yapısı olarak kullanmak dışında ayrıca dikkat çekecek bir şekilde kullanmamıştır. Divanda arkaik Türkçe kelimelere ve yerel söyleyişlere de rastlanmamıştır. Bu haliyle, Türkçe’nin divanda özellikle Arapça’dan geride kaldığı söylenebilir. Bu durumun da sebebi, tezimizde farklı vesilelerle vurguladığımız gibi divanın Arapça hazır övgü kalıplarını içerecek bir yapı üzerine kurulmuş muhtevaya sahip olmasıdır.

Şevkî Divanı’nda müelliften mi yoksa müstensihinden mi kaynaklandığını tespit edemediğimiz birçok imla hatası bulunmaktadır. Bu hataların çokluğu, metnin doğru okunup anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Her yazma nüshada karşılaşılabilecek birkaç harf hatası dışındaki imla hataları genel olarak Farsça tamlama ekleri ile Arapça “ve” bağlacının yazımında görülmektedir. Aşağıda bu imla hataları temel iki başlık altında incelenecektir.

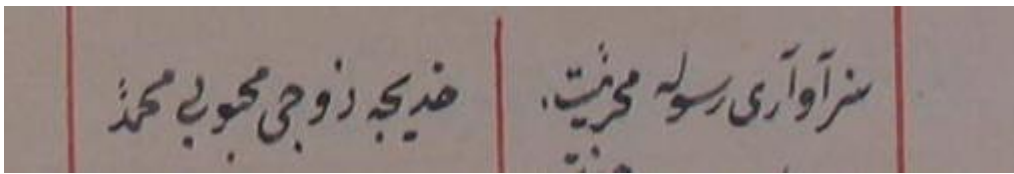
Farsça tamlama ekinin durumu:

- Yazmanın birçok yerinde Farsça tamlama ekinin *ی* ile gösterildiği örnekler bulunmaktadır:

Şevkîyâ ḥaḳḳ-ı ḥaḳîḳat ehline rūşen-durur

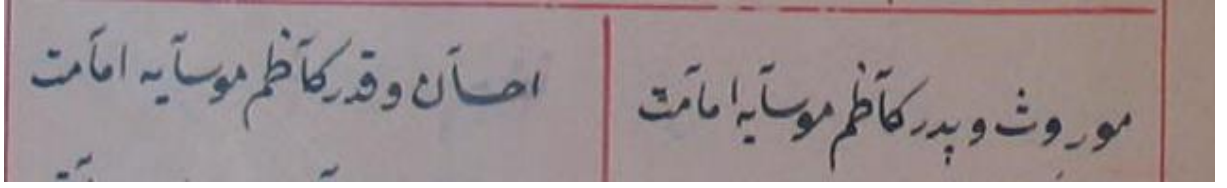
Anlara baḥşâyîş-i feyz-i kerem ‘avn-i Hudâ (2/18)

Sezāvār-ı Resûl’e maḥremiyyet

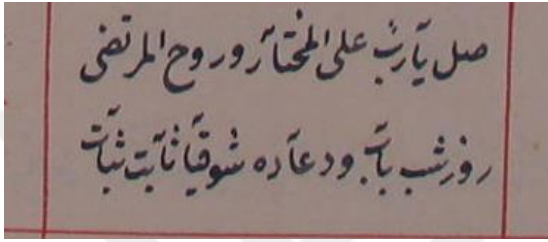
Ḥadîce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed (117/1)

- Tamlama ekinin “و” ile gösterildiği örneklere de rastlamak mümkündür.

Mevrūṣ-ı peder Kāzım-ı Mūsā'ya imāmet

İhsān-ı kader Kāzım-ı Mūsā'ya imāmet (100/1)

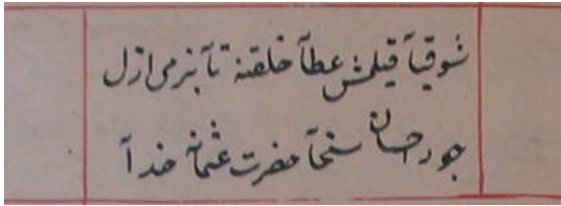

Şalli yā Rabbi ‘ale’l-Muhtār u rūḥu’l-Murtaẓā

Rūz-ı şeb bāb-ı du‘āda Şevķīya şābit şebāt (87/5)

“ve” bağlacının durumu:

- Özellikle medli okunmaya müsait kelimeler arasındaki “ve” bağlacı yazılmamıştır.

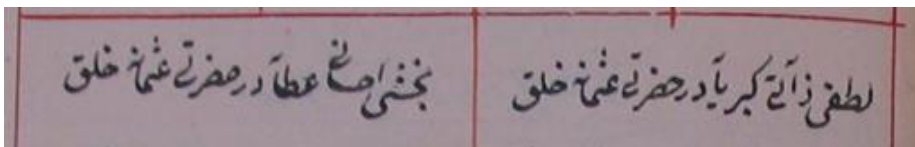

Şevķiyā kılmış ‘atā ḥalkına tā bezm-i ezel

Cūd [u] ihsān [u] seḥā Ḥazret-i ‘Osmān’a Ḥuda (38/5)

[Ayrıca “bezm-i elest” tamlaması “ی” harfı ile gösterilmiştir.]

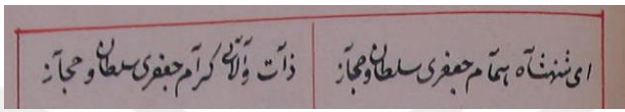
- “ve” bağlacının “ی” harfı ile gösterildiği örneklere rastlamak mümkündür:

Luṭf-ı zātı kibriyādur ḥazreti ‘ Oṣmān’a ḥalk

Baḥş u iḥsān u ‘ aṭādur ḥazreti ‘ Oṣmān’a ḥalk (238/1)

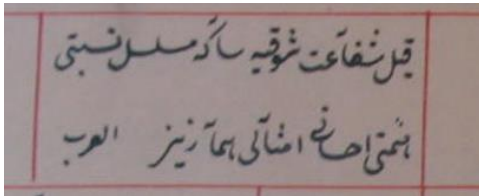
Aşağıdaki örnekte “sultan-ı Hicaz” tamlaması “و” harfi ile gösterilmiş; “Ca’fer-i Sultân-ı Hicâz” tamlaması ise “ى” ile gösterilmiştir. Divanda bu gibi örneklerin sayısının çokluğu metnin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Ey şehinşah-ı hümām Ca’fer-i sultân-ı Hicâz

Zāt-ı velāyet-i kirām Ca’fer-i sultân-ı Hicâz (169/1)

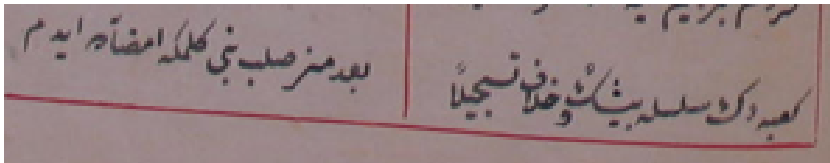
Bu örnekte ise “himmet” ve “ihsan” kelimeleri arasında ve bağlacı “ى” ile gösterilmiştir. emsâl-i hümâ tamlamasında ise tamlama eki “ى” ile yazılmıştır.

Kıl şefā’ at Şevkî’ye saña müselsel nisbeti

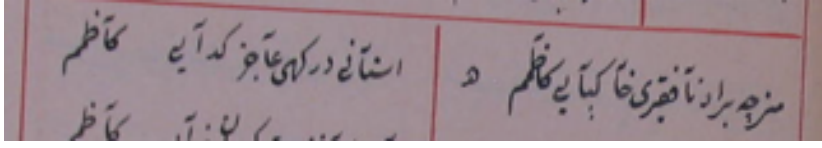
Himmet ü iḥsānı emsāl-i hümā Zeynü’l-‘ Arab (71/5)

Şevkî Dîvânı’ndaki birkaç şiirde bririnci tekil şahıs zamiri “ben” çoğunlukla “بن” şeklinde imla edilmesine rağmen aşağıdaki örneklerdeki gibi birkaç yerde “من” şeklinde yazılmıştır.

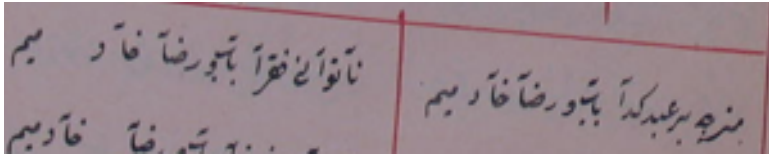
Ḳa’b’a dek silsile bî-şekk u ḥilāf tescīlen

Ba’ de men şulb-i Nebî gelmege imzâda idüm (441/13)

Men çi bir ednâ faķîr-i hâk-i pây-i Kâzım'um

Āsitân-ı dergeh-i 'âciz gedâ-yı Kâzım'um (315/1)

Men çi bir 'abid gedâ bâb-ı Rızâ hâdimiyem

Nâtüvân-ı fuķarâ bâb-ı Rızâ hâdimiyem (316/1)

min

Çoğunlukla Azeri Türkçesi'nde karşımıza çıkan bu özellik, hayatı ve yaşadığı yer hakkında detaylı bilgiye sahip olmadığımız şairin Azeri Türkçesi'ni kullanmış olabileceği ihtimalini akla getirmektedir. Fakat bu kanıyı destekleyecek başka dil özelliği tespit edemediğimiz için bu durum zayıf bir ihtimalin ötesinde değildir.

2.2. *Şevkî Divanı*'nın Muhteva Açısından İncelenmesi

Şevkî Divanı, Klasik Türk şiiri geleneği içerisinde kaleme alınmış bir eserdir. Klasik divan incelemelerinde olduğu gibi, çalışmamızın muhteva incelemesi bölümünü, Din ve Tasavvuf, Tabiat, İnsana Dair Unsurlar, Sosyal Hayat ve Maddi Kültür Unsurları gibi başlıklar çerçevesinde oluşturmak bittabi mümkündür. Fakat büyük çoğunluğu şahıs övgüsü üzerine kurulmuş olan *Şevkî Divanı*'nı klasik divan inceleme metoduna tabi tutmak işlevsel olmayacaktır. Bunun en önemli nedeni muhteva bakımından divanın özgün olmasıdır. Şairin her bir kafiye harfini, benzer sıralama ile aynı kişiler için yazdığı methiyelerle kurgulaması, incelememizi övülen her bir şahsa yazılmış divandaki tüm şiirlerden hareketle yapmamıza sebep olmuştur. Bu kapsamda çalışmamızın şahıs merkezli yapılacak muhteva incelemesinde, ilk olarak övülen kişinin hayatı hakkında özet bilgi verilecektir. Daha sonra divanda ilgili

şahıs için yazılmış övgü şiiri sayısı ve sık kullanılan övgü sıfatları ile *Şevkî Divanı*'nda ilgili şahsın hangi yönleriyle ele alındığı beyit örnekleriyle ortaya konulacaktır.

Bu bölümde *Şevkî Divanı*'nda övgüsüne yer verilen şahıslar Hz. Muhammed ve Akrabaları, Dört Halife ve On İki İmam olmak üzere üç ana başlıkta altında ele alınacaktır.

2.2.1. Hz. Muhammed ve Akrabaları

Bu başlıkta Hz. Muhammed, ilk eşi Hz. Hatice, kızı Hz. Fatıma, amcaları Hz. Abbas ve Hz. Hamza'nın hayatları hakkında kısa bilgi verilecek ve divanda övülen kişi için kullanılan sıfatlar ve bu kişilerin hangi yönlerden övüldüğü beyit örnekleriyle desteklenerek ortaya konulmaya çalışılacaktır.

2.2.1.1. Hz. Muhammed

Şevkî Divanı Hz. Muhammed ve ehl-i beytinin övgüsü için kaleme alınmış bir eser olduğundan bu başlık dışında ele alınan tüm şahıslar bir şekilde Hz. Muhammed ile ilişkilendirilmiş ve onun soyundan olma, ona bağlı olma ve onunla ilişkisi bakımından övülmüşlerdir.

Çalışmamızın şahıs incelemesindeki her bir başlıkta dolaylı yoldan *Şevkî*'nin Hz. Muhammed için yazdığı övgü örneklerini de içermektedir. Bu başlık altında ise *Şevkî Divanı*'ndaki doğrudan Hz. Muhammed'in övgüsüyle ilgili malzemenin varlığına dikkat çekilecektir. Bu bölümde Hz. Muhammed'in hayatı ve İslami edebiyat içerisinde ele alınışı herkesin malumu olan bir hususiyet olduğundan göz ardı edilmiş, divanın genel karakteri içerisinde bu şiirlerin yeri ve *Şevkî*'nin özellikle vurguladığı konular üzerinde özetle durulmuştur.

Şevkî Divanı 'nda Hz. Muhammed

Şevkî Divanı'nda Hz. Muhammed'in övgüsü için kaleme alınmış yirmi üç şiir bulunmaktadır. Bunlardan ikisi methiye, biri miraciye, biri müseddes-i mütekerrir ve on dokuzu gazeldir. *Şevkî Divanı*'ndaki en yüksek beyit sayısına sahip şiirler Hz. Muhammed için yazılmıştır.

Şevkî Divanı'nda Hz. Peygamber'i tavsif için sıklıkla kullanılan sıfatlar şunlardır: akdes-i a'le'l-'ulâ, a'zem-i mecmû-ı mürsel, bedr-i kâ'inât, cemâl-i Tâ vü

Hâ, cûd-ı ekrem, dergeh-i ehl-i niyâz, dest-gîr-i mü'minîn, dürr-i behâ, efhâm-ı peygamberân-ı mürselîn ü enbiyâ, esâs-ı 'âlem-ârâ, fahîmü'l-enbiyâ, fahrü'l-ümem, habîbullâh, hâtem-i şâh-ı resûl, hâtemiyyet mührü, hatt-ı kudret hâtemi, hayrû'l-verâ, hâzin-i esrâr-ı hikmet, hazret-i feyyâz-ı mutlak, hûrşîd-i enver, hutbe-i levlâk, imâmü'l-enbiyâ, imâmü'l-mürselîn ü enbiyâ, kandîl-i bûr-ı penâh, keniz-i ihsân u 'atâ, keniz-i risâlet, kerem-kân-ı vefâ, kişver-i ehl-i Hicâz, Kureyşîyyu'n-neseb, kutb-ı gavsü'l-enbiyâ, kutb-ı risâlet, mazhar-ı sırr-ı şefâ'at, mefhar-ı mevcûd-ı cihân, mir'ât-ı Hudâ, mu'azzam, mu'ciz-i âyât-ı Hak, mufahham, münîr-i meh-likâ, nâzenîn mergûb-ı Hak, nûr-ı Hakk-ı kibriyâ, pişvâ-yı enbiyâ, rahmete'l-lil-'âlemîn, reh-nümâ, resûl-i muhterem, resûlü's-sakâleyn, risâlet nübüvvet ve velâyet şâhı, rumûz-ı küntü keniz, sadrazâm-ı müntehâ, sırr-ı levlâk, şâfi'-i rûz-ı cezâ, şefîk, şehinşâh-ı risâlet, şem'-i eyvân-ı velâyet, şems-i eflâk-i füyûz, şerîf-i 'âlemîn, tâc-ı hâkân-ı nübüvvet, tûtî-i vahdet, verd-i hâtem, yâr-ı mahbûb-ı Hudâ, zât-ı pâk, zât-ı pâk-ı akdes-i zât, zıll-ı mir'ât-ı Hudâ, zübde'-i mevcûd-ı cihân.

Divanda Hz. Peygamebrin övüldüğü ilk şiir divandaki 2 numaralı şiir olup bu şiir *Der Na't-ı Hâzret-i İmâmü'l-mürselîn ve Resûl-i Rabbü'l-'Âlemîn Şallallahu Te'âla 'Aleyhim Ecma'in-Na't-ı Resûl* başlığıyla kaleme alınmış 18 beyitlik bir methiyedir. Hz. Peygamber'in son peygamber olması, âlemlerin onun hürmetine yaratılması, her şeyden önce onun nurunun yaratılmış olması gibi İslâmî edebiyatta da birçok şiirde ele alınan konulara değinen Şevkî, özellikle Hz. Muhammed'in velayet, imamet ve hâtemiyyet şeklindeki üç makamın şâhı olduğunu ve bunları Hz. Ali'ye aktardığını ifade etmiştir. Bu miras on iki imamın sonuncusu Hz. Muhammed Mehdi'de son bulmuştur:

Sen kâdem başdîñ bu teşlîş-i maķāma cümleden

Sen sipeh-sālār olduñ mürselîn ü enbiyā

Bu risâlet hâtemiyyet cāhına vāriş velî

Ol 'Alîyyü'l-Murtażā'dur ol 'Alîyyü'l-Murtażā

Bu imāmet bu hilāfet hāme-i tedvîriniñ

Noğtası şir-i Ğudā'dur noğtası şir-i Ğudā

Evvel-i ħātem ‘Alī’dür āħiri Mehdī velī

Zū-livādur zū-livādur zū-livādur zū-livā (2/8,11, 12, 14)

Divandaki altıncı řiir *Der Na’t-ı Resūl-i Ekrem Şallalāhu ‘Aleyhi Vesellem* başlıklı dokuz beyitlik bir methiyedir. Bu şiirde Şevkī, “*Allah’ın Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım*” hadisine muhatap, peygamberlerin en hayırlısı ve üstünü, varlığın özü, ruhu herkesten önce yaratılmış olan Hz. Peygamber’i herkesten üstün tutmuştur:

Öyle bir ol zāt-ı pāk-i ağdes-i zātdur kim ol

Gelmemiş devr-i felekde Şevkī bir devrān ola (6/9)

Divandaki 10. řiir *Mi’rācū’n-Nebī ‘Aleyhisselām* başlıklı 18 beyitten oluşan bir miraciyyedir. Hz. Peygamber’in bir gece ansızın Cebrail aleyhisselam aracılığıyla Miraç’a yükselmesi, dokuz feleği aşır Allah’a iki yay aralığından daha yakın mesafe olacak kadar yaklaşması ve özellikle Miraç’a bedenlen yükseldiğini vurgulaması dikkat çekicidir:

Baş göziyle görüp Allāh’ı Resūlū’ş-şakāleyn

Eyledi ħamd ü şenā bī-‘aded [ü] lā-yuħşā (10/13)

Hz. Peygamber’in övgüsü için yazılmış son kaside ise divandaki 24. şiirdir. 23 beyitten oluşan bu şiir bir methiyedir. Her şeyin menşe’i’nin Hz. Peygamber olduğunun vurgusunun ardından, klasik na’t geleneğinde ele alınan Hz. Peygamber’in Allah’ın habibi olması, âlemlerin övüncü olması, temiz bir soydan gelmesi, Hz. Muhammed’in Allah’ın kulu ve elçisi olması; müminlere yol göstermek için dünyaya gönderilmiş olması müminlerin emiri olması özelliklerinden bahsedilmiştir. Şiirin sonlarına doğru konunun Hz. Ali’ye getirilmesi ve bu methiyenin Hz. Ali övgüsüyle son bulması dikkat çekicidir.

Şadr-ı şadrīñ şadrı şadrından şudūr-ı maşdarı

Sensin ol şadr-ı mu‘azzam enbiyā vü evliyā (24/3)

...

Noktadur bu haţţ-ı rāh-ı müstakîme bâ-ıuşuş

Şevkiyâ şîr-i Hudâ Kerrâr-ı Hayder siyyemâ (24/23)

Şevkî'nin övgü üslûbunda özellikle tarihi gerçeklere dayanan somut benzetmeler kullanması baskın bir özelliktir. Fakat Hz. Muhammed'in övüldüğü birkaç şiirde gül, bülbül, gonca, gül bahçesi gibi tabiat unsurları aracılığıyla Hz. Peygamber'in övüldüğü örnekler de bulunmaktadır:

Yüzüñe gülsitân-ı lālezâr-ı 'arş-ı pür-envār

Lebûñ cennât-ı' Adnûñ Kevşer-i min tahtih'e'l-enhār (127/1)

Ey cemâli tal' at-i hûrşîd-i enver hub u nâz

Kaşlaruñ mihrâbıdur ol dergeh-i ehl-i niyâz (154/1)

Şevkî divanın bir çok yerinde Hz. Peygamber'den günahlarının affını ve ahiret gününde şefa'at etmesini istemektedir:

Yâ Resûlallâh şefâ' at çâre-sâz ol derdine

Kıl hâlâş bu Şevkî'nüñ itme yerin nâr ey şefîk (235/5)

Kıl Şevkî fakîriñi şefâ' at ile iğnâ

Ey zübde-i mevcûd-ı cihân huṭbe-i *levlāk* (265/5)

Bu Şevkî kuluña eyle şefâ' at merḥamet şefkat

Şefâ' at sırrınuñ sen maḥremisüñ yâ Resûlallah (353/5)

Divanda ayrıca Hz. Ali ve Hz. Muhammed'in birlikte anlatıldığı dokuz gazel, üç kaside, bir müsemmen ve bir muhammes olmak üzere on dört şiir yer almaktadır. Bu şiirlerde genellikle Hz. Muhammed ve Hz. Ali mukayese edilmiş olup ikisinin bir nurdan yaratılmış olmaları, soylarının aynı temiz nesle dayanması, velayette imamette

ve hatemiyyette Hz. Ali'nin Hz. Muhammed'in vârisi olması, gibi hususlar etrafında övgü yapılmıştır:

Cân u ten seyyân olupdur cism ü rûhı yek-vücûd

Menba[‘] -i [‘]aynı sivâdur Muştafâ vü Murtażâ (7/8)

Ey şehenşâh-ı risâlet ey imâme'l-Enbiyâ

Ey sirâcü'd-dîn ü millet melce[‘] -i rûz-ı cezâ

İns ü cîn kerrûbiyâna ba[‘] ş-i [‘]âmmdur muṭlaḳâ

Bir Nebî kim kâ'inâtun ḫalkına bâ[‘] iş ola

Var kıyâs it aña hiç emşâl olur mı bir daha

Nûr-ı Hâḳ ḫaḳḳu'l-ḫaḳîḳat Muştafâ vü Murtażâ

Ḥâtem-i sırr-ı risâletdür Ḥabîb-i Kibriyâ

Vâriş-i ḥâtem risâletdür [‘]Aliyye'l-Murtażâ (13/I)

Ol iki durreyn-i nûreyn-i sa[‘] ideyn-i muḳbileyn

Birisi şâh-ı risâlet biri şâh-ı enbiyâ (21/21)

İki nûreyn-i münîreyn felek ṭâḳında nûr

Sırr-ı eflâk-ı ḫaḳîḳat ṭulû[‘] itmez zuhûr

Birisi ḥürşîd-i ḫikmet birisi bedrû'l-büdûr

Pertev-i mehtâb u ṭal[‘] at yâ Muḫammed yâ [‘]Alî

Nûr-ı zât-ı sırr-ı ḫaḳret yâ Muḫammed yâ [‘]Alî (377/II)

Hız. Ali ve Hız. Muhammed'in birlikte övüldüğü şiirlerin dışında âl-i abâyla birlikte⁶² övüldüğü müstakil şiirler de bulunmaktadır.

Sen o Erhamsün Ğafûr Allâhu Raĥmanü'r-Raĥîm

Naẓm-ı âyâtün bize *hezâ sırât-ı müstakîm*

Şevkiyâ dergâh-ı bâbuñ kelbidür râhde qadîm

Hürmet-i esrârına rûh-ı Nebî ve'l-Murtaẓâ

Fâtıma ĥulq-ı Hasan şâh-ı şehîd-i Kerbelâ (11/5)

Penc ol âl-i âbâyı ehl-i 'irfân-ı fuĥûl

Eyledi tavşîf vuşûk-ı şîĥĥatin şâhib 'uĥûl (277/1)

Ey Şehensâh-ı rûsûl ĥazret-i ĥayrû'l-ĥulefâ

Ey velâyet Şehi ĥâĥân-ı ĥâĥîqat necefi

'Arşadur pâye Hasan ĥulq-ı rızânuñ şerefi

Ĥazret-i Fâtıma ol lü'lü'-i ĥâşuñ şade fi

Ol Hüseyn ibn-i 'Alîdür cihetinüñ ĥarafı (378/I)

2.2.1.2. Hız. Hatice

Hayatı⁶³

⁶² Aba ailesi: Kaynaklara göre bir gün Hız. Muhammed üzerinde aba bulunduğı bir sırada yanına gelen Hız. Ali'yi, kızı Hız. Fatıma'yı, torunları Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'i abasının altında toplar. Bunun üzerine Hız. Peygamber'in yakınlarını belirleyen bir ifade olmak üzere adı geçen kişiler daha sonra "Âl-i Aba" terimiyle anılmışlardır. Ahmet Gökbel, *a.g.e.*, s.60.

⁶³ Detaylı bilgi için bk.: M. Yaşar Kandemir, "Hız. Hatice", *DİA*, c. 16, s. 465-466; Bakır Şerif el-Kureşî, *Müminlerin Annesi Hazret-i Hatice*, Revak Kitabevi, İstanbul, 2014.; Fatma Şadiye Hanım, *Hazret Peygamberin Sevgilisi Hazreti Hatice (Selamullahi Aleyha)*, Revak Kitabevi, İstanbul, 2012; Ömer Sabuncu, *Hazreti Peygamberin İlk Hanımı Hız. Hatice'nin Hayatı ve Kişiliğı*, Harran Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, 2008.; Adil Soycan, *Türk Edebiyatında Hazreti Hatice ve Manzûme-i Hazret-i Hadîcetü'l-Kübrâ (Rol-Model Olarak Hazreti Hatice)*, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2018., Fatih Köse, *Yazarı Bilinmeyen Bir Hız. Hatice Hikayesi (Tenkitli Metin-İnceleme)*, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017.

Tam künyesi Ümmü'l-Kâsım (Ümmü'l-Hind) Hadîce bint Huveylid b. Esed b. Abdiluzzâ b. Kusay el-Kureyşîye olan Hz. Hatice, m. 556 yılında Mekke'de doğmuştur. Babası Huveylid, onu güzel isimlerden kabul edilen “Hatice” ile isimlendirmiştir. Annesi, Fâtıma bint Zâide (Zeyd) b. Cündeb (Esam) el-Âmiriyye olup onun soyu da Lûey b. Gâlib'de Resulullah'ın soyuyla birleşir.

İffetli bir hanım olması sebebiyle İslamiyet'ten önce “Tâhire” lakabıyla anılan Hz. Hatice, Hz. Muhammed'le evlendikten sonra, Peygamber'in ilk hanımı olması hasebiyle “Kübrâ” sıfatıyla anılmıştır. Hz. Hatice için döneminde kullanılan bir diğer lakap ise Kureyş'in hanımefendisi anlamına gelen “Seyyidetü Kureyş”tir.

Hz. Peygamber ile evlenmeden önce Ebu Hâle Hind b. (Nebbâş b.) Zürâre et-Temîmî ve Atîk (Uteyyik) b. Âbid (Âiz) el-Mahzûmî ile evlilik yapan Hz. Hatice, amcasının oğlu Varaka b. Nevfel ile evlenmesi uygun görülse de bunu gerçekleştirmemiştir. Kureyş'in ileri gelenlerinden bazıları soylu, güzel ve zengin oluşu sebebiyle Hz. Hatice ile evlenmek isteseler de, o bu teklifleri kabul etmemiştir.

Zengin bir hanım olan Hz. Hatice sadece güvenli bulduğu kişilerle ortaklaşa ticaret yapmakta idi. Hz. Muhammed ile ticaret anlaşması yapıp kölesi Meysere'yi Hz. Peygamber'le Şam'a gönderdiğinde; Meysere'den Hz. Peygamber'in başarılı bir tacir, dürüst ve sözünde duran bir kişi olduğunu öğrenmesinin ardından Hz. Muhammed'e evlenme teklifinde bulundu. Kaynaklarda Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed ile evlenmesinde arkadaşı Nefise bint Ümeyye'nin aracılık ettiğine dair rivayetler de yer almaktadır.

Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin ilk çocukları Kâsım olup iki yaşına kadar yaşamıştır. Hz. Muhammed, Ebû'l-Kâsım künyesini onun adından almıştır. En büyük çocukları Zeynep'ten sonra, Rukiyye, Ümmü Gülsüm ve Fâtıma doğmuştur. Çocuklarından Tayyib (Abdullah) ve Tâhir peygamberlikten önce vefat etmiştir.

Hz. Hatice'nin en önemli rollerinden biri, peygamberlik geldiği zaman Hz. Muhammed'e herkesten önce iman etmesi ve onu bütün varlığıyla desteklemesidir. Cebrail'in, Hira mağarasında kendisine Alak Suresi'nin ilk beş ayetini iletmesinden sonra eve dönen Hz. Peygamber, “Bana neler oluyor, Hatice?” diyerek kendinden korktuğunu söylediğinde Hz. Hatice, “Öyle deme! Yemin ederim ki Allah hiçbir zaman seni utandırıp üzmez. Çünkü sen akrabalarını gözetirsin, doğru konuşursun,

işini görmekten aciz kimselerin elinden tutarsın, yoksulları kayırırsın, misafirleri ağırlarsın, haksızlığa uğrayan kimselere yardım edersin” şeklinde cevap vermiştir. Hz. Muhammed’i, İbranice bildiği için Tevrat ve İncil’i okuyan ve daha önce Hristiyanlığı kabul etmiş bir âlim olan amcasının oğlu Varaka b. Nevfel’e götürmüştür. Nevfel, Resul-i Ekrem’i dinledikten sonra görünen meleğin bütün peygamberlere vahiy getiren Cebrail olduğunu söylediğinde ise Hz. Hatice “Senin Allah’ın resulü olduğuna şahadet ederim.” diyerek iman etmiştir. Hz. Muhammed’e vahiy gelmesinin ardından Hz. Hatice ve daha yedi yaşında iken Müslüman olan Hz. Ali, peygamber ile birlikte namaz kılmış, Kâbe’yi tavaf etmişlerdir.

Hz. Muhammed’in nübüvvetini akrabalarının arasında ilan etmesiyle Kureyşlilerin peygambere olumsuz tepkisi artmıştır. Kureyş halkının peygamberi delilikle itham etmesi, çocukları Hz. Muhammed ile savaşmaya teşvik etmeleri, istihza etmeleri, Müslümanlara işkence etmeleri karşısında ve boykot yılları sürecinde Hz. Hatice hem madden hem de manen peygamberin destekçisi olmuştur.

Hz. Peygamber ile yirmi beş yıl kadar süren saadetli bir evlilik hayatının sonunda Hz. Hatice, hicretten üç yıl kadar önce (M.620) vefat etmiş, Hacûn kabristanına defnedilmiştir.

Hz. Muhammed, Hz. Hatice’nin vefatından sonra evlilik yapsa da ona saygı ve sevgisini daim diri tutmuş; Hz. Hatice’nin dostlarını koruyup gözeterek bunu göstermiştir. Hz. Muhammed’in Mariye’den doğan İbrahim adlı oğlu dışındaki tüm çocuklarının annesi Hz. Hatice’dir.

Hz. Hatice özelliklerini en iyi şekilde Hz. Muhammed’in “Allah Teâla bana ondan daha hayırlısını vermedi. Halk bana inanmazken o inandı. Herkes bana yalancı derken o doğru söylediğimi kabul etti. Kimse bana bir şey vermezken o beni maliyla destekledi ve Cenab-ı Hak bana ondan çocuklar ihsan etti.” hadisi ile tavsif etmek yerinde olacaktır.

Şevkî Divanı’nda Hz. Hatice

Mehmed Şevkî Efendi, divanında Hz. Muhammed'in mübarek zevceleri içerisinde sadece Hz. Hatice'ye yer vermiştir. Eserde, Hz. Hatice'nin methi için yazılmış 15 gazel bulunmaktadır.

Gazellerde Hz. Hatice'yi tavsif etmek için sıklıkla kullanılan sıfatlar şunlardır: müstesnâ, dâmen-i ismet, zevc-i mahbûb-ı Muhammed, sâbıkûn, eblağ-ı icâz, e'azz, feyyâz, eşrâf, efdal-i mahlûk, ezvâc-ı Resûl, mükerrem, hûr-i in, akdem, mütekaddim.

Şevkî, şiirlerinde Hz. Peygamber'in mübarek hanımları içerisinde Hz. Hatice'nin ayrı ve üstün bir yeri olduğunu şu beyitlerle dile getirmektedir:

Ğamu ezvâc-ı Ahmed'den Ğadice ana müsteşnâ
Zenânân-ı Muhammed'den Ğadice ana müsteşnâ (48/1)

Mağrem-i Resûl'ü hem vefâdârı
Mu'azzez mükerrem Ğadice e'azz (166/2)

Ol Ğadice Ğarem-i a'zam-ı ezvâc-ı Resûl
Ğarem-i muğterem-i efğam-ı ezvâc-ı Resûl (279/1)

Cümle ezvâc-ı Resûl'ş-şakaleyne fâ'ik
Cümleden sevgilisi mağrem-i ezvâc-ı Resûl (279/4)

Zevc-i Resûl-i ekrem Ğadice'dür mükerrem
Dârında şânı a'zam Ğadice'dür mükerrem (311/1)

Kim mağrem-i Ağmed aña emşâl mi olur hiç
Dünyâya henüz gelmedi ağranı Ğadice (367/4)

Hız. Hatice'nin Hız. Muhammed'e olan sevgisini, imanını ve onun yolunda canını bile vermeye razı oluşunu Şevkî şu beyitlerde ifade etmiştir:

Cân fedâ eyledi Resûlullâh'a

Özi lutf u kerem Hâdîce e'azz (166/3)

Muqaddem eyledi imân Hâdîce efdal-i maḥlûḳ

Resûle baḥş kıldı cân Hâdîce efdal-i maḥlûḳ (246/1)

Hız. Hatice'nin Hız. Muhammed'in ilk eşi olmasının yanı sıra ona peygamberlik görevi tevdi edilmeden, vahiy indirilmeden önce dahi onu desteklemesi divanda özellikle üzerinde durulan bir diğer konudur:

Müheyyâ idi meb'ûşa zuḥûrî yoĝiken vahyüñ

O kim evvel be-evvelden Hâdîce ana müsteşnâ (48/4)

Resûl ba's olmadan Faḥr-i cihân fark eyledi anı

Aña ikrârıdır aḳdem Hâdîce dâmen-i 'ismet (96/3)

Ėarâ'ib bunda kim Faḥr-i cihân ba's olmadan Şevkî

Resûle baḥş kıldı cân Hâdîce efdal-i maḥlûḳ (246/5)

Hız. Hatice'nin nübüvvet geldiğinde onu ilk ikrar eden ve Peygamber'e herkesten önce ilk iman eden kişi olması, divanda ařaĝıdaki beyitler vasıtasıyla sıklıkla değinilen hususlardan biridir:

Didi Āmentü bi't-taşdıḳ ḳamudan bir ḳadem aḳdem

Muḳarrebdür mücennedden Hâdîce ana müsteşnâ (48/3)

Getürdi evvel imân oldu fâ'ik

Hâdîce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed (117/3)

Resûlullâh'a fehm itdi muḳaddem

Ḥadîce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed (117/6)

Cümleden muḳaddem Ḥadîce e'azz

Bu dînde mu'aẓẓam Ḥadîce e'azz (166/1)

İmândadur muḳaddem taşdıḳ-i evvel aḳdem

Ol 'âleme müselleḡ Ḥadîce'dür eşrâf (225/3)

Ḳazandı cümleden aḳdem Ḥadîce nûr-ı imânı

Ḳamudan bir ḳadem aḳdem Ḥadîce nûr-ı imânı (389/1)

Maḳarr-ı ma'arif oldı nuşûş-ı evvel-i vaḥyi

Didi buldı cihân 'âlem Ḥadîce nûr-ı imânı (389/2)

Nüzûl-i evvel-i Ḳur'ân gelince sûre-i İḳrâ'

Alan iḳrâr-ile ol dem Ḥadîce nûr-ı imânı (389/3)

Divanda Hz. Hatice'nin iman eden ilk kişı olduğundan bahseden beyitlere ilaveten onun evliyâlar, mübarek zatlar, sâbıkûnlar ile mukayese edilerek onlardan önde ve üstün olduğunun ifade edildiği beyitler de yer almaktadır:

Teḳaddüm eyledi ol sâbıkûn-i evliyâdan

Resûl'ün ba'sine a'lem Ḥadîce dâmen-i 'ismet (96/2)

Ser-defter-i muḳarrîn şiddîḳatü'l-musibîn

De'avât ol mucibîn Hâdîce'dür eşrâf (225/2)

Vahy-i Hakk-ı münzeli taşdıķ iden bi'l-cümleden

Evvel-i ikrâr mülhemdür Hâdîce hûr-i 'în (338/3)

Divanda, Kuran'da Tevbe Suresi'nin 100. ayetinde geçen “es-*Sâbıkûne*'l-*evvelûne* mine'l-muhâcirîne ve'l-ensârı” yani “Muhacirler ve ensardan (İslam'a girmekte) *ilk öne geçenler*” ifadesinden iktibas ile Hz. Hatice'nin sabıkûn olarak nitelendirildiği beyitler yer almaktadır:

Cemî'i ehl-i imāna Hâdîce sâbıkîndandur

Resûli fehm-i iz'āna Hâdîce sâbıkîndandur (141/1)

Düşüpdür mâşadaķ ol sâbıkûn âyâtına evvel

O tevḥîd itdi Yezdân'a Hâdîce sâbıkîndandur (141/4)

Sâbıkûn zümresinüñ evvelinüñ evvelidür

Ol sebeb oldı kim ol aķdem-i ezvâc-ı Resûl (279/3)

Sâbıkûne'l-evvelinüñ evvelidür evveli

Cümleden aķdem mükerrermdür Hâdîce hûr-i 'în (338/4)

Hz. Hatice'nin Hz. Peygamber'e ve İslam'a herhangi bir ispata, aracıya ve sorgulamaya ihtiyaç duymadan tam bir tevekkülle iman ettiğinden bahseden beyitler ise;

Tevassuṭ itmeden kimse Resûl'ü eyledi taşdıķ

Elest bezm-i mü'ebbedden Hâdîce ana müsteşnâ (48/2)

Resûlullâh'ı ikrâr eyledi cāndan bilā-bürhān

İrişdi 'izzet-i şāna Ḥadīce sābıķındandur (141/2)

Bilā-şekk eyledi ikrâr risālet şāh-ı sultānın

'Uķûl-i fehmile iz'ān Ḥadīce efḍal-i maḥlûķ (246/2)

Döneminin nüfuzlu ve saygın kişilerinden olan Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'e iman ederek topluma örnek olması, halkı iman etmeye teşvik etmesi şiirlerde değinilen bir diğer noktadır:

Sebķ itdi ḥalk-ı dehri imānında ķaviyyen

'İzzete ķıldı şāyān Ḥadīce'yi Feyyāz (205/4)

Sebķ itdi cümle ḥalkı taşdıķ evvel ol kim

'Āmmeyedür müsellem Ḥadīce'dür mükerrerem (311/3)

Hz. Hatice'nin varını yoğunu, tüm servetini gözünü kırpmadan Allah yolunda harcaması Şevķi'nin şiirlerinde değindiği bir diğer husustur:

Resûlullâh'a mālı cānı varın hep fedā itdi

'Azīz-i dīn olan ekrem-i Ḥadīce dāmen-i 'ismet (96/4)

Nişār itdi ķamu varuñ Resûl'e

Ḥadīce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed (117/4)

Terk itdi hep varın uğrına dīnûñ

Seyyidetü'l-'ālem Ḥadīce e'azz (166/4)

Elinde varını virdi ne ki var ise bi'l-mevcūd

Resūlullāh'a bi'l-imkān Ḥadīce efḍal-i maḥlūk (246/3)

Şevkî, şiirlerinde Hz. Peygamber'e ilk vahiy geldiğinde bunu en önce Hz. Hatice ile paylaştığını ve Hz. Hatice'nin ona inanması sebebiyle Peygamber'in en büyük destekçisi, sırdaşı ve insanların en hayırlısı sıfatlarına nail olduğunu aşağıdaki beyitlerde ifade etmiştir:

Aña söyledi vahyi kimseye fāş itmeden aḳdem

Resūli eyledi şādān Ḥadīce efḍal-i maḥlūk (246/4)

İbtidā eyleyen ikrār-ı Resūl oldığıçün

Oldı maḥbūl-i enām hemdem-i ezvāc-ı Resūl (279/2)

Âgâhe idi ol kim bildi Resūl-i Ḥaḳdur

Maḥbūle kıldı ol an Ḥadīce'yi Feyyāz (205/3)

Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'in ilk eşi ve ilk İslam'ı kabul eden kişi olmasının yanı sıra Peygamber'in hayatında büyük etkisi olan bir diğer özelliği onun hem en yakın dostu hem de sırdaşı olmasıdır. Şevkî şiirlerinde bu hususu şu şekilde dile getirmiştir:

Resūlullāh'a her ḥāl oldı mu'ın ü isrār

Ol sebeb itdi zīşān Ḥadīce'yi Feyyāz (205/2)

Resūl'ün maḥremi ey Şevkî esrār-ı vefādārı

Künüz-ı sırrına miftaḥ Ḥadīce eblağ-ı i'cāz (164/5)

Hz. Hatice'nin namuslu, tevekkülü tam, imanlı, iffetli ve ismet sahibi bir hanım olduğu için Peygamber'e eş olmaya layık olması ve kadınların en hayırlısı sıfatının muhatabı olması ise şiirlerde şu şekilde ele alınmaktadır:

Ol ‘ismet dāmen-i pāk olduğıçün Şevkî bî-çāre
Resûl’e oldı ol maḥrem Ḥadīce dāmen-i ‘ismet (96/5)

O kim pākīze ‘ismet küfv-i Ḥazret
Ḥadīce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed (117/2)

İtdi ezvāce şāyān Ḥadīce’yi Feyyāz
Muḥaddem ehl-i imān Ḥadīce’yi Feyyāz (205/1)

Ey maḥrem-i nübüvvet Şevkî’ye kıl şefā‘at
Oldur kerīm ü ‘iffet Ḥadīce’dür eşrāf (225/5)

Ḥayr-ı nisā nāmı var tevekkül-i tāmı var
Şöhretile şānı var ḥazreti Ḥadīce’nün (258/3)

Şiirlerde, Kureyş soyundan gelen ve Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin gibi torunlara sahip olan Hz. Hatice, soyunun temizliği açısından şu şekilde ele alınmıştır:

Ḳureyşiyü’n-nesebden Ḥadīce’dür eşrāf
Ol silsile-i ḥasebden Ḥadīce’dür eşrāf (225/1)

Ne sa‘ādet ne şerāfet ne ‘ināyet ne kerem
Cedde-i sıbteyn-i a‘zemdür Ḥadīce ḥür-i ‘in (338/2)

Şevkî’nin şiirlerinde üzerinde durduğu bir diğer husus ise Hz. Hatice'nin mucize gibi etkili sözler söylemeye muktedir olmasıdır. Hatta Şevkî, bu özelliği tavsif için “Ḥadīce eblağ-ı i‘cāz” redifli müstakil bir gazel kaleme almıştır:

Kelāmı cümleden efşah Ḥadīce eblağ-ı i‘cāz
Resûl esrārına miftah Ḥadīce eblağ-ı i‘cāz (164/1)

Belāğatde Kureyşiler müselleme cümleye fâ'ik

İden hâlin Nebî işrah Hadice eblağ-ı i'câz (164/2)

Şevkî Divanı'nda, adına methiye yazılan iki kadın bulunmaktadır. Bunlardan biri Hz. Hatice diğeri ise Hz. Fatıma'dır. Yazmanın 82ª numaralı sayfasında bulunan "Pencâh nisānuñ biri bu Şevkî kıl iz'ân" mısraının hizasına, derkenara "Faṭımā, Asiye, Meryem, Ḥatice, Sāre raḍiyallāhu 'anhümā" şeklinde bir not düşülmüştür.⁶⁴

2.2.1.3. Hz. Fatıma

Hayatı⁶⁵

Tam künyesi Ümmü'l-Haseneyn Fatıma bint Muhammed ez-Zehrâ olan Hz. Peygamber'in soyunu devam ettiren kızı, babasına peygamberliğin gelmesinden bir yıl kadar önce (M. 609) Mekke'de dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi ile ilgili kaynaklardaki bilgiler muhtelifdir. Yukarıdaki bilginin yanı sıra Kabe'nin yeniden inşası sırasında doğduğu bilsinin yanından Hz. Aişe'den beş yaş kadar büyük olduğu bilgisi de vardır. Annesi Hz. Hatice'dir. Kız kardeşleri Zeynep, Rukiye ve Ümmü Gülsüm arasında en küçüğü olduğu kabul edilmektedir. Hz. Muhammed'e karşı anne gibi sevgi ve şefkat beslemesi sebebiyle "ümmü ebiha" yani "babasının annesi, anam" künyesini almıştır. Hz. Peygamber ona bu şekilde "anam" diye hitap ediyordu. Hz. Fatıma, beyaz, parlak ve aydınlık yüzlü kadın anlamındaki "Zehrâ" ve iffetli, namuslu kadın anlamındaki "Betül", bir hadiste cennetteki en faziletli dört kadından biri diye tanıtıldığı için "cennet hatunu", kıyamette kendisinden yardım dileyebildiğimizden "kıyamet hatunu" ve "seyyidetü'n-nisa" unvanlarıyla anılmaktadır. Ayrıca

⁶⁴ "Yeryüzü kadınları arasında (örnek olmaları ve faziletleri bakımından) Hz. Meryem, Hz. Hatice, Hz. Fâtıma ve Hz. Âsiye'yi bilsen sana yeter." (Tirmizi, "menâkıb", 61; Ahmed b. Hanbel, III, 135.)

⁶⁵ Detaylı bilgi için bkz.: M.Yaşar Kandemir, "Fâtıma", *DİA*, İstanbul, 1995, C. 12, s. 219-223.; Mustafa İsmet Uzun, Fâtıma", *DİA*, İstanbul, 1995, C. 12, s. 223-224.; Atilla Gökdemir, *Türk İslam Edebiyatında Hz. Fatıma*, Süleyman Demirel Üni. SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta, 2019.; Gülgün Uyar, *Ehl-i Beyt İslâm Tarihinde Ali-Fatıma Evlâdı*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 2018, s. 31-53. Fatma Şâdiye Hanım, *Hazret-i Peygamber'in Sırrı Hazret-i Fatime (Aleyha's-selam)*, Tevak Kitabevi, İstanbul, 2012. Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, *Ehl-i Beyt ve On İki İmamlar*, Farukiye Vakfı Yayınları, Ankara: 1999, s. 39-408.; Ahmet Gökbel, *Alevi Bektaşî Terimleri Sözlüğü*, Ankara, 2019, AKMB Yay., s. 291-294.; Ali Toker, "*Hânedân-ı Ehl-i Beyt Oniki İmam*", Buhara Yayınları, İstanbul: 2013, s. 93-112.

kaynaklarda “mübâreke” (kutlanmış olan), “radiye” (Allah’tan razı olan), “sıddıka” (gerçekleyen, özü sözü tam), “zekiyye” (arınmış), “tahire” (tertemiz), “seyyide” (kadınların efendisi), “kadriye” (ulu) ve “Meryemü’l-kübrâ” (ulu Meryem) lakaplarından da bahsedilmektedir.

Hız. Ali ile evlenmeden önce Hız. Fatıma ile başta Hız. Ebubekir ve Hız. Ömer olmak üzere birçok kişi evlenmek istemesine rağmen Hız. Muhammed bunların hiçbirini uygun görmemiştir. Hız. Ali’nin isteğini uygun görmüştür. Düğünleri Hız. Peygamber’in Hız. Aişe ile evlenmesinden dört buçuk ay sonra (Zilkâde 2/Mayıs 624) gerçekteşmiştir. İlk evlatları on iki imamın da ikincisi olan Hız. Hasan’dır. Bir yıl sonra Hız. Hüseyin dünyaya gelmiştir. Daha sonra küçük yaşta ölen evlatları Muhassin ile kızları Ümmüğülsüm ve Zeynep dünyaya gelmiştir.

Hız. Fatıma, evlatları aracılığıyla Hız. Peygamber’in soyunu devam ettirmesi ve Hız. Ali’ye layık bir eş olmasının yanında sosyal hayat içerisinde de aktif rol oynamaktaydı. Uhud Savaşı’nda 10 kadın ile birlikte gazilere yiyecek ve su taşımış, yaralıların tedavi edilmesinde yardımcı olmuştur.

Hız. Peygamber vefat etmeden önce kızına kendisinin vefat edeceğini bildirmiş ve bu haber için ağlayan kızını “Üzülmeye ailemden benim yanıma gelecek ilk kişi sensin.” diyerek teselli etmiştir. Hız. Fatıma Hız. Peygamber’in vefatından beş buçuk ay sonra H. 3 Ramazan 11 (M.22 Kasım 632) tarihinde vefat etmiştir. Hız. Fatıma’nın ölümünün ardından sonra bedenini kimsenin görmemesi vasiyeti üzerine cenazesini Hız. Ali ve Hız. Ebubekir’in hanımı Esmâ bint Umeys yıkamıştır. Hız. Abbas ve Hız. Ali’nin kıldırıldığı cenaze namazının ardından vasiyeti üzerine Cennetü’l-baki kabristanına defnedilmiştir.

Hız. Peygamber’in tedrisatından ve terbiyesinden geçen Hız. Fatıma, ondan birçok güzel huy miras almıştır. Hız. Muhammed sefere giderken ailesinden en son Hız. Fatıma ile vedalaşır ve döndüğünde ilk onunla görüşürmüş. Kaynaklarda Peygamber’in kadınlardan en çok Hız. Fatıma’yı, erkeklerden ise en çok Hız. Ali’yi sevdiğine dair hadisler yer almaktadır.

Hız. Muhammed’in Hız. Fatıma için “O benim bir parçamdır, onu sevindiren beni sevindirmiş, onu üzen de beni üzmüş olur.” (Buhari, “Fezâ’ilü ashabi’n-nebi, 12, 29; Müslim, “Fezâ’ilü’s-sahaba, 93-94; Hâkim, III, 154); “Bana melek gelerek

Fatıma'nın cennetliklerin hanımefendisi olduğunu müjdeledi.”(Hâkim, III, 151) ve cennetlik kadınların en faziletliilerini saydığı hadisinde de önce Hz. Hatice ile Hz. Fatıma'nın sonra da Hz. Âsiye ile Hz. Meryem'in adlarını söylemiştir (Müsned, I, 293).

Hz. Muhammed'in Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i kucaklarına alarak “Allah'ım bunlar benim ehl-i beytimdir; onları kötülüklerden koru ve kendilerini tertemiz kıl.” diye dua etmiştir.

Şevkî Divanı'nda Hz. Fatıma

Şevkî Divanı'nda Hz. Fatıma'nın övgüsü için kaleme alınmış müstakil 15 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerde Hz. Fatıma'yı överken Şevkî'nin kullandığı sıfatlar şunlardır: şânı a'zâm, mihr-i hâtem, cenâb-ı Hazreti Zehrâ, muazzez nûr-ı ekrem, mürüvvet ma'deni, nûr-ı peygamberî, şehvâr-ı Nebî, cüz'-i nübüvvet, eczâ-i Nebî, cüz'ü eşrâf-ı Nebiyyü's-sakaleyn, hâlis-i fahrü'l-hameyn, gevher-i mu'teber-i muhteremeyn, uzv-ı eczâ'-i Nebî, ırk-ı Hâşim nesebî, dâmen-i pâk, şeh ü âlâ-yı 'Arab bintü Nebî, eşref-i sa'dü'l-ümem, zî-sa'âdet, zî-kerem, binti Resûl-i muhterem, vâlid-i fahr-i cihân, şâfi-i cümle müennes, dürr-i cinân, güher-i ra'nâ, fahrü'n-nisâ, eşref-i mahlûk-ı 'âlem, yâdigâr-ı kibriyâ-yı şâh-ı şehîd-i Kibriyâ, zevc-i 'Alî Hayder.

Hz. Fatıma'nın soyu Hz. Peygamber'den Hz. İbrahim'e ordan da Hz. Adem'e dayanan temiz bir soydur. Haşimoğulları, Benî Adnan kabilesine mensuptur. Bu soy özelliklerine şiirlerde aşağıdaki şekilde değinilmiştir:

Müteselsil iledür zabtı benî 'Adnân'dan

O Halîl müntesibi Fâtıma'dur dâmeni pâk

Dürr-i nûr lü'lü'-i şehvâr benî İsmâ'îl

İnzibât-ı hasebi Fâtıma'dur dâmeni pâk (257/2, 3)

Selsebîl-i nuṭfe-i aṣliyesi mā'î tuḥūr

Biz' aten hayr 'l-ber y  F t ma dürr-i cin n (336/3)

H . Fatıma'nın tüm kadınların yol göstericisi, m minelerin en hayırlısı, b t n kadınların övüncü ve ahirette kadınların Őefaatt isi olduğu Şiirlerde sıklıkla ele alınan konulardandır:

Mecm ' -ı nis  h zreti Zehr 'ya müfevvez

El  f-ı H d  himmeti Zehr 'ya müfevvez

Ferm n-ı Őef '  tini H   eyledi i' t 

Bi'l-cümle in Ő  mmeti Zehr 'ya müfevvez

Her m 'minen n melce'-i me'v sıdur el-h  

M crimeler n h leti Zehr 'ya müfevvez (204/1-3)

AŐ b-ı nis  h zret-i Zehr 'ya mu avvel

M crime ged  h zret-i Zehr 'ya mu avvel

Bi'l-cümle 'um m ' Ői-i nisv na Őef ' at

Ol r z-ı cez  h zret-i Zehr 'ya mu avvel (278/1, 2)

Ő fi' -i cümle m enneŐ maşşer-i yevm 'n-n Ő r

M - aŐıl Ő  ib himem binti Res l-i mu terem (310/4)

 ftih r dur  am  m 'minen n fa r 'n-nis 

  dr-i Ő n dur mu' all  F t ma dürr-i cin n (336/2)

H . Fatıma'nın H . Muhammed'in canından bir parça olmasına özellikle c z ve uzv kelimeleri ile değinen Őevk  hem H . Fatıma'nın Peygamber soyunun devamını

sağladığını hem de nebevi bir cüz olması sebebiyle insanlar içinde üstün ve kıymetli olduğunu dile getirmiştir:

Sensin ol cüz’-i Cenāb-ı Raḥmete’l-lil’ alemīn
Merḥamet kıl çeşm-i kâna ḥazret-i Zehrā meded (116/2)

Cüz’-i eşrāf-ı Nebiyyü’s-şakaleyn Fāṭıma’dur
Biz’ aten ḥāliş-i Faḥrū’l-ḥaremeyn Fāṭıma’dur (140/1)

Oḳunan sırrına *levlākūñ* o şāh bir cüz’idür
Bu cihān ḥalkı ‘ayān ḥazreti Zehra’ya lühūḳ (245/2)

‘Uzv-ı eczā’-i Nebī Fāṭıma’dur dāmeni pāk
‘Irḳ-ı Hāşim nesebī Fāṭıma’dur dāmeni pāk (257/1)

Māye-i ‘an-aşl le’ālī Fāṭıma dürr-i cinān
Güher-i ra’ nā mücellā Fāṭıma dürr-i cinān (336/1)

Saña ḡāyet muḳarreb zāt-ı Zehrā yā Resūlallah
Pes ol cüz’-i şerīfūñ cism-i Zehrā yā Resūlallah (366/1)

Hz. Muhammed, kızı Hz. Fatıma için *biz’ate minnî* yani “Benim bir parçamdır.” demiştir. Bu hadise şiirlerde sıklıkla yer verilmiştir:

Didi şānında anuñ Faḥr-i ‘ālem *biz’ate minnî*
Be-ḡāyet şān-ı eflḡāmdur Cenāb-ı Ḥazret-i Zehrā (47/3)

Çün Faḥr-i cihān didi aña *biz’ate minnî*

Ol nūr-ı kamer Fāṭıma'dur cüz' -i nübüvvet

Eczā'-yı Nebī olduğıdur naşş-ıla şābit

Tahkik-i haber Fāṭıma'dur cüz' -i nübüvvet (95/2, 4)

Didi Şevkī anuñ hakkında Aḥmed *biz' ate minnî*

Pes ol cüz' -i şerifüñ zāt-ı Zehrā yā Resûlallah (366/5)

Şān-ı 'ālemde sa' ādetle buyurdu kim senüñ

Faḥr-i 'ālem *ente minnî* Fāṭıma cüz'ü'n-Nebī (388/4)

Hiz. Fatıma'nın babasının Hiz. Muhammed, eşinin ise Hiz. Ali olduğı şiirlerde sık bahsedilen konuların başında gelir. Hiz. Fatıma hem Peygamberin bir parçası olmaya layık olduğı hem de Hiz. Ali'ye denk bir eş olduğı için üstündür.

Çün aña emşāl olan ancaḳ 'Alīyyü'l-Murtaẓā

Andan artık ğayrı cān Zehrā'ya emşāl olmamış (185/3)

Vālidî Faḥr-i cihān zevc-i 'Alīyyü'l-Murtaẓā

Zî-şerîf ü zî-' aẓam binti Resûl-i muḥterem (310/3)

İmāmü'l-mürselîndür vālidî zevc-i 'Alī Hayder

Saṇa şihriyyet-i ğāyetde Zehrā yā Resûlallah (366/3)

Eşref-i maḥlûḳ-ı 'ālem vālidî Faḥr-i cihān

Necm-i sa' d iḳbāl-i yümnî Fāṭıma cüz'ü'n-Nebī (388/2)

Hiz. Hasan ve Hüseyin'in annesi olması hasebiyle hem Peygamber soyunu hem de imameti devam ettirmesi özelliğı de şiirlerinde aşğıdaki gibi ele alınmıştır:

O ki bedreyn ü şehideyn ile mevşûf zikri

Ne şeref zâtına ümmü'l Hasenenyn Fâtıma'dur (140/3)

Yâdigâr-ı kibriyâ Şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

Çün Hasan'dur biri ibni Fâtıma cüz'ü'n-Nebî (388/3)

Hiz. Peygamber, kızı Hiz. Fatıma'yı hem sever hem de hürmet ederdi. Kaynaklarda Hiz. Muhammed'in kızı geldiğinde hürmetten ayağa kalkması hadisesine de değinilmiştir:

Kıyâm eylerdi teşrîfinde ol dürre Resûlullâh

Bir 'uzvı mihr-i hâtemdür Cenâb-ı Hâzret-i Zehrâ (47/2)

Tuţarduñ añı sen hürmetde ğâyet cümleden müzdâd

Kıyâm eyler idüñ bi'zzâti Zehrâ yâ Resûlallah (366/4)

Hiz. Fatıma Peygamber kızı olmasının yanında ilim ve takvada üstün olması, gizli sırlara mahrem olması yönüyle de şiirlerde övülmüştür:

Resûlullâh aña bildürdi ekvân içre her hâli

Ğamu esrâra maħremdür Cenâb-ı Hâzret-i Zehrâ

Hâķikat 'ilmine vâķıf hüviyyet baħrinüñ mevci

Ledünniyâta mülhemdür Cenâb-ı Hâzret-i Zehrâ (47/4, 5)

Hiz. Muhammed'e kızı Hiz. Fatıma için on beş yaşından beri birçok sahabe tarafından evlilik niyetiyle gelinse de Hiz. Peygamber hepsini reddetmiştir. Hiz. Ali ile evliliği ise Hiz. Ali'nin de Hiz. Muhammed'le aynı soydan olması açısından kıymetlidir. Şiirlerde bu evliliğin hak bir nikah olduğunu hatta Allah katında bu nikahın kıyıldığına dair ifadeler varsa da bu hadisenin detayına dair kaynaklarda bilgiye rastlanmamıştır:

Kendi ‘ağd itdi anuñ ‘ağdin Cenāb-ı Kibriyā

Cümle ol ‘ağd-i cihān Zehrā’ya emşāl olmamış (185/4)

Anuñ ‘ağdin Cenāb-ı kibriyā ‘ağd itdi cennetde

‘Alīyyü’l-Murtaẓāya ‘akd-i Zehrā yā Resūlallah (366/2)

Hız. Fatıma o kadar güzeldir ki bu dünyadaki en meşhur güzeller, cennetteki huriler hatta Hız. Havva ve Hız. Meryem bile onun güzelliğine özenirler. Onun bu vasfı şiirlerde şu şekilde işlenmiştir:

Ğıbta itdi aña cennetde cenāb-ı Hıvvā

Her hüsn ü mihterī Zehra’da cemāli meh-tāb

Hüsnünün zerresidür āfet-i meşhūr-ı cihān

Her hüsn-i mihterī Zehra’da cemāli meh-tāb (72/3, 4)

Hız. Fatıma Peygamber’in nurudur. Beyitlerde sık yapılan benzetmeler arasında onun parlaklığı karşısında ay ve güneş sönük kalması karşımıza çıkar:

Nūr-ı peygamberī Zehra’da cemāli meh-tāb

‘Arş-ı nūr-ı envārı Zehra’da cemāli meh-tāb

Aña mānend olamaz hūrşid [ü] māh-ı eflāk

Şınv-ı hağ hāveri Zehra’da cemāli meh-tāb (72/1, 2)

Ebşār-ı ulu’l-bābına ‘ayān şems ü mehiden

Bir dürr-i güher Fātıma’dur cüz’ -i nübüvvet (95/3)

Zühre vechinden eyler hūrşidi māhı tulu’

Ey müniri bi’l-e‘am binti Resūl-i muhterem

Nūr-ı vech-i pür-zîyâ senden içün virildi Hâk

Şevkî elķāb-ı ‘alem binti Resûl-i muhterem (310/2, 5)

Şevkî’nin Hz. Fatıma’yı överken altını çizdiği bir diğer husus ise onun ne kadar iffet sahibi bir kadın olduğudur. Özellikle damen-i pak redifli gazel başta olmak üzere sık sık bu hususa değinilen beyitler kaleme alınmıştır:

Laķabı‘ İsmet vü Zehrâ-yı Betül digeridür

İki elķāb-ile mezkûr ‘alemeyn Fâtıma’dur (140/4)

Şevķiyâ ol şeh-i vâlâ-yı ‘Arab bintü Nebî

Bu cihân münteķibi Fâtıma’dur dâmeni pāk (257/5)

Hz. Fatıma’nın güzelliğı ve yüzünün parlaklığı ile ilgili karşımıza çıkan bir diğer sıfat inci gibi olmasıdır. Ama Hz. Fatıma sıradan bir inci değildir. İnciler içerisinde şahlara layık incilerden bile yüce, paha biçilemez bir incidir. Beyitlerde şu şekilde ele alınmıştır:

Biri ki şehvâr-ı Nebî hiç aña mânend mi olur

Şevkî hâk miķveri Zehra’da cemâli meh-tâb (72/5)

Şevķiyâ dünyâ vü mâfihâda yok mişli ğarîb

Bir mücevherdür ki ra’nâ Fâtıma dürr-i cinân (336/5)

Şevkî şiirlerinde Hz. Fatıma’yı yukarıda zikredilen üstün vasıflarıyla överken daima bir manevi yardım ve şefaate beklentisindedir. Bazen kendine seslenerek, öğüt vererek bu şefaate umudunu dile getirir bazen naz ve niyaz dolu cümleler kurar bazen de bu övgü vesilesiyle şefaate nail olmayı kendi için bir hak bilir. “Hazret-i Zehra meded” redifli gazel olmak üzere yukarıdaki hususların yer aldığı beyitlere örnekler:

Şevkî saña pendüm bu ki âġâh ile vaşf it

Sen eyle hâzer Fâtıma’dur cüz’ -i nübüvvet (95/5)

Mürüvvet ma'deni Nebî saña Şevkî olur şâfî⁶⁶

Şefâ' at-i Muḥammed'dür Cenâb-ı Ḥazret-i Zehrâ (47/9)

Ḳıl 'ināyet 'āşiyāna ḥazret-i Zehrâ meded

Bî-kesân-ı mücrimāna ḥazret-i Zehrâ meded

Sen Cenâb-ı Kibriyâ'dan cennet alduñ va' dile

Ḳıl şefâ' at bî-kesāna ḥazret-i Zehrâ meded

'Āciz-i der-māndeyüm bî-çāreye senden kerem

El-amān ḳıl nātüvāna ḥazret-i Zehrâ meded

Çāre-sāz it Şevkî kemter derd-mend miskīnleyin

'Āsî mücrim bendegāna ḥazret-i Zehrâ meded (116/1, 3-5)

2.2.1.4. Hz. Abbas

Hayatı⁶⁶

Kaynaklarda tam künyesi Ebu'l-Fazl el-Abbâs b. Abdilmuttalib b. Hâşim el-Kureşî el-Hâşimî (ö. 32/653) olarak yer alan Hz. Abbas, Hz. Peygamber'in sahabesi ve amcasıdır. Hz. Muhammed ile aralarında iki veya üç yaş fark olduğu için çocukluk dönemini onunla birlikte geçirmiştir.

⁶⁶ Detaylı bilgi için bkz.: DİA, "Abbas", **DİA**, C.1, s. 16-17, İstanbul, 1988.; Ömer Rıza Doğrul, "Abbas b. Abd el-Muttalib", **İslâm-Türk Ansiklopedisi**, Asar-ı İlmiye Kütüphanesi Neşriyatı, İstanbul, 1360-61/1941-44, c. II, s. 66-71.; Mustafa Ağırman, **Hz. Peygamber'in Amcası Hz. Abbas**, Siyer Yay. İstanbul, 2020.

Gençlik zamanlarından beri ticaretle uğraştığından maddi durumu iyi olan Hz. Abbas, kardeşi Ebu Talib'in maddi yükünü hafifletmek için, ondan Cahiliye devrinde Kabe'yi ziyarete gelen hacılara su dağıtma (sikâye) ve ziyafet verme (rifâde) sorumluluğunu almıştır. Ayrıca Hz. Muhammed'in Hz. Ali'yi himaye etmesi gibi Hz. Abbas da Ebu Talip'in oğullarından Hz. Cafer'i himayesine almıştır.

Hz. Muhammed'in yakın dostu olan Hz. Abbas, İslam'ın yayılmaya başladığı ilk zamanlarda Müslüman olmasına rağmen bölgede sahip olduğu nüfuzunu devam ettirerek Müslümanları koruyabilmek amacıyla ihtidasını saklamıştır. İslamiyeti kabul ettiğini açığa vurmayan Hz. Abbas, Mekkeli müşriklerin müslamanlarla ilgili tavır ve kararlarını Hz. Peygamber'e iletebilmek amacıyla Medine'ye hicret etmemiştir. Kaynaklarda bu bilgilerin yanısıra onun Bedir Savaşı'na kadar Müslümanlığı kabul etmediği fakat yeğeni Hz. Muhammed'in yanında ve müşriklere daima karşı durduğuna dair bilgiler de yer almaktadır. Mekke'de kaldığı süre içerisinde İslam davetini açıktan destek kesinlik teşkil etmese de İkinci Akabe Biatı'na (M. 622) katılarak Medineli Müslümanlardan Hz. Peygamber'in hayatını tehlikeye atmayacaklarına dair söz alması ve karısı Ümü'l-Fazl Lübâbe ile oğlu Abdullah'ın Müslüman olmalarına destek olması o dönemde İslamiyeti müsamaha ile karşıladığının göstergelerindendir.

Bedir Savaşı'nda müşriklerin safında yer alan Hz. Abbas, savaşta esir düştükten sonra fidyesini ödeyerek Mekke'ye dönmüş ve oradaki Müslümanları himaye etmeye devam etmiştir. Mekke'nin fethi için yapılan hazırlıklar bittikten sonra Müslüman olduğunu ilan eden Hz. Abbas'ın Hayber fethini Peygamber'e müjdelemesi, aralarındaki gizli haberleşme biatının öteden beri devam ettiğinin göstergesidir.

Müslümanların Huneyn Savaşı'nın ilk zamanlarında bozgunluğa uğraması üzerine Akabe ve Rıdvan biatlarında Müslümanlara Hz. Muhammed'e verdikleri bağlılık sözünü hatırlatıp onları motive ederek savaşın kazanılmasına vesile olmuştur.

Hz. Peygamber aralarındaki yaş farkı az olmasına rağmen Hz. Abbas'a “İnsanın amcası babası gibidir.” diyerek hürmet duymuş; “Kureys'in en cömerdi ve

akrabalık bağlarına en riayet edeni” diyerek onu övmüş; ve onu incitenlerin kendisini incitmiş olacağını ifade etmiştir.⁶⁷

Hiz. Abbas üç eş, on erkek ve üç kız çocuk sahibiydi. Onun adıyla anılan Abbasi Devleti’nin halifeleri, oğlu Abdullah’ın soyundan gelmiştir.

Uzun boylu, beyaz tenli, gür sesli bir kişi olan Hiz. Abbas, zenginliğini İslamiyet yolunda harcamış, çok sayıda köle azat etmiştir. Hayatının sonuna yakın gözlerini kaybeden sahabi, seksen sekiz (veya seksen altı) yaşında Medine’de vefat etmiştir.

Şevkî Divanı’nda Hiz. Abbas

Şevkî Divanı’nda, Hiz. Abbas’ın methi için yazılmış on dört şiir bulunmaktadır.

Şevkî’nin divanında Hiz. Abbas’ı tavsif etmek için sıklıkla kullanılan sıfatlar şunlardır: ‘Abbās ‘ammü’l-Muştafâ, şıhrü’n-Nebî, ‘Abbās-ı habîb, Resûlün ‘amm-i pâki, ‘Amm-i pâk-i fahr-i cihân, ‘amm-i pâk-i Muştafâ, akreb-i peygamberî, cenâbu ‘âlîşân, eşraf-ı Kureyş, maķâm-ı vâlidî, hânedân-ı Muştafâ, müstecâbü’ d-du‘ â, serîr-i devlet, Halîlullahî, Benî‘ Adnân-ı Kureyişü’n-neseb, pâk-i ‘âlî zât, şınv-ı Resûl, aşhâb-ı Resûl, aħbâb-ı Resûl, mergûb-ı Resûl, ‘amm-i Resûl, zî-şerîf ü zî-kıyem, ‘Abbās-ı hayrû’n-nâs han, zât-ı pâk-i etkıyâ, serverân-ı aşfiyâ , Şınv u şıhrı yâr-ı aħbâb-ı Resûl-i kibriyâ, şâhib-i hayrû’l-verâ, hânedân-ı Aħmedâ, Yâr-ı ğâr-ı müctebâ, ‘Abbās-i ‘amm merd-i ilâh, emîrû’l-mü‘ minîn, şınv-ı fahrû’l-‘alemîn, yâr-ı şadru’l-mürselîn, akreb-i şıhr-ı haķîkat, şâhibü’s-şıdku’l-emîn, ehl-i berr-i muhsin.

Şevkî’nin şiirlerinde Hiz. Abbas hakkında en çok vurguladığı husus; onun Hiz. Nuh’tan Hiz. İbrahim’e ordan Kureyşî Haşimoğulları’nın Beni Adnan kabilesine dayanan ve Hiz. Peygamber’e iletilen temiz soyudur. Onun nesep silsilesi şiirlerde şu şekilde yer almaktadır.

Hâşimî ‘Abd-i Menâfdan daħı tâ Nüh’a deġin

Enbiyâ mürsel ile fażl o ‘Abbās-ı habîb (70/2)

⁶⁷ Detaylı bilgi için bk. Müslim, “Zekât”, 11; Tirmizî, “Menâkıb”ı 28.

Hâşimî Abd-i Menâf ‘ırk-ı Halîl-i Azerî

Nûh nebîye muntehâ ‘Abbâs eşrâf-ı Kureyş (184/3)

Cedd-i İbrahîm’e lâhık ‘ammi ‘Abbâs-ı ‘afîf

Şânına ne dense lâyık ‘ammi ‘Abbâs-ı ‘afîf (223/1)

Kimseye olmaz müyesser aña kılmış yâr-gâr

Hâşimiyyetden olan şıvriyyeti ‘Abbâs’a Hâk (244/3)

Resûlullâh’a gâyet nisbeti var ‘ammi ‘Abbâs’uñ

Halîlullâhî’den şıhriyyeti var ‘ammi ‘Abbâs’uñ (256/1)

Benî Adnân-ı Kureyişü’n-neseb ol pâk-i ‘âlî zât

Halîlullâhî’den şıhriyyeti var ‘ammi ‘Abbâsuñ (256/5)

Bu seâ cûd-ı kerem hâşdur benî Hâşimlere

Ehl-i berr-i muhsinîn ‘Abbâs-i ‘amm merd-i ilâh (365/4)

Hz. Abbas’ın soyu, en eski atalarından beri hiçbir kötülüğün karışmadığı saf, temiz bir soydur. Şevkî asl, sınv, sıhr, sülb, zürriyet, ced-be-ced, ibn-i hasib gibi ifadeler ile övgü dolu sıfatlar yapıp bu neslin temizliğini ve bu soya mensup olmanın herkese nasip olmayacağını şiirlerinde şu şekilde ifade etmiştir:

Şerefü’l- aşl-ı aşl-ı aşl o ‘Abbâs-ı habîb

Ced-be-ced silsiletin nesl o ‘Abbâs-ı habîb (70/1)

Şülb-i mümtâzlarına ecnebiyân olmadı hâlt

Hilkati faşl-ı rebî' -i faşl o ' Abbās-ı habīb (70/4)

Şevkîyâ zātı hasīb ibn-i hasīb ibn-i hasīb

Ced-be-ced silsiletü'n-nesl o ' Abbās-ı habīb (70/5)

Bu şihriyyet alınmaz dehre mâlik olsa bir âdem

Bu ihsân-ı kerâmet lutf-ı hak ' Abbās'a şihriyyet (94/3)

Şıhr-ı fahrine ta' aalluk eyledi ' ilm-i ezel

İtdi mergüb-ı Resûl ' Abbās'ı Hayy [ü] Zü'l-Celâl (376/4)

Sınv u şıhr-ı enbiyâ vü evliyâ vü etkîyâda

Muştafa'nun akrabı ol zî-kerem ' Abbās-ı ' amm

Ced-be-ced batnen bi-batn bi's-şerefü'l-şaş-ı ehaş

Sâhibi ol a' zam-ı beytü'l-haram ' Abbās-ı ' amm (309/2, 4)

Şevkî'nin şiirlerinde, Hz. Abbas'tan Hz. Peygamber'in manevi babası, baba yarısı, babalık mertebesine layık bir kişi olarak şu şekilde bahsedilmiştir:

Çünkü ol kâ'im makâm-ı vâlidîye vaşf ile

Emr ü ahvâl-i beyānuñ hazreti ' Abbās'a ' arz (203/4)

Maķām-ı vâlidîdür Fahr-i ' âlem Nûr-ı kevneynüñ

Şahâbeler içinde ' izzeti var ' ammi ' Abbās'ıñ (256/3)

Aķreb-i şıhr-ı haķîķat hem ebû-i ma' nevî

Şāhibü’ş-şıdķu’l-emīn ‘Abbās-i ‘amm merd-i ilāh (365/3)

Hz. Abbas, Hz. Muhammed’in amcası olmasının yanında onun vefalı, gerçek bir dostu ve çocukluktan beri Peygamber’in daim yardımcısı olan yakın arkadaşıdır:

Resūl’ūñ ‘amm-i pāki şāhibi hem yār-ı gārı

Ne ‘izzet ne sa‘ādet lutf-ı haķ ‘Abbās’a şıhriyyet (94/4)

Pes ol her bir cihetle ‘ālem-i hāl-i şabāvetden

Muhammed Muştafā’ya hıdmeti var ‘ammi ‘Abbās’uñ (256/2)

Zī-sa‘ādet zı-kerem ihsān-ı Rabbānī Hūdā

İtdi aḥbāb-ı Resūl ‘Abbās’ı Hayy [ü] Zü’l-Celāl (276/3)

Amm-i pāk-i Muştafā ‘Abbās-ı hayrū’n-nās ḥan

Yār-gār-ı müctebā ‘Abbās’ı hayrū’n-nās ḥan (335/1)

Eşref-i aşḥāb u aḥbāb-ı Resūl-i kibriyā

Yār-ı şadru’l-mürselīn ‘Abbās-ı ‘amm merd-i ilāh (365/2)

Resūl-i Ekreme ḥürmet ḥaķıķat Ḥalıķ-ı Yezdān

Şerīre eylemiş aḡleb Cenāb-ı ‘amm-i ‘Abbāsı (387/4)

Hz. Abbas’ın Tathir Ayeti’nde “*Evlerinizde oturun; eski Cahiliyye’de olduğu gibi açılıp saçılmayın; namazı kılın; zekatı verin; Allah’a ve Peygamberine itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! (ehl-i beyt) Şüphesiz Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister.*” (Ahzab/33) şeklinde bahsedilen Peygamber’in ev halkının içerisinde yer aldığı, Şevkî’nin şiirlerinde ele alınan bir diğerkonudur:

Nazm-ı tathīrā’ya mazḥar aķrabı şıhru’n-Nebī

Eylemiş Hakk iltimās ‘Abbās ‘ammü’l-Muṣṭafā (46/3)

Ayet-i tathīr ile vaṣf eyledi nazm-ı celī

Hānedān-ı Aḥmedā ‘Abbās-ı ḥayrū’n-nās ḥan (335/4)

Şevkî, beyitlerde bazen Tathir Ayeti’nden hiç bahsetmeden de Hz. Abbas’ın ehl-i beytten olduğunu, harem-i saadetten ve Peygamber’in hane fertlerinden olduğunu ifade etmiştir:

Hānedān-ı Muṣṭafā vü Murtaẓā vü ehl-i beyt

Cümleden mümtāz fā’ik ‘amm-i ‘Abbās-ı ‘afīf (223/4)

Ehl-i beytiyye münāṣib şevket-i ‘unvānını

Virmiş ol cāh-ı serīr-i devleti ‘Abbās’a Hakk (244/4)

Şevkiyā ol ḥānedān-ı ehl-i beyt-i Muṣṭafā

Yār-gār-ı müctebā ‘Abbās-ı ḥayrū’n-nās ḥan (335/5)

Hz. Abbas’ın üstün özelliklerinden bahsederken Şevkî, onu Hz. Muhammed’le olan akrabalık bağının yanında, sahabeler, veli zatlar, iyi kimseler içinde mübarek olması ve Allah tarafından cennetine layık görülmesi yönüyle de övmüştür.

Ḥayr-ı ümmet ḥayr-ı nāss ‘Abbās ‘ammü’l-Muṣṭafā

Yār-ı ḥāşş-ı ‘ind-i nāss ‘Abbās ‘ammü’l-Muṣṭafā (46/1)

Cennet ile müjdelendüğü kavī müşbet velī

‘Ārifān-ı ḥak-şinās ‘Abbās ‘ammü’l-Muṣṭafā (46/4)

Ḳulluğı beyne’ş-şahābi şābit-i müşbet velī

Ol cemāl-i Hakk’a ‘āşık ‘amm-i ‘Abbās-ı ‘afīf (223/3)

‘İnd-i Bārī’de mükerrerem muhterem ‘Abbās-ı ‘amm

Nezd-i Hâk’da zî-şerîf ü zî-kıyem ‘Abbās-ı ‘amm (309/1)

Şınv u şıhrı yâr-ı aḥbâb-ı Resûl-i kibriyâ

Şâḥib-i ḥayrû’l-verâ ‘Abbās-ı ḥayrû’n-nâs ḥan (335/3)

Hz. Abbas için kullar içinde Allah tarafından dualarına karşılık verilen, duası kabul olan sıfatı, şiirlerde sıklıkla şu şekilde kullanılmıştır:

Müstecâbü’ d-du‘ adur dergâhına yüzler sürüp

İlticâ it el-‘amân ‘Abbās’a kıl nâz u niyâz (162/3)

Müstecâbü’ d-du‘ â’dur ol zât-i pâk-i müctebâ

Nefḥ-i iksîr-i du‘ â ‘Abbās eşrâf-ı Kureyş (184/2)

Şevkiyâ ol müstecâbü’ d-du‘ â bir zât-ı kerîm

Her işi şer‘ e muṭâbık ‘ammi ‘Abbās-ı ‘afîf (223/5)

Pes ol kim müstecâbü’ d-du‘ â-i keşîr-i aḥbâbdır

Miyân-ı nâs içinde şöhreti var ‘ammi ‘Abbās’uñ (256/4)

Müstecâbü’ d-du‘ âdur ol zât-ı pâk-i etḳiyâ

Serverân-ı aşfiyâ ‘Abbās-ı ḥayrû’n-nâs ḥan (335/2)

Şevkî başta kendi olmak üzere, herkesin günahlarının affı, dualarının kabulü ve hayır sahibi olmak için Hz. Abbas’a sığınıp dua etmesini ve ondan medet ummasını tavsiye etmiştir:

Ḳıl şefâ‘ at maḥşerüñ hevlinde ey sâlâr-ı dîn

Şevkî'ye ey hayr-ı nâşş ' Abbās ' ammü'l-Muştafā (46/5)

Ol cenāb-ı zāt-ı pāki müstenid kıl kendüñe

Şubḥ u şām virdi zamān ' Abbās'a kıl nāz u niyāz

Dest-gİR olsun saña maḥşerde kılsun iltimās

Şevkiyā yalvar hemān ' Abbās'a kıl nāz u niyāz (162/4, 5)

Mültecā olsun saña ey Şevkî rüz-ı maḥşerī

Şınv u şıhr-ı Muştafā ' Abbās eşrāf-ı Kureys (184/5)

Ğayre itme ḥāl-i şānuñdan şikāyet Şevkiyā

Eyle her sırr-ı nihānuñ ḥazreti ' Abbās'a ' arz (203/5)

Şevkî kaynaklarda uzun boylu, beyaz tenli ve gür sesli olduğundan bahsedilen Hz. Abbas'ı aşağıdaki beyitte şu şekilde anlatmıştır:

Bülend-āvāz serv-kāmet kıyāmet sidre-i Tübā

Ḥaḳ itmiş ' ilmile birlep Cenāb-ı ' amm-i ' Abbāsı (387/1)

2.2.1.5. Hz. Hamza

Hayatı⁶⁸

Tam künyesi Seyyidü's-şühedâ Esedullāh Ebû Umāre (Ebû Ya'lâ) Hamza b. Abdilmuttalib b. Hâşim b. Abdimenâf el-Kureşî el-Hâşimî (ö. H. 3/M. 625) olarak

⁶⁸ Detaylı bilgi için bkz.: Hüseyin Algül, "Hamza", **DİA**, c. 15, s. 500-502, İstanbul, 1997.; Şakir Kurtulmuş, **Hz. Hamza**, Beyan Yay., İstanbul, 2013.; Nevzat Hafis Yanık, "Hz. Hamza'ya (R.A.) Mersiyeler", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Ankara 2018, S. 22 (4), s. 2449-2463.; Ahmet Şen, "Hassân b. Sabit'in Hz. Hamza İçin Söylediği Mersiyeler", **dergİabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi)**, Bahar 2016, C. 4 S. 7, 4 s. 36-50.

bulunan Hz. Hamza, Hz. Peygamber'in amcasıdır. M. 569 ya da M. 570 yılında doğduğu düşünülen Hz. Hamza'nın doğum yeri Mekke şehridir.

Annesi Hâle bint Vüheyb'dir. Hz. Peygamber ile sütkardeş oldukları ve aralarında dostluk bulunduğu belirtilmektedir. Hz. Hamza'nın bi'setin H. 2/M. 612 veya H. 6./ M. 616. yılında Müslüman olduğu tahmin edilmektedir. Hz. Hamza'nın İslam'a geçmesi Müslümanların elini güçlendirirken müşrikler için de sıkıntıya sebep olmuştur. Hz. Peygamber Müslüman olduktan sonra kendisini Zeyd b. Harise ve Külsûm b. Hidm ile kardeş ilan etmiştir.

Hz. Hamza'nın Havle bint Kays isimli eşinden Umâre, Bintü'l-Mille b. Mâlik el-Evsî isimli eşinden Ya'lâ ve Âmir adlı oğulları, Selmâ bint Umeys isimli eşinden ise Ümâme adında bir kızı olmuştur.

Hicreti takip eden yıllarda Hz. Peygamber tarafından düzenlenen seriyyelerde görev almış, Ebvâ, Zül'uşeyre seferlerine ve Kaynukâ Savaşı'na katılmıştır. Bedir Savaşı'nda önemli varlık göstererek Kureyş Kabilesi'nin ileri gelenlerinden birçok ismi öldürmesi müşriklerde intikam alma isteği uyandırmıştır. Müşrikler M. 625 yılında, Uhud Savaşı'nda büyük kahramanlıklar gösterip İslamiyet uğruna canını hiçe sayan Hz. Hamza'dan intikam alma fırsatını bularak onu şehit etmiş, bedeni üzerinde insanlık dışı hareketlerde bulunmuşlardır. Bu durumu öğrenen Hz. Peygamber büyük bir üzüntü yaşamıştır. Savaş sırasında gösterdiği büyük kahramanlıklardan ötürü halk arasında "Seyyidü's-şühedâ" ve "Esedullah" unvanlarına layık görülmüştür.

Uhud Savaşı'nda şehit olan sahabe diğer şehitlerle beraber defnedilmiştir. Türbesinin Abbasi Halifesi Nâsır-lidînillâh'ın annesi tarafından yapıldığı düşünülmektedir. Osmanlı döneminde türbe ve etrafına önem verilerek bakımlı olması için çaba sarfedilmişse de bölgenin Türk hâkimiyetinden çıkmasıyla birlikte ne yazık ki türbe yıkılmıştır.

Hz. Peygamber'in sevgisini kazanan Hz. Hamza genç yaşta ölmüş, idari faaliyetlerde bulunmamıştır. Hz. Hamza'nın en büyük özelliği cengâverliğidir. Savaş meydanlarında gösterdiği kahramanlıklar kendisinden sonraki devirlerde de unutulmamış edebiyatta "Hamzanâme" denilen eserlerin yazılmasına vesile olmuştur.

Şevkî Divanı'nda Hz. Hamza

Şevkî şiirlerinde Hz. Hamza'nın Hz. Muhammed'in amcası olması sebebiyle mübarek oluşu, saygıya layık oluşu üzerinde durmaktadır. Hz. Muhammed'in Hz. Hamza için "amcaların en hayırlısıdır" sözü bu hususta sıklıkla dile getirilmiştir:

Didi Faḥr-i cihān kim ḥayr-ı a' māmīdür el-Ḥamza

Ḥabār-ı ehl-i imāndur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza (44/2)

Ḥayr-ı a' māmī el-Ḥamza sırrına maẓhar-durur

Yār-ı Faḥr-ı'l-enbiyādur Ḥamza ibn-ı'l- Muṭṭalib (69/2)

Faḥr-ı ş-şakaleyn medḥ-ile yād eyledi el-ḥaḳ

Leysān-ı Ḥudā Ḥamza cihān merd-i şecā' at (93/4)

Yār [ü] 'ammü'l- Muştafā'dur Ḥamza vü ' Abbās bod

Şınv u şıhr-ı Murtaẓā'dur Ḥamza vü ' Abbās bod (115/1)

Ḥabībullāh'a aḳreb hem muḳarreb hem maḳām-ı eb

Şerāfet şınv u şıhriyyetde biri Ḥamza ' Abbās'dur (138/3)

Hz. Hamza da yiğitliği sebebiyle Allah'ın aslanı olma şerefine layık görülmüştür. Yiğitlik söz konusu olduğunda onunla kimse yarışamaz. Şiirlerin büyük çoğunluğunda Hz. Hamza'nın kahramanlığı, savaştaki başarılarından bahsedilmektedir:

Mehib-i merd-i meydāndur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza

Şecī' -i şir-i Yezdān'dur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza

Ḥudā naḡş eylemiş ‘arş üzre Şevkî ḡaṭṭ-ı leysullāh

Muḡaḡḡaḡ şîr-i Yezdān’dur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza (44/1,5)

Merd-i meydān-ı şecā‘ at ‘amm-i Ḥamza bā-şafā

Şîr-i Yezdān ḡarb-ı ḡudret ‘amm-i Ḥamza bā-şafā (45/1)

‘Arş üzre yazıldı esedullāh-ı velî Ḥaḡ

Şāhān-ı Ḥudā Ḥamza cihān-merd-i şecā‘ at (93/2)

Şad hezār kāfirleri nîrāna irsāl eyledi

Seyf-i ḡāṭı‘ muṭlaḡādur Ḥamza ibnü’l- Muṭṭalib (69/3)

Kimse ḡālib olmadı dünyāda ol merde hemîn

Pehlivān itdi Cenāb-ı Ḥamza’yı ‘azze ve celle (275/4)

Şevkî, şiirlerde Hz. Hamza’nın kahramanlıklarından bahsederken sıfatları kullanmanın yanı sıra tarihi kaynaklarda yer alan Bedir, Uhud gibi savaşlardan tasvirlerle yer vererek Hz. Hamza’nın yiğitliğini anlatmıştır:

Bedre ḡāzır oldu Ḥaḡ cennetle tebşîr eyledi

Sābıḡūn-i ehl-i cennet ‘amm-i Ḥamza bā-şafā

İki seyf-ile Uḡud cenginde ḡoḡ ḡıldı cidāl

‘Āḡıbet buldı şehādet ‘amm-i Ḥamza bā-şafā (45/3,8)

Bedre h  z  r oldu teb   ir itdi H  k cenn  t-ile

Ehl-i Firdevs  -lik  dur H  mza ibnü'l- Mu  t  alib (69/8)

Bedir'de merdligin  n eyledi R    u'l-em  n ta  s  n

O     c'   n-1   al  bet r     u k  r-1 H  mza'dan     maz (161/4)

  evk   Hz. Hamza'y   kahramanlığıyla meşhur   ehname karakterleri Sam, Rüstem, Neriman, Kahraman; hatta adaleti ile meşhur Nu  sirevan ile mukayese etmiş ve Hz. Hamza'y   onlardan üstün tutmuştur:

H  vf alurdu görseler Rüstem Nerim  n   ahram  n

  ahib-i kuvvet meh  bet ' amm-i H  mza b  -  f   (45/5)

Heybet alur ey   evk   an   görse Ner  man

    r  n-1 H  d   H  mza cih  n merd-i   ec  'at (93/5)

Bah  d  rl    na k  nlar   u  an  r Sam u Rüstem

Meh  bbiyyet ' ur   -1 nerre-v  r   H  mza'dan     maz (161/2)

'   ciz-i derm  nda kaldı   arbine N    sirev  n

L  -' il  c oldu nih  yet H  mza'dur s  l  r-1 ce    

Rüstem    S  m    Ner  m  n     n   iy  s olmaz   n  

Merd-i meyd  n-1 met  net H  mza'dur s  l  r-1 ce     (183/2,4)

Nice Sam u Ner  man'lar tem      itseler an  

2.2.2.1. Hz. Ebubekir

Hayatı ⁶⁹

Tam künyesi Ebû Bekir Abdullah b. Ebî Kuhâfe Osmân b. Âmir el-Kureşî et-Teymî'dir. Annesi Ümmü'l-Hayr Selma bint Sahr, babası Ebû Kuhâfe'dir. Asıl adı Abdülkabe olup Müslüman olduktan sonra Abdullah adını almıştır. Bekir adlı bir evladı olmamasına rağmen Ebubekir olarak anılmış ve bir kısım rivayette anneannesi tarafından verilen diğer bir kısımda ise bizzat Hz. Muhammed'in "Sen Allah'ın cehennemden azat ettiği kimsesin." hitabıyla verdiği güzel, soylu, eski azat edilmiş anlamlarına gelen "atîk" lakabı ile anılmıştır. Servetini Allah yolunda harcayıp kendi eski elbiseler giydiği için "zü'l-hilâl", çok merhametli ve şefkatli olduğu için "evvâh", başta miraç olmak üzere gaybla ilgili haberleri hiç tereddütsüz kabul ettiği için "sıddîk", Hz. Muhammed'den sonra devleti yönetme görevi ile muvazzaf kılındığı için "halîfetü Resûlillâh" sıfatları ile anılmıştır.

Nesebi Hz. Muhammed'le Mürre b. Ka'b'da birleşen Hz. Ebubekir, Fil yılından yaklaşık üç yıl sonra Mekke'de dünyaya gelmiştir. Gençlik yılları hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunmayan Hz. Ebubekir, elbise ve kumaş ticareti ile uğraşmış, kervanlarla Şam ve Yemen'e yolculuklar yaptığı sırada Mekke yakınlarında kurulan, Hicaz bölgesinin en önemli panayırlarından Ukaz'a katılmıştır. Ticaretten elde ettiği gelirle Mekke'nin önde gelen zenginlerinden olan Hz. Ebubekir; kaynaklarda toplum nezdinde sevilen, kendisine danışılan, sözüne itibar edilen ve o dönem Arap coğrafyasında oldukça kıymetli görülen nesep, şiir ve rüya tabiri alanlarında bilgi sahibi bir kişi olarak yer almaktadır.

Ensâb ilmini iyi bilen Hz. Ebubekir, Mekke'ye gelenleri İslamiyet'e davet ederken Hz. Peygamber'e, çeşitli kabile mensuplarıyla kolayca dostluk kurmasında yardımcı olmuştur. Onun vasıtasıyla aşere-i mübeşşereden Hz. Osman, Zübeyr b.

⁶⁹ Detaylı bilgi için bkz.: Mustafa Fayda "Hz. Ebubekir", **DİA**, c. 10, s. 101-108, Ankara, 1994; İbrahim Sarıçam, **Hz. Ebu Bekir**, Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 2017.; Mehmet Arslan, **Menâkıb-ı Çehâr-Yâr-ı Güzîn**, Sivas Belediyesi Yay., Sivas., 2017, s. 34-176.; Ali Aksu(Ed.), **Hazreti Ebu Bekir**, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, Sivas, 2019 Çevrimiçi:

<https://acikerisim.cumhuriyet.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12418/12406/Hz%20Ebu%20Bekir.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Erişim Tarihi: 21.01.2021)

Avvam, Sa'd b. Ebu Vakkas, Abdurrahman b. Avf, Talha b. Ubeydullah ve Ebu Ubeyde b. Cerrâh başta olmak üzere Abdullah b. Mes'ud, Osman b. Maz'un, Ebû Seleme el-Mahzûmî, Hâlid b. Saîd b. Âs, Ubeyde b. Hâris, Habbâb b. Eret, Erkam b. Ebû'l-Erkam, Bilâl-i Habeşî, Suheyb-i Rûmî gibi önde gelen kişiler Müslüman olmuştur. Bilâl-i Habeşî ve annesi Hamâme, Ubeys Ümmü Ubeys, Âmir b. Fuheyre, Ebû Fûkeyhe, Nehdiye, Lübeyne ve Zinnîre, Hz. Ebubekir'in satın alarak azat ettiği köleler arasında Müslüman olanlardandır. Taberî'nin rivayetlerinde, servetini Allah'ın rızasını kazanma yolunda köle azat etmeye harcayan Hz. Ebubekir'in, bu fedakârlığı üzerine Leyl Suresi'nin 5-7. ayetlerinin⁷⁰ nazil olduğuna değinilmektedir.

Mekke'den Medine'ye hicret esnasında Hz. Peygamber'e yol arkadaşlığı yapan Hz. Ebubekir, müşriklerden Sûraka bin Malik'in peşlerine düşmesi sırasında Sevr Mağarası'nda Peygamber'e gösterdiği ihtimam ve Allah'a mütevekkil tavrı sebebiyle Kur'an-ı Kerim'de ikinin ikincisi⁷¹ olarak zikredilmiştir.

Mekke dönemindeki gibi Medine döneminde de Hz. Ebubekir, seriyyeler ve hicretin 9. yılında (M. 631) emir-i hac tayin edildiği günler hariç, tüm savaşlar, Hudeybiye Antlaşması, Umretü'l-kaza ve Veda Haccı'nda Allah Resulü'nün yanında bulunmuştur. Hz. Muhammed'in, savaş ve antlaşmalar başta olmak üzere birçok meseleyi Hz. Ebubekir'le istişare etmesi de onu Peygamber'in yakın dostu yapmıştır.

Hz. Muhammed hastalandığı sırada Müslümanlara namazlarda imam olarak Hz. Ebubekir'i tayin etmiştir. Rebiulevvel ayının on ikinci Pazartesi günü Hz. Muhammed sabah namazı için mescide gitmiş ve Hz. Ebubekir'in yanında namaz kılmıştır. Birkaç saat sonra Hz. Peygamber'in evinde vefat ettiğini öğrenen Hz. Ebubekir, başta Hz. Ömer olmak üzere şaşkınlık içinde Nebi'nin vefatını kabullenmek istemeyen sahabelere etkili bir konuşma yapmış ve toplumu teskin etmiştir.

Hz. Ebubekir halife olduktan sonra ilk olarak Mute Savaşı'nda şehit düşenlerin intikamını almak için Üsâme b. Zeyd kumandasındaki orduyu Şam'a sefere göndermiştir. Devletin servetini korumak için beytü'l-mali kurmuş ve başarılı sefer

⁷⁰ Onun için kim (elinde bulunan) verir, Allah'a karşı gelmekten sakınır ve en güzel sözü (kelime-i tevhidi) tasdik ederse, biz onu en kolay olana kolayca iletiriz. Leyl/5-7.

⁷¹ *Şânî-i işneyn*, ikinin ikisi demektir. *Sânîye'neyni* iz hümâ fi'l-gârı: Mağarada *ikinin ikincisi* iken. Tevbe/40.

politikasıyla devletin sınırlarını genişleterek İslamiyet'in daha geniş bir coğrafyaya yayılmasına hizmet etmiştir.

Halifelik döneminin en önemli icraatlarından biri Kur'an-ı Kerim'i kitap haline getirmesidir. Kur'an ilk önce ezberlenmiş ve ayetler hurma ağaçlarının dal ve yapraklarına, derilere, taşlara yazılmıştır. Yemâme Savaşı'nda hafızlardan bazılarının şehit olması üzerine Hz. Ömer, Hz. Ebubekir'e Kurân-ı Kerim'in toplatılmasını teklif etmiş ve Kur'an mushaf haline getirilmiştir.

Tasavvufta "sıddikiyet" makamı Hz. Ebubekir'e nispet edilir. Hz. Peygamberle Sevr Mağarası'nda iken ondan gizli zikri ve deruni sırları öğrenen ilk halifenin yolundan giden Nakşibendiyye tarikatı mensupları zikr-i hafiyyi benimsemişlerdir. Nakşibendiyye'nin Hz. Ebubekir'e ulaşan silsilesine Bekrî veya Sıddıkî denilmiştir. Bu yolun Hz. Ali'ye ulaşan iki ayrı Alevi silsilesi daha vardır.

Hz. Ebubekir, Halid b. Velid'i başkumandan tayin ettiği Ecnadeyn Savaşı'nın kazanıldığını öğrenmesinin akabinde 22 Cemâziyelâhir 13 (M. 14 Ağustos 634) yılında 63 yaşında iken vefat etmiştir.

Şevkî Divanı'nda Hz. Ebubekir

Mehmed Şevkî Efendi divanında, Hz. Ebubekir'in methi için yazılmış 19, Hz. Ebubekir ile Hz. Ömer'in birlikte methedildiği bir gazel olmak üzere toplam yirmi şiir bulunmaktadır.

Şevkî'nin şiirlerinde Hz. Ebubekir'i tavsif etmek için sıklıkla kullanılan sıfatlar şunlardır: sıddîk, sıddık-ı safâ, sâdiku's-sıddık, sıddîk-ı ekber, atîk, ser-hulefa, ser-halife, yâr-ı gar, yâr-ı peygamber, necîb, necl-i necîb, sânî-i isneyn, imâmü'l-muktedâ, ârif, yâver-i peygamber, velî.

Hz. Muhammed'den sonra başa gelen halifelerin ilki olan Hz. Ebubekir, Şevkî'nin şiirlerinde hilafetin ve harem bölgesinin emanetçisi ve ümmetin reisi olması yönünden şu şekilde ele alınmıştır:

Ser-i sâdât-ı ümem Hazret-i Şiddîk-ı şafâ

Şâhib ü şâh-ı harem Hazret-i Şiddîk-ı şafâ (14/1)

Eyledi h dmeti bu d ne ki fev a'l-    de
Gitdi evvel ileri Şiddik-i   tik ser-h ulef  (16/6)

Y r-ı Fahr '    aleyn H  ret-i Şiddik nec b
Sırr-ı     'l-h ameyn H  ret-i Şiddik nec b (62/1)

Seyyidü'l-ebr r-ı  mmet h  reti Şiddik imiş
  dik '   iddik-ı h  ret h  reti Şiddik imiş (177/1)

Sen hil fetde Em r 'l-m 'min n sert cısın
Ey  mem ser-defteri B  Bekr-i Şiddik u   tik (236/4)

Em r 'l-m 'min nden ser-h  fe seyyidü'l- mmet
   u a    ba vardur fazlı bil ru   nı Şiddik'   (266/3)

Vez r-i ekber    iddik-i ekber y  Res lallah
Ser-i ser-defter    iddik-i ekber y  Res lallah (379/1)

Ey re'is 's-s 'ed  h  ret-i  iddik u Em n
Ey emir 'l- mer  h  ret-i  iddik u Em n (322/1)

H lef-i mu  teberi f  r-i Res l '    aleyn
  dik '   dik [u]  af  h  ret-i  iddik u Em n (322/3)

Vezîr-i ekberüñ Şiddîk-i ekber yâ Resûlallah

Ser-i ser-defterüñ Şiddîk-i ekber yâ Resûlallah (355/1)

Hilâfetde muḳaddem münteḥib-i mümtâz ümmetdür

O yâr-ı serverüñ Şiddîk-i ekber yâ Resûlallah (355/2)

Şevkî'nin şiirlerinde Hz. Ebubekir'in halife sıfatıyla iyi bir yönetici olmasının yanında; sahabeler, arifler ve ümmet içinde takva bakımında üstün vasıflar taşıdığı ve Peygamber'in övgüsüne layık olduğuna değinilmiştir:

Ḳudsiyân tâ'ife-i 'ârif ü ervâhîlerüñ

Bâğbân-ı gül-i gül-zâr[1] Ebû Bekri meded (107/3)

Seyyidü's-sâdât-ı ümmetdür Cenâbu Bû Bekir

Efḥam-ı zîşân-i milletdür Cenâbu Bû Bekir (128/1)

Hiç toğup tolanmadı şems senden efḍal âdeme

Ey şaḥâbî mihteri Bû Bekr-i Şiddîk u 'atîk (236/3)

Ḳamu ḥalkdan muḳaddemdür pes ol îmânı Şiddîkuñ

Şemsden şemsî rûşendir nüfûz-i şânı Şiddîkuñ (266/1)

Hz. Ebubekir, ilk halife olmasının yanı sıra İslamiyet'i ilk kabul eden sahabelerdendir. Şevkî şiirlerinde Hz. Ebubekir'in din yolunda öncü olması, ümmetin reisi olması, dinin rûkûnlerini uygulamada herkesten önce davranarak örnek teşkil etmesi ve çok kişiyi din yoluna sevketmesi vasıflarından dolayı ona muhabbet beslemeyi inananlara şart koştur:

Ḥubbetullah-ı muḥabbet ḥazret-i Şiddîk'a farz

Cân u dil meyl-i meveddet ḥazret-i Şiddîk'a farz

Çün aña meyl-i muḥabbet mefḥar-ı mevcûdadır

Eylemek ḥürmet ri‘ âyet ḥazret-i Şiddîk’a farz

Çār erkân-ı ḥilâfetden imâmü’l-muktedâ

Ḥüsn-i ḥâline şehâdet ḥazret-i Şiddîk’a farz

Seyyidü’l-ümmetlerin ikrâr u imân eylemek

İ‘ tikkâd elbet ü elbet ḥazret-i Şiddîk’a farz (195/1-4)

Hiz. Ebubekir kaynaklarda Peygamber’in yakın dostu olarak yer almaktadır. Şevkî’nin şiirlerinde ise Hiz. Muhammed’in hicret esnasında düşmandan birlikte sığındığı mağara arkadaşı olmasına, Peygamber uğruna canını feda eden bir dost olmasına birçok yerde değinilmiştir:

Ṭür-ı gâr içre refîk oldı Muhammed’le ma‘ an

Terk idüp cân u seri Şiddîk-i ‘ atîk ser-ḥulefâ (16/2)

Ġâr-ı Şevr içre fedâ itdi Resûlullâh’a cân

Neylesün ol cânı ‘ âşîk şâdıku’s-şiddîk şıfât (83/3)

Yâr idüñ sen aña ol vaḳt-i cehâletden daḥı

Ey Nebî yâr-ı vefa-dâr Ebû Bekri meded (107/4)

Faḥr-i ‘ âlem gârda telkîn eyledi ḥufyet kûlun

Evvelî aḥz-ı tarîkatdür Cenâbu Bû Bekir (128/2)

Çünkü ol yâr-ı Resûl ma‘ rifet erbâbı velî

Dağı çok şeylere Şiddik-ı şafâdur ‘ârif (216/4)

Ey habîbî yâr-ı peygamber Ebû Bekr-i cemîl

Ey cemâli nûr[ı] bedr-enver Ebû Bekr-i cemîl (289/1)

Ey Muhammed yâveri Bû Bekr-i Şiddik u ‘atîk

Yâver-i peygamberî Bû Bekr-i Şiddik u ‘atîk (236/1)

Ğâr-ı Şevr içre fedâ itdi Resûl’e cânın

O sebep oldı hümâm hazret-i Şiddik u velî (379/4)

Mürşid-i Cebrâ’îl olduñ sen şeh-i aşhâb u dîn

Fahr-i nâss sultânına yâver Ebû Bekr-i cemîl (289/4)

Şevkî şiirlerinde Hz. Ebubekir’in Hz. Muhammed’in hicret arkadaşı olması sebebiyle ikinin ikisi sıfatına layık olduğunu, Tevbe Suresi 40. ayetinden iktibas yoluyla tekrarla ifade etmiştir:

Şânî-i işneyn vürüd eyledi hakkında anuñ

Levh-i Qur’ân-ı kalem Hazret-i Şiddik-ı şafâ (14/2)

Şânî-i işneyn vürüd eyledi hakkında anu

Nazm-ı Qur’ân-ı kalem hazret-i Şiddik-ı şafâ (36/2)

Bahr-i bâtından aña gösterdi bir ‘ummân-ı feyz

Ğarda telkîn-i tarîki Muştafâ Şiddik’a fevz (155/3)

Şānī-i işneyn ez-hümā fī'l-gār anuñ haqqındadır

Ol meded-gāh-ı risālet hażreti Şiddīk imiş (177/3)

İz-hümā fī'l-gār vürüdü şān-ı ‘ālīñde senüñ

Haq Resul-i perveri Bū Bekr-i Şiddīk u ‘atīk (236/2)

Şānī-i işneyn senüñ şānuñda geldi nazm-ı Haq

Böyle faḥriyyetle hemserver Ebū Bekr-i cemil (289/3)

Şānī işneyn-i kavī şānına bürhān-ı hüccet

Yār-ı maḥbūb-ı Hudā hażret-i Şiddīk u Emīn (322/4)

Şānī işneyn ez-hümā fī'l-gār refīkī Şiddīk ḥabīb

Vaḥdet-i Haqqı iden bī-mu‘cize taşdıq-i Muşib (400/1)

Hız. Muhammed’in Hız. Ebubekir’e “şiddīk-ı atīk” lakabını vermesi şiirlerde sıklıkla kullanılan bir diğerkonudur:

Anuñ elḳābına Şiddīk-i ‘atīk didi Resul

‘İnd-i Haqq muḥteremeyn Hażret-i Şiddīk necib (62/2)

Sāna meşhūr [o] ḥadiş ile ‘atīk didi Resul

Ey atīkī vü mine’n-nār [1] Ebū Bekri meded (107/2)

Şānına buyruldu anuñ şādıku’s-şiddīk atīk

Kim behişt ile beşāretdür Cenābu Bū Bekir (128/4)

Aña ta‘ zimile Aḥmed didi Şiddîk u ‘ atîk

Bâtin u zâhire Şiddîk-ı şafâdur ‘ ârif (216/2)

Hız. Ebubekir’in Hız. Muhammed’e risaletin gelişini ve Miraç hadisesini duyar duymaz, şüphe etmeden tasdik etmesi şiirlerde karşımıza çıkan bir diğer husustur.

Def’ aten kılduğıçün seyr-i ‘ urûcî taşdıķ

Aña virildi ‘ alem Ḥazret-i Şiddîk-ı şafâ (14/3)

Sebk-i dîn eyledi aşḥâba bilâ-şekk ü gümân

Şevķi dîn serveri Şiddîk-i ‘ atîk ser-ḥulefâ (16/7)

Def’ aten kılduğıçün mu‘ ciz-i taşdıķ-i ‘ urûc

Aña virildi ‘ alem ḥazret-i Şiddîk-ı şafâ (36/3)

Çünkü taşdıķi anuñ bi‘ şetden evvel Şevķiyâ

Tâ ezel bezminde şâdıķ şâdıķu’ş-şiddîk şıfât (83/5)

Şıdķ ile ol bî-tevaḳḳuf eyledi ikrâr-ı dîn

Ol re’is-i dîn ü millet ḥazreti Şiddîk imiş (177/2)

Resûlullâh’ı taşdıķ eyledi Şevķi bilâ tevkîf

Şemsden müştehir rûşen nüfûzı şânı Şiddîk’uñ (266/5)

Vehleten mu‘ ciz-i mi‘ râcî ḳabûl itdüğüçün

Aña virildi ‘ alem ḥazret-i Şiddîk u velî (379/3)

Senüñ evvel bi'l-evvel sāye-i 'uzmāña nā'ildür

'İnāyet mazharuñ Şiddik-i ekber yā Resūlallah (355/4)

Şevkî, Hz. Ebubekir'in Hz. Muhammed'e şeksiz şüphesiz bağlanmasının nübüvvetin gelmesinden de önceye dayandığını bazı beyitlerde ifade etmiştir:

Vahy-i Hāk olmadan inzāl dil-i Şiddik'de zuhūr

İder idi aña hem hāzret-i Şiddik u velī (379/2)

Allahu Teāla ruhlar dünyaya gönderilmeden, henüz elest bezminde iken Hz. Ebubekir'den dinden sapmayacağı konusunda söz almış, yani ona İslam feyzini nasip etmiştir. Şevkî şiiirlerinde bunu şu şekilde ifade etmektedir:

Ol idi Hālīk-ı 'ilm-i ezelīde mazbūt

Kevn iken ketm-i 'adem Hāzret-i Şiddik-ı şafā (14/4)

Çünkü olmuş idi ol bezm-i elestinde mazbūt

Kevn iken ketm-i 'adem hāzret-i Şiddik-ı şafā (36/4)

Tā elest bezminde kıldı Hāk 'aṭā Şiddik'a fevz

'Alem-i ervāhda virildi ibtidā Şiddik'a fevz (155/1)

Bergüzīde kıldı Hāk sen gelmeden bu 'āleme

Fahr-i 'ālem rūhla perver Ebū Bekr-i cemīl (289/2)

Mekke'nin önde gelen zengin tüccarlarından biri olan Hz. Ebubekir, tüm mal varlığını İslam dininin yayılması yolunda cömertçe harcamıştır.

Kıldı ol her neye mālīk ise Hākḳānī sebīl

Oldı nās ahīri 'Şiddik-i atik ser-ḥulefā (16/5)

Māl [u] evlād [u] melāl cān u tenin kıldı fedā

Yolına Bedr [ü] Huneyn Hâzret-i Şiddîk necîb (62/3)

Cümle varın dîn-i ‘âlâ uğrına itdi fedâ

Ol sebebdan oldı fâ’ik şâdıku’s-şiddîk şıfât (84/4)

Sehâ cûd-ı keremkân oldığı bu kevne ma‘lûmdur

Resûlullâh’a mebzûl itdüğü ihsânı Şiddîk’uñ (266/2)

Luţf u ihsân u ‘atâ ıssı keremkân u sehâ

Ümem-i ehl-i vefâ hâzret-i Şiddîk u Emîn (322/2)

Cehennem azabından emin kılınıp cennetle müjdelenen on sahabeden yani aşere-i mübeşşereden biri olması, Hz. Ebubekir’in şiirlerde değinilen niteliklerinden bir diğeridir:

Müjde-i tebsîr hüccet nâr-ı düzağdan emîn

‘Avn-i elţâf-ı Hudâ’dur Şevkiyâ Şiddîk’a fevz (155/5)

Cennet ile müjdelendi dindi şânında ‘atîk

Zümre-i ehl-i sa‘âdet hâzreti Şiddîk imiş (177/4)

Allah’ın Cebrail aracılığıyla Hz. Ebubekir’e selam gönderdiğinden bahseden beyitler yer almaktadır:

Hâşşaten bi’l-vâsıta gönderdi Hâk aña selâm

Hâzret-i Cibrîl ile bahş-ı Hudâ Şiddîk’a fevz (155/4)

Selâm ‘ışk eyledi Cebrâ’il ile Hâk aña bi’zzât

Cihâna gelmemiş aslâ ki yok akrânı Şiddîk’uñ (266/4)

Seriyyeler dışındaki tüm savaşlarda Hz. Ebubekir'in, Hz. Muhammed'in daim yanında olması ve onunla birlikte her türlü zorluğa katlanması, üzerinde durulan bir diğer noktadır:

Nür-ı 'âlem ile birlikte idi her ğazavât

Cümleñ serdârı Şiddîk-i 'atîk ser-ĥulefâ (16/4)

Her cefâyâ mübtelâ oldu Resûlullâh ile

Cümleye imânı sâbık şâdıku's-şiddîk şıfât (83/2)

Belâ vü miĥnete yâr oldu zâtüñile her yerde

Şadâkat perverüñ Şiddîk-i ekber yâ Resûlallah (355/3)

Hz. Ebubekir halifeliği döneminde İslam devletinin sınırlarını genişletmiş, Hz. Muhammed'in vefatından sonra ortaya çıkan yalancı peygamberler ve türeyen bâtinî inaçlarla mücadele etmiş, karışıklık dönemini başarıyla yönetip toplumda tekrar düzeni sağlamıştır. Şevkî bunu şu beyitlerle kaleme almıştır:

Seyf-ile mürtediyânı eyledüñ ħahr-ı 'adîm

Şâm u şarkuñ fethi zâtıña senüñ oldu naşîb

Nev-be-nev ıslâĥ-ı 'âlem eyledüñ ey zât-i pâk

Bildirip mürtediyâna ĥaddini necl-i necîb

Buldı 'âlemler yeñiden bir nizâm u müsterâĥ

Şevkiyâ ol zât-ı 'âlî sāyesinde ne 'acîb (400/3-5)

Şevkî meded redifli gazelinde ve diğer gazellerin son beyitlerinde genellikle Hz. Ebubekir'e duasını ve ondan şefaât talebini şu şekilde dile getirmiştir:

Şevkî ihşân-ı şefâ'atîñi eyler maţlûb

Meded ey kân-ı kerem Hâzret-i Şiddîk-ı şefâ (14/1)

Yetiş ey Faḥr-i cihan-ı yâr Ebû Bekri meded

Ümmetüñ seyyid-i serdârı Ebû Bekri meded (107/1)

Yetiş imdāduma sen mahşer-i kübrâda amân

Ol şefî' i Şevķiye ey yâr Ebû Bekri meded (107/5)

Şevķiye eyler şefâ' at ol Cenābu Bū Bekir

Ġāyet ol ehl-i şehāvetdür Cenābu Bū Bekir (128/5)

Şevķiyâ eyle tevessül ol Cenāb-ı pâki sen

Şādıkü's-şiddîk ḥâzreti ḥâzreti Şiddîk imiş (177/5)

Seni elṭâf u şefâ' atle bekām eyler ol

Şevķi mücrimlere Şiddîk-ı şafādur 'ârif (216/5)

Hevl-i mahşerde şefâ' atle ḥalâş eyle beni

Şevķinüñ ol rehberi Bū Bekr-i Şiddîk u 'atîķ (236/5)

Ḳıl şefâ' at Şevķi ednâ bendeñi rûz-ı cezâ

Ey cemāli nûrî bedr-i envâr-ı Ebû Bekr-i cemîl (289/5)

Bu za' if Şevķi'ye ḳıl lutf u 'ināyet şefķat

Ey emîrül-ümerâ ḥâzret-i Şiddîk u Emîn (322/5)

Hesap gününde Hz. Ebubekir'den yardım dileyen Şevkî bazen de Hz. Muhammed'den şefa'at dilemek için Hz. Ebubekir'i aracı kılmıştır:

Anuñ yüz şuyına ol Şevki'ye şâfi' kıyâmetde

Şadık ü yâverüñ Şiddîk-i ekber yâ Resûlallâh (355/5)

2.2.2.2. Hz. Ömer

Hayatı⁷²

Tam künyesi Ebû Hafs Ömer b. el-Hattâb b. Nüfeyl b. Abdiluzzâ el-Kureşî el-Adevî (ö. H. 23/ M. 644) olan Hz. Ömer, Hulefâ-yi Râşidîn'in ikincisidir.

Doğum tarihiyle ilgili olarak çeşitli görüşler bulunmakla birlikte 585 yılında Mekke'de doğduğu kabul edilmektedir. Babası Hattâb b. Nüfeyl, annesi ise Hanteme bint Hâşim'dir. Gençken deve çobanlığı yaptığı, okuma yazma bildiği, edebiyat ve şiire ilgili duyduğu, güzel konuşma yeteneğine sahip olduğu kaynaklarda yer almaktadır. At binme ve silah kullanmada mahir olan Hz. Ömer'in pehlivanlık yaptığı da bilinmektedir. Tüccarlık yaptığı dönemlerde ticaret merkezi olan şehirlere gittiği yönünde bilgiler mevcuttur.

Müslüman olmadan önce putperestliğe bağlı kalıp Müslüman olanlara karşı sert bir tutum izlemişken 616 yılında Müslümanlığı kabul etmiştir. Hicret zamanı Müslümanlar Medine'ye giderken Hz. Ömer ailesi ile birlikte Kuba'ya yerleşmiştir. Hz. Peygamber'in bütün savaşlarına katılan Hz. Ömer serriyelere de katılmış, vefatına kadar Hz. Peygamber'in yanında olmuştur. Hz. Peygamber'in vefatının ardından Hz. Ebubekir'in halife olmasını uygun görüp ona biat eden Hz. Ömer, onun halifeliği döneminde kadılık ve müşavirlik görevlerini yerine getirmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan çeşitli sorun ve huzursuzlukların ortadan kaldırılmasında önemli katkılarda bulunmuştur. Hz. Ömer'in vesile olduğu önemli olaylardan birisi de Hz. Ebubekir'i ikna edip dağılık halde bulunan ayet ve surelerin birleştirilmesi hadisesidir.

⁷² Detaylı bilgi için bkz.: Mustafa Fayda, "Ömer", **DİA**, C.34, 2007, İstanbul, s. 44-51.; Muhsin Koçak, "Ömer", **DİA**, C.34, 2007, İstanbul, 51-53.; İbrahim Sarıçam, **Hiz. Ömer**, TDV Yay., Ankara, 2020.

Hız. Ebû Bekir'in vefatından sonra halife olan Hız. Ömer fetih hareketlerine girişmiştir. Irak topraklara katılmış, İran'da fetihler gerçekleşmiş, Bizans'a karşı Suriye cephesinde mücadeleye girilerek bu bölge hâkimiyet altına alınmış, el-Cezîre, Filistin, Kudüs ve Mısır fethedilmiştir. Fetihlerle sınırları genişleyen İslam devletinin ganimetlerinde de artış meydana gelmiştir. Yeni alınan bölgelerden elde edilen ganimetlerin bölüşülmesi hususunda kurullar oluşturulmuştur. Fetihler neticesinde elde edilen topraklarda yaşayan gayrimüslim halk için de yeni vergilendirme sistemi getirilmiştir. Hız. Ömer'in doğan ihtiyaçların çözümü için bizzat hüküm verdiği ve bu hükümlerin adalet anlayışı içinde kimseye zulmetmeden düzenlendiği dönemin kaynaklarından edinilinen bilgilerle sabittir.

Hız. Ömer M. 644 yılında Medine'de iken Ebu Lü'lüe adlı köle tarafından saldırıya uğrayarak yaralanmış ve üç gün sonra vefat etmiştir. Cenazesi Hız. Peygamber'in kabrinin ayağının dibine defnedilmiştir.

Kaynaklarda Hız. Ömer'in çok sayıda kadınla evlilik yaptığı belirtilmektedir. Son evliliğini ise Hız. Ali ile Hız. Fâtıma'nın kızları Ümmüğülsüm ile yapmıştır.

Hız. Peygamber'in en yakınlarından olan Hız. Ömer, Müslümanlar arasında sözü dinlenen bir sahabe olmuştur. Fıkıh konusundaki bilgisi, fıkha uygun olarak verdiği fetvalar, halk arasında takdir görmüştür. Hız. Peygamber'in Hız. Ömer ile ilgili hadisleri kaynaklarda mevcuttur. Hız. Ömer'in kızı Hafsa, Hız. Peygamber ile evlenmiştir.

"Fâruk" Hız. Ömer'in en meşhur lakabıdır. "emîrül-mü'minîn" tabiri ise ilk kez onun için kullanılmıştır.

Sert tabiatlı olarak tanınan Hız. Ömer, adalete verdiği önemle de bilinmektedir. Halifeliği sırasında İslam devletini adaletle yönetmiş, beytül mâli gözetmiş, kul hakkına girmemeye özen göstermiştir. Halkın sorunlarıyla yakından ilgilenen, halkla bir araya gelerek onların sorunlarına çözüm bulmaya çalışan bir yönetici olmuştur. Devlet işlerinde kuralların uygulanması hususunda kimseyi kayırmamıştır. Devlet görevlilerinin kontrol edilmelerine önem vermiş, görevlilerin servet artışının denetim altına alınmasını sağlamıştır. Fetihler neticesinde İslam devletine tâbi olan gayrimüslim halka iyi davranarak haklarını gözetmiş, onları İslamiyet'i kabule zorlamamıştır. Aldığı kararları Kur'an ayetlerine ve sünnete göre almaya özen

göstermiştir. İdari görevlerinde gösterdiği titizliği hadislerin aktarılması konusunda da göstermiştir. Aktarılan hadislerinin kaynağının güvenilirliğine önem vermiş, çok sayıda hadis nakledenleri uyarmış, hadislerin Kur'an gibi görülmesinin önüne geçmeye çalışmıştır.

Şevkî Divanı'nda Hz. Ömer

Divandaki gazel nazım şekliyle yazılmış şiirlerden on dört tanesi Hz. Ömer hakkındadır. Şevkî, Hz. Ömer için şiirlerinde şu sıfatları kullanmıştır: 'âdil-i 'âmîl bir evliyâ, 'âdil-i han, 'ârif, 'azam-ı 'âdil-i ekrem, adalet tahtına server, adalette ve adavette müştêd, 'ârif-i kâmil, bâtın-ı âyât, ehassu'l-hass, ehl-i şecâat-i kerem, emîrû'l-mü'mînîn, eşref-i mükerrrem, fahr-i cihân perveri, fârûk, fûtûh-ı kesrete mâil, hak ile batıla dikkatte mümtâz, itaatte müştêd, halef-i şehver, hükm-i emânîde kâmil, hümâ, icrâ-yı şeriatde mümtâz, kâmil, kerem-kân-ı kerîm, medîn-i eşref-i a'zâm, merd-i metîn, muhtar, mükerrrem, mümtaz, müstahlef-i Ahmed-i vükelâ, nûr-ı çeşm-i güher, nûr-ı Hak sırrı, sâde-dil, sâniye'l-hulefâ, sıhru'n-Nebî-i ekrem, şânı a'zâm, şehriyâr-ı 'âdil, şeyheyn-i hümâmeyn, ümem-i kişver-i 'âdil, vezîr-i sâdık-ı yâr-i Resulallâh, yâr-ı vefâdâr-ı Resûlû's-sakâleyn ve zekî.

Hz. Ömer'in temiz soyu, Hz. Ömer'in kızı Hz. Hafsa'nın Hz. Peygamber'in eşi olması sebebiyle Hz. Muhammed ile akrabalığı,

Şeyheyn-i hümâmeyn aşlâb-ı benî 'Adnân

Ey şânı 'âlî efham yâ sâniyye'l-hulefâ

Şevkî o şânı a'zam sıhru'n-Nebî-i ekrem

Fârûkana'l-mu'azzam yâ sâniyye'l-hulefâ (19/4)

Hz. Peygamber için canını feda etmekten çekinmediği için övgüye layıktır:

Çünkü ol server-i dîn uğrına cân kıldı fedâ

Fahr-i kevneyne şıyânetde 'Ömer'dür müştêd (108/3)

Senüñ yār-ı vefādaruñ ‘Ömer’dür yā Resūlallāh

Vezīr-i şādık-ı yārüñ ‘Ömer’dür yā Resūlallāh (356/1)

Şevkî, Hz. Ömer’i överken Hz. Muhammed’in “Benden sonra bir peygamber gelecek olsaydı, bu Hz. Ömer olurdu” hadis-i şerifinden sıklıkla bahsetmiştir:

Benden girü cihāna didi nebî geleydi

Olur idüñ sen aqdem yā şāniyye’l-ḥulefā (19/2)

Didi kim baña ḥalef olsa olurdu resūl

Öyle zīşān-ı şerāfetde ‘Ömer’dür bālā (37/3)

Gelseydi eger ‘āleme ba’ dinde Resūl’üñ

Sen kā’im idüñ yirine yā ḥazret-i Fārūḳ (237/2)

Geleydi Şevkiyā dehre nebî ba’den-Nebî ḥaḳḳa

‘Ömer olurdu peygamber ‘Ömer’dür a’ del-i ‘ādil (290/5)

Hz. Ömer şiirlerde adaletli olması yönüyle sık sık övülmüştür. Şevkî Hz. Ömer’in adaleti sağlamadaki hassasiyetini kılı kırk yarması, alışlagelmiş kalıpların dışına çıkması, kendi evlatları dâhil herkese eşit muamelede bulunması yönleriyle detaylandırmıştır:

Yok hiç muḳārenetde aḳrān olur bir efrād

‘Adlūñ senüñ müselleme yā şāniyye’l-ḥulefā (19/3)

Şer’üñ aḥkāmına şaḳḳ eyler idi bir kılı kırk

Ḥidmeti dīne metānetde ‘Ömer’dür bālā

Hadd-i celd urdı ciger-pāresine ey Şevķī

Hüküm ü icrā-yı şerī'atde 'Ömer'dür bālā (37/6, 9)

Yarardı bir kılı kırk kez diyānetde çepi emşāl

Olunca aşlına vāşıl 'Ömer'dür bāṭın-ı āyāt (84/3)

Öyle bir 'ādil ol kim bir kılı kırk kerre yara

Şer'e ahkāma diyānetde 'Ömer'dür müştēd (108/2)

Farķ u temīn-i şerī'atde aña yok emşāl

Hakķ-ile bāṭıla dikkātde 'Ömer'dür mümtāz (156/2)

Eger kim vezn olunsa Şevķi 'ālemden gelür zā'id

Eḡaşşü'l-hāşşıdur kevnün mu'ammem 'adli Fāruķ'uñ (267/5)

Daḡı Ādem pederden böyle 'ādil gelmemiş dehre

'Adlde mişli peygamber 'Ömer'dür a'ḡdel-i 'ādil (290/2)

Kırk yārān bir kılı evzānile

Hakķ-ı taqṡvāda 'Ömer 'ādil-i ḡan (323/3)

Hız. Ömer şiirde adaletli olmasının yanı sıra kahramanlık ve cesaretiyle de övgüye layık görülmüştür:

Şec'i merdān-ı mehābetde 'Ömer'dür bālā

Hüküm ü şer' içre 'adāletde 'Ömer'dür bālā (37/1)

Şālābet hem mehābet eşce‘î dünyā vü māfihādur

Metīn-i merd-i Hakk muhkem ‘Ömer’dür nūr-ı Hakk sırrı (381/2)

Din uğruna savaşmakta ve düşmanları hezimete uğramakta oldukça şiddetli olması Hz. Ömer’in övgüyle bahsedilen bir diğer özelliğidir:

Mülk-i kayşerūñ ‘ayneynini kıldı iħrāc

Şiddeti hıfz-ı diyānetde ‘Ömer’dür bālā (37/4)

Şemsūñ aħkāmını bir kerre nazarla bozdı

Heybeti şer‘-i şecā‘ atde ‘Ömer’dür bālā (37/8)

Nazm-ı Kur‘ān-ı eşiddāu ‘ale’l-küffār

Sebebi müridi hem mazhar-ı muhtār ‘Ömer (129/4)

İki çeşmānını ol kayşer itdi nābūd

Huşma şimşir-i şecā‘ atde ‘Ömer’dür mümtāz (156/3)

Olup nā-būd nā-bīnā ki ol dem bir işāretle

Dü-çeşm-i bī-başar kayser ‘Ömer’dür a‘ del-i ‘ādil (290/4)

Karār ile alan ‘aqlın başından havf u huşyetle

La‘īn iblīs ü eşrāruñ ‘Ömer’dür yā Resūlallāh (356/4)

Hiz. Ömer halifeliğı sırasında Rum kayserinin getirdiğı hediyelerin arasında olan zehri besmele ile içmiş ve zehirden zarar görmemiştir. Bu hadise Şevkî’nin şiirlerde Hiz. Ömer’in dine ve Allah’a teslimiyetin

Bak o teslīmiyete bir şīşe zehri içdi

İnkıyādı Hakkā sür‘ atde ‘Ömer’dür bālā (37/6)

Bir kadeh zehri içüp zerre haṭā gelmedi hîç

Çeşm-i a'dāya şalābetde 'Ömerdür mümtāz (156/4)

Şevkî ahiret gününde günahlarının affı için Allah'a dua ederken Hz. Ömer'i vesile kılmıştır. Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi hesap gününde ondan şefa'at talebinde bulunmuştur:

Şevkiyā bendesini luṭf u şefā' ate qarīn

İde her hāl ile nā'il 'Ömerübni'l-Haṭṭāb (63/5)

Garāz bu kāl u kilden anca Şevkî bir teşāhüble

Şefā' at ide el-hāşıl 'Ömer'dür bāṭın-ı āyāt (84/5)

Kıl anı Şevkî vaşf saña şefā' at ide çün

Dīn-i 'ālāya 'adāletde 'Ömer'dür müştēd (108/5)

Kıl Şevkî gedā kemtere iḥsān-ı şefā' at

Ey 'adil-i 'adāletde hümā ḥazret-i Fārūḳ (237/5)

2.2.2.3. Hz. Osman

Hayatı⁷³

Tam künyesi Ebû Abdillâh (Ebû Amr) Zü'n-nûreyn Osmân b. Affân b. Ebi'l-Âs b. Ümeyye el-Kureşî el-Ümevî (ö. H. 35/M. 656) olan Hz. Osman, ilk Müslümanlardandır. Fil Vakası'ndan altı yıl sonra doğduğu bilinen Hz. Osman'ın

⁷³ Detaylı bilgi için bkz.: İsmail Yiğit, "Hz. Osman", *DİA*, İstanbul, 2017, C. 33, s. 438-443.; İbrahim Sarıçam, *Hz. Osman*, Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 2020.; Ahmet Ağırakça, *Hz. Osman*, Beyan Yay., İstanbul, 1994.; Ömer Faruk Akpınar, *Hz. Osman (r.a.) ve Hadis Rivayetlerindeki Yeri*, Siyer Yay., İstanbul, 2021.; Murat Akarsu, *Hilafetine Kadar Hz. Osman*, Ankara Üniv. SBE yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., Ankara, 1993.

doğum yeri Tâif'tir. Babası Affân, annesi Ervâ bint Küreyz'dir. Annesi Hz. Peygamber'in halasının kızıdır.

Gençliğinde, tüccar olan babasının yanında çalışan Hz. Osman zamanla Mekke'nin önde gelen tüccarlarından biri konumuna gelmiştir. İslamiyet'in ilk zamanlarında Müslümanlığı kabul eden Hz. Osman'ın ilk on Müslümandan biri olduğu bilinmektedir. İslamiyet'i kabul etmesiyle beraber yakın çevresinden olumsuz tepkiler almış, ailesi onu bu kararından döndürmeye çalışmış fakat başarılı olamamıştır.

Hz. Osman, ilk evliliğini Hz. Peygamber'in kızı Rukiyye ile yapmıştır. Rukiyye'nin vefatının ardından Hz. Peygamber Hz. Osman'ı diğer kızı Ümmüğülsüm ile evlendirmiştir. Ümmü Gülsüm'ün vefat etmesinin ardından altı evlilik daha yaptığı bilinmektedir. Evliliklerinden dokuz oğlu, altı ya da yedi kızı olduğu rivayet edilmektedir.

Hz. Osman, Hz. Peygamber'in iki kızıyla evlilik yaptığı için "zü'n-nûreyn" lakabını almıştır.

Zâtürrika ve Zûemer gazveleri sırasında Hz. Peygamber'in vekili olarak görev yapan Hz. Osman, Hz. Peygamber'in vahiy kâtipliğini yapmış, Hz. Ebû Bekir'in halifeliği sırasında da onun kâtipliğini üstlenmiş ve müşavirliği görevini yerine getirmiştir. Hz. Ömer'in halifeliği devrinde halifenin danışmanlığını yapan Hz. Osman, Hz. Ömer'in ardında halife seçilmiş ve Hulefâ-yı Râşidîn'in üçüncüsü olmuştur. Hz. Osman'ın halifeliği döneminde İslam Devleti'nin sınırları hızlı şekilde genişlemiştir. İran'ın tamamı onun döneminde fethedilirken Horasan üzerine gidilerek Tohâristan'a kadar olan yerler alınmış, Belh, Herat, Büşenc şehirleri ele geçirilmiştir. Kuzeyde Azerbaycan, Gürcistan ve Dağıstan'ın fethi tamamlanmıştır. Kuzey Afrika topraklarında da ilerleyiş devam ederek İskenderiye Bizans'tan geri alınmış, Nil Vadisi'nden güneye inilerek bugünkü Sudan'ın bulunduğu topraklara kadar gelinmiştir. Kuzey Afrika'daki fetih hareketleri batı yönünde de sürerek Trablusgarp'tan Tunus'a kadar olan bölgede hâkimiyet sağlanmıştır. Bu dönemde karada gerçekleştirilen fetih hareketlerine ek olarak denizlerde de önemli başarılar kazanılmıştır. Doğu Akdeniz'deki Bizans hâkimiyetine son verilmiş, Kıbrıs fethedilmiş, Sicilya ve Rodos üzere sefer düzenlenmiştir.

Askeri zaferlerle İslam Devleti'nin sınırları genişleyip zenginlik ve refah seviyesi artmış fakat bu durum çeşitli sorunların ortaya çıkmasına engel olamamıştır. Hz. Osman'ın bazı uygulamaları olumsuz tepkilere neden olmuştur. Devlet görevlerine kendi yakınlarını getirmesi tepki ile karşılanmış ve kendisine karşı muhalefet başlamıştır. Kabilecilik üzerinden çıkan olaylar, ganimetlerin adil dağıtılmadığı yönündeki fikirler, valilerin yönetiminin beğenilmemesi, karışıklık çıkarmak isteyenlerin mevcut sorunları istismar etmesi gibi sıkıntıların neticesinde isyanlar başlamıştır. Pek çok şehirde huzursuzluk ve başkaldırı hareketleri ortaya çıkmıştır. Durumun kontrolden çıkması neticesinde isyancılar Medine'ye gelerek Hz. Osman'ın evini kuşatmışlar ve bir müddet sonra Hz. Osman isyancılar tarafından şehit edilmiştir. Mezarı Medine'de bulunan Haşşükevkeb adlı yerdedir.

Hz. Peygamber'in övgüsüne mazhar olan ve iki kızıyla evlenme şerefine erişen Hz. Osman, cennetle müjdelenen on sahabeden biridir. Cömertliğiyle bilinen Hz. Osman muhtaçlara yardımlarda bulunmuş, bağışlar yapmıştır. Tebük Seferi öncesindeki yardımları, satın aldığı Rûme Kuyusu'nu ihtiyaç sahipleri için vakfetmesi onun cömertliğini gösteren olayların başında gelmektedir.

İlmi açıdan da zengin olduğu bilinen Hz. Osman, Kur'an-ı Kerim'i ezbere bilmekte ve Hz. Peygamber döneminde fetva verebilmekteydi. Hz. Osman'ın bilinen faaliyetlerinin başında Hz. Ebû Bekîr döneminde mushaflar halinde bulunan Kur'an'ın çoğaltılarak belli başlı merkezlere gönderilmesi gelmektedir. Hadis konusunda da yetkin olduğu kaynaklarda zikredilmektedir.

Şevkî Divanı'nda Hz. Osman

Divandaki on sekiz gazel Hz. Osman övgüsü için yazılmıştır. Şevkî, şiirlerinde Hz. Osman'ı överken şu sıfatları kullanmıştır: a'lem ü asveb, bâ'nın künhine agâh, bahşî-i hilm ü hayâ, dâmâd-ı hak peyember, dâmâd-ı şehriyâreyn, emîrân-ı hilâfet, ezvâc-ı binti bedreyn, gulâm-ı kemterî, halîm, hazret-i hassu'l-Hudâ, hazret-i zinnûreyn, ıss-ı hayâ, ibn-i Affân, ilm-i marifet sahibi, kalb-i selîm, kâmil insân, kerem-kân-ı hazret, ma'den-i cûd u sehâ, menba'-ı cûd, muzlim-i hilm-i halîm, Osman-ı zinnûreyn, pertev-i münîreyn, refik-i Mustafa, sâdık-ı ehl-i vefâ, sâhibe's-serîreyn, sahibü's-şân, sâlisel hulefâ, sıdk-ı kirmân-ı vefâ, sıhru'n-Nebî, sirâc-ı bedreyn, şehîd-

i ibn-i Affân, şehriyâr-ı dâmâd-ı fahrü'l-enbiyâ, yâr u refîk-i server ve yâr-ı ashâb-ı Resûl.

Hiz. Osman şiirlerde, İslam'ın üçüncü halifesi olması; Peygamber'in nesline layık olması; Hiz. Peygamberin iki kızı ile evlenip damadı olarak hazret-i zinnûreyn sıfatına muhatap olması:

İki durreyn-i kerîmeyn-i Resûlullâh'ı

Gördi zevclige revâ hazret-i 'Osmân'a Hudâ(38/2)

Hiz. Muhammed'in dostu ve yol arkadaşı olması; Hak yolunda tüm varlığını harcaması:

Eyledi mâl u melâl fahr-i cihân-yâb ugrına

Terk idüp cân hazret-i 'Osmân diyânetde 'amûd (109/3)

Tüm mahlûkatın Hiz. Osman'ın hayâsına gıpta etmesi; tarikat, hakikat, şariat ve marifet ilimlerine vâkıf olması bakımından ele alınmıştır.

Hiz. Osman raşit halifelerin üçüncüsüdür:

Ey Hazret-i zinnûreyn yâ şâlişe'l-hulefâ

Ey pertev-i münireyn yâ şâlişe'l-hulefâ (20/1)

Hem emîrân-ı hilâfet hem dahı şıhrü'n-Nebî

Açdı her yüzden nice feth-i küşâ 'Osmân'a kenz (157/3)

İnd-i Hâkda bî-mişâl dört yâr-ı aşhâb-ı Resûl

Biri erbâb-ı vefâ ol hazret-i 'Osmân'mış (179/4)

Hiz. Osman'a hayâ Allah'ın bir ihsanıdır ve onun hayâ sahibi bir zat olması onun şiirlerde sıklıkla üzerinde durulan sıfatlarındanır.

Gör neler kıldı 'atâ Hazret-i 'Osmân'a Huda

Biri ez-cümle hayâ Hazret-i 'Osmân'a Huda (38/1)

Allah, malını ve canını Hz. Peygamber için feda etmekten çekinmeyen Hz. Osman'ı Hz. Muhammed'in kızlarıyla evlenmeye layık görmüştür. Hz. Muhammed'in iki nurlu kızı, Rukiye ve Ümmü Gülsüm ile evlenmiş olduğu için Hz. Osman, zinnureyn lakabını almıştır. Şevkî, şiirlerde Hz. Muhammed'in damadı olması sebebiyle de Hz. Osman'ı övmüştür:

Yâr-ı refîk ü server dāmād-ı Hâk peyember

Ezṽac-ı binti bedreyn yâ ṣālîṣe'l-hulefâ

Dāmād-ı şehriyāreyn Şevkî sirāc-ı bedreyn

Ey pertev-i münîreyn yâ ṣālîṣe'l-hulefâ (20/2, 5)

İki dūrreyn-i kerîmeyn-i Resûlullâh'ı

Gördi zevclige revâ Ḥazret-i 'Osmân'a Ḥuda (38/2)

İki kez ṣâha dāmād oldığıçün dindi zinnûreyn

Ḥaḳîkatde o mâheyn-i zîyâ 'Oṣmân'a râci' dūr (130/4)

İki dūrreyn ü le'alini aña virdi Resûl

İki nûrına sezâ ol ḥazret-i 'Oṣmân'mış (179/3)

Hz. Osman, Hz. Peygamber'in sahabesi olmasının yanı sıra yakın dostu ve daima yardımcısıdır. Bu dostluğunun cennette süreceği şiirlerde dile getirilen bir diğer husustur:

Şevkiyâ cennât-ı 'âlîde Resûl'e hem-civâr

Hem refîk-i Muṣṭafâ ol ḥazret-i 'Oṣmân'mış (179/5)

Refîk olup Cenâb-ı ḥazrete bizzât süren zevkî

Resûl ile canân içre şafâ ‘Osmân’a râci‘ dür (130/3)

Hız. Osman’ın cömertliğı şiirlerde işlenen bir diğér özelliğidir. İslam dinin yayılması ve Hız. Muhammed’e destek olabilmek için malını ve canını feda etmekten çekinmeyen Hız. Osman’a bu cömertliğinin Allah’ın bir ihsanı olduğı sıklıkla değinilen bir diğér husustur:

İtdi şükrâna fedâ Hâzret’ün uğrına kamu

Ne ki Hâk virdi gınâ Hâzret-i ‘Osmân’a Huda (38/3)

Eyledi māl u menāl Fağr-i cihân-yâb uğrına

Terk idüp cân hâzret-i ‘Osmân diyânetde ‘amüd (109/3)

Cömertliğinin yanı sıra hayâ sahibi bir zat olması Hız. Osman’ın şiirlerde işlenen bir diğér özelliğidir. Hız. Osman hayâsı ile dünyadakilere örnek olmasının yanında gök âlemlerini de hayret içerisinde bırakmaktadır:

Ehl-i eflâk itdi ‘Osmân’uñ hayâsına ‘aceb

Ğudsiyân mecmû‘ı ‘Osmân’uñ hayâsına ‘aceb (64/1)

Câmi‘ ü’l-Ğur’ân hayâ ħilm ü edeb ehl-i vağâr

Kâmil-i insân hâzret-i ‘Osmân diyânetde ‘amüd (109/2)

Hız. Osman gayb âlemlerinin ve harflerin sırlarına, marifet ilmine vâkıftır. Gizli ilimlerden haberdâr olma ona Allah tarafından elest bezminde nasip edilmiştir:

Ğurûf-i nokta-i vahdetde bânüñ künhine âğâh

Mu‘ ayyendür ulu’l-ebşâra ‘Osmân a‘ lem ü aşveb (65/3)

Hem şerî‘ at hem şarîkat hem ħağıkat bi’l-‘umüm

Ğağdan iğsân kefâ ‘Osmân’a ‘ilm-i ma‘ rifet (85/2)

Naḫṣu'l-elvāḥ-ı kalem kudret-i taḫdīr-i ḫazā

Ḳıldı ' ilminde nihān ser-ṣūhedā ' Oṣmān'ı (382/3)

Şevkî ahiret gününde Hz. Osman'dan şefa'at talep etmektedir. Bu talebini de onun yumuşak kalpliliği ve cömertliğine sığınarak sıklıkla dile getirmektedir.

İlticā et Şevḳi'yā mahşerde ol şāfi' ola

Ol kerem-kān ḫāzret-i ' Oṣmān diyānetde ' amūd (109/5)

Bu Şevḳî ḫuluṣa eyle şefā' at merḥamet şefḳat

Meded yā ḫāzret-i kān-ı seḫā ' Oṣmān-ı zinnūreyn (326/5)

O kerem-kān-ı seḫā ma' denidir ey Şevḳî

Ola kim saña şefi' i ile recā ' Oṣmān'a (357/5)

2.2.2.4. Hz. Ali

Hayatı⁷⁴

Kaynaklarda tam künyesi Ebü'l-Hasen Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Haşimî (ö. H. 40/M. 661) olarak geçen Hz. Ali, Hz. Peygamber'in amcasının oğludur.

⁷⁴ Detaylı bilgi için bkz.: Ethem Ruhi Fırlalı, "Ali", *DİA*, C. 2, İstanbul, 1989, s.371-374.; M. Yaşar Kandemir, "Ali", *DİA*, C.2, 1989, İstanbul, s. 375-378.;; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, *Ehl-i Beyt ve On İki İmamlar*, Farukiye Vakfı Yayınları, Ankara, 1999, s. 89-245.; Şeblenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, *Nûru'l-ebsar Ehl-i beyt: On İki İmam, Kutuplar ve Mezhep İmamlarının Menkıbeleri*, Terc. Saim Güngör), Pamuk Yayınları, İstanbul, 2012, s. 281-385.; Ali Toker, "*Hânedân-ı Ehl-i Beyt Oniki İmam*", Buhara Yayınları, İstanbul, 2013, s. 112-219.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, *El-İrşad On İki İmamın Hayatı*, Çev. Davud Duman, İmam Rıza Dergâhı Yayınları, İstanbul, 2019, s. 33-337.; Ali Rıza Özdemir, *On İki İmam Hayatı Fikirleri Kısa Sözleri*, Kripto Yay., Ankara, 2018, s. 41-65.; İ. Salih Salihoğlu, *Allah'ın Kılıcı Evliyaların Piri Yiğitlerin Şahı Siyeri Ali Kerremallahu Vecheh*, Çelik Yay., İstanbul, 2012.; Prof.Ali Muhammed Muhammed Sallâbi, *Müminlerin Emiri Hz. Ali Hayatı Şahsiyeti ve Yaşadığı Çağ*, Terc.Şerafettin Şenaslan, Ravza Yay., İstanbul, 2008, s. 157-233.; Ethen Ruhi Fırlalı, *İmam Ali*, TDV Yay., Ankara, 2019.

Mekke’de, hicretten yirmi iki yıl önce (M. 600) doğduğu tahmin edilmektedir. Babası Hz. Peygamber’in amcası Ebû Tâlib, annesi ise Fâtıma bint Esed b. Hâşim'dir.

Mekke’de ortaya çıkan kıtlık döneminde Hz. Peygamber’in, Hz. Ali’yi himayesine almasından dolayı Hz. Ali beş yaşından hicret dönemine kadar Hz. Peygamber’in yanında bulunmuştur. Çeşitli rivayetlerde yaşı dokuz, on ya da on bir iken Hz. Muhammed’in peygamberliğine iman ettiği belirtilmektedir. Hz. Ali, Hz. Peygamber’e ilk iman edenler arasında yer almıştır.

Hz. Peygamber hicretin ikinci yılının son ayında Hz. Ali’yi kızı Hz. Fâtıma ile evlendirmiştir. Bu evlilik neticesinde Hasan, Hüseyin ve Muhsin adlı erkek çocukları ile Zeynep ve Ümmü Gülsüm adlı kız çocukları dünyaya gelmiştir. Muhsin isimli çocukları ne yazık ki ölü doğmuştur. Hz. Fâtıma’nın ölümünden sonra başka evlilikler de yapan Hz. Ali’nin çok sayıda çocuğa sahip olduğu belirtilmektedir.

Hz. Peygamber tarafından kendisine “Ebû Türâb” lakabı verilmiştir. “el-Murtazâ”, “Esedullâhi'l-gâlib”, “Haydar”, “Kerrâr”, “Haydar-ı Kerrâr” “Esedullah”, “Kerrema’llâhu Veche”, “Şah-ı Merdan”, “Şâh-ı Velâyet”, “Esedullahil Galip”, “Emir-ün Nahl”, “Ya’subiddin”, “Fatih-i Hayber” bilinen diğer lakaplarındandır.

Hz. Peygamber’in sancaktarı olarak Bedir, Uhud, Hendek gibi önemli savaşlar başta olmak üzere çoğu savaşa katılmıştır. Katıldığı savaşlarda gösterdiği kahramanlıklarla dikkatleri üzerine çekmiştir.

Savaş meydanlarında yerine getirdiği askeri görevlerin yanı sıra Hz. Peygamber’e kâtiplik ve vahiy kâtipliği vazifelerini de yapmıştır.

Hz. Peygamber’in vefatından sonra ensar ve muhacirlerin Hz. Ebubekir’i halife seçmesi üzerine Hz. Ali, Hz. Ebubekir’e biat etmemiştir. Bu kararı Hz. Fâtıma’nın vefatına kadar sürmüştür. İlk üç halife Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman devirlerinde herhangi bir vazife almamıştır. Bu dönemde Medine’de bulunarak dini ilimlerle meşgul olmuştur.

Hz. Ali, Hz. Osman öldürülmeden önce onu koruması altına almaya çalışmasına rağmen ölümüne engel olamamıştır. Hz. Osman’ın şehit edilmesinden sonra İslam dünyasında karışıklıklar baş göstermeye başlamıştır. Hz. Osman’ın yeğeni olan Şam valisi Muaviye’nin tutumu bu ölümü bir kan davası haline getirmiştir. Hz.

Osman'ın ardından halife olmasına rağmen Hz. Ali her kesim tarafından halife olarak kabul edilmemiş ve yalnızca Medine'de biat edilir bir duruma düşmüştür. Çıkan karışıklığın büyümesi üzerine M. 656'da Hz. Aişe'nin önderliğindeki ordu ile hilâfet ordusu Hureybe'de karşı karşıya gelmiştir. Yapılan savaşı Hz. Ali kazanmıştır. Cemel Vakası adıyla da bilinen bu savaştan zaferle çıkan Hz. Ali, Muaviye'ye biat etme çağrısında bulunmuş fakat Muaviye bu çağrıya olumlu bir karşılık vermemiştir. Muaviye'nin bu tutumu neticesinde M. 657 yılında iki taraf Sıffin'de savaşa başlamıştır. Uzun süre devam eden savaş esnasında savaşın sonucuna hakemlerin karar vermesi yönünde bir karara varılmıştır. Fakat bu hakem kararı da sorunların durulmasını sağlayarak yeni savaşların meydana gelmesine engel olamamıştır. Hakem olayı hilafet meselesini bir çıkmaza dönüştürüp İslam dünyasında anlaşmazlıklara neden olmuştur. Halkın bir kısmı Hz. Ali'yi bir kısmı ise Muaviye'yi halife olarak tanımış ve iki başlılık meydana gelmiştir. Hz. Ali hakem olayından sonra Kufe'deyken Muaviye'ye karşı saldırı hazırlıklarına girişip Kufe'de 40.000 kişilik bir ordu kurduğu sırada Haricilerden Abdurrahman b. Mülcem, kendisine sabah namazında zehirli hançerle saldırıda bulunmuştur. Saldırıda yaralanmasından iki gün sonra H. 19 veya 21 Ramazan 40 (M. 26 veya 28 Ocak 661) tarihinde vefat etmiş ve Kufe şehrinde defnedilmiştir.

Hz. Ali fiziki özellikleri bakımından orta boylu, koyu tenli, siyah gözlü, gür sakallı, geniş omuzlu, kalın pazılı, güzel yüzlü tasvir edilmektedir.

Kur'an ve sünneti en iyi bilenlerden olduğu pek çok kaynakta belirtilmektedir. Hz. Ali, İslam tasavvuf kültüründe ve Türk kültüründe de ayrı bir yere sahiptir. Kendisiyle ilgili pek çok hikâye, rivayet ve hadis bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı uydurma niteliğindedir. Özellikle aşırı Şî' kesimler tarafından uydurulan hadisler İslami anlayışla uyuşmayacak niteliktedir.

Kur'an-ı Kerîm'i ezbere bilen Hz. Ali'nin Kur'an, hadis ve fıkıh alanlarında büyük bilgiye sahip olduğu kaynaklarda belirtilmektedir. Pek çok hadis rivayet ettiği, hadis konusunda hassas olduğu, kesinliği bulunmayan ve güvenilemeyecek nitelikte bulunan hadislerin rivayet edilmemesi gerektiği üzerinde durduğu söylenmektedir.

Hz. Ali, Hz. Peygamber zamanında Yemen'de kadılık yapmıştır.

Dini ilimlerin yanı sıra hukuk bilgisine de sahiptir. İlk üç halife döneminde Hz. Ali'nin hukuk bilgisinden yararlanılmıştır. Hitabetinin kuvvetli olduğu kaynaklarda belirtilmektedir.

Hız. Peygamber'in amcasının oğlu olması ve yanında büyümüş olması, ilk Müslümanlardan olması, Hız. Peygamber'in ömrü boyunca daima yanında bulunması gibi sebeplerden dolayı Hız. Peygamber'in sevgisini kazanan Hız. Ali'ye halk arasında da sevgi ve saygı duyulmuştur.

İslam tasavvuf kültüründe ve Türk kültüründe Hız. Ali ayrı bir yere sahiptir. Türk edebiyatında pek çok eserde yer almaktadır. Hız. Ali ile ilgili olarak çok sayıda eser yazılmış olmakla birlikte, doğrudan Hız. Ali ile alakadar olmayan eserlerin içerisinde de Hız. Ali'ye ait bölümlere yer verildiği görülmektedir.

Hız. Ali'nin methi için yazılan na't-ı Ali'ler, Hız. Ali cengnâmeleri, gazavat-nâmeler edebiyatımızda sayısı çokça görülen türlerdir. Çehâr-yâr na'tlarında Hız. Ali'nin methi bulunmaktadır. Gazellerde, kasidelerde, terhib-i bentlerde ve terci-i bentlerde kendisi konu edilmiştir. Hız. Ali ile alakalandırılmış unsurlar şairlerce eserlerde kullanılmış, Hız. Ali'nin lâkap ve sıfatları şairler tarafından şiirlerde sıkça işlenmiştir.

Şevkî Divanı'nda Hız. Ali

Şevkî divanında Hız. Ali'nin övgüsü için kaleme alınmış iki kaside, kırk yedi gazel, iki muhammes ve bir murabba nazım şekliyle yazılmış toplam 52 şiir bulunmaktadır. Sadece Hız. Ali'yi övme amacıyla yazılmış şiirlerde Şevkî'nin Hız. Ali için çokça kullandığı sıfatlar genel itibariyle şu şekildedir: 'Ali ibn-i Ebu Tâlib, âgâh-dil, aksâ-yı kerâmet, ankâ-yı velâyet, 'ârif-i kenz-i hakâyık, bî-behâ, burc-i eflâk-i velâyet, cenâb-ı Murtaza, dâd-rey-i nûr-ı nübüvvet, dâna ferd, dâniş-i irfân-ı hikmet, dâver-i nûr-ı nübüvvet, der-i 'ilm-i hakikat, dest-i Resûle vâris, ebu'l-ümme, emîrû'l-mü'minîn, Esedullâh-ı 'Aliyyü'l-gâlib, eşref-i zümre-i sâdât, evvel-i hâtem, fâ'ikü'l-akrân, fahr-i 'âlem tercümânı, fermân-ı Hudâ, gazanfer, hâce-i remz-i hakikat, hakâyık ilmine a'lem, hass-ı Hallâk-ı Celîl, hâtem-i mürsel, Hayder-i Kerrâr, ibn-i Halîl, imâm-ı evvelî, imâmü'l-evliyâ, kâmil-i erbâb, kulzüm-i umman-ı feyzân-ı hakikat, lâ fetâ illâ

‘Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr, Leys-i Samed, luzüm-i bahr-i ledünnî, mahzen-i esrâr-ı gaybu’l-gayb, mahzen-i esrâr-ı gayret, mahzen-i mecmûa-i sandûka-i gaybü’l-gayb, ma’rûf-ı ümmet, masdar-i feyz-i ‘inâyet, matla’-ı şem-i velâyet, mazharı sırr-ı hakikât, mecmû’ı esrâr-ı ma’nâ-yı hakikât, meh-i burc-i hidâyet, menşe’-i esrâr-ı harfî, mihrimân-ı sırr-ı hakikat, murg-ı kuds, muzaffer, nâsır-ı fahrü’n-Nebî, nokta-i bâ, nokta-i hatt-ı velâyet, nokta-i nûn ârifânı, noktanın esrârı, nûr-ı hurşîd-i celî, pertev-i şems-i velâyet, perver-i Levlâk, re’s-i imâmü’l-hulefâ, rehber-i ‘âlem-i tarîkat, rehber-i Mehdî, sâdiku’s-sıddîk-ı Hak, ser-cüyûş-ı ârifân, serdefter-i fihrist, ser-defter-i sâdât, ser-imâmü’l-hulefâ, ser-sipehsâlâr-ı ‘ilm, seyyidü’l-kavm-i ‘Arab, sıhrü’n-Nebî, sınvü’n-Nebî, sırr-ı esrâr-ı hakikat, şâh-ı evliyâ, şâh-ı velâyet, şehenşâh-ı velâyet, şeh-i vâlâ, şehir-i ‘ilmün tâc-ı hânı, şems-i eflâk-i ‘ulûm, şerîf, Şîr-i Huda, şîr-i şecâat, tefsîr-i bâ, tercümân-ı nûr-ı zât-ı kibriyâ, tılsımât-ı ‘ilm-i kâf, vâkıf-ı hakku’l-hakîkat, vâris-i câh-ı risâlet, vâris-i ekber, vâris-i fahr-i cihân, vâris-i Levlâke Levlâk, vâsıl-ı vahdet harîmî, vasiyy ü vâris ü dâmad u ibnü’l-‘amm-i peygamber ve velâyet hâteminün evveli.

Hız. Ali, dört halifenin sonuncusu on iki imamın ise ilkidir. *Şevkî Divanı*’nda Hız. Ali’nin imamet zincirinin ilk halkası olması ve on iki imamın onun soyundan gelmiş olmasının vurgulandığı çok sayıda şiir yer almaktadır:

Şevkiyâ re’s-i re’îsi-durur isnâ ‘aşerün

O şehenşâh-ı velây-est imâmü’l-hulefâ (18/5)

İmâm-ı evvelî isnâ ‘aşerdür Hayder-i Kerrâr

Pes ol kim perver-i hayrû’l-beşerdür Hayder-i Kerrâr (131/1)

Bu hâtem zât-ı pâküñden nihâyet Mehdî’ye müñcer

Ki Mehdî ahîr-i hâtem ‘Alî’dür evvel-i hâtem (429/3)

Hız. Ali’nin Hız. Muhammed’le aynı soydan gelmesi ve bu temiz soyunun övgüsü şiirlerde işlenen bir diğer konudur:

Hâşimîsüñ bi'l-ebî ve'l-üm dağı iki cihet

Kerrema'llâh ile ekremsüñ 'Aliyye'l-Murtaẓā (9/8)

Hazret-i Ahmed ile şinv-ı mine'l-sinvî-durur

Menba'-ı 'aynı sevâdur Mustafâ vü Murtaẓâ (7/7)

Sen şinv-ı Muḥammed'süñ eyâ şinv minel-şinv

Feth eyledüğün ğâ'ib-i miftâḥ-ı ḥaḳîḳat (89/2)

Hiz. Ali, Hiz. Peygamber ile aynı soydan gelmesinin yanı sıra onun kızı Hiz. Fatıma ile evlenmiş ve Hiz. Hasan ve Hiz. Hüseyin ile devam eden velayet silsilesinin başı olmuştur:

Dāmād-ı Nebî Faḥr-i Resûlü's-şakāleyndür

Bir rütbe-i şândur bu ki şân-ı sırr-ı bālâ (12/5)

Vaşiyy [ü] vâriş ü dāmād [ü] ibnü'l-amm-i Peygamber

Ḥaḳîḳat tercümânı sırr-ı esrâr-ı nübüvvetdür

Aḥî Faḥrî'l-ümem şinvü'n-Nebî ibni Ebû Tâlib

Muḥaḳḳaḳ bi'l-vüşûḳ ol nâşır-ı maḥbûb-ı ḥazretdür (142/17,19)

Vaşiyy-i vâriş-i Peygamber ü dāmād-ı ḥaşşu'l-ḥaşş

Risālet sırrına yāver 'Alî'dür perver-i *levlāk* (263/3)

Hiz. Peygamber'in halifesi ve damadı olmasının yanında yakın arkadaşı ve daim yardımcısıdır:

Mir'ât-i Resûl nâşır-ı Maḥmûd Muḥammed

Andan görünür mu'cize-i nûr-ı Ḥudâyâ (12/11)

Nāşır-ı Aḥmed Muḥammed Muştafā'dur Murtaẓā

Şınv-ı şınvı zāt-ı Faḥr-ı'l-enbiyādur Murtaẓā (59/1)

Nāşır-ı Faḥr-ı cihān oldığı müşbet ü menşüş

Seyfi lertzān-ı sipihr itdi ğazanfer Ḥayder (133/3)

Hz. Ali daha yedi yaşındayken Hz. Peygamber'e iman etmiştir ve ilk iman edenlerdendir.

İbtidā sensün şalāt iden Resūlullāh ile

Heft sinünde mu' allemsün ' Aliyye'l-Murtaẓā (9/6)

Rivayete göre Hz. Muhammed Hz. Ali'nin dizinde uyuyunca o uyanana kadar güneş batmış ve Hz. Ali ikinci namazına gecikmiştir. Bunun üzerine batan güneş tekrar göğe yükselmiş Hz. Ali namazını kılabilmiştir.

Şemsün iqbāli saña fevt-i şalātuñdan idi

Öyle sen bir qadr-i a' zamsun ' Aliyye'l-Murtaẓā (9/7)

Hz. Muhammed hicretin ilk yılında Hz. Ali 'ye “sen benim halifemsin” demiştir.. Yine Hz. Ali için “Ben kimin Mevla'sı isem Hz. Ali de onun Mevlası'dır” sözü şiirlerde sıklıkla Hz. Ali'nin imamet, velayet ve hilafetini delillendirmek için kullanılmıştır:

Didi ki qarn-ı evvelde ḥalīfimsiñ aña Aḥmed

Daḥı şiddīq-i ekber ile mürür-ı müsemmādur (139/10)

Didi Aḥmed ' Alī'ye qarn-ı evvelde ḥalīfimsiñ

Ḥilāfet-i qarn-ı evvelde ' Arab'dan Murtaẓa'ya ḥās (197/4)

Resūlullāh'a tutup destün didi *min küntü mevlā*

‘Alî de aña mevlâ olduğu aqvâ-yı kıldendür (149/6)

Hız. Ali annesinin karnındayken bile asla puta tapmamıştır. Bu sebeple Allah’ın Kerrema’llâhu vecheh sözünün muhatabıdır. Hız. Ali hiç puta tapmadan Müslüman olduğu için kendisine *Kerrema’llâhu vechehu*, *Allah onu şerefli kılsın-Allah onu yüzünü kerim kılsın* anlamında lakap verilmiştir. Divandaki 433 numaralı şiir *Der Sebeb-i Kerrema’llâhu Te’alâ Vechehu* başlıklı bu ifadenin manasını izah kaleme alınmış bir müseddestir.

Mâderûn men‘ eyledûn batnında iken secdeden

Bütlere sen hulk-ı azlemsün ‘Aliyye’l-Murtaza (9/4)

Kerrema’llâhu te’alâ ile vecheh mümtâz

Var mı hiç aña ‘adil re’s-i imâmü’l-hulefa (23/2)

Kerrema’llâhu te’alâ veche şânuñdadır

Ey rağıyyu’l-Murtaza merdan-ı Hak şir-i Celil (292/3)

Cümle aşhabuñ içinden zat-ı pak-i Hayderi

Kerrema’llâhu vecheh sırrına kıldı mazharı (433/1)

Hız. Ali ve Hız. Muhammed’in bir nurdan yaratıldığı inancı, lahmüke lahmî (etin etimdir), nûrike nûrî (nurun nurumdur), cismüke cismî (bedenin bedenimdir), vahidu min nûr (Hız. Ali ve Hız. Muhammed tek nurdandır) gibi ifadelerle sıklıkla Hız. Ali’yi övme vesilesi olmuştur.

Nûrike nûrî buyurdu lahmüke lahmî aña

Yek vücuddur ol Muhammed’le ‘Aliyyü’l-Murtaza (41/2)

Nûr-ı vâhid nûr-ı Ahmed’le ‘Aliyyü’l-Murtaza

Cism-i vâhid cism-i Ahmed’le ‘Aliyyü’l-Murtaza

Nūrike nūrī buyurdi *lahmūke lahmi* aña

Yek vücūddur ol Muḥammed’le ‘Aliyyü’l-Murtażā

Ol iki cismeyn-i nūreyn *cismuke cismi* dīnin

Şevķī bir nūrdur o Aḥmed’le ‘Aliyyü’l-Murtażā (41/1,2.5)

Çünkü hem *lahmūke lahmi* didi tekrārı Nebī

Bu şaḥīḥeyn-i rivāyāt ser-imāmu’l-ḥulefā (22/4)

Ḥadiş-i Muştafā’dur nūrike nūrī *vāḥid-i min nūr*

‘Aliyyü’l-Murtażā ḥaḳḳında mūrūd-i müsemmādur (139/2)

Ebū’l-ervāḥ ile ol zāt-i pāk *min nūr-ı vāḥiddür*

Muḥammed’den degül gayrı ‘Alīyyü’l-Murtażā Ḥayder (136/2)

Ente min nūrī didi aña Muḥammed Muştafā

Faḥr-i ‘ālem tercümāndur Cenāb-ı Murtażā (39/6)

Vāḥidi min nūr ḥadişinüñ ḥaḳikat mażharı

Dāver-i nūr-ı nübüvvet Ḥayder-ı Kerrār bod (113/3)

Şevķî, Hz. Ali’nin daim Allah’ın huzunda olduğunun idrakinde olmasına binaen “*Lem a’būd Rabben lem erahu yani Ben görmediğim Allah’a ibadet etmem, görürüm de ederim*” sözünü “*Lem a’būd*” ifadesiyle, yine Hz. Ali’nin “*Selûni an esrâr’ül ğuyub, feinni vâris ulum’il enbiyâi vel mürselin: Gayb sırlarından bana sorunuz, mürsel peygamberlerin tüm ilimlerine vârisim ben.*” sözünü “Selûnî”

ifadesiyle, *Lev keşef el-gıtaı ma ezdet yakinen*” yani “(Gayb) perdem kalksa bile benim yakînim/imanım artmaz, değişmez” sözünü “lev-keşef” ifadesiyle, Hz. Muhammed ve ehli beytinin sözünde durmalarını ise Hz. Ali’nin nezdinde *Yufune bin nezri ve yehafune yevmen kane şerruhu mustetira: Verdikleri sözü yerine getirirler, kötülüğü salgın bir günden korkarlar*. İnsan/1. ayetinin “yufune bin nezri” kısmıyla şiirlerde kullanmıştır.

Ḳulzüm-i esrâr-ı *lem e‘bud selûnî*ḥâzinî

Lev keşef mermûz-ı kânıdur Cenâb-ı Murtażā (39/4)

Lev-keşef esrârınuñ ser-leşker-i şâhenşahı

Hel-etâ nazm-ı celîli ile mevşûf uş’şifât (87/3)

Der-i kenz-i *Selûnî lev-keşef* esrârınuñ bahri

Ḥaḳîḳat neşri andan münteşirdür Ḥayder-i Kerrâr (131/5)

İnnemâ yûfûne bi’n-nezrî o mevşûf-ı ileyh

Hel-etâ evşâf-ı şânıdur Cenâb-ı Murtażā (39/5)

İnnemâ yûfûne bi’n-nezri nuşûş-i mazharı

Ḥûşîd-i burc-i hidâyet maṭla‘ı nûrî şikât (87/2)

Selûni ahz-i Ḥaḳ’dan tâbi‘iyyetde Muḥammed’dan

Degül ğayre kıyâs seyri ‘Alîyyü’l-Murtażā Ḥayder (136/6)

Hakikat ilminde Hz. Muhammed ilim şehri, Hz. Ali o şehrin kapısıdır. İlim on parça ise Hz. Ali onun dokuz parçasına sahiptir. Arifler ordusunun komutanı, İlim ülkesinin sultanı Hz. Ali’dir. Hz. Ali’nin zahir ve bâtın ilimlerine hâkim veli bir zat olması şiirlerde tavsif edilen bir başka yönüdür:

Cenāb-ı Faḥr-ı ʿālem şehridür ʿilmüñ ḥaḳīḳatde

Der-i ʿilm-i ḥaḳīḳat hem ʿAlī ibn-i Ebu Ṭālib (66/5-6)

Oldı maḳsūmı ʿaşer ʿilmüñ nihāyet vesselām

Tāsiʿ inüñ şāhibānidur Cenāb-ı Murtaẓā

Müşterekdür daḥı ol bir cüzʿe Şevḳī ol hümām

Şehr-i ʿilmüñ tāk-ı ḥanıdur Cenāb-ı Murtaẓā (39/7,8)

Ser-cüyüş-i ʿārifānı ser-sipehsālar-ı ʿilm

Ḥʿace-i remz-i ḥaḳīḳatdür Cenāb-ı Murtaẓā

Kulzüm-i baḥr-i ledünnī şems-i eflāk-i ʿulüm

Vāḳıf-ı sırr-ı hüviyyetdür Cenāb-ı Murtaẓā (17/3,5)

Dört kitābuñ maʿ nisin zāhir ü bāṭın fehm iden

İncilʿe Tevratʿa Zebūrʿa aşinādur Murtaẓā

Noḳṭanuñ esrārını ʿilmeʿl-yakīn fehm eyleyen

ʿİlm-i bāṭında o ḥaṭṭ-ı istivādur Murtaẓā (59/5,7)

Bu remz-i kenz-i maḥfi zevḳile maʿ lüm olur bir ḥāl

Ḥaḳīḳat maḥrem-i ʿilmine rüşen ḡayre aḥfādur (139/12)

Hız. Ali'ye isnad edilen kutlsal kitaplardaki bilgilerin özü, zahiir ve bâtin tüm ilimlerin bulunduğu Cifr-i Cami kitabına sahip olması Şevkî'nin Hız. Ali'yi överken sıklıkla kullandığı bir diğér özelliğidir:

Cifr-i Cāmi' mūcidi āgāh-dil ol Şevkiyā

Kāşif-i esrār-ı vahdetdür Cenāb-ı Murtażā (17/8)

Sırr-ı esrār-ı hūrūfuñ mebdē'idür menşei'

Cifr-i cāmi' h'āceğānındur Cenāb-ı Murtażā (39/2)

Hız. Ali'nin Hız. Peygamber'den sonra velayet, imamet, risalet, hilafet, emiriyet vasıflarını üstlenip devam ettirmesi;

Hâtem-i sırr-ı risâletdür Habîb-i Kibriyâ

Vâris-i hâtem risâletdür 'Aliyye'l-Murtazâ (13/I)

Bu hâtem evveli merdân-ı Hâk'dur āhîri Mehdi

Muşarraḥ ehl-i beyte hâş bi't-taḥşîş-i imzâdur

Nübüvvet ve'r-risâlet hâtemidür reşîdül-kevneyn

Nübüvvetde risâletde kamudan şân-ı a' lādur

İmāmet ve'l-hilāfet ve'l-velāyet hâtemi Ḥayder

Bu nisbet Mehdi'ye münceir olan maḥşûş-ı ma' nādur

Hilāfetde imāmetde risâlet ma' nası mevcūd

Bu ḥaṭṭ-ı a' zām-ı hikmetde Ḥayder nokṭa-i bādur (139/6-8, 13)

Ḥabîbiyyet ḥabîbü'l-kibriyāya Lā-yezâldendür

Emîriyyet ‘Alîyyü’l- Murtażāya tā ezeldendür (149/1)

Risāletden velāyetden imāmetden hîlāfetden

Bu erkān-ı münāşibden görünen cümleye fā’ik (239/5)

Şevkî övdüğü her bir zatta olduğu gibi Hz. Ali’den de ahiret gününde şefaât belirttiğini şiirlerinde açıkça dile getirmiştir:

Şevkî kuluñı eyle şefā’ at ile şādān

Ey merd-i Hūdā hāzret-i mahbūb-ı te’ ālā (12/16)

Şevkî ednā kuluñı eyle şefā’ atle be-kām

Eyle mükşîri ‘ināyet ser-imāmu’l-hūlefā (22/7)

2.2.3. On İki İmam

Bu bölümde Şevkî divanı tertip edilirken her harfte sırasıyla Hz. Muhammed, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Hamza, Hz. Abbas, Hz. Fatıma, Hz. Hatice, Hz. Zeynelâbidîn, Hz. Muhammed Bâkır, Hz. Cafer-i Sâdık, Hz. Musa Kâzım, Hz. Ali Rıza, Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Nakî, Hz. Hasan Askerî ve Hz. Muhammed Mehdi'nin övgüsüne yer verilmiştir.

2.2.3.1. Hz. Ali⁷⁵

Hz. Ali hem dört halifenin sonuncusu hem de on iki imamın ilkidir. Bu sebeple Hz. Ali'nin kısaca hayatı ve *Şevkî Divanı*'nda Hz. Ali ile ilgili yaptığımız incelemeye 2.2.2.4. *Hz. Ali* başlığında yer verilmiştir.

2.2.3.2. Hz. Hasan

Hayatı⁷⁶

Tam künyesi Ebû Muhammed el-Hasen b. Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî (ö. H. 49/M. 669) olan Hz. Hasan, Hz. Peygamber'in torunudur.

Hicretin 3. yılının Şaban ayında ya da Ramazan ayının 15'inde doğduğu düşünülmektedir. Doğum yeri Medine şehridir. Hz. Hasan'ın babası Hz. Ali, annesi Hz. Fâtıma'dır. Hz. Ali ve Hz. Fâtıma'nın büyük oğullarıdır.

Üçüncü halife olan Hz. Osman'ın halifeliği döneminde Saîd b. Âs'ın Horasan seferine katılmıştır. İlerleyen dönemde babası Hz. Ali'nin isteğiyle halife Hz. Osman'ı, oluşan karışıklık ortamında korumakla görevli olmuştur. Hz. Ali'nin halifelik makamına gelmesinden sonra ortaya çıkan karışıklıkların çözüme kavuşması için çalışmış, Cemel Vak'ası ve Sıffin Savaşı'nda Hz. Ali'nin yanında yer almıştır. Hz. Ali'nin vefatından sonra Ubeydullah b. Abbas b. Abdülmuttalib'in öncülüğünde,

⁷⁵ Hayatı ve divanda ele alınışı hakkında bilgi için Bknz: Başlık 2.2.2.4. Hz. Ali.

⁷⁶ Detaylı bilgi için bknz.: Ethem Ruhi Fırlı, "Hasan", *DİA*, C. 16, İstanbul, 1997, s.282-285 .; Mehmed Bahaüddin Varol, *Hz. Hasan*, TDV Yay. Ankara, 2020.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, *a.g.e.*, s. 245-265.; Şebenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, *a.g.e.*, s. 4.; Ali Toker, *a.g.e.*, s. 219-248.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, *a.g.e.*, s. 337-355.; Ali Rıza Özdemir, *a.g.e.*, s. 65-81.

Kufeliler'in Hz. Hasan'a yeni halife olarak biat etmeleri istenmiş, Kufe halkı da bu isteği kabul etmiştir. Hz. Hasan'ın yeni halife olarak kabul edildiğini öğrenen Muâviye bu durumdan rahatsız olarak Abdullah b. Âmir komutasındaki bir orduyu harekete geçirmiştir. Kendisine karşı oluşturulan bu orduyu öğrenen Hz. Hasan da kendi ordusuyla harekete geçmiştir. İki tarafın ordusu henüz büyük bir savaşa girişmeden önce İslam dünyasında kardeş kanının akmasını istemeyen Hz. Hasan, savaşmadan halifelikten feragat edip halifeliğin Muâviye'ye verilebileceğini ve bunun için bazı şartlarının olduğunu karşı tarafa iletmiştir. Muâviye de kendisine sunulan şartları kabul etmiş ve yapılan anlaşma sonucu Hz. Hasan halifeliği Muâviye'ye devretmiştir. Bu anlaşma neticesinde mevcut olan sorunlar kan dökülmeden çözülmüştür. Halifeliği bırakmasından sonra Medine'ye dönen Hz. Hasan eşlerinden Ca'de bint Eş'as b. Kays tarafından zehirlenerek vefat ettiği 669 yılına kadar Medine'de yaşamıştır. Cennetü'l-Baki'de annesinin mezarının yanına defnedilmiştir.

Lakapları arasında “müctebâ”, “sıbt”, “taki” ve “zekî” en bilinenleridir.

Çok sayıda evlilik yaptığına dair rivayetler bulunan Hz. Hasan'ın yine çok sayıda çocuğunun olduğu söylenmektedir. Kaynaklar incelendiğinde gerek eşleri ve gerekse çocukları ile ilgili olarak tam bir sayının verilmesi güçtür. Abdullah, Abdurrahman, Amr, Ebû Bekir, Hasan, Hüseyin, İsmâil, Kâsım, Muhammed, Talha, Ya'kûb ve Zeyd kaynaklarda zikredilen çocuklarından bazılarının ismidir. Hasan el-Müsenna ve Zeyd isimli çocuklarından nesli devam etmiştir. Ayrıca Hz. Hüseyin ile beraber Hz. Peygamber'in neslinin günümüze kadar gelmesinde rol oynamıştır. Hz. Hasan'ın neslinden olanlara “şerif” unvanı verilmiştir.

Hulefâ-yi Râşidîn'in beşinci ve son üyesi olarak Sünnî çevrelerce kabul edilen Hz. Hasan için Şîî çevreler Hz. Ali'nin isteğiyle getirilen ikinci imam ve on dört “ma'sûm-ı pâk” içinde de dördüncü olarak kabul edilmiştir. Buhârî ve Müslim, Tirmizî'nin nakillerinde Hz. Hasan ile ilgili pek çok hadisin bulunduğu bilinmektedir.

Hz. Peygamber'in torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i çok sevdiği bilinen bir gerçektir. Torunlarına “cennetin efendileri” şeklinde hitap ettiği, “Allah'ım, ben onları seviyorum, sen de sev!” şeklinde dua ettiği kaynaklarda zikredilmektedir. Hz. Peygamber'in torunlarıyla ilgili olarak yine kaynaklarda pek çok rivayet

bulunmaktadır. Peygamber efendimizin torunları olması sebebiyle Hz. Hüseyin ile birlikte Hz. Hasan Türkler arasında da sevilmiş ve saygı görmüştür.

Şevkî Divanı'nda Hz. Hasan

Şevkî Divanı'nda Hz. Hasan hakkında kaleme alınmış 16 gazel bulunmaktadır. Şairin Hz. Hasan'ı anlatırken kullandığı sıfatlar şu şekildedir: âl-i enbiyâ, âşık-ı şeydâ, bûy-ı verd-i velâyet, cevher-i ser-şâh, dü-'âlem serveri, dür ü lü'lü' vü mercân-ı Resûlü's-sakaleyn, ehl-i şehâdet, evliyâ-i küberâ, gevher-i şâh-ı velâyet, hafîd-i Mustafâ, hulk-ı hasen, hulk-ı Rıza, imâmeyn-i hümâmeyn-i şerîfeyn, kemâl-i kadr-i şân, kutb-ı evvel, mîve-i bâğ-ı risâlet, mukbil-i dergâh-ı 'izzet, râşidîn-i hulefâ, re'isü's-şühedâ, sâni imâmü'l-hulefâ, sırr-ı eczâ-i Nebî, sırr-ı envâr-ı 'Alî, sırr-ı esrâr-ı betül, sırr-ı esrâr-ı velî, sırr-ı hikmet, şâh-ı muhakkak, şâh-ı şehîd, şehîd-i sâbir-i ahsen, şerîf ibn-i şerîf, veled-i hayr-i beşer, zât-ı pâk-i enverî.

Şevkî şiirlerinde Hz. Hasan'ı, Hz. Muhammed'in torunu ve Hz. Ali ile Hz. Fatıma'nın evlâdı olması nedeniyle soyunun temiz olması yönünden beyitlerde şu şekilde methetmiştir:

Sırr-ı envâr-ı 'Alî gevher-ı zât-ı Zehrâ

Nûr-ı cismânî necîb hulk-ı hasen ibn-i hasîb (67/2)

Dü çeşm-i nûr-ı Peygamber Hâsan'dur cümleden mümtâz

Ciger hem-pâresi Hayder Hâsan'dur cümleden mümtâz (159/1)

Fatıma verdi 'Alî sünbül ü reyhân-ı Nebî

O velî dürri Hâsan şâha muhabbet mefrûz (200/3)

Sırr-ı esrâr-ı Betül gonce-i bâğ-ı Nebvî

Veled-i hayr-i beşer şâh Hâsan ibn-i 'Alî (384/4)

Aşağıdaki beyitte olduğu gibi Hz. Hasan dış görünüş itibariyle Hz. Muhammed’e benzemesi de beyitlerde yer alan bir diğer övgü unsurudur:

Risālet şānına beñzer Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā gelmiş

Şebīh-i zāt-ı Peyğamber Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā gelmiş (181/1)

Hz. Hasan Raşid Halifeler’in sonuncusu olan babası Hz. Ali’den sonra İslam devletinin başına geçmiştir. Bu yönüyle hem hilafetin hem nübüvvetin hem de velayetin devamını sağlamıştır. Şevkî şiirlerinde özellikle Hz. Ali’den sonra halifeliği üstlenen on iki imamın da başı olarak nitelendirdiği Hz. Hasan’ın halifelik vasfı üzerinde durmuştur:

Hem emriyyeti taşdīr ḥilāfetle be-kām

Ne serā sırr-ı ‘aceb ḥulḳ-i ḥasen şāh-ı ḥalef (220/4)

Ḥulefā zümreleri oldı Kureyş’e maḥşūs

Eyledi ehl-i ḥilāfet Ḥasan’ı Rabb te‘āl (272/4)

Ḥalīfe hem imāmdur kā’ināta

Ḥasan’dur cümle maḥlūka muḳaddem (305/4)

Hz. Peygamber’in “Benden sonra hilafet -veya nübüvvet hilafeti- otuz yıldır.” hadisiyle sabit olan halifeliğin otuz yıla tamamladığı için:

Çār ashāba hilāfetde olupdur seyyān

Râşidîn-i hulefâ sâni imāmu’l-hulefâ

Oldı anun ile ol sâl-i selâsin tekmiâl

Müttefikdür ‘ulemâ sâni imāmu’l-hulefâ (25/3-4)

beyitleriyle övülen Hz. Hasan, aynı zamanda ilk kutuptur:

Tā añā gelince ḳuṭbuñ nāmı nā-binā idi

Ꞓutb-ı evvel sırr-ı hikmetdür Hâsan hulk-ı Rızâ (42/5)

Nâm u nişânı yok iken âña gelince Ꞓutbuñ

Bahş-ı Ꞓutbiyyet-i Hâk oldu ‘ inâyet Hâsan’a (362/2)

Rahman suresi 22. ayette ki “O denizlerden her ikisinden de inci ve mercan çıkar” lafzına binaen Hz. Hasan’nın anne ve babasının Hz. Ali ve Hz. Fatıma olduğu beyitlerde dile getirilen bir diğerk övgü sebebidir:

Ey dür ü lü’lü’ vü mercân-ı Resûlü’s-sâkaleyn

Ka‘b-ı ‘ âlî-sü‘edâ şânî imâmü’l-hulefâ (25/2)

Lü’lü’ ü mercândan iğrâc eyledi Hâk anları

Gevher-i şâh-ı velâyetdür Hâsan hulk-ı Rızâ (42/6)

O lü’lü-i güher bir gühere olmaz ‘adil

Ne dürrer dürr-i zeheb hulk-i hasen şâh-ı halef (220/3)

Sıbâtî şâh Peyğamber Hâsan’dur enver-i mişkât

Vilâdî lü’lü’-i cevher Hâsan’dur enver-i mişkât (403/1)

Hz. Hasan İslam yolunda daima dik durmuş, tarafgir olmaktan kaçınmıştır. Ümmeti uğruna canını ve başını feda etmiş olan halife zehirlenerek şehit edilmiştir. Fakat o ömrünün son deminde dahi fitneye sebep olmamak için kim tarafından şehit edildiğini söylememiştir.

Semm-ile cân baş fedâ itdi bu ümmet râhına

Gör nice ehl-i şehâvetdür Hâsan hulk-ı rızâ (42/3)

İtdi bu ümmetüñ uğrına fedâ cân-ile baş

Bu fenā milket-gāhında Ḥasan šāh-ı şehīd (112/2)

Şehīd-i şābir-i aḥsen Ḥasan šāh-ı muḥakḳak

Ḥudāyā terk-i cān u ten Ḥasan šāh-ı muḥakḳak (241/1)

Çekdügi bunca cefā ümmet-i merḥūm için

Gör ki yarın irişir bunca kefāret Ḥasan’a (362/4)

Şevkiyā cān virdi ol cānāna gammāz olmadı

Gör ki ol merdiyyeti a‘zam şehīd-i şābirüñ (270/5)

Hız. Muhammed Hız. Hasan’ı çok sevdiği ve onu öptüğü için, Hız. Hasan’a şehitlik nasip olmuştur. Şevkî bunu beyitlerde şu şekilde dile getirmektedir:

Būs iderdi gāh Resūl ol zāt-ı pāk-i enveri

Eyle idrākine devletdür Ḥasan ḥulḳ-ı rızā (42/4)

Faḥr-ı ‘ālem şeffeni būs itdügiçün ḥāşılı

Ol sebep ehli şehādetdür Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā (42/8)

O şāhuñ gerdenin būs itdügiçün Ḥaḳ Resūl’ü

Şehīd oldu ki ol semden Ḥasan šāh-ı muḥakḳak (241/3)

Fem-i mercānı ol kim buse-gāh-ı Faḥr-ı ‘ālemdir

O esrāra o bir mazḥar Ḥasan’dur enver-i mişkāt (403/4)

Hız. Hasan zehirlenerek şehit edilmiştir:

Zehrile itdi şehid ol şehi bir hā'in-i dīn

O mü'essirlik ile irdi şehādet Ḥasan'a (362/3)

Şevkî mesmûmiyle ol buldı şehādetde maḳām

Bu imiş hük-m-i kader şāh Ḥasan ibn-i 'Alī (384/5)

ve onun bu şehadeti kaderinde Hak tarafından ezel meclisinde yazılmıştır:

Ḥaṭṭ çekdi Ḥudā levḥe Ḥasan şāha şehādet

İmzā-yı ḳazā levḥe Ḥasan şāha şehādet

Naḳş itdi tā ezeli Lem-yezelden

'An ḳabl ü belā levḥe Ḥasan şāha şehādet (90/1, 2)

Kemāl ü ḳadr-ı şānın fehm-i idrāk eyle ey Şevkî

Şehīdān içre bil server Ḥasan'dur enver-i mişkāt (403/5)

Şevkî, övdüğü diğer şahıslarda olduğu gibi Hz. Hasan'dan yardım istemiş, ahirette onun şefaatçisi olma duasında bulunmuştur:

Şevḳiyā eyle temennī dest-gīrin olmağı

Muḳbil-i dergāh-ı 'izzetdür Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā (42/9)

Ol şefī' Şevkî gedā mücrim-i bimāra emān

Ey ṭabīb ibn-i ṭabīb ḥulḳ-i ḥasen ibn-i ḥasīb (67/5)

Bu Şevkî mücrim ü biḳāreye raḥm itmemi yā Hū

O ibn-i zāt-ı Peyğamber Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā gelmiş (181/5)

Ey Halil'ün güheri Şevkiye kıl lutf u kerem

V'ey ki taḥhîr-i ḥaseb ḥulḳ-i ḥasen şâh-ı ḥalef (220/5)

2.2.3.3. Hz. Hüseyin

Hayatı⁷⁷

Tam künyesi Ebû Abdillâh el-Hüseyin b. Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî eş-Şehîd (ö. H. 61/ M. 680) olan Hz. Hüseyin, Hz. Peygamber'in torunudur.

Hz. Hüseyin'in babası Hz. Ali, annesi ise Hz. Fatıma'dır. M. 626 yılında Medine'de dünyaya gelmiştir. Hz. Hasan'ın küçük kardeşidir.

Kaynaklarda “seyyid”, “sıbt”, “şehid” ve “vefî” lakaplarıyla bilinir. Evlat sayısı hakkında bilgiler muhtelif olmakla birlikte yaygın görüş çocuklarının Abdullah, Ali el-Ekber, üçüncü imam Ali Zeynelâbidîn, Ca'fer, Fatımâ ve Sekîne olduğudur.

Hz. Hüseyin, Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'in halifelikleri döneminde cereyan eden olaylarda yer almamıştır. Hz. Osman döneminde M. 651 yılında Horosan'a yapılan sefere katılmıştır. Babası Hz. Ali'nin görevlendirmesiyle çıkan karışıklar döneminde Hz. Osman'ı korumaya çalışmıştır. Hz. Ali'nin halifeliği süresince düzenlenen seferlere katılmıştır. Babasının ardından halife olan Muaviye devrinde ise ağabeyi olan Hz. Hasan'ın yanında yer almıştır. M. 669 yılında Hz. Hasan'ın ölümünden sonra dünya işlerinden elini çekip kendini ibadete verdiği bilinmektedir. Halife Muâviye'nin ölümünden sonra halifelik makamına Muâviye'nin oğlu Yezîd getirilmek istenmiş ve Hz. Hüseyin'den Yezîd'e biat etmesi talep edilmiştir. Hz. Hüseyin, halktan habersiz bir şekilde biat etmenin uygun olmayacağını belirterek Mekke'ye gitmek üzere hareket etmiştir. Bu durumu haber alan Kûfeliler, Hz. Hüseyin'i halife olmak görmek istediklerini iletince Hz. Hüseyin Kûfe'de olup

⁷⁷ Detaylı bilgi için bkz.: Ethem Ruhi Fırlalı, “Hüseyin”, *DİA*, C. 18, İstanbul, 1998, s. 518-521.; İlyas Üzümlü, “Hüseyin”, *DİA*, C. 18, İstanbul, 1998, s. 521-524.; Mustafa Öz, “Kerbelâ”, *DİA*, C. 25, Ankara, 2002, s. 271-272.; Mustafa İsmet Uzun, “Kerbelâ”, *DİA*, C. 25, Ankara, 2002, s. 274-275.; Şeyma Güngör, “Maktel-i Hüseyin”, *DİA*, C. 27, 2003, Ankara, s. 456-457.; M. A. Köksal, *Hazret-i Hüseyin ve Kerbelâ Fâciası*, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2021.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî *a.g.e.*, s. 316-336.; Şeblenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, *a.g.e.*, s. 499-510.; Ali Toker, *a.g.e.*, s. 309-333.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, *a.g.e.*, s. 465-480; Ali Rıza Özdemir, *a.g.e.*, s.81-99.

bitenlerden haber alabilmek için Müslim b. Akil'i Kûfe'ye yollamıştır. Yaşanan bu gelişmelerden haberdar olan Yezîd ise Müslim b. Akil'in öldürülmesini sağlamıştır. Gerçekleşen bu olaydan haberi olmayan Hz. Hüseyin yapılan uyarılara rağmen M. 680 yılında ailesiyle birlikte Kûfe'ye gitmeye karar vermiştir. Yolculuk sırasında Kûfeliler'in Hz. Hüseyin'e olan biatlarından vazgeçtikleri öğrenilmesi üzerine kafilende bulunanlardan ayrılanlar olmuştur. Kafiye, Kerbela bölgesine geldiğinde Yezîd taraftarları kafilayı zor durumda bırakmak için baskı uygulamaya başlamış, yapılan görüşmelerin sonuç vermemesi neticesinde de kaçınılmaz olarak iki taraf arasında savaş meydana gelmiştir. Çok az sayıda olan Hz. Hüseyin taraftarları etkisiz kalmış ve Hz. Hüseyin öldürölüp başı kesilmiştir. Hz. Hüseyin'in bedeninin Kerbela'da gömölü olduğu bilinmekle birlikte başının nerede gömölüdüğü tam olarak bilinmemektedir. Kaynaklarda çeşitli yerler zikredilse de kesin bir bilgi yoktur.

Hz. Peygamber'in, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i çok sevdiği kaynaklarca bilinen bir gerçektir. Bu sebeple halk arasında da kendilerine sevgi ve saygı duyulmuştur. Hz. Peygamber'in torunlarıyla ilgili olarak yine kaynaklarda pek çok rivayet bulunmaktadır. Peygamber efendimizin torunları olması sebebiyle Hz. Hasan ile birlikte Hz. Hüseyin de Türkler arasında da sevilmiş ve saygı görmüş, isimleri çocuklara verilmiştir.

Şiîler Hz. Hüseyin'i imamların üçüncüsü ve on dört masûm-ı pâkin beşincisi kabul etmektedirler. Şiî dünyasında Hz. Hüseyin'in ölümünü anmak için "taziye" adı verilen yas törenleri düzenlenmektedir. Edebî alanda ise düzenlenen yas törenlerinde okunması amacıyla yazılan ve "maktel-i Hüseyin" adı verilen eserler mevcuttur.

Gerek Hz. Peygamber'in torunu olması gerekse İslam tarihini ilgilendiren önemli bir olayın odağında bulunması sebebiyle Hz. Hüseyin ile ilgili pek çok kaynak mevcuttur.

Şevkî Divanı'nda Hz. Hüseyin

Şevkî Divanı'nda Hz. Hüseyin'in övgüsü için on dokuz gazel kaleme alınmıştır. Şairin Hz. Hüseyin'i anlatırken kullandığı sıfatlar şu şekildedir: 'ârif-i sır-ı vahdet, emîrû'l-mü'minîn, evlâd-ı fahrû'l-enbiyâ, gam-hâr, gönlü enver, gül-i hoş-

bû-i ter, habîb-i Muhtâr, halef-i mu'teber, hâlis-i sıbt-ı mûkerrem, Hüseyn-i dil-nâz, Hüseyn-i Kerbelâ, la'l-i güher, lû'lü'-i şehvâr-ı gevher, mazhar-ı sırr-ı Hudâ, merd-i ibnü'l-merd, miftâh-ı kenz-i nübüvvet, muhterem, mûkerrem, nâzenîn-i Rab, nûr-ı cism-i şâh-ı 'Aliyyü'l-Murtazâ, nûr-i çeşm-i şâh-ı 'Alî, sâlis imâmü'l-hulefâ, ser-firâz-ı şühedâ, ser-i pâk, seyyîd-i şübbân, seyyid-i şübbân-ı cinân, sıbt-ı ma'sûm, şâfi-i rûz-ı cezâ, şâh-ı pâk, şebîh-i Ahmed-i Muhtar, şehîd-i ser-imâmu'l-hak, velî, vukûf-ı ma'nâ-yı muğlâk, zümrüd-i hass-ı mücevher.

Hız. Ali'nin Hız. Hasan'dan sonraki oğlu olan Hız. Hüseyin on iki imamın üçüncüsüdür. Şevkî, şiirlerinde babasından ve abisinden miras aldığı imamlık vazifesi sebebiyle Hız. Hüseyin'i aşağıdaki beyitlerde övmüştür:

Bu dehre dürr-i bî-şehvâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş

Şebîh-i Ahmed-i Muhtâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş

Resûl-i kâ'inâta sırra senden pâyine miqdâr

Meşâbe ibni ol Kerrâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş (182/1, 2)

Sen şehâ evlâd-ı Fahrü'l-enbiyâsuñ yâ Hüseyn

Nûr-ı çeşm-i şâh 'Aliyyü'l-Murtazâsuñ yâ Hüseyn (332/1)

Hâk imâm olduğunu eyledi işbât-ı beyân

Her huşûş-ile haber şâh Hüseyn ibn-i 'Alî (385/3)

Hız. Hüseyin'in soyu, Hız. İbrahim'den bu yana temizdir. Hız. Muhammed'in mübarek torunlarından olması ve cennet ehli gençlerden olması onun övgüye mazhar olmasının başlıca sebeplerindendir:

İki durreyn-i bî-hemtâ şübbân-i ehl-i cennetten

Kabul-i Vâcibü's-Settâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş (182/4)

Kim ki buğz ide hafidân-ı Resûl'e kâfir
Çünkü ol cennet-i şübbâna muhabbet mefrûz (201/3)

Ceddüñ İbrahîm seni kıldı müşâhid ey habîb
Nûrîñı gördi kamudan pür-zîyâ yâ Hüseyn

Oğlı İsmâ'îl'i itdi râhîña terk-i fedâ
Öyle sen bir nâzenîn-i kibriyâsîñ yâ Hüseyn (332/2, 3)

Dürr-i bî-behâ-i Zehrâ kurretü'l-‘ayn-i Resûl
Zübde-i şâh-ı velâyetdür Hüseyn-i Kerbelâ (421/3)

Güher-i şâh-ı velâyet gonce-i bâğ-ı Betül
Miftah-ı kenz-i nübüvvedür Hüseyn-i Kerbelâ

On sekiz biñ ‘âlemiñ Fağrı anıñ ecdâdıdır
Hem şebîhi ‘ayn-ı Hazretdür Hüseyn-i Kerbelâ (421/5, 6)

Hz. Hüseyn bir yönetici olmasının yanı sıra evliyâların ve velilerin de önderidir:

Şâh-bâz-ı evliyâdur pişvâ-yı ehl-i dîn
Vâşıl-ı dergâha perverdür Hüseyn-i Kerbelâ (43/2)

Dindi nāmāna imāmîn hümāmîn seyyid
Kutb u aqṭāba müsellef Hüseyn-i dil-nāz (165/3)

Emîrû'l-mü'minîn nûrânî 'aynî Hâk Hâbibullâh

Hilâfet tahtına hünkâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş (182/6)

Şehîd-i ser-imâmu'l-hâk Hüseyn-i Kerbelâ'dur hâk

Emîrû'l-mü'minînü'l-hâk Hüseyn-i Kerbelâ'dur hâk (242/1)

Yezîd'e hiçbir zaman boyun eğmeyen ve daim Hak yolunda İslam için savaşan halife imam Hz. Hüseyn'in Kerbela'da şehit edilmesi, tüm dünyayı yasa boğan elim bir hadisedir. Şevkî gazellerinde Hz. Hüseyn'i överken bu dünyadaki tüm varlıkların halen Hz. Hüseyn için yas tuttuğunu sıklıkla dile getirmiştir:

Şevkîyâ cân u cihân mâtem ile ağlaya kan

Nice vâh çekdi belâ şâliş imâmü'l-hulefâ (26/5)

Kaçan kim hûnî cismüñ düşdi ârz-ı hâke âh-ile

Ki lertzân itdi dergâhı Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib (68/3)

Yezîd-i bed-likâ Mervânîlerden çekdüğüñ âlâm

Tuışdurdı dil-âgâhı Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib (68/6)

Nedür bu ol kadar ihrâk-i Hüseyn'ün çekdüğü miñnet

Kazâ-yı mübrim-i muṭlaḡ Hüseyn'ün çekdüğü miñnet (91/1)

Yezid'e itmedi bi' at Hüseyn-i merd-i ibnü'l-merd

İdene eyledi la'net Hüseyn-i merd-i ibnü'l-merd

O necîs-i hâviye kelb ü ğanem hıznîrına hâşâ

İder mi hîç aña tâ' at Hüseyn-i merd-i ibnü'l-merd (114/1-3)

Bu endîşe bu miḥnet mübtelâlık dehr-i fânide
Cemî‘i derd belâ ekdâr Hüseyn ile Ḥasan’dandur

Bu sevdâ bu alâyim ḥüzn ü endüh-ı ğam-ı insân
Bu maḥzuniyyet-i esrâr Hüseyn ile Ḥasan’dandur (135/3, 5)

Düşdi aşḥâbı şehîd kaldı hemân re’s-i re’is
Nice miḥnetlere irdi Hüseyn virmedi râz (160/3)

Ne kıldı gör Yezîdânî Hüseyn ibn-i ‘Alî’ye âh
Ḥaḳâretlerle ol cāmı Hüseyn ibn-i ‘Alî’ye âh

Dem-i sūrḥile âlûd itdiler ol Kerbelâ ḥâkin
İder ‘âlemler efgânı Hüseyn ibn-i ‘Alî’ye âh (363/1, 2)

Şevkî, Hz. Hüseyn’in çektiği sıkıntıları önceki peygamberlerin çektiği sıkıntılarla kıyaslamış ve Hz. Hüseyn’i onlardan bile daha çok zulme katlandığı için methetmiştir:

Ne Nûḥ İbrahîm ü Yahyâ ne Cercîs çekdi bu cevri
Ciḥâna denk gelür elḥaḳ Hüseyn’ün çekdüğü miḥnet

Ne İdrîs ne Zekerîyyâ ne Şem‘ün çekdi bu derdi
Bu anlardan beter ancak Hüseyn’ün çekdüğü miḥnet

Enîn ü âh u vâveylâ cigerden sūzî mâtemler

Bu Şevķi’de dil-i efkâr Hüseyn ile Hasan’dandur

(91/2 ,4, 7)

Şevķiyâ çekdi mi bu dertleri Yahyâ vü Eyüb

Vâh vâh çekdi neler şâh Hüseyn ibn-i ‘ Alî (385/5)

Hz. Hüseyn’e muhabbet beslemek farzdır:

Sıbt-ı ma‘ şûm u hafîdâna muhabbet mefrûz

Hüseyn şâh-ı şehîdâna muhabbet mefrûz

Nazm-ı Qur’ân u hadîş ile müberhen sâbit

Zât-ı âlâ-yı imâmâna muhabbet mefrûz

Şevķiyâ sen dahı gel eyle muhabbet cândan

Haseneyn şâh-ı şehîdâna muhabbet mefrûz (201/1, 2, 5)

Allah, Hz. Hüseyn’e hem imamlık hem halifelik hem de şehitlik şerefini nasip etmiştir. Kader kalemiyle bu makamlara mazhar olan Hz. Hüseyn’e ahiret gününde şefaathakkı da bahşedilmiştir:

Levh-i takdîre rızâ şâliş imâmü’l-hulefâ

Şâfi‘i rûz-ı cezâ şâliş imâmü’l-hulefâ (26/1)

Añlamaz miqdâr qadrini anuñ nâdân faķîh

Şâfi‘i ol rûz-ı maşşerdür Hüseyn-i Kerbelâ (43/9)

Şehîd-i Kerbelâ şâhı Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib

Şefi‘i cürm-i gümrâhî Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib (68/1)

İlim hazinesinin kapısının anahtarı olan Hz. Ali'nin evladı Hz. Hüseyin de babası gibi Allah'ın gizli sırlarına vâkıftır:

Zâhidûñ añladuđı maẓhara maẓhar degül ol

Maẓhar-ı sırr-ı Hudâ şâliş imâmü'l-ıhulefâ (26/3)

Ol muẓadder kâ'in-i esrârına maḥrem velî

Mübtelâlıkla muẓadderdür Hüseyin-i Kerbelâ (43/3)

Vâkıf-ı maḥrem-i râz remz-i 'ulûma âgâh

Her huşûşiyle mükellef Hüseyin-i dil-nâz (165/2)

Künüz-i maḥrem-i sırrı ḥarîm-i *lî-ma'allâhî*

Cemâl-i Hâkḫ'a müstağraḫ Hüseyin-i Kerbelâ'dur ḥaḫ (242/4)

Şevkî, özellikle şiirlerin mahlas beyitlerinde Hz. Hüseyin'den ahiret gününde şefa'at talebini dile getirmiş, dua etmiştir:

Şevķiyâ eyler temennâ-yı recâ-yı himmetin

Ol şefâ' at-kânı bir erdür Hüseyin-i Kerbelâ (43/10)

Şefâ' at kıl bu Şevķî kuluña Yezdân-ı pāk ḥaḫķı

Ki sensin ol penâh-gâhî Hüseyin ibn-i Ebu Tâlib (68/7)

Şevķiyâ ile ricâ 'afvuñ imâmâna hemîn

Veledi ḳalbe müşerref Hüseyin-i dil-nâz (165/5)

Seni melce' tutar her hâlde Şevkî

Emîrüm rehberüm cānum Hüseyn'üm (307/7)

Şevkî Divanı'nda benzer sıfatlar çerçevesinde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in birlikte anlatıldığı iki gazel bulunmaktadır. Her iki gazelde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in şehit düşmesinden duyulan elem dile getirilmiştir:

Yanar nâr-ı kamu dünyâ mezelzel lerze-i eşyâ

Bu göz-i 'âşık-ı şeydâ Hüseyn ile Hasan'dandır (134/4)

2.2.3.4. Hz. Zeynelâbidin

Hayatı⁷⁸

Tam künyesi Ebü'l-Hasen Alî b. el-Hüseyn b. Alî b. Ebî Tâlib olan Zeynelâbidin, İsnâ'âşeriye'nin dördüncü ve İsmâiliyye'nin üçüncü imamı olarak kabul edilir. Medine'de hicretin 38. yılında doğduğuna dair rivayetler olsa da kaynaklarda doğum tarihi hakkında kesin bilgi yoktur. Babası Hz. Hüseyin, annesi Sasani hükümdarı III. Yezdicerd'in kızı Şehrbânu'dur. Seccâd, seyyidü's-sâcidîn ve zü's-sefenât lakapları ile tanınır. Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilen oğlu Ali'den (el-Ekber) ayırt edilebilmesi için Ali el-Asgar adıyla anılır. Ayrıca Hz. Peygamber'in ve Hz. Hüseyin'in neslini devam ettirdiği için Âdem-i âl-i abâ ve Ebu'l-eimme lakaplarıyla da bilinir.

Hz. Zeynelâbidin, hastalığı sebebiyle Kerbela vakasında bulunmamıştır. Yine de Şemir b. Zülcevşen onu öldürmek isterken Emevi ordusu kumandanı Ömer b. Sa'd tarafından kurtarılmıştır. Böylelikle Hz. Hüseyin'in evlatlarından Kerbela vakasından sağ kurtulan tek kişidir. Ehl-i beyten Kerbela'dan sağ çıkanları ile birlikte Dımaşk'taki Yezid b. Muâviye'nin yanına gitmişlerdir. Yezid'in bu desteği sebebiyle, Hz. Zeynelâbidin, Kerbela vakasına katılan halası Hz. Zeynep ve onu destekleyen ehl-

⁷⁸ Detaylı bilgi için bkz.: Ahmed Saim Kılavuz, "Zeynelâbidin", *DİA*, C. 44, İstanbul: 2013, s. 365-366.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, *a.g.e.*, s. 298-314. Şebenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, *a.g.e.*, s. 621-640; Ali Rıza Özdemir, *a.g.e.*, s.99-113.

i beytin Yezid'e karşı çıkardığı ayaklanmaya destek vermemiştir. İlk beş Emevi halifesi dönemine şahit olan imam, hayatı boyunca siyasetten uzak kalmayı tercih etmiştir. Kaynaklarda Emevi halifesi Abdülmelik b. Mervan'ın siyasi isyan ve karışıklıklara dahil olmaması sebebiyle ehl-i beyten en çok Zeynelâbidin'i sevdiği nakledilmektedir.

Hayatı boyunca ilim ve ibadetle uğraşan Hz. Zeynelâbidin, hicretin 94. (M. 712-713) yılında Medine'de vefat etmiş ve amcası Hz. Hasan'ın yanına Baki Mezarlığı'na defnedilmiştir. Şîi kaynaklarda Zeynelâbidin'in halife Hişâm b. Abdülmelik tarafından zehirlendiği bilgisi de yer alır. Vefat ettiği yıl birçok fakihin ölmesinden dolayı bu yıla "senetü'l-fukahâ" denilmiştir.

Çocuklarının sayısı hakkında on dokuz (dört kız, on beş erkek), on yedi (on erkek, yedi kız), dokuz (hepsi erkek) ve sekiz (hepsi erkek) gibi rakamlar verilir. Kaynaklarda çoğu cariyelerden doğmuş on üç erkek çocuğunun olduğu bilgisi de yer almaktadır. On iki imamın beşincisi Muhammed el-Bâkır ile Zeydiyye'nin kurucusu sayılan Zeyd bunların arasındadır.

Çokça ibadet etmesi ile bilinen Hz. Zeynelâbidin zühd ve takvada ümmetin önde gelenlerinden olan bir tâbi idi. Hz. Âişe, Ebû Hureyre, İbn Abbas, Ümmü Seleme ve Abdullah b. Ömer gibi sahabelerden çok sayıda hadis rivayet etmiştir. İlim tahsil etmek için âlimin ayağına gitmek gerektiğine inanan Hz. Zeynelâbidin, birçok âlime gidip ders almış öğrendiklerini başkalarına öğretmiştir. Saîd b. Cübeyr ve Seleme b. Dînâr ile ilmî sohbetlerde bulunan imam, başta Zührî olmak üzere Süfyân b. Uyeyne, Nâfi' ve Mukâtil b. Süleymân gibi kimselere ders vermiştir. Döneminin en büyük fakihi kabul edilen Hz. Zeynelâbidin halledilmesi zor meselelerde başvuru makam konumundadır.

Zeynelâbidin'den sonra teşekkül eden İmâmî-İsnâ'âşerî Şîasi'nca imamların dördüncüsü kabul edilmesine rağmen Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman hakkında övgü dolu sözler söylemiş ve onlar gibi Kuran'da övülen kıymetli zatlara ta'n edenlerin Müslüman sayılamayacağını ifade etmiştir. Hz. Zeynelâbidin'in Şîa'ya dair şu sözleri bu konulardaki anlayışını yansıtmaları bakımından dikkat çekicidir: "Ey Iraklılar! Bizi İslâm kardeşliği sevgisiyle seviniz, sakın putlara tapar gibi sevmeyiniz. Zira bu şekildeki sevginiz bizim için sadece bir ar ve utanç vesilesidir."

Hız. Zeynelâbidin'in geceleri fakirlere sırtında yiyecek taşıması, namaz kılarken titremesi ve abdest alırken sararması onun cömertliğine, zühdüne ve takvasına işarettir.

Zeynelâbidin'in çeşitli duaları ve bazı itikadî konuları ele aldığı *es-Sahîfetü'l-kâmiletü's-Seccâdiyye* adlı eseri Şii uleması tarafından kıymetle okunup halifenin bu kitapta yer almayan duaları derlenerek *es-Sahîfetü's-sâniye/sâlise/râbi'a* gibi kitaplar oluşturulmuştur. Bir adap kitabı olan *Risâletü'l-hukûk* insanların hak ve görevlerinden bahseder. ez-Zühd ve'l-vasıyye, Du'â'ü'l-cevâhiri'l-kebîr ve belâgatü'l-İmâm 'Alî b. Hüseyin, Hız. Zeynelâbidin'in diğer eserleridir.

Şevkî Divanı'nda Hız. Zeynelâbidin

Şevkî Divanı'nda Hız. Zeynelâbidin'i övmek için kaleme alınmış biri 7 kalanları 5 beyitten oluşan on sekiz gazel yer almaktadır.

Şevkî Divanı'nda Hız. Zeynelâbidin'i tavsif etmek için kullanılan sıfatlar şunlardır: Halîlü'n-neseb, râbi' imâmü'l-hulefâ, âl-i ahfâd-ı Nebî, ibn-i ibnü'l-Arabî, müntehib-i hayr-ı halef, pîşvâ-yı ser-i sâdat-i mükerrem-i zî-şân, şecer-i verd-i şükûfât-ı velâyet, ahfâd-ı Nebî, sırr-ı Hayder, vâkıf-i ilm-i hakikat, vâsıl-ı dergâh-ı Hak, pîşvâ-yı ehl-i sünnet, reh-nümâ-yı ehl-i dîn, şânı eşher, Kerbelâ-yı pür-belâ şehvâr-ı dürr-i cevheri, müşk-i ezfer, âl-i ahfâd-ı Nebî, hân-ı server, şâh-ı ekber, şerîd ibn-i merdânî, şâh-ı âdil, yâdigâr-ı Mustafâ, mihrimân-ı a'lem-i fevku'z-zekâ, sırr-ı 'Aliyyü'l-Murtazâ, cüz'-i nebiyyü'l-Mustafâ, sıhr-ı Resûlü'l-müctebâ, ceddi Hüseyin-i Kerbelâ, hâkim-i şer'-i mübîn, ehl-i Hak, merd-i metîn, Hak Resûlü'ne karîn, ümmeti hayra mu'in, 'arif, mükerrem, kirâm-ı seyyidü's-sâdât, ricâl-i eşref-i ümmet, server, sırr-ı 'Alî, zübde-i hass-ı Hüseyin, dürr-i sâdef-i genc-i nihân, Cenâbu 'abidîn, gonca-i bağ-ı nübüvvet, sırr-ı zât-ı şâh-ı merdân, hâdim-i dergâh, hafîd-i enbiyâ, sebât-ı evliyâ, hamîd-i halk-ı ahsen, ser-emîr-i hân, sipehsâlar-ı ümmet.

Şevkî aşğıdaki beyitlerde Hız. Zeynelâbidin'i soyunun Hız. Muhammed'e dayanması, mübarek bir nesle sahip olması, en eski atalarından beri Arap soyundan gelmesi yönleriyle methetmiştir:

Ey Halîlü'n-nesebî râbi' imâmü'l-hulefâ

Âl-i ahfâd-ı Nebî râbi‘ imâmü’l-ḥulefâ

İbn-i ibnül’l-‘Arabî münteḥib-i ḥayr-ı ḥalef

Şeref-i müntesibi râbi‘ imâmü’l-ḥulefâ (27/1-2)

Âl-i ahfâd-ı Nebiyy-i kibriyâ şâh-ı Necef

Ḥân-ı serverdür Cenâb-ı Ḥâzret-i Zeynü’l-‘abâ (49/5)

Şîti anuñ fevku’l-‘alâ anı bilür ‘arz u semâ

Ceddi Ḥüseyn-i Kerbelâ Zeynü’l-‘abâ’dur ‘âkıbet (97/4)

Şerefü’l-aşl-ı aşl pâk-neseb necl-i necîb

Ḥaḡ Resûline ḡarîn Ḥâzret-i Zeyne’l-‘âbid (118/2)

Bu ‘ırq-ı tahâret sañadur ‘ırq nebîden

Mevrûs-ı peder zâhir ‘ayân ḥâzret-i Zeynel (281/3)

Hiz. Zeynelâbidin şiirlerde, velilik makamını Hiz. Peygamber’den ve hilafet makamını halifelerden almaya layık olan, seçkin bir emir olarak müminlerin önderi olarak tavsif edilmiştir:

Pîşvâ-yı ser-i sâdât-ı mükerrem-i zi-şân

Bergüzide ḥasebi râbi‘ imâmü’l-ḥulefâ (27/3)

Şecer-i verd-i şükûfât-ı velâyet sırrı bu

Hem nübüvet şu‘ebi râbi‘ imâmü’l-ḥulefâ (27/4)

Hem imāmet hem hilāfet ced-be-ced cāh-ı nişin

Şāh-ı ekberdür Cenāb-ı ḥāzret-i Zeynü'l-'abā (49/6)

Bu kevne ser-emir-i ḥan Cenāb-ı 'Ābidin geldi

İmām-ı ḳadr-i 'ālīşān Cenāb-ı 'Ābidin geldi (390/1)

Sipehsālar-ı ümmet 'āmm-i ser-ceyş-i veliullaha

Ma'ārif içre bî-akrān Cenāb-ı 'Ābidin geldi (390/3)

Şevkî Divanı'nda Hz. Zeynelâbidin İslam dininin koruyucusu ve yardımcısı olması, ümmeti hayra sevketmesi, kullukta ehl-i beytin öncüsü konumunda olması, müminlerin emiri ve rehberi olması yönüyle aşağıdaki beyitlerde övülmüştür:

Pîşvā-yı ehl-i şünnet reh-nümā-yı ehl-i dîn

Şānı eşherdür Cenāb u Ḥāzret-i Zeynü'l-'abā (49/3)

Ser ḳāfilesi seyyidlerüñ Zeynü'l-'abā'dur 'āḳıbet

Ser defteri ceyyidlerüñ Zeynü'l-'abā'dur 'āḳıbet

Aña ulaşur her emir ol zübde-i nūru'l-münir

Çün mürşid-i dānā-yı kebîr Zeynü'l-'abā'dur 'āḳıbet (97/1-2)

Ḥākim-i şer'-i mübîn Ḥāzret-i Zeyne'l-'ābid

Ehl-i Ḥāḳ merd-i metin Ḥāzret-i Zeyne'l-'ābid

Ḥādım-i şer'-i şerif merd-i ḡayūr 'ārif-i Rab

Ümmeti ḡayra mu'in Ḥāzret-i Zeyne'l-'ābid (118/1, 3)

Re'is-i 'ārif-i sādāt-ı ekrem vāriş-i ḥazret

O sādāta olan ḥürmet 'Alī Zeynül-'abā'dandur (143/2)

Şevkî'nin şiirlerinde Hz. Zeynelâbidin'in seçkin bir zat olmasının yanında eşi benzeri bulunmayacak kıymette biri olması da özellikle altı çizilen bir husustur. Dîvân'daki

Cihānda bir kesān Zeynü'l-'abāya hîç kıyās olmaz

Gürüh-i 'ārifān Zeynü'l-'abāya hîç kıyās olmaz (167/1)

matlaıyla başlayan şiir tamamıyla bu konuya ayrılmıştır. Ayrıca şu beyitlerde de Hz. Zeynelâbidin'in benzerinin olmamasına değinilmektedir:

Naẓîrsiz dehre Şevkî çünkü ervāḥ-ı muḳaddesden

Ḥaḳîḳat ḥaḳ erenlerden pes ol Zeynü'l-'abā gelmiş (186/5)

Bu füyüzāt-ı kerem olmadı bir kimselere

Bu kerem başḳa 'aṭā Zeynel 'abā şāha füyüz (206/4)

Hz. Zeynelâbidin'in zühd ve takva sahibi biri olması, tarikat yolunun öncülerinden olması, zahiri ve bâtinî ilimlere vâkıf olması hilafet, nübüvvet sırrına ermiş olması ve Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin bir parçası ve vârisi olması beyitlerde ele alınan bir diğer konudur:

Vâkıf-ı 'ilm-i ḥaḳîḳāt vāşıl-ı dergāh-ı Ḥaḳ

Sırra mazḥardur Cenāb-ı Ḥazret-i Zeynü'l-'abā (49/2)

Cüz'-i nebiyyü'l-Muştafa şıhr-ı Resûlu'l-müctebā

Sırr-ı 'Aliyyü'l-Murtaza Zeynü'l-'abā'dur 'âḳıbet

Zāhir ü bâtin ḥaḳîḳat ḥikmeti aḥkāmınuñ

Mihrimân-ı a'lem ü fevku'z-zekâ zeynü'l-'Arab (71/3-4)

Haddi gâyetde 'ubûdiyyeti takvâ-yı vera'

Sırrı şiddik ü emîn Hâzret-i Zeyne'l-'âbid (118/4)

Sülûk ehli anuñ dergâhını devr-i tavâf eyler

Tarîkatde metîniyyet 'Alî Zeynü'l-'abâ'dandur (143/4)

Fedâ-yı terk-i terk cümle bu ümmet râhine hergiz

Sırr-ı cânı virenlerden pes ol Zeynü'l-abâ gelmiş

Mine'l-bâb ilel-mihrâb tarîkat şehrîne hergiz

Kim ol evvel girenlerden pes ol Zeynü'l-abâ gelmiş (186/3-4)

Alîyyü'l-Murtaẓâ'nuñ nûr-ı çeşmi sırr-ı esrârı

Hemîşe maḥrem-i merdân Cenâb-ı 'Âbidîn geldi (390/2)

Kerbelâ hadisesinde sağlık sorunları nedeniyle bizzat yer alamayan Hz. Zeynelâbidin, savaş alanına gitmese de Muaviye'nin komutanın desteği ile kendine yapılan saldırıdan kurtularak Kerbela hadisesinden sağ çıkan tek peygamber torunu olma vasfına sahip olmuştur.

Kerbelâ-yı pür-belâ şehvâr-ı dürr-i cevheri

Müşk-i ezferdûr Cenâb-ı Hâzret-i Zeynü'l-'abâ (49/4)

Hz. Zeynelabidin'in halası Hz. Zeynep, Kerbelâ hadisesinden sağ çıkan müminlere başlarına gelen bu elim hadise ile ilgili dokunaklı bir konuşma yapmış ve müminler Emevi devletine karşı toplanıp ayaklanma çıkarmıştır. Hz. Zeynelabidin bu ayaklanmaya katılmamış aksine itidal yolunu tutarak sözleriyle Muaviye'yi ve oğlu

Yezîd'i zulümlerinden döndürmüştür. Hz. Zeynelâbidin'in bu söz söylemede ustalığına ve ikna kabiliyetine de Şevkî'nin şiirlerinde değinilmiştir:

Belâgât-ı feşâhatle Yezîdî eyledi iskât

Yezîdî'de izâfiyyet 'Alî Zeynül-'abâ'dandur (143/3)

Şevkî gazellerinin özellikle mahlas beyitlerinde günahlarının affını dilemiş ve Hz. Zeynelâbidin'den şefa'at ve yardım isteğini içtenlikle şu şekilde dile getirmiştir:

Şevkî kıl melce 'i me 'vâ anı ol rûz-ı cezâ

O ki ahfâd-ı Nebî râbi' imâmü'l-hulefâ (27/5)

Şevkî'ye eyler terahhüm lu'f -ı ihsânı kerem

Cûd-ı berterdür Cenâb-ı hâzret-i Zeynü'l-'abâ (49/7)

Kıl şefâ'at Şevkî'ye saña müselsel nisbeti

Himmeti ihsânı emsâl-i hümâ Zeynü'l-'Arab (71/5)

Tek senüñ zıll-i himâyende bulunsun da sen ol

Şevkî'ye hıızr u hâzîr Hâzret-i Zeyne'l-'âbid (118/5)

2.2.3.5. Hz. Muhammed Bâkır

Hayatı⁷⁹

Tam künyesi Ebû Ca'fer Muhammed b. Alî b. Hüseyin b. Alî b. Ebî Tâlib'dir. İsmâiliyye'nin dördüncü, İsnâaşeriyye'nin beşinci imamıdır. Annesi Hz. Hasan'ın kızı Hz. Fatıma, babası ise İsnâaşeriyye'nin dördüncü imamı Hz. Zeynelâbidin'dir.

⁷⁹Detaylı bilgi için bkz.: Muhammed Öz, "Muhammed el-Bâkır", **DİA**, C. 30, İstanbul: 2013, s. 506-507.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, **a.g.e.**, s. 316-336.; Şeblenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, **a.g.e.**, s. 499-510.; Ali Toker, **a.g.e.**, s. 309-333.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, **a.g.e.**, s. 465-480; Ali Rıza Özdemir, **a.g.e.**, s. 113-125.

Döneminde “bâkırü’l-ilm” yani “ilmi yarıp derinliklere ulaşan, geniş ilim sahibi” diye bilinmesinin kısaltması olarak Bâkır lakabı ile bilinmektedir. Ayrıca Şâkir, Emîn, Hâdî lakapları ile de bilinen imam Hz. Muhammed’e benzerliği dolayısıyla da Şebîh lakabıyla anılmıştır. Hz. Zeynelâbidin’in tedrisatından geçen Hz. Muhammed Bâkır, Câbir b. Abdullah, Abdullah b. Ömer ve Ebû Saîd el-Hudrî gibi sahabelerle mürsel olarak başta Hz. Ali olmak üzere yetişemediği diğer sahabelerden gelen hadisleri rivayet etmiştir.

Câbir b. Abdullah Hz. Peygamber’in: “Şüphesiz ki sen oğlum çocuklarından birisini göreceksin o, insanların bana en çok benzeyeni, ismi benim ismim üzerine, onu gördüğün zaman benden ona selam söyle.” hadisini iletmiş ve bu konuda şöyle demiştir: “Allah benim ömrümü geciktirdi ta ki Muhammed Bâkır’ı görünceye kadar. Ona dedesi Resul-i Ekrem’den selam söyledim”. Bu hadise Hz. Muhammed Bâkır’ın imam olacağına dalelet olarak gösterilir.

Babası Hz. Zeynelâbidin’in vefatından bir yıl sonra imamlık görevine başlayan Hz. Muhammed Bâkır Emevilerle siyasi mücadelede bulunmaktan kaçındı ve ilmi çalışmalara ağırlık verdi. Sünnî ve Şîî kaynaklar onun büyük bir âlim olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Medine’deki ilk fıkıh âlimlerinden biri olan imamın aktardığı kaynaklar Sunnî kaynaklarda olmasa da sufilerce büyük ilgi görmüştür. Oğlu Cafer-i Sâdık ile birlikte İmammiyye tarikatının rükünlerinin oluşturulmasında katkıda bulunmuştur. İmamet ve velayetin Hz. Peygamber’den Hz. Ali’ye oradan da Hz. Fatıma soyundan gelen Ali evlatlarına aktarılacak olması, imamların ilme vâkıf ve mutlak otorite sahibi yöneticiler olması ve din düşmanlarıyla tamamen ilişkinin kesilmesinin (takiyye) kabul edilebilir olması hususundaki görüşleri İmammiyye tarikatının temellerini oluşturmuştur.

Hz. Muhammed Bâkır’ın altı çocuğu vardır. Bunlar: Cafer-i Sâdık, Abdullah, İbrahim, Ali, Zeynep ve Ümmü Gülsüm’dür. Cafer-i Sâdık babası Hz. Muhammed Bâkır, Emevi hükümdarı Hişam zamanında şehit edildikten sonra imamet görevini devralmıştır. Hz. Muhammed Bâkır’ın kabri Medine-i Münevvere’de Cennetü’l-baki mezarlığındadır.

Şevkî Divanı 'nda Hz. Muhammed Bâkır'ı övmek için kaleme alınmış 17 şiir bulunmaktadır. Şevkî, imamı methederken şu sıfatları kullanmıştır: sınv u sırr-ı Nebevî, lü'lü-i Murtazavî, hâmis imâmü'l-hulefâ, neseb-i Mustafâvî, ırk-ı necî-i Yemenî, silsile-i Abdimenâf, Hâşimî, 'Alevî, zî-kıyem-i dürr, Bâkır-dânâ-yı 'Arab, şerefü'n-nesl-i necîb, gül-i bâğ-ı Nebevî, sâdik-ı siddîk-ı emîn, merd-i metîn, şerîf ibn-i nesîb, bâğ-ı risâlet sünbülû, gülşen-serâ bülbülû, sırr-ı 'Alî, Bâkır-ı dâna-yı Muhammed, ser-çeşme-i sâdât, ferzend-i 'Alî, meh-i burc-i velâyet, âl-i Peygamber, ser-tâc-ı 'inâyet, müftî-i gaybû'l-gayb, merd-i meydân-ı velâyet, şîr-i garrâ-i hidâyet, tâc-ı ihsân-ı sa'âdet, vâris-i sırr-ı imâm, kevkeb-i şems-i 'inâyet, mihrimân-ı gayb-ı hikmet, nokta-i nûr-ı velâyet, Muhammed sırrına sırdaş, nâtık-ı vârid-i Hak, mesned-i şâh-ı velâyet, ser-emîrân, re'isü'l-mülûk, vâris-i gencîne-i sır, merd-i 'irfân, 'âkil insân, eşref-i kevn ü mekân, şeh-i vâlâ-yı cihân, imâm-ı halefî, hass-ı dürr-i Necefî, sa'id-i selefî, hakikat şehsüvârı, tarîkât şehriyârı, ma'ârif tâc-dârı, edîb ibni edîb, müntesîb-i fahr-i cihân, velî, Hayder-i şîr-i Hudâ esrârı, gülşen-i Zeynü'l-'abâ gülzârı, imâm-ı isnâ'aşer envârı, emîi hân-ı halef, sırr-ı zât-ı Murtazâ, rehber-i râh-ı hidâyet, nûr-ı 'ayn-ı müctebâ.

Şevkî şiirlerinde Hz. Muhammed Bâkır'dan bahsederken her şeyden önce onun temiz, yüce soyunun Hz. Muhammed ve Hz. Ali'ye dayandığını vurgulamıştır:

Sınv u sırr-ı Nebevî hâmis imâmü'l-hulefâ

Lü'lü'-i Murtazavî hâmis imâmü'l-hulefâ (28/1)

Vâris-i gencîne-i sırrı Muhammed Muştafâ

Merd-i 'irfândur Muhammed Bâkır-ı re'sü'l-mülûk (260/4)

Hâşimî vü 'Arabî vâris-i Peygamber-i hâk

'Aşabü'l-Bâkırî eşref radıyallâhu 'anh

Bağrı bâğ-ı Murtazâ vü müctebâ vü muhtedâ

Hem imâm isnâ'aşer envâridur Bâkır velî (369/3 ,4)

İbn-i bintü'l-Muştafâ Bâkır emîr hân-ı halef

Sırr-ı zât-ı Murtażâ Bâkır emîr hân-ı halef (406/1)

Temiz soyunu övdüğü beyitlerde bazen de Hz. Muhammed'i ya da kendinden önceki imamları bir gül bahçesine, Hz. Muhammed Bâkır'ı ise o bahçenin gülü, yasemini ve sümbülüne benzetmiştir.

Verd-i bâğ-ı çemenî şahın-ı gülistân-ı betül

Neseb-i Muştafavî hâmis imâmü'l-hulefâ (28/2)

Gül-i bâğ-ı Nebevî yâsemen-i Murtażavî

Nebi-yi müşk-i hasîb Bâkır-dânâ-yı 'Arab (75/2)

Bâğ-ı risâlet sünbülü gülşen-serâ-yı bülbülü

Şevkî kim ol sırr-ı 'Alî Bâkır Muḥammed 'âkıbet (98/5)

Hayder-i şîr-i Hudâ esrârıdur Bâkır velî

Gülşen-i Zeynü'l-'abâ gülzârıdur Bâkır velî (392/1)

Divanda hilafet, velayet ve imamet vasıflarını bu temiz soydan emanet alması ve bu sebeple hürmete layık biri olması hususu da vurgulamaktadır. Bu konuyla ilgili örnek beyitler:

Meh-i burc-i velâyet Bâkır-ı han âl-i Peygamber

Ser-i tâc-ı 'inâyet Bâkır-ı han âl-i Peygamber (144/1)

Merd-i meydân-ı velâyetdür Muḥammed şâh-bâz

Şîr-i garrâ-yı hidâyetdür Muḥammed şâh-bâz

Vâriş-i sırr-ı imâmdur kim olur tâbi‘ aña

Kişver-i hân-ı hilâfetdür Muḥammed şâh-bâz

Pertev-i mihr-i kerâmet-baḥş-i arzeyn ziyâ

Nokta-i nûr-ı velâyetdür Muḥammed şâh-bâz (168/1, 4, 7)

Ḥayrû’l-hilafı mesned-i şah-ı velâyet

Maḳbûl u kirâm ismi Muḥammed ile mevşûf (227/3)

Hz. Muhammed vefat etmeden önce sahabelerden Câbir b. Abdullah’a onun neslinden Muhammed adında, kendisine benzeyen bir evladın geleceğini ve Cabir b. Abdullah’ın onunla karşılaştığında Hz. Peygamber’in selamını iletmesini istemiştir. Bu hadiseden Şevkî şiirlerinde şöyle bahsetmiştir:

Anı medḥ eyledi Resûl mu‘ciz ile virdi ḥaber

Çün gelmeden dehre ezel Bâkır Muḥammed ‘âkıbet (98/2)

Ḥaber virdi ḥadîşi mu‘cizâta dehre teşrîfin

Bu bir sırr-ı işâret Bâkır-ı ḥan âl-i Peyğamber (144/4)

İlmi yarıp derinliklerine ulaşan anlamındaki Bâkır lakabına layık imam, dünyada âlim ve kutupların öncü olduğunu kabul ettiği, hürmet duyduğu ve yolundan gittikleri kişidir. Hz. Muhammed Bâkır, arifler zümresi ve telkin yolunun önderidir:

Ḳudsiyân içre bilürler anı taṣdîḳ idüben

O ki râyinde muşîb Bâkır-dânâ-yı ‘Arab (75/4)

Ḳudsîler anı hep bilür ‘ârifler aña pây olur

Düşmişlerüñ destin alır Bâkır Muḥammed ‘âkıbet

Anuñ yolu Hakk’a gider ‘ariflere meydān ider

Kuṭb-ı ricāle hükm ider Bākır Muhammed ‘ākıbet (98/3, 4)

Ser-defteridür zümre-i ‘irfān bu cezā günün

Āgāh-ı dili Bākır-ı dānā-yı Muhammed (119/3)

Ser-halka-i ‘irfān-ı Hudā zümre-i sādāt

Maḥbūb-ı enām ismi Muhammed ile mevsūf (227/4)

Ey gürūh-ı ‘arifinün bergüzide efhamı

Ey tarīkat şehriyārı Bākır-ı erkān-ı dīn (341/2)

Hiz. Muhammed Bākır, ilimle anılmıştır. Dünyadaki ilimlerin yanı sıra gayb âleminin ilmine de malik olan Hiz. Muhammed Bākır’ın âlimliği ona elest bezminde bahşedilmiştir. Vahdet ve gayb ilmine vâkıf olan imam, ondan sonra gelen âlimlerin ve imamların da hocasıdır. Onun âlim bir zat olması ve sırlara hâkim olması vasıfları çerçevesinde Şevkî aşağıdaki şiirleri kaleme almıştır:

Ol ğaybü’l-ğayb sırrınıñ aḥkāmına maḥrem

Tā bezm-i belā Bākır-ı dānā-yı Muhammed (119/4)

Kenz-i ḥikmet anda cem‘ oldı bilā şekk-i ‘ayān

Hāzin-i esrār-ı vahdetdür Muhammed şāh-bāz (168/3)

Hāmil-i sırr-ı emānāt u tarīk ü telkīn

Ḥayy u Qayyūm u Qadīm kıldı sezā Bākır’a feyz

Vahdetün sırrına āgāh kılan vālididür

Her cihet gördi hazaḳatle revā Bāḳır'a feyz (207/3, 4)

Ey ḥaḳīḳat ṣehsüvārı Bāḳır-ı erkān-ı dīn

‘İlm-i sırruñ intişārı Bāḳır-ı erkān-ı dīn (341/1)

Sırr-ı vaḥdet ḥāzin-i ğaybü'l-guyūbuñ maḥremi

‘Āl-i zīṣāndur Muḥammed Bāḳır-ı re'sü'l-mülūk

Ol Eḥad'la Vāḥid'üñ sırrına āgāḥ Şevḳiyā

‘Āḳıl insāndur Muḥammed Bāḳır-ı re'sü'l-mülūk (260/2, 5)

Bu istiğrāḳ-ı tāmduḡ degme bir ferde naşīb olmaz

Bu vaḥdetde şafā içre Muḥammed ḥāle müstağrāḳ (248/2)

Ḥ'ace ḥıẓr-ı ledün sırr-ı ḥurūfa āgāḥ

Dāniş-i 'ilm-i beyān Bāḳır-ı ḥan āl-i Resūl (282/4)

Şevḳî, gazellerin özellikle son beyitlerinde aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi Hz. Muhammed Bâkır'dan yardım ve şefa'at dilemiş ve ona duaya yer vermiştir:

Ḳıl devā Şevḳî gedā mücrimi bīmāra amān

Zaḥm-ı hicrāna ṭabīb Bāḳır-dānā-yı 'Arab (75/5)

Ṭaleb ḳıl Şevḳî sādātdan şefā' at ez berī cümle

Ser-i tāc-ı 'ināyet Bāḳır-ı ḥan āl-i Peyğamber (144/5)

Şevḳî ḳuluñı eyle şefā' at ile mesrūr

Maḥşerde be-kām ismi Muḥammed ile mevşūf (227/5)

Eyle ey Şevkî tevessül şāfi‘ uñ olmaqlığı

Vārişi ol Aḥmed-i Muḥtarıdur Bākır velī (392/5)

Baḥr-i vaḥdetde iden maḥv-i vücūd terk-i fenā

Sırr-ı evvel kâşifi Bākır-ı ‘irfān-ı ümem (313/2)

Rehber-i rāh-ı hidāyet menba‘-ı [‘ilm-i] ledün

Nūr-ı ‘ayn-ı müctebā Bākır emīr ḥān-ı ḥalef (406/2)

Şevkî Hz. Muhammed Bākır’ı şiirlerinde, sözünün eri, sadık, hidayet yolundan asla dönmeyen, ona ulaşmak için çok kişinin can vermeye razı olduğu, yardım etmeyi seven gibi sıfatlar ile övgüyle bahsetmiştir:

Sensin ol şādık-ı şıddık-ı emīn merd-i metīn

Ey şerīf ibn-i nesīb Bākır-dānā-yı ‘Arab (75/3)

Şırātü’l-müstakīm üzre tarīk-ı sırr-ı irşādı

Fütūhat-ı hidāyet Bākır-ı ḥan āl-i Peygamber (144/3)

‘Āşık-ı mecbūrı her bir mūyine biñ cān virir

Āfet-i cāndur Muḥammed Bākır-ı re’sü’l-mülūk (260/3)

2.2.3.6. Hz. Cafer Sâdık

Hayatı⁸⁰

Tam künyesi Ebû Abdullâh Cafer b. Muhammed el-Bâkır b. Alî Zeynelâbidî'dir. İsnâaşeriyye'nin altıncı imamı, İsmâiliyye'nin beşinci imamı ve Caferî fıkının kurucusudur. H. 81/83 (M. 699/702) tarihinde doğmuş olan Cafer-i Sâdık'ın babası isnaaşeriye'nin beşinci imam Hz. Muhammed Bâkır'dır. Annesi ise Hz. Ebubekir'in torunu olan Kâsım b. Muhammed'in kızı Ümmü Ferve'dir. Künyeleri Ebû Abdullah, Ebû İsmail ve Ebû Musa'dır. Lakabı Sâdık'tır. Ayrıca Sâbir, Fâzıl, Tâhir ve Âtır lakapları ile de bilinmektedir. İmamet süresi 34 yıl sürmüştür. Yedisi erkek üçü kız 10 evladı vardır. İmamet, oğlu Hz. Musa Kazım'dan devam etmiştir

Emevi ve Abbasi devletlerinin hükümranlılığına tanık olan Hz. Cafer-i Sâdık, özellikle Emeviler döneminde siyasetten uzak durmuş kendini ilme adamıştır. Aynı tutum Abbasiler döneminde de devam etmiştir. Halifeliği döneminde özellikle hadis, tefsir, akaid, fıkıh, lügat, cedel ve tarih alanında çalışmaların artması ve fikir ayrılıklarının ortaya çıkması onu batıl görüşlere karşı mücadele etmeye sevk etmiştir.

İsnaaşeriye inancına göre Hz. Cafer-i Sâdık bütün gizli, felsefî, tasavvufî ve tabbî ilimlere vâkıftır. Kur'an-ı Kerim yanında İncil, Zebur, Tevrat, Hz. İbrahim'in suhuu başta olmak üzere gelmiş ve gelecekte mündemiç tüm bilgilerin hazinesi cifr ilmine hakimdir. Cifr, havas, tılsım gibi gizli ilimleri bilmesi, gaybı ve geleceği bilmeye dair bazı kerametlerinin bulunması, özellikle mutasavvıf çevrelerin dikkatini çekmiş, birçok hurufî inancın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Şî'î âlimleri kadar Sünnî âlimlerce de görüşleri hürmete layık görülmüş, hakkında olumlu bahsedilmiştir.

Hz. Cafer-i Sâdık'ın tarikat silsileleri içerisinde kıymetli bir yeri vardır. Nakşibendiyye ve Bektaşîyye silsilesinde Bâyezîd-i Bistâmî hazretlerinin hocası olarak yer alır. Tasavvufî bir tavır denilebilecek Aşkîyye'nin silsilesi Hz. Ca'fer-i

⁸⁰ Detaylı bilgi için bkz.: Muhammed Öz, "Ca'fer es-Sâdık", *DİA*, C. 7, İstanbul: 1993, s. 1-3.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, *a.g.e.*, s. 337-358.; Şeblenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, *a.g.e.*, s. 510-522.; Ali Toker, *a.g.e.*, s. 335-378.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, *a.g.e.*, s. 481-511.; Mehmet Atalan, *Cafer-i Sadık*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara: 2017; Ali Rıza Özdemir, *a.g.e.*, s. 125-141.

Sâdık ile başlar. Zehebiyye, Nurbahşîyye ve Ni'metullâhiyye gibi Şîî tarikatler de tasavvufî açıdam imamı kıymetli görmüşlerdir.

H. 7 Şevval 148/M. 10 Mart 765 tarihinde Medine-i münevvere'de vefat etmiştir. Şîî kaynaklarda Abbasi halifesi Ebû Cafer el-Mensûr tarafından zehirlendiği bilgisi vardır. Kabri babası Hz. Muhammed Bâkır ve dedesi Zeynelâbidin'in yanında Cennetü'l-bâkî mezarlığındadır. İmam Cafer-i Sâdık ölümünden sonra Şia, amcası Hüseyin b. Zeynelâbidin'in kızı olan ilk hanımı Fatıma'dan doğan oğlu İsmail adına kurulan İsmailiyye ve Hamîde el-Berberiyye adlı ikinci hanımından doğan Musa Kâzım'ı imam tanıyan İsnâaşeriye olmak üzere iki kola ayrılmıştır.

Hz. Cafer-i Sâdık'ın günümüze ulaşan eserleri: 100 bölümde dini ve ahlaki sözlerin bulunduğu *Misbâhü's-şeri'â ve miftâhu'l-hakîkâ*, *Tefsîrû'l-Kur'ân*, *Kitâbü'l-Cefr*, *el Hâfiye fi'l-cefr*, *el-Hâfiye fi 'ilmi'l-hurûf* veya *el Hâfiye* adlarıyla anılan gizli ilimlere dair kitap, İnsan organlarındaki titremeler ve bunların sebep olduğu hastalıklar ile ilgili yazılmış *İhtilâcü'l-a'zâ*, tılsımdan bahseden *Heyâkilü'n-nûr*, *Havâssu'l-Kur'âni'l-'azîm*, *Esrârü'l-vahy*, *Kitâbü't-tevhîd ve'l-ihlâlce*, *Risâletü'l-vesâyâ ve'l-fusûl*, *Dua'ül-cevşen*.

Şevkî Divanı'nda Hz. Cafer Sâdık

Şevkî Divanı'nda Hz. Cafer-i Sâdık hakkında yazılmış on sekiz gazel bulunmaktadır. Şair, altıncı imam Hz. Cafer-i Sâdık için sıklıkla şu sıfatları kullanmıştır: 'alîm, 'âlim-i kâmil, 'ârif-i hikmet, 'ilm-i ahfâlara mâlik, 'ilm-i hikmet gâlibi, ahkâm-ı cihâna mâlik, âzîm, bî-mesel ü bî-akrân-ı behâ, ceb-be-ced taht-nişîn-i han-ı emîrân-ı cihân, cevâd, dürr-i şîr-i Hudâ, emîn, emîrû'l-mü'minîn-i şâh-ı cihân, esed-i kâfile-i şîr-i Hudâ, eşrâf-ı ümem, fahîm, fuhûl-i 'ulemâ, hakikat 'ilmine mahrem, hakîm, hakîmü'l-hükemâ, imâmü'l-müslimîn-i merd-i zamân, kerîm, ma'den-i kimyâyı ledün, mahrem-i râz-ı hakâyık, mâlik-i yed-i tûlâ, masdar-ı feyz-i 'ulûm, mazhar-ı sırr-ı hurûf, mürşid-i a'zâm, nokta-i ahfâda 'alîm, rahîm, sâdık-ı ehl-i vefâ, sâdiku'l-va'dü'l-emînin şu'be-i dürdânesi, sa'id, sâdis imâmü'l-hulefâ, sahî, sâhibü'l-beyt-i hüdvend, sırr-ı Hakk'ın kâtibi, sırr-ı sâdât-ı mukarreb, su'edâ-yı ebrâr, sultân-ı Hicâz, şâh-ı cihân, şânı yüce, şeh-i dergâh-ı harem, şehinşâh-ı hümâm, vâris-i sırr-ı nübüvvet ve zât-ı velâyet-i kirâm.

Cafer-i Sadık hazretleri Şevkî'nin şiirlerinde, altıncı halife imam olması, soyu temiz seçilmiş bir kişi olması, harem bölgesinin emanetçisi olması, tüm yaratılmışların Hz. Cafer-i Sadık'a hizmet için can atması, cömertlik ve ihsan sahibi bir zat olması, cifr ve kimya ilmi ile harflerin sırrına malik bir âlim olması;

Mazharı masdar-ı esrâr-ı hurûf-ı câmi'

Zâhiri bâtını ma'mûr âulemâdur Ca'fer (146/3)

Allah'a, dine ve Peygamber'e daim sadık olması; Allah'ın esmaları ve "küntü kenz" sırrına vâkıf olması; yaratılmış olan her şeyin ilminde geniş bilgi ve hüner sahibi, yed-i tûlâ olması:

Mâlik-i yed-i tûlâ her esrâr-ı âulûmda

Bî-mesel bî-akrân-ı behâ Ca'fer-ı Sâdık (249/4)

Hz. Ali'den hikmet ve ilmi devralması gibi özellikleri çerçevesinde ele alınmıştır.

Hz. Cafer'in soyunun Hz. İbrahim'den Abdimenaf'a kadar temiz bir silsileden olması onun övgüye mazhar bir yönüdür:

Ḳureyşî ' Abd-i Menâf silsile-i İbrahîm

Hâşim'e nisbete ol Ca'fer-i Şâdık akreb (74/3)

Şiirlerde diğer imamlarda da övgü sebebi olarak verilen atalar yoluyla imamet, hilafet ve risaletin sahibi olma ayrıcalığı Hz. Cafer-i Sâdık'ı öven şiirlerde değinilen bir husustur. Hz. Muhammed'in torunu olarak nübüvvetin Hz. Ali'nin torunu olarak velayetin vekili, babası Hz. Muhammed Bâkır'dan ise halifeliğin mirasçısıdır.

Vâriş-i sırrı nübüvvet ' ârifîyet muttaşıl

Ḳabe ḳavseyne dalâlet Ca'fer-i mümtâza feyz (208/3)

Dânâ-yı cihân ' ilm-i kemâl-ile nümâyân

Hem-pâ-yı velâyetde yuca Ca'fer-i Şâdık (249/3)

Hzret'ün kâ'im maḳâmıyla vekîlin isteyen

Faḥr-i 'âlem nâibî Ca' fer emîr-i ḥāna gel (293/2)

Kaynaklarda Hz. Ali'ye isnad edilen *Cifr-i câmi'* adlı tüm gizli ilimlerin bilgisinin yer aldığı kitabın Hz. Cafer'e geçtiği bilgisi vardır. İlâhi bilginin kaynağını ve cifr, kâf gibi gizli ilimleri bilen imam için şiirlerde âlim, ârif, dâna sıfatlarının kullanılması sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple Şevkî şiirlerde sık sık Hz. Cafer'in gizli sırlara malik bir imam olduğuna değinmektedir.

Cifr-i câmi' ile aḥkâm-ı cihāna mālîk

O ki her mālîk olan Ca' fer'e teslîm ü rızā

Maḥrem-i rāz-ı ḥaḳâyîḳ der-i esrār-ı ḥüküm

Dehr-i dānā-yı zamān Ca' fer'e teslîm ü rızā (51/2, 5)

'İlm-i kâf ü 'ilm-i cifrün cām'idür câmi'i

Her 'ulûm remzine a' lem Ca'fer-i Şâdîḳ imiş (188/2)

Ḥaḳ müyesser eylemiş ey Şevḳî ol 'ilmi aña

Maşdar-ı küll maşdarı Şâdîḳ o Ca' fer câmi'a (370/5)

Gizli ilimlere vâkıf, İlâhi sırları bilen gibi sıfatların yanı sıra özellikle harfler ve harflerin noktaları ile temsil edilen gizli anlamların da Hz. Cafer-i Sâdîḳ'ın ilminde bulunduğu şiirlerde altı çizilmiştir.

Kenz-i esrār ḥurûfât tılsımât-ı ḥisâb

Ḳa' rine vuşlatde ol Ca' fer-i Şâdîḳ aḳreb (74/3)

Maḫharı maşdar-ı esrār-ı ḥurûf-ı câmi'

Zāhiri bâṭını ma‘ mūr ‘ ulemādur Ca‘ fer (146/3)

Maşdar-ı esrār-ı ḥarfi menba‘ ı ḥikmet-şinās

Noḳta-i nūn kāfe maḥrem Ca‘ fer-i Şādık imiş (188/3)

İlim sahibi kişiler ve insan-ı kâmil olma yolundaki tüm müritlerin reisi Hz. Cafer-i Sâdık’tır. O İslam devletinin emiri ve hilafet sahibi imam olmasının yanı sıra âlim ve âriflerin önderi bir tarikat lideridir:

Ey re’isü’l-kümmelîn-i ‘ ârifân

Ey ‘ azîm ü Ca‘ fer-i Şādık sa‘ id (120/4)

‘ Ârif ü ‘ âlim-i Rab rāh-nümādur Ca‘ fer

Şıdkîle şādık u şıddık u şafādur Ca‘ fer (146/1)

Tekāpū eyler aña ḳuṭb u ḡavş-ı hep ricālullāh

Re’is-i ‘ ârif ü āḡāh Cenāb-ı Ca‘ fer-i ekrem (314/2)

Şevkî, şiirlerinde hakiki ilimlerin sırrına ermek isteyen kişiler için Hz. Cafer-i Sâdık’a intisap edip onun yolundan gitmeyi çözüm olarak sunmuştur:

İsteyen ma‘ rifetu’l-lāh-ı ḥaḳîḳatde ‘ ayān

Olur evvel kim hemān Ca‘ fer’e teslîm ü rızā (51/6)

Olmaḳ isterseñ eger sen āşinā-yı Ḥaḳ şıfāt

‘ İlm-i ḥikmet ḡālibi Ca‘ fer emîr-i ḥāna gel (293/4)

Elest bezminde Allah, Hz. Cafer’e siddikiyeti ihsan etmiştir. Bu sebeple imamın Sıddık lakabı, sadakatinde tam bir zat olması Şevkî’nin şiirlerinde sık sık değindiği bir husustur:

Dindi şādık şādıḳu’ş-şıddık anuñ elḳābına

Tā ezel kılu belādur Ca' fer'e şiddiyyet (99/3)

Şevkî, ahiret gününde Hz. Cafer-i Sâdık'tan şefa'at talebini ise beyit örneklerinde şu şekilde dile getirmiştir:

Kıl şefâ' at Şevkiyâ rûz-ı cezâ

Ey rahîm ü Ca' fer-i Şadık sa' id (120/5)

Maşşerûn havlinde me'mul-i şefâ' atdür anuñ

Şevkiyâ elţâf u elzem Ca' fer-i Şadık imiş (188/5)

Rûz u şeb durma temenni eyle rûhânî müdâm

Şevkî Hâk virdi saḥâvet Ca' fer-i mümtâza feyz (208/5)

Şevkî'ye şefâ' at keremin luţf u kerem kıl

Ey şân-ı yuca câh-ı 'alâ Ca' fer-i Şadık (249/5)

Kıl bu Şevkî'yi şefâ' atle bekâm ey şâhum

Ey şadık-ı ehl-i vefâ Ca' fer-i Şiddik ü emîn (342/5)

2.2.3.7. Hz. Musa Kâzım

Hayatı⁸¹

Tam künyesi Ebu Hasan Mûsâ el-Kâzım b. Câfer es-Sâdık b. Muhammed el-Bâkır'dır. İsnâaşeriyye'nin yedinci imamıdır. H. 7 Safer 128/M. 8 Kasım 745 yılında

⁸¹ Detaylı bilgi için bkz.: Muhammed Öz, "Mûsâ el-Kâzım", DİA, C. 31, İstanbul: 2006, s. 219-221.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, **a.g.e.**, s. 358-374.; Şeblenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, **a.g.e.**, s. 523-534.; Ali Toker, **a.g.e.**, s. 379-394.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, **a.g.e.**, s. 513-535.; Avni İlhan, **İmam Musa Kâzım İmam Ali Rıza İmam Muhammed Takî**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara: 2012, s. 1-33; Ali Rıza Özdemir, **a.g.e.**, s.141-155.

Ebva'da dünyaya gelmiştir. Babası İsnâaşeriye'nin altıncı imamı, annesi Hâamîde bint Sâid el-Berberiyye'dir. Künyesi Ebû'l-Hasen ve Ebû'l-İbrahim'dir. Lakapları, Sâlih, Âlim, Sabir, Emin, El-Abd'üs ve en meşhur olanı Kâzım'dır. Çocuklarının sayıları kaynaklara göre değişiklik göstermektedir. Kaynaklarda erkek evlatlarının sayısı 18-23, kız evlatlarının sayısı ise 19-37 olmak üzere muhtelifdir.

Babasının H. 148'de vefatından sonra imamet konusunda çıkan fikir ayrılıkları karşısında Hişâm b. Sâlim el-Cevâlîki, Ebû Ya'fûr Abdullah, Ubeyd b. Zûrâre b. A'yen, Cemîl b. Derrâc, Ebû Ca'fer el Afvel, Evân b. Tağlib ve Hişîm b. Hakem gibi dönemin ileri gelenlerinin desteği ile imametini ilan edip başta İsmailiyye kolunun kurucuları olmak üzere kendi dışındaki imamet iddialarını reddetmiştir.

Abbasi hükûmetine karşı barışçıl bir tavır sergilemesine rağmen çeşitli karışıklıklardan dolayı birkaç kez hapse atılan Hz. Musa Kâzım ömrünün son dört yılını mahpus geçirmiştir. Şîî kaynaklarda Harun Reşit'in hilafeti döneminde öldürtüldüğü bilgisi yer alsa da Taberî gibi Sünnî tarihçiler Hz. Musa Kâzım'ın sadece Recep 183'te öldüğünü rivayet etmişlerdir. Müntesiplerinin çoğu Hz. Musa Kâzım'ın hapiste vefat ettiğine ve imametini Hz. Ali Rıza'ya geçtiğine inansalar da Mûseviyye, Vâkıfe gibi Şîî inanışlar onun ölmediğine ve mehdi olarak indirileceğine inanmışlardır.

55 yaşında iken vefat eden Hz. Musa Kâzım, Bağdat'ın kuzeybatısındaki o dönemde Mekâribukureyş sonraları Kazımiyye diye de adlandırılan bölgeye defnedilmiştir.

Hz. Musa Kâzım'ın *Müsnedü'l-İmâm Mûsâ b. C'afer* adlı 59 hadis içeren risalesi, tıpla ilgili tavsiyelerinin yer aldığı *Tıbbü'l-İmâm Mûsâ el-Kâzım* adlı çalışması ve *Vasiyyetü'l-İmâm el Kâzım li Hişâm b. el-Hakem* adlı eseri vardır.

Şevkî Divanı'nda Hz. Musa Kazım

Divanda Hz. Musa Kazım'ı övmek için kaleme alınmış 17 şiir bulunmaktadır. Şair bu şiirlerde sırasıyla şu övgü sıfatlarını kullanmıştır: sâbî' imâmü'l-hulefâ, dest-gîr-i zu'afâ, kerîmân-ı vefâ, ibn-i şâh-ı şühedâ, re'isü's-sü'edâ, hân-ı şehinşâh-ı emîrân-ı cihân, veliyyü'r-rü'esâ, imâm âl-i Muhammed, sırr-ı Nebî, Hak müntehibi, esrâr-ı künûzât-ı İlâhî, intisâb-ı risâlet, velâyet rehber-i ser-defteri, şehinşâh-ı ma'ârif

kişveri, şeh-i yâr-i ‘ârif ü Hak, kişver-i bâtın-ı Hak, bî-mesel ü nazîr, vâris-i şâh-ı velâyet, şîr-i Yezdân-ı Hudâ, lütfu ve zühdü bisyâr, dürr-i şehvâr-ı risâlet, mahrem-i râz-ı Nebevî, sırr-ı sâdâta ehil, imâm-ı Kâzım, Hak Habîbullâ’a mensup, Es’ed-i mes’ûd-ı mergûb, yâr-ı mahbûb, sadr-ı şâhân-ı hilâfet, imâmü’l-mü’minîn, imâmü’l-evliyâ, sırr-ı zatü’l-evliyâ, emîrü’l-mü’minîn, güher-i hayru’n-nisâ, abd-i hass u kibriyâ, ibn-i şâh-ı Kerbelâ, dürr-i şehvâr-ı Muhammed, lülü’-i hass-ı Halîl, Hüseyin’ün gevheri, vâris-i Peygamber, gonca-i reyhân-ı Zehrâ, dürr-i ferzend-i ‘Alî, nûr-ı çeşm-i Câferî, münîr-i pertev-i şems-i hakîkât şehveri, nûr-ı Hakk-ı enverî, Hel-etâ sırrına mâlik, Kerbelâ sırrına mâlik, Evliyâ ve enbiyâ sırrına mâlik, ‘Arefnâ sırrına mâlik, Murtazâ sırrına mâlik.

Şevkî, Hz. Musa Kazım’ı öncelikle temiz bir soydan gelmesi ile övgüye layık görmüş ve bu düşüncesini aşağıdaki örneklerde dile getirmiştir.

Ensâb-ı risâlet halef-i aşl-ı nübüvvet

Hayrû‘n-nesebî Kâzım imâm âl-i Muḥammed (121/4)

Şevkiyâ ol eşref-i ibni ḥasîb ibni ḥasîb

Sırr-ı zatü’l-enbiyâ Kâzım emîrü’l-mü’minîn (343/5)

Ey Hüseyinün gevheri Mûsâ-yı Kâzım Ḥayderî

Vâriş-i Peygamberî Mûsâ-yı Kâzım Ḥayderî

Gönce-i reyḥân-ı Zehra dürr-i ferzend-i ‘Âlî

Nûr-ı çeşm-i Ca‘ferî Mûsâ-yı Kâzım Ḥayderî (393/1, 2)

Hz. Musa Kazım, diğer imamlar gibi “Tathir (Ahzab/33)” ve “Hel etâ (İnsan/1)” ayetlerinin muhatabıdır:

Ey ki tefsîr-i Ḥudâ-i nazm-ı celî *tathîrâ*

İbn-i şâh-ı şühedâ sābi‘ imâmü’l-ḥulefâ (30/2)

Hel-etā sırrınadur Kāzım Mūsā mālīk

Kerbelā sırrınadur Kāzım Mūsā mālīk (410/1)

Hem Hz. Ali hem Hz. Muhammed hatta Hz. İbrahim'e dayanan temiz soyu sebebiyle şiirlerde övülmüştür:

Sünbül-i bûy-i laţîf-i şāh 'Alīyyü'l-Murtażā

Verd-i muhtâr-ı gül-i hûb Kāzım-ı âl-i Resûl (294/4)

Dürr-i şehvâr-ı Muhammed lü'lü'-i hâşş-ı Halîl

İbn-i şāh-ı Kerbelā Kāzım emîrû'l-mü'minîn (343/4)

Şevkiyâ vâkıf-ı esrâr dahı mevrûş-ı Nebî

Murtażā sırrınadur Kāzım Mūsā mālīk (410/5)

İslam yolunda ümmetin önderi olan Hz. Kazım Musa için ümmet yolunun cömert, himmet sahibi, rehber kişisi olma vasıfları şiirlerde sıklıkla dile getirilen bir diğer husustur:

Kirāmı hindetü'l-ümmet Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā

Hümām-ı hindetü'l-ümmet Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā (52/1)

İmamlık Hz. Musa Kazım'a iyi bir kul olduğu için ya da kendi çabasıyla değil doğrudan Allah'tan bir ihsan atalarından miras yolu ile olarak verilmiştir. Hz. Musa Kazım'ın imameti hakkında ihtilafa düşen Şî' kesimlerin bu reddine karşı çıkar mahiyette Şevkî şiirlerde sık sık Hz. Musa Kazım'ın imamlığının hak olduğunu dile getirmiştir:

Mevrûş-ı peder Kāzım-ı Mūsā'ya imamet

İhsân-ı kader Kāzım-ı Mūsā'ya imāmet

Sa‘ yile harīs olmağıla ol ele girmez

Hakdan ki meger Kāzım Mūsā’ya imāmet (100/1,2)

Hudā lutf-ı kerem-kānından ihsān eylemiş Şevkī

İmāmetle velāyâtı Cenāb-ı sırr-ı Mūsā’ya (371/5)

Hız. Musa Kazım imamet, risalet ve velayet sırlarına vâkıf olmasının yanında İlâhi sırlara da mahrem ve hem bu dünyanın hem ilâhi âlemin tüm bilgilerine vâkıftır. Bu âlimlik yetisi ona Allah’ın bir lütfudur. Döneminin önde gelen kimselerince de ilmi, bilgisi tasdik ve takdir edilen imama tüm âlem tâbidir:

‘ Âlim ü a‘lem u esrār-ı ledünniyâta

Ezkiyâ fevr-i faṭr Kāzım-ı Mūsā bilürüz

Ḳudsiyân içre eyâ Şevkī edīb lüb-i lebīb

Şehr-yâr ‘ ârif-i Hâḳ Kāzım-ı Mūsā bilürüz (170/4, 5)

Sırr-ı ekvân-ı ḥaḳâyık ‘ ilmine āgâh velī

‘ İlm-i bâṭında baṣīr ol Kāzım-ı Mūsā imiş

‘ İlm-i ḥikmet maṣḍarıdır ‘ aḳl-ı küllün mazḥarı

Sırr-ı esrāra ḥabīr ol Kāzım-ı Mūsā imiş (189/3,4)

Vāriş-i şāh-ı velāyet şīr-i Yezdān-ı Hudā

‘ İlmi ikṣār Kāzım-ı Mūsā’ya ihsān-ı Ra’uf (229/3)

Hep gürüh-ı ‘ ârifân sālār-ı çeyş-i ṣadıkân

Perveridir perveri ‘ âlim imām-ı Kāzımın (263/3)

Hem fâni dünyada hem de ceza günü olan mahşerde Hz. Kazım Musa zayıfların yardımcısı ve günahkârların elinden tutacağı kişi, sığınağıdır:

Ey kerīmān-ı vefā sābi‘ imāmü’l-ḥulefā

Dest-gīr-i zu‘ afā sābi‘ imāmü’l-ḥulefā (30/1)

Dergeh-i ‘ālīde ‘ālā ḳadri maḳbūl u recā

Mücrimīne merḥametde Kāzım-ı Mūsā ğarīb (76/4)

Kemter-i ḥācet-deri ‘ālim imām-ı Kāzım’ıñ

Afḳarı ins ü perī ‘ālim imām-ı Kāzım’ıñ (263/1)

Şevkî de ahiret gününde imamdan yardım beklemekte, ona şefaate etmesi için dua etmektedir:

Hevl-i mahşerde yetiş destini al eyle be-kām

Şevḳî’ye ol şefe‘ ā sābi‘ imāmü’l-ḥulefā (30/5)

Şefā‘ at mahşer-i yevm-i cezāda var ümmīdi

Bu Şevḳî’nüñ mu‘īn-i ekberi Mūsā-yı Kāzım’dur (147/5)

Şāfi‘-i rüz-ı cezā ol Şevḳî’ye et nūr-ı ‘ayn

Luṭf-ı bisyār Kāzım-ı Mūsā’ya iḥsān-ı Ra’uf (229/5)

Şevkî, şiirlerinde elindeki şecere kayıtlarıyla da seyyitliğinin sabit olduğundan bahsedip ahiret gününde şefaate nail olabilmek için kendi temiz soyunu da aracı kılmıştır:

Silsilem mazbūt-ıla mensūb olubdur zātına

Ḥamdülillāh şūlb-i pāk-i Murṭazā-yı Kāzım’um

Şevkiyem bâb-ı niyâz-ı kemteriyem bî-riyâ

Âsitân-ı dergeh-i ‘âciz gedâ-yı Kâzım’um (315/3, 4)

2.2.3.8. Hz. Ali Rıza

Hayatı⁸²

Tam künyesi Ebu’l-Hasen Alî er-Rızâ b. Mûsâ el-Kâzım’dır. Babası da Ebu’l-Hasan künyesi ile tanındığı için Ebu’l-Hasan es-Sâni diye de adlandırılmıştır. İsnâaşeriyye’nin sekizinci imamıdır. Kaynaklarda doğum tarihi ile ilgili bilgiler muhtelifdir. Muhtemelen Medine’de H.153/M.770 yılında doğmuştur. Babası Hz. Musa Kazım, annesi Habeşistanlı ya da Sudanlı bir cariyedir. Lakapları Râzî, Sâbir, Vefî ve Rızâ’dır. Çocuklarının sayıları ve adları hakkında kesin bilgi yoktur.

Hz. Ali Rıza ilme çok önem vermiş Mescid-i Nebevi’de ilim meclisleri kurup hayatını ilme adanmıştır. Önceleri siyasetten uzak duran Hz. Ali Rıza, halife Me’mun zamanında siyasete karışmış ve Me’mûn’un kendisinden sonra veliaht olarak Hz. Ali’nin neslinden olduğu için kendisini tayin ettiği sözleşmeyi imzalamak zorunda kalsa da Me’mun’dan önce vefat etmiştir. Ölümü üzerine çok sayıda mersiye yazılan imamın Şîî kaynaklarında zehirlenerek öldürüldüğü bilgisi yer almaktadır.

Hadis, fıkıh ve tıp alanında çalışmaları olan Hz. Ali Rıza’ya özellikle Şîî kaynaklarda hastaları iyileştirmek, suyu altına çevirmek, duayla yağmur yağdırmak ve yaşanılacakları önceden tahmin etmek gibi birçok keramet addedilir. Bazı tasavvuf kitaplarında ünlü mutasavvıf Ma’ruf-ı Kerhî’nin hocası olduğuna dair bilgi olsa da bu bilginin güvenilirliği zayıftır.

Hz. Ali Rıza hicretin 203. yılında vefat etmiştir ve kabri Tahran yakınlarında bugün Meşhed adıyla bilinen Tus’tadır.

Hz. Ali Rıza’ya ait olduğu söylenen eserler: Tefsir, hadis, fıkıh ve akaid görüşlerinden bahsedilen *Müsned*, hadis mecmuası olan *Sahîfetü’r-Rızâ*, fikhî

⁸² Detaylı bilgi için bkz.: Ahmet Saim Kılavuz, “Ali er-Rıza”, DİA, C. 2, İstanbul: 1989, s.436-438.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, **a.g.e.**, s. 377-396.; Şeblenci, Mü’mîn b. Hasan Mü’mîn, **a.g.e.**, s. 535-557.; Ali Toker, **a.g.e.**, s. 395-414.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, **a.g.e.**, s.537-556.; Avni İlhan, **a.g.e.**, s.35-98; Ali Rıza Özdemir, **a.g.e.**, s.155-165.

görüşlere dair olan Fıkhü'r-Rızâ, tıbbâ dair bilgiler içeren *er-Risâletü'z-zehebiyye fî usûli't-tıb*, soru ve cevap risalesi *Kasâ'id fî medhi Ehli'l-beyt, el-İlel, Mahzu'l-İslâm ve şerâ'i'ud-d'in, Da'â'ül-Yemânî, İtmâmü's-ş-şeri'â, Şerâ'i'u'l-İslâm*.

Şevkî Divanı'nda Hz. Ali Rıza

Şevkî, on sekiz gazelde Hz. Ali Rıza'dan bahsetmiştir. Bu şiirlerde sekizinci imamı tavsif etmek için kullandığı yaygın sıfatlar şu şekildedir: 'anber-i Hüseyin, 'arif-i Yezdân, 'ilm-i mühr-i Süleymân'a mâlik, âl-i 'Alî, âl-i hazret-i hanedân-ı Mustafâ, âl-i Muhammed, âsumân-ı feyz-i kürsî, âşiyân-ı murg-ı kudsî, bâğ-ı vahdet bülbülü, bahr-i 'amîk, emîrân-ı cihân, emîrû'l-mü'minîn, evlâd-ı peygamber, fûnûn-ı 'ilm-i zâhir u bâtına mâlik, gül-i ra'nâ-yı 'Alî, hâdî-i ümmet, Hak habîbi, hakîkât nûr-ı şemsi, Hudâyî, imâmü'l-mü'minîn, kâmil-i ekmel velî, kenzü'l-hakîkat, kerâmetde bî-akrân, kible-nümâ, kurretü'l-'ayn-ı Habîb-i kibriyâ vü Murtazâ, mahrem-i agâh-ı gaybü'l-gayb, mahrem-i gaybü'l-guyûb, mazhar-ı esrâr-ı küll, mazhar-ı sırr-ı 'Alî, menba'ı bahr-i hidâyet, merd-i gayûr, merd-i Hak-dânâ, merd-i metîn, münîr-i pertev-i nûr-ı Hudâ, müşğ-i bûy-ı Kerbelâ, nokta-i bâ şerhine âgâh, nokta-i nûr-ı velâyet, nûr-ı hûşîd-i velâyet, re'isü'l-muttakîn, Resûlün kurretü'l-'ayn-ı ve ciğerin pâresi, sâdıkân-ı emîn, sâmin imâmü'l-hulefâ, , ser-tarîk-i reh-nümâ şâhı, sırr-ı nûr-ı Muhammed, sümbül-i reyhân-ı Zehrâ, şehsüvâr-ı er-i evliyâ şâhı, vâris-i halk-ı 'âzîm, vâris-i Peygamber-i Hak, verd-i bağ-ı gülistân-ı Rahmetenlil-'âlemîn, vuslât-ı Mevlâ'ya rehber ve zât-ı muhterem.

Hz. Ali Rıza Şevkî divanında on iki imamın sekizincisi olması; soyunun Hz. Peygamber'e dayanması, Hz. Peygamberin nebilik ve Hz. Ali'nin velilik sırlarına vâkıf olması, ümmetin hayra sevk olmasında yardımcı olması, ibadetlerinde ve inancında saf olmasıyla Allah'ın rızasını kazanması ve günahkârların ondan medet umması:

Rahm kıl ümmet-i merhûme-i gümrâhîlere

Ey Te'âlâ'ya karîn sâmin imâmü'l-hulefâ (31/4)

Hakikat ilmine, Hz. Süleyman'ın mührünün sırrına, be harfinin noktasının şerhine, zahir ve bâtın fenlere malik olması; Allah'a ulaşmada rehber ve kâmil-i ekmel bir velî zat olması:

Mükemmel kâmil-i ekmel velî mürşid-i ekber

Fenâ dârında bî-akrân kerâmaetde Rızâ meşreb (77/4)

Künûz-ı sırr-ı hikmet maḥremi āgâh-ı ḡaybû'l-ḡayb

Rumûz-ı 'ârifin ḥaḳḳan Rızâ âl-i Muḥammed'dür

Eḥadla vâşıl esrârına 'ârif 'ârif-i billah

O sırra vâḳıfın ḥaḳḳan Rızâ âl-i Muḥammed'dür (148/2,4)

A'lem ü bî-ḥarf-i şavt esrâr-ı tevḥîd 'ilmine

'Ârif-i Rabb-i celî sırr-ı 'Alî ḥan-ı Ḥabeş (190/2)

İlm-i 'irfân-ı ḥaḳîkatde Rızâ baḥr-i 'amîḳ

Sırr-ı esrâr-ı hüviyyetde Rızâ baḥr-i 'amîḳ

Zâhir ü bâtın-ı bî-ḥadd-i kinâr 'ilmine ol

Rûkn-i erkân-ı şerî'atde Rızâ baḥr-i 'amîḳ (251/1,2)

Şevkî, Hz. Ali Rıza'yı övdüğü şiirlerde diğer imamlarda olduğu gibi onun Kureyşli Haşimoğullarından olması ve soyunun temizliğinden bahsetmiştir. Bir şiirinde de Hz. Ali' ve Hz. Fatıma'ya kadar tüm dedelerini saymıştır.

Emîrân-ı cihân Şevkî Kureyşî Hâşimîlerden

İmâmü'l-mü'minîn ḥaḳḳan Rızâ âl-i Muḥammed'dür (148/5)

Betül-i ğonce-i ra' nā vü bŭy-ı merd-i Hâk-dānā

İrişmiş sünbül-i zibā ' Alī ' alā Rızā'yuz biz

Hasan hulk-ı Rızā şāh-ı şehīd-i Kerbelā-yı zāt

' Aliyyü ' Ābid ü Bākır ' Alī ' alā Rızā'yuz biz

Dağı Ca' fer'le Mūsā'yı iki merd-i cihāngirden

İrişmiş bir gül-i ra' nā-yı ' Alī ' alā Rızā'yuz biz (171/2-4)

Hak imam olan Hz. Rıza'dan Allah'ın razı olması şiirlerde ismiyle de söz oyunu yaparak sık sık dile getirilmiştir:

Geldi hem ism-i müsemmāsına taṭbīkī ḥaḳḳan

Ki razı ḥān-ı Rızā cevheridür şāhib-i ḥavz (210/4)

Rızā ism-i müsemmāsına taṭbīk eylemiş Bārī

Şefā' at isterisen Şevkiyā bāb-ı Rızā'ya gel (295/5)

Şöhret-i elḳābına dindi Rızā ' Alīyyü'r-Rızā

Ol Rızā ḥaḳḳa Rızā'ya dā'imā yāver ' Alī (395/4)

Hz. Ali Rıza'ya imamlık gibi sırlar ilmine sahip olma da Hz. Ali'den miras olarak aktarılmıştır.

Vuşlat-ı Mevlā'ya rehber ' an-müselsel muttaşıl

Maḥrem-i ğaybü'l-ğuyüb kenzü'l-ḥaḳīḳatdür Rızā (53/3)

' Ārif -i Rabb-i kerīm vāriş-i Peyğamber-i ḥaḳ

Şeh-i zīşān-ı Rızā cevheridür şāhib-i ḥavz (210/3)

Aña telkîn-i ‘Alî feyzidür ‘an-silsiletin

Bu füyûzât-ı tarîkatde Rızâ baħr-i ‘amîķ (251/3)

Hz. Ali Rıza, âlim bir kişi olmasının yanında din yolunda ayakları hep yere sağlam basan ve takva sahibi bir kuldur:

Aħsen-i takvaya mazhardur vücūd-ı nūr-ı ‘ayn

Sırr-ı Hāk keşf-i necât ile Rızâ’dur muttaşîf

Dîn-i aħkām u şalâbetde kamu merd-i metîn

Her ħuşûş içre şebât ile Rızâ’dur muttaşîf (230/2,4)

Şevkî ahiret gününde Allah’ın ondan razı olduğu Hz. Ali Rıza’dan günahlarının affı için dua ve şefaet ister:

Raħm kıl ümmet-i merħūme-i gümrahîlere

Ey Te‘alâ’ya qarîn şâmin imâmü'l-ħulefâ (31/4)

Şevķiyâ eyle ricâ afvıñı ol sādâtđan

O kerem-kân-ı Rızâ cevheridür şâhib-i ħavż (210/5)

Sürüp rüyîñi dergâha şefâ‘ at kıl talep Şevķî

Mürüvvet merħamet kâna ‘Alî şâh-ı Rızâ mâlik (262/5)

Şevķî dergâhına her demde ricâ nâz u niyâz

İder aħşâm u şabâ bâb-ı Rızâ ħâdimiyem (316/4)

Olur ol Şevķi’ye şâfi‘ o şâfi‘ ibn-i şâfi‘ dir

Velâyetden gelen şol k  l Rızâ'dur '  rif-i Yezd  n (345/5)

2.2.3.9. Hz. Muhammed T  k  

Hayat  ⁸³

Tam künyesi Eb   Muhammed b. Al   er-R  z   b. M  s   el-K  z  m b. Ca'fer es-S  d  k'tır.   snaa  eriyye'nin dokuzuncu imamıdır. H. 19 Ramazan 195/M. 15 Haziran 811 yılında Medine'de dünyaya gelmiştir. Babası Hz. Ali Rıza, annesi Sudan asıllı, Hz. Muhammed'in eşi Mariye'nin kavminden olduğu rivayet edilen Sebike'dir. Lakapları T  k  , Cev  d, M  nteceb, Nec  b, Murtaz   ve K  n  'dir.

Hz. Musa Kazım vefat ettiğinde henüz yedi yaşında olduğu için dönemin önde gelenlerinden bazıları, Hz. Muhammed Tak  'nin halifeliğini kabul etmemiş, Zeyd   ve Sunn     vrelere katılmışlardır. Bazıları Müslümanlar yaşı küçük olduğu için Hz. Muhammed Tak   yerine, Hz. Musa Kazım'ın kardeşi Ahmed b. Musa'yı imam olarak kabul etmişlerdi. hatta Hz. Musa Kazım'ı son imam olarak kabul edip bir gün dünyaya yeniden döneceğine inanan vakfiyyeye iştirak eden gruplar da olmuştur. Bu düşünceyi besleyen en önemli faktör, imamete gelecek kişinin önceki imamdan z  h  r   ve b  t  n  ilimler alması gerektiğine inanmalarıdır. Hz. Muhammed Tak   henüz dört yaşında iken Horasan'a gittiği için ondan feyizlenmesinin mümkün olmadığını düşünenler olduğu gibi, onu imam olarak tanıyanlar sadık rüya, ilham ya da melekler vasıtasıyla bu ilim mirasını devralabilece  ini ileri sürmüşlerdir.   snaa  eriyye müntesipleri bu ikinci görüş savunmuş olup henüz olgunluk çağına gelmeden Hz. Muhammed'e iman eden Hz. Ali'yi örnek göstererek Hz. Muhammed Tak  'nin imamamlı  ını meşru kılma çabasında olmuşlardır.

Babası Hz. Ali'nin vefatından sonra halife Me'mun Hz. Muhammed T  k  'yi Medine'den Bağdat'a getirmiş ve onu kızı   mm  'l-fazl ile evlendirmiştir. Bu evlilikten onuncu imam Ali el-H  d  , M  s  , F  t  ma ve   m  me dünyaya gelmiştir.

⁸³ Detaylı bilgi için bkz.: Mustafa   z, "Muhammed el-Cev  d", **D    **, C. 30,   stanbul: 2005, s.514-515.; Abdullah el-Faruk   el-M  ceddid  , **a.g.e.**, s. 397-408.;   blenci, M  'm  n b. Hasan M  'm  n, **a.g.e.**, s. 558-569.; Ali Toker, **a.g.e.**, s. 415-425.;   eyh Müfid Muhammed b. Numan, **a.g.e.**, s.557-574.; Avni   lhan, **a.g.e.**, s.99-110; Ali Rıza   zdemir, **a.g.e.**, s.165-176.

H. Muhammed Takî Abbasi halifesi Mutasım zamanında, H.30 Zilkâde 220/M. 25 Kasım 835 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir. Şîî kaynaklarında 25 yaşında iken zehirlenerek öldürüldüğüne dair bilgiler yazsa da bu zayıf bir rivayettir. Kabri Kureyş, Kazımeyn mezarlığında dedesi H. Musa Kazım'ın yanındadır.

H. Muhammed Takî'nin günümüze ulaşan dağınık haldeki rivayetleri Azîzullah Utâridi tarafından H.1381/M.1962 yılında *Müsnedü'l-İmâm el-Cevâd* adıyla toplanıp kitap haline getirilmiştir.

Şevkî Divanı'nda H. Muhammed Takî

Şevkî Divanı'ndaki 17 gazelde H. Muhammed Takî'nin övgüsüne yer verilmiştir. Şevkî, imamı methederken şu sıfatları kullanmıştır: sâdât-ı kirâm, şâh-ı a'zâm, hak velî, nâr-ı düzehden emîn, fâtih-i bâb-ı harem, mültezîm-i kân-ı matâf, sâhibü'l-beyt-i harâm, tâsi' imâmü'l-hulefâ, der-i makbûl-i du'a, gül-i reyhân-ı sabâ, Takîü's-süedâ, cevher-i ferd-i Hüseyin, zî-betül-i Zehrâ, sırr-ı mahbûb-ı Hudâ, zümrüd-i hass-ı necef, cevherü'l-ehl-i behâ, miftâh-ı gayb, kenz-i mahfî tılsımı, semme vechullâha 'ârif, nokta-i sırâ hâbir, gülistân-ı hakikat gül-i gülzârı, reyhân-ı hüviyyet ter-i ezharı, dâna-yı cihân, ser-kafîle-i âgâhîlerin pîşrevi, râz-dâr-ı Hudâ, ibn-i güher Ahmed-i Muhtar, lutf u ekrâm-ı Hudâ, yâdigâr-ı Murtazâ, cemî' râza mahrem, tamm-ı mükemmel, a'lam-ı a'zâm, imâmü'l-müslimîn, ma'rûf-ı Kureyşü'n-neseb, vâris-i hâtem, ser-i 'irfân-ı ümem, menbâ'ı cûd-ı kerem, zübde-i hâlis-i şehvâr-ı Nebî, gevher-i hass, sırr-ı şâhân-ı harem, ehl-i ihsân-ı himem, mahrem-i sırrı 'Alî, pîş-i 'irfân-ı kadem, emîrû'l-mü'minîn şâhı, imâmü'l-müslimân şâhı, re'isü'l-müttakîn şâhı, velîyyü'l-efhâmîn şâhı.

İmam Muhammed Takî, şiirlerde öncelikle soyunun H. Ali'ye, H. Muhammed'e ve oradan H. İbrahim'e dayanması; Kureyşli olması ve Haşimoğulları'ndan beni Adnan kabilesine mensup olması gibi somut nesep özellikleriyle övülmüştür. Bu hususiyetin görüldüğü şiirlerdeki örnekler:

İstifâza ced-be-ced 'Adnân Halîlullâh'a dek

Ol Hasan hulk-ı Rızâdan'dur Takî'ye imtiyâz (172/2)

Ḥalīlullāh'a şulben müntehīdür min benī 'Adnān

Nesīb ü eşref ü ekrem Takī'dür a'lem ü a'zam (317/3)

Ced-be-ced muttaşıl 'an silsile-i muhtāra

Nebī āl-i 'abā şāh-ı Takīü's-süedā (54/3)

Budur ey Şevkiyā evlād-ı ahfād-ı Habībullāh

Nübüvvet mihr-i hātemden Takī'ye iftiḥāriyyet (102/5)

Ferzend-i Rızā ibn-i Mūsā vāriş-i *levlāk*

Aşlāb-ı ṭahāretde Tākī tamm u mükemmel (296/4)

Kureyş soyundan olan Hz. Takī aynı zamanda Kureyş'in imamı olmasıyla şerefendirilmiştir. Babası vefat ettiğinde henüz yedi yaşında olan imam, dönemin önde gelen bazı kişileri tarafından yaşı küçük olduğu gerekçesiyle imamlığa uygun görülmemiştir. Amcasını imam kabul eden bu kesme cevaben Şevkî, Hz. Takī'nin layıkıyla Kureyş'e imam olduğunu şiirlerinde vurgulamıştır:

Şevkî ta'yîn-i imām oldı Kureyş'e maḥşüş

Hakḫ ḥaḫīkatde imām tāsi' imāmü'l-ḥulefā (32/5)

İmāmān-ı bu ol işnā 'aşer ma'rūf Kureyşīler

Biri de nesl-i Hāşim'den Takī'ye iftiḥāriyyet (102/4)

İmāmü'l-müslimīn ma'rūf-ı Kureyşü'n-neseb ḥaḫḫan

Hakḫīkat vāriş-i hātem Takī'dür a'lem ü a'zam (317/2)

Şevkî şiirlerinde, yukarıdaki gibi soyunun nesiller boyunca temiz devam etmesi ve imam olmasının yanında tabiîn, tebe-i tabiîn gibi terimleri de kullanarak aynı

zamanda hadis ravisi âlim bir zat olan da Hz. Muhammed Takî'nin bu özelliğini de şu şekilde vurgulamıştır:

Tābi' in-i tābi' o metbū' -ı cihān-ārādur

Ba' de aşhāb-ı fiḥām tāsi' imāmü'l-ḥulefā (32/2)

Tābi' le imām müctehid-i ba'd-ı şaḥābi

Bir bende-i ḡilmānıdur şāh Taḳī'nüñ (284/4)

Hz. Takî şiirlerde, bazen Hz. Peygamber'in bahçesinin gülü, Hz. Zehra'nın temiz soyundan bir çiçek ya da kıymetli bir mücevher olarak tavsif edilmiştir:

Gülşen-i bāḡ-ı nübüvvetde açılmış bir nev

Gül-i reyḥān-ı şabā şāh-ı Taḳīü's-süedā

Cevher-i ferd-i Ḥüseyn dürr-i Betül-i Zehrā

Sırr-ı maḥbūb-ı Ḥudā şāh Taḳīü's-süedā (54/2, 4)

Şükūf-i verd-i fıtratdan ve reyḥānī velāyetden

Resūlullāh-ı ekremden Taḳī'ye iftiḥāriyyet (102/3)

Gülistān-ı ḥaḳīḳat gül-i gülzār-ı Taḳī'dür

Reyḥān-ı hüviyyet ter-i ezhārı Taḳī'dür (150/1)

Emīrū'l-mü'minān bāḡ-ı Betül-i ḡonce-i verdi

Nihāl-i serv-i ḥūb-ı ıtrī Taḳī'dür ibni şāhib ḥavż (211/2)

Zümrüd-i ḥāşş-ı Necef zātı me'ādinde şerīf

Cevherü'l- aşı-ı behā şāh-ı Takīü's-süedā (54/50)

Hāzin-i ' aşk-ı haķıķat menba' ı baħr-i ledün

Dürr-i le' alı-i zātıdur Takı miftāh-ı ğayb (78/2)

İlmin kapısı olan Hz. Ali'nin torunlarından olan Hz. Takı, ilmi Hz. Ali'den miras almıştır. Dedesi Cafer-i Sadık gibi cifr ve huruf ilmine de vâkıftır. Şiirlerde bu vasıfları şu şekilde geçmektedir:

' An be-cedd-i vāriş-i şāh-ı velāyet tuhfesi

Yādigār-ı Murtażā'dur bā Takı'ye ' ilm-i kāf

Degme bir ferde müyesser olmadı bu ' ilm-i ser

' An verāş-ı muktefādur bā Takı'ye ' ilm-i kāf (231/3, 4)

Künüz-i sırr-ı esrār-ı ledünni ' ilmine mālİK

Ricāl-i ' ālemın şāhı Takı'dür mürşid-i a' zām

Hidāyet menba' ı feyzi der-i esrār-ı ğaybü'l-ğayb

Re' isü'l-müttaķın şāhı Takı'dür mürşid-i a' zām (412/2, 3)

Şevkî Divanı'ndaki 78. şiir Hz. Takı'yi anlatan “miftah-ı gayb” redifli bir gazeldir. Bu redifin seçilişi süphesiz tesadüf değildir. Halifeligi sırasında kendini siyasetten ziyade ilme adamayı seçmiş imam Takı, hem Allah'ın ve ayetlerinin hikmetlerine hem de tasavvuf sırlarına vâkıf, gizli ilimlere maliktir. Bu yönü beyitlerde aşağıdaki şekilde vurgulanmaktadır:

Semme vechullāha ' ārif nokta-i sırra ħabır

' İlm-i aḥfā münşātıdur Takı miftāh-ı ğayb (78/3, 4)

Ṭarīkat pīşvāsı maḥrem-ı sırr-ı ledünniyyet

Ḥaḳīkat dāniş-i evvel Taḳī'üd-dīn imām bāşed (123/3)

Ḥaḳīkat ma'rifet sırrı ṭarīkat cümle bi'l-mevcūd

Ledün 'ilminde ser molla Taḳīyyü'd-dīn imāmü'l-Ḥaḳ

'Ulüm-ı cifr ü esrār-ı ḥurūfāt-ı ledünni kāf

Rumūz-ı nokṭada yektā Taḳīyyü'd-dīn imāmü'l-Ḥaḳ (252/2)

Rumūz-ı nokṭaya maḥrem Taḳī'dür a'lem ü a'zam

Künūz-ı vaḥdete mülhem Taḳī'dür a'lem ü a'zam (317/1)

Sarāy-i lī-maallāhī Şevkī sırr-ı vaḥdetde

Ḥaḳīkat Ḥaḳ-ile hemdem Taḳī'dür a'lem ü a'zam (317/5)

Maḥrem-i sırr-ı 'Alī vākıf-ı āgāh-ı Nebī

Pīş-i 'irfān-ı ḳadem ḥaẓret-i sulṭān-ı Taḳī (384/4)

Atalarından miras olarak gelen âlimlik vasfı, ilahi hazinelerin anahtarına sahip olması, manevi ilimlerde derin bilgi sahibi olması sebebiyle döneminin ve sonrasının bilginleri tarafından imam Takî'nin hürmet görmesi ve âlimlere öncü olması Şevkî'nin şiirlerinde değinilen diğer konulardır.

Ser ḳafile-i āgāhilerün pīşrevidür

Rāz-dār-ı Ḥuda maḥrem-i esrārı Taḳī'dür

Mecmū' -ı ricāl-i ğayb aña 'izzetle tekāpū

Eyler ki o kim ḳafile-i ikbār Taḳī'dür (150/3, 4)

Bilürler ‘ârifi dānāyı hikmetler ne miqdardur

Anuñ ‘arş-ı berîn kadri Taķi’dür ibni şāhib havż (211/3)

Gürüh-ı ‘ârif-i Yezdān Taķi bābındadur yeksān

Ḳamu ğavş-ı ricāl ezmān Taķi bābındadur yeksān

Cemī‘ i müttaķi şūfī vüru‘ ehl-i ulu’l-ebşār

Ma‘ ârif zümresi her ān Taķi bābındadur yeksān (346/1, 2)

İmām u kuṭb u abdāl-ı cihān mecmū‘ ı üçyüzler

Ricālü’l-ġayb-i evtādān Taķi bābındadur yeksān

Hezār şad sad Cüneyd ü Bāyezid ü Nūrî’ler ey Şevķi

Ḳamu ğavş-i ricāl ezmān Taķi bābındadur yeksān (346/4, 5)

Divanda methedilen her bir şahsa olduğu gibi Şevķî, Hz. Muhammed Takî’ye de dua etmekte, ondan manevî yardım ve ihsan beklemektedir. Şevķî’nin samimi bir dille şefaât beklediğini aşağıdaki örneklerde görebiliriz.

Bu Şevķi ‘âciz ü bî-çāreye maḥşerde ol şāfi‘

Yetiş imdādına sen gel Taķi’üd-dīn imām bâşed (123/5)

Şevķi saña olmaz mı şefi‘ i rûz-ı cezāda

Ol ibn-i güher Aḥmed-i Muḥtār Taķi’dür (150/5)

Çünkü bunlar olur elbet sebeb-i maġfiretüñ

Ağlaya yalvara var şāh-ı Taḳıyyü'd-dīne

Sürinüp dergeh-i dīvānına göz yaşı döküp

İñleye sızlaya var şāh-ı Taḳıyyü'd-dīne

Şevkī bir çāre kılar derdüñe ol anca senüñ

Āh vāh eyleye var şāh-ı Taḳıyyü'd-dīne (373/3-5)

İder elbetde saña Şevkī şefā' at ne gümān

Menba' -ı cūd-ı kerem ḥazret-i sultān-ı Taḳī (394/5)

Yüz süren dergeh-i ālāsına maḳşūda irür

Ehl-i iḥsān-ı himem ḥazret-i sultān-ı Taḳī (394/4)

2.2.3.10. Hz. Ali Nâkî

Hayatı⁸⁴

Tam künyesi Ebu'l Hasan Alî b. Muhammed el-Cevâd b. Alî er-Rızâ el Hüseyinî el-Askerî 'dir. İsnâşerîyyenin onuncu imamıdır. H. Recep 214/M. 829 yılında Medine yakınlarındaki Sureyya köyünde dünyaya gelmiştir. Babası dokuzuncu imam Hz. Muhammed Tâkî'dir. Kaynaklarda annesi hakkında iki rivayet bulunmaktadır. Bunlara göre annesinin Semâne/Süsen adında Mağribli bir cariye ya da halife Me'mûn'ın kızı Ümmü'l-Fazl olduğu rivayet edilir. En meşhur lakapları Hâdî ve Nakî'dir. Diğer lakapları Nâsih, Fettâh, Emîn, Âlim, Tayyib ve Murtaza'dır. Askerî bir şehir olan Samerra'da babası Hz. Muhammed Takî ile altı yıl yaşamıştır.

⁸⁴ Detaylı bilgi için bkz.: Ahmet Saim Kılavuz, "Ali el-Hâdî", **DİA**, C. 2, İstanbul: 1989, s.394-395.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, **a.g.e.**, s. 409-420.; Şeblenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, **a.g.e.**, s. 570-576.; Ali Toker, **a.g.e.**, s. 426-436.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, **a.g.e.**, s. 575-586; Ali Rıza Özdemir, **a.g.e.**, s.179-191.

Babası vefat ettiğinde yaşı küçük olmasına rağmen, kardeşi Musa'yı kabul eden küçük bir grup dışında, İsnâaşeriyye Şiası tarafından imamlığı kabul edilmiştir.

Hasan el-Askerî, Hüseyin, Muhammed, Cafer ve Âişe adlarında altı evladı olan imam Hz. Ali Nakî'nin soyu sekizinci kuşakta Hz. Fatıma ve Hz. Ali'ye ulaşır.

Fıkıh âlimi olan imam, halife Vâsik ve Mu'tasım devirlerinde Medine'de ömrünü zühd ve takva içinde ilimle uğraşarak Kur'ân, hadis, akaid ve fıkıh dersleri vermiştir. Şiîler kaynaklarda avcuna aldığı taşları altına çevirmesi, çok sayıda yabancı dili konuşabilmesi, olağanüstü doğa olaylarını ve vadesi yaklaşan insanların ölüm zamanını önceden bilmesi gibi kerametleri ile övülmüştür.

Hz. Ali Nakî'ye nispet edilen eserler: *Risâle fi'r-red 'alâ ehli'l-cebr ve't-tefvîz, Kıtâ min ahkâmî'd-dîn, Mübâhasâtü Yahyâ b. Eksem'dir.*

Şevkî Divanı'nda Hz. Ali Nakî

Şevkî Divanı'ndaki 18 şiirde Hz. Ali Nakî'nin övgüsüne yer verilmiştir. Şiirleride Hz. Ali Nakî için yazılan na'tlerde kullanılan sıfatlar şu şekildedir: 'aşer imâmü'l-hulefâ, sırr-ı esrâr-ı 'azîm, tâc-dâr-ı ümem, cevâd ibn-i kerîm, sâhib-i beyt-i harem-i muhterem, eşref-i kân, imâmü'l- Hak, hilâfet tahtına elyâk, meh-i burc-i sa'âdet, mahzen-i esrâr-ı gaybü'l-gayb, fakr-ı tam, evlâd-ı Nebî, vâsıl u aslı tahiyyât, ma'den-i hass-ı lü'lü'-i nübüvvet, sultân-ı âlem, mu'azzam, muhterem, mufahhâm, vâris-i hâtem, emîrû'l-mü'minîn, veliyyü'l-a'zam-ı 'âlem, habl-i metîn, evlâd-ı şah-ı Murtazâ, 'abd-i hass-ı Huda, ehl-i takvâ, imâm-ı nesl-i Kureys, şöhet-i zî-şânile müşerref, sâdiku'l-va'du'l-emîn vârisi, Hak Resûlü's-sakaleyn vârisi, bergüzâr-ı Nebevî Murtazavî, ceddü'l-Hüseyin vârisi, şehinşâh-ı harem vârisi, eşref-i kevn ü mekân, Nakî-i keremkân, Cenâb-ı şâh-ı Nakîyyü'd-dîn, nesebi serve-i sultan-ı risâlet, zübde-i lü'lü-i lâlâ-yı velâyet şâhı, ibn-i şerîf ibn-i şerîf ibn-i şerîf, nûr-ı 'ayn-ı Mustafâ, sırr-ı zât-ı Murtazâ, verd-i şâh-ı Kerbelâ, gonca-i bâğ-ı betül-i sünbül-i 'Aliyyü'l-Murtazâ, sırr-ı esrâr-ı tarikat perveri, 'ârif-i 'âlem, kulzüm-i sırr-ı hidâyet, menbâ-i feyz-i kerâmet, emîrû'l-mü'minîn, tâc-ı hâkân-ı hüviyyet, imâmül-müslimîn, âl-i ahfâd-ı cenâb-ı Rahmetenlil-'âlemîn, mazhar-ı sırr-ı hakâyık, menba'ı feyz-i sa'âdet, şâh-ı cihân.

Hız. Ali Nakî'nin övüldüğü şiirlerde göze çarpan ilk övgü sebebi diğerk imamlarda da olduğu gibi onun temiz bir soydan gelmesidir. Hem anne hem de babası aracılığıyla seyyid olan imamın bu vasfı şiirlerde şu şekilde ele alınmıştır:

Şevkî bu şerâfet oña 'an silsiletendür

Ümmü vü ebi Nakî ve aşl aşl-ı tahâret (76/5)

Betül-i gonce-i eczâ-i Peyğamber'den ol bir cüz

Veliyy ü a'zam-ı 'âlem Nakî sultân- ı 'âlemdür (151/4)

Emîrû'l-mü'minîn emri hilâfetle o kim Şevkî

İmâmü'l-milletü ve'd-dîn cenâb-ı şâh Nakîyyü'd-dîn (348/5)

Yukarıda övgü ile bahsedilen bu pak soy, hiç şüphesiz hem Hz. Muhammed hem de Hz. Ali'ye dayanması sebebiyle kıymetlidir. Bu durum Hz. Ali Nakî'nin hem nübüvvet hem de velayet mirasçısı olduğuna delildir. Bu husus beyitlerde aşğıdaki şekilde kaleme alınmıştır:

'Urûk-ı ceddi pâkiñde velâyet hem nübüvvet var

Ne devlet devlet-i a'zam Nakî sultân- ı 'âlemdür (151/3)

Fahr-i 'âlem Muştafâdan'dur Nakî'ye imtiyâz

Şâh-ı merdân-ı Hudâ'dandur Nakî'ye imtiyâz (173/1)

Mağlûk-ı Hudâ her ne ki var cüz-i Nebî

Âdemde Nakî şöhet-i zî-şân-ile müşerref (232/3)

Hız. Ali Nakî'nin silsilesinin Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Rıza, Hz. Musa Kazım, Hz. Cafer Sadık, Hz. Muhammed Bâkır, Hz. Zeynelabidin aracılığıyla Hz. Hüseyin'e dayandığı da şiirlerde bahsedilen bir diğerk husustur:

Ḥazret-i Zeynü'l-‘abā Bākır Muḥammed müctebā

Ca‘fer-i Şādık Mūsā’dandur Nakî’ye imtiyāz

Nūru Aḥmed’le Taķī’den ‘an müselsel muttaşıl

Ol imām ‘Alī Rızā’dandur Nakî’ye imtiyāz (173/3, 4)

Ḡonce-i bāğ-ı Betül sünbül-i ‘Aliyye’r-Rıza

Verd-i şāh-ı Kerbelā’dur ḥazret-i şāh-ı Nakî

Cevher-i Ca‘fer Muḥammed Kāzım-ı Mūsā velī

Lü’lū’-i Zeynü’l-‘abā’dur ḥazret-i şāh-ı Nakî (396/2, 3)

Babası vefat ettiğinde yaşı henüz küçük olan Hz. Nakî’nin imamlığı, döneminde bazı kesimler tarafından kabul edilmemiştir. Bu sebeple onun imamlığının kesin ve hak olduğu Şevkî’nin şiirlerinde üzerinde durduğu bir diğer konudur:

Çünkü ol eşref-kān anlar ile buldı şeref

Min ḳadīmān-ı ḳadīm ‘āşer imāmü’l-ḥulefā (33/4)

Müselsel muttaşılı’l-ḥaḳ imāmü’l-ḥaḳ Nākî ḥaḳḳan

Muḥaḳḳaḳ müttefik muṭlaḳ imāmü’l-ḥaḳ Nākî ḥaḳḳan (55/1)

Şevķi bu imāmāna verāşet bu münāsib

Ḥātemde Nakî şöhret-i zī-şān-ile müşerref (232/5)

Hz. Ali Nakî de diğer imamlar gibi kâinatın sırlarına vâkıf, gizli ilimleri bilen, Hz. Ali’den ilmin kapısı olma mirasına sahip olmuş arif ve kâmil bir kişidir. Şevkî’nin şiirlerinde özellikle ledünni ilimlerin sırlarına mazhar olması onun övgüye layık olmasına sebep olarak gösterilmiştir:

Meh-i burc-i sa‘ âdet mahzen-i esrâr gaybü’l-gayb

Bu sırr a‘ mālara muğlaḳ imāmü’l-ḥaḳ Nākî ḥaḳḳa (55/4)

Ne ki var ḥikmet-i ḡayb anlara bildürdi Ḥudā

‘ İlm-i aḥkām-ı ḥafā eyle Nākî’den maṭlûb

Cifr-i esrâr ḥurûf nokṭa-i mermûz-ı ledün

‘ İlm-i elvāḥ-ı ḳazā eyle Nākî’den maṭlûb (79/3, 4)

Mazḥar-ı esrâr yā *ulû’l-el-bāb*

Ehl-i vürü‘ u taḳvā Nākî imiş (191/4)

Cāh-ı fenā ṣehr-i ten külli fenāya virip

‘ Ahd ü imānu ḡarīb Nākî-i ‘ amîḳ ü ‘ ariz (212/4)

Sırr-ı esrâr-ı ṭarîḳat perveri Nākî imām

‘ Ārif-i ‘ ālem fenādur ḥazret-i ṣāh-ı Nākî (396/4)

Ḳulzüm-i sırr-ı hidāyetdür Nākî ṣāh-ı cihān

Menba‘ -ı feyz-i sa‘ âdetdür Nākî ṣāh-ı cihān (413/1)

Şevkî’nin bu şiirleri kaleme almasındaki en önemli gayelerden biri olan övülen kişiden şefaattalebinde bulunması hususu Hz. Ali Nakî için de geçerlidir. Hatta “şāh-ı Nākî’dür melce’üm” redifli gazeli boyunca şair mahşer gününün ve cehennemin azabından imam Ali Nakî’ye sığınmıştır. Bu konunun ele alındığı örnekler:

Şefā‘ at dest-būs it Şevḳiyā ol zāt-i pākînden

O zi-luṭf u kerem efḥam Nākî sultān-ı ‘ ālemdür (151/5)

Şevkî saña olur şâfî' -i maḥşer
Ki ol saḥî vü vâlâ Nakî imiş (191/5)

Şol ki ol yevmü'n-nüşûr şâh-ı Nākî'dür melce'üm
Ḥaşr ü neşr nefḥ-i şûr şâh-ı Nākî'dür melce'üm

Ol şırâtdan maḥşer-i kübrāya dek ḥalk fevc fevc
Eyler iken kim 'ubûr şâh-ı Nākî'dür melce'üm

Şevkiyâ bunlar-durur kân-ı şefâ' at ma' deni
Ḥaşr u neşr-i nefḥ-i şûr şâh-ı Nākî'dür melce'üm (318/1, 2, 5)

2.2.3.11. Hz. Hasan Askerî

Hayatı⁸⁵

Tam künyesi Ebû Muhammed Hasan b. Alî el-Hâdî b. Muhammed el-Cevâd et-Takî'dir. İsnâaşeriyye'nin on birinci imamıdır. H. 232/M. 546 yılında Medine'de doğmuştur. Annesi Ümmü'l-Veledi babası ise imam Ali Nakî'dir. Abbasi halifesi Mütevekkil Alellah'ın davetiyle babasıyla birlikte Askerî Samerra'ya giden Hz. Hasan Askerî hayatı boyunca burada yaşadığı için Askerî lakabını almıştır. Ayrıca Sirâc, Sâmit, Zekî, Nakî, Refîk, Hâdî ve Hâlis gibi lakaplar ile de bilinmektedir.

Babası vefat etmeden dört ay önce kendisini imam tayin etmiştir. İmam Ali Nakî vefat ettikten sonra Askerî'nin küçük kardeşi Ca'fer imamlığını ilan etmiş fakat rağbet görmemiştir. İmâmler'i gözlemlemek için küçük yaşta babasıyla Samerra'ya

⁸⁵ Detaylı bilgi için bkz.: Hamid Algar, "Hasan el-Askerî", *DİA*, C. 16, İstanbul: 1997, s. 289.; Abdullah el-Farukî el-Müceddidî, *a.g.e.*, 421-430.; Şebenci, Mü'min b. Hasan Mü'min, *a.g.e.*, s. 576-582.; Ali Toker, *a.g.e.*, s. 437-447.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, *a.g.e.*, s. 587-602; Ali Rıza Özdemir, *a.g.e.*, s. 191-203.

gelen imam, babasının vefatından sonra siyasi işlerden uzak dursa da babasının yakın arkadaşı Ebû Amr Osman b. Saîd el-Ömerî için imama verilmesi gereken humus vergisini İmamîlerden toplama görevini sürdürmüştür. İmam, altı yıl süren imam H. 260/M. 874 yılında hastalanıp vefat etmiştir. Şîî kaynaklarda imamın halife Mutemid-Alellah tarafından zehirletildiği bilgisi vardır. Kabri hayatının da geçtiği Bağdat yakınlarındaki Samerra'da bulunmaktadır.

H. Hasan Askerî'nin vefatından sonra geride erkek evlat bırakmadığı bilgisi İmamîlerin başlarda on dört ya da on beş fırkaya bölünmesine sebep olmuştur. Bu fırkalardan bazıları bizzat Hasan Askerî'nin vefat etmeyip gaybete girdiğine ve mehdî olarak tekrar teşrif edeceğine inanmışlardır.

Rum veya zenci asıllı olduğu rivayet edilen Nercis adlı bir cariyeye kendisinin Hasan Askerî'den olan bir erkek evladı olduğunu, adının Muhammed el-Mehdî olduğunu ilan ettiğinde H. Hasan Askerî'nin teyzesi Hakime bint Cevad ve dört başka kişi daha ona şahitlik etmiştir. Bu açıklamadan sonra İmamîler arasındaki ayrılıklar sona ermiştir. Şîî bazı kollar Askerî'nin ölmeyip gaybete girdiğini ve tekrar zuhur edeceğine inansa da büyük çoğunluk sonuncu imam H. Muhammed Mehdî el-Muntazar'ı kabul etmiştir.

Eserleri: *Tefsîrû'l-İmam el-Hasan el-Askerî, Kitâbühü (aleyhisselam) ilâ İshâk b. İsmail en-Nîşâbûrî, Mâ ruviye 'anhü mine'l-mevâ'izi'l-kısâr ve Risâletü'l-menkabe'dir.*

Şevkî Divanı'nda H. Hasan Askerî

Şevkî Divanı'nda H. Hasan el-Askerî'yi övmek için yazılmış 17 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerde imamı övmek için kullanılan sıfatlar: habîb, nesîb, vâhid 'aşer ol k'imâmü'l-hulefâ, âkil, dâna, zekî, fatîr, lebîb, zübde-i hass-ı Nebî, hasîb, necîb, şu'be-i fahr-i cihân, 'ârifân-ı Yezdân, sâhib-zamân, imâmü'l-'âlemîn, emîrû'l-mü'minîn, server-i dîn, merd-i metîn, müstehdâm-ı Hak, sırr-ı hilâfetle imâm, 'Askerî hân âl-i Muhammed, merdân-ı Hudâ, 'ârif-i Rab, vâris-i mürsel, remz-i hurûf-ı muğlâk esrârına kâşif, 'âdilü'l-Hak, ehl-i cennetten sülbe-be-sülbe, emîrân-ı cihân, ceyş-i 'irfân-ı zamân, âl-i ahfâd-ı Nebî, pîr-i 'aşk, ehl-i 'irfân-ı velâyet, tâc-ı bürhân-ı şerâfet,

menba'ı esrâr-ı 'irfân-ı sa'âdet, kenz-i miftâh-ı hakîkât, ser-sipehsâlâr-ı ümmet, cevâd, imâmü'l-hak, müstecâbü'd-du'â, tâhir-i mutahhar, necl-i hâkân-ı necîb, veliyy-i a'zâm-ı efhâm, mürüvvet ma'deni.

Hız. Hasan Askerî, diğler imamlar gibi Hız. Muhammed'in gül bahçesinden bir güldür. Hız. Ali'nin ilminin ve sırrının bir parçasıdır:

Verd-i bâğ-ı gülistân-ı Rahmetenlil-âlemîn

Sırr-ı zât-ı lâ-fetâ şâhı Hasan ibn-i Rızâ (56/2)

Şu'be-i Fağr-i cihân cüz'î 'Alîyyü'l-Murtażâ

'Arif-i Yezdân içinde 'Askerîdür muntehib (80/20)

Onun temiz soyu Hız. Nakî'den aşağıdaki silsileyle Hız. Muhammed'e ulaşır:

Âl-i ahfâd-ı Nebî hażret-i Zeynel Bakır

'Irğ-şâdığdan 'ayân müntesib-i 'Askerî'yüz

Kâzım u Takî vü Rızâ Şevkî Nakîden şulben

İrişen bir gül-i şân müntesib-i 'Askerî'yüz (174/4, 5)

Ced-be-ced tâhir mutahhar necl-i hağan-ı necîb

Âl-i ahfâd-ı Nebî hayrû'l-beşerdür 'Askerî (397/2)

Hız. Askerî âlim, seçilmiş bir zattır. Dönemin âlim ve velileri onunla asla denk olamaz, ancak onun yolundan gidebilir. Aşkın piri olan Hız. Askerî'nin yolunda arifler ancak onu takip edebilir ve ancak ayağının tozu olabilir.

Zümre 'arifân içinde 'Askerî'dür muntehib

Kâmil-i insân içinde 'Askerî'dür muntehib

Hâkipâyidür anuñ kûtb-ı cihân abdâliyân
Şâhibü'l-erkân içinde ' Askerî'dür muntehîb (50/1, 3)

' Ârif-i billâh içinde kâmil-i ser-' ârifân
Bâtin-ı hem zâhr-ile ' Askerî'dür muttaşîf (233/2)

Nûr-ı vahdet gonce-i perverdesi
Gülşen içre ' Askerî'dür pîr-i 'aşk
Zümre-i ' uşşâkiyân sergerdesi
Cümle içre ' Askerî'dür pîr-i 'aşk (254/2, 3)

Velîler bunlarıñdur hâk-i pâyi
Kamudan ' Askerî efdâl-mufađđal (298/3)

O, İlâhi âlemlerin sırlarına vâkıftır:
Sarây-ı *lî-ma'allâhi* de maḥrem ' Askerî sırra
Künûz-ı vahdet-i şâhîde maḥrem ' Askerî sırra

Eḥadla vâḥidüñ remzine ' ârif ' ârif-i dānâ
Bu esrâr-ı *Huvallâhide* maḥrem ' Askerî sırra (375/1, 2)

Haḳâyık ' ilmine maḥrem imâm-ı ' Askerî'dür bu
Ledünnî sırrına a' lem imâm-ı ' Askerî'dür bu (414/1)

İder sırr-ı ledünniyyetden ahz-i feyz-dânâlar

Velîyy-i a‘zam-ı efham imâm-ı ‘Askerî’dür bu (414/3)

Hız. Askerî âlimlerden, ermişlerden, velilerden, kutuplar ve abdallardan bile üstündür. Şevkî sık sık şiirlerinde Hız. Askerî’nin en faziletli kişî olduğuna ve onu kimseyle kıyaslamamak gerektiğine değinir.

Ne ricâl kûtb u cihân-ı gavş ol evtâd ü abdâl

Ne şehensâh-ı zamân ‘Askerî hâkâna ‘ivaż (213/2)

Hız. Askerî’nin soyu Hız. İbrahim’e dayanır ve imamlığı babasından mirastır. Ona imamet Allah katında haktır.

Müsteħdam-ı Hâk sırr-ı hilâfetle imâmdur

Ol câhı nişîn ‘Askerî hân âl-i Muħammed (125/3)

Şevkiyâ şâh-ı velâyetden esâs-ı nisbeti

Hâk muħakķak ‘Askerî’nün nisbeti Mehdî’dedür (152/5)

Ol imâmü’l-hakķ-ı hak eħad-‘aşerdür ‘Askerî

Ėâyetü’l-Ėâyet güzîde mu‘teberdür ‘Askerî (397/1)

‘An müselsel muttaşıl Azer Halîl’den ced-be-ced

Bu imâmet vâriş-i hakķ-ı pederdür ‘Askerî (397/4)

On iki imamın sonuncusu olan Hız. Muhammed Mehdî, Hız. Askerî’nin oğludur. Hız. Hasan Askerî’nin vefatından sonra Hız. Muhammed Mehdî’nin imamlığını kabul etmeyen Şiî grupların bu yanlış temayülüne bir cevap niteliğinden Şevkî “Askerî’nün nisbeti Mehdîdedür” redifli bir gazel kaleme almıştır. Bu gazelde:

Müntehîdür ol imâm isnâ ‘aşerden silsile

Sırr-ı muṭlaḳ ‘Askerî’nüñ nisbeti Mehdi’dedür

Şevkiyâ şâh-ı velâyetden esâs-ı nisbeti

Hak muḥaḳḳak ‘Askerî’nüñ nisbeti Mehdi’dedür (152/3, 5)

mısralarıyla da vurgulandığı üzere sebeple Hz. Askerî imametinin sona ermesinin vesilesi, yani son hak imamın babasıdır.

Nihâyet nisbet-i Mehdi’ye müncer müntehî âḫir

Bu ol cedd-i velî ḥâtem imâm-ı ‘Askerî’dür bu (414/2)

Haz. Hasan Askerî’nin imamlığının Sünnî kesimlerce de kabul edilmekte olduğunu şiirinde şu şekilde ifade etmiştir:

Ehl-i sünnet ve’l-cemâ‘at ḥâlini eyler beyân

Hüccet-i bürhân içinde ‘Askerî’dür münteḥib (50/4)

Şevkî şiirlerinde acizliğini ve günahlarını dile getirmekte, Hz. Hasan Askerî’den şefaât beklemekte ve ona dua etmektedir:

Ḳıl şefâ‘at bu za‘îf Şevkî fakîr ednâña

Ey nesîb vâḥid ‘aşer ol k’imâmü’l-ḥulefâ (34/5)

Çün imâm isnâ ‘aşer efrâd-ı zâtından biri

İstinâduñ Şevkiyâ şâhı Ḥasan ibn-i Rızâ (56/5)

Ḳıl Şevkî ḳuluñ ‘âşık-ı nâçâra şefâ‘at

Ey merd-i metîn ‘Askerî ḥân âl-i Muḥammed (125/5)

Temennâ-yı şefâ‘at ile Şevkî

Re’isi ‘Askerî’dür ehl-i ḥalûñ (286/5)

Beklerüm bâbında ‘avn ü luṭf u iḥsân u kerem

Bir za‘îf ü kemterî şâh ‘Askerî abdâliyum (319/2)

Menba‘ı esrâr-ı ‘irfân-ı sa‘âdet mazḥarî

Kenz-i miftâḥ-ı ḥaḳîḳat ‘Askerî şâh-ı cihân

Şevḳiye eyler şefâ‘at bir mürüvvet kânıdur

Ol cevâd ehl-i seḥâvet ‘Askerî şâh-ı cihân (349/3, 5)

2.2.3.12. Hz. Muhammed Mehdi

Hayatı⁸⁶

Tam künyesi Muhammed b. el-Hasan b. Ali b. Muhammed el-Mehdi Muntazar’dur. İsanâaşeriye’nin on ikinci imamıdır. İmmamiye Şiası H. 260/M. 874 yılında gaybete girdiğine ve gelecekte tekrar dünyaya gelip adaletli bir düzen kuracak mehdi olduğuna inanmaktadır. H. 15 Şaban 255/M. 29 Temmuz 869’da Samerra’da dünyaya gelmiştir. Babası on birinci imam Hasan Askerî’dir. Annesi ise Bizans imparatorunun torunlarından bir cariye olan Nercis Hatun’dur. Lakapları Kâim, Hücet, Sâhib, mehdi’l-enâm, Sâhibüz zamân ve Halef’tir.

Şii kaynaklara göre on birinci imam, oğlu Muhammed Mehdi’nin varlığını onu koruma için Abbasi halifelerinden gizlemiştir. Hz. Askerî’nin vefatından sonra açıkça imameti babası tarafından vasiyet edilmeyen Hz. Muhammed Mehdi’nin imamlığı bazı kesimler tarafından kabul görmemiştir. Hz. Askerî’nin vefatından sonra İmamiye içinde görüş ayrılıkları yaşanmıştır. Bu gruplardan ilki, Hz. Muhammed Mehdi’nin

⁸⁶ Detaylı bilgi için bkz.: Mustafa Öz, “Mehdi el-Muntazar”, DİA, C. 28, Ankara: 2003, s. 376-377.; Abdullah el-Faruki el-Müceddidî, **a.g.e.** s. 431-437.; Şablenci, Mü’min b. Hasan Mü’min, **a.g.e.** s. 583-594.; Ali Toker, **a.g.e.** s. 448-460.; Şeyh Müfid Muhammed b. Numan, **a.g.e.** s. 603-630, Cemil Hakyemez, Şia’da Gaybet İnancı ve Gaip On İkinci İmam el-Mehdi, İSAM Yayınları, İstanbul: 2017; Ali Rıza Özdemir, **a.g.e.** s.203-208.

değil bizzat Hz. Hasan Askerî'nin mehdi olduğuna ve ölmeyip gaybubete erdiğine inanmışlardır. Bir kesim, yerine halef bırakmadan Hz. Askerî vefat ettiği için imametin onunla son bulduğuna inanmışlardır. Başka bir kesim ise Hz. Askerî'nin babası Ali Nakî'nin imamlığı Hz. Askerî'ye değil abisi Muhammed b. Ali'ye bırakmış olduğuna inanmıştır. Başka bir grup ise imametin Hz. Askerî'den sonra onun küçük kardeşi Ca'fer b. Ali'ye intikal ettiğini düşünmüştür. Zamanla bu ayrılıklar azalmış ve Hz. Askerî'nin kendisine halef olarak Hz. Muhammed Mehdi'yi bıraktığı ve onun da gaybe erdiği; gelecekte kurtuluş için geleceğine dair inanç, İmamiye Şia'sının hakim görüşü halini almıştır.

İmamiye âlimleri Hz. Mehdi'nin kaybolduktan sonra ortaya çıkıp dünyayı ıslah edecek kişi olması görüşüne kendilerince Kur'an, sünnet ve imam beyanlarından deliller getirmişlerdir. Gaybetten sonra tekrar ortaya çıkma hadisesinin Hz. İdris, Hz. Salih, Hz. İbrahim, Hz. Yusuf ve Hz. Musa peygamberlerin sünneti olduğunu ileri süren İmamiye'ye göre Hz. Mehdi el-Muntazar'ın gaybete girmesinin beş nedeni vardır. Bunlardan ilki Allah'ın Şiileri gaybetle imtihan etmesi; ikincisi Hz. Muhammed Mehdi'nin amcası Cafer b. Ali tarafından öldürülme ihtimali; gaybetin sebebinin bir sır olması, açıklanmasına izin verilmeyen bir kaynaktan doğmuş olması; insanların Hak yoldan şaşmış olması nedeniyle Allah'ın onları imamsız bırakması ve sonuncusu ise ibadetin gizli olanının makbul olması gibi imametin de gizli olanının efdal olduğuna inanma görüşüdür.

İmamiye âlimleri, Hz. Cafer-i Sadık'ın rivayetlerinden hareketle gaybubeti el gaybübetü'l-suğra ve el gaybübetü'l-kübra olarak ikiye ayırmıştır. Bunlardan küçük gaybubet, Hz. Askerî'nin vefatından sonra H. 15 Şaban 329/M. 15 Mayıs 941 tarihi arasında imam, sefir, naib veya vekil denilen dört görevli tarafından imam adına humus vergisinin toplandığı dönemdir. Büyük gaybet ise günümüzde de devam etmekte olan gaib imamın geleceği güne dek sürecektir. Hz. Muhammed Mehdi gelene kadar Şii'ler dünya sıkıntılarının gün geçtikçe atacağına inandıkları için onun bir an önce gelmesi ve insanlığı içinde bulunduğu bu sıkıntılardan kurtarması için dua ederler.

Bazı âlimler Hz. Muhammed Mehdi'nin gerçekte var olmadığını ileri sürmüşler ve bu görüşleri bir kesim çağdaş Şii âlimleri tarafından desteklenmiştir.

Şevkî Divanı'nda Hz. Muhammed Mehdi

Şevkî, eserinde on ikinci imam Muhammed Mehdi'yi övmek için 19 şiir kaleme almıştır. Bu şiirlerde onu övmek için sıklıkla kullandığı sıfatlar şunlardır: şerîf, nazîf, sâni 'aşer ol k'imâmü'l-hulefâ, zarîf, afîf, hâtem-i tekmîl-i düstûr-ı velâyet, nazenîn-i Rabb-i kerîm, mukbîl-i ferzend-i Resûl, müctehidü'd-dîn-i a'zâm, latîf, mahrem-i Hak, âher-i hâtem velî, Hâlık'ın kudret eli, nassın a'dîli, hâdim-i şer'-i mübîn, müctehid-i ikrâm u dîn, sâhibü's-seyf-i zamân, 'âdil-i hân, sâhibü's-ş'an, âl-i Resûl, seyf-i Hudâ, arslân-ı zamân, emîr-i 'âdil-i vaktü'z-zamân, âl-i Muhammed, âl-i Hayder, hâtem-i hân, sâhibü's-seyf-i şerî'at, velâyet hâtemi, hitâmun hâtemi, halef-i hayr-ı imâm, hâtem-i cümle velî, mazhar-ı sırr-ı 'Alî, emîrü'l-mü'minîn, velî-yi hâtemîn, hâtem-i âher.

Nübüvvetin sonu velayetin başlangıcıdır. Velayetin sonu ise Hz. Mehdi'nin gaybubete girmesidir. Şevkî, şiirlerinde sık sık on ikinci imamın imamlık ve velayet mirasının son emanetçisi, mührü hükmünde, nokta koyan kişisi olduğunu dile getirmiştir:

Hâtem-i tekmîl-i düstûr-ı velâyet sensin

Ey zarîf şânî 'aşer ol k'imâmü'l-hulefâ (35/2)

Şevkiyâ aḥz-i ḥâtem bu ḥilâfetle hemîn

Hâk zâtında imâm Mehdi Muḥammed taḥkîk (264/5)

Zâhir ü bâtın imâmdur ḡayrı andan soñra yok

Hall iden her müşkili Mehdi velâyet ḥâtemi (398/2)

Hz. Mehdi'nin imametini hakkında görüş ayrılıkları vardır. Özellikle bazı İmamiyye kesimlerince imamlığı kabul edilmemiştir. Şevkî bu durumun hata olduğunu ve Hz. Mehdi'nin Allah indinde hak imam olduğunu şiirlerinde vurgulamıştır:

Şāhibü's-şān benām Mehdī Muḥammed taḥkīk

Ḥaḥ zātında imām Mehdī Muḥammed taḥkīk (264/1)

‘Adil-i ḥān u cihān Mehdī imāmetde muşib

Cümle efrāda ‘ayān Mehdī imāmetde muşib

Ḥaddini fehm ider elbetde kişi farḡa gelür

Pāk olur kevn ü mekān Mehdī imāmetde muşib (81/1, 3)

Şāhibü's-seyf-i şerī‘ at ictihādında imām

Cānib-i Ḥaḥdan berāt Mehdī Muḥammed ḥāme naḡş (193/3)

Şevkî, Hz. Muhammed Mehdî'nin velayet mührü olduğunun ve son imam olma vasfının ona Allah'tan verilmiş olduğu gerçeğinin arif kişiler için aşikâr olduğuna şiirlerde değinmiştir:

İctihād-ı mazhariyyet mazharı eyler zuhūr

Ḥālīkuñ ḡudret eli Mehdī Muḥammed müntehā (57/2)

Ḥātem-i āḡir velī Mehdī velāyet ḡātemi

‘Ārife rūşen celī Mehdī velāyet ḡātemi (398/1)

On ikinci imam Hz. Muhammed Mehdî'nin Allah tarafından gaybete çekildiği ve gelecekte dünyadaki adaletsizlikleri ve sorunları düzeltmek, yeni bir düzen kurmak için tekrar ortaya çıkacağı inancı yani mehdilik sıfatı övgü şiirlerinde ön plana çıkan bir diğer husustur:

Gelür ıslāha süyüf-ile zuhūrī bir gün

Virir ol dehre niḡām Mehdī Muḥammed taḥkīk (264/2)

Kıyāmü's-sa' at-i ekmelinde Şevkî ol olur zâhir

Fesādâta mu'alsamdur velâyet hâtemi Mehdî (415/5)

Hz. Mehdî dünyaya nüzul ettiğinde, Suyuti'nin rivayet tefsirinde de bahsedildiği gibi ona Ashab-ı Kehf yardım edecektir. Şevkî şiirlerinde özellikle Ashab-ı Kehf'ten Yemliha'dan bahsederek bu hususu şu şekilde ele almıştır:

Dağı hem Yemlihâlar cismen eylerler aña imdâd

İmāmü'l-müslümân hağan han Mehdî Muhammed'dür (153/4)

Bir taraftan Yemlihâlar cismen eylerler zuhûr

'Avn-i Hağla çün olur sâlim cihân Mehdî müfîd

Hâzreti 'İsâ nüzûl eyler semâdan emr-ile

Gör ne eylerler ma' iyetde hemân Mehdî müfîd (214/4, 5)

Ma' nâ-yı hâzreti 'İsâ qarîn-i Yemlihâ rûhı

Nebîyyü'l-mürselîn Mehdî Muhammed âhir-i sulţân (351/4)

Şevkî şiirlerde Hz. Muhammed Mehdî'yi, dördüncü kat semada asılı duran, ölmeyip Hak tarafından kıyamet zamanında dünyaya gönderilmek üzere göğe yükseltilen Hz. İsa peygamber ile birlikte ele almıştır.

Hâzreti 'İsâ nüzûl eyler semâdan emr-ile

Gör ne eylerler ma' iyetde hemân Mehdî müfîd (214/5)

Ne şeref devlet-i yâr kim olur 'İsâ'ya imâm

Halef-i hayr-ı hüamân Mehdî Muhammed tahkîk (264/4)

Nüzûl-i 'izzetile hâzreti 'İsâ iner gökden

‘Umûm u haşşı ol dem çağırır Mehdî zemîn eflāk (287/2)

Hız. Muhammed Mehdî’nin şiirlerde övülen bir diğer yönü cesareti ve yiğitliğidir. O kılıcıyla kâfirleri tarumar eder, putları kırar, Allah’ın aslanıdır.

Ol seyf-i Hudâ’dur aña kim karşı durulmaz

Arslân-ı zamân âl-i Resûl Mehdî Muhammed (126/3)

Mine’l-mağrib ile’l-maşrik tutar şimşir başdan baş

O kâhâr-ı cihân şâhib-kıran Mehdî Muhammed’dür (153/2)

Haddini fark itmeyen eşhâza seyf-i kudretiz

Şâhibü’l-vaktü’z-zamân han-ı Muhammed Mehdî’yüz (175/3)

Dehr-i fânîye gelür şâhib-zamân Mehdî müfid

Kahr ider a’ dâ-yı dîni bî-gümân Mehdî müfid (214/1)

Şevkî diğer methedilen zatlarda olduğu gibi, Muhammed Mehdî’yi överken de ondan ahiret günü şefaatçi ve yardımcı olmasını talep etmektedir.

Şevkiyâ çün bu maqâlâtun beyânından saña

Dest-gir olur belî Mehdî Muhammed muntehâ (57/7)

Şâfi’-i rûz-ı cezâ olsun saña yevmü’l-hisâb

Şevkiyâ eyle ricâ Mehdî Muhammed hâme naşş (193/5)

İrişirse vaktiñe irşad kıl Şevkî kuluñ

Ey veliyyü ekremi Mehdî benî Abd-i Menâf (234/4)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEVKİ DİVANI'NIN TRANSKRİPSİYONLU

METNİ VE DİLİÇİ ÇEVİRİSİ

3.1 Metnin Kurulmasında Dikkat Edilen Hususlar

- Metinde TRTimes New Roman transkripsiyon fontu kullanılmıştır.
- Her şiire ve beyte sıra numarası verilmiştir.
- Metnin imlasında klasik imla kurallarına uyulmuştur.
- Metinde olmayan ve bizim tarafımızca metne eklenen kelime, ek ve harfler [] ile yazılmıştır.
- Şiirlerin diliçi çevirileri ilgili beytin altına [] içerisinde yazılmıştır.
- Diliçi çeviri metninde tarafımızca eklenen kelime ve yorumlar () ile gösterilmiştir.
- Metin içerisindeki başlıklar büyük harfle ve ortalanarak yazılmıştır.
- Üzeri çizilen beyitler/kelimeler dipnotta verilmiştir.
- Sayfa kenarlarında yer alan şiirler ilgili sayfanın ana metnindeki şiirlerinin akabinde yazılmış, şiirin vezin bilgisine dipnot ile “Bu şiir 2^b sayfanın kenarında yer almaktadır” gibi bir ifade ile varak numarası eklenmiştir. Birden fazla sayfanın derkenarına taşan şiirlerde ise değişen sayfadaki şiirin ilk beytinin sonuna yukarıdaki gibi dipnot eklenmiştir.
- Metindeki şiirlerin vezinleri tarafımızca eklenmiş ve köşeli parantez içerisinde italik olarak yazılmıştır.
- Metinde geçen ayet ve hadisler dipnotta şu şekillerde gösterilmiştir:
 - Metin içerisinde ayet ya da hadisin sadece bir parçasının kullanıldığı durumlarda ilgili ibare italik yazılmış ve ibare sonuna dipnot eklenmiştir. Dipnotta ise ayetin/hadisin tamamı verilmiş ve iktibas edilen kısmın Türkçe karşılığı italik yazılmıştır.

-Metin içerisinde bir ayet ya da hadisin aynı beyitin farklı mısralarında ya da farklı beyitlerde birden fazla parçası kullanıldıysa ilgili ibareler italik yazılmış ve iktibas edilen son ibareye dipnot eklenmiştir. Dipnotta iktibas edilme sırasına göre ibarelerin Türkçe karşılıkları verilmiştir. Daha sonra tüm ayetin/hadisın anlamı iktibas edilen kısımlar italik yazılmak kaydıyla verilmiştir.

- Allah kelimesinin tamlamaya girdiği durumlarda kelime ile Allah kelimesi arasına bir tırnak atılarak tamlama yapılmıştır. Örneğin: Kerrema'llâhu
- Resulullâh, Elhamdülillâh, Bismillâh, Abdullâh gibi kalıplaşmış tamlamalar günümüzde kullanıldığı haliyle yazılmıştır.
- Türkçe bildirme ekinin eski hali olan –durur şeklinde önceki kelimeye bitişik yazılmıştır.
- Farsça birleşik kelimeler ile ön ekler bitişik yazılmış, aralarına '-' işareti konulmuştur.
- Yazmada tahrif olmuş yerlere ... koyulup durum dipnotta belirtilmiştir.
- Metinde okunamayan kelimeler için yazmadan ilgili kısım kopyalanarak resim olarak metne eklenmiştir.

3.2. Transkripsiyonlu Metin ve Diliçi Çeviri

1^b Sülâle-i Tahhâreden ve Evlâd-ı Mevlânâ'dan Qarâhisârî Mehmed Şevkî Efendi'nün
Dîvânıdur¹

Bismillâhirrahmânirrahîm

1.

[*mef'ûlû fâ' ilâtün mef'ûlû fâ' ilâtün*]

1. Ente'l-Ğafûru'r-Rahîm yâ *Rabbenâ zalemnâ*²

Cûdu's-saħiyyi'l-Kerîm yâ *Rabbenâ zalemnâ*

[Sen merhamet sahibi ve bağışlayansın, ey Rabbimiz biz kendimize zulmettik.
Sen çok cömert ve iyilik sahibisin. Ey Rabbimiz, biz kendimize zulmettik.]

2. Ene'l-le'îmü'l-cebbâr ente'l- Kerîmu Ğaffâr

Ey Şâfi' u i Şettâr yâ *Rabbenâ zalemnâ*

[Ben günahkâr bir zorbayım. Sen çok bağışlayan, iyilik sahibisin. Ey kullarına
şefaatt eden, günahlarını örten Rabbimiz, biz kendimize zulmettik.]

3. Ente'l-Cevâdü'l-Kerîm Hayyu'l-Qadîmi'l-Hakîm

Ferdü'l- Qadîri'l- Alîm yâ *Rabbenâ zalemnâ*

[Sen çok cömert, iyilik sahibi, ebedî ve ezeli hayat ve hikmet sahibi, tek ve
gücü her şeye yeten, her şeyi bilen Allah'sın. Ey Rabbimiz, biz kendimize zulmettik.]

¹ 1^b numaralı sayfanın kenarında şu ayet ve hadis yer almaktadır. Qalelallâhu te'âlâ 'azze ve celle li yüzhibe ankümürriese ehlü'l-beyti ve yüttahhiraküm taḥhîrân. Evlerinizde oturun. Önceki cahiliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekâtı verin. Allah'a ve Resûlüne itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor. Ahzab/33

Ve qale'n-nebiyyi şallallahu 'aleyhi ve sellem ḥubbu âli Muḥammedin 'indallahi ḥayrun min 'ibâdeti seb'îne senetin. Ehli beyti sevmek Allah indinde yetmiş sene ibadet etmekten daha hayırlıdır.

² Kala *rabbena zalemnâ* enfusena ve in lem tagfirlena ve terhamna le nekunenne minel hasirin: "Ey Rabb'imiz! Biz, kendimize *zulmettik*. Eğer bizi bağışlamaz ve merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan oluruz." dediler. Araf/23.

4. Vağfir zünûbe ‘annā uştur ‘uyûbe minnā

Va‘fu’l-mes’î? ammā yā *Rabbenā ẓalemnā*

[Sen bizim günahlarımızı ve ayıplarımızı ört ve bağışla. Ey Rabbimiz, biz kendimize zulmettik.]

5. Şevkî fakîr u ezneb ihde’s-sebîle yā Rab

Min külli hāl maṭlab yā *Rabbenā ẓalemnā*

[Şevkî, en günahkâr ve fakir bir kuldur, ya Rabbi onu doğru yola eriştir. Onun her türlü halini bağışla ve (onu) talebine kavuştur. Ey Rabbimiz, biz kendimize zulmettik.]

2.

Der-Na‘t-ı Hâzret-i İmâmü’l-Mürselîn ve Resûl-i Rabbü’l-‘Âlemîn Şallallâhu

Te‘âla ‘Aleyhim Ecma‘în

Na‘t-ı Resûl

2^a

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fa‘ilün]

1. Ey şehinşâh-i risâlet pîşvâ-yı enbiyâ

Şadr-ı şadrîñ evveli sensin mu’ahhar mübtedâ

[Ey resullüğün şahlar şahı, nebilerin önderi, her şeyin en başı (ilk yaratılan) sensin, son ve başlangıç sensin.]

2. Sen imâmü’l-mürselîn ü enbiyâsın bî-hilâf

Zıll ü sāyeñde cemî‘ -i enbiyâ vü evliyâ

[Sen şüphesiz nebi ve resullerin imamısın, tüm veliler ve nebiler senin gölgendedir.]

3. Nokta-i vâhid vücûduñ kâ'inâtın mebde'i

Nûr-ı Hak-ı kibriyâ mir'ât-i zâtın Hak-nümâ

[Birlik noktası (olan) vücudun kâinatın başlangıcıdır). Zâtının aynası Hak'ı gösteren, yüce Allah'ın nurudur.]

4. Nûr-ı zâtın rūh-ı pâkin ibtidâdur hilâte

Meşhed-i zâtın mu'ahhar müntehâdur müntehâ

[Zâtının nuru, temiz ruhun, yaratılışın başlangıcıdır. Sonrasında zâtının tecelli yeri son nokta, nihayettir.]

5. Sen risâlet sen nübüvvet sen velâyet şahısın

Sen hilâfet a'zamı kutb-ı risâletsün kefâ

[Sen, resullük, nebilik, velilik şahısın; halifeliğin yücresi, peygamberliğin kutbu (olarak) yeterlisin.]

6. Anlamaz bu sırr-ı ma'nâ-yı ma'ârif ilmini

Zümre-i ehl-i ma'âlâta hafâ-ender-hafâ

[Zahir ehli zümresinden olanlar marifet sırlarını anlayamazlar. Bu sırlar onlar için gizlilik perdelerini artırmıştır.]

7. Bu risâlet bu nübüvvet hâtemiyyet sırrına

Mazhar-ı küll ile mazharsın Habîb-i kibriyâ

[(Ey) Yüce sevgili bu risalet, bu nübüvvet, hatemiyyet sırrına bütün idrak ile nâilsin.]

8. Sen kâdem başdın bu teşlîş-i makâma cümleden
Sen sipeh-sâlâr olduñ mürselîn ü enbiyâ

[Herkesten (evvel) bu üç makama (risalet, nübüvvet ve velayet) sen ayak bastın, nebiler ve resullere sen başkomutan oldun.]

9. Hâtemiyyet sırrına maḥrem degül zâhid faḳîh
‘Aḳl-i küll ehlinedür baḥşâyîş-i luṭf u ‘aṭâ

[Kaba sofı fıkıh âlimi (senin) son gelme sırrına vâkıf deḡil(dir). (Bu) baḡış ve lütuf hediyesi kâmil akıl ehlinedir.]

10. Kümmelîn-i evliyâ maḥrem-durur bu ma‘ nâya
Anlara bildürdi bu esrârı zât-ı kibriyâ

[Bu manaya evliyâların kâmilleri mahremdir. Allah bu sırları yüce zatlara bildirdi.]

11. Bu risâlet ḡâtemiyyet câhına vâriş velî
Ol ‘Alîyyü’l-Murtażâ’dur ol ‘Alîyyü’l-Murtażâ

[Bu son gelen resul olma makamına mirasçı veli (kişi) o Aliyyü’l-Murtazadır, o Aliyyü’l-Murtazadır.]

12. Bu imâmet bu ḡilâfet ḡâme-i tedvîriniñ
Noḡtası şîr-i Ḥudâ’dur noḡtası şîr-i Ḥudâ

[Bu imamlık, bu halifelik devretme kaleminin noktası Allah'ın aslanıdır, Allah'ın aslanıdır.]

13. Hâtemiyyetdür bu sirruñ sırr-ı şart-ı a' zâmı
Aña vâriş ol imâm ü merd-i Hağ kenzü'l-vefâ

[Hatemiyet bu sırrın en büyük şartıdır. Bu sırra vâris olan da vefa hazinesi olan Hz. Ali'dir.]

2^b

14. Evvel-i hâtem ' Alîdür âhîri Mehdî velî
Zû-livâdur zû-livâdur zû-livâdur zû-livâ

[Mührün başı Ali, sonu Mehdî velidir. Bayrak sahibidir, bayrak sahibidir, bayrak sahibidir, bayrak sahibidir.]

15. Mağhariyyetdür bu sırr-ı mağhariyyet mağharı
Şadr-ı evveldür bu şadrîñ maşda[r]ı şadr-ı şafâ

[Nailiyet sırrının tecelli yeri bu mazhar olmadır. Bu sadrın sefa sadrının masdarı evvel sudur olmadır.]

16. Dânişi zâhir başîret bâtını ' amâ-durur
Çün bu sırra mağremiyyet levh-i tağdîr-i kağâ

17. Âh vâh el-' ârifüne'l-kâmilüne'l-' âşıkûn
Remz-i Hağ esrârına anlar olupdur âşinâ

[16-17. Bu sırra mahrem (sahip) olmak Allah'ın takdiriyledir. Bu yüzden, ne yazık ki, dışarıdan ehil görünüp kalp gözü ve içi bir olanlar bu sırrın anlayışına, Allah'ın sırlarının inceliklerinden arifler, kâmiller, âşıklar anlar.]

18. Şevkiyâ hağğ-ı hağîkat ehline rûşen-durur
Anlara bağşâyîş-i feyz-i kerem ' avn-i Hudâ

[Ey Şevkî! Bu sırlar hakikat ehli olan kişilere Allah'ın lütfu, keremi ile yardımı sayesinde ruşen, apaçıktır.]

3.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fa' ilün]

1. Nūr-ı vāḥiddür Muḥammed ile nūr-ı Murtaẓā
Nūruke nūr⁴ ḥadīsidür delīl-i rūṣenā

[Hz. Muhammed ile Hz. Murtaza'nın nuru tek nurdur, "nurun nurumdur" hadisi (bunun) açık delildir.]

2. Görinen ḳandīl-i vāḥidde iki ism-i 'azīz
Kim o mir'ātden nümāyān oldı nūr-ı istivā

[O aynadan birbirine denk yansıyan, teklik kandilinde görünen iki yüce isimdir.]

3. Böyledür taḳdr-i ḳassām-ı ḳazā levḥ-i ezel
Çün bu nūrdandur zuḥūr-ı mürselin ü enbiyā

[Nebilerin ve resullerin ortaya çıkışı bu nurdandır çünkü ezel levhasında kaza bölüştüren, dağıtan (Allah'ın) takdiri böyledir.]

4. Evveli bu ḳısm-ı nūruñ menşe'i mürsel nebī
Ḳısm-ı şāniden zuḥūr itdi ricāl-i evliyā

[Bu nurun ilk kısmından resul (ve) nebi, ikinci kısımdan evliyâlar ortaya çıkmıştır.]

5. Ḳısm-ı ḳısmuñ ḳısm-ı ḳısmından gelüp ḥayrū'l-ḳurūn

³ Bu şiir 2^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

⁴ *Nūrike nūrî* ibaresinin kelime anlamı *nurun nurumdur* demektir. Bu ifade lahmüke lahmî, cismuke cismî, demuke demî, rûhuke rûhî gibi bir söylemdir. Hz. Muhammed, Hz. Ali için "nurun nurumdur" ifadesini kullanmaktadır. Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, s.407.

Ḥālîş u muḥliş şehîd ü şâlihîn ü aşfîyâ

[Çağların hayırlısı olan ermişler, salihler, şehidler, samimi ve saf (kimseler) kısmın kısmının kısmının kısmından (yani yaratılan bu nurdan türeyen bölükler halinde kısımlara ayrılarak) gelmiştir.]

6. Ba‘ de-mâ mecmû‘ -ı maḥlûkî Ḥudâ-yı lem-yezel

Ḳısm-ı râbi‘ den getürdi kevne tâ yevmü’l-beḳâ

[Sonra, zeval bulmaz Allah, ebediyet gününe kadar yaratılanların tümünü dördüncü kısımdan âleme getirdi.]

7. Çünkü bu nûr-ı aşl u fer‘ ḥâşıl-ı mebde’ [ü] me‘ âd

Bunda şad ağreb me‘ ânî var ḥafî müşkil-küşâ

[Her şeyin aslı ve kolları, başı ve sonu bu nurdan kaynaklanmıştır. Bunda çözümü zor, gizli, yüz(lerce) farklı mana vardır.]

8. Bu me‘ ânî-i ğarîbi añlamaz her müdde‘ î

‘ Ârifâna şemsden azhar-durur bu sırr-ı bâ

[Her iddia sahibi bu garip manaları anlamaz. Bu be harfinin sırrı, arif olanlara güneşten daha aşikârdır.]

9. Noktadur bu sırr-ı esrârüñ ḥaḳîḳat ma‘ nâsı

Fehm ider bu sırr-ı esrâr-ı ḥurûfa âşinâ

[Bu sırların sırrının gerçek anlamı noktadır. (Bunu) Harflerin sırlarının bu sırrına âşina (olanlar) anlar.]

10. Dār-ı hikmet dār-ı ‘ilmüñ kenzi sulṭān-ı rūsul⁵

Bāb-ı kenzüñ⁶ ol Cenāb *lā-fetādur lā-fetā*⁷

[Hikmet ve ilim kapısının hazinesi resullerin sultanı (Hz. Muhammed)’dir. (O) hazinenin kapısı ise o yüce “*yigīt yok, yigīt yok*” sözü (ile vasedilen Hz. Ali’dir)dür.]

11. Şevkiyā ḥaḳḳ-ı ḥaḳīḳatden ḥaberdār olmağa

‘Ārif [ü] dānā gerekdür ‘arşdan tahte’-ş-şerā

[Ey Şevkî, gökten toprak altına (kadar) hakikat gerçeğinden haberdar olmak için irfan sahibi ve bilgili (olmak) gerekir.]

4.

Der-Münācāt-ı Bārī Te‘ālā

[*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fa‘ilün*]

1. Ey keşirü’l-lutfi ve’l-cüd zül-‘aṭāyā Rabbenā

Va‘ fu verḥam yā Raḥīm yā Kerīm vağfir lenā

[Ey çok lütuf sahibi olan, bağışlayıcı ve cömertlik sahibi olan Rabbimiz, bizleri affet, bağışla!]

2. El-amān üstür uyübī ente Mevlāna’l-Ḳadīr

Ḥālīḳun Rabbu ḳadīmun lem-yezel zü’l-kibriyā

[Aman eyle! Yaratan, terbiye eden, geçmiş olmaya, yok olmaya ve yücelik sahibi olan, her şeye gücü yeten Mevlamız (dostumuz) ayıplarımızı ört.]

⁵ Bu beyitte “Ene medinetü’l-ilmi ve Alıyyun bâbuhâ: Ben ilmin şehriyim, Ali kapısıdır” hadisine gönderme vardır. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.** s.128.

⁶ Kenzün kelimesinden sonra fâtiḥidür kelimesi yazılmış üstü çizilmiştir.

⁷ Bu beyit önce Dār-u ḥikmet dād-ı ‘ilmüñ kim ki oldı maḥremi / Bāb-ı kenzin fetḥ idenler ol Cenāb lâfını şeklinde yazılıp üstü çizilmiştir.

3. Ellezi Hayyu'l-Ebed Kayyūmu Kahhārun Eḥād

Ferdu Cebbārun Şamed Ḥallāk u Feyyāzun Ḥudā

[Ey sonsuza değin var olacak olan, her şeyin varlığı elinde olan, kahredici ve tek olan, güç sahibi olan ve hiçbir şeye muhtaç olmayan, yaratan ve bolluk veren Hūda...]

4. Tübtü min külli zünūbin va'fü ve'rḥam yā Ğafūr

Ḥürmeten faḥrū'l-ümem Ahmed Muḥammed Muştafā

[(Ben) tüm günahlardan tövbe ettim. (Sen) bağışlayıcı olansın, ümmetin övücü Hz. Ahmed Muhammed Mustafa'nın hürmetine (beni) affet.]

5. Ente ma'budun kerīmun ente ma'budun 'alīm

3^a

Şevkiyā 'abdun faḳīrun ve'tinī fevḳa'l-'aṭā

[Sen kendisine ibadet edilen cömert (ve) kendisine ibadet edilen her şeyi bilen, alımsın. Fakir Şevkî kuluna lütfunu en üst düzeyinde ver (sonsuz lütfundan istiyorum)]

5.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fa' ilün]⁸

1. Ḥazret-i āl-i 'abāya emr-i Rabbānī Ḥudā

Oldı ta'zīmüne vācib naşş-ı Bārī Kibriyā

⁸ Bu şiir 2^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Allah'ın kutsal emri Hz. Peygamber'in ailesinedir. Yüce Allah'ın kesin sözü(ne), (ayetlerine) hürmet göstermek vacip oldu.]

2. Bi'l-bedāhe buyrulup *ille'l-meveddet*⁹ āyeti

Ba' de ta' kıbinde *fī'l kurbā*¹⁰ nuşuş-ı siyyemā

[Sonra “*sevgisinden başka*” ayeti buyrulup devamında gelen “*akrabalık*” (ifadesi) kesin, şüphe götürmeyen sözdür.]

3. *Kul te'ālev ned'u ebnāenā*¹¹ ile murād

Birisi hulk-ı Hasan biri Hüseyin-i Kerbelā

[“*De ki gelin oğullarımızı çağıralım*” ifadesi ile yaradılışı güzel Hz. Hasan ve Kerbelā'nın Hüseyin'i kastedilmektedir.]

4. Ba' demā nuṭṭ-ı celī *nisāenā*¹² vārid olan

Hazret-i Zehrā-durur maḫṣad ḫaḫīḳat rūṣenā

[Sonra “*kadınlarımızı*” açık ifadesiyle kastedilen hakikati aydınlatan Hazreti Zehra'dır.]

⁹ 13. Beyitin ilk mısraında geçen “*illa'l-meveddet*” ibaresinin kelime anlamı “*sevgisinden başka*”; aynı beyitin ikinci mısraındaki “*fī'l kurbā*” ibaresinin kelime anlamı ise “*akrabalık*” tır. Bu haliyle beyitte geçen “*ille'l-meveddete fī'l kurbā*” ibaresi “*akrabalık sevgisinden başka*” anlamına gelmektedir. Ayetin tamamının meali: “İşte Allah'ın, iman eden ve iyi işler yapan kullarına müjdelediği nimet budur. De ki: Ben buna karşılık sizden akrabalık sevgisinden başka bir ücret istemiyorum. Kim bir iyilik işlerse onun sevabını fazlasıyla veririz. Şüphesiz Allah bağışlayan, şükürün karşılığını verendir” Şura/23.

¹⁰ Bakınız Dipnot 9.

¹¹ 14. beyitte geçen “*Kul te'ālev ned'u ebnāenā*” ibaresi “*De ki gelin oğullarımızı çağıralım*”; 15. beyitte geçen “*nisāenā*” ibaresi “*kadınlarımızı*”; 16. beyitte geçen “*enfüsenā*” ibaresi ise “*kendimizi*” anlamlarına gelmektedir. Ayetin tamamının meali: “Sana (gerekli) bilgi geldikten sonra artık kim bu konuda seninle tartışacak olursa, *de ki: Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağıralım*. Biz de siz de toplanalım. Sonra gönülden dua edelim de, Allah'ın lânetini (aramızdan) yalan söyleyenlerin üstüne atalım.” Âl-i İmrân/61.

¹² Bknz: dipnot 11.

5. Geldi *ve enfüsenâ*¹³ nazm-ı kerîm-i şâlişe

Murtażâ oldu bu enfüsden murâd-ı Muştafâ

[Yüce ayetin üçüncü (kelimesi) “*ve kendimizi*” şeklinde olup kendinden (ifadesiyle) Hz. Mustafa’nın kastettiği Murtaza’dır.]

6. Nefs-i zâtı enfüs-i peygamberî ve’l-Ḥayderî

Varîd-i nazm-ı ilahînüñ vürüdı bi’l-bedâ

[Kendi nefsi, peygamberlerin nefisleri ve Hz. Hayder’in (nefsinin), Allah’ın ayetlerinden geldiği açıktır.]

7. Bu serâir-i ‘azîmüñ Murtażâdur mazharı

Enbiyâ bu‘ dunda yok bu câhe bir nâ’il sezâ

[Bu yüce sırların tecelli ettiği yer Murtaza’dır. Enbiya buudunda bu makama ulaşmaya layık biri yoktur.]

8. Ḥayder-i Kerrârdur nefsi-i nefîsi Ahmedüñ

Yek-vücüd-ı Ḥazret-i Peygamberîdür Murtażâ

[Ahmed’in nefsinin özü Hayder-i Kerrar’dır. Murtaza peygamber hazretleri (ile) tek vücuttur.]

9. Dü cihân içre necâte irmek ise ger murâd

İntisâb it Ḥazret-i âl-i ‘abâyâ Şevkiyâ

[Ey Şevkî! İki cihanda murada ermek istersen mübarek aba halkına (Peygamberin ev halkına) intisap et.]

¹³ Bknz: dipnot 11.

6.

Der-Na‘t-i Resûl-i Ekrem Şallallâhu ‘Aleyhi ve Sellem

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fa‘ilün]

1. Ey çi mir ‘ât-ı Hudâ perverde-i zû‘l-kibriyâ

Nûr-ı haqqı zât-ı pâki aqdes-i a‘le‘l-ulâ

[Ey azamet sahibinin (yani Allah’ın) beslediği, Hüda’nın aynası, (Allah’ın) temiz zatının gerçek nuru, yüceler yücesi...]

2. Tâ‘ir-i tāvûs-ı kudsî mâder-i ervâh-ı zât

Kandîl-i nûr-ı penâhı perver-i dürr-i ziyâ

[Yüce tavus kuşu (Allah), kişi ruhlarının annesi, sığılacak yerin nurunun kandili, ışık incisinin besleyeni...]

3. Muqbil-i dergâh-ı hazret nâzenîn mergûb-ı Hâk

Şadr-ı ‘âlem rahmete’n-li‘l-‘âlemin hayru‘l-verâ

[Yüce dergâhın bahtıyarı, Hakk’ı isteyenlerin nazlısı, âlemin, yaratılışın en başı, âlemlere rahmet (olan) mahlûkatların en hayırlısı...]

4. Cümleden aqdem muqaddem maqdem-i aqdem ezel

Hem nebî mürsel o *beyne‘l-mâ‘i ve‘t-tîn*¹⁴ve‘l-hafâ

[Ruhlar âleminin başlangıcı, ilk önce yaratılan, daha evvel gelen, herkesten daha önce olan (Hz.Muhammed); *su ve çamur arasında* gizli mürsel nebidir.]

¹⁴ “*beyne‘l-mâ‘i ve‘t-tîn*” ibaresi *su ve çamur arasında* demektir. Hadisin tamamı “Küntü nebiyyen ve âdeme beyne‘l-mâ‘i ve‘t-tîn” yani Adem *su ile çamur arasında* [balçık durumunda] iken ben peygamberdim olan bu sözü, hadis bilginleri Sehavî, Zerkeşî ve Süyutî uydurma hadisler arasında göstermektedir. (Aclunî, Keşfü‘l-hafâ, 2/129). Büyük hadis bilgileri (Buharî, Edeb 119; Müslim, Fezâilü’s-sahâbe, 28; Ahmed b. Hanbel, 4/406) bu söze eserlerinde yer vermektedir. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s. 66.

5. Zübde-i mevcūd-ı ‘âlem cevher-i ferd-i aşıl

Melce’-i mebd’ esâsı nokta-i haţţ-istivā

[Âlemdeki varlıkların en seçkini, her bir insanın özü, başlangıç sığınağının esası, istiva hattının noktası...]

6. Dürr-i ‘Adni *hāzihi cennātü ‘Adni*¹⁵ şehveri

*Fedhulūhā hālidîn*¹⁶ esrārına mazhar sezā

[Aden incisi (Hz. Muhammed), “*Bunlar Adn cennetleridir*” (hitabı)nın en iri incisi, “*sürekli kalmak üzere buraya girin*” (ayetinin) sırlarına layık tecelli yeri(dir).]

7. Mazharıdur mazhar-ı mazhar habīb-i Habīb

Mürsel-i peygamberiden bir mişāl olmaz aña

[(Hz. Muhammed) dostun sevilen kulu, (Allah’ın) zahir olduğu kişi olmaya nail olan tecelli yeridir. Gönderilmiş peygamberlerden ona bir benzeyeni yoktur.]

8. Haţţ-ı kudret hātem-i düstûruna virdi niẓām

Huţbelendi sırrına *levlāke levlāke lemā*¹⁷

[Allah’ın kudret hattı, Hz. Peygamber’in son olduğuna dair fermanı düzenledi. “*Sen olmasaydın, (âlemleri yaratmazdım)*” sırrına muhatap oldu.]

¹⁵ hāzihi cennātü ‘Adnin *fedhulūhā hālidîn* Bunlar Adn cennetleridir, *sürekli kalmak üzere buraya girin*. Kur’an’da on bir ayette (Tevbe, 9/72; Ra’d, 13/23; Nahl, 16/31; Meryem, 19/61; Tâhâ, 20/76; Fâtır, 35/33; Sâd, 38/50; Gâfir, 40/8; Saf, 61/12; Beyyine, 98/8) geçen “cennetü adn”; (Zümer, 39/73)’te geçen “fe’d- hulūhâ hālidîn” ile birleştirilmiş, başına “hāzihi” kelimesi hali de eklenmiştir. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s.218.

¹⁶ Bknz: dipnot 15.

¹⁷ *levlāke levlāke lemā Sen olmasaydın, sen olmasaydın (Ey Muhammed), felekleri yaratmazdım* anlamına gelmektedir. Bu sözün uydurma hadis olduğu bildirilmiştir. (Albanî, Silsile, 1/7; Aclunî, Keşfü’l-hafâ, 2/164). Ancak Aclûnî “Hadis olmasa bile anlamı doğrudur” iddiasındadır. Aliyyü’l-Kârî de Aclûnî’ye katılmaktadır. (Aliyyü’l-Kârî, *Mevzû‘ât*, s. 67-68). Lafız itibarıyla böyle bir kudsî hadis olmadığı ilersürülmüştür. Ancak Hz. Muhammed’e övgü olarak yazılan na’tların çoğunda bu söze yer verilmiştir. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s. 456.

9. Öyle bir ol zāt-ı pāk-i aḳdes-i zātdur kim ol
Gelmemiş devr-i felekde Şevḳī bir devrān ola

[Ey Şevḳī! O öyle temiz mübarek bir kişidir ki kaderde hiçbir devirde öyle bir kişi gelmemiştir.]

7.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fa' ilün]¹⁸

1. Nūr-ı zāt-ı kibriyādur Muştafā vü Murtaẓā
Sırr-ı mir'āt-i Ḥudādur Muştafā vü Murtaẓā

[Hz. Mustafa ve Hz. Murtaza yüce zatının nuru ve Allah'ın aynasının sırrıdır.]

2. Mu' ciz-i hadü'l-verādur Muştafā vü Murtaẓā
Pertev-i şemsü'd-ḍuhādur Muştafā vü Murtaẓā

[Mustafa ve Murtaza yaratılmışları hidayete sevkedenlerin mucize gösterenidir. Mustafa ve Murtaza kuşluk vakti güneşinin ışığıdır.]

3. Nūr-ı vāḥiddür esāsı ol iki şehvār-ı dīn
Ḥaṭṭ-ı remz-i istivādur Muştafā vü Murtaẓā

[O iki din incisinin esası tek nurdur. Mustafa ve Murtaza denklik, eşitlik remzinin çizgisidir.]

4. Meḥḥar-ı bāğ-ı behiştī menşe'-i dār-ı na'im
Ḳaṣr-ı cennetde sivādur Muştafā vü Murtaẓā

¹⁸ Bu şiir 3^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Cennet bağının övücü, nimet kapılarının kaynağı (olan) Mustafa ve Murtaza cennet sarayında ikamet eder.]

5. Hem-vücüb-ile imāmü'l-Hakk Kureşsiyyü'n-neseb
Muḳtedādur muḳtedādur Muştafā vü Murtaẓā

[Hem Kureş soyundan hem de vacip hüküm ile hak imam olan Mustafa ve Murtaza rehberdir, tabi olunan kimsedir.]

6. Nāşır-ı faḫrū'l-^çumemdür vāriş-i faḫrū'l-ümem
*Faḫr-ile faḫr-i fenādur*¹⁹ Muştafā vü Murtaẓā

[Ümmetin övücünün (Hz. Muhammed) yardımcısı ve vârisi olan Mustafa ve Murtaza “*fakirlik ile yokluk övücü*”dür.]

7. Hāzret-i Aḫmed ile şınv-ı mine'l-şınvîdürür
Aşl u fer^ç i müstevādur Muştafā vü Murtaẓā

[Hazret-i Ahmed ile aynı kökten çatallanan dalların bir dalıdır. Mustafa ve Murtaza'nın kökü ve dalı eşittir.]

8. Cān u ten seyyān olupdur cism ü rûhı yek-vücūd
Menba^ç -ı ^çayn-ı sivādur Muştafā vü Murtaẓā

[Can ve bedeni denk olup bedeni ve ruhu tek vücuttur. Mustafa ve Murtaza aynı pınarın kaynağı(ndan)dır.]

¹⁹ Bu ifadelerle *el-fakru faḫrî ve bihî eftahiru yani yoksulluk övücümüdür, ben onunla övünürüm* hadisine göndermede bulunulmuştur. Hazreti Peygamber bile Allah'a karşı tevazuunu ve fakrını ifade etmek için bu tabiri kullanmıştır. (bkz. İbrahim Canan, *Hadis Ansiklopedisi*, 6/485-486). Ümmetinin de tevazuya bürünüp kibir ve gururdan kaçınmasını istemiştir. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s. 153

9. Şevkiyâ ol mu‘ cizât-ı Ahmedî kim şîr-i Hâk

Cân u ten nefsi sivâdur Muştafâ vü Murtaẓâ

[Ey Şevkî! O Ahmed’in mucizesi olan Hakk’ın aslanı(dır). Mustafa ve Murtaza, can ve bedenen kendisine denktir.]

3^b

8.

Der-Vaşf-ı Bârî Te‘âlâ ‘Azze ve Celle

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fa‘ilün]

1. Ey Cenâb-ı lem-yezel Hallâk-ı bîçün Hudâ

Qudreti qabzında mevcûdât-ı eşyâ küllehâ

[Ey yok olmayan, kendisine soru sorulmayan yaratıcı olan Allah! Yaratılmış olan şeylerin tamamen (senin) kudretinin himayesindedir.]

2. Vâhidü’l-Ḳahhâr ü Ferd ü Hayy ü Ḳayyûm ü Ḳadîm

Vâcibü’l-ihsân ü zü-luṭf u kerem cûd u ‘aṭâ

[Bir, kahredici, tek, bütün varlıkların hayat kaynağı, her şey kendisine muhtaç olan, başlangıcı olmayan... İhsan sahibi, bağışlayıcı, lütuf ve kerem sahibi, cömert (olan Allah)...]

3. Ey Kerîm ü ey ‘Aṭûf u ey Cevâd u ey Ra’ûf

Ey Ğanî ü bahş ü elṭâf u keşîr ü bî-nehâ

[Ey lütuf ve ihsanı bol, pek merhametli, ikram sahibi, çok esirgeyen... Ey nihayetsiz çok lütuflar bahşeden kulların bütün ihtiyaçlarını karşılayan zengin (olan Allah).]

4. *Ġafiri' z-zenbi*²⁰ didik nār-ı elimüñden ħalāş

*Yaġfire' z-zünüb cemi' ān*²¹ naşş-ı kı̄atı' dur kefā

[Çok ızdırap veren ateşinden kurtuluş (için) “*günahı bağışlayan*” dedik, “*Bütün günahları bağışlar*” ayetin (buna) yeterlidir.]

5. İntikāma Müntakim ismüñ müheyyā olsa ger

Andan aķdem Erĥām ismüñdür muķaddem mübtedā

[İntikama Müntakim ismin hazır olsa da ondan evvelinde en önde, en başta (gelen) Erham ismindir.]

6. Sen Raĥīm ü Erĥam ü Mu' tī vü Müşfiksüñ veli

Ekremīn ü Erĥamīn ü a' zam-ı zü'l-kibriyā

[Azamet sahiplerinin en büyüğü, en merhametlisi, en cömerti; sen kullarına acıyan, en merhametli, nimet ihsan eden, şefkat gösterensin.]

7. Bildüğüñ esrār-ı gaybı bilmedi hiç bir kesān

Kimseler vāķıf degül esrārıña yā Rabbenā

[Ey Allahım! Hiçbir kimse senin bildiğin gayb sırlarını bilmedi, sırlarına kimseler vāķıf değildir.]

8. Olmasa emrüñ senüñ bir vech-ile mümkün degül

²⁰ *Ġafiri' z-zenbi*, günahı bağışlayan demektir. Mü'min suresinin 3. ayeti şöyledir: *ġafiri' z-zenbi* ve kâbili't-tevbi ve şehidi'l-ikâbizi't-tavli yani O, *günahı bağışlayan*, tevbeyle kabul eden, azabı çetin olan, lütuf sahibi... Bu alıntının yapıldığı ayetlerde (Ġafir, 40/1-3) Yüce Allah'ın sıfatlarından bir kısmı yer almaktadır. Bunlar: azabı çetin, bağışlayan, bilen, lütfü çok, tevbeyle kabul eden, üstün... gibi sıfatlardır. Bu ayette (Ġafir, 40/3) ise şirkten tevbe edenlere Allah'ın bağışlayıcı ve tevbeyle kabul edici sıfatlarıyla umut verilmekte, inat ile şirk ve isyanlarını sürdürenlere de onun azabının çetinliği ve gücü hatırlatılmaktadır. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s. 189.

²¹ *Yaġfire' z-zünüb cemi' ān* bütün günahları bağışlar demektir. De ki: “Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir. Zümer/53.

Bir kıluñ deprenmesi gāyet ile müşkil-küşā

[Senin emrin olmasa bir kılın kırıdaması, nihayetinde zorlukların çözüme kavuşması hiçbir şekilde mümkün değil(dir).]

9. Bī-şebihī bī-naẓīrī bī-miṣālī pādīṣāh

Pādīṣāhlar pādīṣāhısuñ zevāl irmez saña

[Benzersiz, eşsiz emsalsiz (olan) padişah! Sen padişahlar padişahısın sana hiç bir şey zarar veremez.]

10. Hı̄kmetüñ ‘ilmünde ‘ācizdür Felātūn-i cihān

Qaldılar hayrette şad dānā-yı dehr-i āşinā

[Cihanın Eflatun’u senin hikmet ilminin (karşısında) acizdir. Yüz tane âleme vâkıf bilgin hayrette kalmıştır.]

11. Nice nice İbn-i Snālar nice işrākiyūn

İ‘tirāf itdi kamu ‘acizini bī-şekk ü riyā

[Pek çok İbni Sina’lar ve İşrakîyyun şüphesiz, riyasız tüm aciziyetini itiraf etti.]

11. ‘Ālim ü A‘lem ‘Alīm-i ‘Allām Ğaffārū’z-zünüb

Şāni‘ u Settār-ı ‘ayb-ı mücrimīn-i bāy u gedā²²

[Zengin fakir günahkârların ayıbını örten ve yaratan, günahları affeden...]

4^a

²² Hece fazlalığı sebebiyle aruz kalıbı bozulmaktadır.

12. İktifā it mūcezi hem ھاşr u ھاşr eyle mūfīd

Қıl edeb ھاddūñ degül vaşf-ı Һudāyī Şevkiyā

[Ey Şevkî! Sözü kısa kesip faydalı eyle, kısa ve özlü bir şekilde söylemekle yetin. Edep kıl, Allah'ın vasfını anlatmak haddin değil(dir).]

9.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fa' ilün]²³

1. Sen aḥī faḥrū'l-ümemsüñ yā ' Aliyye'l-Murtaẓā

Vāriş-i esrār-ı ḥātemsüñ ' Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Sen son (peygamberin) sırlarının vârisi, ümmetin övüncünün (Hz. Muhammed) kardeşisin.]

2. Sābıkūn u evvelūn u müslimūn ü evvelīn

Cümleden imān-ı aḳdemsüñ ' Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Herkesten en önce iman (edenlerden), İslam'ı ilk kabul edenlerden de önce iman edensin.]

3. Evvel ' āḥir laḥẓaten inkār seni sebḳ itmedi

Şābiṭū'l-akvāl-i muḥkemsüñ ' Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! (Sen) Verdiği sözde sabit duransın, önce ya da sonra bir an bile inkâr (etmek) aklından geçmedi.]

4. Māderūñ men' eyledūñ baṭnında iken secdeden

Bütlere sen ḥulḳ-ı azlemsüñ ' Aliyye'l-Murtaẓā

²³ Bu şiir 3^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Sen putlara ibadeti inkâr eder tabiatlısın, (annenin) karnında iken anneni putlara secde etmekten men eyledin.]

5. Mevlid-i zâtuñ senüñdür Ka‘betü'l-beyti'l-ḥarām
Ol sebebdendür mükerrermsüñ ‘Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Mahrem ev (olan) Kabe senin doğum yerindir. O sebepten hürmete layıksın.]

6. İbtidā sensüñ şalāt iden Resûlullāh ile
Heft sinüñde mu‘allemsüñ ‘Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Yedi yaşındayken yetiştirilmişsin. Hz. Peygamber ile ilk namaz kılan sensin.]

7. Şemsüñ iḳbālî saña fevt-i şalātuñdan idi
Öyle sen bir ḳadr-i a‘zamsüñ ‘Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Öyle kudreti yüce bir kişinin çünkü sana güneşin yüzünü döndürmesi, (ikinci) namazını kaçırman (sebebiyle) idi.]

8. Hāşimīsüñ bi'l-ebî ve'l-‘üm daḥı iki cihet
*Kerrema'llāh*²⁴ ile ekremsüñ ‘Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Allah'ın keremiyle kerem sahibisin. Hem anne hem baba, iki taraftan Haşim soyundansın.]

²⁴ *Kerrema'llāhu*, Hz. Ali hiç puta tapmadan Müslüman olduğu için kendisine *Allah onu şerefli kılsın*-*Allah onu yüzünü kerim kılsın* anlamında bu lakap verilmiştir. Başka bir ifade ile hiç puta tapmadan ve şirke girmeden Müslüman olan Hz. Ali'ye yapılan övgü. Ahmet Gökbel, **Ansiklopedik ALEVİ BEKTAŞİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay. Ankara, 2019, s.492.

9. *Nūr-ı vāhid*²⁵ dūr senüñ nūruñ Resūlullāh ile

A‘zam-i şān-ı mufahhamsuñ ‘Aliyye’l-Murtaẓā

[Ey Aliyye’l-Murtaza! Saygıya layık, şanı yücesin. Senin nurun Resulullah ile tek nurdur.]

10. Şevkî ebşār-ı haķikātle seni evzān ider

Bildügüm ne ķadr-i efhamsuñ ‘Aliyye’l-Murtaẓā

[Ey Aliyye’l-Murtaza! Bildiğim en şerefli kıymetsin. Şevkî hakikat gözü ile seni tartar.]

10.

Mi‘rācū’n-Nebī ‘Aleyhisselām

[*fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn*]

1. Nāgehān fahr-i cihān bir gice h‘ābında hafā

‘Ālem-i vahdete varmış idi o tek [ü] tenhā

[Bir gece ansızın cihanın övüncü (Hz. Muhammed) uykusunda gizli(ce) tek başına vahdet âlemine ulaşmıştı.]

2. Geldi Cibrīl-i emīn müjde-i Haķķ-ile ‘ayān

Didi Haķ saña selām eyledi ey nūr-ı Hudā

[Güvenilir Cebail Allah’ın müjdesi ile göründü. “Ey Allah’ın nuru Allah sana selam söyledi” dedi.]

²⁵ Ente min nuri: vahidu min nur ile aynı anlamdadır. Ene ve ali min nûrin vâhidin yani “Ben ve Ali bir nurdanız”. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s. 130.

3. Çünkü Hâk da‘ vet ider zâtına zātuñ bu gice

Tek ü tenhāya çeküp zātıñı ey dürr-i behā

[(Cebrail) “Ey paha biçilemez inci senin zatını yapayalnız köşeye çekip bu gece, Allah zatına (kendi huzuruna) davet etti” (dedi).]

4. Vâsıl olmak diler elbette habîbine Hâbîb

Refref-i haşşını saña eyledi baḥş-i a‘ tā

[Özel refrefini (bineğini) sana hediye ihsan etti. Sevgili elbette sevgilisine kavuşmayı diler.]

5. Oldı Cibrîl’e refîk beyt-i muḳaddes yolını

Tutdılar ‘aşk-ı İlāhî ile ḥāşılı ma‘ nā

[Sonunda Allah aşkı ile kutsal evin yolunu tuttu. Cebrail’e arkadaş oldu.]

6. İtdiler ‘izzet ile Ḳuds-i şerîfe teşrîf

Enbiyā mecmû‘-ı ervāhına vuşlatla şafā

[Bütün peygamberlerin ruhlarına ulaşmakla safa bulup hürmetle mübarek Kudüs’e teşrif ettiler.]

7. Enbiyā zümresine oldı imām kıldı şalāt

İki rek‘ at ile meşhûrî o beyne’l-‘ ulemā

[O, âlimlerin arasında bilinen iki rekat namazı kıldı. Enbiya zümresine imam oldu.]

8. Hâzret-i Allāh’a gelüp başdı ḳadem Mi‘ rāca

Bir ḳademde irişüp ‘arz-ı semāvîye şehā

[O şah bir adımda yer ve göğün padişahına erişip Allah'ın huzuruna gelip Miraç'a ayak bastı.]

9. Nüh feleklerden öte geçti Resülü's-şakāleyn

Pāyedār oldu aña 'arş-ı berîn-i *ev ednā*²⁶

[İnsan ve cinlerin peygamberi dokuz felekten öteye geçti. Ona yüce arşın “*iki yay aralığı kadar*” (hitabı) var oldu.]

10. Ceberūtdan daḥı lāhūta irişdi sırrı

Geçdi hem 'ālem-i ervāḥı ḥaḳīḳat ma' nā

[Ruhlar âlemini gerçek anlamda geçti. (Hz. Muhammed'in) Sırrı Allah'ın bütün varlıkların üzerinde olan kudretinin tecelli ettiği ceberut âleminden dahi geçip sadece Allah'ın zatına mahsus olan ilk ve en yüce âlem yani lahuta erişti.]

4^b

11. *Ḳabe kavseyni ev ednā*²⁷ya değin eyledi seyr

*Lî-ma' allāh*²⁸ile vuşlatda vüşüli tenhā

²⁶ *Ev ednā*, (Böylece Peygamber'e olan mesafesi, iki yay aralığı kadar) yahut daha az (kaldı). Necm/9. İsrâ ve Mîrâç olaylarında Yüce Allah'ın, elçisi Hz. Muhamed'i kendisine *iki yay aralığı kadar, hatta ondan daha çok yaklaştığı* ifade edilmektedir. Bu yaklaştırmaların iki yay aracılığıyla açıklanmasının ayrı bir anlamı vardır. O dönemlerde Araplarda yaygın olan bir adet vardı. Yaylaya çıktıklarında iki dost dostluklarının göstergesi olarak çadırlarını birbirlerine iki yay aralığı kadar yakın kurarlardı. Bu yakınlık en samimi dostluğun ifadesiydi. Yüce Allah bu alıntının yapıldığı ayette, Miraç olayında elçisi Hz. Muhammed'i kendisine, bu iki dostun birbirine yaklaştığından daha çok yaklaştırdığını bildirmektedir. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s.145.

Fekâne *kābe kavseyni ev ednā*, (Peygambere olan mesafesi) *iki yay aralığı kadar, yahut daha az* oldu. Necm/9.

²⁷ Bknz: dipnot 26.

²⁸ *Lî ma' allāh* vaktün lâ-yese'unî fihi melekûn mukarrebûn velâ-nebiyyûn mürselûn. Benim *Allah ile* öyle anlarım olur ki ne bir mukarreb melek ne de bir mürsel nebi öyle yakınlığı elde edebilir. Bu, sufilerin ağzlarında çok dolaşan bir sözdür. Bu söz, bir din ve tasavvuf bilgini olan Kuşeyrî'nin *Risâlet'l-Kuşeyrî* adlı eserinde: “Benim öyle anlarım olur ki, Rabbinden başka kimse beni istiâb edemez.” şeklindedir. Hadis bilgini Aliyyü'l-kârî, Kuşeyrî'nin mukarreb meleklerle Cebrail'i, mürsel nebi ile kendisini kast ettiğini, bununla kendisinden geçme, yok olma makamına işaret ettiğini söylüyor. (Ahmet Serdaroglu, *Mevzû!ât-ı Aliyyü'l-Kârî Tercümesi*, s.100; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, 2/173-174). Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s.469.

[İki yay aralığı kadar yahut daha aza değin yolculuğuna devam etti, Allah ile vuslatta kavuşması tek başına(idi).]

12. Didi tekrār ile Hāk aña adın yā Aḥmed

Vāşıl oldı aña rü’yet ile çeşm-i bīnā

[Allah ona tekrar “Ey Ahmed!” dedi. Gören gözlerle bakıp O’na (Allah’a) kavuştu.]

13. Baş göziyle görüp Allāh’ı Resūlü’s-şakaleyn

Eyledi ḥamd ü şenā bī-‘aded [ü] lā-yuḥşā

[İnsan ve cinlerin peygamberi başındaki göz ile Allah’ı görüp sayısız ve hesapsız kez şükür ve dua etti.]

14. Ol gice baḥş-ı İlāhi-i cezīlī iḥsān

Hīçbir kimseye virilmedi ol feyz ü ‘atā

[O gece Allah’ın bol bağışta bulunduğu hediyesi, o feyz ve ihsan (başka) hiçbir kimseye verilmedi.]

15. Senden aḳdem kime oldı bu şeref bu ‘unvān

Saña maḥşūş bu kadar saltanat-ı bār-ı Ḥudā

[Senden önce bu şeref, bu ünvan kime verildi? Bu kadar, Allah’ın saltanatının semeresi sana mahsustur.]

16. Geldi mi bir kişiye refref ile Cebrā’ıl

Kime oldı bu tevāzu‘ ile seyr-i a‘lā

[Cebrail ile refref bir kimseye geldi mi? Bu alçakgönüllülükle yüce seyir kime (nasip) oldu?]

17. Böyle bir mu‘ cize görmüş mi Nebi-yi eslāf

Gör ne peygambere ümmetsün eyā ‘ abd ü gedā

[Ey kul ve köle! Nasıl bir peygamberin ümmetisin gör. Önceki nebiler böyle bir mucize görmüş müdür?]

18. Şevkî bu nuṭḡ-ı beyānumdan ümīdüm ancak

Bizi de ide şefā‘ ātine maḡhar maḡzā

[Ey Şevkî! Bu söylediğim sözlerden ancak ümidim (Hz. Muhammed’in) bizi de sadece şefaatine nail et(mesidir).]

11.

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fa‘ ilün]²⁹

I

1. Ben zünübî mübtelāyam el-amān yā Rabbenā

Sensin ol *vallāhi zū‘l-faḡli‘l-‘Azīm*³⁰ kân-ı ‘ atā

3. Çün beni *lā-taḡnatū*³¹ işrine kıl maḡhar sezā

Hürmeti esrārına rūḡ-ı Nebî ve’l-Murṡazā

5. Fāṡıma Ḥulḡi ḡasen ṡāḡ-ı ṡehīd-i Kerbelā

²⁹ Bu şiir 4^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

³⁰ *Vallāhi zū‘l-faḡli‘l-‘Azīm*, Allah büyük lütuf sahibidir demektir. İşte bu, Allah’ın lütfudur. Onu dilediğine verir. *Allah, büyük lütuf sahibidir.* Cuma/3.

³¹ *Lā taknatū* min rahmeti’llāhi yani Allah’ın rahmetinden *umut kesmeyin!* Zümer/53.

[Ey Allahım! Ben düşkün bir günahkârım. Sen bağışlama menbaı, *Allah, büyük lütuf sahibidir* (ayetinin muhatabısın). Bu yüzden kerbela şehitlerinin şahı (Hz. Hüseyin), güzel yaratılışlı (Hz. Hasan), Hz. Fatıma, Hz. Murtaza (Hz. Ali) ve Nebi (Hz. Muhammed) sırlarının hürmetine beni *Umut kesmeyin* yoluna layık eyle.]

II

1. Ol kelâm-ı izzetüñ *lâ tey'esû*³² bürhân baña
Yüz süren dergâhına bulur necâtı muṭlaḳâ
3. Sensin ol perverdigâr melce'-i âlem-i fenâ
Hürmet-i esrârına rûḥ-ı Nebî ve'l-Murtaẓâ
5. Fâtıma Hülki Hasan şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

[O *umut kesmeyin* yüce sözün bana delildir. (Senin) dergâhına yüz süren mutlaka kurtuluşu bulur. Fena aleminin sığınağı, bütün yarattıklarını besleyen ve yetiştiren sensin. Kerbela şehitlerinin şahı (Hz. Hüseyin), güzel yaratılışlı (Hz. Hasan), Hz. Fatıma, Hz. Murtaza (Hz. Ali) ve Hz. Nebi (Hz. Muhammed)'in senin yanındaki saygınlığının sırrının hürmetine (beni bağışla)]

III

1. Sen didüñ *innellezîne sebeḳat*³³ ḳavli delîl
Hem *lehüm minnede el-ḥüsnâ*³⁴ buyurduñ ey Celîl

³² *Lâ tey'esû* min ravhi'llâhi Allah'ın rahmetinden *umut kesmeyin!* demektir. "Ey oğullarım! Gidin Yûsuf'u ve kardeşini araştırın. Allah'ın rahmetinden *ümit kesmeyin*. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez." Yusuf/87.

³³ Üçüncü bendin ilk mısraında geçen *innellezîne sebeḳat* kuşkusuz geçmişte olan kimseler; ikinci mısradaki geçen *lehüm minne'l ḥüsnâ* bizden kendilerine güzellikler; üçüncü mısradaki *ülâ'ike* işte onlar; *anhâ mub'adûn* ise onlar (cehennemden) uzaklaştırılmışlardır anlamlarına gelmektedir. Ayetin tamamı Şüphesiz kendileri için tarafımızdan en güzel mükâfat hazırlanmış olanlar var ya; işte bunlar cehennemden uzaklaştırılmışlardır. Enbiya/101.

³⁴ Bknz: dipnot 33.

3. Çün *ülā' ik*³⁵ daħı *anhā mub'adūn*³⁶ ecr-i cezīl

Hürmet-i esrārına rūḥ-ı Nebī ve'l-Murtażā

5. Fāṭıma Ḥulķi Ḥasan şāh-ı şehīd-i Kerbelā

[Ey Celil, sen Kur'an'da delil olarak “*Kuşkusuz geçmişte olan kimseler dedin, bizden kendilerine güzellikler buyurdun. Çünkü işte onlar dahi bol mükâfat (olarak) cehennemden uzaklaştırılmışlardır.*” buyurdun. Kerbela şehitlerinin şahı (Hz. Hüseyin), güzel yaratılışlı (Hz. Hasan), Hz. Fatıma, Hz. Murtaza (Hz. Ali) ve Nebi (Hz. Muhammed) sırlarının hürmetine...]

IV

1. *Yağfire'z-zünüb cemi'ān*³⁷ va' d-i iḥsānuñ ğarīb

‘Abdüñe ḥabl-i metīn ḥısn-ı kavī naẓm-ı mucīb

3. Mev'ad-i āyāt-ı zātüñ kullara emr-i muşīb

Hürmeti esrārına rūḥ-ı Nebī ve'l-Murtażā

5. Fāṭıma Ḥulķi Ḥasan şāh-ı şehīd-i Kerbelā

[Ya Rabbi, senin “bütün günahları bağışlar” ayetinle vadettiğin garip (sıra dışı) ihsanın kuluna tutunacak sağlam bir ip ve sığınak olmuştur. Senin zatının ayetlerinin vaadettiği şeyler kullara isabetli birer iştir. Kerbela şehitlerinin şahı (Hz. Hüseyin), güzel yaratılışlı (Hz. Hasan), Hz. Fatıma, Hz. Murtaza (Hz. Ali) ve Hz. Nebi (Hz. Muhammed)'in senin yanındaki saygınlığının sırrının hürmetine (beni bağışla)]

V

1. Sen o Erḥamsüñ Ğafūr Allāhu Raḥmanü'r-Raḥīm

³⁵ Bknz: dipnot 33.

³⁶ Bknz: dipnot 33.

³⁷ Bknz: dipnot 21.

Nazm-ı âyâtüñ bize *hezā sırāt-ı müstaķīm*³⁸

3. Şevķiyā dergāh-ı bābuñ kelbidür rāhde ķadīm

Hürmet-i esrārına rūh-ı Nebī ve'l-Murtażā

5. Fāţıma hulk-ı ḥasen şāh-ı şehīd-i Kerbelā

[Sen, o en merhametli, çok affedici, bütün varlıklara merhamet eden, kullarına acıyan Allah'sın. Ayetlerinin nazmı bize *bu dosdoğru yoldur*. Şevķî, eskiden (beri bu) yolda, (senin) dergāhının kapısının köpeğidir. Kerbela şehitlerinin şahı (Hz. Hüseyin), güzel yaratılışlı (Hz. Hasan), Hz. Fatıma, Hz. Murtaza (Hz. Ali) ve Nebi (Hz. Muhammed) sırlarının hürmetine...]

12.

[*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*]³⁹

1. Esrār-ı Nebī muķbil-i dergāh-ı mu'allā⁴⁰

Sādāt-ı 'Arab dāder-i maḥbūb-ı Hudāya

[Allah'ın sevgilisinin erkek kardeşi, 'Arap seyiti, yüce dergāhının bahtiyar (kişisi), Nebi'nin sırları...]

2. Hākān-ı Necef şīr-i Hudā ḥazret-i Hayder

Yek nokṭada derk eyleyen esrār-ı her eşyā

[Tüm eşyanın sırlarını tek noktada kavrayan Allah'ın aslanı, Necef hakanı, mübarek Hayder('dir).]

3. Ol nokṭadadır çār-kütübüñ sırrı muḥakķak

³⁸ *hezā sırāt-ı müstaķīm*, *bu dosdoğru yoldur demektir*. "Ey Âdemoğulları! Ben, size, şeytana kulluk etmeyin. Çünkü o, sizin için apaçık bir düşmandır. Bana kulluk edin. İşte *bu dosdoğru yoldur*, diye emretmedim mi? Yasin/60-61.

³⁹ Bu şiir 4^a numaralı sayfanın kenarında başlamaktadır. Şiirin devamı 3^b numaralı sayfanın kenarına sarmıştır.

⁴⁰ dergāh-ı mu'allā kelimesinden sonra ḥākān-ı Necef yazılıp üzeri çizilmiştir.

Merdān-ı Hūdā cümle o esmāya müsem mā

[Dört kitabın sırrı muhakkak o noktadadır. Bütün o Allah'ın isimleriyle isimlenmiş (olan) Hūda'nın merdi(dir).]

4. Ol mūcid-i kāf 'ilmiyle esrār-ı hūrūfuñ

Ser-ķāfile-i remz-i ser-ā-ser-i mu' allā

[O kaf ilminin mucidi ile harflerin sırlarının baştanbaşa yüce remz topluluğunun başıdır.]

5. Dāmād-ı Nebī fahr-i Resūlü'ş-şakāleyndür

Bir rütbe-i şāndur bu ki şān-ı sırr-ı bālā

[İnsan ve cinnin peygamberinin övüncü, Nebi'nin damadıdır. Bu sırrının şanı yüce olan bir şan mertebesidir.]

6. Cennetde ola ķaşr-ı Resūl ile berāber

Ancaķ aña küfv oldu hemān hāzret-i Zehrā

[Cennette peygamberin sarayı ile birlikte olsun. Ona yalnızca hemen Hazreti Zehra (uygun) eş oldu.]

7. Ol hūāce-i esrār-ı ledūn sırr-ı hāķīķat

Āgāh-ı ve mele'i arş-ı mu' allā

[O ledūn sırlarının hocası, hakikat sırrı, ... haberdarı, yüce arş topluluğunun ileri geleni(dir).]

8. Sīmurğ-ı riyāz-ı ceberūt ķişver-i lāhūt

Ḥurşīd-i meh-i ‘ālem-i ervāḥ-ı tecellā ⁴¹

[(O) esma ve sıfat âleminin bahçesinin Simurg’u, Allah’ın zatına mahsus âleminin ülkesi, ruhların tecelli ettiği âlemin ay ve güneşi(dir).]

9. Şarrāf-ı dü bāzār-ı Cenāb-ı Şameddiyyet

Dürr-i güher-i vahdet-i feyyāz-ı Ḥudāyā

[Allah’ın samediyet, yücelik vasfının iki pazarının kuyumcusu, Allah’ın feyiz veren vahdetinin mücevher ve incisi...]

10. ‘İrfān-ı ḥaḳīḳat didiler ḥātem-i evvel

Mehdī’de nihāyet bula bu ḥatm-i tecellā

[İlk hatem hakikatın irfanı dediler. Bu tecellinin hatmi Mehdi’de sona ermiştir.]

11. Mir’āt-i Resūl nāsır-ı Maḥmūd Muḥammed

Andan görünür mu‘cize-i nūr-ı Ḥudāyā

[Mahmud Muhammed’in yardımcısı, peygamberin aynası(dır). Allah’ın nurunun mucizesi ondan görünür.]

12. ‘Ārifler ider Aḥmedi anuñ ile idrāk

Ḳul anuñ ile aḥir olur vāşıl-ı Mevlā

[Arif kişiler, Ahmed’i onunla birlikte anlar. Kul sonunda onunla Mevla’ya ulaşır.]

13. Bir lü’lü’-i yektā ki bulunmaz aña emşāl

⁴¹ Bu beyitten itibaren şiirin devamı 3^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

Gelmez bu fenā dārına böyle dūr-i yektā

[Benzeri bulunmayan bir yegâne incidir. tek lülüdür. Bu fena kapısına böyle bir yegâne inci gelmez.]

14. Hiç var mı anuñ kıadr-i kemālin ide idrāk

Erbāb-ı hāķīķāt meger ol kim ola dānā

[Onun kemālinin kudretini idrak edecek bir var mıdır? Meğer hakikat erbabı onu anlar.]

15. Mevrūş-ı Nebī hātem-i esrār-ı risālet

Tahķīķ şübūt-ı zātına mevrūd veşāyā

[Nebī'nin vārisi, peygamberlik sırlarının mührü, zatının böyle olduğuna dair elbette vasiyetler olmuştur.]

16. Şevķī kuluñı eyle şefā' at ile şādān

Ey merd-i Ĥudā hāzret-i mahbūb-ı te' ālā

[Ey Allah'ın yüce sevgilisi, Allah'ın merdi Şevķî kulunu şefaat ile mutlu et.]

13.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]⁴²

I

1. Ey şehensāh-ı risālet ey imāme'l-Enbiyā

Ey sirācü'd-dīn ü millet melce'-i rüz-ı cezā

3. İns ü cīn kerrūbiyāna ba' ş-i 'āmmdur muṭlaķā

⁴² Bu şiir 4^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

Bir Nebî kim kâ'inātuñ halkına bâ' iş ola

5. Var kıyās it aña hiç emşāl olur mı bir daha

Nūr-ı Hāk ḥaḳḳu'l-ḥaḳīḳat Muştafā vü Murtaẓā

7. Hâtem-i sırr-ı risâletdür Ḥabīb-i Kibriyā

Vâriş-i ḥâtem risâletdür 'Alīyye'l-Murtaẓā

[Ey peygamberliğin şahlar şahı, ey enbiyaların imamı, ey din ve milletin kandili, ceza gününün sığınağı... Mutlaka insan cin ve Allah'a yakın meleklerle, halka peygamberlik vazifesi yapmak üzere gönderilmiş olan nebi kâinatın yaratılışına sebep olan peygamberdir. Bir daha ona benzer (bir nebi) olur mu bak karşılaştı. Allah'ın nuru, hakikatin özü Mustafa ve Murtaza'dır. Allah'ın sevgili kulu (Hz. Muhammed) peygamberlik sırrının mührü; Aliyye'l-Murtaza peygamberlik mührünün vârisidir.]

II⁴³

1. Sen 'ulüm-ı 'âlemînüñ a'lemisüñ a'lemi

Şehr-i 'ilmüñ sırrısuñ esrâr-ı sırr-ı a'zamı

3. Tercümân-ı faḥr-i 'âlem *rahmeten lil-'âlemi*⁴⁴

Ol risâlet ḥâtemi sensüñ velâyet ḥâtemi

5. Şāhibü's-seyf ü şecâ'at şîr-i Ḥayy u Ekrem'i

Hâtem-i sırr-ı risâletdür Ḥabīb-i Kibriyā

Vâriş-i ḥâtem risâletdür 'Alīyye'l-Murtaẓā

[Sen âlemlerin ilimlerinin en çok bilenisin, en çok bileni; yüce sırrın sırları, ilm şehrinin sırrısın; *âlemlere rahmet olarak* (gönderilen) âlemin övücünün tercümanı(sın), kerem sahibi yarattıklarına hayat veren Allah'ın aslanı, yiğitlik ve kılıç sahibi(sın). Allah'ın sevgili kulu (Hz. Muhammed) peygamberlik sırrının mührü; Aliyye'l-Murtaza peygamberlik mührünün vârisidir.]

⁴³ Bu bendin bir mısraı eksiktir.

⁴⁴ *rahmeten lil-'âlemine*, (seni ancak) *âlemlere rahmet olarak* (gönderdik). Enbiya/107.

III

1. Cānib-i Hāḡdan sañadur bu ḡuşūṣī mültefēt
Zātıñā virmiş Hudā iḡbāl yemīn-i meymenet
3. Sen ḡademde bir velī gelmez cihāna aḡıbet
Yek-vücūd olduñ Resūlullāh ile ezher cihet
5. Hāsuduñ ḡāyet be-ḡāyet olduḡında var miknet
Çok makālat eylediler ehl-i Hāḡdan mel‘ anet
7. Hātem-i sırr-ı risāletdür Hābīb-i Kibriyā
Vāriṣ-i hātem risāletdür ‘ Alīyye’l-Murtaẓā

[Allah’tan (gelen) bu özel iltifat sanadır. Allah sana saadet, kutluluk sözü vermiştir. Cihana ebediyen senin gibi bir veli zat gelmez. Saf ve parlaklıkta Resulullah ile tek vücut oldun. Çok sayıda düşmanın olduğunda güc(ün) var. Melunlar, Hak ehlinden çok söz söylediler. Allah’ın sevgili kulu (Hz. Muhammed) peygamberlik sırrının mührü; Aliyye’l-Murtaza peygamberlik mührünün vârisidir.]

IV

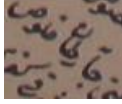
1. Ehl-i zāhirden mu‘ arrā ḡadrinüñ fehmi ‘ asir
Bī-başarlar bu nikāt-ı maḡz u sırdan bī-ḡabīr
3. Dāniṣ-i ‘ ilm-i ḡaḡīḡatsün saña olmaz nazīr
*Vāḡhidun min-nūr*⁴⁵ kelām-ı naṣṣ ile olduñ beṣīr
5. Hātemiyyet sırrına irmek muḡāl ‘ aḡl-ı faḡīr
Nūr-ı vāḡhid olduḡuñ Aḡmedle bedrīden münīr
7. Hātem-i sırr-ı risāletdür Hābīb-i Kibriyā

⁴⁵ Ene ve Aliyyin nurin vahid, yani Ben ve Ali bir nurdan yaratıldık. Bknz Dipnot 25.

Vâriş-i hâtem risâletdür ‘ Aliyye’l-Murtażā

[Senin kudretini anlamak zahmetli, zahir ehlinden uzaktır. Görmeyenler bu sır ve öz noktalarından habersizdir. Hakikat ilminin irfanısın, sana benzer yoktur. *Tek bir nurdan* kati kelamı ile müjdelendin. Kıt akıllıların hatemiyet sırrını anlaması imkansızdır. Ahmed’le tek nurdan olduğun aydan daha aydınlıktır. Allah’ın sevgili kulu (Hz. Muhammed) peygamberlik sırrının mührü; Aliyye’l-Murtaza peygamberlik mührünün vârisidir.]

V⁴⁶

1. Mihrimân-ı sırr-ı esrâr-ı Nebîsüñ bā-ḥuşuş
Saña ta‘ zîm vâcib ol ḥaḳkında var-durur nuşuş
3. Ehl-i ‘ irfân-ı ḥaḳîḳat zâtuña eyler ḥulûş
Ḳadr-i ‘ âlîñi senüñ eyler beyân şad biñ fuşuş
5. Ḥavfüñ-ile ḳopdı bağıri millet-i
Ḥâke düşdiler ḳamu ey Şevḳî küfr-i bed bugûs
7. Ḥâtem-i sırr-ı risâletdür Ḥabîb-i Kibriyâ

Vâriş-i hâtem risâletdür ‘ Aliyye’l-Murtażā

[Özellikle, peygamberin sırlarının sırrının dostusun. Hakkında kesin hüküm (olduğu için) sana hürmetle muamelede bulunmak vaciptir. Hakikat ilminin ehli sana yaranmaya çalışır. Senin yüce kudretini yüz bin hakikat açıklar. Korkundan milletin bağıri koptu. Ay Şevkî bütün kötü küfür (ehli) toprağa düştüler. Allah’ın sevgili kulu (Hz. Muhammed) peygamberlik sırrının mührü; Aliyye’l-Murtaza peygamberlik mührünün vârisidir.]

⁴⁶ Bu bendin son iki mısraı 5^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

Der-Ḳāfiye-i İbtidā-i Elif

14.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Ser-i sādāt-ı ümem Ḥazret-i Şiddîk-ı şafā

Şāhib ü şāh-ı harem Ḥazret-i Şiddîk-ı şafā

[Ümmetin önde gelenlerinin önderi (ve) haremin sahibi ve sultanı, gönlü temiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık’tır.]

2. *Şānî-i işneyn*⁴⁷ vürüd eyledi haḳḳında anuñ

Levh-i Ḳur’ān-ı kalem Ḥazret-i Şiddîk-ı şafā

[Kuran levhasının kalemi, gönlü temiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık’tır hakkında “*ikinin ikisi*” demiştir.]

3. Def‘aten kılduğıçün⁴⁸ seyr-i ‘urūcı taşdıḳ

Aña virildi ‘alem Ḥazret-i Şiddîk-ı şafā

[Bir defada, (Peygamber’in) miraç yolculuğunu tasdik ettiği için ona, gönlü temiz Hazreti (Ebubekir)’e Sıddık sıfatı verilmiştir.]

5^a

4. Ol idi Ḥālîḳ-ı ‘ilm-i ezelîde mazbūt

Kevn iken ketm-i ‘adem Ḥazret-i Şiddîk-ı şafā

[Yokluk alemi yaratıldığında ezeli ilmin sahibi, Halık’ta kaydedilmiş olan safa sahibi Hazreti Sıddık (Hz. Ebubekir) idi.]

⁴⁷ *Şānî-i işneyn*, ikinin ikisi demektir. *Şāniye‘neyni* iz hüma fi’l-gārı: Mağarada *ikinin ikincisi* iken. Tevbe/40.

⁴⁸ Kılduğıçün ve seyr kelimeleri arasına yazılan nūr kelimesinin üzeri çizilmiştir.

5. Şevkî ihşân-ı şefâ' atüñi eyler maṭlûb

Meded ey kân-ı kerem Ḥazret-i Şiddîk-ı şafâ

[Ey kerem kaynağı, safa sahibi Hazreti Sıddık (Hz. Ebubekir), Şevkî şefaatinin bahşedilmesini talep eder, yardım et.]

15.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fa' ilün]

1. Ey şehinşâh-ı risâlet ey imāme'l-enbiyâ

Tâc-ı ḥākān-ı nübüvvet ey imāme'l-enbiyâ

[Ey peygamberliğin şahlar şahı, peygamberlik hükümdarının tacı, nebilerin imamı...]

2. Destüñe viridi Ḥudâ fermân-ı destûrî 'ayân

Mazhar-ı sırr-ı şefâ' at ey imāme'l-enbiyâ

[Ey şfaat sırrının tecelli ettiği yer (olan) nebilerin imamı! Hüda eline açıkça izin buyruğunu vermiştir.]

3. Didi şānuñda senüñ *levlāke levlāk*⁴⁹ yâ Ḥabīb

Ḥaqq'a maḳbûlsün be-ğāyet ey imāme'l-enbiyâ

[Ey sevgili (Allah) senin hakkında “*Sen olmasaydın*” dedi. Ey nebilerin imamı Allah’a son derece makbulsün.]

4. Cümle peygamberlerüñ *nefsi*⁵⁰ didügi günde sen

⁴⁹Bknz: dipnot 17.

⁵⁰ *Nefsî* kelime anlamı olarak *nefsim* demektir.

*Ümmetî*⁵¹ dirsün nihâyet ey imāme'l-enbiyā

[Ey nebilerin imamı! Bütün peygamberlerin *nefsim* dediği günde sen nihayet *ümmetim* dersin.]

5. Şevkinün ol dest-giri Hayy u Kayyüm 'aşkına

Tâc-ı hâkân-ı nübüvvet ey imāme'l-enbiyā

[Ey peygamberlik hükümdarının tacı (olan) enbiyaların imamı, bütün mahlûkatı yaratan ve varlığını devam ettiren, Hay ve Kayyum olan Allah aşkına Şevkî'nin elinden tutanı ol.]

16.

[*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*]

1. Ey Nebî yāveri Şiddîk-i 'atîk ser-ḥulefā

Yâr-ı Peyğamberi Şiddîk-i 'atîk ser-ḥulefā

[Ey Nebi yardımcısı, Peygamber dostu olan baş halife, (cehennem ateşinden) azad edilmiş olan ilk halife Sıddık (Hz. Ebubekir)...]

2. Tūr-ı gâr içre refîk oldu Muḥammedle ma'an

Terk idüp cān seri Şiddîk-i 'atîk ser-ḥulefā

[(Cehennem ateşinden) azad edilmiş olan ilk halife Sıddık (Hz. Ebubekir), canı pahasına, Tur mağarası içinde Hz. Muhammed'e yoldaş oldu.]

3. Didi ḥaqqında anuñ *lā tala'at* faḥr-i cihān

Seyyidü's-serveri Şiddîk-i 'atîk ser-ḥulefā

⁵¹ *Ümmetî* kelime anlamı olarak *ümmetim* demektir. Kıyamet gününde diğer peygamberler de dahil herkes "Nefsî, nefsi - Nefsim, nefsim" dedikleri zaman, Resul-i Ekrem Hz. Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm "Ümmetî, ümmetî - Ümmetim, ümmetim" diyecektir (Buharî, Tevhid, 36; Müslim, İmân: 326, 327).

[Reislerin seyiti olan (cehennem ateşinden) azad edilmiş olan ilk halife Sıddık (Hz. Ebubekir), hakkında cihanın övüncü (Hz. Muhammed) *la tala‘at* demiştir.]

4. Nūr-ı ‘ālem ile birlikte idi her ğazavāt

Cümlenüñ serdārı Şıddīķ-i ‘atīķ ser-ḥulefā

[Herkesin başkomutanı (ve) (cehennem ateşinden) azad edilmiş olan ilk halife Sıddık (Hz. Ebubekir), her savaşta alemin nuru (Hz. Muhammed) ile birlikteydi.]

5^b

5. Kıldı ol her neye mālīk ise Ḥaḳḳānī sebīl

Oldı nās aḥīri Şıddīķ-i atīķ ser-ḥulefā

[(Cehennem ateşinden) azad edilmiş olan ilk halife Sıddık (Hz. Ebubekir), Allah’ın yolunda her neye sahipse karşılık beklemeden verdiği için insanlar (onun) takipçisi oldu.]

6. Eyledi ḥidmeti bu dīne ki fevķa’l-‘āde

Gitdi evvel ileri Şıddīķ-i ‘atīķ ser-ḥulefā

[(Cehennem ateşinden) azad edilmiş olan ilk halife Sıddık (Hz. Ebubekir), bu dine fevkalade hizmet etti.]

7. Sebķ-i dīn eyledi aşḥāba bilā-ṣekk ü gümān

Şevķī dīn serveri Şıddīķ-i ‘atīķ ser-ḥulefā

[Ey Şevķī! Dinin önderi, (Cehennem ateşinden) azad edilmiş olan ilk halife Sıddık (Hz. Ebubekir) din(de) ashaba şeksiz süphesiz öncülük etti.]

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]⁵²

1. Vâriş-i sırr-ı risâletdür Cenâb-ı Murtażā

Âhiz-i ‘an-Haqq hilâfetdür Cenâb-ı Murtażā

[Cenab-ı Murtaza, peygamberlik sırrının vârisi, Allah’ın halifeliğini hakkıyla alandır.]

2. Evvel âhir her ne var bildürdi fahr-i kâ’inât

Mihrimân-ı sırr-ı hikmetdür Cenâb-ı Murtażā

[Kâinatın övücü önce ve sonra her ne varsa bildirdi. Cenab-ı Murtaza hikmet sırrının dostudur.]

3. Ser-cüyüş-i ‘arifânı ser-sipehsâlar-ı ‘ilm

Hvâce-i remz-i haqıqatdür Cenâb-ı Murtażā

[Arifler ordusunun (ve) ilim başkomutanının reisi olan Cenab-ı Murtaza hakikat remzinin hocasıdır.]

4. Kulzüm-i baır-i ledünnî şems-i eflāk-i ‘ulüm

Vâkıf-ı sırr-ı hüviyyetdür Cenâb-ı Murtażā

[İlahi deryaların denizi, ilim feleklerinin güneşi (olan) Cenab-ı Murtaza mutlak hakikat sırrına vâkıftır.]

5. Gelmemiş gelmez cihāna böyle bir dānā-yı ferd

Mażhar-ı sırr-ı tarıqatdür Cenâb-ı Murtażā

⁵² Bu şiir 5^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Cihana böyle bir bilgili kişi gelmemiş, gelmeyecektir. Cenab-ı Murtaza tarikat sırrına ulaşmıştır.]

6. Anda mevcüddur kamu esrâr-ı feyzi Aḥmedüñ
Nokṭa-i ḥaṭṭ-ı velâyetdür Cenâb-ı Murtaẓā

[Hz. Ahmed'in bütün sırlarının feyzi onda mevcuttur. Cenab-ı Murtaza velilik yazgısının noktasıdır.]

7. Menşe'-i esrâr-ı ḥarfî tılsımât-ı 'ilm-i kâf
Dāniş-i 'irfân-ı ḥikmetdür Cenâb-ı Murtaẓā

[Kaf ilminin tılsımları, harfe ait sırların kaynağı olan Cenab-ı Murtaza hikmet irfanının bilenidir.]

8. Cifr-i Cāmi⁵³ mücidi āgâh-dil ol Şevkiyâ
Kāşif-i esrâr-ı vahdetdür Cenâb-ı Murtaẓā

[Ey Şevkî! Cifr ve Cami'yi icad eden, gönlü uyanık (olan) Cenab-ı Murtaza vahdet sırlarının kâşifidir.]

18.

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]⁵⁴

1. Ey ki ser-defter-i fihrist imâmü'l-ḥulefâ

⁵³ Hazreti Ali'nin el-Cifr ve el-Câmia adlı iki eseri bulunmakta, bunların içinde de önceki kutsal kitapların özü ile kıyamete kadar gerçekleşecek olan hadiseler, sorunlar ve çözümleri yer almaktadır. Hz. Ali ya da İmam Cafer Sadık'ın yazdığı düşünülen harflere sayısal değerler yükleyerek gelecekte haber verme konusunu işleyen kitap. Ahmet GÖKBEL, **Ansiklopedik Alevi Bektaşî Terimleri Sözlüğü**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay. Ankara, 2019, s.161.

⁵⁴ Bu şiir 5^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

Şeh-i vālā-yı velāy-est imāmü'l-ḥulefā

[Ey, fihrist defterinin başı ve yakınlığın ulu şahı olan halife imam...]

2. Saña şulṭān-ı rüsül *enfūsenā*⁵⁵ didügi ḥaḳ

Naẓm-ı Qurān'da beyān-est imāmü'l-ḥulefā

[Halife imam, sana peygamberlerin sultanının *kendimizi* dediğinin doğruluğu Kuran ayetinde beyan edilmiştir.]

3. Didi maḥbūb-ı Hudā zıkr-i 'Alī ṭā' at imiş

Naşş-ı ḳāṭı' la şarāḥ-est imāmü'l-ḥulefā

[Halife imam, Allah'ın sevgilisinin Ali'yi zikretmek ibadetmiş dediği kati ayet ile açıktır.]

4. Ba' demā didi 'Alī ile olındum nuşret

Nuṭḳ-ı pākūñde 'iyān-est imāmü'l-ḥulefā

[Halife imam, sonra Ali ile Allah'ın yardımına ulaştım dediği temiz sözünde ayandır.]

5. Şevḳiyā re's-i re'isi-durur işnā 'aşerūñ

O şehensāh-ı velāy-est imāmü'l-ḥulefā

[Ey Şevkî! O yakınlığın şahlar şahı olan halife imam on iki imamın başının başıdır.]

⁵⁵ Bknz: dipnot 11.

5^a

[*mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün*]

1. Ey eşref-i mükerrem yā sāniyye'l-ḥulefā

Fārūḳana'l-mu' azḳam yā sāniyye'l-ḥulefā

[Ey büyüklüğü şüphe götürmeyenlerin, hakkı batıldan ayıranı (ve) seçilmişlerin en şerefli olan, ikinci halife...]

2. Benden girü cihāna didi nebī geleydi⁵⁶

Olur idüñ sen aḳdem yā sāniyye'l-ḥulefā

[Ey halifelerin ikincisi! Nebi (Hz. Muhammed) “Benden sonra dünyaya peygamber gelseydi o, en önce sen olurdun” dedi.]

3. Yok hiç muḳārenetde aḳrān olur bir efrād

‘Adlūñ senūñ müselleḡ yā sāniyye'l-ḥulefā

[Ey ikinci halife! Senin adaletin herkes tarafından kabul görmüştür (ve) (Allah’a) yakınlıkta sana denk olabilecek hiçbir kimse yoktur.]

4. Şeyḫeyn-i ḥümāmeyn aṣṣāb-ı benī ‘Adnān

Ey ṣānı ‘ālī efḥam yā sāniyye'l-ḥulefā

[Ey Adnanoğulları neslinden himmet sahibi şeyh (ve) ṣanı yüce olan ikinci halife!...]

5. Şevḳī o ṣānı a'ḳam ṣıḥru'n-Nebī-i ekrem

⁵⁶ *Lev kâne* ba'di nebiyyun le-kâne Ömerü'bnü'l-hattabı: Benden sonra peygamber *gelecek olsaydı* mutlaka Hattâb'ın oğlu Ömer olurdu. (Yılmaz: 2013, 455.)

Fārūḳana'l-mu'azzam yā sāniyye'l-hulefā

[Ey Şevkî! O şanı yüce (olan), kerem sahibi peygamberin damadı, büyüklüğü şüphe götürmeyen (Hz. Ömer) Faruk ikinci halife(dir)!]

20.

*[mef'ûlû fâ'ilâtün mef'ûlû fâ'ilâtün
müstef'ilün fe'ûlün müstef'ilün fe'ûlün]*

1. Ey Hazret-i zi-nüreyn yā sāliḥe'l-hulefā

Ey pertev-i münîreyḡ yā sāliḥe'l-hulefā

[Ey iki nur sahibi, iki nur saçanın ışıltısı (olan) halifelerin üçüncüsü...]

2. Yār-ı refîḡ ü server dāmād-ı Hāḡ peyamber

Ezvāc-ı binti bedreyn yā sāliḥe'l-hulefā

[Ey Hāḡ peygamberin damadı, Nebinin yol arkadaşı ve dostu, iki nur olan kızların zevceleri (olan) halifelerin üçüncüsü...]

3. Nazm-ı celîde taṣrîḡ ḡalb-i selîme mazḡar

Ey şāḡibe's-serîreyḡ yā sāliḥe'l-hulefā

[Ey apaçık ayette belirtilmiş, küfür ve nifaktan arınmış bir kalbe ulaşmış, iki tahtın sahibi olan halifelerin üçüncüsü...]

6^a

4. Ḳıldı fedā-yı māl cān Hāḡ uğrına bilā-şān

Hayrî vefî-keşîreyn⁵⁷ yâ şâlişe'l-hulefâ

[Ey şöhret gütmeden Hak yoluna can ve malını feda eden halifelerin üçüncüsü...]

5. Dāmād-ı şehriyāreyn Şevkî sirāc-ı bedreyn

Ey pertev-i münîreyn yâ şâlişe'l-hulefâ

[Ey Şevkî, padişahın iki (kez) damadı, iki ayın ışığı, iki nur saçanın ısıltısı halifelerin üçüncüsü(dür).]

21.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ. ilātün fâ' ilün]⁵⁸

1. Muştafâ vü Murtaẓādur nūr-ı zāt-ı kibriyâ

Ol bu nūrdandur zuhūr-ı kâffe-i 'ilm-i fenâ

[Allah'ın zatının nuru Mustafa ve Murtazadır. Fena ilminin tüm ortaya çıkması bu nurdandır.]

2. Ol iki nūreyn-ı Hakk'a nūr-ı vāhid bilmeyen

Münker-i zındık-ı mülhiddür münāfık mutlakā

[O, iki Hak nuruna tek nurdandır demeyen mutlaka münafık, Allah tanımayan, imansız, inkârcıdır.]

3. *Vahidun min-nūr⁵⁹* hadîsidür edell mevşûkına

Şınv-ı şınvı hâzret-i maḥbûb-ı Hakk hâdi'l-verâ

⁵⁷ Çok hayır sahibi.

⁵⁸ Bu şiir 5^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

⁵⁹ Bknz: dipnot 25.

[“*Aynı nurdan yaratılmıştır*” hadisi delille sağlamdır. Bir kökten çıkan her bir dalın dalı Allah’ın sevgilisi Hazreti mahlukların en hidayete erdireni (Hz. Muhammed’dir.)]

4. *Nūrike nūr*⁶⁰ naṭūķı şānına vārid olan

Ol kūnūz-i mecmū⁶¹ -ı esrār-ı sırr-ı *lā-fetā*⁶¹

[O, “*Nurun nurumdur*” sözü şanına yaraşan, “*yiğit yoktur*” sırrının sırlar toplamının hazinesidir.]

5. Meḥḥar-ı mevcūd-ı ‘ālem eyledi ez-cān u dil

*Zātına ol vālī men vālāhu*⁶² menşūr-ı du‘ā

[Âlem varlıklarının övücü can ve gönülde ona “*Ali’nin velayetini kabul eden ve onu seven kimseyi sen de sev*” diye dua eder.]

6. Nezd-i ḥazretde ‘ulūvv-i pāyesi bālā-yı ter

*‘Adi men ‘ādāhu*⁶³ nuṭṭundan celī vü rūşenā

[Allahın nezdinde daha yüksek, yüce, büyük rütbesi “*Ali’ye düşmanlık eden kimseye sen de düşmanlık et*” sözünde açık ve aydınlıktır.]

⁶⁰ Bknz: dipnot 4.

⁶¹ *Lā-fetā* illā Aliyyün lā-seyfe illā zūlfikārı ibaresi Ali’den başka *genç (yiğit)*, Zūlfikār’dan başka (keskin) kılıç *yoktur*. (Ali gibi kahraman kimse onun gibi keskin (kılıç) *yoktur*.) anlamına gelmektedir. Zūlfikār, Hz. Muhammed’in, damadı Hz. Ali’ye armağan ettiği ve onun kahramanca kullanmasıyla ün kazanmış, ucu çatallı, meşhur kılıçtır. Hasan b.Urfē’nin, Muhammed b. Ali el-Bâkır yoluyla, Bedir savaşı esnasında, gökten bir melek böyle çağırdı, diye bir rivayeti varsa da, rivayet yolları zayıf olduğu için, güvenilir bir asla sahip değildir. Bedir savaşında böyle bir ses gelse önce Hz. Peygamberin duyması ve ashabına haber vermesi gerekirdi. Böyle bir olay yoktur. Aynı zamanda bu sesi yalnız Şiilerin değil savaşta bulunan herkesin duyması ve öbür büyük hadis bilginlerinin de rivayet etmesi gerekirdi. Böyle bir rivayet kaynaklarda bulunmamaktadır. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 403-404.

⁶² Allahümme *vālī men vālāhu ‘adi men ‘ādāhu*, Allah’ım! Ali’nin velayetini kabul eden ve onu seven kimseyi sen de sev; Ali’ye düşmanlık eden kimseye sen de düşmanlık et demektir.

⁶³ Bknz: dipnot 62.

7. *Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā Zü‘lfikār⁶⁴*

Lā-fetā illā ‘Alīyyü‘l-Murtaẓā⁶⁵ şîr-i Hudā

[Allah’ın aslanı, *Ali*’den başka genç (yiğit), *Zülfikâr*’dan başka (keskin) kılıç, *Aliyyü‘l-Murtaza*’dan başka genç(yiğit) yoktur.]

8. *Hâtemidür enbiyā vü mürselinüñ efḍali*

Hâzret-i maḥbûb-ı Hâk Ahmed Muhammed Muştafā

[Allah’ın sevgilisi Hazreti Ahmed Muhammed Mustafa, nebi ve peygamberlerin çok faziletli sonuncusudur.]

9. *Vâriş ancak bu risâlet hâtemine bi’l-vürūd*

Hâzreti şâh-ı velâyet Murtaẓā’dur Murtaẓā

[Bu peygamberlik mührüne erişip vâris olan ancak velilik şahı Hazreti Murtazadır, Murtaza.]

10. *Muḳbil-i dergâh-ı hâzret nâşır-ı faḥr-i cihân*

Ḳâhır-ı a‘dâ-i dîn sālār merd-i bî-behā

[Mübarek dergâhın bahtıyarı, cihanın övücünün yardımcısı, dîn düşmanlarının kahredicisi, kıymetli mert...]

11. *Maḥzen-i mecmû‘a-i şandûka-i gaybü’l-guyûb*

Kenz-i esrâr-ı dekâyıḳ miḥrimân-ı enbiyā

⁶⁴ Bknz dipnot 61.

⁶⁵ Bknz dipnot 61.

[Sırlar sırrının toplandığı kutunun mahzeni, anlaşılması güç olan sırlar hazinesi, nebilerin şefkatlisi...]

12. Tercemân-ı Һazret-i mahbûb-ı Һaķ hâdi's-sebîl
Râz-dâr-ı Muştafâ vü müctebâ vü muķtedâ

[Yolun hidayete erdiricisi olan hak sevgilisinin tercümanı, Mustafa'nın sırdaşı, seçilmiş ve örnek alınan (kimse)]

13. ... Һazretüñ icmâ' -ı ķaķ' i oldı naşş
... Ƙureyş emr-i Һilâfet nuķ-ı pâk-i müctebâ

14. ... Һâtem-durur bu ma' nâya mażhar olan
... devâ 'ir noķtası merdânı şîr-i kibriyâ

15. ... menâşıbdan risâlet miĥnet-kâhı serveri
... âteşîn-i Һâtemi evvel imâm ü ibtidâ

16. ... sebebden Һâtemi denildi zâtına
... âĥir velâyet oldı Mehdî intihâ

17. ... ķavm-i ' Arabdur seyyîdü'l-ķavm-i ' Arab
... Aĥmed Ebû'l-Ƙasım Muĥammed Muştafâ

18. Yek-vücûd yek dil-durur Һazret ile her bir cihet
Bu Һadîş-i nûr-ı zât-ı kibriyâdur kibriyâ⁶⁶

⁶⁶ Bu beyitten itibaren şiirin kalanı 6^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Hazret ile her bir taraftan tek beden tek yürektir. Bu yüceler yücesi zatın nurunun hadisidir.]

19. Sırrı rāz eyler iken Aḥmed ile çün ol imām

Didi aşḥāb-ı Resūl eyā nedür bu mācerā

[O imam, Ahmed ile sırrı sakladığı için, Resulün ashabı: “Acaba bu macera nedir?” dedi.]

20. Didi Aḥmed Ḥaḳḳ-ile eyler tekellüm ol hümām

Murṭazā’dur Murṭazā’dur Murṭazā’dur Murṭazā

[Hz. Ahmed, Allah ile sohbet etmektedir diyen o himmetli kişi Murtaza’dır, Murtaza’dır, Murtaza’dır, Murtaza(dır).]

21. Ol iki dürreyn-i nūreyn-i sa‘īdeyn-i muḳbileyn

Birisi şāh-ı risālet biri şāh-ı enbiyā

[O iki, bahtı açık, uğurlu, nurlu inci(nin) biri resullerin şahı biri nebilerin şahıdır.]

22. Ser-cüyüş-ı zümre-i Ḥaḳḳ-ı ḥaḳīkat-perveri

Pīşvā-yı ‘ārifin ü serverān-ı aşfiyā

[Allah’ın hakikati sevenler zümresinin başkomutanı, ariflerin önderi ve ermişlerin önde geleni...]

23. Bu imāmet bu ḥilāfet tılsımāt sırrına

Noḳṭadur ol dā’ire ḥaṭṭında şīr-i kibriyā

[Bu imamlık (ve) halifelik sırrının tılsımlarına o daire çizgisinde (Allah'ın) yüce aslanı noktadır.]

24. Hâyder-i Kerrârîdür mir'ât-i fâhr-i kâ'inât

Şevkiyâ andan göründi mu'cizât-ı Muştafâ

[Ey Şevkî! Kâinatın övünç aynası Hayder-i Kerrar'dır (Hz. Ali). Mustafa'nın mucizeleri ondan göründü.]

22.

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

1. Ey şehensâh-ı velâyât ser-imâmu'l-ḥulefâ

Ey ki aḡşâ-yı kerâmât ser-imâmu'l-ḥulefâ

[Ey veliliğin şahlar şahı, kerametlerin en sonuuncusu halife imamların önderi...]

2. Nûr-ı vâḥiddür esâsı iki nûr-ı ḡamereyn

İki Ḥaḡ ḡazrete mir'ât ser-imâmu'l-ḥulefâ

[İki ayın nuru (olanların) esası tek bir nurdur. Halife imamların önderi iki doğru zata ayna(dır).]

3. Cism-i vâḡid⁶⁷dür o faḡreyn-i şerîfü'n-Nebeveyn⁶⁸

Ne o iḡşân-ı 'aṡiyyât ser-imâmu'l-ḥulefâ

⁶⁷ *Lahmuke lahmî* cismuke cismî demuke demî rûhuke rûhî ifadesi *etin etimdir*, cismin cismimdir, kanın kanımdır, ruhun ruhumdur anlamına gelmektedir. Kaynağı bulunamamıştır. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 407.

⁶⁸ Bu kelime metinde nebiyyin şeklinde yazılmıştır.

[O, iki peygamberin şerefli övüncü tek bedendir. Halife imamların önderi hediyelerin insanı(dir).]

4. Çünkü hem *lahmüke lahmi*⁶⁹ didi tekrarı Nebî

Bu şaḥîḥeyn-i rivāyāt ser-imāmu’l-ḥulefā

[Peygamber(in) yeniden “etin etimdir” dediği bu doğru rivayet halife imamların önderi içindir.]

5. Vāriş-i Faḥr-i cihān hem daḥı evsā-yı Nebî

Aña maḥşūş ḥatemiyyāt ser-imāmu’l-ḥulefā

[Cihanın övüncünün vārisi hem de Peygamberim vasisi, sonunculuk ona mahsus (olan) halife imamların önderi(dir).]

6. ‘Aşb-ı seyyīd ü kevneyn-i Resūlü’ş-şakaleyn

Eşref-i zümre-i sādāt ser-imāmu’l-ḥulefā

[Seyitlerin bağlandığı ve ins ve cinlerin dünya ve ahireti, seyyitler zümresinin en şereflişi halife imamların önderi(dir).]

7. Şevḳi ednā ḳuluñı eyle şefā‘ atle be-kām

Eyle mükşīri ‘ināyet ser-imāmu’l-ḥulefā

[(Ey) halife imamların önderi günahkâr Şevkî kulunu şefaitle mutlu eyle, kusurlarını bağışla.]

⁶⁹ Bknz: dipnot 67.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Ey şerîf ibn-i Halîl re’s-i imâmü’l-ḥulefâ
Ḥâşş-ı Ḥallâk-ı Celîl re’s-i imâmü’l-ḥulefâ

[Ey Halil’in oğlu şerif, Celîl Allah’ın seçkini (olan) halife imamların reisi...]

2. *Kerrema’llāhu te‘ālā* ile *vecheh*⁷⁰ mümtāz⁷¹

Var mı hîç aña ‘adîl re’s-i imâmü’l-ḥulefâ

[Allah onu şerefli kılsın (ifadesi) ile seçkin halife imamların reisine denk hiç (kimse) var mı?]

6^b

3. Bu tarîkat ile bu ‘ilm-i ḥaḳîkatde füyûz
Müntehî aña sebîl re’s-i imâmü’l-ḥulefâ

[Bu tarikatle bu hakikat ilminde feyizli halife imamların reisine yol erişilmiştir.]

4. İki nûreyn-i münîr biri Resûlü’ş-şâkaleyn
Biri ol ḥulḳ-ı cemîl re’s-i imâmü’l-ḥulefâ

[İki parlak nur: biri ins ve cinnin peygamberi, biri güzel yaradılışlı halife imamların reisi (dir.)]

5. Birisi ḥâtem-i mürsel biri ol ḥatm-i velî
Bu maḳâlâta delîl re’s-i imâmü’l-ḥulefâ

⁷⁰ Bknz: dipnot 24.

⁷¹ Vezin bozuktur.

[Bu biri resullerin sonuncusu biri velilerin sonuncusu sözüne delil halife imamların reisi(dir.)]

6. Şevkî andan bu kadar ‘ilm-i Hudâ eyledi cûş
‘Aynı ol Mısri’de Nîl re’s-i imâmü’l-ḥulefâ

[(Ey)Şevkî ondan bu kadar Hudâ ilmi çoştı, (bu) halife imamların reisi Mısır’da Nîl (nehri)’ne benzer.]

24.

[fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fa‘ilün]⁷²

1. Ey şehinşâh-ı risâlet şadrazam-ı müntehâ
A‘ zem-i⁷³ mecmû‘ -ı mürsel ḥâtemîn-i enbiyâ

[Ey resullüğün şahlar şahı, son sadrazam, tüm resullerin en büyüğü, nebilerin sonuncusu...]

2. Mu‘ ciz-i âyât-ı Hâk ḥaḳḳu’l-ḥaḳîkat nûr-ı Hâk
Efḥam-ı peygamberân-ı mürselîn ü enbiyâ

[Hak ayetlerin vecizi; hakikatin gerçeği; Allah’ın nuru; nebi resul peygamberlerin şereflişi...]

3. Şadr-ı şadriñ şadri şadrından şudûr-ı maşdarı
Sensin ol şadr-ı mu‘ azzam enbiyâ vü evliyâ

[Tüm yaratılanların membaı, her şeyin sudur ettiği yer sensin, her şey Hz. Peygamber’in nurundan yaratılmıştır. Nebi ve velilerin o çok büyük önderi sensin.]

⁷² Bu şiir 6ª numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

⁷³ cem‘ i kelimesi yazılıp üstü çizilmiştir.

4. Sensin ol kenz-i risālet lü 'lū 'inūñ şehveri

Hem nübüvvet hem velāyet hem imāmet şūd revā

[Resullük hazinesinin incilerinin en büyük incisi sensin. Hem nebilik hem velilik hem de imamlık sana uygun görülmüştür.]

5. Kûṭb-ı ğavsü'l-enbiyāsuñ tāc-ı fahrü'l-mürselin

Hātemiyyet mühr-i kudret sırrına mazhar sezā

[Resullerin övüncünün tacı, nebilerin en büyüğünün kendisinden yardım istenilenisin. Son olma, kudret mührünün sırrına nail olmuştur.]

6. Sırr-ı Subḥānellezi esrā bi'abdiḥ⁷⁴ şanıña

Şān viren şān-ı şerāfet a' zem-i şanı kefā

[“Kulunu götüren Allah'ın şanı yücedir” sırrının şanı şan veren, şerefiyle meşhur, şanın en büyüğü yeterlidir.]

7. Var mı hiç bir enbiyā silküñde bu seyr-i sülūk

Len terānī-le⁷⁵ muḥāṭab oldı Mūsā siyyemā

[Bu manevi yolculuk hiçbir nebi yolunda yoktur. Özellikle Hz. Musa “Beni katiyen göremezsın”(hitabıyla) muhatap oldu.]

⁷⁴ Subḥānellezi isrā bi-'abdihi ibaresi O eksiklikten münezzeḥ olan Allah kulunu yürüttü anlamına gelmektedir. Miraç hadisesinin anlatıldığı bu ifadenin geçtiği ayetin tamamının anlamı ise “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye *kulunu (Muhammed'i)* bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya *götüren Allah'ın şanı yücedir*. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir” İsrâ/1.

⁷⁵ Len terānī, sen, benî asla göremezsın demektir. İbarenin geçtiği ayetin tamamı: Mūsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, “Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım” dedi. Allah da, “Beni (dünyada) katiyen göremezsın. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin.” dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mūsâ da baygın düştü. Ayılınca, “Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim” dedi. A'râf/143.

8. Sen idin yā Aḥmed ile bī-ḥurūf bī-lafẓ u şavt

Vuşlata olduñ muḥāṭab ey Ḥabīb-i kibriyā

[Ey yüce sevgili, sözsüz kelimesiz harfsiz “ey Ahmed” (hitabıyla) vuslata muhatap olan sendin.]

9. *Ḳābe ḳavseyn* sırr-ı *ev-ednā*⁷⁶ maḳāmı sendedür

Çeşm-i re’süñle vuşülüñ bī-cihet sümme’l-likā

[“*Onunla arasındaki mesafe, iki yay arası kadar, yahut daha az kaldı*” makamının sırrı sendedir. (Allah’la) kavuşman tartışmasız kafandaki göz ile yüz yüzedir.]

10. Olmadı bir enbiyāya bu ‘urūc-ı seyr-i zāt

Ḥaşşeten bi’l-ḥaş aḥaşş maḥşüş saña yā Muştafā

[Ey Mustafa! Bu zatın Miraç’a çıkması hiçbir enbiyaya (nasip) olmadı. Özellikle has be has sana mahsustur.]

11. Her ḳadem pāy ü cenāb ü devletüñ bir tuḡbā

Her adım-ı şevketüñ bir ‘arş-gāh-ı istivā⁷⁷

[...]

⁷⁶ Bknz: dipnot 26.

⁷⁷ Erraḥmānu ‘alā-l-‘arşı-stevā, Rahmān olan Allah *arşa istivā etmiştir*. Taha/5 ayetine gönderme var. Ale’l-arşı’stevā, “(Emri), arş üzerine egemendir. Arş, çardak, çatı, taht, dokuzuncu kat gök; istivā, yükselmek, tahta çıkmak, kurulmak, hüküm ve idare etmek anlamlarına gelir. Bütün cisimleri içeren ve hepsinden büyük olan şey demektir. Allah’ın, hüküm verme ve hükmünü yürütme kudretinin ifadesi olarak yirmi kadar ayette geçer., birkaçı: (A’raf, 7/54; Yûnus, 10/3; Hûd, 11/7; Ra’d, 13/2; İsrâ, 17/42, Tahâ, 20/5; Secde, 32/4; Hadîd, 57/4...) Arşın Allah’a izafesi, şereflendirme anlamındadır, mekân anlamına değildir. Çünkü o mekânsızdır. istevâ ale’l-arş veya ale’l-arşı’stevâ şeklinde geçen bu ayet bölümleri, edebiyatımıza, yüce Allah’ın sonduz kudret ve hakimiyetinin arşı kuşattığını, arşın gerçek sahibi olduğunu, bütün yaratıkların onun denetiminde bulunduğunu anlatmak için aktarılmıştır. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 24.

12. Nūr-ı vāḥid ḳandīl-i ‘ulyāya vaḏ’ itdi seni

Cüz’-i nūruñ evvelinden ḥalḳ-ı cümle enbiyā

[Tek nur (Allah) bütün peygamberlerin yaratılışından evvel senin nurunun bir parçasını yüce kandile koydu.]

13. Bāki ol eczā’-i aṣlūñden cihān buldı vücūd

Sen⁷⁸ esās-ı ‘ālem-ārāsıñ münīr-i meh-likā⁷⁹

[Aslının cüzünden cihan meydana geldi, sen ay yüzlü ıṣṣık saḳan cihanı süsleyen esassın, baki ol.]

14. Ey faḥīmü’l-enbiyā ey ‘aḳl-i küll ser-defteri

Sırr-ı ḥikmet maṣḏarı faḥrū’l-ümem ḥayrū’l-verā

[Ey enbiyaların ulusu, diğēr alemlerin kendisinden zuhur ettiğē ilk yaratılan nurun önderi, hikmet sırlarının tecelli ettiğē yer, ümmetin övüncü, mahlukatların en hayılısı (olan Hz. Muhammed)]

15. Bu maḳāmātuñ delīli nuṭḳ-ı Ḥaḳ sırrındadır

Ḥüccet-i ḳāṭı’ olan *levlāke levlāke lemā*⁸⁰

[Bu makamların ispatı “*Sen olmasaydın, sen olmasaydın*” kesin hükmü olan Allah’ın sözünde gizlidir.]

16. Ḥātemiyyetdür bu sırruñ sırr-ı ṣarṭ-ı a’ḳ zāmı

Düşdi ḥaṭṭ-ı mürselīn ḥaṭṭına nokṭa Muṣṭafā

⁷⁸ Alem yazılmış üstü çizilmiştir.

⁷⁹ Bu beyitten itibaren şiirin kalanı 6^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

⁸⁰ Bknz: dipnot 17.

[Bu sırrın en büyük şartının sırrı hatemiyet, son olmadır. Mustafa resullük hattına nokta (olarak) düşmüştür.]

17. Enbiyâ hattına Ahmed evliyâya şîr-i Hâk

Nokta hatt-ı istivâdur nokta hatt-ı istivâ

[Enbiya çizgisine Ahmed, evliyâya (çizgisine) Allah'ın aslanı, istiva hattının (iki eşit parçaya ayıran çizginin) noktasıdır, istiva hattının (iki eşit parçaya ayıran çizginin) noktasıdır.]

18. Bu risâlet bu nübüvvet hâtemiyyet sırrına

Vâriş-i küll ol 'Aliyyü'l-Murtażadur Murtażâ

[Bu resullük, nebilik, son olmalık sırrına toptan vâris (olan kişi) Aliyü'l-Murtaza'dır.]

19. Akrab-i fahrü'l-ümem vâşi-i hazret bi'l-vüşûk

Emr-i bi'l-icmâ' hilâfetde imâmü'l-evliyâ

[Hz.Ali, itimada layık mübarek vasi, ümmetin övüncünün en yakını, halifelikte ittifaken kesin hüküm (muhatapı) velilerin imamıdır.]

20. *Kerrema'llāhu te'ālā vecchehu*⁸¹ mümtâz ile

İtdi aşhâb-ı kirâm mümtâz kamudan bî-riyâ

[Mübarek sahabeler herkesin (içinden) “Allah onu şerefli kılsın”(diyerek) özü sözü bir (olanı) seçti.]

21. Çünkü nefsün var-ıdı emr-i hilâfet bil-eḥaşş

Münhasırdur akrab-i fahr-i cihāna muṭlaḳâ

⁸¹ Bknz: dipnot 24.

[Senin için en başta halifelik emri var idi. Cihanın övüncüne en yakın (olmak) mutlaka (sana) mahsustur.]

22. Min Kureyşi'n-nesebden ol Aḥmede her bir cihet

Ola akreb mazhariyyetdür bu sırr-ı muḥtefā

[Kureyş soyundan (gelen) Ahmed'e o, her bir taraftan; bu gizli sır (içinde) en yakın tecelli yeri olmuştur.]

23. Nokṭadur bu ḥaṭṭ-ı rāh-ı müstaḳīme bā-ḥuşūş

Şevḳiyā şīr-i Ḥudā Kerrār-ı Ḥayder siyyemā

[Ey Şevkî! Özellikle Allah'ın aslanı Hayder-i Kerrar, bilhassa bu istikamet yolunun çizgisine noktadır.]

25.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Ey re'isü's-şühedā ṣānī imāmü'l-ḥulefā

Evliyā-i küberā ṣānī imāmü'l-ḥulefā

[Ey şehitlerin reisi, evliyâların büyüğü (ve) on iki imamın ikincisi...]

2. Ey dūr ü lü'lü' vü mercān-ı Resülü's-şakaleyn

Ka'b-ı 'ālī-sü'edā ṣānī imāmü'l-ḥulefā

[Ey ins ve cin peygamberinin mercan, lülü ve incisi, yüce mertebeli saidlerin şerefi (ve) on iki imamların ikincisi...]

3. Çār aşḥāba ḥilāfetde olupdur seyyān

Rāşidīn-i ḥulefā ṣānī imāmü'l-ḥulefā

[Hak yolda olan halifelerin ikinci imamı halifelikte dört sahabeye ek, tamamlayıcı olmuştur.]

4. Oldı anuñ ile ol sāl-i şelāşin tekml̄l⁸²

Müttefikdür ‘ulemā şānī imāmü’l-ḥulefā

[Âlimler onunla (halifeliğin) otuz yılının tamamlandığında müttelikler. O halife imamların ikincisidir.]

5. Ol imāmeyn-i hümāmeyn-i şerīfeyn Şevķī

Cümleden şānı yüce şānī imāmü’l-ḥulefā

[(Ey) Şevķî, o şerefli, himmeti bol imamların cümlesinden şanı yücesi ve on iki imamların ikincisidir.]

26.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Levḥ-i takdīre rızā şāliş imāmü’l-ḥulefā

Şāfi‘i rūz-ı cezā şāliş imāmü’l-ḥulefā

[Ceza gününün şefaatçisi, Allah’ın taktirine razı olan halife imamların üçüncüsü(dür)]

2. Halef-i mu‘teber ü seyyīd-i şübbān-ı cinān

Ser-firāz-ı şühedā şāliş imāmü’l-ḥulefā

[Cennetlerin genç seyiti ve itibarlı halefi, şehitlerin yücesi halife imamların üçüncüsü(dür)]

⁸² “Benden sonra hilafet -veya nübüvvet hilafeti- otuz yıldır.” (Ebu Davud, Sünnet, 8; Tirmizî, Fiten, 48; Ahmed b. Hanbel, 4/272; 5/220, 221).

3. Zāhidüñ aňladuđı mazhara mazhar degül ol

Mazhar-ı⁸³ sırr-ı Hudā şāliş imāmü'l-ḥulefā

[O, halife imamların üçüncüsü, zahidin idrak ettiği mazhara değil Allah'ın sırlarının mazharına erişmiştir.]

4. Ne kıyās ola cihān şāhı emirānlarına

Sıbt-ı peygamberine şāliş imāmü'l-ḥulefā

[Peygamber torunlarına cihan sultanları, emirleri kıyas olmaz.]

5. Şevķiyā cān u cihān mātem ile ağlaya ķan

Nice vāh çekdi belā şāliş imāmü'l-ḥulefā

[Ey Şevķî, cihan ve can yas tutup kan ağlasın, halife imamların üçüncüsü çok bela ve vah çekti.]

27.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Ey Ḥalilü'n-nesebî rābi' imāmü'l-ḥulefā

Āl-i aḥfād-ı Nebî rābi' imāmü'l-ḥulefā

[Ey soyu Hz. İbrahimden gelen, Peygamber torunlarının evlatlarından olan dördüncü imam halife..]

⁸³ Sır kelimesinin öncesinde Hudā kelimesi yazılıp üzeri çizilmiştir.

2. İbn-i ibnül'l- Arabî münteħib-i ħayr-ı ħalef

Şeref-i müntesibi rābi' imāmü'l-ħulefā

[Arap oğlunun oğlu, hayırlı haleflerin seçkini ve intisap edenlerin şerefi dördüncü imam halife(dir)]

3. Pîşvā-yı ser-i sādāt-ı mükerrerem-i zî-şān

Bergüzide ħasebi rābi' imāmü'l-ħulefā

[Şanlı, muhterem seyyitlerin öncüsü, seçkin asaletli olan dördüncü imam halife(dir)]

4. Şecer-i verd-i şükūfāt-ı velāyet sırrı bu

Hem nübüvet .şu' ebi.. rābi' imāmü'l-ħulefā

[Bu; velayet çiçeklerinin gül ağacının sırrı, hem nübüvvet şubesi dördüncü imam halife(dir).]

5. Şevķi kıl melce'-i me'vā anı ol rûz-ı cezā

O ki aħfād-ı Nebî rābi' imāmü'l-ħulefā

[Ey Şevķî, peygamber torunu olan dördüncü imam halifeyi o ceza gününde sığınılacak yer, mesken kıl.]

28.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Şınv u sırr-ı Nebvî ħāmis imāmü'l-ħulefā

Lü'lü'-i Murtażavî ħāmis imāmü'l-ħulefā

[Hz. Ali'nin incisi, Hz. Peygamber'in sırrı ve evladı beşinci imam halife(dir).]

2. Verd-i bâğ-ı çemenî şahın-ı gülistân-ı betül

Neseb-i Muştafavî hâmis imâmü'l-hulefâ

[El değmemiş gül bahçesinin meydanı, çemen bağının gülü, Hz. Muhammed'in nesebi beşinci imam halife(dir).]

3. 'İrķ-ı necl-i Yemenî silsile-i 'Abd-i menâf

Hâşimî-i 'Alevî hâmis imâmü'l-hulefâ

[Yemen oğullarının ırkı(ndan), Haşim bin Abdülmenaf'ın silsilesi(nden), Hz. Ali'nin neslinden, Haşimî (olan) beşinci imam halife(dir).]

7^b

4. Kavl-i ikrâınadur şâdık-ı şiddîk-i emîn

Merd-i Hâķ 'ahde kavî hâmis imâmü'l-hulefâ

[(Onun) sadık ve emin olması sözünde sadık olmasındandır. Özü sözü doğru, Hak merdi beşinci imam halife(dir).]

5. Şevķi ol zî-kıyem-i dürre behâ ola mı hîç

Lü 'lû 'i Murtażavî hâmis imâmü'l-hulefâ

[Ey Şevķî, Hz. Ali'nin incisi beşinci imam halife(ye), o kıymetli inciye paha biçilir mi hiç?]

29.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün fâ'ilün]

1. Ey ki eşrâf-ı ümem sâdis imâmü'l-hulefâ

Cûdı ol kân-ı kerem sâdis imâmü'l-hulefâ

[Ey ümmetin en şereflişi, o ikram hazinesinin cömerti (olan) altıncı halife imam...]

2. Teşnedür bendelige cān u cihān cinn ü beşer

Cümle halk aña hüdām sādīs imāmü'l-ḥulefā

[Cihan ve can, insan ve cin, cümle halkın ona hizmetçi olduğu altıncı halife imam(ın) köleliğine susamıştır.]

3. Şāhibü'l-beyt-i⁸⁴ hüdāvend-i kerīm ibn-i kerīm

Şeh-i dergāh-ı ḥarem sādīs imāmü'l-ḥulefā

[Cömert oğlu cömert şahın evinin sahibi, harem dergâhının padişahı altıncı halife imam(dır).]

4. Sırr-ı sādāt-ı muḥarreb su‘adā-yı ebrār

Hulḳ-ı mevşūf-ı şiyem sādīs imāmü'l-ḥulefā

[Hayır işleyen mutlu kişi, (Allah'a) yakın seyitlerin sırrı, huyları, tabiatı vasfedilmiş (olan) altıncı halife imam(dır).]

5. Şevkî itmez mi ricā ‘afvını taḳşirātın[ın]

Cūdî ol kân-ı kerem sādīs imāmü'l-ḥulefā

[Şevkî o cömert, kerem sahibi altıncı halife imamdan kusurlarının affını rica etmez mi?]

30.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Ey kerīmān-ı vefā sābi‘ imāmü'l-ḥulefā

Dest-gir-i zu‘ afā sābi‘ imāmü'l-ḥulefā

⁸⁴ Beyt kelimesinden sonra ḥarem kelimesi yazılmış üzeri çizilmiştir.

[Ey vefalı cömert, zayıfların yardımcısı olan yedinci halife imam...]

2. Ey ki tefsîr-i Hudâ-i nazm-ı celî *tathîrâ*⁸⁵

İbn-i şâh-ı şühedâ sâbi‘ imâmü’l-ḥulefâ

[Ey Allah’ın açık tathir ayetinin tefsiri (işaret ettiği), şehitler şahının oğlu olan yedinci halife imam...]

3. Ey cihân serveri mergûb-ı ümem muḥteremi

Ey re’isü’s-sü‘adâ sâbi‘ imâmü’l-ḥulefâ

[Ey cihanın önderi, ümmetin hürmet gösterileni, seyitlerin reisi olan yedinci halife imam...]

4. Sensin ol ḥân-ı şehenşâh-ı emirân-ı cihân

O veliyyü’r-rü‘esâ sâbi‘ imâmü’l-ḥulefâ

[O, cihan sultanlarının sultanı, reislerin velisi (olan) yedinci halife imam sensin.]

8^a

5. Hevl-i maḥşerde yetiş destini al eyle be-kām

Şevkîye ol şefe‘‘â sâbi‘ imâmü’l-ḥulefâ

[(Ey) yedinci halife imam, Şevkî’ye şefaâtçi ol, korkutucu mahşerde yetiş, (Şevkî’nin) elini tut (ve onu) isteğine kavuştur, mutlu et.]

31.

⁸⁵ Tathir ayeti ifadesi ile Ahzab suresinin 33. Ayeti kastedilmektedir, ifade adını ayette geçen “tathiran” kelimesinden almıştır. Evlerinizde oturun; eski Cahiliyye’de olduğu gibi açılıp saçılmayın; namazı kılın; zekatı verin; Allah’a ve Peygamberine itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! (ehl-i beyt) Şüphesiz Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister. Ahzab/33.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Ey şehenşāh-ı medīn sāmin imāmü’l-ḥulefā

Ümem-i ḥayra mu‘īn sāmin imāmü’l-ḥulefā

[Ey kulların padişahı, hayırlı ümmete yardımcı olan sekizinci halife imam...]

2. ‘Ālemün cümleten iḳbāl-i ümīdi sizedir

Ey şadıkān-ı emīn sāmin imāmü’l-ḥulefā

[Ey sözüne güvenilenlerin sadığı (olan) sekizinci halife imam, âlemin cümleten ümit isteği sizedir.]

3. Kim o kim melce’-i me‘vā sizi zāhir bāṭın

Bilürüz ‘ilm-i yakīn sāmin imāmü’l-ḥulefā

[Aşıkâr (ve) gizli sığınılacak yer olan sizi(n), sekizinci halife imam (olduğunuzu) ilm-i yakın (ile) biliriz.]

4. Raḥmi kıl ümmet-i merḥūme-i gümrāhīlere

Ey te‘ālāya qarīn sāmin imāmü’l-ḥulefā

[Ey Allah’a yakın sekizinci halife imam! Yolunu şaşırmış ümmetin merhumlarına merhamet eyle.]

5. Şevkî ol merd-i ḡayūr ḡayret-i aḳşāyü’l- ḡayāt

Ümem-i ḥayra mu‘īn sāmin imāmü’l-ḥulefā

[Ey Şevkî, gayretlerin en son gayreti, çok gayretli mert (olan) hayırlı ümmete yardım eden o sekizinci halife imam(dır).]

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Ey ki sādāt-ı kirām tāsî‘ imāmü’l-ḥulefā

Ḥaḳ velî şāh-ı a‘ zām tāsî‘ imāmü’l-ḥulefā

[Ey soyu temiz seyit, yüce padişah, doğru veli olan dokuzuncu halife imam...]

2. Tābî‘ in-i tābî‘ o metbū‘ -ı cihān-ārādur

Ba‘ de aşḥāb-ı fiḥām tāsî‘ imāmü’l-ḥulefā

[Dokuzuncu halife imam, yüce ashaptan sonra gelmiş, Hz. Peygamber’den sonra gelen ikinci nesle tabi olan, cihanı süsleyen, kendisine tabi olunan kişidir.]

3. Nār-ı düzeḥden emîn eyledi işnā ‘ aşeri

Ḥayy u Bāḳi-i enām tāsî‘ imāmü’l-ḥulefā

[(Ey dokuzuncu halife imam!) Mahlûkatın Hayy ve Baki’si olan (Allah), on iki imamı cehennem ateşinden emin eyledi.]

4. Fātiḥ-i bāb-ı ḥarem mültezim-i kân-ı meṭāf

Şāḥibü’l-beyt-i ḥarām tāsî‘ imāmü’l-ḥulefā

[Kâbe madeninin, hazinesinin mültezimi, harem kapısının fatihi (ve) haram evinin sahibi dokuzuncu imam halife(dir).]

5. Şevḳî ta‘ yîn-i imām oldı Ḳureyş’e maḥşûş

8^b

Ḥaḳḳ ḥaḳîḳatde imām tāsî‘ imāmü’l-ḥulefā

[(Ey) Şevkî, Kureyş’e hususi imam tayin edilen (ve) Allah’ın hakikatinde imam (olan) dokuzuncu imam halife(dir).]

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Ey kerîm kıadr-i faḥîm ‘âşer imâmü’l-ḥulefâ

Sırr-ı esrâr-ı ‘azîm ‘âşer imâmü’l-ḥulefâ

[Ey kudreti yüce, ikram sahibi, büyük sırların sırrı (olan) onuncu halife imam...]

2. Tâc-dâr-ı ümem ü şevket-i ‘ünvân-ı cihân

Ey cevâd ibn-i kerîm ‘âşer imâmü’l-ḥulefâ

[Ey cömert oğlu cömert, cihanda adı şevketli ve ümmetlerin padişahı (olan) onuncu halife imam...]

3. Şâhib-i a‘zam-ı beyt-i ḥarem-i muḥteremi

Mâlik-i dâr-ı ḥâtîm ‘âşer imâmü’l-ḥulefâ

[Muhterem harem evinin yüce sahibi, hatemiyet kapısının sahibi onuncu imam halife(dir).]

4. Çünkü ol eşref-kân anlar ile buldı şeref

Min kadîmân-ı kadîm ‘âşer imâmü’l-ḥulefâ

[O şeref hazinesi kadimler kadiminden (atalarından beri) onlarla şeref bulduğundan onuncu halife imam(dır).]

5. Bu neseb nisbeti Mehdî’de nihâyet Şevkî

Bu bir ol sırr-ı ‘azîm ‘âşer imâmü’l-ḥulefâ

[(Ey) Şevkî, bu soy bağı Hz. Mehdî’de son buldu, bu yüce bir sır (olan) onuncu halife imam(dır).]

34.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Ey ḥabīb vāḥid 'aşer ol k'imāmü'l-ḥulefâ

V'ey nesīb vāḥid 'aşer ol k'imāmü'l-ḥulefâ

[Ey sevgili on birinci halife imam, ve soyu temiz on birinci halife imam...]

2. Ey faṭīr 'ġāyet ile 'ākīl ü dānā-yı zekī

Ey lebīb vāḥid 'aşer ol k'imāmü'l-ḥulefâ

[Ey çok gayretli, akıllı, bilgin ve zeki (olan), on birinci halife imam(dır).]

3. Zübde-i ḥaşş-ı Nebī vü şerefü'l- aşl u aşıl

Ey ḥasīb vāḥid 'aşer ol k'imāmü'l-ḥulefâ

[Hz. Peygamber'in en değerlisi ve aslın aslının şerefî, soyu temiz on birinci halife imam]

4. Ey ki der-bağ-ı Resūl necl-i Süheylî Yemenî

Ey necīb vāḥid 'aşer ol k'imāmü'l-ḥulefâ

[Ey Resul bağından olan, Yemen'in Süheylî nesebinden, asil on birinci halife imam...]

5. Kıl şefâ'at bu za'if Şevkî fakīr ednāña

Ey nesīb vāḥid 'aşer ol k'imāmü'l-ḥulefâ

[Ey soyu temiz on birinci halife imam! Bu zayıf, fakir ve aşağılık Şevkî'ye şefa'at eyle.]

35.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Ey şerîf şānî 'aşer ol ki imāmü'l-ḥulefā

Ey nazîf şānî 'aşer ol ki imāmü'l-ḥulefā

[Ey şerefli, soyu temiz (olan) on ikinci halife imam...]

2. Ḥātem-i tekmîl-i düstür-ı velāyet sensin

Ey zarîf şānî 'aşer ol ki imāmü'l-ḥulefā

[Ey zarafet sahibi on ikinci halife imam! Velilik düsturunun tamamlayıcı mührü sensin.]

3. Nāzenîn Rabb-i kerîm muḳbil-i ferzend-i Resûl

Ey 'afîf şānî 'aşer ol ki imāmü'l-ḥulefā

[Ey cömert Allah'ın nazlı (kulu), peygamber oğullarının bahtıyarı, iffetli on ikinci halife imam...]

4. Müctehidü'd-dîn-i 'azām hayr'enām şāhib-i vaşf

Ey laṭîf şānî 'aşer ol ki imāmü'l-ḥulefā

[Yüce dinin müctehidi, mahlûkatın hayırlısı, letafet sahibi on ikinci halife imam...]

5. Şevkî ol maḥrem-i Ḥaḳ Rabb-i ḥüdāvend-i kerîm

Ey nazîf şānî 'aşer ol ki imāmü'l-ḥulefā

[(Ey) Şevkî! O ikram sahibi padişah, Allah'ın mahremi, temiz on ikinci halife imam(dır).]

36.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Ser-i şiddik-i ümem hâzret-i Şiddik-ı şafâ

Şāhibü'l-faḥr-i ümem hâzret-i Şiddik-ı şafâ

[Ümmetlerin özü sözü doğru olan önderi (ve) ümmetin övünç sahibi, gönlü temiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık (tır).]

2. *Şānī-i işneyn*⁸⁶ vürüd eyledi ḥaḳḳında anuñ

Nazm-ı Qur'ân-ı kalem hâzret-i Şiddik-ı şafâ

[Onun gönlü temiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık hakkında *ikinin ikisi* (ayeti) geldi, Hazreti Sıddık Kuran'ın nazmını yazdırdı.]

3. Def'aten kılduğıçün mu'ciz-i taşdik-i 'urüc

Aña virildi 'alem hâzret-i Şiddik-ı şafâ

[Hazreti Sıddık defaatle Miraç mucizesini tasdik ettiğinden ona ilim verildi.]

4. Çünkü olmuş idi ol bezm-i elestinde mazbūt

Kevn iken ketm-i 'adem hâzret-i Şiddik-ı şafâ

[Çünkü hilkat ve zuhurdan evvelki izafî yokluk yaratılmışken Hazreti Sıddık o elest bezminde kaydedilmiştir.]

5. Şevkî iḥsân-ı şefâ'atini eyler maṭlûb

Meded ey kân-ı kerem hâzret-i Şiddik-ı şafâ

⁸⁶ Bknz. dipnot 47.

[Ey kerem sahibi Hazreti Sıddık Şevkî şefa'at ihsanını talep eyler, medet (et).]

37.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Şec' i merdān-ı mehābetde 'Ömer'dür bālā

Hüküm ü şer' içre 'adāletde 'Ömer'dür bālā

[Cesur yiğitler içinde cesareti üstün (olan) Hz. Ömer'dir. Kanun ve şeriat ile adalet (sağlama)da üstün (olan) Hz. Ömer'dir.]

9^b

2. Her kaçan görse la' in havf-ile eylerdi firār

Merd-i meydān-ı şalābetde 'Ömer'dür bālā

[Lanetlenmiş (kâfir) ne zaman (onu) görse korkup kaçırdı. Sağamlık meydanında yiğitliği üstün (olan) Hz. Ömer'dir.]

3. Didi kim baña halef olsa olurdu resūl

Öyle zîşān-ı şerāfetde 'Ömer'dür bālā

[(Hz. Peygamber) benden sonra biri peygamber olacak olsa (o olurdu) dedi. (Çünkü) şanlı şerefliolmada Hz. Ömer üstündür.]

4. Mülk-i kayşerūn 'ayneynini kıldı iḥrāc

Şiddeti hıfz-ı diyānetde 'Ömer'dür bālā

[Ülkenin yöneticisinin (Rum Kayseri'nin) gözlerini çıkardı. Dini korumada şiddeti üstün olan Hz. Ömer'dir.]

5. Şer' ūn aḥkāmına şaḥḥ eyler idi bir kılı kırk

Hidmeti dīne metānetde 'Ömer'dür bālā

[Şeriatin hükümleri hususunda kılı kırk yarardı. Dinin sağlamlığına hizmeti üstün olan Hz. Ömer'dir.]

6. Bak o teslîmiyete bir şişe zehri içdi
İnkıyâdı Hakk'a sür'atde 'Ömer'dür bālā

[Bir şişe zehri içmesindeki o teslimiyeti, Hakk'a teslim olma hızında üstün olan Hz. Ömer'dir.]

7. Nîli bir nāme ile eyledi iskât bî-şek
Hâşılı h'ârîk-i 'âdede 'Ömer'dür bālā

[Şeksiz şüphesiz Nil'i (coğrafyasını) bir mektup ile susturdu. Yani âdeti yırtmada üstün olan Hz. Ömer'dir.]

8. Şemsüñ aḥkāmını bir kerre nazarla bozdı⁸⁷
Heybeti şer'-i şecā'atde 'Ömer'dür bālā

[(Hz. Ömer)'in hiddetli bir şekilde bir kere güneşe bakmasıyla güneş söndü. Kanun ve şeriatı uygulamada heybeti yüce olan Hz. Ömer'dir.]

9. Hadd-i celd urdı ciger-pāresine ey Şevkî
Hükm ü icrā-yı şeri'atde 'Ömerdür bālā

[Ey Şevkî! Ciğer parçasına (yani kızına) kamçı vurma cezası uyguladı. Şeriatin hüküm ve uygulamasında üstün Hz. Ömer'dir.]

38.

⁸⁷ Hz. Ömer güneşe baktığında bakışlarının şiddetinden güneşin söndüğü rivayet edilir.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Gör neler kıldı 'aṭā Ḥazret-i 'Osmān'a Ḥuda

Biri ez-cümle ḥayā Ḥazret-i 'Osmān'a Ḥuda

[Hüda'nın Hz. Osman'a neler ihsan ettiğini gör. Hüda, Hz. Osman'a hayâ sahibi (kimselerden biri olmayı nasip etmiştir).]

2. İki durreyn-i kerîmeyn-i Resûlullâh'ı

Gördi zevclige revā Ḥazret-i 'Osmān'a Ḥuda

[Hüda, Hz. Osman'a Resulullah'ın iki incisine, kerimine (kızlarına) zevceliği uygun görmüştür.]

3. İtdi şükrāna fedā Ḥazret'ün uğrına kamu

Ne ki Ḥaḫ virdi ğinā Ḥazret-i 'Osmān'a Ḥuda

[Hak, Hz. Osman'a ne zenginlik verdiyse hepsini Hz. Peygamber'in uğruna feda etti.]

4. Olacak Aḥmed'e ol dār-ı behişt içre refiḫ

Gör ne in'ām u 'aṭā Ḥazret-i 'Osmān'a Ḥuda

[O, cennet köşkü içinde Hz. Ahmed'e dost olacak; Hüda, Hz. Osman'a ne nimetler ihsan etmiştir bunu gör.]

10^a

5. Şevķiyā kılmış 'aṭā ḥalkına tā bezm-i ezel

Cūd u iḥsān u seḥā Ḥazret-i 'Osmān'a Ḥuda

[Ey Şevķî! Hüda, Hz. Osman'a ta elest bezminde cömertlik ihsan etmiştir.]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Murğ-ı kıdsün lâ-mekânîdür Cenâb-ı Murtażā

‘İlm-i kâfuñ âsitânîdur Cenâb-ı Murtażā

[Hz. Ali Murtaza, kutsal kuşun mekânsız (yuvası)dır (ve) kaf ilminin dergâhıdır.]

2. Sırr-ı esrâr-ı ħurûfuñ mebbe’îdür menşei’

*Cifr-i câmi*⁸⁸ ħ^vâcegânındur Cenâb-ı Murtażā

[Harfler sırlarının sırrının başlangıcı, kaynağıdır. Cenab-ı Murtaza (Hz. Ali) *Cifr ü Câmi* (kitabının) hocasıdır.]

3. Ol hüviyet ķetbinüñ ħaķķaten sûtür-ı ma’ nası

Noķta-i nün ‘ârifânıdur Cenâb-ı Murtażā

[Hz. Ali Murtaza, o hakikat yazısının manasının satırları, ariflerin nununun noktasıdır.]

4. Ķulzüm-i esrâr-ı *lem e’bud*⁸⁹ *selûm*⁹⁰ ħâzinî

*Lev keşef*⁹¹ mermûz-ı kânıdur Cenâb-ı Murtażā

⁸⁸ Bknz: dipnot 53.

⁸⁹ İmamı Ali Efendimiz buyuruyorlar: (*Lem a'büd* Rabben lem erahu) "Ben görmediğim Allah'a *ibadet etmem*" görürüm de ederim.

<http://gadir.free.fr/gadir/14masum/imamAli/ehlibeyt/onikiimam/ali/felsefe.htm> (E.T. 21.12.2021)

⁹⁰ *Selûni* an esrâr'ül ħuyub, feinni vâris ulum'il enbiyâi vel mürselin: Gayb sırlarından *bana sorunuz*, mürsel peygamberlerin tüm ilimlerine varisim ben. (Hz. Ali'nin sözü)

<http://gadir.free.fr/gadir/14masum/imamAli/ehlibeyt/hadislerle.htm> (E.T. 21.12.2021)

⁹¹ "*Lev keşef* el-gıtai ma ezdet yakinen" yani "(Gayb) *perdem kalksa* bile benim yakînîm/imanım artmaz, değişmez" Süleyman Solmaz, "Nev'î ve Ehl-i Beyt Hakkında Yazdığı Terķib-i bend", **Alevilik Bektâşilik Araştırmaları Dergisi**, 2015, S.11, s.25.

[Hz. Ali Murtaza, lem e’bud sırlarının denizi, selûni sözünün hazinedarı, lev keşefin remizli membardır.]

5. *İnnemā⁹² yūfūne bi’ n-nezrūn⁹³* o mevşūf-ı lehi-
Hel-etā⁹⁴ evşāf-ı şānıdur Cenāb-ı Murtaẓā

[“Şüphesiz, *adaklarını yerine getirenlerdeniz*” ayeti ile vasıflanmış olan Hz. Ali Murtaza, “*İnsan yaratılmadan önce çok zaman geçmedi mi*” ayetiyle vasıflanmakla şanlıdır.]

6. *Ente min nūr⁹⁵* didi aña Muḥammed Muṣṭafā
Faḥr-i ‘ālem tercümāndur Cenāb-ı Murtaẓā

[Hz. Muhammed Mustafa ona “*O, nurumdandır*” dedi. Hz. Ali Murtaza, âlemlerin övücü olan (Hz. Peygamber’in) tercümanıdır.]

7. Oldı maḫsūmı ‘aşer ‘ilmūñ nihāyet vesselām
Tāsi’ inūñ şāhibānıdur Cenāb-ı Murtaẓā

[Nihayet selametle ilmini ona böldü. Hz. Ali Murtaza, dokuz imamın (kendisi ve oğulları dışındaki imamlar) sahibidir.]

8. Müştarekdür daḥı ol bir cüz’e Şevḳī ol hümām
Şehr-i ‘ilmūñ tāk-ı ḥanıdur Cenāb-ı Murtaẓā

⁹² innemā: (Arapça) şüphesiz demektir. Kuran-ı Kerim’de sıklıkla geçen bu ifadeyi şair, İnsan surasının ilk ayetinin başına eklemiştir.

⁹³ *Yufune bin nezri* ve yehafune yevmen kane şerruhu mustetira: *Verdikleri sözü yerine getirirler*, kötülüğü salgın bir günden korkarlar. İnsan/1.

⁹⁴ “Hel etā: Gerçekte geldi.” Bu sözle insanın insan oluncaya kadar geçirdiği devreler hatırlatılmaktadır. İlgili ayette şöyle buyruluyor: “İnsanın üzerinden henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi? (yani insanın üzerinden öyle uzun süreler geçti ki henüz kendisi, anılan bir şey değildi. Topraktan süzüle süzüle çeşitli aşamalardan aşarak, uzun zamanı geçerek nihayet nutfе (sperma) hâline geldi). İnsan/1.

⁹⁵ Bakınız dipnot 25.

[Ey Şevkî! O himmet sahibi kişiler dahi bir parçada (onunla) müşterektir. Hz. Ali Murtaza, ilim şehrinin padişahıdır.]

40.

[*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*]

1. İmâm-ı evvelî çâr-ı hilâfetde yed-i beyzâ

Ledünnî şehrinüñ bābı ' Alîdür mecmû' ı isrâ

[Dört halifeden yed-i beyza sahibi olan ilk imam, ilahi sırlar şehrinin kapısı Hz. Ali'dir.]

2. Maḳālât-ı *selûnî*⁹⁶ keşfinüñ esrâr-ı *lem e'bud*⁹⁷

Meh-i burc-i hidâyet miḥrimânı ' *alleme 'l-esmâ*⁹⁸

[Selûnî sözü, lem e'bûd sırlarının keşfi, hidayet burcunun ayının şefkatlisi, esmaları öğretene...]

10^b

3. Emîr-i *innemâ*⁹⁹ ol maḥzen-i esrâr-ı ğaybu'l-ğayb

O fermân-ı Hudâ *yûfûne bi' n-nezründe*ki¹⁰⁰ imâ

[*Verdikleri sözü yerine getirirler* ayetiyle ima yoluyla bize emrolan, o gaypler gaybı sırlarının mahzeni...]

⁹⁶ Bknz: dipnot 90.

⁹⁷ Bknz: dipnot 89.

⁹⁸ Ve *alleme* ademel *esmae* kulleha summe aradahum alel melaiketi fe kale enbiuni bi esmai haulai in kuntum sadikin: Allah, Âdem'e bütün *isimleri öğretti*. Sonra onları meleklerle sunup: Eğer doğru söyleyenlerden iseniz bunların isimlerini bana bildirin." dedi. Bakara/31.

⁹⁹ Bknz: dipnot 92.

¹⁰⁰ Bknz: dipnot 93.

4. Sebağ-amūz-ı vaḥdet tercümān-ı Raḥmete'l-lin-nās

Velāyet burc-ı şems-i Ḥaḳ ḥaḳīḳat ʿurvetü'l-vüşḳā

[Vahdetin ders öğreticisi, insanlara rahmet olarak gönderilen, Hakk'ın güneşi, hakikat ipine sımsıkı tutunan...]

5. Şeh-i kişver-küşā-yı *lev-keşef*¹⁰¹ de *hel-etā*¹⁰² tavşif

İder şān-ı şerifin naşş-ı ḳātı ʿ cümleden a ʿ lā

[Memleketler fetheden padişah, *lev keşef*le *hel-etā*da anlatılan şerefli şanını kesin ayetle cümleden âlâ olduğunu bildirir.]

41.

[*fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilün*]

1. *Nūr-ı vāḥid*¹⁰³ nūr-ı Aḥmedle ʿ Aliyyü'l-Murtaḳā

*Cism-i vāḥid*¹⁰⁴ cism-i Aḥmedle ʿ Aliyyü'l-Murtaḳā

[Hz. Ahmed'in nuru Hz. Aliyyü'l-Murtaza'nın nuruyla birdir. (Hz. Ahmed'in) cismi, Hz. Aliyyü'l-Murtaza'nın cismiyle birdir.]

2. *Nūrike nūr*¹⁰⁵ buyurdu *laḥmüke laḥmi*¹⁰⁶ aña

Yek vücūddur ol Muḥammedle ʿ Aliyyü'l-Murtaḳā

[(Hz. Peygamber) ona “*Nurun nurumdur, etin etimdir*” dedi. Hz. Aliyyü'l-Murtaza, o Hz. Muhammed'le tek bedendir.]

¹⁰¹ Bknz: dipnot 25.

¹⁰² Bknz: dipnot 25.

¹⁰³ Bknz: dipnot 25.

¹⁰⁴ Bknz: dipnot 67.

¹⁰⁵ Bknz: dipnot 4.

¹⁰⁶ Bknz: dipnot 67.

3. Hâzrete akreb muḳarreb şınv-ı şıhriyyet ḳamu

Müntesib aña müşeddidle ‘Aliyyü’l-Murtaḳā

[Hz. Muhammed’in damadı olup bir kolu olarak en yakın olan (ve) şiddetle ona bağlı olan Hz. Aliyyü’l-Murtaza’dır.]

4. *Ente min nūri*¹⁰⁷ ile buyurdu çün *ente aḳī*

Tā ki te’kīdi mü’ekkedle ‘Aliyyü’l-Murtaḳā

[Hz. Aliyyü’l-Murtaza sapasağlam bir şekilde inandığından (Hz. Peygamber), “*Sen benim nurumdansın çünkü sen kardeş(imsin)*” buyurdu.]

5. Ol iki cismeyn-i nūreyn *cismuke cism*¹⁰⁸’i dīnin

Şevḳī bir nūrdur o Aḳmedle ‘Aliyyü’l-Murtaḳā

[Ey Şevḳī! O Hz. Aliyyü’l-Murtaza, Hz. Ahmed’le bir nurdur. O iki nurlu beden, “senin vücudun benim vücudumdur” hadisiyle bir olmuştur.].

42.

[*fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün*]

1. Nūr-ı çeşmi sıbt-ı ḳāzretdür Ḳāsan ḳulḳ-ı rızā

Būy-ı verdi ol velāyetdür Ḳāsan ḳulḳ-ı rızā

[Rıza sahibi Hz. Hasan, Hz. Peygamber’in gözünün nuru (olan) torunu (ve) velilik (bahçesinin) gül kokusudur.]

¹⁰⁷ Bknz: dipnot 25.

¹⁰⁸ Cismūke cismī: Senin vücudun benim vücudumdur. (Hadis-i şerif) Kaynağı bulunamadı. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s.81.

2. Ceddi gāh ta‘ zīm-ile eynine eylerdi ḥamil

Öyle bir zāt-ı sa‘ âdetdür Ḥasan ḥulḳ-ı rızā

[Dedesı (olan Hz. Peygamber) bazen onu (ilerideki şerefını belli edecek şekilde, güzel muâmelede bulunarak) omuzuna alırdı. Bu yüzden rıza sahibi Hz. Hasan çok saadetli bir kişidir.]

11^a

3. Semm-ile cān baş fedā itdi bu ümmet rāhına

Gör nice ehl-i şehāvetdür Ḥasan ḥulḳ-ı rızā

[Bu ümmet yolunda zehir ile canının başını feda etti. Rıza sahibi Hz. Hasan’ın ne kadar cesur olduğunu gör!]

4. Būs iderdi kāh Resūl ol zāt-ı pāk-i enveri

Eyle idrākine devletdür Ḥasan ḥulḳ-ı rızā

[Hz. Peygamber, o nurlu temiz zatı bazen öperdi. Rıza sahibi Hz. Hasan’ın ne saadetli olduğunu idrak et.]

5. Tā aña gelince ḳuṭbuñ nāmı nā-binā idi

Ḳuṭb-ı evvel sırr-ı ḥikmetdür Ḥasan ḥulḳ-ı rızā

[Ona gelinceye kadar kutupluk nedir bilinmezdi. Rıza sahibi Hz. Hasan, hikmet sırlarına sahip olan ilk kutuptur.]

6. Lü ’lü ’ ü mercāndan iḥrāc eyledi Ḥaḳ anları¹⁰⁹

Gevher-i şāh-ı velāyetdür Ḥasan ḥulḳ-ı rızā

¹⁰⁹ Yahrucu min hummel *lü’lü’ vel mercân*: O denizlerin her ikisinden de *inci ve mercan* çıkar. Rahman/22. Burda denizlerden çıkan lülü ve mercan ile Hz. Ali ve Hz. Fatıma kastedilmektedir.

[Hak onları inci ve mercandan çıkardı. Rıza sahibi Hz. Hasan velayet şahının mücevheridir.]

7. Gülşen-i serv-i nihâli sırr-ı esrâr-ı velî

Mîve-i bâğ-ı risâletdür Hâsan hulk-ı rızâ

[Gül bahçesinin servi fidanı ve sırlar sırrına vâkîf velî olan rıza sahibi Hz. Hasan, risalet bağının meyvesidir.]

8. Faḥr-ı ‘âlem şeffinî bûs itdüğüçün ḥâşılı

Ol sebep ehli şehâdetdür Hâsan hulk-ı rızâ¹¹⁰

[Âlemlerin övüncü olan Hz. Muhammed dudağından öptüğü için rıza sahibi Hz. Hasan, şehadet ehliendir.]

9. Şevkiyâ eyle temennî dest-gîrin olmağı

Muḳbil-i dergâh-ı ‘izzetdür Hâsan hulk-ı rızâ

[Ey Şevkî! Rıza sahibi Hz. Hasan, yüce dergâhın bahtiyarındır, onun yardım ettiği olmayı temenni eyle.]

43.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Şanma kim pespāye bir erdür Hüseyin-i Kerbelâ

Tutma her şaḥṣa beraberdür Hüseyin-i Kerbelâ

[Kerbela’nın Hüseyin’ini alelade bir er zannetme. Kerbela’nın Hüseyin’ini her kişiyle bir tutma.]

¹¹⁰ Arap kabile reislerinden Akra' b. Habis Hz. Peygamber 'i Hz. Hasan'ı öperken görünce “Doğrusu benim 10 çocuğum var, hiçbirini öpmemişimdir!” dediğinde Hz. Peygamber ona şöyle mukabelede bulunmuştur: “Merhamet etmeyene merhamet edilmez!” (Müslim, Fedâil, 65)

2. Şāh-bāz-ı evliyādur pīşvā-yı ehl-i dīn

Vāşıl-ı dergāha perverdūr Hüseyn-i Kerbelā

[Din ehlinin önderi ve evliyâlar yiğidi olan Kerbela'nın Hüseyin'i, dergâha ulaşmaya matuftur.]

3. Ol muḳadder kā'in-i esrārına maḥrem velī

Mübtelālîḳla muḳadderdūr Hüseyn-i Kerbelā

[O ezel kalemiyle yazılmış olan sırların mahremi olan veli, Kerbela'nın Hüseyin'i düşkünlükte evveliden nasiplidir.]

4. Zāhidā sen bildüğüñ bu mazḥariyetler degül

Başḳa bir mazḥarla mazḥardur Hüseyn-i Kerbelā

[Sen zahid (kişi)! Senin bildiğin bu mazhariyet değil, Kerbela'nın Hüseyin'i bambaşka bir mazhara naildir.]

5. Seyyid-i şübbān ehlü'l-cenne dindi sırrına

Öyle 'āle'l-ḳadr-i serverdūr Hüseyn-i Kerbelā

[Onun hakkında cennet ehli genç seyyit denildi. Kerbela'nın Hüseyin'i öyle yaratılışından emirdir.]

11^b

6. Vezn olınsa 'ālem-i dünyā vü māfihācadur

Lü'lü'-i şehvār-ı gevherdūr Hüseyn-i Kerbelā

[Dünya ve ukba içinde Kerbela'nın Hüseyin'i (nin kıymeti) tartılsa incilerin en büyüğü olan mücevher (kıymetinde)dir.]

7. Gelmemiş mişli cihāna öyle bir ferdü'l-aşal

Zümrüd-i haşş-ı mücevherdür Hüseyin-i Kerbelā

[Dünyaya ona benzer bir kişi gelmemiştir. Kerbela'nın Hüseyin'i has zümrüt mücevheridir.]

8. Vālidiyle māderin bir kerre aldur 'aynuña

Sırr-ı ol zāt-ı peyemberdür Hüseyin-i Kerbelā

[Annesi ve babasını bir kere göz önüne al (düşün!). Kerbela'nın Hüseyin'i Hz. Muhammed'in sırrıdır.]

9. Añlamaz miqdār qadrini anuñ nādān faḳīh

Şāfi' i ol rûz-ı mahşerdür Hüseyin-i Kerbelā

[Cahil fakih onun kıymetinin miktarını anlamaz. Kerbela'nın Hüseyin'i o mahşer gününde şefaatçidir.]

10. Şevḳi'yā eyler temennā-yı recā-yı himmetin

Ol şefā' at-kānı bir erdür Hüseyin-i Kerbelā

[Şevkî himmetine nail olmayı rica ve temenni eder. O Kerbela'nın Hüseyin'i şefaat sahibi bir erdir.]

44.

[*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*]

1. Mehîb-i merd-i meydāndur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza

Şecî' -i şîr-i Yezdān'dur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza

[Hz. Hamza meydanın aslan (gibi) yiğidi (ve) Allah'ın kahraman aslanıdır.]

2. Didi Fahr-i cihān kim hayr-i a‘ māmīdūr el-Ḥamza

Ḥabār-ı ehl-i imāndur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza

[Cihanın övüncü (Hz. Muhammed) Hz. Hamza (için) “Bu amcaların hayırlısıdır” dedi. Hz. Hamza iman ehlinin mührüdür]

3. İki vech-ile tebşir oldı Firdevs-i cenāb-ile

Müdellet nazm-ı Kur’an’dur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza

[İki taraftan mübarek Firdevs cenneti ile müjdelendi. Kur’an ayetleriyle delil gösterilen Hz. Hamza(‘dır).]

4. Re’is-i gāziyāndur sâbıkūn-i evvelinden ol

Ser-i cümle şehidāndur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza

[(Hz. Hamza) Müslümanlığı ilk kabul edenlerden(dir ve) gazilerin reisidir. Hz. Hamza cümle şehirlerin önderidir.]

5. Hudā nakş eylemiş ‘arş üzre Şevkî ḥaṭṭ-ı leysu’llāh

Muḥakḳak şîr-i Yezdāndur Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥamza

[(Ey) Şevkî! Hûda, arş üzerine onun için Allah’ın aslanı yazmıştır. Muhakkak Hz. Hamza Allah’ın aslanıdır.]

45.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Merd-i meydān-ı şecā‘ at ‘amm-i Ḥamza bā-şafā.

Şîr-i Yezdān ḍarb-ı kudret ‘amm-i Ḥamza bā-şafā

[Kahramanlık meydanının yiğidi ve Allah'ın aslanı, yumruğu güçlü safa sahibi Hz. Hamza amcadır.]

12^a

2. Һayr-i a‘ māmī el-Һamza didi faһr-i kā’ināt
 Ğāzi-i aһyār-ı ümmet ‘amm-i Һamza bā-şafā

[Kâinatın övüncü (olan Hz. Muhammed) “Hamza amcalarımın en hayırlısıdır” dedi. Ümmetin en hayırlı gazisi, safa sahibi Hz. Hamza amcadır.]

3. Bedre һāzır oldı Һaқ cennetle tebşir eyledi
 Sābıkūn-i ehl-i cennet ‘amm-i Һamza bā-şafā

[Bedir savaşına katıldı (ve) Allah (Hz. Hamza'yı) cennetle müjdeledi. Cennet ehli olanların önde olanı safa sahibi olan Hz. Hamza'dır.]

4. Şad-hezār küffārı i‘ dām eyledi rūz-ı Bedir
 Tārumār itdi nihāyet ‘amm-i Һamza bā-şafā

[Bedir (Savaşı) gününde yüz bin kâfiri idam etti. Kalbi huzur içinde olan, safa sahibi amca Hz. Hamza, sonunda (düşmanları) darmadağın etti.]

5. Һavf alurdı görseler Rüstem Nerimān Қahramān
 Şaһib-i қuvvet mehābet ‘amm-i Һamza bā-şafā

[(İran kahramanları) Rüstem, Neriman ve Kahraman, heybetli ve güçlü safa sahibi amca Hz. Hamza'yı görseler korkarlardı.]

6. Ol қadar ceng itdi dünyāya Muһammed gelmeden
 Buldı şarқdan garbe şöһret ‘amm-i Һamza bā-şafā

[Hz. Muhammed dünyaya gelmeden çok savaşa katıldı. Safa sahibi amca Hz. Hamza doğudan batıya şöret buldu.]

7. Seryeye gönderdi Aḥmed anı ser-ceyş eyleyüp

Şulḥa rāzı kıldı elbet ‘ammi Ḥamza bā-şafā

[Hz. Ahmed onu baş komutan eyleyip seriyyeye (kendi katılmadığı keşif seferine) gönderdi. Elbette safa sahibi amca Hz. Hamza (keşfe gittiği kabiledelikleri) barışa, İslam’ı kabul etmeye razı etti.]

8. İki seyf-ile Uhud cenginde çok kıldı cidāl

‘Ākıbet buldı şehādet ‘ammi Ḥamza bā-şafā

[Uhud savaşında iki kılıçla savaştı. Safa içindeki amca Hz. Hamza, nihayet şehit oldu.]

9. Añsızın bir posadan bir ḥarbe atdı bir ḡulām

İtdi teslīm-i emānet ‘ammi Ḥamza bā-şafā

[(Vahşi) savaşta ansızın bir darbeyle (Hz. Hamza’yı) yere serdi, posasını çıkardı. Safa içindeki amca Hz. Hamza, emanetini teslim etti, (şehit oldu).]

10. Fī-sebīllāh şehīd oldı o zāt-ı pāk-i pāk

Terk-i dünyā kıldı heyhāt ‘ammi Ḥamza bā-şafā

[O temizler temizi kişi Allah yolunda şehit oldu. Ne yazık ki! Safa içindeki amca Hz. Hamza dünyayı terk etti.]

11. Sen saḥābī sābıkūn u evvelūnuñ cān u dīn

Eyledüñ ḥaḳ dīnde ḡayret ‘amm-i Ḥamza bā-şafā

[Sen dine girmekte ve canı evvel (feda etmekte), önde gelen sahabelerdensin. Safa içindeki amca Hz. Hamza, doğru din (yolunda) gayret ettin.]

12. Sen maḳām-ı vālid-i Aḥmedsūñ ey merd-i cihān
Şevḳīyā kıl luṭf u himmet ‘ammi Ḥamza bā-şafā

[Ey cihanın merdi! Sen Hz. Ahmed’in amcası baba yarısıdır. (Sen) babalık makamındasın. Safa içindeki amca Hz. Hamza, Şevkî’ye yardım ve ihsan et.]

46.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Ḥayr-ı ümmet ḥayr-ı nāss ‘Abbās ‘ammü’l-Muştafā
Yār-ı ḥāşş-ı ‘ind-i nāss ‘Abbās ‘ammü’l-Muştafā

[Ümmetin hayırlısı, insanların hayrı (Hz. Muhammed) Mustafa’nın amcası Hz. Abbas’tır.]

12^b

2. ‘İlmi esrār-ı ledünnî cem‘-i ḥalkı kâ’ināt
Sözden eyler iḳtibās ‘Abbās ‘ammü’l-Muştafā

[Kâinattaki yaratılmışların tümü, ilmi İlâhi sırlar (olan) (Hz. Muhammed) Mustafa’nın amcası Hz. Abbas sözden alıntı yapar.]

3. Naẓm-ı taṭhîrāya¹¹¹ maẓhar aḳrabı şihru’n-Nebî
Eylemiş Ḥaḳḳ iltimās ‘Abbās ‘ammü’l-Muştafā

¹¹¹Bknz: dipnot 85.

[Hz. Peygamber'in akrabası (olup) Tathir ayetine layık olan, (Hz. Muhammed) Mustafa'nın amcası Hz. Abbas'ı Hak (Teâlâ) kayırmış(tır).]

4. Cennet ile müjdelendiği kavî müşbet velî

‘ Ârifân-ı hâk-şinâs ‘ Abbâs ‘ ammü’l-Muṣṭafâ

[Herkesin hakkını gözeten (Hz. Muhammed) Mustafa'nın amcası Hz. Abbas cennet ile müjdelendiği kesin olan velidir.]

5. Kıl şefâ‘ at maḥşerüñ hevlinde ey sâlâr-ı dîn

Şevkiye ey ḥayr-ı nâṣṣ ‘ Abbâs ‘ ammü’l-Muṣṭafâ

[Ey dinin askeri, insanların hayrı ve (Hz. Muhammed) Mustafa'nın amcası Hz. (olan) Abbas! Maḥşerin korkusuna karşı Şevkî'ye şefkat eyle.]

47.

[mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün]

1. Kâ mudan şân-ı a‘ zâmdur Cenâb-ı Ḥâzret-i Zehrâ

Mu‘ azzâṣ nûr-ı efhâmdur Cenâb-ı Ḥâzret-i Zehrâ

[Hz. Zehra'nın şöhreti herkesten yücedir. Hz. Zehra yüce, kıymetli nurdur.]

2. Kıyâm eylerdi teşrîfînde ol dürre Resûlu'l-lâh

Bir ‘ uzvı mihr-i ḥâtemdür Cenâb-ı Ḥâzret-i Zehrâ

[İnciye benzeyen Hz. Zehra teşrif ettiğinde Allah'ın resulü ayağa kalkardı. Hz. Zehra son Peygamber güneşinin bir parçasıdır.]

3. Didi şânında anuñ faḥr-i ‘âlem *biz‘ate minni*¹¹²

Be-ğāyet şân-ı efḥāmdur Cenāb-ı Ḥazret-i Zehrā

[Âlemin övüncü olan peygamber onun hakkında “benim bir parçamdır” dedi.
Hz. Zehra’nın şanı yücedir.]

4. Resūlu’l-lāh aña bildürdi ekvān içre her ḥālî

Ḳamu esrāra maḥremdür Cenāb-ı Ḥazret-i Zehrā

[Hz. Peygamber, ona kâinat içinde her hali bildirdi. Hz. Zehra bütün sırlara aşınadır.]

5. Ḥaḳikat ‘ilmine vāḳıf hüviyyet baḥrinüñ mevci

Ledünniyāta mülhemdür Cenāb-ı Ḥazret-i Zehrā

[Hz. Zehra hakikat ilmine vâkıf (kişi), Allah’ın mutlak hakikat denizinin dalgası, ilahi sırları ilhamla bilmeye nasıl olandır.]

6. Ḳıyās olmaz aña tā ḥalḳ o olaldan vaḳtunā hāzā

Mu‘azzez nūr-ı ekremdür Cenāb-ı Ḥazret-i Zehrā

[Yaratıldığından bu zamanımıza kadar ona kıyas olmaz. Hz. Zehra cömertlik nurunun yüce (kişisi)dir.]

7. Ğazā teṣrîfine niyyet buyursa zāt-ı peyember

Mücerred rā’i elzemdür Cenāb-ı Ḥazret-i Zehrā

[Hz. Peygamber savaşa gitmeye niyet etse, Hz. Zehra’nın bizatihi onayı gereklidir.]

¹¹² Hz. Muhammed, kızı Hz. Fatıma için *biz‘ate minni* yani “Benim bir parçamdır” demiştir.

8. ‘Azīmetde daḥı mu‘ tād-ı peygamber idi böyle

Ne an kim görse ḥürremdür Cenāb-ı Ḥazret-i Zehrā

[Allah’a kulluk görevini ifa etmede bile Hz. Peygamber’in takipçisidir. Hz. Zehra’yı kim ne zaman görse sevinçlidir.]

13^a

9. Mürüvvet ma’deni Nebī saña Şevkî olur şāfī‘

Şefā‘ at-i Muḥammed’dür Cenāb-ı Ḥazret-i Zehrā

[Ey Şevkî! Mürüvvet hazinesi olan Peygamber sana şefaatt eder. Hz. Zehra, Hz. Muhammed’in şefaattidir.]

48.

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]

1. Kāmu ezvāc-ı Ahmed’dēn Ḥadīce ana müsteşnā

Zenānān-ı Muḥammed’dēn Ḥadīce ana müsteşnā

[Hz. Hatice ana, Hz. Peygamberin bütün eşleri ve kadınlarından müstesnadır.]

2. Tevassuṭ itmeden kimse Resūli eyledi taşdıḳ

Elest bezm-i mü’ebbedden Ḥadīce ana müsteşnā

[Hz. Peygamber’i kimse aracı olmadan tasdik etti, ebedi elest bezminde Hz. Hatice ana müstesnadır.]

3. Didi āmentü bi’t-taşdıḳ kāmudan bir kadem aḳdem

Muḳarrebdür mücennetten Ḥadīce ana müsteşnā

[Herkesten bir adım önce tasdikle “amentü” dedi. Cennetlikler içinde Allah’a en yakın olan Hz. Hatice ana müstesnadır.]

4. Müheyyâ idi meb‘ûşa zuhûrî yogıken vahyüñ
O kim evvel be-evvelden Hadice ana müsteşnâ

[Hz. Peygamber’e henüz vahyin gelmesi ortada yokken hazırda Taa çok önceden (inanmaya) herkesten önce Hz. Hatice ana müstesnadır.]

5. İrişdi Şevkîyâ bir cāha ol kim sâbıkûn sırrı
Maķāmât içre o ĥadden Hadice ana müsteşnâ

[Ey Şevkî O, ilk inananlardan olma sırrı(yla) bir makama erişti, makamların içinde o hadden sınırdan Hz. Hatice ana müstesnadır.]

49.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Nûr-perverdûr Cenâb-ı ĥazret-i Zeynü’l-‘abâ
Sırr-ı Hayder’dür Cenâb-ı ĥazret-i Zeynü’l-‘abâ

[Hazreti Zeynelabidin, nuru (Hz. Muhammed’i) koruyan ve Hz. Ali’nin sırrı olanıdır.]

2. Vâķıf-ı ‘ilm-i ĥaķîķât vâşıl-ı dergāh-ı Ĥaķ
Sırma mazĥardur Cenâb-ı ĥazret-i Zeynü’l-‘abâ

[Hazreti Zeynelabidin, Hakk’ın dergāhına ulaşan, hakikat ilmine vâķıf olan (ve) sırma ermiş olanıdır.]

3. Pîşvâ-yı ehl-i şünnet reh-nümâ-yı ehl-i dîn

Şanı eşherdür Cenāb-ı Һazret-i Zeynü'l-‘ abā

[Hazreti Zeynelabidin, din ehlinin rehberi, ehli sünnetin önderi şöhereti meşhur (olan)dır.]

4. Kerbelā-yı pür-belā şehvār-ı dürr-i cevheri

Müşk-i ezferdür Cenāb-ı Һazret-i Zeynü'l-‘ abā

[Hazreti Zeynelabidin, bela dolu Kerbelā'nın en büyük inci mücevheri, kokusu güzel kokandır.]

5. Āl-i aḥfād-ı Nebī-i kibriyā şāh-ı Necef

Ḥān-ı serverdür Cenāb-ı Һazret-i Zeynü'l-‘ abā

[Hazreti Zeynelabidin, Necef şahı (ve) yüce Hz. Peygamber'in torunu (olan) baş hükümdardır.]

13^b

6. Hem imāmet hem ḫilāfet ced-be-ced cāh-nişīn

Şāh-ı ekberdür Cenāb-ı Һazret-i Zeynü'l-‘ abā

[Hazreti Zeynelabidin, atalardan beri hem imamaet hem de hilafet makamının sahibi, yüce hükümdardır.]

7. Şevķiye eyler teraḥḥüm lutf -ı iḥsānı kerem

Cūd-ı berterdür Cenāb-ı Һazret-i Zeynü'l-‘ abā

[Hazreti Zeynelabidin, Şevķi'ye lütfuyla merhamet eder, cömertlikte yücedir.]

50.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Şān-ı a‘zamdur Muḥammed sırr-ı faḥrū’l-enbiyā

Şāh-ı efhāmdur Muḥammed sırr-ı faḥrū’l-enbiyā

[Nebilerin övüncünün sırrı olan Hz. Muhammed, şanı yüce olandır. Nebilerin övüncünün sırrı olan Hz. Muhammed, yüce kişilerin padişahıdır.]

2. Ehl-i beyti min benī ‘Adnān o ferzend-i Ḥalīl

Zī-mufaḥḥamdur Muḥammed sırr-ı faḥrū’l-enbiyā

[Ehl-i beyti Adnanoğulları kabilesinden, kendisi Hz. İbrahim’in evladı, nebilerin övüncünün sırrı olan Hz. Muhammed, itibar sahibi, yücedir.]

3. İbni Zeynū’l-‘Ābidīn Bākır Muḥammed şöhreti

Ḳadr-i ekremdür Muḥammed sırr-ı faḥrū’l-enbiyā

[Evlatları Hz. Zeynelâbidin (ve) Hz. Muhammed Bâkır şöhretiyle nebilerin övüncünün sırrı olan Hz. Muhammed’in kadri yücedir.]

4. Tūṭī-yi vaḥdet ḥarīmi *li-ma‘allāh* bülbulü

Verd-i ḥātemdür Muḥammed sırr-ı faḥrū’l-enbiyā

[Vahdet bülbulünün mahrem yeri, Allah ile bir olma bülbulü, nebilerin övüncünün sırrı olan Hz. Muhammed, son peygamberlik gülüdür.]

5. Ḥāzin-ı esrār-ı ḥikmet kāşif-i minni ledün

Kenz-i mübhemdür Muḥammed sırr-ı faḥrū’l-enbiyā

[Hikmet sırlarının hazinesi, İlahi ilimlerin kâşifi, nebiler övüncünün sırrı olan Hz. Muhammed, bilinmez bir hazinedir.]

6. Şem‘-i eyvān-ı velāyet şems-i eflāk-i füyūz

Bedr-i maḥremdür Muḥammed sırr-ı faḥrū'l-enbiyā

[Velayet köşkünün mumu, feyizler feleğinin güneşi, nebiler övüncünün sırrı olan Hz. Muhammed mahrem bir aydır.]

7. Sā'il-i dergāhiyem Şevkî faḳîr ü derd-mend

Cūd-ı ekremdür Muḥammed sırr-ı faḥrū'l-enbiyā

[Dertli, fakir Şevkî (olarak) dergâhının dilencisiyim. nebiler övüncünün sırrı olan Hz. Muhammed, cömertlikte yücedir.]

51.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'lün]

1. 'İlm-i ḥikmetde cihān Ca' fer'e teslīm ü rızā

Beşer ü cin ü cān Ca' fer'e teslīm ü rızā

[Cihan, hikmet ilminde Hz. Cafer'den razı ve ona teslimdir. İnsanlar ve cinler Hz. Cafer'den razı ve ona teslimdir.]

2. *Cifr-i cāmi'* ile aḥkām-ı cihāna mālîk

O ki her mālîk olan Ca' fer'e teslīm ü rızā

[Her mülk sahibi kişi, *Cifr-i Cami'* kitabının ilmiyle cihanın hükümlerine malik olan Hz. Cafer'den razı ve ona teslimdir.]

14^a

3. Maşdar-ı feyz-i 'ulūm ma' den-i kimyā-yı ledün

Zāhir ü bâtın-ı kân Ca' fer'e teslīm ü rızā

[(Herkes) ilim feyzinin kaynağı, İlâhi kimyanın madeni, zahir ve bâtın hazinesinin sahibi olan Hz. Cafer'den razı ve ona teslimdir.]

4. Mazhar-ı sırr-ı hurûf nokta-i ahfâya ‘alîm

Her ‘alîm-i kâmil olan Ca‘fer’e teslim ü rızâ

[Her olgun bilgili kişi, harflerinin sırlarının mazharı, gizli noktaları bilen Hz. Cafer’den razı ve ona teslimdir.]

5. Maḥrem-i rāz-ı ḥaḳāyık der-i esrār-ı ḥüküm

Dehr-i dānā-yı zamān Ca‘fer’e teslim u rızâ

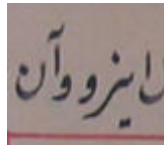
[Zamanın bilginleri, tüm yaratılmışların sırrına mahrem, sırlar hükmünün kapısı olan Hz. Cafer’den razı ve ona teslimdir.]

6. İsteyen ma‘rifetu’l-lāh-ı ḥaḳīkatde ‘ayān

Olur evvel kim hemān Ca‘fer’e teslim ü rızâ

[Gerçekten Allah’ın ilminin huzurunda bulunmak isteyen hemen önce Hz. Cafer’den razı ve ona teslim olur.]

7. Ne kadar Şevkî cihān içre fuḥûl olsa kişi

Yine ol Ca‘fer’e teslim ü rızâ

[(Ey) Şevkî! Kişi ne kadar dünyaya bulaşmış olsa da ... Hz. Cafer’den razı ve ona teslimdir.]

52.

[mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün]

1. Kirāmı hindetü’l-ümme Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā

Hümām-ı hindetü'l-ümme Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā

[Ümme yolunun cömerti Hz. Musa Kazım'(dır). Ümme yolunun himmet sahibi kişisi Hz. Musa Kazım'(dır).]

2. Faḥīmü'l-ḳadr u ālā ṣānı mümtāz-ı cihān 'ālem

'Azāmı hindetü'l-ümme Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā

[Âlemdeki yaratılmışların seçkini, ṣānı yüce ve kudreti ulu olan, ümme yolunun en yücresi Hz. Musa Kazım('dır).]

3. Emīrū'l-mü'minīn ḥayru'l-ḥalef ṣāh-ı Necef sırrı

İmāmı hindetü'l-ümme Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā

[Necef ṣāhı (Hz. Ali)'nin sırrı, hayırlı evladı, müminlerin emiri, ümme yolunun imamı Hz. Musa Kazım'(dır).]

4. Ḳamu ervāḥiyāna ḳiblegāh dergāh-ı irṣādı

Be-nāmı hindetü'l-ümme t Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā

[İrṣad dergāhı tüm yaratılmışlara kıble yeri olan, ümme yolunun şöhretli kişisi Hz. Musa Kazım'(dır).]

5. Cemī' i mümkināt Ṣevḳī rūḥāniyyeti memdūḥ

Hümām-ı hindetü'l-ümme Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsā

[(Ey) Ṣevkî! Bütün yaratılanlar, üstünlüğüyle methedilen, ümme yolunun himmet sahibi kişisi Hz. Musa Kazım'(dır).]

53.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Hādī-i ümmet velāyet tāk-ı hikmetdür Rızā

Menba‘ ı baħr-i hidāyet mevc-i himmetdür Rızā

[Ümmetin hidayete sevkedeni, Hz. Rıza velayet tacının hikmetidir. Hidayet denizinin kaynağı Hz. Rıza, himmet dalgasıdır.]

14^b

2. ‘İzzetü’l- vüṣṣkā necāta müstefid-i kā’ināt

Maṭla‘ ul’l-envār irṣād-ı hidāyetdür Rızā

[Hz. Rıza, kurtuluş (yolunda) izzeti sağlam, kâinata faydalı, nurların doğduğu yer, hidayet irşadıdır.]

3. Vuṣṣlat-ı Mevlā’ya rehber ‘an-müselsel muttaṣıl

Maḥrem-i ğaybü’l-ğuyüb kenzü’l-ḥaḳīḳatdür Rızā

[Hz. Rıza, daima, atalarından beri Mevla’ya ulaşmada rehber, gaybler gaybinin mahremi, hakikat hazinesidir.]

4. Nūr-ı ḥürṣid-i velāyet rehber-i hādī sebīl

Mazhar- esrār-ı¹¹³ hikmet bāb-ı ḥācetdür Rızā

[Hz. Rıza, velayet güneşinin nuru, hidayet yolunun rehberi, hikmet sırlarının mazharı ve hacet kapısıdır.]

5. Ber-güzār-ı Şevķiyā ol Kerbelā sulṭānınuñ

Nūr-ı ‘ayn-ı Ḥāzret-i şāh-ı velāyetdür Rızā

[Ey Şevķi! Kerbela sultanını yad et. Hz. Rıza velayet şahının gözünün nurudur.]

¹¹³ Bu kelimedden sonra “küll” kelimesi yazılıp üzeri çizilmiştir.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Der-i maḳbūl-i du‘a ṣāh-ı Taḳīü’s-süedā

Kenz-i esrār-ı Ḥudā ṣāh-ı Taḳīü’s-süedā

[Duaların kabul kapısı (ve) Allah’ın sırlar hazinesi mübarek şah Hz. Takî’dir.]

2. Gülşen-i bâğ-ı nübüvvetde açılmış bir nev

Gül-i reyḥān-ı ṣabā ṣāh-ı Taḳīü’s-süedā

[Peygamberlik bağının gülbahçesinde yeni açılmış bir sabah gülü, fesleğeni, mübarek şah Hz. Takî’dir.]

3. Ced-be-ced muttaşıl ‘an silsile-i muḥtāra

Neseb-i āl-i ‘abā ṣāh-ı Taḳīü’s-süedā

[Atalarından beri seçilmiş silsileden olan, soyu Hz. Peygamber’in ehl-i beytinden olan mübarek şah Hz. Takî’dir.]

4. Cevher-i ferd-i Ḥüseyn dürr-i betül-i Zehrā

Sırr-ı maḥbūb-ı Ḥudā ṣāh Taḳīü’s-süedā

[İffetli Hz. Zehra’nın incisi Hz. Hüseyin’in mücevheri olan bir fert, Allah’ın sevgilisinin sırrı, mübarek şah Hz. Takî’dir.]

5. Zümrüd-i ḥāşş-ı Necef zātı me‘ādinde şerif

Cevherü’l- aṣl-ı behā ṣāh-ı Taḳīü’s-süedā

[Necef’in saf zümrütü, zatı şerefli madenlerde (ve) aslı kıymetli mücevher olan mübarek şah Hz. Takî’dir.]

6. Reh vuran Şevkî imāmāniden ol kim birisi

Vera⁶ ol sehm-i kazā şāh Takîü's-süedā

[(Ey) Şevkî! Bu yola götüren imamlardan birisi, kaza oklarından sakınan mübarek şah Hz. Takî'dir.]

55.

[*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*]

1. Müselsel muttaşılı'l-ḥaḳ imāmü'l-ḥaḳ Nākî ḥaḳḳan

Muḥaḳḳaḳ müttefik muṭlaḳ imāmü'l-ḥaḳ Nākî ḥaḳḳan

[Doğrusu, Hz. Naki, birbiri ardınca, aralık vermeksizin gerçekten hak imamdır. Doğrusu, Hz. Naki, üzerinde fikir birliği edilmiş, kesin, şüphesiz hak imamdır.]

15^a

2. Ki *lā-ḥavfun* ^{aleyhim}¹¹⁴ sırrına mazhar-ı müsellemdür

Ḥilāfet tahtına elyāḳ imāmü'l-ḥaḳ Nākî ḥaḳḳan

[Halifelik tahtına en layık olan doğrusu Hz. Naki, hak imamdır. Çünkü (O) “Allah’ın dostlarına hiçbir korku yoktur” ayetine layıktır.]

3. Nesebten müntehā işnā ^{‘aşerden} şîr-i Rabbenā

İmām-ı evvele mülḥaḳ imāmü'l-ḥaḳ Nākî ḥaḳḳa

[Soyu Allah’ın aslanı (Hz. Ali)’den ve sonunda on iki imamdan (gelen), doğrusu Hz. Naki, ilk imama tabi hak imamdır.]

4. Meh-i burc-i sa⁶ âdet mahzen-i esrār ḡaybü'l-ḡayb

¹¹⁴ E la inne evliyâ allahî *la havfun aleyhim* ve la hum yahzenun: Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına *hiçbir korku yoktur*. Onlar üzülmeyeceklerdir de. Yunus/62.

Bu sır a‘mālara muğlaḳ imāmü’l-ḥaḳ Nākī ḥaḳḳa

[Saadet burcunun ayı, gaypler gaybının sırlar mahzeni, bu sır kör olanlar için muğlaktır. Doğrusu Hz. Naki, hak imamdır.]

5. Kureyşe ḥaşḣ bi’t-taḳayyūd-ı imāmet Şevḳiyyā bizzāt

Muḥaḳḳaḳ müttefik-i muṭlaḳ imāmü’l-ḥaḳ Nākī ḥaḳḳa

[Ey Şevkî! İmamlık, bizzat Kureyş’e hastır. Doğrusu, Hz. Naki, üzerinde fikir birliği edilmiş, kesin, şüphesiz hak imamdır.]

56.

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

1. Şehsuvār-ı evliyā şāhı Ḥasan ibn-i Rızā

Ser-ṭarīḳ-i reh-nümā şāhı Ḥasan ibn-i Rızā

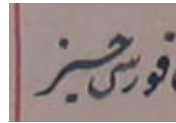
[Evliyâların baş padişahı ve yol gösterenlerin baş rehberi Hz. Ali Rıza’nın oğlu Hz. Hasan’dır.]

2. Verd-i bâḡ-ı gülistān-ı Rahmetenlil-‘âlemîn

Sırr-ı zāt-ı lā-fetā¹¹⁵ şāhı Ḥasan ibn-i Rızā

[Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed’in gül bahçesinin gülü, “Hz. Ali’den başka yiğit yoktur” sözüne şayan Hz. Ali’nin zatının sırrı Hz. Ali Rıza’nın oğlu Hz. Hasan’dır.]

3. Sünbül -i reyḥān-ı Zehrā ‘anberi

Ḥüseyn

¹¹⁵ Bknz: dipnot 61.

Müşk-bū-yı Kerbelā şāhı Ḥasan ibn-i Rızā

[Hz. Zehra'nın sümbül ve reyhanı, Hz. Hüseyin'in amberi, Kerbela şahının misk kokulusu Hz. Ali Rıza'nın oğlu Hz. Hasan'dır.]

4. Nisbeti kimyā-yı ḥaşşı ḥazret-i Zeynü'l' abā

Ezheri Kāzım Mūsā şāhı Ḥasan ibn-i Rızā

[Has kimyasının soyu Hz. Zeynelabidin (ve) Hz. Kazım Musa'nın en parlak şahı Hz. Ali Rıza'nın oğlu Hz. Hasan'dır.]

5. Çün imām işnā ' aşer efrād-ı zātından biri

İstināduñ Şevkīyā şāhı Ḥasan ibn-i Rızā

[Ey Şevkî! On iki imamdan bir zat olduğu için Hz. Ali Rıza'nın oğlu Hz. Hasan (senin) dayanağıdır.]

57.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Āher-i ḥātem velī Mehdī Muḥammed müntehā

Nisbet-i āl-i ' Alī Mehdī Muḥammed müntehā

[Sonuncu imam Hz. Mehdī Muhammed, velayetin son mührü (ve) Hz. Ali'nin soyundadır.]

2. İctihād-ı mazhariyyet mazharı eyler zuhūr

Ḥālīkuñ kudret eli Mehdī Muḥammed müntehā

[Sonuncu imam Hz. Mehdī Muhammed'in, imamlık görevini yerine getirmeye mazhar olmasının sırrında ortaya çıkan Cenab-ı Allah'ın kudret elidir.]

3. Devr-i ahkām u felek devr-i Muḥammed devridür

Her zevālũ ekmeli Mehdî Muḥammed müntehā

[Felek hükümlerinin devri Hz. Muhammed'in devridir. Her yok oluşun kâmilî, sonuncu imam Hz. Mehdî Muhammed'dir.]

4. Zâtına bildürdi Ḥaḳ ahkām u ğaybî-yi nişān

Farḳ ider her erzeli Mehdî Muḥammed müntehā

[Allah onun zatı hakkında gaybın hükümlerini nişan olarak bildirdi. Sonuncu imamın Hz. Mehdî Muhammed olduğunu aşağılık kimseler bile fark eder.]

5. Pāk ider ʿālemleri küfr ü maʿāşiden hemān

Ol ki nāssuñ aʿ dili Mehdî Muḥammed müntehā

[Âlemleri hemen günahkârların küfründen temizler. O insanların en adaetlisi olan sonuncu imam Hz. Mehdî Muhammed'dir.]

6. Ḥayr u şerr sırrıyla hîç kimseden itmez suʿāl

Ol aña rüşen celî Mehdî Muḥammed müntehā

[Hayır ya da şer sırrını arayarak kimseye soru sormayan sonuncu imamın Hz. Mehdî Muhammed olduğuna apaçık inan.]

7. Şevḳîyā çün bu maḳālātuñ beyānından saña

Dest-gîr olur belî Mehdî Muḥammed müntehā

[Ey Şevkî! Sonuncu imam Hz. Mehdî Muhammed, bu makalatı söylediğinden ötürü elbette senin elinden tutanın, yardımcın olur.]

Berāy-ı du‘ ā li-def‘ -i‘-t-ṭā‘ ūn u vebā

[Taun ve vebanın defedilmesi için dua]

[fā‘ ilātūn fā‘ ilatūn fā‘ ilūn fā‘ ilūn]

1. Şare lii işnā ‘ aşera ezkārūn muhimmun def ū‘l-vebā

Vāhidun mehdī ‘ Alī ibni ‘ ammu‘l-Muştafā

[Benim vebanın defî için on iki adet virdim vardır. Birincisi Hz. Muhammed Mustafa’nın amcasının oğlu mehdi Hz. Ali’dir.]

2. Ba‘ dehu ebnān-i bintū‘l Muştafā faḥrū‘l-ümem

Sümme Zeynel-‘ ābidīn ü Bākır Ca‘ fer Mūsā

[Ondan sonra ümmetin övücü olan Hz. Muhammed’in kızı (Hz. Fatıma)’nın oğulları (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin) onlardan sonra Hz. Zeynelabidin, Hz. Muhammed Bakır, Hz. Cafer-i Sadık, Hz. Musa Kazım...]

3. Ve‘l- ‘ Alī şümme et-Ṭaḳī şümme Naḳī ve‘l-‘ Askerī

Ve‘l- Muḥammed Mehdī ḥātem-i velāyet-i müntehā

[... ve Hz. Ali Rıza, Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Nakî ve Hz. Hasan Askerî, ve velayetin son mührü olan Hz. Muhammed Mehdî’(dir).]

4. Rabbenā verḥam teḳabbel ente minnā yā Ğafūr

Her ne faḥrū‘n-Nebī ve‘l- Murtażā vü ebnā hümā

[Ey bağışlayıcı olan Allah! Sen bizi bağışla. Her şey övgü peygamberi (Hz. Muhammed) ve Murtaza ile onların evlatlarındandır.]

5. Şevkiyâ hubbu'l-Muhammed ba' dehu ebnâehum

Dâfi' külli zünûbin Dâfi' külle el-belâ

[Şevkî'de Hz. Muhammed ve ondan sonraki oğullarının (Hz. Ali ve evlatları) sevgisi vardır. Tüm günahları ve belaları def eyle.]

59.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]¹¹⁶

1. Nâşır-ı Ahmed Muhammed Muşafâ'dur Murtaẓā

Şinv-ı şinvı zât-ı fahrü'l-enbiyâdur Murtaẓā

[Hz. Murtaza, Hz. Ahmed Muhammed Mustafa'nın yardımcısıdır. Hz. Murtaza, peygamberler övücü (olan Hz. Muhammed)'in bir dalı, koludur.]

2. Vahy-i Hak esrâr-ı sırr-ı mazhar-ı peygamberî

Hâtemiyyet vârişi nûr-ı Hudâ'dur Murtaẓā

[Hz. Murtaza, Allah'ın vahyi ile peygambere ait sırların mazharı, hatemiyet vârisi ve Hüda'nın nurudur.]

3. Vahyüñ esrâr-ı ledünniyâtına vâkıf habîr

Tercümân-ı nûr-ı zât-ı kibriyâdur Murtaẓā

[Hz. Murtaza, vahyin ilahi sırlarından haberdar, zat-ı kibriya'nın nurunun tercümanıdır.]

4. Kâf'den ve'n-nûn'a dek arz virdi sırrından haber

Maḥrem-i fevku'l-^c alâ taḥte'ş-şerâdur Murtaẓā

¹¹⁶ Bu şiir 15^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Kefden nuna kadar Allah'ın (kün:ol) sırrından haber verdi. Hz. Murtaza, gökler üstünün ve toprak altının mahremidir.]

5. Dört kitābuñ ma' nisin zāhir ü bātin fehm iden
İncil'e Tevrat'a Zebūr'a aşinādur Murtaẓā

[İncil, Zebur, Tevrat (ve Kuran-ı Kerim)'in, dört kitabın gizli açık anlamını fehmeden Hz. Murtaza'dır.]

6. *Cifr-iCāmi* ıbyazı esrār-ı ħarfūñ mevcūdı
İlm-i kāfūñ menşe'i tefsīr-i bādur Murtaẓā

[Cifr ve Cami (ilminin) en parlağı, haflerin sırlarının varlığı, kaf ilminin kaynağı Hz. Murtaza, ba harfinin tefsiridir.]

7. Nokṭanuñ esrārını ıilme'l-yaḳın fehm eyleyen
İlm-i bātinde o ḫaṭṭ-ı istivādur Murtaẓā

[Hz. Murtaza, noktanın sırlarını "ilmelyakin" olarak fehm eden, bātin ilminde istiva hattıdır.]

8. Maḫzen-i mecmū'a-i şandūka-i ğaybü'l-ğuyūb
Kenz-i *lā-yefnā* ya mālīk bī-behādur Murtaẓā

[Hz. Murtaza, gaypler gaybi sandukasının toplandığı mahzen, *tükenmez* bir hazine olma sırrına malik, paha biçilemezdir.]

9. Her çi mermūz āyetdür mevrūş-ı faḫrū'l-mürselīn
Ser-sipehsā-i ümmet-i muḳtedādur Murtaẓā

[Resullerin övüncü (Hz. Muhammed)'den miras yoluyla alınmış olması ayette ima edildiği üzere, Hz. Murtaza, ümmetin kendisine tabi olunan baş komutanıdır.]

10. Kişver-i lāhūt-ı ‘anḳā-yı velāyet bī-meşel

Fā’iḳü’l-aḳrān şāh-ı evliyādur Murtaẓā

[İlahi memleketlerin emsalsiz velilik ankası (olan) Hz. Murtaza akranlarının seçkini, evliyâlar şahıdır.]

11. Hem ebu’l-ümmeṭ-durur hem seyyidü’l-ḳavm-i ‘Arab

İsm-i zikri ṭā’ati Bārī Ḥudā’dur Murtaẓā

[Hem ümmetin babası hem de Arap kavminin seyitidir. Hz. Murtaza, Allah’ın ismini zikreder (ve) ona ibadet eder.]

12. Şevḳiyā ol *vāḥid-i min nūr*¹¹⁷ rumūzı mazḥarı

Her cihet evşāfa şeh lāyık sezādur Murtaẓā

[Ey Şevkî! (İkisi) bir nurdandır remzine mazhar olan Hz. Murtaza her açıdan vasıfları şahlara layıktır.]

16^a

Der-ḳāfiyeü’l- bā

60.

[*fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün*]

1. Ey şehenşāh-ı resūl server-i şulṭān-ı ‘Arab

V’ey Ḥudā münṭehābı server-i şulṭān-ı ‘Arab

¹¹⁷ Bknz: dipnot 25.

[Ey peygamberlerin şahlar şahı, Arap sultanlarının padişahı...ve Ey Allah'ın seçkin kulu Arap sultanlarının padişahı...]

2. Efdālū'l-ḥalk-ı melik cinn ü beşer küllühümā

Ey bu eşyā sebebi server-i şulṭān-ı ʿ Arab

[Ey eşyanın var oluş sebebi, insan ve cinlerin toplamı, tüm yaratılmışların en faziletli olan Arap sultanlarının padişahı...]

3. Hāşimī vü Kureyşī Mekkī vü Baṭḥā-yı Hicāz

Ey şerefü'n-nübea server-i şulṭān-ı ʿ Arab

[Ey Mekke, Medine, Hicaz, Kureyş ve Haşimoğulları peygamberlerinin şerefî, Arap sultanlarının padişahı]

4. Oḳınan şânına *levlāke vemā erselnāk*¹¹⁸

Ey ḳamunuñ talebi server-i şulṭān-ı ʿ Arab

[Ey şânına “Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım” sözü okunan, bütün halkın sevgilisi, Arap sultanlarının padişahı...]

5. Nebī pāk-i nebī Şevḳī Ḥalīl-i Azer

Ey necib ü ḥasebi server-i şulṭān-ı ʿ Arab

[(Ey Şevkî!) O, temiz Hz. İbrahim'in soyundan temiz peygamber, seçkin kişi Arap sultanlarının padişahı(dır).]

61.

¹¹⁸ Bknz: dipnot 17.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Ey resül-i Hâk Hâbîb ibnü’l-‘ Abdülmuṭṭalib

Ey şerîf ḥayrû’n-nesebî ibnü’l-‘ Abdülmuṭṭalib

[Ey hak peygamber, Allah’ın sevgilisi, Abdulmuttalib’in evladı... Ey soyu hayırlı, şerefli olan Abdulmuttalib’in evladı...]

2. Nūr-ı ‘ayn-ı enbiyâ ferzend-i İsmâ‘il nebî

Necî-i İbrâhîm necîb-i ibn-i ‘ Abdülmuṭṭalib

[Abdulmuttalib’in evladı, peygamberlerin göz nuru, İsmail Peygamber’in evladı, Hz. İbrahim’in seçkin evladıdır.]

3. Vâkt-i fetretde gelüp teşvîşe düşmişken cihân

Def‘i kıldı şekk ü reybi ibn-i ‘ Abdülmuṭṭalib

[Abdulmuttalib’in evladı, cihan karışıklık içindeyken, fetret devrinde gelip şüpheyi def etti.]

4. Tār-mār oldı şanem Lât Menât ḥâc ‘Uzzâ

Hep şikest itdi şalîbi ibn-i ‘ Abdülmuṭṭalib

[Lat, Menat, Uzza putları ve haç tarumar oldu. Abdulmuttalib’in evladı, haçla ilgili şeyleri kırdı.]

5. Yevm-i maḥşerde şefâ‘atle be-kām it cümleden

Derd-mend Şevkî garîbi ibn-i ‘ Abdülmuṭṭalib

[Abdulmuttalib’in evladı, dertli garip Şevkî’yi mahşer gününde şefaitle mutlu et.]

62.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Yār-ı fahrü’s-şakaleyn Hazret-i Şiddik necib

Sırr-ı şāhü’l-hameyn Hazret-i Şiddik necib

[Ey insanların ve cinlerin peygamberinin dostu (ve) Mekke ve Medine’nin padişahı (olan Peygamber)’in sırrı (olan) soyu temiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık...!]

2. Anuñ elkābına Şiddik-i ‘atik¹¹⁹ didi Resul

‘İnd-i Hakk muhteremeyn Hazret-i Şiddik necib

[Resul, Allah’ın huzurunda muhterem olan soyu temiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık’ın lakabına “sıddık-i atik” dedi.]

3. Māl [u] evlād [u] melāl cān u tenin kıldı fedā

Yolına Bedr [ü] Huneyn Hazret-i Şiddik necib

[Soyu temiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık, Bedir ve Huneyn savaşı yolunda malını, evladını ve canını feda etti.]

4. Gün ola geydi haşır zār ile çok eyler idi

Şubha dek āh u enin Hazret-i Şiddik necib

[Gün geldi Hazreti (Ebubekir) Sıddık, hasır giyip, sabaha kadar aplayıp inledi.]

5. Eyleme Şevkî’yi mahşerde şefā‘ atden dūr

‘Aşk-ı fahrü’s-şakaleyn Hazret-i Şiddik necib

¹¹⁹ “Sen Allah’ın cehennemden âzat ettiği (atik) kimsesin” (Tirmizî, “Menâkıb”, 16)

[(Ey)İnsanların ve cinlerin peygamberinin sevgilisi (olan) soyu temiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık! Şevkî'yi mahşerde şefaatinde uzak eyleme!]

16^b

63.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Ümemi kişver-i 'ādil 'Ömerübni'l-Hattāb

Hükm-i em'ānide kāmīl 'Ömerübni'l-Hattāb

[Adil ülkenin ümmeti (ve) eminlik hükmünde kāmīl (olan) Hz. Ömer bin Hattab(dır).]

2. Evliyā zümresinüñ merd dilli şehbāzı

Şer'üñ aḥkāmına ḥāmil 'Ömerübni'l-Hattāb

[Şeriatin hükümlerine sahip (ve) evliyâ zümresinin mert gönüllü şahbazı (yiğidi) Hz. Ömer bin Hattab(dır).]

3. Gelmemiş dehr-i fenā dārına hîç emşāli

Evliyā bir 'ādil-i 'āmil 'Ömerübni'l-Hattāb

[Fâni dünyaya onun gibi adaletle muamele eden hiçbir evliyâ gelmemiş olan Hz. Ömer bin Hattab(dır).]

4. Ğayret-i dīn ile şer'-i Nebvīnüñ cāndan

Oldı aḥkāmına vāşıl 'Ömerübni'l-Hattāb

[Hz. Ömer bin Hattab, din (yolunda) çabalamasıyla Hz. Peygamber'in şeriatinin hükümlerine canı gönülden ulaştı.]

5. Şevkiyâ bendesini lutf u şefâ' ate qarîn

İde her hâl ile nâ'il 'Ömerübnî'l-Hattâb

[Ey Şevkî! Ömer bin Hattab, bendesini lütuf ve şefa'at yakın etsin (ve) her hal ile murada erdiresin.]

64.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Ehl-i eflâk itdi 'Osmân'ın hayâsına 'aceb

Qudsiyân mecmû'ı 'Osmân'ın hayâsına 'aceb

[Felek ehli Hz. Osman'ın hayâsına şaşırdı. Meleklerin tümü Hz. Osman'ın hayâsına şaşırdı.]

17^a

2. Yeryüzünde vahş u tayr cins-i cinn nev'-i beşer

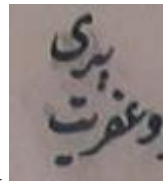
Hep halâyık itdi 'Osmân'ın hayâsına 'aceb

[Yeryüzündeki vahşi hayvanlar, kuşlar, cinler, insanlar bütün yaratılmışlar Hz. Osman'ın hayâsına şaşırdı.]

3. Muṭṭaşîf idi hayâ hilm-i kemâlâtıyla ol

Hak dahi itdi o 'Osmân'ın hayâsına 'aceb

[Olgunluk, yumuşak huyluluk ve hayâ ile vasıflandırılmıştı.. Hak dahi Hz. Osman'ın hayâsına şaşırdı.]

4. On sekiz biñ 'âlem-i 'âdem diyü

Arz u eflâk itdi 'Osmân'ın hayâsına 'aceb

[On sekiz bin âlem yaratıldığından beri, yeryüzü ve felekler Hz. Osman'ın hayâsına şaşırdı.]

5. Şevkiyâ ervâh-ı pîrân-ı muḳaddes cümleten

Ḳudsiyân-ı mecmû'ı 'Oṣmân' uñ ḥayâsına 'aceb

[Ey Şevkî! Mukaddes pirlerin ruhları, bütün melekler, cümleten Hz. Osman'ın hayâsına şaşırdı.]

65.

[*mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün*]

1. Ḥurûf-ı ma' nâ-yı esrâra 'Oṣmân a'lem ü aşveb

Rumûz-ı *küntü kenz*¹²⁰-i settâre 'Oṣmân a'lem ü aşveb

[Harflerin manasının sırlarına Hz. Osman layık ve vâkıftır. Yaratılışın gizli sırlarına Hz. Osman layık ve vâkıftır.]

2. Aña i'ṭâ olan fevz-i felâḥ mir'ât-i ḳudretden

Ṭılsım-ı ḡayb ḡayb-i envâra 'Oṣmân a'lem ü aşveb

[Kudret aynasından ona bahşedilen kurtuluş fevzi, gayb tılsımı ve gayb nurlarına Hz. Osman layık ve vâkıftır.]

3. Ḥurûf-i nokṭa-i vaḥdetde bânüñ künhine âḡâh

Mu' ayyendür ulu'l-ebşâra 'Oṣmân a'lem ü aşveb

¹²⁰ “*küntü kenzen* mahfiyyen fe-ahnentü en u'refe fe-halektü'l-halka li-u'refe (li-yarifünü): *Ben, gizli bir hazine idim, bilinmeyi diledim bunun için (beni bilmeleri için) yaratıkları yarattım.*” kudsi hadis diye aktarılan bu sözün uydurma hadis olduğu bildirilmiştir. YILMAZ Mehmet, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, Kesit Yay. İstanbul 2013, s. 396.

[Harflerin vahdet noktasında be harfinin sırrını bilen, basiret sahiplerinden haberdar olmaya Hz. Osman layık ve vâkıftır.]

4. Vuķūf-ı ma‘ nā-yı sırr-ı ḥaķīķat feth-i ğaybü’l-ğuyūb
Elestü’l-bezm-i evvel iķrāra ‘ Oŗmān a‘ lem ü aşveb

[Hakikat sırlarının manasına hâkimiyet, gaypler gaybinin (kapısını) açma, elest bezminde önce iman etmeye Hz. Osman layık ve vâkıftır.]

5. Vücūd-ı naẓm-ı Kūr‘ān-ı Resūlullāh ey Şevķī
Mā’lī-i ma‘ nī-i dīdāra ‘ Oŗmān a‘ lem ü aşveb,

[Ey Şevķī! Hz. Peygamber’in Kur’an’ının yazılmasını sağlamasıyla Allah’ın (sözünün) anlamını doldurmaya (yaymaya) Hz. Osman layık ve vâkıftır.]

66.

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilātün]

1. Risālet cāhına ḥātem ‘ Alī ibn-i Ebu Ṭālib
Bu sırra vāriş-i aķdem ‘ Alī ibn-i Ebu Ṭālib

[Ebu Talib’in oĝlu Hz. Ali, resullük makamının mührü (ve) Hz. Peygamber’in sırrının en önce gelen vârisidir.]

2. Velāyet ḥāteminüñ evveli ol āḥiri Mehdi
Ḥaķāyık ‘ ilmine a‘ lem ‘ Alī ibn-i Ebu Ṭālib

[Velilik mührünün ilki o, sonuncusu Hz. Mehdi’dir. Ebu Talib’in oĝlu Hz. Ali, tüm yaratılmışların ilmine vâkıftır.]

3. Haber virdi aña ğaybu'l-yakîn esrâr-ı ğaybîden

Resûl'ün sırrına mahrem 'Alî ibn-i Ebu Tâlib

[Gayp sırlarından gaybe yakınene ona haber verdi. Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali, Hz. Peygamber'in sırrına mahremdir.]

4. 'Ayân oldu aña hâl-i muzâri' mâzî müstaḳbel

Muḥammed'le olan her dem 'Alî ibn-i Ebu Tâlib

[Ona geçmiş, şimdi ve gelecek hali ayan oldu. Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali, her an Hz. Muhammed ile beraberdir.]

5. Ḥabîbullâh aña bildürdi *Cifr-iCâmi'* bir bir

İden çün keşfe muṭalsam 'Alî ibn-i Ebu Tâlib

[Allah'ın sevgili ona *Cifr-iCâmi'* ile bir bir bildirdi. Çünkü Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali tılsımları keşfedendir.]

6. Cenâb-ı faḥr-ı 'âlem şehridür 'ilmün ḥaḳîkatde

Der-i 'ilm-i ḥaḳîkat hem 'Alî ibn-i Ebu Tâlib

[Âlemlerin övüncü (Hz. Muhammed), hakikat ilminin şehridir. Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali, hakikat ilminin kapısıdır.]

7. Yakup ol Ḥayber-i taḥrîb ü vîrân eyledi Şevkî

Tutup ḥarb-ile müstaḥkem 'Alî ibn-i Ebu Tâlib

[(Ey) Şevkî! Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali Hayberi yakıp yıkıp savaşla emniyet altına aldı.]

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Şerefü'l-aşl-ı Habīb hulk-i ḥasen ibn-i ḥasīb
Sıbtı maḥbūb u nesīb hulk-i ḥasen ibn-i ḥasīb

[Soyu temiz Hz. Ali'nin oğlu güzel huylu (Hz. Hasan)'ın aslı şerefli (ve) Hz. Peygamber'in temiz soylu torunudur.]

2. Sırr-ı envār-ı 'Alī gevher-ı zāt-ı Zehrā
Nūr-ı cismānī necīb hulk-i ḥasen ibn-i ḥasīb

[Hz. Ali'nin oğlu güzel huylu (Hz. Hasan), Hz. Ali'nin nurlarının sırrı, Hz. Zehra'nın zatının mücevheridir ve nurlu bedeni tertemizdir.]

3. Ne kerīm olmaya bir ferd ki şerīf ibn-i şerīf
Ne edīb ibn-i edīb hulk-i ḥasen ibn-i ḥasīb

[Şerefli oğlu şerefli bir kişi olduğu için cömerttir. Hz. Ali'nin oğlu güzel huylu (Hz. Hasan) edipler edibidir.]

4. Ne şeref bir kişi kim cedd-i evlā faḥr-i cihān
Ne lebīb ibn-i lebīb hulk-i ḥasen ibn-i ḥasīb

[Bir kişinin dedesinin cihanın övücü (Hz. Muhammed) olması ne büyük şereftir. Hz. Ali'nin oğlu güzel huylu (Hz. Hasan) akıllılar akıllısıdır.]

5. Ol şefī' Şevkī gedā mücrim-i bimāra emān
Ey ṭabīb ibn-i ṭabīb hulk-i ḥasen ibn-i ḥasīb

[Ey tabipler tabibi, Hz. Ali'nin oğlu güzel huylu (Hz. Hasan)! El-Aman! Günahkâr, çaresiz Şevkî kuluna şefaati ol!]

[mefā'ilün mef'ā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

1. Şehîd-i Kerbelâ şâhı Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib

Şefî' i cürm-i gümrâhî Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib

[Kerbela şehitlerinin şâhı, Ebu Talib'in oğlu Hz. Hüseyin'dir. Yoldan saşmışların günahkarların şefaatchisi Ebu Talib'in oğlu Hz. Hüseyin'dir.]

18^a

2. Serencâm-ı cenābuñ kimsede yok çekmege tākāt

Duyan hālūñ ider âhı Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib

[Ey Ebu Talib'in oğlu Hz. Hüseyin! Senin mübarek zatının başına gelenleri çekmeye kimsede takat yoktur, senin halini duyan âh eder.]

3. Kaçan kim hūnî cismūñ düşdi ârz-ı hāke âh-ile

Ki lertzân itdi dergâhı Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib

[Ey Ebu Talib'in oğlu Hz. Hüseyin! Senin kanlı bedeninin âh ile toprağa düştüğünde dergâhı titretti.]

4. Saña 'arz itdiler cāh-ı bekāyı cümleten bir bir

Sen aḥz itdūñ beḳā cāhı Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib

[Ey Ebu Talib'in oğlu Hz. Hüseyin! Beka makamını cümleten bir bir sana arz ettiler, sen beka makamını elde ettin.]

5. Severdi cān u dilden Faḥrū'l-'ālem ol şāh-ı pākī

Alurdi eynine gāhı Hüseyn ibn-i Ebu Tâlib

[Ey Ebu Talib'in oğlu Hz. Hüseyin! Âlemlerin övücü (Hz. Muhammed) o temiz şahı canı gönülden severdi ve bazen sinesine basardı.]

6. Yezîd-i bed-liķā Mervānilerden çekdiğüñ âlām

Tuṭuşdurdı dil-āgāhı Hüseyn ibn-i Ebu Ṭālib

[Ey Ebu Talib'in oğlu Hz. Hüseyin! Kötü suratlı Yezit ve Mervanilerden çektiğin elemeler kalbi uyanıkları yandırdı.]

7. Şefā' at kıl bu Şevkî kuluña Yezdān-ı pāk ḥaḳḳı

Ki sensin ol penāh-gāhī Hüseyn ibn-i Ebu Ṭālib

[Ey Ebu Talib'in oğlu Hz. Hüseyin! Bu Şevkî kuluna temiz Yezdan hakkı için şefaet et. Çünkü sen sığınma makamısın.]

69.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Şîr-i Yezdān-ı Hudādur Ḥamza ibnū'l-Muṭṭalib

‘Amm-i pāk-i Muṣṭafādur Ḥamza ibnū'l-Muṭṭalib

[Abdülmuttalib'in oğlu Hz. Hamza, Allah'ın aslanı (ve) Hz. Mustafa'nın pak amcasıdır.]

2. Ḥayr-ı a' māmī el-Ḥamza sırrına mazḥar-durur

Yār-ı faḥrū'l-enbiyādur Ḥamza ibnū'l-Muṭṭalib

[(Hz. Hamza, Hz. Muhammed'in) “Amcalarımın en hayırlısıdır” (sözünün) sırrına mazhardır. Abdülmuttalib'in oğlu Hz. Hamza, peygamberlerin övücü (olan Hz. Muhammed'in) dostudur.]

3. Şad hezār kāfirleri nīrāna irsāl eyledi

Seyf-i kıtā‘ mutlakādur Ḥamza ibnū’l-Muṭṭalib

[Yüz bin kâfiri cehenneme gönderdi. Abdülmuttalib’in oğlu Hz. Hamza’nın şüphesiz kılıcı kesici (olandır).]

4. ‘Arş-gāhında naḡş olunmuş esedullah-ı velī

Şānı gāyet de yucādur Ḥamza ibnū’l-Muṭṭalib

[En yüksek göğe Allah’ın aslanı (olan) veli olarak yazılmıştır. Abdülmuttalib’in oğlu Hz. Hamza’nın şanı çok yücedir.]

5. Ḥaḡ aña kıldı ‘atā şad şad behādur kuvveti

Şöhretiyle mübtenādur Ḥamza ibnū’l-Muṭṭalib

[Allah ona yüzler değerince kuvveti ihsan etti. Abdülmuttalib’in oğlu Hz. Hamza şöhretiyle bina olmuştur, bilinmiştir.]

6. Faḡr-i ‘ālem medḡ-i evşāfında şāyāndur didi

Ecder- i ‘ālem-fenādur Ḥamza ibnū’l-Muṭṭalib

[Âlemlerin övüncü (olan Hz. Muhammed) ona “layıktır, yakışır” dedi. Abdülmuttalib’in oğlu Hz. Hamza, fâni dünyanın ejderidir.]

7. Ser-firāz-ı şāḡibü’s-seyf-i zamān şāḡib-ķırān

Şıytı mā-fevķu’s-semādur Ḥamza ibnū’l-Muṭṭalib

[Zamanın kılıç sahiplerinin seçkini ve kutlu kişisi (olan) Abdülmuttalib’in oğlu Hz. Hamza’nın namı semaları aşmıştır.]

8. Bedre ḡāzır oldu tebşīr itdi Ḥaḡ cennāt-ile

Ehl-i Firdevsî-liķādur Ĥamza ibnū'l-Muṭṭalib

[Bedir (Savaşı'nda) hazır bulunduğundan Allah (onu) cennetle müjdeledi.
Abdülmuttalib'in oğlu Hz. Hamza, cennet yüzlü kişilerdendir.]

9. Rūz-ı maḥşerde şefā' atden bu Şevķī kılını

İtme dūr ḥālī fenādur Ĥamza ibnū'l-Muṭṭalib

[(Ey) Abdülmuttalib'in oğlu Hz. Hamza! Bu Şevkî kulunun hali fenadır.
Maḥşer gününde (onu) şefaatinde uzak eyleme.]

70.

[fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn]

1. Şerefū'l- aṣl-ı aṣl-ı aṣl o ' Abbās-ı ḥabīb

Ced-be-ced silsiletin nesl o ' Abbās-ı ḥabīb

[O, nesil zinciri (boyunca en eski atalarından beri aslı şerefli (olan) sevgili
Abbas('tır).

2. Hāşimī ' Abd-i Menāf'dan daḥı tā Nūḥ'a deġin

Enbiyā mürsel ile faẓl o ' Abbās-ı ḥabīb

[O, Haşimî Abdimenaf sülalesinden taa Hz. Nuh kadar peygamber
indirilmesiyle şereflendirilmiş olan sevgili Abbas('tır).]

3. ' Amm-ı pāk-i Nebevī mefhar-ı sulṭān-ı resūl

Şehsuvār-ı Yemenī necl o ' Abbās-ı ḥabīb

[O, Hz. Peygamber'in temiz amcası, sultan resulün övüncü, Yemenli sülalenin
şehsuvarı olan sevgili Abbas('tır).]

4. Şülb-i mümtâzlarına ecnebiyân olmadı ھاٲ

ٲilqati faşl-ı rebî' -i faşl o ' Abbās-ı ھاٲib

[O, yaratılışı mevsimlerden bahar mevsimi (olan) sevgili Abbas'ın seçkin nesline yabancı karışmamıştır.]

5. Şevkîyâ zâtı ھاٲib ibn-i ھاٲib ibn-i ھاٲib

Ced-be-ced silsiletü'n-nesl o ' Abbās-ı ھاٲib

[Ey Şevkî! O, en eski atalarından beri nesil zinciri boyunca soyu temiz olan temiz evledinin temiz evladı olan sevgili Abbas(tır).]

71.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey şerîf-i ibn-i merdân-ı Hudâ Zeynü'l-' Arab

Şâh-ı ' âdil ھاٲn-ı ibnü'l-ھاٲnı yâ Zeynü'l-' Arab

[Ey Allah'ın yiğidinin oğlu olan şerif, han oğlu han adil padişah olan Arap'ın süsü...]

2. Ey imâmet ey ھاٲlâfetde aşîlü'l- ced-be-ced

Ey ھاٲarîkatde ھاٲut-ı istivâ Zeynü'l-' Arab

[Ey atalarından beri imamlık ve hilafetin sahibi, tarikatın üstüva hattı olan Arap'ın süsü...]

3. Cedd-i ' âlînden saña telkîn ü erkân-ı ھاٲarîk

Yâdigâr-ı Murtaẓâ baḡş-ı ' aṭâ zeynü'l-' Arab

[(Ey) Arap'ın süsü, tarikat yolunun hükümleri ve zikir öğrenme sana yüce atalarından Hz. Ali'nin hediyesi (olan)!]

4. Zāhir ü bâtin ḥaḳīḳat ḥikmeti aḥkāmınuñ

Miḥrimān-ı a‘ lem ü fevḳu’z-zekā zeynü’l-‘ Arab

[(Ey) Arap’ın süsü, saflıkta üstün ve âlimlerin dostu (olan), senin hükümlerinin hikmeti açık ve gizli gerçektir.]

5. Kıl şefā‘ at Şevḳiye saña müselsel nisbeti

Himmeti iḥsānı emşālî hümā zeynü’l-‘ Arab

[(Ey) himmeti (ve) ihsanı hüma gibi (yüksek) olan Arap’ın süsü, sana silsileyle bağlı olan Şevkî’ye şefa’at et.]

72.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Nūr-ı peygamberî Zehrā’da cemālî meh-tāb

‘ Arş-ı nūr-ı enveri Zehrā’da cemālî meh-tāb

[Hz. Peygamber’in bir nuru (ve) nurlar nurunun en yücesi ay yüzlü Hz. Zehra’dadır.]

2. Aña mānend olamaz ḥūrşîd [ü] māh-ı eflāk

Şınv-ı ḥaḳ ḥāveri Zehrā’da cemālî meh-tāb

[Gökteki ay ve güneş ona eş değildir. Nesli güneşin doğduğu yer, ay yüzlü Hz. Zehra’dadır.]

3. Ğıbṭa itdi aña cennetde cenāb-ı Ḥavvā

Her ḥüsn ü mihterî Zehrā’da cemālî meh-tāb

[Cennette ona Hz. Havva, huriler ve diğer güzeller gıpta etti.]

4. Hüsünün zeresidür âfet-i meşhûr-ı cihân
Her hüsn-i mihterî Zehrâ'da cemâli meh-tâb

[Tüm dünyanın bildiği âfetin güzelliği senin güzelliğinin bir zeresidir. Her güzellik ve ululuk ay yüzlü Hz. Zehra'dadır.]

5. Biri ki şehvâr-ı Nebî hiç âña mânend mi olur
Şevkî hâk mihverî Zehrâ'da cemâli meh-tâb

[(Ey) Şevkî! Hz. Peygamber'in yüce incisine hiç benzer olur mu? Allah (nebisinin) özü, akseni ay yüzlü Hz. Zehra'dadır.]

73.

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün]

1. Cenâb-ı Fâtımâ kübrâya mensûb
Hasan hulk-ı Rızâ kübrâya mensûb

[Hazreti Fatıma (ve) razı yaratılışlı Hz. Hasan yüce (bir sülaleye) mensuptur.]

2. Anuñ nâm-ı şerîfidür Hadîce
Hüseyn-i Kerbelâ kübrâya mensûb

[Adı şerefli olan Hz. Hatice (ve) Hz. Hüseyn-i Kerbela yüce (bir sülaleye) mensuptur.]

3. Hüseyn-i Kerbelâ'nuñ sırr-ı zâtı
Pes ol Zeyne'l-[°]abâ kübrâya mensûb

[Hüseyn-i Kerbela'nın zatının sırrı olan o Hz. Zeynelabidin yüce (bir sülaleye) mensuptur.]

4. Muḥammed Bākır u Ca' fer imāmān
Daḥı Musā'r-Rızā kübrāya mensüb

[İmam Muhammed Bakır, İmam Cafer, İmam Musa Kazım ve İmam Ali Rıza yüce (bir sülaleye) mensuptur.]

19^b

5. Taḳıyyü ' Askerî Naḳî Muḥammed
O Mehdî zü-livā kübrāya mensüb

[Hz. Takî, Hz. Hasan Askerî (ve) bayrak sahibi Hz. Muhammed Mehdî yüce (bir sülaleye) mensuptur.]

6. Hüseynîdür bi-ceddin ' an-be-cedd
Bu ednā Şevḳiyā kübrāya mensüb

[Atalarından beri Hz. Hüseyin olan bu aciz Şevkî, yüce (bir sülaleye) mensuptur.]

74.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Aḥmed-i ḥazrete ol Ca' fer-i Şādık aḳreb
Şınv-ı şıhriyyette ol Ca' fer-i Şādık aḳreb

[Hz. Ahmed'e o Hz. Cafer-i Sâdık, en yakındır. Akrabalıkta o Hz. Cafer-i Sâdık, en yakındır.]

2. Kureyşî ' Abd-i Menāf silsile-i İbrahīm

Hâşim'e nisbete ol Ca' fer-i Şâdık aķreb

[Hz. İbrahim'den silsileten Kureyşli Abdimenaf sülalesinde Haşimoğullarına nisbette o Hz. Cafer-i Sâdık, en yakındır.]

3. Kenz-i esrâr ħurûfât tılsımât-ı ħisâb

Ķa' rine vuşlatde ol Ca' fer-i Şâdık aķreb

[Harflerin sırlar hazinesi ve hesap tılsımları (ile) derinliğe ulaşmada o Hz. Cafer-i Sâdık, en yakındır.]

4. Aña Ħaķ ol ħadar ihsân-ı ' ilm ħıldı ' aķā

Bî-mişāl ħikmete ol Ca' fer-i Şâdık aķreb

[Hak, ona o kadar ilim ihsan etti. Hikmette eşı benzeri bulunmayan o Hz. Cafer-i Sâdık, en yakındır.]

5. Şevķiyā ' ilm-i kemâl-ile Resûlullāh'a

Şınv-ı şıhriyyette ol Ca' fer-i Şâdık aķreb

[Ey Şevkî! Olgun bir ilim ile Hz. Resulullah'a akrabalıkta o Hz. Cafer-i Sâdık, en yakındır.]

75.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey ser-â-ser-i ' acīb Bâķır-dânâ-yı ' Arab

Şerefü'n-nesl-i necīb Bâķır-dânâ-yı ' Arab

[Ey baştan başa şaşırtıcı (ve) seçilmiş nesli şerefli olan Arap bilgini Hz. Muhammed Bâkır...]

2. Gül-i bâğ-ı Nebevî yâsemen-i Murtażavî

Nebiy-i müşk-i hasib Bâkır-dânâ-yı ‘Arab

[Hz. Peygamber bahçesinin gülü, Hz. Ali’nin yasemini, Hz. Peygamber’in misk kokan temiz soyu olan Arap bilgini Hz. Muhammed Bâkır...]

3. Sensin ol şâdık-ı şiddık-i emîn merd-i metîn

Ey şerîf ibn-i nesib Bâkır-dânâ-yı ‘Arab

[Ey temiz soyun evladı olan şerif Arap bilgini Hz. Muhammed Bâkır, sağlam, yiğit, sözünde duran sadık kişi sensin.]

4. Kudsiyân içre bilürler anı taşdik idüben

O ki râyinde müşib Bâkır-dânâ-yı ‘Arab

[Melekler içinde tasdik edilip bilinen, Arap bilgini Hz. Muhammed Bâkır yolunda isabetlidir, doğru yoldan şaşmaz.]

20^a

5. Kıl devâ Şevkî gedâ mücrimi bîmâra amân

Zahm-ı hicrâna tabib Bâkır-dânâ-yı ‘Arab

[Ayrılık yarasına tabip olan Arap bilgini Hz. Muhammed Bâkır, bu günahkâr ve hasta Şevkî kuluna deva kıl.]

76.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Sırr-ı hikmet ma‘rifetde Kâzım-ı Mûsâ garîb

Hakk hakikat ma‘deletde Kâzım-ı Mûsâ garîb

[Hikmet sırlarını bilmede (ve) Allah’ın hakikatiyle adalet göstermede Hz. Musa Kazım gariptir.]

2. Sāri' ü'z-zihni faṭīn 'ilm-i ḥaḳīkatde metīn

Ezkiyā-yı 'iṭā'atde Kāzım-ı Mūsā ğarīb

[Fetanet sahibi zeki (kimse), hakikat ilminde sağlam, zeki kimselere uyum sağlayan, Hz. Musa Kazım gariptir.]

3. Ḳadrine eyler ri'āyet ḥalḳ-ı 'ālem ḥāşş u 'ām

Ekremīni ḥayşiyetde Kāzım-ı Mūsā ğarīb

[Âlemdeki herkes, halk ve yüksek kesimdekiler (onun) kudretine riayet eder. Hz. Peygambere ait itibarda Hz. Musa Kazım gariptir.]

4. Dergeh-i 'ālīde 'ālā ḳadri maḳbūl u recā

Mücrimīne merḥametde Kāzım-ı Mūsā ğarīb

[Yüce dergâhta kudreti yüce (ve) duası makbul olan Hz. Musa Kazım, günahkârlara merhamet etmede gariptir.]

5. Lîmaallāh ile her rûz u şebi ey Şevḳiyā

Ol ḥarīm-i maḥviyetde Kāzım-ı Mūsā ğarīb

[Ey Şevkî! Allah benimledir ile her gün ve gece fedakârlık (Allah yolunda mahvolma yolunun) mahremi ol, Hz. Musa Kazım gariptir.]

77.

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

1. Bulmaz dehr-i fānīde ḥaḳīkatde Rızā meşreb

Degül imkānda el-ḥāşıl velāyetde Rızā meşreb

[Fâni dünyada hakikatte Hz. Rıza'ya benzer biri yoktur. Hasılı, velayette Hz. Rıza'ya benzer birinin olması mümkün değildir.]

2. Anuñ haqq mezhebidür mezhebiyle meşreb haqqan
Hudâyîdür Hudâyî yok muhabbetde Rızâ meşreb

[Onun yolu Hak yoludur, yolu hak meşrebi olmuştur. Meşrebi Allah'a ait, layık olan Hz. Rıza'ya muhabbette benzer yoktur.]

3. Saḥiyy ü aṣḥiyā cūd u 'aṭā luṭf u kerem-kānı
Cihāna gelmemiş aṣlā mürüvvetde Rızâ meşreb

[Doğrular doğrusu, cömertler cömerti, ihsanı bol olan, Hz. Rıza'ya bir akran cihana asla gelmemiştir.]

4. Mükemmel kâmil-i ekmel veliyy-i mürşid-i ekber
Fenâ dârında bî-aḳrân kerâmetde Rızâ meşreb

[Kemâlata ermiş kişi, veli bir rehber, fâni dünyada keramet sahibi olmada Hz. Rıza'ya benzer yoktur.]

5. Fünûn-ı 'ilm-i zâhir bâtın-ı şettâya mâlikdür

20^b

Haḳîkat Şevḳiyâ yoḳdur dirâyetde Rızâ meşreb

[Ey Şevkî! Zahir ve bâtın çeşitli ilimlere vâkıf olan Hz. Rıza'ya hakikatte kararlılıkta benzer yoktur.]

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün fâ‘ilün]

1. Kenz-i maḥfî tılsımıdır Taḳî miftāh-ı ḡayb

Maḡz-ı esrār-ı nekātı Taḳî miftāh-ı ḡayb

[Gizli hazinenin tılsımı (ve) sırlar nüktesinin özü, gaybın anahtarı Hz. Takî’dir.]

2. Hāzin-i ‘aşḳ-ı¹²¹ ḥaḳīḳat menba‘ı baḥr-i ledün

Dürr-i le‘alî-i zātıdır Taḳî miftāh-ı ḡayb

[Hakikat aşkının hazinedarı, ilahi denizlerin kaynağı, zatı inci mücevher olan, gaybın anahtarı Hz. Takî’dir]

3. Mu‘ciz-i Ḳur’ân olan *vallāhu zü’l-faḳlū’l-‘Azīm*¹²²

Maḡhar-ı Serî Şekāti’dür Taḳî miftāh-ı ḡayb

[“Allah büyük lütuf sahibidir” ayetinin, Kuran’ın mucizesi, zühd ve takvasıyla bilinen Ser-i Sekati’nin tecellisi, gaybın anahtarı Hz. Takî’dir]

4. *Semme vechullāha*¹²³ ārif nokṭa-i sırra ḥabîr

‘İlm-i aḥfā münşātıdır Taḳî miftāh-ı ḡayb

[“Allah’ın zatı oradadır” ayetinin sırrından haberdar, gizli ilimlerin kaynağı, gaybın anahtarı Hz. Takî’dir.]

5. Şevḳiyā ol ḥvāce-i sır-ı ma‘ārif bezmün

¹²¹ ‘aşḳ kelimesinden sonra hazîn kelimesi yazılıp silinmiştir.

¹²² Bknz: dipnot 28.

¹²³ Ve lillahil meşriku vel magribu fe eynema tuvellu fe *semme vechullah* innallahe vesium alim: Doğu da Allah’ındır batı da. Nereye dönerseniz Allah’ın zâtı oradadır. Şüphesiz Allah (zât ve sıfatlarında) sınırsızdır, her şeyi bilmektedir.

Mağz-ı esrār-ı nekātı Taķī miftāh-ı ğayb

[(Ey) Şevkî! Sırlar ilmi bezminin hocası, sırlar nüktesinin özü, gaybın anahtarı Hz. Takî'dir.]

79.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'lün]

1. Kaşd-ı 'irfān-ı Hudā ile Naķī'den maṭlūb

Faķr-ı tām¹²⁴ tām-ı rızā eyle Naķī'den maṭlūb

[Allah'ın ilmine dayanarak Hz. Naki'den iste. Hz. Naki'den tam bir fakirlik ve rıza talep eyle.]

2. Olayım derseñ eger maẓhar-ı esrār-ı 'Alī

Durma var şubḥ u mesā eyle Naķī'den maṭlūb

[Hz. Ali'nin sırrına mazhar olayım dersin durma git, sabah akşam Hz. Naki'den iste.]

3. Ne ki var ḥikmet-i ğayb anlara bildürdi Hudā

'İlm-i aḥkām-ı ḥafā eyle Naķī'den maṭlūb

[Allah'ın onlara bildirdiği ne kadar gayb hikmeti varsa, o gizli hükümlerin ilmi ile Hz. Naki'den iste.]

4. Cifr-i esrār-ı ḥurūf nokṭa-i mermūz-ı ledün

'İlm-i elvāḥ-ı kaẓā eyle Naķī'den maṭlūb

¹²⁴ Bknz: dipnot17.

[Cifr ilminin sırları, ledün ilminin remizli noktası (ve) kaderde yazılan ilim ile Hz. Naki'den iste.]

5. Şevkiyâ kaçduñ ise sırr-ı fenâ sırr-ı bekâ

Faqr-ı tām tām-ı rızâ eyle Nakî'den maṭlûb

[Ey Şevkî! Amacın fena ve beka sırlarına ulaşmak ise tam bir fakirlik ve rıza ile Hz. Naki'den iste.]

21^a

80.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Zümre-i 'arifân içinde 'Askerîdür munteḥab

Kâmil-i insân içinde 'Askerîdür munteḥab

[Arifler zümresi ve kâmil insanlar içinde seçilmiş olan kişi Hz. Askerî'dir.]

2. Şu'be-i Faḥr-i cihân cüz' i 'Alîyyü'l-Murtaẓâ

'Arif-i Yezdân içinde 'Askerîdür munteḥab

[Cihanın övüncü Hz. Peygamber'in bir kolu, Hz. Ali'nin bir parçası, Allah'ın arif kişileri içinde seçilmiş olan kişi Hz. Askerî'dir.]

3. Hâkipāyidür anuñ ḳubṭ-ı cihân abdāliyân

Şāhibü'l-erkân içinde 'Askerîdür munteḥab

[Cihanın kutbu ve abdalları onun ayağının tozudur. Erkan sahibi kişiler içinde seçilmiş olan kişi Hz. Askerî'dir.]

4. Ehl-i sünnet ve'l-cemā'at ḥālîni eyler beyân

Hüccet-i bürhân içinde ‘Askerîdür münteḥab

[Sünnet ehli olan topluluk (Sünnîler) halini ifade ederler, deliller içinde seçilmiş olan kişi Hz. Askerî’dir.]

5. Yazılıdır Şevkiyâ nâm-ı re’îs-i ḳudsiyân

Defter-i dîvân içinde ‘Askerîdür münteḥab

[Ey Şevkî! Manevî büyüklerin isimlerinin yazılı olduğu defterin içinde ismi yazılıların en seçkini Hz. Askerî’dir.]

81.

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün fâ’ilün]

1. ‘Âdil-i ḥân-ı cihân Mehdî imâmetde muşîb

Cümle efrâda ‘ayân Mehdî imâmetde muşîb

[Cihan hanlarının en adil padişahı olan Hz. Mehdî’nin imamlıkta isabetli olduğu cümle âlemce aşikârdır.]

2. ‘Irḳ-ı küfrî giderür seyf-ile cebr-i iḳhara

Kâfire virmez emân Mehdî imâmetde muşîb

[Küfür topluluğunu kılıcıyla kahreder. İmamlıkta isabetli olan Hz. Mehdî, kâfire hiç fırsat vermez.]

3. Ḥaddini fehmi ider elbetde kişi farḳa gelür

Pâk olur kevn ü mekân Mehdî imâmetde muşîb

[Sınırını anlarsa kişi idrak eder, Hz. Mehdî imamlıkta isabetli (olduğunu bilen) kâinatta temiz olur.]

4. Hâdim-i şer‘ -i mübîn müctehid-i ikrām-ı dîn
Şāhibu’s-seyf-i zamān Mehdî imāmetde muşîb

[Din kurallarının yardımcısı, dinin cömerdi ve müçtehidî, Hz. Mehdî imamlıkta isabetli olan zamanın kılıcının sahibidir.]

5. ‘Adl u dād ile tolar şarḡ ile ġarb kevn ü mekân
Öyle bir ‘ādil-i ḥān Mehdî imāmetde muşîb

[Kâinatta, doğu ve batı adalet ile dolar. İmamlıkta isabetli olan Hz. Mehdî öyle adaletli bir padişahdır.]

6. Rūḥ-ı pāk-i Nebevî Murtaḡavî aña mu‘în
Nezd-i zātında nihān Mehdî imāmetde muşîb

[Hz. Peygamber’in ve Hz. Ali’nin temiz ruhu onun yardımcısıdır. İmamlıkta isabetli olan Hz. Mehdî, Hz. Peygamber’in ve Hz. Ali’nin zatının nezdinde gizlidir.]

7. Şevḳiyā ‘izzet-ile ol olur ‘ayāna imām
Muşṭafā kıldı beyān Mehdî imāmetde muşîb

[Ey Şevkî! İmam o izzetiyle aşikâr olur. Hz. Mehdî imamlıkta isabetli olduğunu Hz. Mustafa beyan kıldı.]

21^b

Der-Ḳāfiyetü’t-Tā

82.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Ey şehensāh-ı risālet şadr-ı bedr-i kā’ināt

Ser-cüyüşân-ı nübüvvet nûr-ı hâzret hâk şîfât

[Ey risaletin şahlâr şahı, kâinatın özü, nübüvvetin baş askeri, Allah'ın nuru...]

2. Bâ' iş ü icâd-ı 'âlemsüñ vücûduñ 'âleme

'İllet-i gâiyyedür çün varlıguñ dehre hayât

[Âleme yaradılışın ile âlemin icadısın. Varlığın dünyaya hayat sebebidir.]

3. Destüñe virdi Hudâ levlâke levlâk¹²⁵ hücetin

Hem dehrüñ tâcını başına giydürdi şîkât

[Hüda eline *levlâle levlâk* delilini verdi. Hem de dünyanın güvenilirlik tacını başına giydirdi.]

4. Zâtına nisbet ile ismüñ muķârin eyledi

Hâzret-i Feyyâz-ı muṭlak 'arşide ey nûr-ı zât

[Ey zatı nurlu (olan Hz. Muhammed)! Feyyaz olan Allah, arşta (adını kendi adı ile birlikte yazdı) ismini zatına bağlayarak yakın eyledi.]

5. Yâ Resûlullâh şefâ' at Şevķî kemter bendeñe

Nefsî nefsî revzeninde irişe senden necât

[Ey Allah'ın Resulü! Şevķî kemter kuluna, herkesin nefsim dediği kıyamet gününde senden kurtuluş erişsin.]

83.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey Resûle yâr-ı şâdık şâdıkü's-şiddîķ şîfât

¹²⁵ Bakınız dipnot 17.

Ru'yet-i dīdāra lāyık şādıku's-şıddīk şıfāt

[Ey Peygamber'in sadık yarı (ve) Allah'ı kalp gözüyle görmeyi hak etmiş sadık ve sıddık sıfat(lı) (Hz. Ebubekir)...]

2. Her cefāya mübtelā oldu Resūlullāh ile

Cümleye imānı sâbık şādıku's-şıddīk şıfāt

[İmanı herkese öncü (olan) sadık ve sıddık sıfat(lı) (Hz. Ebubekir) Hz. Resullullah ile birlikte her sıkıntıya uğramıştır.]

3. Ġār-ı Şevr içre fedā itdi Resūlullāh'a cān

Neylesün ol cānı 'āşık şādıku's-şıddīk şıfāt

[Sevr mağarasında Resullullah için canını feda etti. O aşık, sadık ve sıddık sıfat(lı) (Hz. Ebubekir), canı ne yapsın.]

4. Cümle varın dīn-i 'āl uğrına itdi fedā

Ol sebebdan oldu fā'ik şādıku's-şıddīk şıfāt

[Sadık ve sıddık sıfat(lı) (Hz. Ebubekir), tüm varlığını yüce din uğruna feda ettiği için üstün, faik, güzide oldu.]

5. Çünkü taşdıki anuñ bi'şetden evvel Şevkiyā

Tā ezel bezminde şādık şādıku's-şıddīk şıfāt

[Ey Şevki! Sadık ve sıddık sıfat(lı) (Hz. Ebubekir)'in peygamberliği tasdiki, Hz. Muhammed'in peygamberliğinden önce(dir) (ve) (o) ta elest meclisinde sadıktır.]

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Emîrû'l-mü'minîn 'âdil 'Ömer'dür bâtın-ı âyât

'Adâletde zekî 'âkîl 'Ömer'dür bâtın-ı âyât

[Müminlerin emiri, adaletli, adalette zeki ve akıllı (kişi) ayetlerin sırrı(na) (vâkıf olan) Hz. Ömer'dir.]

2. 'Adâletde Süleymân ile yeksân idi aḥkâmı

Beḡāyet 'ârif-i kâmil 'Ömer'dür bâtın-ı âyât

[Adalette verdiği hükümler Hz. Süleyman (peygamber) ile denkti. Ziyadesiyle kemalat sahibi arif (kişi) ayetlerin sırrı(na) (vâkıf olan) Hz. Ömer'dir.]

3. Yarardı bir kılı kırk kez diyânetde çepi emsâl

Olunca aslına vâşıl 'Ömer'dür bâtın-ı âyât

[Din yolunda çepi gibi kılı kırk yarardı, aslına kavuşunca ayetlerin sırrı(na) (vâkıf olan) Hz. Ömer'dir.]

4. Fenâ-gâhı 'adâletle ser-â-ser eyledi memlû

Fütûḥ-ı kesrete nâ'il 'Ömer'dür bâtın-ı âyât

[Fâni dünyayı baştan başa adaletle doldurdu. Kesret âleminin fethine nail (kişi) ayetlerin sırrı(na) (vâkıf olan) Hz. Ömer'dir.]

5. Ğaraż bu kâl u kilden anca Şevķi bir teşâhüle

Şefâ'at ide el-ḥaşıl 'Ömer'dür bâtın-ı âyât

[(Ey) Şevķi! Bu sözlerden kasıt onlara sahip çıkarak neticede ayetlerin sırrı(na) (vâkıf olan) Hz. Ömer'in şefaet etmesidir.]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Kıldı Hāk 'avn u 'atā 'Osmān'a 'ilm-i ma'rifet

Baḥş u elṭāf-ı Hudā 'Osmān'a 'ilm-i ma'rifet

[Hak, Hz. Osman'a marifet ilmini ihsan etmiştir. Hz. Osman'a marifet ilmi, Hüda'nın hediyesidir.]

2. Hem şerī'at hem tarīkat hem ḥaḳīkat bi'l-'umūm

Haḳdan iḥsān-ı kefā 'Osmān'a 'ilm-i ma'rifet

[Şeriat, tarikat ve hakikatin tümü, Hz. Osman'a marifet ilmi, Hak'tan kâfi bir ihsandır.]

3. Muttaşif ḥilm u ḥayā nāmūs ile mevşūf velī

Mevhibe Rabbü'l-'alā 'Osmān'a 'ilm-i ma'rifet

[Yumuşak huyluluk, hayâ sahibi olma, namusluluk sıfatlarıyla anılan veli kişi olan Hz. Osman'a marifet ilmini yüce Rabb'in bağışdır.]

4. Bulmadan mümkün vücūd virildi min ḡaybü'l-ḡuyūb

Tā elest ḳālu belā 'Osmān'a 'ilm-i ma'rifet

[Mevcudat yaratılmadan önce, gaypler gaybinden Hz. Osman'a marifet ilmi ta elest bezminde verildi.]

5. Maḥrem-i sırrı ledün āḡāh-ı esrār penāh

Şevḳiyā 'avn-i Hudā 'Osmān'a 'ilm-i ma'rifet

[Ey Şevkî! Sırların koruyucusu uyanık kişi, ilahi sırların mahremi olan Hz. Osman’a marifet ilmi Hüdâ’nın ihsanıdır.]

86.

[mef^r ülü mefâ^c ilü mefâ^c ilü fe^c ülün]

1. Ey Hādî-i mintâc-ı Hudâ şâh-ı velâyet

Ey mecmû^c -ı esrâr-ı Hudâ şâh-ı velâyet

[Ey, Allah yolunun hidayete sevkedeni olan velayet şahı (Hz. Ali)... Ey Allah’ın sırlarının onda toplandığı, velayet şahı (Hz. Ali)...]

22^b

2. Ser-ķāfile-i vāriş-i cāh-ı ĥatemiyyet Hū

Ķudsîlere sertâc-ı hüdâ şâh-ı velâyet

(Hatemiyyet makamının vârisler topluluğunun reisi, yüce zatlara hidayet tacı velayet şahı (Hz. Ali’dir).]

3. Ey menba^c -ı esrâr-ı ĥaķîķat der-i ‘irfân

V’ey kâmil-i erbâb-ı beķâ şâh-ı velâyet

[Ey hakikat sırlarının kaynağı, irfan kapısı, beka erbabının kâmil kişi olan velayet şahı (Hz. Ali)...]

4. Salar-ı sipâh ümmet-i merĥûm-ı şerîfün

İĥyâsına esbâb u necâ şâh-ı velâyet

[Ümmetin şerefli merhum asker ordusunun yeniden canlanması için sebep ve kurtuluş olan, velayet şahı (Hz. Ali’dir).]

5. Mezār-dār-ı Nebī ʿārif -ı esrār Muḥammed

Ser-defter sādāt-ı ʿalā šāh-ı velāyet

[Hz. Muhammed’in mezarının bakıcısı, onun sırlarını bilen, yüce seyyitlerin başı velayet şahı (Hz. Ali’dir).]

6. Aḥfā-yı ʿulūmına Resūlu’ş-şakāleynüñ

Kim vāriş-i ekberdür aña šāh-ı velāyet

[İnnsanların ve cinlerin peygamberi olan Hz. Muhammed’in ilimlerini saklama (payesi) ona verilen yüce vâris velayet şahı (Hz. Ali’dir).]

7. Kıl Şevkiyā maḥşerde şefāʿ at šāh-ı velāyet

Ey mecmūʿ -ı esrār-ı Ḥudā šāh-ı velāyet

[Ey Allah’ın sırlarının onda toplandığı velayet şahı (Hz. Ali), Şevkî’ye mahşerde şefa’at eyle!]

87.

[fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün]

1. Ey der-i genc-i Selūnī¹²⁶ ḳulzüm-i esrār-ı zāt

Sırr-ı *lem eʿbud* vüşül-i ḥaḳḳa rehber her cihāt

[Ey zatının sırlar denizi *Selūnî* hazinesinin kapısı, *lem eʿbud* sırrıyla her açıdan Allah’a ulaşmaya rehber (olan)...]

2. *İnnemā yūfūne biʿn-nezrī*¹²⁷ nuşuş-i mazharı

Ḥürşid-i burc-i hidāyet maṭlaʿ ı nūrī şikāt

¹²⁶ Bknz: dipnot 90.

¹²⁷ Bknz: dipnot 89.

[Biz verdikleri sözü yerine getirenlerdeniz ayetinin mazharı olan, hidayet burcunun güneşi, doğuşu nur saçan güvenilir kimse...]

3. *Lev-keşef*¹²⁸ esrârınıñ ser-leşker-i şâhenşahı
*Hel-etâ*¹²⁹ nazm-ı celîli ile mevşûf uş'şîfât

[*Lev keşef* sırların şahlar şahının baş komutanı, *Hel-etâ* açık ayeti ile tavsif edilmiş olan...]

4. Baħr-i erbâb-ı hâķîķat mahzen-i esrâr-ı ğayb
Pertev-i şems-i velâyet enbiyâya mu'cizât

[Hakikat erbabının denizi, gayp sırlarının mahzeni, velayet güneşinin ışığı, peygamberlere mucize (olan)...]

5. Şalli ya Rabbi 'ale'l-Muhtâr u rûhu'l-Murtaẓâ
Rûz-ı şeb bâb-ı du'âda Şevķîya şâbit şebât

[Ey Allah'ın, Hz. Muhtar (Muhammed) ve Hz. Murtaza (Ali)'nin ruhlarına selam olsun. Şevķî, gece gündüz sabırla dua kapısında beklemektedir.]

88.

[*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*]¹³⁰

1. Mecmû'ı esrâr-ı ma'nâ-yı hâķîķat Ĥayder-est
Ĥulzüm-i 'ummân-ı feyzân-ı hâķîķat Ĥayder-est

¹²⁸ Bknz: dipnot 91.

¹²⁹ Bknz: dipnot 94.

¹³⁰ Bu şiir 22^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Hakikat manalarının sırlarının toplandığı yer Hz. Haydar'dır. Hakikat feyzlerinin denizi, okyanusu Hz. Haydar'dır.]

2. İmtiyâz-ı kâfile-i rûhiyân içre şarih

Қувvet-i қудsiyyede destūr-ı қудret Ҳайдер-est

[Seçilmiş mübarek topluluk içerisinde âşikar olan, iman gücünde kudret izni Hz. Haydar'dır.]

3. Ser-cüyüşân-ı muḳarreb şādıḳu's-şiddîḳ-i Ḥaḳ

Tercümân-ı Muṣṭafâ ma' rûf-ı ümmet Ҳайдер-est

[Allah'a yakın olanlar (ordusunun) baş askeri, Allah'ın sadık kulu, Hz. Mustafa'nın tercümanı, ümmetin bilinen kişisi Hz. Haydar'dır.]

4. Mazharı *men küntü mevlāhu*¹³¹ ḥadîṣi mazharı

Ḥārici ṭavḳ-ı beşer esrār-ı ḥikmet Ҳайдер-est

[Ben kimin velisi (isem Hz. Ali de onun velisidir) hadisine mazhar olan, diğer tüm insanların gerdanlığı, süsü, hikmet sırları Hz. Haydar'dır.]

5. Nāşır-ı faḥrū'n-Nebī şınvu'n-Nebī şıhrū'n-Nebī

Vāriş-i cāh-ı risālet sırr-ı ḥazret Ҳайдер-est

[Hz. Peygamber'in yardımcısı, övüncü, damadı, soyunu devam ettiren kişi, resullük makamının vârisi ve yüce sırlara (malik) Hz. Haydar'dır.]

¹³¹ Veda haccı dönüşü Gadir-i Hum'da Hz. Peygamber'in hutbe okurken Hz. Ali için söylediği rivayet edilen sözdür: *Men kuntu mevlahu* fehaza Ali'yyun mevlahu: *Ben kimin Mevla ve velisi isem* Ali de onun Mevla ve velisidir.

<https://tr.shafaqna.com/archives/101279/ehl-i-sunnetin-gadir-i-hum-hadisi-hakkindaki-goruslerinin-elestirisi/>
(E.T: 21.12.2021)

6. A‘lem-i ekmel mükemmel vâkıf-ı ğaybü’l-ğuyûb

‘Ārif-i kenz-i haķāyık min elest nîst Ḥayder-est

[Kâmil âlim kişi, gayplar gaybının vâkıfı, tüm yaratılmışlar hazinesinin arifi, elest bezminden beri başkası değil Hz. Haydar’dır.]

7. Vārid oldı sırrına çün bi’l-şeref ente aḥî

Şevķiyā ol dād-rey-i nūr-ı nübüvvet Ḥayder-est

[Ey Şevķî! (Hz. Peygamber’in) sen kardeşimsin sözüyle şereflendiği için o nübüvvet nuru olan Hz. Peygamber’in kızı (Hz. Fatıma)’ya ulaşan (onunla evlenen) Hz. Haydar’dır.]

23^a

89.

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

1. Ey şîr-i Ḥudā ḥāzin-i miftāḥ-ı haķîkat

V’ey ḥādim-i dîn pertev-i mişbāḥ-ı haķîkat

[Ey Allah’ın aslanı, hakikat hazinesinin anahtarının muhafızı ve ey hakikat kandilinin ışığı ve dinin yardımcısı!]

2. Sen şınv-ı Muḥammedsün eyā şınv minel-şınv

Feth eyledüĝiñ ĝā’ib-i miftāḥ-ı haķîkat

[Ey hakikat hazinesinin gaybını açan! Sen, oğuldan oğula Hz. Muhammed’in soyundansın.]

3. Sensin bu rumûzâtı iden nokṭadan ifşā

Ma‘ nāy-ı serā sırrını şerrāḥ-ı haķîkat

[Bu remizleri noktadan ortaya çıkaran, yeryüzünün manasının sırrını (ve) hakikati açıklayan sensin.]

4. Ey zevc-i betül ibn-i ahiyy-i Hamza vü ‘Abbās

Ahḡz eyledüğün ma‘nā-yı elvāḡ-ı ḡaḡīḡat

[Ey Hz. Fatıma’nın zevcesi, Hz. Abbas ve Hz. Hamza kardeşinin (Hz. Ebu Talib) evladı, hakikat levhalarının manasını aldın.]

5. Şevḡī seni şāfi‘ dutunur bâṡın u zāḡır

Ey ḡādim-i dīn pertev-i mişbāḡ-ı ḡaḡīḡat

[Ey dinin yardımcısı (ve) hakikat kandilinin ışığı! Şevḡī, sana zahir ve bâṡın şefaatt eden (olduḡun için) tutunur, senden şefaatt ister.]

90.

[mef’ūlū mefā’ilū mefā’ilū fe’ūlūn]

1. Ḥaṡṡ çekdi Ḥudā levḡe Ḥasan şāḡa şehādet

İmzā-yı ḡazā levḡe Ḥasan şāḡa şehādet

[Allah, kader levhasında Hz. Hasan’a şehitlik yazdı. Kader levhasında Hz. Hasan’a şehitlik imzasını attı.]

2. Naḡş itdi tā ezeli lem-yezelden

‘An ḡabl ü belā levḡe Ḥasan şāḡa şehādet

[Baki Allah ruhlar âlemini yaratmadan evvel bela zamanında Hz. Hasan’a şehitlik yazmıştır.]

3. Ḥaḡ ḡıldı anuḡ semm-ile taḡdīrine fermān

Buyruldı nidā levḥe Ḥasan ṣāha ṣehādet

[Allah onu zehir ile takdirine nail etti. Kaderde Hz. Hasan’a şehitlik buyruldu.]

4. Bu sırr-ı mu‘ ammāyı te‘ aḳḳul ḳatı pek güç

Esrār-ı ḥafā levḥe Ḥasan ṣāha ṣehādet

[Bu bilinmez sırrı anlamak pek güçtür. Gizli sırlar levhasında, kaderde Hz. Hasan’a şehitlik verilmiştir.]

5. Maḳdūr-ı ezel ḥaṭṭını mesmūhına çekdi

Şevḳiyā ḳazā levḥe Ḥasan ṣāha ṣehādet

[Ey Şevkî! Ezelde Allah, takdir ile zehirlenecek olmasını yazdı. Kader levhasına Hz. Hasan’a şehitlik yazılmıştır.]

91.

[*mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün*]

1. Nedür bu ol ḳadar iḥrāk-i Hüseynüñ çekdügi miḥnet

Ḳazā-yı mübrim-i mutlak Hüseynüñ çekdügi miḥnet,

[Nedir bu kadar yakıcı olan (ve) mutlak zorlayıcı kaza olan Hz. Hüseyin’in çektiği miḥnet(tir)]

23^b

2. Ne Nūḥ İbrahīm ü Yahyā ne Cercīs çekdi bu cevri

Cihāna denk gelür elḥaḳ Hüseynüñ çekdügi miḥnet

[Nuh, İbrahim, Yahya ve Cercis (peygamberler) bu eziyeti çekmedi. Doğrusu Hz. Hüseyin’in çektiği miḥnet dünyalara bedeldir.]

3. Beyân olur Yezîdân-ile dîvân-ı ilâhîde

Olununca istinâk Hüseynüñ çekdüğü miḥnet

[Hz. Hüseyin'in, çektiği miḥnet, Hak divanında Yezid taraftarlarından sorulduğunda her şey ortaya çıkar]

4. Ne İdrîs ne Zekerîyyâ ne Şem'ün çekdi bu derdi

Bu anlardan beter ancak Hüseynüñ çekdüğü miḥnet

[İdris, Zekeriye, Şemun (peygamberler) bu derdi çekmedi. Hz. Hüseyin'in çektiği miḥnet bunlardan daha kötüdür.]

5. Emir-ber ' aksine bilmem nedür yâ Rabbi ḥikmet ne

Ḳıyâs olur mı Şevkî ḥaḳ Hüseyniñ çekdüğü miḥnet

[Ey Allah'ım! Emir götürenin aksine olan bu işteki hikmetin ne olduğunu bilmem. Ey Şevkî! Hz. Hüseyin'in çektiği miḥnet hiç kıyaslanır mı?]

92.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]¹³²

1. Maḥrem-i peygamberî şâh-ı velâyet Ḥayder-est

Yek-vücûd u dâderi şâh-ı velâyet Ḥayder-est

[Hz. Peygamber'in mahremi velayet şâhı Hz. Haydar'dır. Hz. Peygamber'in kızının eşi velayet şâhı Hz. Haydar'dır.]

2. Ḳulzüm-i baḥr-i ḥaḳîḳat aşinâ-yı ḥaḳ-şîfât

Min ledünnî şafderi şâh-ı velâyet Ḥayder-est

¹³² Bu şiir 23^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Hakikat denizi, Allah'ın sıfatına âşına, ilahi âlemlerin yiğidi velayet şahı Hz. Haydar'dır.]

3. Vāşıl-ı vaḥdet ḥarîmi *lî-ma' allâhi*¹³³ hemdemi

Ḥarf-i esrâr-ı mazḥar şâh-ı velâyet Ḥayder-est

[Vahdete ulaşmaya nail olmuş, her dem Allah'la birlikte olan, harflerin sırlarına mazhar velayet şahı Hz. Haydar'dır.]

4. Bu velâyet ḥâtemidür ol risâlet ḥâtemi

Vâriş-i peygamberî şâh-ı velâyet Ḥayder-est

[Bu (Hz. Ali), velilik mührüdür, O (Hz. Muhammed) resullük mührüdür. Hz. Peygamber'in vârisi velayet şahı Hz. Haydar'dır.]

5. Şevḳiyâ dergâh-ı ḥazret-perveri ol zât-ı pāk

Ḥayy u Ḳayyûm perveri şâh-ı velâyet Ḥayder-est

[Ey Şevki! O temiz zat hak dergâhının koruyucusu, Hayy ve Kayyum olan Allah'ın muhibi olan velayet şahı Hz. Haydar'dır.]

23^b

93.

[*mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn*]

1. Merdân-ı Ḥudâ Ḥamza cihân-merd-i şecâ'at

Şîrân-ı Ḥudâ Ḥamza cihân-merd-i şecâ'at

[Allah'ın yiğidi ve aslanı Hz. Hamza, cihanın cesur yiğididir.]

¹³³ Bknz: dipnot 28.

2. ‘ Arş üzre yazıldı esedullāh-ı velī ḥaḳ

Şāhān-ı Ḥudā Ḥamza cihān-merd-i şecā‘ at

[Arş üzerine Allah’ın aslanı hak veli kişi yazılan ve Allah’ın şahı olan Hz. Hamza, cihanın cesur yiğididir.]

3. Leyşān-ı ğazanfer-i Ḥallāḳ-ı cihāndur

Arslān-ı Ḥudā Ḥamza cihān merd-i şecā‘ at

[Cihanın yaratıcısı olan Allah’ın arslanlar arslanı, kahramanıdır. Allah’ın aslanı Hamza, cihanın cesur yiğididir.]

4. Faḥrū’ş-şakaleyn medḥ-ile yād eyledi el-ḥaḳ

Leyşān-ı Ḥudā Ḥamza cihān merd-i şecā‘ at

[İnsan ve cinlerin peygamberi (Hz. Muhammed), onu hakikaten överek andı. Allah’ın aslanı Hz. Hamza, cihanın cesur yiğididir.]

5. Heybet alur ey Şevḳī anı görse Nerīman

Şīrān-ı Ḥudā Ḥamza cihān merd-i şecā‘ at

[Neriman onu (Hz. Hamza’yı) görse korkup saygı gösterir. Allah’ın aslanı Hz. Hamza, cihanın cesur yiğididir.]

94.

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

1. Resūl ile ḳarābet luṭf-ı Ḥaḳ Abbās’a şıḫrıyyet

‘ Aṭā baḥşı ‘ ināyet luṭf-ı Ḥaḳ ‘ Abbāsa şıḫrıyyet

[Resül ile yakın olma ve Hz. Abbas'a (Hz. Muhammed'le olan) akraba olma Allah'ın lütfudur.]

2. Degüldür taht-ı imkânda müyesser ola bir cāna

Bu devlet bu şerāfet luṭf-ı ḥaḳ ʿ Abbās'a şıḥrıyyet

[(Hz. Muhammed'le olan) akrabalık bağı, Hz. Abbas'a Allah'ın lütfudur ve bu saadet ve şeref imkânlar dairesinde herhangi bir canlıya nasip olmamıştır.]

24^a

3. Bu şıḥrıyyet alınmaz dehre mālîk olsa bir ādem

Bu iḥsān-ı kerāmet luṭf-ı ḥaḳ ʿ Abbāsa şıḥrıyyet

[Bu keramet hediyesi olan (Hz. Muhammed'le olan) akrabalık bağı Hz. Abbas'a Allah'ın lütfudur (ve) bir adam (tüm) dünyaya sahip olsa (bile) bu akrabalık bağını elde edemez.]

4. Resüliñ ʿ amm-i pāki şāḥibi hem yār-ı gārı

Ne ʿ izzet ne saʿ ādet luṭf-ı ḥaḳ ʿ Abbāsa şıḥrıyyet

[Ne mutluluk ve şereftir ki: Resulün temiz amcası, sahibi ve vefalı dostu olan Hz. Abbas'a (Hz. Muhammed'le olan) akrabalık bağı Allah'ın lütfudur.]

5. Muḳarreb aḳrabiyyet Şevḳiyā her vech-ile şābit

ʿ Aṭā bahşı ʿ ināyet luṭf-ı ḥaḳ ʿ Abbāsa şıḥrıyyet

[Ey Şevki! (Hz. Muhammed'le) çok yakın akrabalığı her yönüyle kesin olan Hz. Abbas'a (Hz. Muhammed'le olan) akrabalık bağı Allah'ın lütfudur.]

95.

[mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün]

1. Ey nūr-ı başār Fāṭıma'dur cüz' -i nübüvvet

Hor kıılma naẓar Fāṭıma'dur cüz' -i nübüvvet

[Ey göz nuru, Hz. Fatıma nübüvvet parçasıdır. Hor gözle bakma, Hz. Fatıma nübüvvetin parçasıdır.]

2. Çün Faḥr-i cihān didi aña *biż'ate minnī*¹³⁴

Ol nūr-ı kamer Fāṭıma'dur cüz' -i nübüvvet

[Ayın nuru olan Hz. Fatıma için cihanın övüncü olan Hz. Peygamber “benim bir parçamdır” dediğinden o, nübüvvetin parçasıdır.]

3. Ebşār-ı ulu'l-bābına 'ayān şems ü mehīden

Bir dürr-i güher Fāṭıma'dur cüz' -i nübüvvet

[Akıl sahiplerinin gözlerine ay ve güneşten (daha) âşikar bir mücevher olan Hz. Fatıma nübüvvetin parçasıdır.]

4. Ecẓā'-yı Nebī olduğıdur naşş-ıla şābit

Taḥkīk-i ḥaber Fāṭıma'dur cüz' -i nübüvvet

[Peygamber'in bir parçası olduğu ayetle sabit olan Hz. Fatıma, kesin haber (yoluyla) nübüvvetin parçasıdır.]

5. Şevkī saña pendüm bu ki āgāh ile vaşf it

Sen eyle ḥazer Fāṭıma'dur cüz' -i nübüvvet

[Ey Şevkî! Sana nasihatim şudur: Çekin, uyanık ol, basiretle vasfını anlat (onu öv), çünkü Hz. Fatıma nübüvvetin parçasıdır.]

¹³⁴ Bknz: dipnot 112.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Maḳarr-ı Muṣṭafā aḳdem Ḥadīce dāmen-i ' ismet

Diyānetde ḳamu muḥkem Ḥadīce dāmen-i ' ismet

[Hz. Peygamber'e ilk inanan ve dinde herkesten sağlam (olan) iffetli Hz. Hatice'dir.]

2. Teḳaddüm eyledi ol sābıḳūn-i evliyādan

Resūliñ ba' şine a' lem Ḥadīce dāmen-i ' ismet

[O önce inanan evliyâlardan da önce davrandı. Hz. Peygamber'in gönderiliş sırrından haberdar (olan) iffetli Hz. Hatice'dir.]

3. Resūl ba' ş olmadan Faḫr-i cihān farḳ eyledi anı

Aña iḳrārıdır aḳdem Ḥadīce dāmen-i ' ismet

[(Hz. Hatice) cihanın övüncü (olan Hz. Muhammed) peygamber olmadan onu farketti. Ona en önce inanan iffetli Hz. Hatice'dir.]

24^b

4. Resūlullāh'a mālī cānı varın hep fedā itdi

'Azīz-i dīn olan ekrem Ḥadīce dāmen-i ' ismet

[Peygambere tüm mal, can ve varlığını feda etti. Dinin en şerefli ve cömerti, iffetli Hz. Hatice'dir.]

5. O ' ismet dāmeni pāk olduḡıçün Şevḳī bī-çāre

Resūle oldı ol maḫrem Ḥadīce dāmen-i ' ismet

[(Ey) çaresiz Şevkî! O, iffetli Hz. Hatice; temiz ve dürüst olduğu için Resulullah'a mahrem, eş oldu.]

97.

[müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün]

1. Ser kıfilesi seyyidleriñ Zeynü'l-‘abâdur ‘âkıbet
Ser defteri ceyyidlerüñ Zeynü'l-‘abâdur ‘âkıbet

[Neticede, seyyitler grubunun başı (ve) iyi, güzel (kimselerin) önderi Hz. Zeynelabidin'dir.]

2. Aña ulaşur her emir ol zübde-i nûru'l-münir
Çün mürşid-i dānā-yı kebîr Zeynü'l-‘abâdur ‘âkıbet

[Neticede, parlayan nurun özü (olan) Hz. Zeynelabidin, yüce, bilgili bir mürşit olduğu için her emir ona ulaşır.]

3. Cüz'-i nebiyyü'l-Muşţafâ şıhr-ı Resûlu'l-müctebâ
Sırr-ı ‘Aliyyü'l-Murtażâ Zeynü'l-‘abâdur ‘âkıbet

[Neticede, (Hz. Muhammed) Mustafa peygamberin parçası, seçilmiş Resul'ün soyu, Hz. Ali'nin sırrı Hz. Zeynelabidin'dir.]

4. Şîti anuñ fevku'l-‘alâ anı bilür ‘arz u semâ
Ceddi Hüseyin-i Kerbelâ Zeynü'l-‘abâdur ‘âkıbet

[Neticede, babası Kerbelâ'nın Hüseyin'i (olan ve) iyilikte şöreti fevkalade (olan) Hz. Zeynelabidin'i yeryüzü ve gökyüzü bilir.]

5. Ben seyyidem hüccet ile elde secerem var bile

Beñzemeyen hiçbir kıula Zeynü'l-‘ abādur ‘ākıbet

[Neticede, Hz. Zeynelabidin hiçbir kula benzemez (ama) elimde şecerem bile var ben delille seylim.]

98.

[müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün]

1. Hakkı’l-veliyyü’l-‘ azamet Bâkır Muhammed ‘ākıbet

Mürşid-i dānā dest-be-dest Bâkır Muhammed ‘ākıbet

[Nihayet Hz. Muhammed Bakır Allah’ın yüce velisi (ve) mürşitlerin elden ele en bilgisidir...]

2. Anı medh eyledi Resül mu‘ ciz ile virdi haber

Çün gelmeden dehre ezel Bâkır Muhammed ‘ākıbet

[Nihayet Hz. Muhammed Bakır dünyaya gelmeden önce Hz. Muhammed onu övvdü, mucize gösterip ondan haber verdi.]

3. Kıudsiler anı hep bilür ‘ārifler aña pāy olur

Düşmişlerüñ destin alır Bâkır Muhammed ‘ākıbet

[Melekler onu tanır, arif kişiler onun yolunu takip eder, nihayet Hz. Muhammed Bakır düşkünlerin elinden tutar.]

4. Anuñ yolu Hakk’a gider ‘āriflere meydān ider

Kuṭb-ı ricāle hüküm ider Bâkır Muhammed ‘ākıbet

[Onun yolu Allah’a ulaşır ve arifler yol açar. Nihayet Hz. Muhammed Bakır manevi mertebelerin en yükseğinde bulunan kişilere hükmeder.]

5. Bāğ-ı risālet sünbülü gülşen-serā-yı bülbülü

Şevkî kim ol sırr-ı ‘Alî Bākır Muhammed ‘ākıbet

[Ey Şevkî! O peygamberlik bağının sümbülü ve gülbahçesinin bülbülü nihayet Hz. Ali’nin sırrı Hz. Muhammed Bakır’dır.]

99.

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

1. ‘Avn ü elṭāf-ı ‘aṭādur Ca‘fer’e şiddīkiyet

Luṭf ü iḥsān-ı Ḥudā’dur Ca‘fer’e şiddīkiyet

[Hz. Cafer’e şiddikiyet hediye ve ihsandır. Hz. Cafer’e şiddikiyet, Hüda’nın lütfudur.]

2. Şādıku’l-va‘dū’l-emīnūñ şu‘be-i dürdānesi

Vācibü’l-lāyık sezādur Ca‘fer’e şiddīkiyet

[Verdiği sözü yerine getiren, emin (Peygamber’in) bir kolu, akrabasından bir inci tanesi olan, Hz. Cafer’e şiddikiyet, lâyık ve vaciptir.]

3. Dindi şādık şādıku’ş-şiddīk anuñ elkābına

Tā ezel ḳalu belādur Ca‘fer’e şiddīkiyet

[Onun lakabına sādık, sadıklar sadığı denilmiştir. Hz. Cafer’e şiddikiyet ta ezelde kalubelada verilmiştir.]

4. Evveli ḥāl-i Nebī’dür bu maḳām-ı ‘ālī cāh

Ced-be-ced ırşī beḳādur Ca‘fer’e şiddīkiyet

[Bu yüce sıddıkiyet makamı ilk olarak Hz. Nebi'nin hâlidir. Hz. Cafer'e sıddıkiyet ırsi olarak atalarından aktarılmıştır.]

5. Şevkiyâ bu şadra taşdır eylemek gâyet de güç

‘Avn-i Hâk-ı kibriyâdur Ca‘fer’e sıddıkiyet

[Ey Şevkî! Bu yola baş koymak oldukça güçtür. Hz. Cafer'e sıddıkiyet yüce Allah'ın lütfudur.]

100.

[mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün]

1. Mevrûş-ı peder Kâzım-ı Mûsâ'ya imâmet

İhsân-ı kader Kâzım-ı Mûsâ'ya imâmet

[Hz. Musa Kazım'a imamlık babadan mirastır. Hz. Musa Kazım'a imamlık, kaderin ihsanıdır.]

2. Sa‘y-ile harîs olmağıla ol ele girmez

Hâkdan ki meger Kâzım Mûsâya imâmet

[O imamet hırsı ve çabalamakla elde edilemez. Hz. Musa Kazım'a imamlık Allah'tandır.]

3. Mişkât-i nübüvvetden irüpdür aña herkes

Em‘ân u zafer Kâzım Mûsâya imâmet

[Hz. Musa Kazım'a imamlık, zafer ve yardımdır. Hepsini ona peygamberlik kandilinden ulaştırmıştır.]

4. Hâkîdür anuñ hâli maqâlâta gelişimiz

Ḥaḳ’dan bir eṣer Kāzım Mūsāya imāmet

[Onun söz söylemedeki hali yaratılışındandır. Hz. Musa Kazım’a imamlık Allah’tan bir izdir.]

5. Şevkî bu cihet ḥāşılı ol sa’y-ile olmaz

25^b

İḥsān u ḳader Kāzım Mūsāya imāmet

[Ey Şevkî! Hz. Musa Kazım’a imamlık kaderin ihsanıdır. Hâsılı makam çabalayarak elde edilemez.]

101.

[*mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün*]

1. Dilerseñ Ḥaḳḳ’a ḳurbiyyet Rızā bābında ḳıl ğayret

Sa’ādet ḥalka-i vuşlat Rızā bābında ḳıl ğayret

[Hakk’a yakın olmak istersen, Hz. Rıza’nın kapısında gayretli ol. Saadet halkasına ulaşmak istersen Hz. Rıza’nın kapısında gayretli ol.]

2. Rıza nāmı aña Ḥaḳḳ’a Rıza’ya vuslatundandır

Ki sende eylegil himmet Rızā bābında ḳıl ğayret

[Hz. Rıza’ya, rıza lakabı onun Hakk’a kavuşmuş olmasındandır. Bu yüzden sen de çabala ve Hz. Rıza’nın kapısında gayretli ol.]

3. Rızāullāh’a yār olmak Rızā’ya ḳurb-ile ḥāşıl

Olur ḳurb-i yakīniyyet Rızā bābında ḳıl ğayret

[Allah'ın razı makamına yar olmak Hz. Rıza'ya yakın olmakla mümkündür. Yakınlık hasıl olması için Hz. Rıza'nın kapısında gayretli ol.]

4. Rızāsız Hakk'a yok vuslat Rızā bāb-ı hidāyetdür

Dile sa' yinde kıl sür' at Rızā bābında kıl ğayret

[Hz. Rıza hidayet kapısıdır. Onsuz Hakk'a vuslat yoktur. İşte, çabala ve acele et, Hz. Rıza'nın kapısında gayretli ol.]

5. Saña Şevkî naşîhatdür naşîhat hasbetenlillāh

Bilā sem' a velā ' illet Rızā bābında kıl ğayre

[Ey Şevkî! Bu sana Allah rızası için nasihattir. Sebepsiz ve duymadan Hz. Rıza'nın kapısında gayretli ol.]

102.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Cenāb-ı faḥr-i ' ālemden Takî'ye iftiḥāriyyet

Nübüvvet mihr-i ḥātemden Takî'ye iftiḥāriyyet

[Hz. Takî'ye övünme, nübüvvetin son güneşinden, âlemlerin övücü Hz. Peygamber'den (dir).]

2. Aşıl ' an batn-ı dürridür Betül-i sülb ü sırîden

Şehî ...¹³⁵ faḥrîden Takî'yeye iftiḥāriyyet

[Aslı, Hz. Fatıma'nın karnındaki inciden ve O'nun soyundan ve sırrından olan Hz. Takî'ye övünme, [âlemlerin] övücü ve padişahı olan Hz. Peygamber'den gelmektedir.]

¹³⁵ Yazmanın bu kısmında bir kelime yazılabilecek kadar boşluk bırakılmıştır.

3. Şükûf-i verd-i fıtratdan ve reyhânî velâyetden

Resûlullâh-ı ekremden Takî'ye iftihâriyyet

[Hz. Takî'ye övünme, yaratılış çiçeğinin gülü, velilik reyhanı ve Allah'ın yüce Peygamber'inden(dir).

4. İmāmân-ı bu ol işnâ 'aşer ma' rûf Kureyşîler

Biri de nesl-i Hâşimden Takî'ye iftihâriyyet

[Hz. Takî'ye övünme, bu on iki imamlar diye bilinen Kureyşlilerden (ve) Haşimoğulları neslinden(dir).]

5. Budur ey Şevkiyâ evlâd-ı ahfâd-ı Habîbullâh

Nübüvvet mihr-i hâtemden Takî'ye iftihâriyyet

[Ey Şevkî! Hz. Takî'ye övünme, nübüvvetin son güneşindendir. Allah'ın sevgilisi olan Hz. Muhammed'in neslinden, torunu budur.]

26^a

103.

[mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]

1. Evlâd-ı Nebî Nakî ve aşl aşl-ı tahâret

Ümmü vü ebi Nakî ve aşl aşl-ı tahâret

[Aslı temiz bir asıl olan Hz. Naki, Hz. Peygamber evladıdır. Hz. Naki'nin (soyu) anne ve babasından temiz asla ulaşır.]

2. Eşrâf-ı ümem sevgilisi kevn ü mekânûñ

Ol münteḥib-i Nakî ve aşl aşl-ı tahâret

[Ümmetin şereflişi (ve) kâinatın sevgilisi (olan), o seçilmiş Hz. Naki'nin (soyu) temiz asla ulaşır.]

3. Ey ma' den-i haşş u lü 'lü' -i le 'ālī nübüvvet
İbn-i çebebi Nakī ve aşl aşl-ı tahāret

[Ey peygamber incilerinden bir inci, has mücevher (olan) ve çebebi oğlu Hz. Naki'nin (soyu) temiz asla ulaşır.]

4. Ey māye 'i Kevşer dūrri ḥālīş teni cevher
Mu' ciz dü-leb-i Nakī ve aşl aşl-ı tahāret

[Ey Kevser havuzunun mayası, saf inci, mücevher tenli, iki dudağı mucize konuşan Hz. Naki'nin (soyu) temiz asla ulaşır.]

5. Şevkī bu şerāfet oña 'an silsiletendür
Ümmü vü ebi Nakī ve aşl aşl-ı tahāret

[(Ey) Şevkî! Bu şeriflik ona silsile ile gelmektedir. Hz. Naki'nin (soyu) anne ve babasından temiz asla ulaşır.]

104.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Şīt-i vāşıl lā-mekāna ' Askerī'dür ' aqıbet
Āsitān-ı ḳudsiyāna ' Askerī'dür ' aqıbet

[Nihayet, mekân yaratılmadan öncesine ve melekler âlemine ulaşmış olan Hz. Askerî'dir.]

2. Nūr-ı Haḳ'dan ol imām -ı ' āşerīnden nisbeti

Müntehā şāhib-zamāna ‘ Askerī’dür ‘ aķıbet

[O on imamın nispeti Allah’ın nurundandır. Nihayet, döneminin en güçlüsü Hz. Askerî’dır.]

3. Āl-i ahfād-ı Resûl-i kibriyâdur şüphesiz

Şıgmayan vasf-ı beyāna ‘ Askerī’dür ‘ aķıbet

[Şüphesiz Hz. Peygamber’in ailesinin torunlarındandır. Nihayet övmekle anlatılamayacak (kadar yüce) olan Hz. Askerî’dır.]

4. Hem imāmü’l-‘ âlemîndür hem emîrû’l-mü’minîn

Mâlik-i nâ’il bu şāna ‘ Askerī’dür ‘ aķıbet

[Hem âlemlerin imamı hem de müminlerin emiridir. Nihayet, bu şana layık olan Hz. Askerî’dır.]

5. Yürüden fermânını fevķu’l-‘ alâ tahte’s-şerā

Şevķiyā cān u cihāna ‘ Askerī’dür ‘ aķıbet

[Ey Şevķî! Nihayet, göklerde ve toprak altında can ve cihanın fermanını yürüten Hz. Askerî’dır.]

105.

[mef’ûlû mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ûlün]

1. Faķrû’s-şakaleyn nisbeti Mehdî’de nihāyet

Zātü’l-hameyn nisbeti Mehdî’de nihāyet

[İnsanların ve cinlerin övücü olan Hz. Peygamber’in nisbeti Hz. Mehdî’de sondur. Mekke ve Medine’nin zatı olan Hz. Peygamber’in nisbeti Hz. Mehdî’de sondur.]

2. Sırr-ı Nebevî hâtemi destinde hafîdür

Ceddü'l- Hüseyn nisbeti Mehdî'de nihâyet

[Hz. Peygamber'in sırrı, mührü elinde gizlidir. Hz. Hüseyn'in dedesi (Hz. Muhammed'in) nisbeti Hz. Mehdî'de sondur.]

3. Bu hatimeye vâriş ol işnâ-yı 'aşerden

Nûru'l-kamereyn nisbeti Mehdî'de nihâyet

[Bu sona vâris olan on iki imamdan iki ayın (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyn) nurunun nisbeti Hz. Mehdî'de sondur.]

4. Çün hâtem-i evvel didiler şîr-i Hudâya

Beynü'l-'arifîn nisbeti Mehdî'de nihâyet

[Allah'ın aslanına ilk imam dedikleri için ariflerin arasında Hz. Mehdî'nin nisbeti sondur.]

5. Şevkî bu neseb nisbeti Raḥmân u Halîl'den

Faḥrüş-şakaleyn nisbeti Mehdî'de nihâyet

[(Ey) Şevkî! Bu soy nisbeti Rahman ve Halil'den, iki cihanın övüncü olan Hz. Peygamber'in nisbeti Hz. Mehdî'de sondur.]

Der-Ḳāfiyetü'd-Dāl

106.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey cemali nūr-ı Һazret *ḳulhüvallahu eḥad*¹³⁶

Naẓmı Ḳur’ān-ı belīḡi ile *Allahu’ş-şamed*¹³⁷

[Ey cemali mübarek nur olan *de ki Allah birdir*. Kur’an’ın belīḡ ifadesiyle *Allah Samed*’dir.]

2. Nūr-ı zātuñ *lem yelīd* vaşfuñ *velem yūled*¹³⁸ senüñ

Yok saña¹³⁹ olur *velem yekün lehü küfüven Eḥad*^{140 141}

[Senin nurunun zatı “*Doğmamış vasfin doğrulmamıştır*”. “*Sana denk yoktur.*”]

3. Haḳ saña ḳāni’ olunca eyledi va’ d-i ‘umīm

Virdi fermān-ı şefā’ at destüñe Ḥayy u Ebed

[Hak sana kani olunca tam bir vaat verdi. Hayy ve Ebed olan Allah, senin eline şefa’at fermanını verdi.]

4. Çün seni tavşīf idüp didi Ḥudā ḥulḳı ‘aẓīm

Hüccet-i naẓm-ı celīlidür bir ahz u sened

[Hüda, seni tavsif edip hakkında “Onun yaradılışı yücedir” dedi. Bu sözün delili Kuran’ın açık ayetidir.]

5. Dest-girümsiñ benüm ḳıl luṭf u iḥsān-ı kerem

¹³⁶ De ki O Allah birdir. İhlas/1.

¹³⁷ Allah, hiçbir şeye muhtaç olmayan Samed’dir. İhlas/2.

¹³⁸ Doğmamış ve doğrulmamıştır. İhlas/3.

¹³⁹ Bu kelimeden sonra “bir küfv” yazılıp üzeri çizilmiştir.

¹⁴⁰ O’nun hiçbir dengi yoktur. İhlas/4.

¹⁴¹ Vezin bozuktur.

Şevķiyā senden şefā' at ister ey nūr-ı Eḥad

[Ey tek nur olan (Hz. Peygamber), benim elimden tutanımsın, bana ihsanda bulun. Şevķî senden şefa'at ister.]

107.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Yetiş ey faḥr-i cihan-ı yār Ebū Bekri meded

Ümmetün seyyid-i serdārı Ebū Bekri meded

[Ey cihanın övüncünün (Hz. Muhammed) dostu ve ümmetin baş seyiti (olan) Hz. Ebubekir yetiş, yardım et!]

27^a

2. Saña meşhūr ḥadīṣ-iyimdle' atīķ didi Resūl

Ey atīķī vū mine' n-nār¹⁴²[1] Ebū Bekri meded

[Ey Hz. Peygamber'in sana meşhur hadisinde “*Cehennemden azat edilmiş (atīk)*” dediği Ebubekir yardım et!]

3. Ḳudsiyān tā'ife-i 'ārif ü ervāḥīlerün

Bāğbān-ı gül-i gül-zār[1] Ebū Bekri meded

[Ruhların ve ariflerin mukaddes topluluğunun gül bahçesinin bahçıvanı (olan) Hz. Ebubekir yardım et!]

4. Yār idün sen aña ol vaķt-i cehāletden daḥı

Ey nebī yār-ı vefa-dār Ebū Bekri meded

¹⁴² Bknz: dipnot 116.

[Ey Hz. Peygamber'in vefalı arkadaşı (olan) Hz. Ebubekir, sen cahiliye döneminden beri ona (Hz. Peygamber'e) dosttun, meded et!

5. Yetiş imdāduma sen mahşer-i kübrāda amān
Ol şefî' i Şevķīye ey yār Ebū Bekri meded

[Ey sevgili Ebubekir, yüce mahşerde imdadıma sen yetiş (ve) O Şevķi'ye şefaathçi ol.]

108.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Dīn-i 'ālīye 'adāletde 'Ömer'dür müştēd
Kāfire buğz-ı 'adāvetde 'Ömer'dür müştēd

[Yüce dinin adaletinde (ve) kāfire buğz ve düşmanlıkta hiddetli olan Hz. Ömer'dir.]

2. Öyle bir 'ādil ol kim bir kılı kırk kerre yara
Şer'e ahkāma diyānetde 'Ömer'dür müştēd

[(Hz. Ömer) o kadar adildir ki kılı kırk yarar. Dinde hükümlere ve şeriata hiddetle (bağlı olan) Hz. Ömer'dir.]

3. Çünkü ol server-i dīn uğrına cān kıldı fedā
Fah̄r-i kevneyne şıyānetde 'Ömer'dür müştēd

[Dinin serveri (Hz. Muhammed'in) yoluna canını feda ettiği için âlemlerin övüncünü himaye etmede şiddetli, (üstün) olan Hz. Ömer'dir.]

4. Vürû‘-ı gâyet ikmâl-iledür ezhed-i nâss
Hakk’a kullukda itâ‘ atde ‘Ömer’dür müştet

[İnsanların zühdü takvada çabalayarak kemâle ulaşmakladır. Allah’a kulluk ve itaatte sıkı sıkıya bağlı olan Hz. Ömer’dur.]

5. Kıl anı Şevkî vaşf saña şefâ‘ at ide çün
Dîn-i ‘âlāya ‘adâletde ‘Ömer’dür müştet

[Ey Şevkî! Onu anlat ki sana şefaât etsin. Yüce dinin adaletinde şiddetli (olan) Hz. Ömer’dur.]

109.

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

1. İbn-i Affân hâzret-i ‘Osmân diyânetde ‘amûd
Ol kerem-kân hâzret-i ‘Osmân diyânetde ‘amûd

[Affan’ın oğlu Hz. Osman dinin direğidir. O cömertlik hazinesi Hz. Osman dinin direğidir.]

2. Cāmi‘ü’l-Ḳur’ân hayâ hilm ü edeb ehl-i vaḳār
Kāmil-i insān hâzret-i ‘Osmân diyânetde ‘amûd

[Kur’an’ın toplayıcısı, hayâ, hilm ve edep sahibi, vakar ehlinden olgun insan Hz. Osman dinin direğidir.]

27^b

3. Eyledi māl u menāl Faḫr-i cihân-yâb uğrına
Terk idüp cān hâzret-i ‘Osmân diyânetde ‘amûd

[Malını mülkünü cihanın şerefi Hz. Muhammed'in yolunda feda eyledi. Canını terk eden Hz. Osman dinin direğidir.]

4. Zümre-i aşhâb içinde sâbıkûn u evvelin

Şahibü'ş-şân hazret-i 'Osmân diyânetde 'amûd

[Sahabeler zümresi içinde evvel ve öncü olanı, şân sahibi Hz. Osman dinin direğidir.]

5. İlticâ et Şevkîyâ mahşerde ol şâfî' ola

Ol kerem-kân hazret-i 'Osmân diyânetde 'amûd

[Ey Şevkî! Mahşerde şefaathçi olması için ona sığın! O cömerlik hazinesi Hz. Osman dinin direğidir.]

110.

[*mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn*]¹⁴³

I

Ey şûm Yezîd zîver-i 'unvâuñña la' net

Ey necs-i ğalîz şevket-i dîvânuñña la' net

Ey kelb-i 'aķûr cür'et-i tuĝyânuñña la' net

Ey dîv-i pelîd şa'şâ'a-i şânuñña la' net

Ey kâfile-i ħar millet-i ħizlânuñña la' net

[Ey kötü Yezit! Senin ünvanının süsüne lanet (olsun). Ey tam pis (ve) kaba (Yezit)! Senin divanının haşmetine lanet (olsun). Ey kudurmuş köpek! Senin haddini aşmış cürretine lanet (olsun). Ey pis, kaba dev! Senin şanının şaşaasına lanet (olsun). Ey eşek kafilesi! Allah'ın rahmetinden mahrum olan millete lanet (olsun)!]

¹⁴³ Bu şiir 27^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

II

Ey semiz tomuz tutdı senüñ küfr-i ‘ināduñ

‘Älemleri cilā kıldı dālâletde fesāduñ

Yuf cānına olsun o la‘in ibn-i Ziyāduñ

Ey hūk-ı Yezid haşre degin kaldı bir aduñ

La‘net senüñ enşāruña ‘ünvānuña la‘net

[Ey besili domuz! Senin inatta ısrarına, sapkınlıkta alemleri kaplayan fesadına, o lanet olası (Ubeydullah) ibn Ziyad’ın canına yuh olsun! Ey kıyamete kadar senin sadece adına kaldı. Yezit domuzu! Senin destekçilerine, adına lanet olsun.]

III

Ey ‘ömri sefih zırva şaķī müfsid ü mel‘ün

Ey gül-i beyābān-ı muzahraf denī maymūn

Ey nār-ı caħīm segleri ey ‘asker-i ğāvūn

Ey ‘akreb [ü] domūz-ı ħunān-riz [u] kilābūn

Bi’l-cümle kamu kavm-i ħabışānuña la‘net

[Ey ömrü bayağı, zırva, günahkâr, fitneci ve lanet (herif)]; ey pis gulyabani, aşağılık, maymun (herif); ey cehennem ateşinin köpekleri, yoldan sapmış asker, akrep (ve) kan döken domuz (ve) köpeklerin bütün hepsine, (yani) pis topluluğa lanet (olsun)!]

IV

Ey kāfir-i bī-dīn pelīd-ü ħar Mervān

Mechūl ħabiş ibn-i ħabiş lāşe’-i ħizlān

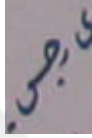
Hem dāll-i muzıl fāsīd-i mezmūm şer-i tuġyān

Olduñ yine sen ‘āhir u encām-ı perîşân

Ervāhuña yūf cism ü ten ü cānuña la’net

[Ey dinsiz kâfir alçağı, Mervan’ın eşeği; soyu belli olmayan pis oğlu pis, zelil leş, doğru yoldan çıkartan sapkın, kınanmış fitneci, azgın şerrine; sen sonunda yine perişan olduğun için senin atalarına yuh; bedenine, tenine ve canına lanet olsun!]

V

Ey Yezîd neyledüñ ol şāh-ı Hüseyni

Elbette çıkarduñ sen o mużmerdeki kîni

Yanup yakılup haşre degin cîfe-i sini

Ya Rab dilerem bulmaya hîç senden emîni

Şevkî senüñ eyler dün ü gün cānuña la’net

[Ey ... Yezit! O şah Hz. Hüseyin’e ne yaptın? Sen elbette o içinde saklı olan kini çıkarttın. Ey Allah’ım! Kabirdeki leşi yani cesedi kıyamete kadar yanıp yakılıpsenden hiç emniyet, bağışlanma bulmamasını dilerim. Şevkî gece gündüz senin canına lanet eder.]

111.

[fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün]

1. Ey re’isü’ş-şühedā şîr-i Hudā leys-i Şamed

V’ey kerîmü’ş-şürefā şîr-i Hudā leys-i Şamed

[Ey şehitlerin reisi olan hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah’ın aslanı... Ey şeriflerin cömerti olan Allah’ın aslanı...]

2. *Hamsetün utfî bihâ*¹⁴⁴ şîr-i Hudâ leys-i Şamed

Biri ‘an âl-i ‘abâ şîr-i Hudâ leys-i Şamed

[(Hz. Peygamber’in) “*Bende beş kişi var (ki onlarla kırıp geçiren veba ateşini söndürürüm dediği kişilerden olan)*” hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah’ın aslanı, aba ehlinde birisi olan Allah’ın aslanı(dır).]

3. Dindi aña Esedullâh-ı ‘Aliyyü’l-ğâlib

Her ne kim dense seza şîr-i Hudâ leys-i Şamed

[Ona Allah’ın aslanı olan Aliyyü’l galip denildi, o ne dense yaraşan hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah’ın aslanı(dır).]

4. Bir şecerden iki şınveyn-i küheyli necileyn

Şerîfeyn-i dü şehâ şîr-i Hudâ leys-i Şamed

[Bir daldan iki budak, iki temiz soylu yiğit, iki şerefli padişah(tan olan) hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah’ın aslanı(dır).]

5. Şâfi‘üm müşfikum ol rûz-ı ceza sultânüm

Şevkîye kıl mededâ şîr-i Hudâ leys-i Şamed

[Ey hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah’ın aslanı, ceza gününde şefaattçim, bağışlayanım ol, Şevkî’ye medet kıl.]

112.

[*fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün*]

1. Oldı ‘aşk mâtem-i mâhinde Hasan şâh-ı şehîd

¹⁴⁴ Lî *hamsetün utfî bihâ* harre’l-vebâ’i’l-hâtıme el-Mustafâ ve’l-Murtezâ ve’bnâhümâ ve’l-Fâtıma.: *Bende beş kişi var ki onlarla kırıp geçiren veba ateşini söndürürüm*: Mustafâ ve Murtezâ ve oğulları ve Fâtıma.

Haḡ bu dīn ġayreti rāhında Ḥasan šāh-ı şehīd

[Aşk matemi ayında Hz. Hasan şehitler şahı oldu. Bu hak dinin yolunda çabalayan Hz. Hasan şehitler şahıdır.]

2. İtdi bu ümmetüñ uğrına fedā cān-ile baş

Bu fenā milket-gāhında Ḥasan šāh-ı şehīd

[Şehitler şahı Hz. Hasan, ümmetin uğruna bu fânîlik memleketi ve mekânında can ile başını feda etti.]

3. Geçdi ‘ömri eleme mihneti derdi ġam ile

Bu felek zülmet-i cāhında Ḥasan šāh-ı şehīd

[Şehitler şahı Hz. Hasan’ın ömrü bu feleğin karanlığında elem, sıkıntı, dert ve gam ile geçti.]

28^a

4. Cedaine oldı ‘ayān āyine-i ġaybīden

Ṭalī‘ i burc-i siyāhında Ḥasan šāh-ı şehīd

[Şehitler şahı Hz. Hasan’ın talihi, kara bahtında bilinmezlik aynasından atasına malum oldu.]

5. Zehri içirdi aña bir ḡā’īn-i ḡīn ey Şevķī

Oldı ‘aşķ mātemi māhinde Ḥasan šāh-ı şehīd

[Ey Şevķī! Ona bir hin, hain (kişi) zehir içirdi. Aşk matemi ayında Hz. Hasan şehitler şahı oldu.]

[*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*] ¹⁴⁵

1. Menba' ı nūr-ı hidāyet Hayder-ı Kerrār bod

Maşdar-ı feyż-i ' ināyet Hayder-ı Kerrār bod

[Hidayet nurunun kaynağı Hz. Hayder-i Kerrar'dır. İnayet feyzinin mazharı Hz. Hayder-i Kerrar'dır.]

2. Vāriş-i cāh-ı risālet hātemiyyet bi'l-ḥuşuş

Maṭla' ı şems-i velāyet Hayder-ı Kerrār bod

[Resullük makamının vārisi ve mührü, bilhassa velayet güneşinin doğuşu Hz. Hayder-i Kerrar'dır.]

3. *Vāḥidi min nūr* ¹⁴⁶ ḥadīsinüñ ḥaḳikat mazḥarı

Dāver-i nūr-ı nübüvvet Hayder-ı Kerrār bod

[Tek nurdandır hadisnin hakikatine eren, peygamberlik nurunun adaletli veziri, Hz. Hayder-i Kerrar'dır.]

4. Rāmiz-i nuṭḳ-ı *Selūni* ¹⁴⁷ kāşif-i esrār-ı Ḥaḳ

Mecmū' -ı sırr-ı hüviyyet Hayder-ı Kerrār bod

[*Seluni* sözünün remzine sahip kişi, Allah'ın sırlarının kaşifi, hakikat sırlarının toplandığı yer Hz. Hayder-i Kerrar'dır.]

5. Şevkiyā ol a' lemi vaḥdet-serāy-ı maḥremī

Vāḳıf-ı ḥaḳḳu'l-ḥaḳīkat Hayder-ı Kerrār bod

¹⁴⁵ Bu şiir 27^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

¹⁴⁶ Bknz: dipnot 25.

¹⁴⁷ Bknz: dipnot 90.

[Ey Şevkî! O, vahdet sarayının mahreminin bileni (ve) Allah'ın hakikatlerinin vâkıfı Hz. Hayder-i Kerrar'dır.]

114.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Yezid'e itmedi bi' at Hüseyn-i merd-i ibnü'l-merd
İdene eyledi la'net Hüseyn-i merd-i ibnü'l-merd

[Mert oğlu mert Hz. Hüseyin, Yezid'e biat etmedi. Mert oğlu mert Hz. Hüseyin, (ona) biat edene lanet eyledi.]

2. Münâfık müfsid ü mülhid olan mel'ûna hîç bî' at
Olur mı râm aña heyhât Hüseyn-i merd-i ibnü'l-merd

[Ne yazık! Mert oğlu mert Hz. Hüseyin, münafık, müfsit ve mülhit olan meluna hiç biat edilir mi, boyun eğilir mi?]

3. O necîs-i hâviye kelb ü ğanem ħınzırına ħâşâ
İder mi hîç aña tã' at Hüseyn-i merd-i ibnü'l-merd

[Haşa! O, mert oğlu mert Hz. Hüseyin, cehenneme layık pis köpek, koyun ve domuz (kılıklı Yezid'e) itaat etmez.]

4. Düşürdi araya Mervân'ı bî' at almağa hergiz
Didi reddeyle ey nikbet Hüseyn-i merd ibnü'l-merd

[Herkes biat almak için Mervan'ı araya koydu. Mert oğlu mert Hz. Hüseyin, reddedip ey uğursuz dedi, biat etmedi.]

5. Cevâbı seyf-ile Mervân'a virdi Şevkî 'âhîr nuṭṭ

Didi var böyle di elbet Hüseyn-i merd ibnü'l-merd

[(Ey) Şevkî! Mert oğlu mert Hz. Hüseyin, cevabı Mervan'a kılıçla verdi.]

115.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Yār [ü] 'ammü'l- Muşafādur Hamza vü 'Abbās bod

Şınv u şıhr-ı Murtaẓādur Hamza vü 'Abbās bod

[Hz. Hamza ve Hz. Abbas, Hz. Mustafa'nın dostu ve amcasıdır. Hz. Hamza ve Hz. Abbas, Hz. Ali'nin akrabası ve oğludur.]

2. Āyet-i Taṭhīr¹⁴⁸ ile Hāk eyledi vaşf-ı beyān

Şānı māfevku' s-semādur Hamza vü 'Abbās bod

[Allah Tathir ayeti ile (onların) vasfını açıkladı. Hz. Hamza ve Hz. Abbas'nın şanı göklerin üstündedir.]

3. Bunları cennet-ile kıldı mübeşşer Kibriyā

Sākin-i 'arş'istivādur¹⁴⁹ Hamza vü 'Abbās bod

[Allah bunları cennetle müjdeledi. Hz. Hamza ve Hz. Abbas, Allah'ın bulunduğu arşın sakinidir.]

4. Çün muḥabbet bunlara yitmiş sene ṭā' atçedür

Ehl-i beytten muṭlaqādur Hamza vü 'Abbās bod

[Hz. Hamza ve Hz. Abbas mutlaka ehl-i beyttendir. Bu yüzden bunlara muhabbet beslemek, yetmiş yıl ibadet etmeye denktir.]

¹⁴⁸ Bknz: dipnot 85.

¹⁴⁹ Bknz: dipnot 77.

5. Maḥşer-i kübrāda eylerler şefā‘ at şüphesiz
Dest-gîr-i Şevķiyādur Ḥamza vü ‘ Abbās bod

[Yüce mahşer gününde şüphesiz şefaatt ederler. Şüphesiz Hz. Hamza ve Hz. Abbas, Şevķî’nin elinden tutandır.]

116.

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

1. Kıl ‘ ināyet ‘ āşiyāna ḥazret-i Zehrā meded
Bīkesān-ı mücrīmāna ḥazret-i Zehrā meded

[(Ey) Hz. Zehra yardım (et), asilere, mücrimlere, kimsesizlere yardım et!]

2. Sensin ol cüz’-i Cenāb-ı *rahmete ‘l-lil‘ alemīn*¹⁵⁰
Merḥamet kıl çeşm-i kâna ḥazret-i Zehrā meded

[(Ey) Hz. Zehra yardım (et)! Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Peygamber’in bir parçası sensin. Gözü kanlı (ağlayana) merhamet kıl.]

3. Sen Cenāb-ı Kibriyā’dan cennet alduñ va‘ dile
Kıl şefā‘ at bī-kesāna ḥazret-i Zehrā meded

[(Ey)Hz. Zehra yardım (et)! Sen yüce Allah’tan cennet sözü aldın (cennetle müjdelendin), kimsesizlere şefaatt et.]

4. ‘ Āciz-i der-māndeyüm bī-çāreye senden kerem
El-amān kıl nātüvāna ḥazret-i Zehrā meded

¹⁵⁰ Bknz: dipnot 44.

[(Ey) Hz. Zehra yardım (et)! Kapında kalmış senden medet bekleyen aciz bu zayıf (kişi)ye yardım et]

5. Çāre-sāz it Şevkî kemter derd-mend miskînleyin
‘Āsî mücrim bendegāna ḥāzret-i Zehrā meded

[(Ey) Hz. Zehra yardım (et)! Değersiz, miskin, dertli Şevkî gibi aciz ve günahkârlara çare bul.]

117.

[mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün]

1. Sezāvār-ı Resûl’e maḥremiyyet
Ḥadīce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed

[Resul’e mahremiyete layık olan Hz. Muhammed’in sevgili eşi Hz. Hatice’dir.]

2. O kim pākīze ‘ismet küfv-i Ḥāzret
Ḥadīce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed

[O, Hz. Peygamber’in arkadaşı, namuslu iffetli Hz. Muhammed’in sevgili eşi Hz. Hatice’dir.]

3. Getürdi evvel îmān oldu fā‘ik
Ḥadīce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed

[Hz. Muhammed’in sevgili eşi Hz. Hatice, ilk iman etti, üstün oldu.]

4. Nişār itdi kamu varuñ Resûle
Ḥadīce zevc-i maḥbûb-ı Muḥammed

[Hz. Muhammed’in sevgili eşi Hz. Hatice, tüm varlığını Resul’e harcadı.]

5. Şefî'i oldı cümle mü 'minātuñ

Ḥadīce zevc-i maḥbūb-ı Muḥammed

[Hz. Muhammed'in sevgili eşi Hz. Hatice, bütün inananların şefaatçisi oldu.]

29^a

6. Resūlullāh'a fehm itdi muḥaddem

Ḥadīce zevc-i maḥbūb-ı Muḥammed

[Hz. Muhammed'in sevgili eşi Hz. Hatice, Resulullah'a (O'nun peygamberliğine) ilk önce inandı.]

7. Şarıl ol pāk dāmen-i pāke Şevkî

Ḥadīce zevc-i maḥbūb-ı Muḥammed

[(Ey) Şevkî! O eteği temiz (iffetli) Hz. Muhammed'in sevgili eşi Hz. Hatice'ye sarıl.]

118.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Hâkim-i şer'-i mübîn Ḥazret-i Zeyne'l-'âbid

Ehl-i Haḫ merd-i metîn Ḥazret-i Zeyne'l-'âbid

[İslam şeriatinin hâkimi (ve) Allah'ın kullarından güçlü bir yiğit (olan) Hz. Zeynelabidin('dir).]

2. Şerefü'l-aşl-ı aşl pāk-neseb necl-i necīb

Haḫ Resūline qarîn Ḥazret-i Zeyne'l-'âbid

[Atalarından beri şeref (sahibi) asil ve temiz soylu, Allah'ın resulüne yakın (olan) Hz. Zeynelabidin('dir).]

3. Hâdim-i şer‘ -i şerîf merd-i ğayûr ‘ârif-i Rab

Ümmeti hayra mu’in Hâzret-i Zeyne’l-’âbid

[İslam şeriatinin hizmetkârı, Rabbi bilen, ümmeti hayra sevkeden, gayretli yiğit
Hz. Zeynelabidin(‘dir).]

4. Haddi ğāyetde ‘ubūdiyyeti takvā-yı vera’

Sırrı şiddik ü emîn Hâzret-i Zeyne’l-’âbid

[Kulluğu son mertebede(ki) takva-yı vera (olan) emin ve sıddık (olan
Peygamberin) sırrı Hz. Zeynelabidin(‘dir).]

5. Tek senüñ zıll-i himāyende bulunsun da sen ol

Şevki’ye hıızr u hâzır Hâzret-i Zeyne’l-’âbid

[(Ey) Hz. Zeynelabidin, (Şevkî) sadece senin gölgenin himayesinde bulunsun
da sen (ona) her daim hazır olan Hızır ol.]

119.

[mef‘ ūlū mefā‘ ilū mefā‘ ilū fe‘ ūlūn]

1. Ey sırr-ı celî Bâkır-ı dānā-yı Muḥammed

Ferzend-i ‘ Alî Bâkır-ı dānā-yı Muḥammed

[Ey apaçık sır (ve) ilim sahibi Hz. Muhammed Bakır, Hz. Ali’nin evladı ilim
sahibi Hz. Muhammed Bakır...]

2. Ervāḥilerüñ çeşme-i¹⁵¹ envār-ı fu’adı

¹⁵¹ çeşme kelimesinden sonra “ferzend” yazılıp üstü çizilmiştir.

Bî-miśl-i velî Bâķır-ı dānā-yı Muħammed

[Ruhların gönöl gözünün nurları ve eşi benzeri olmayan veli kişi ilim sahibi
Hz. Muhammed Bakır]

3. Ser-defteridür zümre-i ‘ irfān bu cezā günün

Āgāh-ı dili Bâķır-ı dānā-yı Muħammed

[Gönlü uyanık olan ilim sahibi Hz. Muhammed Bakır, bu kıyamet gününde
irfan zümresinin önderidir.]

4. Ol ğaybü’l-ğayb sırrınuñ aħkāmına maħrem

Tā bezm-i belā Bâķır-ı dānā-yı Muħammed

[O elest bezminden beri, gaybler âleminin sırlarının hükümlerini bilen ilim
sahibi Hz. Muhammed Bakır’dır.]

29^b

5. Ser-çeşme-i sādāt-ı ümem Şevķī birinden

Ferzend-i ‘ Alī Bâķır-ı dānā-yı Muħammed

[Ey Şevķî! Ümmetin seyyitlerinin başı olan ilim sahibi Hz. Muhammed Bakır,
Hz. Ali’nin evlatlarından birdir.]

120.

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

1. Ey faħīm ü Ca‘ fer-i Şadık sa‘ id

Ey ħakīm ü Ca‘ fer-i Şadık sa‘ id

[Ey yüce ve mübarek Hz. Cafer-i Sadık... Ey hüküm sahibi ve mübarek Hz.
Cafer-i Sadık...]

2. Ey cevād ü ey saḥī vü ey vefī

Ey kerīm ü Ca' fer-i Şadık sa'id

[Ey cömert, eli açık, vefalı, ikram sahibi ve mübarek Hz. Cafer-i Sadık...]

3. Evvelin ü āḥirīnün ' ilmine

Ey 'alīm ü Ca' fer-i Şadık sa'id

[Ey evvel ve ahir ilminin âlimi ve mübarek Hz. Cafer-i Sadık...]

4. Ey re'isü'l-kümmelīn-i ' ārifān

Ey 'azīm ü Ca' fer-i Şadık sa'id

[Ey kâmil ve ariflerin önderi, yüce ve mübarek Hz. Cafer-i Sadık...]

5. Kıl şefā' at Şevkiyā rūz-ı cezā

Ey raḥīm ü Ca' fer-i Şadık sa'id

[Ceza gününde Şevkî'ye şefa'at kıl! Ey merhamet sahibi ve mübarek Hz. Cafer-i Sadık ...]

121.

[mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]

1. Ey sırr-ı Nebī Kāzım imām āl-i Muḥammed

Hak münteḥibi Kāzım imām āl-i Muḥammed

[Ey Hz. Peygamber'in sırrı Hz. Muhammed'in ailesinden imam Kazım... Allah'ın seçkin (kişisi) Hz. Muhammed'in ailesinden imam Kazım...]

2. Ey hâzini esrâr-ı künûzât-ı İlâhî

La‘l-i şü‘ebi Kâzım imâm âl-i Muḥammed

[Ey, İlahi hazineler sırlarının hazinedarı! Şubesi (soyunun dallandığı yer) lal mücevheri olan Hz. Muhammed’in ailesinden imam Kazım...]

3. Çekdüğün için bunca olan serd-i maḳâlât

Ey ḥalk talebi Kâzım imâm âl-i Muḥammed

[Ey bunca sıkınrı çektiği için halkın talep ettiği Hz. Muhammed’in ailesinden imam Kazım...]

4. Ensâb-ı risâlet ḫalef-i aṣl-ı nübüvvet

Ḥayrû‘n-nesebî Kâzım imâm âl-i Muḥammed

[Resullük soyunun temsilcisi, nebilik özünün mirasçısı, soyu hayırlı olan Hz. Muhammed’in ailesinden imam Kazım...]

5. Şevkî o şehinşâh-ı cihân kişver-i ‘irfân

30^a

Ḥaḳ münteḫibi Kâzım imâm âl-i Muḥammed

[(Ey) Şevkî! O irfan ülkesinin padişahlar padişahı, Allah’ın seçkin (kişisi) Hz. Muhammed’in ailesinden imam Kazım’dır.]

122.

[*mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün*]

1. Sulṭân-ı Rıżâ âl-i ‘Alî âl-i Muḥammed

Şâhân-ı Rıżâ âl-i ‘Alî âl-i Muḥammed

[Sultan Rıza, Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin ailesindendir. Padişah Rıza, Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin ailesindendir.]

2. 'An aşıl aşl sırr-ı nūr-ı Muḥammed

Zīṣān-ı Rızā āl-i 'Alī āl-i Muḥammed

[Aslının aslı Hz. Muhammed'in nurunun sırrı olan şanlı Rıza, Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin ailesindendir.]

3. Tācū'ş-şürefā mācid aḥlāk-ı emīrān

Şāyān-ı Rızā āl-i 'Alī āl-i Muḥammed

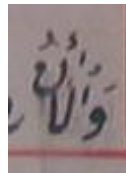
[Emirlerin yüce ahlakı, şerefliilerin tacına layık Rıza, Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin ailesindendir.]

4. Dergāhı niyāz ehline bir kıble-nümādur

Ol cān-ı Rızā āl-i 'Alī āl-i Muḥammed

[Dergāhı dua ehline bir kıble göstericidir. O can Rıza, Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin ailesindendir.]

5. Ey Şevkī vesselemü 'alā şalli nebiyān

Rızā āl-i 'Alī āl-i Muḥammed

[Ey Şevkî! Allah'ın selamı Hz. Peygamber'e olsun. Rıza, Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin ailesindendir.]

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

1. Velî ü kâmil-i ekmel Taķî'üd-dîn imâm bâşed
Odur ol 'ârif-i ekmel Taķî'üd-dîn imâm bâşed

[Olgun ve velilerin en mükemmeli Hz. Takîyyüddin imamdır. O ariflerin en olgunudur.]

2. Ma'ârif gülşeninüñ bülbülüdür ol dil-i dānā
Terennüm-sāz-ı 'aşk münhal Taķî'üd-dîn imâm bâşed

[O gönlü uyanık (kişi) maarif gül bahçesinin bülbülüdür. Açıkça aşk şarkısını söyleyen, terennüm eden Hz. Takîyyüddin imamdır.]

3. Tarikat pişvāsı mahrem-ı sırr-ı ledünniyyet
Haķikat dāniş-i evvel Taķî'üd-dîn imâm bâşed

[Tarikat önderi, ilahi sırların mahremi, hakikati ilk önce bilen Hz. Takîyyüddin imamdır.]

4. Tederrüs eyler aķtāb-ı cihān var olsa ol dānā
'Ulūm-ı bâtın-ı mücmel Taķî'üd-dîn imâm bâşed

[Bütün bâtın ilimlerinin toplandığı Hz. Takîyyüddin imam var oldukça âlemin en yüce kutbu olan âlim ondan ders alır.]

5. Bu Şevķî 'âciz ü bî-çāreye mahşerde ol şāfi'
Yetiş imdādına sen gel Taķî'üd-dîn imâm bâşed

[Ey imam Hz. Takîyyüddin sen gel imdadına yetiş. Bu aciz ve çaresiz Şevķî'ye mahşerde şefaatçi ol.]

124.

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

1. Çeküp cevri Yezîdî'den Naķî dād eyledi feryād

Olan ālām-ı renciden Naķî dād eyledi feryād

[Yezid'e baēlı olanlardan zulüm gören (ve) elemelerden incinen Hz. Naki, feryatla Şikâyet etti.]

2. O Firavnî tavā'ifler ne derde itdiler düçār

Gürûh-ı feyyih bâēiden Naķî dād eyledi feryād

[O Firavun kavmi onu çok derde uğrattı, Hz. Naki, o Őaki, boşboēaz kötü topluluktan feryatla Şikâyet etti.]

3. Müzahraf laŐe-i ümmiyye hayf eyledi sādāt

O kavm-i ęalţabaniden Naķî dād eyledi feryād

[O pislik Emeviler, seyyitlere yazık ettiler. O namuzsuz kavimden Hz. Naķî feryatla Şikâyet etti.]

4. Hezār sāl salţanat fıŐķ-ile sürdü āl-i Ümmiye

O ezlām-ı zamāniden Naķî dād eyledi feryād

[Emeviler günahla bin yıl saltanat sürdüler, O zamanın en zaliminden Hz. Naki feryatla Şikâyet etti.]

5. Őerār-ı ümmet o Süfyānîyāndur Őevķî fehm eyle

O azlem tâēiyāniden Naķî dād eyledi feryād

[(Ey) Şevkî! Ümmetin en kötöleri o Süfyan soyundan olanlardır, bunu anla. O isyanda haddi aşmış çok zalimlerden Hz. Naki feryatla şikâyet etti.]

125.

[mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]

1. Ey server-i dîn ' Askerî hân âl-i Muḥammed
Ey merd-i metîn ' Askerî hân âl-i Muḥammed

[Ey dinin reisi ve güçlü yiğit olan Hz. Muhammed'in ailesinden Hz. Askerî han...]

2. Ey remz-i ḥurûf muğlak-ı esrârına kâşif
Ḳur'ân-ı mübîn ' Askerî hân âl-i Muḥammed

[Ey harflerin sembollerinin muğlak sırlarını keşfeden, apaçık Kur'an'a (tabi) Hz. Muhammed'in ailesinden Hz. Askerî han...]

3. Müsteḥdam-ı Ḥaḳ sırr-ı hilâfetle imâmdur
Ol cāhı nişîn ' Askerî hân âl-i Muḥammed

[O tahta oturan Hz. Muhammed'in ailesinden Hz. Askerî han, Allah'ın vazifelendirdiği halifelik sırrı ile imamdır.]

4. Merdân-ı Ḥudâ ' ârif-i Rab vâriş-i Mürsel
Bu dîne mu'în ' Askerî hân âl-i Muḥammed

[Allah'ın yiğidi ve arifi, Hz. Peygamber'in mirasçısı, bu dine yardımcı olan kişi Hz. Muhammed'in ailesinden Hz. Askerî han(dır).]

5. Ḳıl Şevkî ḳuluñ ' âşık-ı nâcâra şefâ' at

Ey merd-i metîn ‘ Askerî hân âl-i Muḥammed

[Ey güçlü yiğit olan Hz. Muhammed’in ailesinden Hz. Askerî han, çaresiz bir âşık olan (bu) Şevkî kuluna şefaat et.]

126.

[mef’ûlû mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ûlün]

1. Ey şāhibü’ş-şān āl-i Resûl Mehdî Muḥammed

Ezhār-ı nihān āl-i Resûl Mehdî Muḥammed

[Ey şan sahibi (ve) gizli çiçek olan, Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Mehdî Muhammed...]

31^a

2. Rükünde añā bî‘ at ider ehl-i velāyet

Şād ola cihān āl-i Resûl Mehdî Muḥammed

[Velayet ehli, kurallarında ona tabi olur. Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Mehdî Muhammed cihanda şad olsun.]

3. Ol seyf-i Ḥudā’dur añā kim karşı durulmaz

Arslān-ı zamān āl-i Resûl Mehdî Muḥammed

[O Allah’ın kılıcı olduğu için ona karşı durulmaz. Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Mehdî Muhammed, zamanın aslanıdır.]

4. A‘yāna imām oldığı ceddine ri‘āyet

Zāhirde ‘ayān āl-i Resûl Mehdî Muḥammed

[Dinin önde gelenlerine imam olması atalarına uymasındandır. Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Mehdî Muhammed, zahirde âyandandır.]

5. Şevkî çağırır arz u semâ tağıla taşlar

Bu kevn ü mekân âl-i Resûl Mehdî Muhammed

[Ey Şevkî; yer, gök, dağlar, taşlar ve bu kâinattaki her şey, Hz. Peygamber'in ailesinden Hz. Mehdî Muhammed'i çağırır.]

127.

[*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*]

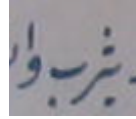
1. Yüzüne gülsitân-ı lâlezâr-ı 'arş-ı pür-envâr

Lebüñ cennât-ı' Adnün Kevser-i *min tahtihe'l-enhâr*¹⁵²

[Yüzün nurlar dolu arşın lale ve gül bahçesi; dudağın Adn cennetinin nehirleri altındaki Kevser('dir).]

2. Ki çeşmün zâğı mâ zâğa'l-başâr el-hâl-i kudretden

Kaşuñ *innâ fetahna*¹⁵³ fethidür enşâr

[Gözünün kargası, kudretin (Yüce Allah'ın) halini gören bir karga olduğundan kaşın inne fetahna fethidir.]

3. *Elem neşrehleke şadrek*¹⁵⁴ refi' ü'ş-şânına bürhân

Oķunan âyeti Qur'ân-ı mu' ciz nâtık-ı Cebbâr

¹⁵² İnnallahe yudhılullezine amenu ve amilus salihati cennatin tecri min *tahtihel enhar*, vellezine keferu yetemetteune ve ye'kulune kema te'kulul en'amu ven naru mesven lehum: Allah, iman edip salihati yapanları, içinden ırmaklar akan Cennetlere yerleştirir. Gerçeğı yalanlayan nankörler ise her şeyden yararlanıp, hayvanların yediğı gibi yerler. Onların varacakları yer ateştir. Muhammed/12.

¹⁵³ *İnna fetahna* leke fethan mubina: Biz, sana apaçık bir *fethin yolunu açtık*. Fetih/1.

¹⁵⁴ *E lem neşrah leke sadrek*: Senin için göğsünü açmadık mı? İnşirâh/1.

[Cebbar olan Allah'ın okunan mucize sözü olan *Elem neşrehleke sadrek* yüce şanına delildir.]

4. Hüdâ evşâfidur ol zât-ı pāk-i pertev-i nūruñ

Ne zerre zerreden zerre bu tavşifâtı hep iş'âr

[O zatının nurunun pak ışığı Hûda vasfıdır. Bu vasıflara delil olan bir zerreden zerre yoktur.]

5. Bu Şevkî *sâ'ili* itme bi-hakḳ-ı nazm-ı *lâ-tenher*¹⁵⁵

Ḳapuñdan redd-i iḥrâc ey kerem-kānî ulu'l-ebşâr

[Ey cömert basiret sahibi (Hz. Muhammed)! Bu dilenci Şevkî'yi, *lâ tenher* ayetinin hakkı için kapından geri çevirip kovma!]

128.

[*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*]

1. Seyyidü's-sādât-ı ümmetdür Cenâb-ı Bū Bekir

Efḡam-ı zîşân-i milletdür Cenâb-ı Bū Bekir

[Ümmetin önde gelen efendisi (ve) şanlı milletin yücesi Hazreti Ebubekir('dir).]

2. Faḡr-i 'âlem gârda telḳîn eyledi ḡufyet ḳulun

Evvel-i aḡz-ı ṭarîḳatdür Cenâb-ı Bū Bekir

[Âlemin övüncü (olan Hz. Peygamber) mağarada kulunu saklamasını telkin etti. Hazreti Ebubekir, (İslam) yoluna alınanların ilkidir.]

¹⁵⁵ Ve emmes *saile fê la tenher*. Sakın *dilenci'yi azarlama, geri çevirme*. Duha/10.

31^b

3. Nevfel¹⁵⁶ olmuşken şehîd irdi hayâta emrile

Gör ne kim ehl-i kerâmetdür Cenâbu Bû Bekir

[Hz. Nevfel şehit olmasına rağmen Hz. Ebubekir'in çağrısı ile dirilmiştir. Hazreti Ebubekir'in keramet ehlerinden olduğunu gör!]

4. Şânına buyruldı anuñ sâdıķu's-şiddîķ atîķ

Kim behîşt ile beşâretdür Cenâbu Bû Bekir

[Cennet ile müjdelenen Hazreti Ebubekir'in namına sıddıkların sadığı atik denilmiştir.]

5. Şevķiye eyler şefâ' at ol Cenâbu Bû Bekir

Ėâyet ol ehl-i şehâvetdür Cenâbu Bû Bekir

[Cömertlik ehlerinden olan o Hazreti Ebubekir, Şevķi'ye şefaât eyler.]

31^b

129.

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

1. Ey cenâb-ı halefî şehver-i muhtâr 'Ömer

Nûr-ı çeşm-i güheri envâr-ı muhtâr 'Ömer

[Ey mübarek halife, seçilmiş başkan (olan) Hz. Ömer, Hz. Peygamber'in göz nuru, seçilmişlerin en nurlusu (olan) Hz. Ömer ...]

¹⁵⁶ Nevfel, sahabeden bir zat olup kaynaklarda sahihliği konusunda şüphe olduğu ifade edilen bir rivayetin konusu olmuştur. Şehit edildiği Hz. Ebubekir tarafından bir rivayete göre annesine diğer bir rivayete göre eşine ve iki çocuğuna haber verildiği esnada Allah, Nevfel'i diriltmiştir. Detaylı bilgi için bkz: Mehmet Arslan, **Menâkıb-ı Çehâr-Yâr-ı Güzîn**, Sivas Belediyesi Yay., İstanbul, 2017, s.71-76.

2. Biridür ‘ayn u yemîn biri yâr-ı Nebevî

O ki şeyheyn-i kebîr server-i muhtâr ‘Ömer

[Biri sağ kolu, biri Hz. Muhammed’in dostudur. O iki büyük şeyh(den) Hz. Ömer seçilmiş başkandır.]

3. Oğunan şânına *levlâke*¹⁵⁷ nebî sırrı

Nûr-ı Hâk Fahr-i cihân perver-i muhtâr ‘Ömer

[Allah’ın nuru, cihanın övücü olan Hz. Peygamber’in seçilmiş koruyucusu Hz. Ömer’dir.]

4. Nazm-ı Kur’ân-ı *eşiddâu ‘ale’l-küffâr*¹⁵⁸

Sebebi müridi hem mazhar-ı muhtâr ‘Ömer

[Kur’an’da (Hz. Muhammed’in yanında bulunanlar) kâfirlere karşı şiddetlidirler ayetinin sebebi ve sırrı seçilmiş Hz. Ömer’dir.]

5. Şevki yâreyn ü dü-şeyheyn-i Resulü’ş-şakaleyn

Nûr-ı çeşm-i güheri envâr-ı muhtâr ‘Ömer

[(Ey) Şevkî! İnsanların ve cinlerin peygamberinin iki şeyhi ve yarı(nden biri olan), Hz. Peygamber’in gözünün nuru ve seçilmişlerin en nurlusu Hz. Ömer’dir.]

130.

[*mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*]

¹⁵⁷ Bknz: dipnot 17.

¹⁵⁸ *Eşiddâu ale’l-küffâr* ruhamâu beynehüm: (Hz. Muhammed’in yanında bulunanlar) kâfirlere karşı şiddetli kendi aralarında merhametlidirler. Fetih Suresi/229.

1. Cihān içre diyānetde vefā ‘Oṣmān’a rāci’ dūr

Edeb ‘ārı vāḳār nāmūs ḥayā ‘Oṣmān’a rāci’ dūr

[Cihan içinde dinde vefa Hz. Osman’a aittir. Edep, ar, namus, hayâ Hz. Osman’a aittir.]

2. Fedā-yı māl ü cānın terk iden cümle ḳamu varın

Resûl uğrına bi-küllî seḥā ‘Oṣmān’a rāci’ dūr

[Hz. Resul uğruna yapılan bütün cömertlik, tüm varını, malını feda eden ve canını terk eden, Hz. Osman’a aittir.]

3. Refîḳ olup Cenāb-ı ḥazrete bizzāt süren zevḳi

Resûl ile canān içre ṣafā ‘Oṣmān’a rāci’ dūr

[Yüce hazrete dost olup, Hz. Resul’le muhabbet içinde safa sürme zevki Hz. Osman’a aittir.]

32^a

4. İki kez ṣāha dāmād oldığıçün dindi zinnüreyn

Ḥaḳīḳatde o māheyn-i zīyā ‘Oṣmān’a rāci’ dūr

[Hz. Peygamber’e iki kez damat olduğu için ona zinnureyn dendi. Hakikatte o iki parlak iki ay Hz. Osman’a aittir.]

5. Muḥibb-i çār-yār-ı yār-ı ṣafā-yı Muṣṭafā’yam men

Bu Şevḳî nātüvān-ı mücrim gedā ‘Oṣmān’a rāci’ dūr

[Ben Hz. Mustafa’nın safa sahibi dört halifesinin sevgilisiyim. Bu güçsüz, günahkâr, zayıf Şevkî, Hz. Osman’a aittir.]

[*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*]

1. İmām-ı evvelî işnā ‘ aşerdür Hayder-i Kerrār

Pes ol kim perver-i hayrū’l-beşerdür Hayder-i Kerrār

[On iki imamın ilk imamı Hz. Hayder-i Kerrar’dır. O insanların hayırlısının (Hz. Muhammed) koruyucusu olan Hz. Hayder-i Kerrar’dır.]

2. Müfizü’l-feyz-i kevn-i kā’ināt-ı müstefiz ‘ âlem

Ledün sırrın viren Hâkdan haberdür Hayder-i Kerrār

[Kâinatın yaratılışındaki feyizlerle feyzlenip, alemi feyizlendiren, Allah’tan ilahi sırları haber veren Hz. Hayder-i Kerrar’dır.]

3. Görünen zâhir ü bâtın hezâr şad hârik-i ‘ âdât

Muhammed mu‘cizâtı bir eşerdür Hayder-i Kerrār

[Zahir ve bâtın görünen yüz bin alışılmışın dışındaki şey, Hz. Muhammed’in mucizelerinden bir eser olan Hz. Hayder-i Kerrar’dır.]

4. Ser-i çeyş-i şecā‘ at şāhibü’l-kudret mehābetdür

‘ Alīyyü’l-gālib ü meydān-ı erdür Hayder-i Kerrār

[Kahramanlık ordusunun başı, kudret sahibi yiğit kimsedir. Er meydanında galip olan Hz. Ali, Hayder-i Kerrar’dır.]

5. Der-i kenz-i *Selūni*¹⁵⁹ *lev-keşef*¹⁶⁰ esrārınuñ bahri

Hâkikat neşri andan münteşirdür Hayder-i Kerrār

¹⁵⁹ Bknz: dipnot 90.

¹⁶⁰ Bknz: dipnot 91.

[*Selûni* hazinesinin kapısı ve (Allah’la arasındaki) *lev keşef* sırrının denizi olan, hakikat neşri onda münteşir olan Hz. Hayder-i Kerrar’dır.]

6. İmāmü’l-ḥaḳ u esrārü’n-nebiyy-i Aḥmedü’l-Muḥtār

Pes ol kim perver-i ḥayrū’l-beşerdür Ḥayder-i Kerrār

[Hak imam, Hz. Ahmed Muhtar Hz. Peygamber’in sırları(na vâkıf), insanların hayırlısı (olan Hz. Mıuhammed’in) seveni, koruyanı Hz. Hayder-i Kerrar’dır.]

7. Meh-i burc-i hidāyet maṭla‘ ı nūr-ı ‘ināyetdür

Sezāvār-ı sa‘ādet tāc-ı serdür Ḥayder-i Kerrār

[Hidayet burcunun ayı, inayet nurunun doğuşu, saadete layık baş tacı Hz. Hayder-i Kerrar’dır.]

8. Cenāb-ı Muṣtafā vü Murtażā nūreyn-i vāḥiddür

Esāsı bir şecer şınv-ı ḳaderdür Ḥayder-i Kerrār

[Hz. Mustafa ve Hz. Murtaza’nın iki nuru tektir. Özü bir ağaçtan olan kaderde yazılmış bir dal, budaktır Hz. Hayder-i Kerrar.]

9. Nice taḥrīb ü vīrān itdi Şevḳi Ḥayber’i gör kim

Ḳazā-yı ḳudreti ḳavse siperdür Ḥayder-i Kerrār

[(Ey) Şevkî! Hayber’i nasıl tahrip ve viran etti gör. Kaderin zararına karşı siper Hz. Hayder-i Kerrar’dır.]

*[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]*¹⁶¹

1. Hilāfet çār-yāre bā-şafā bī-tevassuṭ ‘avn-ı hāzretdür

Anuñ aḥzı ‘anillāh cānib-i Ḥaḳdan hilāfetdür

[Hilafet, dört halifeye vasıtasız safa ile Allah’ın ihsanıdır.O, alınması Hak tarafından olan hilafettir.]

2. Bu remzüñ ma‘nisin fark eylemez dānā-yı dehrīler

Bu sırruñ nüktesin fehm eylemek ḥāşş-ı kerāmetdür

[Dünya bilginleri bu sırrın manasını fark edemezler. Bu sırrın nüktesini anlamak esas keramettir.]

3. İmāmetden hilāfet rütbe-i maḥşūşıdır çünkim

O ki bi’l-vāsıta aḥz-ı şehenşāh-ı risāletdür

[İmamlıktan halifelik has rütbedir. Çünkü o aracısız olarak isalet şahından alınmıştır.]

4. Bu cāh-ı rütbetini ekmelīn cem‘ itdi bātından

Bu ḥaṭṭ-ı a‘zamüñ bil noḳtası şāh-ı velāyetdür

[Kemāl sahipleri bu rütbenin makamını bātında topladı. Bu yüce hattın noktasının velayet şahı olduğunu bil.]

5. Bu ‘unvān çār-yāre münḥaşırdur ḥaşr-ı ḳaşrile

Bu erkān-ı Şevḳiyā efrād-ı ḡayre isti‘āretdür

¹⁶¹ Bu şiir 32^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Ey Şevkî! Bu ünvan kısaca dört halifeye mahsustur. Bu rükünler başka kişilerde eğreti durur.]

133.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün¹⁶²]

1. Ey Hudā hazret-i maḥbūbına yāver Ḥayder
Ḳahr-ı a' dāsına manşūr-ı muzaffer Ḥayder

[Ey Allah'ın yüce sevgilisine (Hz. Muhammed) yaver olan Hz. Haydar... Düşmanları kahretmede Allah'ın yardımıyla zafere ulaşan Hz. Haydar...]

2. Ḥatem-i sırr-ı risālet-i Resūl'e vāriş
Ḥaşş-ı bi'z-zıkr-i ḥuşūşiyle muşaddar Ḥayder

[Hz. Peygamber'in resullük sırrının sonu olmaya vâris, özellikle zikredildiği üzere en başta yazılmış olan Hz. Haydar'dır.]

3. Nāşır-ı Faḥr-ı cihān olduğu müşbet ü menşūş
Seyfi lerzān-ı sipihr itdi ğazanfer Ḥayder

[Cihan'ın övüncü (olan Hz. Muhammed)'in yardımcısı olduğu kesin olan aslan Haydar'ın kılıcı, gökleri titretti.]

4. Bu ḥilāfetden imāmet aṇadur rütbe-i ḥaş
Nokṭa-i dā'ire-i ḥaṭda muḥarrer Ḥayder

[Bu halifelikten imamlık ona has bir rütbedir. (Kader kalemiyle) yazıdaki yuvarlak noktada yazılmış olan Hz. Haydar(dır).]

¹⁶² Bu şiir 32^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

5. Kaşr-ı cennetde Muhammed'le musāvātde durur

Kıl te' aqqul ki ne firūze-i cevher Hayder

[Cennet köşkünde Hz. Muhammed ile yanyana duran Hz. Haydar'ın ne kıymetli bir cevher olduğunu akıl et.]

6. Şınv u şıhriyyeti Peygamber'e gāyet aqreb

Nūr-ı mir 'āt-i Hudā sırrına mazhar Hayder

[Soyu ve silsilesi Hz. Peygamber'e oldukça yakın olan Allah'ın aynasının nuru (ve) sırlarının mazharı olan Hz. Haydar('dır).]

7. Burc-i eflāk-i velāyetde rumūz-i nokta

Sırr-ı esrār-ı haqīkatde muşavverdür Hayder

[Velayet göğünün burcunda nokta sembolü, hakikat sırlarının sırrı olarak tasvir edilmiş Hz. Haydar'dır.]

8. Zikridür ism-i ' Alī çünkü ' ibādet bī-şek

Naşş-ı kâtı' iledür kıl anı ezber Hayder

[Şüphesiz iman ve ibadet ettiği için adı Hz. Ali (yüce olarak) zikredilir. Hz. Haydar, kesin ayetle delillenmiştir, bunu ezberle!]

9. Nezd-i ebrār-ı muşarrebde kâtı şöhreti var

Şevkî ol ' ilm-i haqīkatde eşher Hayder

[(Ey) Şevkî! Yüce ve iyi kimselerin nezfinde kesin bir şöhreti var. O hakikat ilminde en meşhur olan Hz. Haydar'(dır).]

134.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Bu 'âlemde kamu alâm Hüseyn ile Hasan'dandır

'Alâyimlerin kamu hengâm Hüseyn ile Hasan'dandır

[Bu âlemdeki bütün dertler Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan'dandır, bütün zamanın alametleri Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan'dandır.]

2. Felekde çehre-i zulmet semâda görinen humret

Dökülen hünî dem hikmet Hüseyn ile Hasan'dandır

[Feleğin karanlık çehresi, gökyüzünde görünen kızılık, dökülen kanların hikmeti (olarak) Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan'dandır.]

3. Bu sūz u girye vū miḥnet bu hicrân âteşi heyhāt

Bu 'aşk-ı mâcerā kasvet Hüseyn ile Hasan'dandır

[Bu yanma, gözyaşı ve sıkıntı, ayrılık ateşi ne yazık ki bu kasvetli aşk macerası Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan'dandır.]

4. Yanan nār-ı kamu dünyā mezelzel lerze-i eşyā

Bu gözi 'aşık-ı şeydā Hüseyn ile Hasan'dandır

[Bütün dünyanın ateşi yanar, tüm eşyalar titrer, sarsılır; bu çılgın aşığın gözü Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan'dandır.]

5. Husūf-ı ḥurşid ü māhî bütün 'aşıklarūñ āhı

Bu yanan şādık ciger-gāhı Hüseyn ile Hasan'dandır

[Ay ve güneşin tutulması, bütün âşıkların âhı, bu yanan sadığın ciğeri Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan’dandır.]

6. ‘Uyûn-i mâ’î cār-ile hâzân ırmış giyâhîler

O murğ-ı şubh-ı âhîler Hüseyn ile Hasan’dandur

[Akarsuların kaynağı, sonbaharda solan otlar, o sabah kuşlarının âh etmesi Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan’dandır.]

7. Bu meslekde olan rāhı ki bîzâr itdi dergâhı

Bu Şevkî’nün kamu âhı Hüseyn ile Hasan’dandur

[Bu yolda olanlar dergâhı usandırdı, ah ettirdi. Bu Şevkî’nin bütün âhı Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan’dandır.]

135.

[*mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*]

1. Cihân içre kamu gam-h’âr Hüseyn-i Kerbelâ’dandur

Olan hüzni gamı efkâr Hüseyn ile Hasan’dandur

[Cihan içindeki tüm gam çekenlerin (tüm) hüznü, gamı, efkârı Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’dendir.]

2. Bulurdu rûz-ı mâtemde semavâtda olan humret

Sehâbda zulmet-i aşâr Hüseyn ile Hasan’dandur

[Matem gününde gökyüzünde bulunan kırmızılık, buluttaki karanlık eseri, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’dendir.]

3. Bu endişe bu mihnet mübtelâlık dehr-i fânide

Cemî' i derd belâ ekdâr Hüseyn ile Hasan'dandur

[Fâni dünyadaki bu endişe, sıkıntı ve düşkünlük Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dendir.]

4. Każā-yı asmānî berķ-i şā' iķ bu tezelzüller

Küsûfî hem ħusûfî ay Hüseyn ile Hasan'dandur

[Bu sarsıntılar gökyüzünün takdirindeki yıldırım sebebidir. Ayın ve güneşin tutulması Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dendir.]

5. Bu sevdâ bu alâyim ħüzn ü endüh-ı ģam-ı insân

Bu maĥzuniyyet-i esrâr Hüseyn ile Hasan'dandur

[Bu sevdâ, bu elemeler, insanın gamı hüznü ve kederi (ve) bu sırların mahzuniyeti Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dendir.]

33^a

6. Fenâ endîşesi çarĥı sipihrüñ aksine devri

Kamu bu zâr u bu âzâr Hüseyn ile Hasan'dandur

[Feleğin yok olması endişesi, gökyüzünün tersine dönmesi, tüm bu incitme ve inleme Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dendir.]

7. Enîn ü âh u vâveylâ ciğerden sūzî mâtemler

Bu Şevķî'de dil-i efķâr Hüseyn ile Hasan'dandur

[İnlemeler, âh ve vaveyla ile ciğerden yakıcı matemler, bu Şevķî'deki efķârlı gönül Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dendir.]

*[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]*¹⁶³

1. Hākikat ‘ilminün bahri ‘Alīyyü’l-Murtaẓā Hayder

Hurūf esrārınun sırrı ‘Alīyyü’l-Murtaẓā Hayder

[Hakikat ilminin denizi Hz. Ali Murtaza Haydar’(dır). Harflerin sırlarının sırrı Hz. Ali Murtaza Haydar(‘dır).]

2. Ebū’l-ervāḥ ile ol zāt-i pāk min nūr-ı vāḥiddür

Muḥammedden degül ğayrı ‘Alīyyü’l-Murtaẓā Hayder

[Ruhların babası (Hz Muhammed) ile o temiz zat bir nurdandır. Hz. Ali Murtaza Haydar, Hz. Muahmmed’den ayrı değildir.]

3. İmāmetle ḥilāfet rütbesin iḥrāz edipdür ol

Olur Mehdi’de bir devri ‘Alīyyü’l-Murtaẓā Hayder

[O, imamet ve hilafet rütbelerine nail olmuştur. Hz. Ali Murtaza Haydar’ın (bu vasıfları) Hz. Mehdi’ye (kadar) devir olur.]

4. Minel-mağrib ile’l-maşrıḳ ḥaberdār itdi sırrından

Zemīn ü baḥrū’l-berri ‘Alīyyü’l-Murtaẓā Hayder

[Hz. Ali Murtaza Haydar, karayı ve denizleri, doğudan batıya kadar sırrından haberdar etti.]

5. Ḳaviyyü’l-ḳalb-i merd ü merd-i meydān-ı Ḥudā ancāk

Resūl-i ekremün şıḥrı ‘Alīyyü’l-Murtaẓā Hayder

¹⁶³ Bu şiir 32^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Yüce gönüllü yiğit, Allah yolunun merdi, Resul-i Ekremin damadı Hz. Ali Murtaza Haydar('dır.)]

6. *Selūni*¹⁶⁴ aḥz-i Ḥaḳ'dan tābi' iyyetde Muḥammed'den

Degül gayre kıyās seyri ' Alīyyü'l-Murtaẓā Ḥayder

[Hak'dan aldığı *seluni* lafzı ve Hz. Muhammed'e bağlılığı sebebiyle Hz. Ali Murtaza Haydar'ın seyri başkasıyla kıyaslanamaz.]

7. Hüseyin-i Kerbelā'ya müntesibdür Şevkî bi'l-aşlāb

Anuñ bi'l-cümleten faḥri ' Alīyyü'l-Murtaẓā Ḥayder

[Şevkî akrabalık yoluyla Kerbela'nın Hz. Hüseyin'ine bağlıdır. Onun bütün övücü Hz. Ali Murtaza Haydar'dır.]

137.

[*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*]

1. Kirāmü'n-nāss Ḥamza ' amm-i pāk-i Aḥmedü'l-Muḥtār

Hümāmü'n-nāss Ḥamza ' amm-i pāk-i Aḥmedü'l-Muḥtār

[Hz. Ahmed-i Muhtar'ın temiz amcası Hz. Hamza, insanların en şerefli ve himmeti bol olanıdır.]

2. Resūliñ yādigāri sevgili aḥbāb u aşḥābı

' Aẓāmü'n-nāss Ḥamza ' amm-i pāk-i Aḥmedü'l-Muḥtār

[Hz. Ahmed-i Muhtar'ın temiz amcası Hz. Hamza, Hz. Peygamber'in yadigarı, sevgili dostu ve sahabesi (ve) insanların en yücesidir.]

¹⁶⁴ Bknz: dipnot: 90.

3. Şecî‘ şāhib-zamān şāhib-mehābet ‘ālemi ~~bu~~ kevnüñ

Be-nāmü’n-nāss Ḥamza ‘amm-i pāk-i Aḥmedü’l-Muḥtār

[Hz. Ahmed-i Muhtar’ın temiz amcası Hz. Hamza, insanların şöhretlisidir.]

4. Sipehsālar-ı ümmet sâbıkūn-i evvelinîdür

İmāmü’n-nāss Ḥamza ‘amm-i pāk-i Aḥmedü’l-Muḥtār

[Hz. Ahmed-i Muhtar’ın temiz amcası Hz. Hamza, insanların imamıdır. Ümmetin başkomutanı (ve) Müslümanlığı ilk kabul edenlerdendir.]

5. Kureyşî Hāşimî ey Şevkî ‘Adnāna muzāf ancāk

Hümāmü’n-nāss Ḥamza ‘amm-i pāk-i Aḥmedü’l-Muḥtār

[Ey Şevkî! (soyu) Kureyşe, Haşimoğulları’na (ve) Beni Adnan kabilesine dayanan Hz. Ahmed-i Muhtar’ın temiz amcası Hz. Hamza, insanların himmeti bol olanıdır.]

138.

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

1. Resüliñ ‘amm-i pāki şınv u şıhrı Ḥamza ‘Abbāsdur

Vefādār-ı şāḥābî çeşm-i nūrı Ḥamza ‘Abbāsdur

[Hz. Resul’ün temiz amcası, soyu ve akrabası, vefalı sahabesi, gözünün nuru Hz. Hamza ve Hz. Abbas’tır.]

2. Biridür şır-i Ḥaḥ biri mu‘in-i faḥr-i ‘ālemdür

Bu dīnī milletüñ erşedde pīri Ḥamza ‘Abbāsdur

[Birisi Allah'ın aslanı, birisi âlemin övüncü (olan Hz. Muhammed)'in yardımcısıdır. Bu Müslüman milletin olgunlukta piri, önde geleni Hz. Hamza ve Hz. Abbas'tır.]

3. Hâbibullâh'a aķreb hem muķarreb hem maķâm-ı eb

Şerâfet şınv u şihriyyetde biri Hâmza ' Abbâsdur

[Habibullah'ın akrabası, hem yakın dostu hem de babalık makamının sahibi, akrabalık ve soyda şerefli kişi Hz. Hamza ve Hz. Abbas'tır.]

4. Hüseynî erşedân-ı hânedânuñ sâbıkıyyetle

Cenâb-ı ehl-i beytûñ ol müdiri Hâmza ' Abbâsdur

[Hz. Hüseyin'in şanlı soyundan gelen olgun kişilerin atası, öncüsü olduğu için mübarek ehl-i beytin müdürü, başı Hz. Hamza ve Hz. Abbas'tır.]

139.

[*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*]¹⁶⁵

1. ' Ademden var olan bir cevher-i nûr-ı mücellâdur

Anuñ fevķinde yok bir cevher-i ferd kim mu' allâdur

[Yokluktan var olan bir parlak nurlu cevherdir. Onun yüceliğine denk bir ferd yoktur.]

2. Hadîş-i Muştafâ'dur *nûrike nûrî*¹⁶⁶ *vâhid-i min nûr*¹⁶⁷

' Aliyyü'l-Murtaẓâ hakkında mürûd-i müsemmâdur

¹⁶⁵ Bu şiir 33^a numaralı sayfanın kenarındadır.

¹⁶⁶ Bknz: dipnot 4.

¹⁶⁷ Bknz: dipnot 25.

[*Nurun nurumdur ve (ikimiz) bir nurdanız* Hz. Muhammed'in hadisidir. Hz. Ali hakkında söylenegelen bir adlandırmadır.]

3. Bu ma' nā-yı ġarībūñ sırrını keşf itmesi müşkil
Müberrā ' aql-ı kâşırđan bu bir maḥfī mu' ammādur

[Bu garip mananın sırrını keşfetmek güçtür. Bu aklın anlamaya yetmediğı gizli bir muammadır.]

4. Velāyet ma' nasın fark eyleyen añlar risāletden
Ki ol sırr-ı velāyet ḡātemi ' ilmine monlādur

[Velayet manasını fark eden risaletten anlar. Çünkü ol velayet sırrı, hatemiyyet ilminin hocasıdır.]

5. Risāletde olan ḡātem velāyetde zehī merkūz
Velāyet ḡātem-i şāhı velāyet şīr-i Mevlādur

[Risalette son olan, velayetin ne mutlu ki ona fitraten verildiğı, velayet şahının hatemi, Mevla'nın aslanıdır.]

6. Bu ḡātem evveli merdān-ı Ḥaḡ'dur āḡiri Mehdi
Muşarraḡ ehl-i beyte ḡāş bi't-taḡşīş-i imzādur

[Bu hatemin ilki Hak'ın yiğidi (Hz. Ali), sonuncusu Hz. Mehdi'dir. Bu apaçık ehl-i beyte özel, has bir imzadır.]

7. Nübüvvet ve'r-risālet ḡātemidür reşidül-kevneyn
Nübüvvetde risāletde ḡamudan şān-ı a' lādur

[Kâinatın doğru kişisi, nübüvvet ve risalet hatemidir. Nübüvvet ve risalette onun şanı herkesten yücedir.]

8. İmāmet ve'l-hilāfet ve'l-velāyet hātemi Hayder

Bu nisbet Mehdi'ye müncer olan maḥşūş-ı ma' nādur

[İmamet, hilafet ve velayet hatemi Hz. Haydar'a nisbet Hz. Mehdi'ye kadar ulaşmış sonuçlanan hususi bir manadır.]

9. İmāmetle hilāfet beynini cem' eyleyen ekmel

Mükemmel ol vekil-i ḥazret-i hayru'l-berāyādur

[İmamet ve hilafeti birleştirip tamamlayan, o insanların hayırlısı, mükemmel zattır.]

10. Didi ki ḫarn-ı evvelde ḫalifimsiñ aña Aḥmed

Daḥı şiddik-i ekber ile mürür-ı müsemmādur

[Hicretin ilk yılında Hz. Ahmed ona “Benim halifemsin “dedi. Bu sebeple Hz. Ebubekir ile adı anılır.]

11. Resül'ün ḫurbına benden kim muşarraḥ bi'l-vücüb emri

Hilāfet ḫatı' icmā'-ile menşūş-ı 'atāyadur

[Resul'ün yakınında olduğu açıkça ortada olan Hz. Ali'nin hilafeti ittifakla kesin olan, ayetle delilllenmiş bir ihsandır.]

12. Bu remz-i¹⁶⁸ kenz-i maḥfī zevḫ-ile ma' lūm olur bir ḥāl

¹⁶⁸ Bu kelimedden sonra “maḥfī” yazılıp üzeri çizilmiştir.

Ḥaḳīḳat maḥrem-i ‘ilmine rūṣen ḡayre aḥfādur

[Bu gizli sırlar hazinesini anlayanda bir zevk hali olur, hakikat ilminin sırları diğerlerine gizlidir.]

13. Ḥilāfetde imāmetde risālet ma‘nası mevcūd

Bu ḥaṭṭ-ı a‘zam-ı ḥikmetde Ḥayder nokṭa-i bādur

[Hilafet ve imamette risalet manası mevcuttur. Bu yücee hikmet yazısında Hz. Haydar be harfinin noktasıdır.]

14. Görüldi Şevḳīyāol mu‘cizāt-ı enbiyā andan

Pes ol kim nāşır u esrār-ı maḥbūb-ı Ḥudāyā’dur

[Ey Şevkî! Onda (Hz. Ali) nebilerin mucizeleri görünmüştü. Öyleyse o Hüda’nın sevgilisinin yardımcısıdır.]

140.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Cüz’-i eṣrāf-ı Nebiyyü’s-ṣaḳaleyn Fāṭıma’dur

Biz’aten ḥāliş-i Faḥrū’l-ḥaremeyn Fāṭıma’dur

[İnsanların ve cinlerin Peygamberi’nin şerefli bir parçası ve bizzat Mekke ve Medine’nin övüncü olan Hz. Peygamber’in halis (parçası) Hz. Fatıma’dır.]

2. Hiç bir efrād-ı benī Ādeme emşāl olmaz

Gevher-i mu‘teber-i muḥteremeyn Fāṭıma’dur

[Adem oğullarından hiçbir kişi ona benzemez. Seçilmiş iki hürmetli kişi (olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin)’in özü, mayası Hz. Fatıma’dır.]

3. O ki bedreyn ü şehideyn ile mevşûf zikri

Ne şeref zâtına ümmü'l Hasenenyn Fâtıma'dur

[O iki şehit ay (parçası) ile anılan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in annesi şerefine muhatap Hz. Fatıma'dır.]

4. Laḳabı' ismet ü zehrâ-yı betül digeridür

İki elḳâb-ile mezkûr 'alemeyn Fâtıma'dur

[Bir lakabı ismet diğeri zehra-yı betüldür. (Bu) iki lakapla zikredilen, bilinen Hz. Fatıma'dır.]

5. Şevḳî ol zübde'i ḥâş cevher-i bî-ḳaṭ' ü hebâ

Biz' aten ḥâliş-i Faḥrû'l-ḥaremeyn Fâtıma'dur

[(Ey) Şevki! O, kaybolup zarar görmeyen bir cevher olan (Hz. Muhammed'in) göz bebeği, bizzat Mekke ve Medine'nin övüncü olan Hz. Peygamber'in halis (parçası) Hz. Fatıma'dır.]

141.

[*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*]

1. Cemî' i ehl-i imāna Ḥādice sâbıḳîndendür

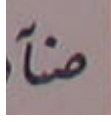
Resûli fehm-i iz' āna Ḥādice sâbıḳîndendür

[İman ehlinin içinde Hz. Hatice en önde gelenlerdir, Hz. Peygamber'i, anlayıp idrak etmede Hz. Hatice öndedir.]

2. Resûlullâh'ı iḳrâr eyledi cāndan bilâ-bürhân

İrişdi ' izzet-i şāna Ḥādice sâbıḳîndendür

[Delile ihtiyaç duymadan, tüm kalbiyle Resulullah'ı tasdik etti. Yüce şana erişen Hz. Hatice en önde gelenlerdendir.]

3. didi Kureyş inkâr iken sultân-ı kevneyni

O geldi evvel imāna Hādīce sābıķındendür

[Bütün Kureyş alemlerin sultanı olan Hz. Muhammed'i inkâr ederken (...) diyerek iman etden Hz.Hatice önde gelenlerdendi.]

4. Düşüpdür māşadaķ ol sābıķūn āyātına evvel

O tevḥīd itdi Yezdāna Hādīce sābıķındandur

[O, ilk inen ayatlere sorgusuz sualsiz ilk inanandır. O Allah'a lâ ilāhe illallāh diyerek iman etti. Hz. Hatice öndedir.]

5. Hudā-yı lem-yezel Şevķī anı şāyeste kılmışdur

34^a

Resūli fehm [ü] iz' āna Hādīce sābıķındandur

[Şevķî! Sonu olmayan Allah onu, Hz. Resul'ü anlayıp idrak etmeye uygun kılmıştır. Hz. Hatice öndedir.]

142.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]¹⁶⁹

1. Hudā-yı salṭanatdan a' zāmı nūr-ı nübüvvetdür

¹⁶⁹ Bu şiir 33^b numaralı sayfanın kenarındadır.

Nübüvvetde ‘ale’l’ alī olan cāh-ı risāletdür

[Allah’ın saltanatından yücesi peygamberlik nurudur. Peygamberlikte yüceler yücesi olan risalet makamıdır.]

2. Merātibde ulu’l-‘azmüñ maḳāmātı-durur vālā

Risāletde olan faẓl-ı İlahī ḥātemiyyetdür

[Mertebede yüksek azim ve sebat sahibi olan peygamberlerin makamı yücedir. Risalette Allah’ın fazlı hatemiyyettir.]

3. Risāletde velāyet ma‘nasın farḳ eyle ey zāhid

Veliyy-i ḥāteme şāh-ı risāletden verāsetdür

[Ey zahid! Risaletteki velayet manasını anla. Bu veliler hatemine risalet şahından mirastır.]

4. Ğarīb-ender-ğarīb ma‘nā-yı müşkildür ḥaḳīḳatde

Bu sırr-ı ekberīnün mazḥarı şāh-ı velāyetdür

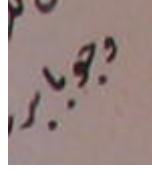
[Hakikatte gariplik içinde garipliğin manası güçtür. Bu yüce sırrın vâkıfı velayet şahıdır.]

5. Kureyş’e bu imāmet naşş-ı ḳaṭı‘ la muşarraḥdur

Ḥadīş-ile şübütī şihḥati mürūr-ı ḥüccetdür

[Bu imamet Kureyş (soyundan) gelenlere kesin ayetle verilmiştir. Bu hadisle ispat edilmiştir.]

6. Resulullāh’a aḳreb bi’l-aḥẓ-ı icmā‘ ı ḳaṭı‘ dur

ricālūñ emr-i ta' yini hilāfetdūr

[Resulullah'a yakınlığı herkesin ittifakiyle kesindir. ... kişinin tayin edildiği şey hilafettir.]

7. Bu zevk-i vücūd ile hāşıl olur müşkil-i ma' nā

Bu sırr-ı ma' nevīnūñ mazhar-ı ehli haqīqatdūr

[Bu zevkin var olmasıyla zor manalar ortaya çıkar. Bu manevi sırrın mazharı, vâkıf olanı hakikat ehlidir.]

8. Celīdūr ehl-i hāle bu rumūzāt-ı ledünniyāt

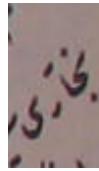
‘Ulūm-ı zāhir erbābına nā-maḥrem cehāletdūr

[Bu ilahi remizler hal ehline açıktır. Zahir ilimler erbabına mahrem olmayan cahildir.]

9. Bu remz-i fehm ider *ile'l-meveddet*¹⁷⁰ remzine āgāh

Kelām-ı nazm *fī'l-kurbā*¹⁷¹ da tağyir-i şarāhetdūr

[*İlel-meveddet* remzini anlayan bu sırrı anlar. *Fil kurba* ayeti, açıktır.]

10. şeyḥü'l-ekber müttefiklerdūr bu ma' nāya

¹⁷⁰ Bknz: dipnot 9.

¹⁷¹ Bknz: dipnot 9.

Ledünniden beyân-ı ‘ârifâna sırr-ı âyetdür

[Bu manaya yüce şeyhin müntesipleri müttefiktir. Bu, ariflerin beyanına İlâhi âlemden sırlı ayettir.]

11. Risâlet manşıbı sırrı beķāsı taķtına cālîs

Şeh vālā-yı velāyet Murtazā sulţān ümmetdür

[Risalet makamının sırrıyla beka tahtına oturan yüce velayet şahı ümmetin sultanı Hz. Murtaza’dır.]

12. Şeri‘at ma‘rifet sırrı tarīķat ceyş-i salarî

Ledünnî dānişi ser-şafha-i ‘ilm-i haķīķatdür

[Şeriat, marifet sırrı, tarikat ordusunun komutanı, İlâhi âlemlerin bilgini, hakikat ilminin rehberidir.]

13. Velāyet merkezinde noķtadur ol mecmū‘-ı esrār

İmāmü’l-haķ künūzâtı sebuķ-āmūz-ı hīķmetdür

[O bütün sırlar velayetin merkezindeki bir noktadır. Hak imamın hazinesi, hikmet dersi vermektir.]

14. Hīlāfet hatt-ı devvārında oldur noķta-i esrār

‘Anillahi aķz-i feyzi bāhuşuş emri imāmetdür

[Hilafetin devreden yazısında o sırlar noktasıdır. Bu hususiyle Allah’tan alınmış imamet emridir.]

15. İden oldur hīlāfetle imāmet rütbesin iķrār

Biri şiddīķiyyet haķķan biri hūkemā-yı şehādetdür

[Hilafetle imamet rütbesini kazanan odur. Biri sıddıkiyet biri şehitliktir.]

16. Bu işneyn rütbeyi iḥrāz iden yokdur ma‘ ārifde

Bu elṭāf-ı Ḥudā ‘avn ü kerem feyyāz-ı ḥazretdür

[Âlimler içinde bu iki rütbeye nail olan kimse yoktur. Bu Hüda’nın lütfu, hediyesi, mübarek feyzidir.]

17. Vaşiyy [ü] vāriş ü dāmād [ü] ibnü’l-amm-i Peygamber

Ḥaḳīḳat tercümānı sırr-ı esrār-ı nübüvvetdür

[Hz. Peygamber’in amcasının oğlu, damadı, vârisi ve vasisi olan hakikat tercümanı, nübüvvet sırlarının sırrıdır.]

18. Şaḥābīden ḥuşūşan *Kerrema’llāhu*¹⁷² ile mümtāz

Mekīn-i mevlid-i beytü’l-ḥarāmı Rabb-i ‘izzetdür

[Sahabeler arasında özellikle *Kerrema’llāhu* sözüyle seçkin olan, vatani ,doğduğu yer Beytül Haram olan Rabb’in izzetidir.]

19. Aḥī faḥrū’l-ümem şınvü’n-Nebī ibni Ebū Ṭālib

Muḥaḳḳaḳ bi’l-vüşûḳ ol nāşır-ı maḥbûb-ı ḥazretdür

[Ümmetin övüncü (Hz. Muhammed’in) kardeşi, Ebu Talib’in oğlu olmasıyla Nebi’nin akrabası, şüphesiz tam bir itimatla o, Hz. Peygamber’in sevgili yardımcısıdır.]

20. Bu deñlü vaşfa nā-ḳabil iken zāhirde bāṭında

¹⁷² Bknz: dipnot 24.

Sünûhât-ı İlâhî Şevkiye Hâk'dan 'inâyetdür

[Zahirde ve bâtında bu denli vasfa karşılık gelmezken, Allah'ın Şevkî'ye malum ettiği şeyler Hak'tan hediyedir.]

143.

[*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*]

1. Cihâna bu emîriyyet 'Alî Zeynül-'abâ'dandur

Emîre iftihâriyyet 'Alî Zeynül-'abâ'dandur

[Cihana hükümdar olma (ve) hükmedenden gurur duyuma Ali Zeynelabidindendir.]

2. Re'is-i 'ârif-i sâdât-ı ekrem vâriş-i hâzret

O sâdâta olan hürmet 'Alî Zeynül-'abâ'dandur

[Yüce seyyitlerin bilge reisi, Hz. Peygamber'in vârisi (Hz. Zeynelabidin'dir). O seyyitlere duyulan hürmet, Hz. Ali Zeynelabidin yüzündendir.]

3. Belâgât-ı feşâhatle Yezîdî eyledi iskât

Yezîdî'de izâfiyyet 'Alî Zeynül-'abâ'dandur

[Yezid'i belîğ ve fasih sözlerle susturdu. Yezîd'in yolunda gidenlerdeki fikir ayrılığı, Hz. Ali Zeynelabidindendir.]

4. Sülûk ehli anuñ dergâhını devr-i tavâf eyler

Tarîkatde metîniyyet 'Alî Zeynül-'abâ'dandur

[Tarikat meensupları onun dergâhını döner, tavaf eder. Tarikatte sağlamlık Hz. Ali Zeynelabidin'dendir.]

5. Emîr-i seyyidine ‘âlem içre çünkü ey Şevkî
Şeref ihsân [u] bahşıyyet ‘Alî Zeynül-‘abâ’dandur

[Ey Şevkî! Âlem içindeki seytin emirine şeref, yardım ve ihsan Hz. Ali Zeynelabidin’ dendir.]

144.

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün]

1. Meh-i burc-i velâyet Bâkır-ı han âl-i peygamber
Ser-i tâc-ı ‘inâyet Bâkır-ı han âl-i peygamber

[Velayet burcunun ayı, yardım tacının başı Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Muhammed Bakır Han’dır.]

2. Pes ol kim h^vâce-i Hızır-ı ledün müftî’i gaybü’l-gayb
Muḳarrir ḫaḳ ḫaḳîḳat Bâkır-ı han âl-i peygamber

[Ledün Hızır’ının hocası ve gaypler gaybinin anahtarı olan Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Muhammed Bakır Han, hak hakikat (yolunda) kararlıdır.]

3. Şırâtü’l-müstakîm üzre tarîḳ-i sırr-ı irşâdı
Fütûhat-ı hidâyet Bâkır-ı han âl-i peygamber

[İrşat sırrının yolu sırat-ı müstakim üzerinedir. Hidayet yolunun sıralarına erişen Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Muhammed Bakır Han’dır]

4. Ḥaber virdi ḫadîṣi mu‘cizâta dehre teşrîfin
Bu bir sırr-ı işâret Bâkır-ı han âl-i peygamber

[(Hz. Muhammed’in) hadisinde peygamber ailesinden Hz. Muhammed Bakır Han’ın dünyaya geleceğini mucize olarak haber vermesi, işâret sırrıdır.]

5. Taleb kıl Şevkî sādātđan şefā‘ at ez berî cümle
Ser-i tāt-ı ‘ ināyet Bākır-ı ħan āl-i peygamber

[Ey Şevkî! Cümle temiz seyitlerden şefaāt iste. Peygamber’in ailesinden Hz. Muhammed Bakır Han inayet tacının başıdır.]

145.

*[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]*¹⁷³

1. Şudūr-ı evveli şadruñ merātibde risāletdür
Risāletde şerāfet cāh-ı mihr-i ħātemiyyetdür

[Evvel yaratılmış olanların yaratılış rüybesinde (bulunan) risaletttir. Risalette şeref ise hatemiyet güneşinin makamıdır.]

2. Ulu’l-‘azmüñ şudūrı şadr-ı evvel şadrına irmez
Bu cāh-ı rütbeğe iħrāz iden Faħr-i nübüvvetdür

[Ulu’l-azm peygamberlerin ortaya çıkışı, evvel yaratılışın özüne ulaşmaz. Bu rütbenin makamına erişen nübüvvetin övüncü, (Hz. Muhammed)’dir.]

3. Risāletde velāyet ma‘ nāsın fark eyle ey şüfî
O ħātem mazħar-ı şāh-ı risāletden verāşetdür

[Ey sufi! Risalette velayet manasını fark et! O hatem, risalet şahının mazharından mirastır.]

¹⁷³ Bu şiir 34^a numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

4. Risālet menba[‘] -ı sırrı beḳāsı taḥt-ı sulṭānı

‘ Alī’ye baḥş-ı Ḥaḳ tāk-ı ḥilāfetle imāmetdür

[Risalet kaynağının sırrı, tahtın sultanı olan Hz. Ali’ye, Hakk’ın hediyesi hilafet ve imamettir.]

5. Bu işneyn rütbeyi iḥrāz iden ḳadr-i ma[‘] ārifde

Bu elṭāf-ı Ḥudā ‘avn ü kerem feyyāz-ı ḥazretdür

[Marifet kudretinde, Hüda’nın lütfu, yardımı ve keremi (ile) bu iki rütbeye kavuşan, çok feyiz sahibi Hz. (Ali)’dir.]

6. Ḥilāfetle imāmet rütbesin iḥvāz iden Ḥayder

Biri şiddıḳıyyet ol digeri ḥükemā şehādetdür

[Hilafet ve imamet rütbesini barındıran Hz. Haydardır. Ondakilerden biri şiddikiyet diğeri şehadettir.]

7. Nicār-ı şeyḥü’l-ekber müttefıḳlerdür bu ma[‘] nāya

Ledünniden beyān-ı ‘ ārifāna sırr-ı āyetdür

[Bu manada büyük şeyhler müttefiktir. İlahi âlemden âriflerin beyânı ayetlerin sırrıdır.]

8. Didiler ḥātem-i evvel ‘ Alī Mehdī durur şānı

Zuhūr-ı ḥātem-i şānı āl-i aḥz-ı nihāyetdür

[İlk hatem (Hz. Muhammed), ikincisi Hz. Ali’dir. İkinci hatemin ortaya çıkışı, onun ailesiyle devam edip Hz. Mehdi’de son bulur.]

9. Ḳureyşden bālā ḥaş aḳreb Resūle bu ḥilāfet kim

Bi'l-eḥaṣ emr-i bālā cemā' kaṭ' ı ḥaḳ ṣarāḥetdür

[Bu hilafet Hz. Peygamber yakınlarından, yüce Kureyşlilere katiyetle, kesin ve açıkça verilmiştir.]

10. Bu ma' na-i serā'ir den ḥaberdār olmadı zāhid

Bu zevk-i ma' nevīyi fehm iden ehl-i hüviyyetdür

[Zahit, bu sırların manasından haberdar olmadı. Bu manevi zevki anlayan hüviyet ehlindendir.]

11. Hezār ṣad bu ' Alī ey Şevkī ṣad ta' birāt-ı Eflāṭūn

Bu sırrı idmez idrāk meger Ḥaḳ'dan hidāyetdür

[Ey Şevkî! Eflatun'un tabirleri, yüz binlerce kişi, bu sırrı idrak edemez çünkü bu Allah'tan gelen hidayettir.]

34^b

146.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. ' Ārif ü ' ālim-i Rab rāh-nümādur Ca' fer

Şıdk-ile şādık u şiddik u şafādur Ca' fer

[Hz. Cafer, Allah'ın âlim ve ariflerine yol göstericidir. Hz. Cafer, sıdk ile sâdık, şiddik ve safa sahibidir.]

2. Ter-i ḥōş-bū-yı Resūl'den irişir ezher-i fevz

Şāh-ı ' irfān-ı füyūzāta ' aṭādur Ca' fer

[Hz. Resul'ün hoş kokulu terinden ulaşan parlak fevzidir. Hz. Cafer, feyizler ilminin şahına hediye dir.]

3. Mazharı maşdar-ı esrâr-ı hurûf-ı câmi'
Zâhiri bâtını ma' mûr ' ulemâdur Ca' fer

[Hz. Cafer, tüm harflerin sırlarının kaynağına vâkîf, zahir ve bâtını bilen ulemadır.]

4. Dîn-i ' âlîde şalâbetde kavî merd-i metîn
Esed-i kıâfile-i şîr-i Hüdâ'dur Ca' fer

[Hz. Cafer, yüce dine sıkı sıkıya bağlanmada, sağlam, güçlü bir yiğit, mekânı ise Allah'ın aslanlar topluluğunun bir aslanıdır.]

5. Şâfi' -i maşşer-i ümmîd-i berinden heyhât
Şevkî nâçâre şefî' rûz-ı cezâdur Ca' fer

[Şefaati maşşerde ümit besleten Hz. Cafer, ceza gününde yazık çaresiz Şevkî'nin şefaatchisidir.]

147.

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

1. Velâyet rehberi ser-defteri Mûsâ-yı Kâzım'dur
Şehenşâh-ı ma' ârif kişveri Mûsâ-yı Kâzım'dur

[Velilik rehberi, önderi Hz. Kazım Musa'dır. Marifet ülkesinin padişahı Hz. Kazım Musa'dır.]

2. Hîdâyet ' izzet-i dergâhınıñ maqbûli her yüzden

‘İnāyet zindegānī rehberi Mūsā-yı Kāzım’dur

[Hidayet her taraftan yüce dergâhının kabul ettiğiidir. İhsan hayatının rehberi Hz. Kazım Musa’dır.]

3. Veliyy ü ‘ārifān ehl-i ḥaḳḳīkatden imāmāna

Ḳıyāsī ḡayrı ser bir serveri Mūsā-yı Kāzım’dur

[Hakikat ehlinden veli, arif ve imamlara, diğerlerine kıyasla bir önder olan server Hz. Kazım Musa’dır.]

4. Te’emmül ile ferzend-i Resūl’e kim olur aḳrān

Biri ez-cümle ceyš-i enverī Mūsā-yı Kāzım’dur

[Etraflıca düşünüp Hz. Resul’ün evlatlarına yakın olan kişi, cümle nurlar ordusundan biri Hz. Kazım Musa’dır.]

5. Şefā‘ at maḥşer-i yevm-i cezāda var ümmīdi

Bu Şevḳīnūñ mu‘īn-i ekberi Mūsā-yı Kāzım’dur

[Bu Şevkî’nin ceza günü olan mahşerde ümidi var. (Çünkü) yüce yardımcısı Hz. Kazım Musa’dır.]

148.

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]

1. Emīrū’l-mü’mīnīn ḥaḳḳan Rızā āl-i Muḥammed’dür

Re’isü’l-muṭṭaḳḳīn ḥaḳḳan Rızā āl-i Muḥammed’dür

[Müminlerin emiri (ve) doğru yoldakilerin reisi (olan) Hz. Ali Rıza, doğrusu Hz. Muhammed’in ailesindendir.]

2. K n z-ı sırr-ı hikmet ma remi  g h-ı  ayb 'l- ayb

Rum z-ı  arif n ha  an Rız   l-i Mu ammed'd r

[Hikmet sırlarının hazinesi, gaypler gaybını bilen, ariflerin rumuzu (olan) Hz. Ali Rıza doğrusu Hz. Muhammed'in ailesindendir.]

3. Ha  at sırr-ı esr r  seb l-i h d -i  mmet

Veliyy-i v   l n ha  an Rız   l-i Mu ammed'd r

[Hakikat sırlarının sırrı, ümmetin hidayet yoluna erdireni, (bu yolda Hakk'a) ulaşanların velisi (olan) Hz. Ali Rıza doğrusu Hz. Muhammed'in ailesindendir.]

4. E adla v   l esr r na  arif  arif-i billah

O sır  v   f n ha  an Rız   l-i Mu ammed'd r

[Ehad'a ulaşma sırrını bilen, Allah'ın arif kişisi, o sır  v   f olan Hz. Ali Rıza doğrusu Hz. Muhammed'in ailesindendir.]

5. Em r n-ı cih n  ev  i  ure  i H  im lerden

 m m 'l-m 'min n ha  an Rız   l-i Mu ammed'd r

[(Ey)  ev  i! Kure  li Ha  mo ulları'ndan olan cihan emirleri içinde müminlerin imamı (olan) Hz. Ali Rıza doğrusu Hz. Muhammed'in ailesindendir.]

149.

*[mef   ilün me    ilün me    ilün me    ilün]*¹⁷⁴

1. H b biyyet h b b 'l-kibriy ya L -yez ldend r

Em riyyet  Al yy 'l- Murta  aya t  ezeldend r

¹⁷⁴ Bu   ir 35^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Hz. Peygamber'e habibiyet Layezal olan Allah'tandır. Hz. Ali'ye emirlik taa ezelden verilmiştir.]

2. Emîrû'l-mü'minîn nâmin viren hâk şâh-ı merdânı
Hadiş-i kudsi-i hâk-ı hâkikat Lem-yezelidendür

[Mertler şahı Hz. Ali'ye müminlerin emiri namını veren lemyezel olan Allah'ın kutsi hadisidir.]

3. Rivāyet eyledi anı Huzeyfe nūr-ı 'ālemden
Naşûş-ı kâti'ı nazm-ı celî 'azze ve celledendür

[Hz. Huzeyfe onu nur âleminde rivayet etti: (onun emirliği) kesin hüküm ile celal sahibi Allah'tandır.]

4. Bu bir sırr-ı hafâ ma'nâ-yı müşkil baħr-i bâtından
Nuşûş-ı şınv-ı sâlim kıl vuşûk-ı ileldendür

[Bu gizli sır, zor mana, batin denizinden çıkan itimat edilecek delillerdir.]

5. Cemî'i enbiyānuñ var nazîr-i sırr-ı fânîdür
Nazîr-i Ahmed-ı Muhammeddür 'Alî merd-i ricâldendür

[Bütün peygamberlerin bir benzeri vardır. Hz. Ahmed Muhammed'in benzeri Hz. Ali mert bir yığittir.]

6. Resûlullâh'a tutup destün didi *min küntü mevlâ*¹⁷⁵
'Alî de aña mevlâ olduğı aqvâ-yı kâldendür

¹⁷⁵ Ben kimin Mevlası isem Ali onun mevlasıdır. (Hadis-i şerîf)

[Allah Resulü'nün “*Ben kimin mevlası isem Ali de onun mevlasıdır*” dediği kavi, delille ispatlanmış bir hadistir.]

7. ‘Alīdür tahir-i küffār ‘Alīdür nāşır-ı Muhtār

‘Alīdür merd-i haq̄ kuşşār li ehl-i beytü’ d-dīndün

[Kâfirleri temizleten ve Hz. Peygamber’e yardım eden ehl-i beyt dininin hak merdi Hz. Ali’dir.]

8. Görinen mu‘ cizāt-ı Muştafā andan re’yü’l-‘ ayn

‘Alī sirru’n-Nebī şıhru’n-nebī hem ehl-i hāldendür

[Hz. Ali, Hz. Mustafa’nın mucizelerinin açıkça görüldüğü nebinin soyundan, sırrından ve hâl ehlindendir.]

150.

[*mef‘ūlü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ūlün*]

1. Gülistān-ı haq̄ikat gül-i gülzār-ı Takī’dür

Reyhān-ı hüviyyet ter-i ezhārı Takī’dür

[Hakikat gülbahçesi gülü Hz. Takī’dür. Varlık reyhanının taze çiçeği Hz. Takī’dür.]

2. Her fenn [ü]‘ulūm mazharı şettālara mālīk

Dānā-yı cihān ol şeh-i hünkār Takī’dür

[Her fennin ve ilmin vâkıfı, çeşitlilik sahibi, cihan âlimi, o şah hükümdar Hz. Takī’dür.]

3. Ser kafile-i āgāhilerūñ pīşrevidür

Râz-dâr-ı Huda mahrem-i esrâr Takî'dür

[Arifler kafilesinin öncüsüdür. Allah'ın sırdaşı, sırlar mahremi Hz. Takî'dir.]

4. Mecnû'-ı ricâl-i gayb aña ' izzetle tekâpû

Eyler ki o kim kâfile-i ikbâr Takî'dür

[Bütün gayb erenleri ona hürmetle onun her dediğini yapar. O kâfilenin yüce görüneni, kabul edileni Takî'dir.]

5. Şevkî saña olmaz mı şefî' rûz-ı cezâda

Ol ibn-i güher Ahmed-i Muhtâr Takî'dür

[Ey Şevkî ceza gününde sana şeaftçı olmaz mı? O (mücevher gibi kıymetli) Hz. Ahmed-i Muhtar'ın oğlu, (neslinden) Hz. Takî'dir.]

151.

[*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*]

1. İmâm-ı ' aзам u efham Nakî sultân- ı ' âlemdür

Mu' azzam muhterem muḥham Nakî sultân- ı ' âlemdür

[Yüce ve şerefli imam, muazzam, muhterem ve şanı yüce Hz. Naki âlemin sultanıdır.]

2. Sezâdur zâtına ancak emîrû'l-mü ' minin¹⁷⁶ olmak

O kim ol vâriş-i ḥâtem Nakî sultân- ı ' âlemdür

[Onun zatına ancak müminlerin emiri olmak yaraşır. Hz. Peygamber'in vârisi olan Hz. Naki âlemin sultanıdır.]

¹⁷⁶ 35^b numaralı sayfanın kenarında bu kelimenin hizasında "ale Resulullâh 'aleyhisselâm el-Ḥasan ü el-Ḥüseyn" ifadesi yer almaktadır.

3. ‘Urûķ-ı ceddi pâkiñde velāyet hem nübüvvet var

Ne devlet devlet-i a‘zam Naķī sulţan- ı ‘ālemdür

[Temiz atalarının soyunda, hem velilik hem de peygamberlik vardır. Ne mutlu yüce makam(sahibi) Hz. Naki âlemin sultanıdır.]

4. Betül-i ğonce-i eczā-i Peyġamber’den ol bir cüz

Veliyy ü a‘zam-ı ‘ālem Naķī sulţan- ı ‘ālemdür

[Hz. Peygamber’in bir parçası iffetli gonca (olan) Hz. Fatıma’dan bir parça, yüce veli Hz. Naki âlemin sultanıdır.]

5. Şefā‘at dest-būs it Şevķiyā ol zāt-i pâkiñden

O zi-luţf u kerem efham Naķī sulţan- ı ‘ālemdür

[Ey Şevķî! O temiz zatının şefaati elini öp. Lütuf ve kerem sahibi yüce Hz. Naki âlemin sultanıdır.]

152.

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

1. ‘Ādilü’l-Ĥaķ ‘Askerî’nüñ nisbeti Mehdî’dedür

Ĥaķ muĥaķķaķ ‘Askerî’nüñ nisbeti Mehdî’dedür

[Allah’ın adaletli kulu (ve) kesin hak olan Hz. Askerî’nin soyunun devamı Hz. Muhammed Mehdî’dir.]

2. Seyyid-i şübbān ehl-i cennetden şulb-be-şulb

Cāhe elyağ ‘ Askerî’nün nisbeti Mehdî’dedür¹⁷⁷

[Cennet ehli genç seyitler Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’den nesilden nesile makama layık olan Hz. Askerî’nin soyunun devamı Hz. Muhammed Mehdî’dedir.]

3. Müntehidür ol imām işnā ‘ aşerden silsile

Sırr-ı muṭlağ ‘ Askerî’nün nisbeti Mehdî’dedür

[O silsile on iki imamdan ulaşmıştır. Mutlak sır olan Hz. Askerî’nin soyunun devamı Hz. Muhammed Mehdî’dedir.]

4. Vārişen irsen-be-irş bu imāmet taht-be-taht

Devr-i mülḥağ ‘ Askerî’nün nisbeti Mehdî’dedür

[Bu imamlık tahtı miras yoluyla, bir merkeze bağlı bir döngüde (Hz. Ali’den) gelir. Hz. Askerî’nin soyunun devamı Hz. Muhammed Mehdî’dedir.]

5. Şevḳiyā şāh-ı velāyetden esās-ı nisbeti

Hak muḥaḳḳağ ‘ Askerî’nün nisbeti Mehdî’dedür

[Ey Şevkî! Veliler şahı Hz. Ali’den esas olan hak soyu, kesin hak olan Hz. Askerî’nin soyunun devamı Hz. Muhammed Mehdî’dedir.]

153.

[mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün]

1. Velāyet ḥātemi şāh-ı cihān Mehdî Muḥammed’dür

Emîr-i ‘ ādil-i vaḳtū’z-zamān Mehdî Muḥammed’dür

¹⁷⁷Sayfanın kenarında şübban kelimesine açıklama olarak “Ḳale Resulullāh ‘aleyhisselām el-Ḥasan u -el-Ḥüseyn” ifadesi yer almaktadır.

[Velayet mührü cihan padişahı olan Hz. Mehdî Muhammed'dir. Zamanın adil hükümdarı Hz. Mehdî Muhammed'dir.]

2. Mine'l-mağrib ile'l-maşriğ tutar şimşir başdan baş
O kâhâr-ı cihân şâhib-ı kıran Mehdî Muḥammed'dür

[Baştan başa, batıdan doğuya kılıç tutar. O talihli kişi cihanın (kâfirleri) kahredeni Hz. Mehdî Muhammed'dir.]

3. Aña şâhib cenâb-ı rûḥ-ı Aḥmed rûḥ-ı Ḥayderdür
Emînü'l-mü'minîn ḥaḳḳan 'ayân Mehdî Muḥammed'dür

[O, Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin mübarek ruhlarına sahip olan müminlerin emiri, gerçekten âyan kişi Hz. Mehdî Muhammed'dir.]

36^a

4. Daḥı hem Yemliḥâlar cismen eylerler aña imdâd
İmâmü'l-müslümîn ḥaḳan ḥan Mehdî Muḥammed'dür

[Ona Yemlihalılar, vücut bularak yardım eder. Müminlerin imamı şah Mehdî Muhammed'dir.]

5. Ne devletdür imâm olmak Cenâb-ı pâk -i 'ayân
Ne şândur kim bu şân a' lā-yı şân Mehdî Muḥammed'dür

[Mübarek temiz soylu kişi için imam olmak ne büyük saadettir. Bu şanı yücelerden daha yüce şanlı olan Hz. Mehdî Muhammed çok yücedir.]

6. Niçün olmaya kim âl-i Muḥammed âl-i Ḥayder'dür
İder bi'lcümle teslim-i cihân Mehdî Muḥammed'dür

[Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin ailesindendir. Neden Hz. Mehdî Muhammed tümüyle cihanı teslim almasın ki?]

7. Zuhûr eyler gelür Şevkiyâ bir gün sa'âdetle

Nidâ eyler kamu kevn ü mekân Mehdî Muhammed'dür

[Ey Şevkî! Bir gün saadetle ortaya çıktığında, bütün kâinat (gelen) Hz. Muhammed Mehdî'dir diye seslenir.]

Der-Şâfiyetü'z-Ze

154.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey cemâli tal'at-i hürşid-i enver hub u nâz

Kaşlarıñ mihrâbıdur ol dergeh-i ehl-i niyâz

[Ey yüzünün güzelliği parlak güneşin nurları, güzellik ve naz olan (Hz. Muhammed), niyaz ehlinin dergâhı kaşlarının mihrabıdır.]

2. Gıtdüñ ey rûh-ı revānum 'âlem-i ma'nâya dek

Yek vücûd bi-rehber-i yürekde bulduñ imtiyâz

[Ey ruh-ı revanım! Mâna alemine kadar gittin. Rehbersiz tek yürekte imtiyaz buldun.]

3. Kurb u haşş-ı lî-ma' allâh¹⁷⁸ sensin ey nûr-ı Hudâ

Rûtbe ihrâz eyledüñ pervâz urup ey şâh-bâz

¹⁷⁸ Bknz dipnot 28.

[Ey Hûda'nın nuru! Allah'la bir olma layığı ve yakını...Ey şahbaz! kanat çırpıp rütbeye nail oldun.]

4. ‘ Āleme i‘ zāz ile teşrîf iden mürsel Nebî

Bu maķāma irmege hîç bulmadı bir çāre-sāz

[Ālemi yücelterek teşrif eden Nebi resul, bu makama ulaşmaya hîç çare bulmadı.]

5. ‘ Azm-i isāh? dü¹⁷⁹ semāda ķaldı andan ilerü

Geçmege imkāna çāre bulmadı tā geldi vaz

[İki âlemde ... ondan ileri kaldı, geçmeye imkan bulmadı geldi.]

6. Ey benî Hāşim Kureyşü'n-nesebî mihr-i cemāl

Ey şerîf-i ‘ âlemîn ey kişver-i ehl-i Hicāz

[Ey âlemlerin şerefi... Hicaz ehlinin sultanı... Ey Kureyş soyundan Haşimoğullarının güneş yüzlüsü...]

7. Secde eyler Şevķiyā sen kıblegāh-ı ‘ âleme

36^b

Kaşlaruñ mihrābıdur ol dergeh-i ehl-i niyāz

[Şevķî, âlemin kıblegahı olan sana secde eyler. (Hz. Muhammed), niyaz ehlinin dergāhı kaşlarının mihrabıdır.]

¹⁷⁹ Bu kelimedden sonra “çār” kelimesi yazılıp çizilmiştir.

[fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün]

1. Tâ elest bezminde kıldı Hâk ‘aṭā Şiddîka fevz
‘Alem-i ervâhda virildi ibtidâ Şiddîka fevz

[Allah, ta elest meclisinde (Hz. Ebubekir) Sıddık’a kurtuluş ihsan etti. Ruhlar aleminde (Hz. Ebubekir) Sıddık’a kurtuluş en başta verildi.]

2. Enbiyâlar çâr-yârûñ gördiler taşvîrini
İtdiler cümle necât-ile du‘â Şiddîka fevz

[Enbiyalar dört dostun (halifenin) nasıl anlatıldığını gördüler. Hepsi kurtuluş için (Hz. Ebubekir) Sıddık’a dua ettiler.]

3. Baḥr-i bâṭından aña gösterdi bir ‘ummân-ı feyz
Ġarda telkîn-i ṭarîki Muştafa Şiddîka fevz

[(Hz. Muhammed) Mustafa mağarada telkin yolu (ile) (Hz. Ebubekir) Sıddık’a kurtuluş (ve) sırlar denizinde bir feyiz ummanı gösterdi.]

4. Hâşşaten bi’l-vâsıta gönderdi Hâk aña selâm
Hâzret-i Cibrîl ile baḥş-ı Hudâ Şiddîka fevz

[Allah, ona Hazreti Cebrail aracılığıyla hususi selam gönderdi. (Hz. Ebubekir) Sıddık’a kurtuluş, Allah’ın ihsanıdır.)]

5. Müjde-i tebşîr hüccet nâr-ı düzaḥdan emîn
‘Avn-i elṭâf-ı Hudâ’dur Şevkiyâ Şiddîka fevz

[Ey Şevkî! (Hz. Ebubekir) Sıddık’a kurtuluş, cehennem ateşinden emin (olma) (ve) cennetle müjdelenme Allah’ın lütfu (ve) yardımıdır.]

156.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Şer' ü aḥkām-ı 'adāletde 'Ömer'dür mümtāz

Ḥaḳḳ-ı icrā-yı şerī' atde 'Ömer'dür mümtāz

[Şeriat ve adaletin hükümlerinde Hz. Ömer seçkindir. Şeriatın doğru bir şekilde uygulanmasında Hz. Ömer seçkindir.]

2. Farḳ u temīn-i şerī' atde aña yoḳ emşāl

Ḥaḳḳ-ile bāṭıla dikkatde 'Ömer'dür mümtāz

[Şeriatı sağlama ve ayırt etmede ona benzer yoktur. Hakla batılı ayırmada Hz. Ömer seçkindir.]

3. İki çeşmānını ol ḳayşer itdi nābūd

Ḥaşma şimşīr-i şecā' atde 'Ömer'dür mümtāz

[O kayserin iki gözünü kör etti. Düşmana kahramanlık kılıcı(nı kullanma)da Hz. Ömer seçkindir.]

4. Bir ḳadeḥ zehri içüp zerre ḥaṭā gelmedi hīç

Çeşm-i a' dāya şalābetde 'Ömer'dür mümtāz

[(Rum elçisinin getirdiği) bir kadeh zehri içmesine rağmen hiç zarar görmedi. Düşmanın gözüne sert görünmede Hz. Ömer seçkindir.]

5. Şevḳi itmez mi şefā' at o kerem-kān-ı kerīm

Cūd u iḥşan-ı seḥāvetde 'Ömer'dür mümtāz

[Ey Şevkî! O ikram sahibi cömert iki şefa'at etmez mi? Cömertlik ihsan etmede Hz. Ömer seçkindir.]

37^a

157.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Hâzret-i bâri Hudâ virdi hayâ 'Osmân'a kenz

Açdı miftâh-ı der-i cûd u şehâ 'Osmân'a kenz

[Allah, Hz. Osman'a hazine (olarak) hayâ verdi. Hz. Osman'a hazine (olarak) cömertlik kapısının anahtarını açtı.]

2. Zî-sa' âdet zî-şerefle eyledi yâr-ı Resûl

Virdi Hâk feyz-i kerem dürr-i vefâ 'Osmân'a kenz

[Saadetle ve şerefle Hz. Resul'ün dostu eyledi. Hak, Hz. Osman'a hazine (olarak) kerem feyzi ve vefa incisi verdi.]

3. Hem emîrân-ı hilâfet hem dağ-ı şîhrü'n-Nebî

Açdı her yüzden nice feth-i küşâ 'Osmân'a kenz

[Hem emir halife hem de Hz. Peygamber'in akrabası (etti). Hz. Osman'a hazine (olarak) nice fetih kapılarını açtı.]

4. İtdi zînnûreyn ile tesmiyye Fağr-i kâ'inât

Feth-i bâb oldı hezâr lutf-ı 'atâ 'Osmân'a kenz

[Kâinatın övüncü, zinnureyn adıyla isimlendirdi. Hz. Osman'a hazine (olarak) binlerce kapıları açma ihsan edildi.]

5. Şevkıyâ çün lutf u ihsânında ol Bārî Hudâ

Açdı miftâh-ı der-i cûd u seḥâ ‘Osmân’a kenz

[Ey Şevkî! O Hûda’nın lütfu ve ihsanı olarak Hz. Osman’a hazine (olarak) cömertlik kapısının anahtarını açtı.]

158.

[*mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün*]

1. Ḥabîr-i sırr-ı peygamber ‘Alî’dür ekber-i mu‘ciz

Vaşiyy-i nûr-ı ḥaḳ perver ‘Alî’dür ekber-i mu‘ciz

[Hz. Peygamber’in sırrından haber veren mucize sahibi, yüce Hz. Ali’dir. Hak nurunun koruyucu vasisi mucize sahibi, yüce Hz. Ali’dir.]

2. Ḥaḳîḳat ‘ilminüñ baḥri hüviyyet sırruñ muḥîbi

Ledün esrârına mazḥar ‘Alî’dür ekber-i mu‘ciz

[Hakikat ilminin denizi, varlık sırrının sevileni, ledün sırlarına mazhar olan mucize sahibi, yüce Hz. Ali’dir.]

3. Şerî‘at ma‘rifet sırr-ı tarîḳat dānişi ḥaḳḳa

Ma‘ârif ehline server ‘Alî’dür ekber-i mu‘ciz

[Şeriat, marifet, tarikat sırlarını bilen arifler zümresinin başı mucize sahibi, yüce Hz. Ali’dir.]

4. Fıḳîh-ı â‘lem-i esrâr ḥurûfuñ *Cāmi‘ ü Cifr*üñ

Mine’ş-şemsü’l-münîr aḫḫar ‘Alî’dür ekber-i mu‘ciz

[Sırlar âleminin açıklayanı, harflerin *Cifr ve Cami*’nin sahibi, güneşten daha aydınlık olan mucize sahibi, yüce Hz. Ali’dir.]

5. O kim Şevkî gulām-ı *Mantıku't-tayr*'uñ Süleymān'ı

Faṣīh-i eblağ-ı berter 'Alī'dür ekber-i mu'ciz

[O Şevkî, Mantıku't-tayr'ın Süleymanı'nın kölesidir. Belagat ve fesahat sahibi, mucize sahibi, yüce kişi Hz. Ali'dir.]

159.

[*mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün*]

1. Dü çeşm-i nūr-ı Peygamber Ḥasan'dur cümleden mümtāz

Ciger hem-pāresi Ḥayder Ḥasan'dur cümleden mümtāz

[Hz. Peygamber'in iki gözünün nuru (ve) hem de ciğerinin parçası olan herkesten üstün Hz. Hasan'dır.]

37^b

2. Anuñ i' dāmına cür'et idendür ekfer-i kāfir

Betül-i gonce-i ḥüb-ter Ḥasan'dur cümleden mümtāz

[Onun idam edilmesine cüret edenler kâfirlerin en kâfiridir. Hz. Betül'ün taze güzel goncası, herkesten üstün Hz. Hasan'dır.]

3. Ne ḥāldür Allah Allah nūr-ı çeşm-i ḥazretiñün ol

Anı ḥalk göreler aḥḳar Ḥasan'dur cümleden mümtāz

[Allah Allah! O Hz. Muhammed'in gözünün nuru olan (Hz. Hasan'nın hâli) ne hâldir. Onu hakir gören herkesten üstün olan Hz. Hasan'dır.]

4. Ne devlet ne sa'âdet âl-i Faḥrū'l-enbiyā olmak

Ḥafīd-i Muṣṭafā server Ḥasan'dur cümleden mümtāz

[Peygamberlerin övücü olan Hz. Muhammed'in ailesinden olmak ne şans ne saadettir. Hz. Mustafa'nın erkek torunu, herkesten üstün Hz. Hasan'dır.]

5. Kime yâr oldu bu devlet ne olmak ihtimâli var

Te'âlâ şānehu ekber Ḥasan'dur cümleden mümtāz

[Bu saadet kimseye nasip olmadı, olamaz da! Şanı yüce olan, herkesten üstün Hz. Hasan'dır.]

6. Bu 'unvân ile bir ferdüñ şühûdı mümteni' dehre

Aña küfv ola mı bir er Ḥasan'dur cümleden mümtāz

[Bu unvan ile herhangi birinin dünyada görülmesi imkansızdır. Kendisine denk bir kişi olmayan, herkesten üstün Hz. Hasan'dır.]

7. Kimüñ kim ḥaddi ey Şevkî behā kaç'ide ol dürre

Nübüvvet lü'lü'i şehver Ḥasan'dur cümleden mümtāz

[Ey Şevkî! O inciye kıymet biçmek kimin haddi olabilir? Peygamberlik incisi, lülüsü, herkesten üstün Hz. Hasan'dır.]

160.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Dîni bir uğrına cān virdi Ḥüseyin virmedi rāz

Nice şad miḥneti gördi Ḥüseyin virmedi rāz

[Hz. Hüseyin, dini uğruna can verdi sır vermedi. Hz. Hüseyin, yüzlerce sıkıntı gördü can verdi sır vermedi.]

2. Ne şecā'at ne metāniyyet-i merd-i da'vā

Sin-i pür-nûrına girdi Hüseyn virmedi rāz

[Öyle kahraman ve metanetli dava yiğidi olduğu için Hz. Hüseyn, nur dolu kabre girdi sır vermedi.]

3. Düşdi aşhâbı şehîd kaldı hemân re's-i re'is

Nice miñnetlere irdi Hüseyn virmedi rāz

[Sahabeleri şehit düştüğünde reislerin başı olarak kaldı. Hz. Hüseyn, nice mihnetler çekti sır vermedi.]

4. Ser-i pâkin demi sürh-ile televvünlediler

Dağı bu hâlete vardı Hüseyn virmedi rāz

[Temiz başını kana boyadılar. Hz. Hüseyn bu hallere düşmesine rağmen sır vermedi.]

5. İki mel'ün yürüdüp seyfi *mā 'bızere fî'n-nār*

Sırr-ı şāhânına vurdu Hüseyn virmedi rāz

[İki mel'un ateşe su döker gibi kılıcı yürütüp şahın başını vurdu (yine de) Hz. Hüseyn sır vermedi.]

6. Şevkî fehm eyle ki ser virdi meşakkatler ile

38^a

Ne 'aceb dertleri gördi Hüseyn virmedi rāz

[(Ey) Şevkî! Bunu anla: Sıkıntılara rağmen başını verdi, çeşitli dertler gördü (fakat) Hz. Hüseyn sır vermedi.]

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Şecā'at merdiyet şîr-i şî'ârî Hamza'dan çıkmaz

O kim merd ibn-i merddür merd tamârî Hamzadan çıkmaz

[Kahramanlık, mertlik, aslan (gibi cesur olma) alameti Hz. Hamza'dan ayrılmaz. O yiğit oğlu yiğittir; yiğitlik damarı Hz. Hamza'dan çıkmaz.]

2. Bahâdırlığına kanlar kuşanır Sam u Rüstem

Mehîbbiyyet 'urûk-ı nerre-vârî Hamzadan çıkmaz

[Sam ve Rüstem Hz. Hamza'nın kahramanlığını görünce kılıç kuşanır. Heybetlilik adam gibi adam olan Hz. Hamza'nın soyundan eksik olmaz.]

3. Tezelzül berd-i şâik ra' d-kâr-i na' reler hârbde

O şiddet halkıyettür ıztırârî Hamzadan çıkmaz

[Savaşta gök gürlemesi gibi haykırışlar, o şiddetli yaratılışındandır. Mecburen Hz. Hamza'dan çıkmaz.]

4. Bedirde merdliğinçün eyledi Rûhu'l-emîn taḥsîn

O şüc'ân-ı şalâbet rûḥ u kâr-ı Hamzadan çıkmaz

[Ruhu'l-emin olan Hz. Peygamber, Bedir savaşındaki mertliği için (Hz. Hamza'yı) takdir etti. O yiğitlik kuvveti Hz. Hamza'nın ruhundan ve işinden ayrılmaz.]

5. Benî 'Adnâna mülḥaḥ ibn-i Hâşim Şevkî ol merdân

O ki merd ibn-i merddür merd tamârî Hamzadan çıkmaz

[(Ey) Şevkî! O yiğit Haşimoğulları'ndan Beni Adnan kabilesine bağlıdır. O yiğit oğlu yiğittir; yiğitlik damarı Hz. Hamza'dan çıkmaz.]

162.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Hayr-ı Halkullah'a hân 'Abbās'a kıl nāz u niyāz

'Amm-i pāk-i Faḥr-i cihān 'Abbās'a kıl nāz u niyāz

[Allah'ın yarattıklarına sığınma yeri (ve) cihanın övüncü temiz Hz. Peygamber'in amcası olan Hz. Abbas'a dua et.]

2. Akreb-i peygamberî maḥbûb-ı zâtı kibriyā

Ol cenāb u 'ālīşān 'Abbās'a kıl nāz u niyāz

[Yüce Hz. Peygamber'in akrabası ve sevgilisi olan şanı yüce, mübarek Hz. Abbas'a dua et.]

3. Müstecābü'd-du' adur dergāhına yüzler sürüp

İlticā it el-'amān 'Abbās'a kıl nāz u niyāz

[(Hz. Abbas'ın) dergāhına yüz sürüp sığın (ve) yardım dilenerek Hz. Abbas'a dua et. (Çünkü) (O), duasına cevap verilendir.]

4. Ol cenāb-ı zāt-ı pāki müstenid kıl kendüñe

Şubḥ u şām virdi zamān 'Abbās'a kıl nāz u niyāz

[O, mübarek temiz zatı kendine dayanak kıl. Sabah akşam zikir zamanında Hz. Abbas'a dua et.]

5. Dest-gİR olsun saña maḥşerde kılsun iltimās

Şevkiyâ yalvar hemân ‘Abbās’a kıl nâz u niyâz

[Ey Şevkî! Mahşerde elinden tutup ayrıcalık tanısın diye hemen yalvar, Hz. Abbas’a dua et.]

38^b

163.

[fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün]

1. Edeb erkân ile kıl niyet Resûl’e i‘zâz

Şeref ü şân ile kıl niyet Resûl’e i‘zâz

[Edep ve erkan ile Hz. Resul’e saygı göstermeye niyet et. Şan ve şerefle Resul’e saygı göstermeye niyet et.]

2. O kerem-kânını sen ğayre kıyâş itme şaķın

Cehd-i ‘irfân ile kıl niyet Resûl’e i‘zâz

[O cömertlik hazinesini sen sakın başkalarıyla kıyaslama. Bilme gayretiyle Hz. Resul’e saygı göstermeye niyet et.]

3. ‘Uzvı pāk-i rüsûl-i pāk-i Resûlullāh’dur

Dil-i sūzân ile kıl niyet Resûl’e i‘zâz

[Resullerin temiz bir parçası Allah’ın resulü (Hz. Muhammed)’dir. Seven gönül ile Hz. Resul’e saygı göstermeye niyet et.]

4. O durur bār-ı cihân birine tutma nazır

Dil-i sūzân ile kıl niyet Resûl’e i‘zâz

[O cihanın semeresidir başkalarıyla bir tutma. Yanan gönül ile Hz. Resul’e saygı göstermeye niyet et.]

5. Şevkî ol dâmen-i pâkize ri' âyetle varup

Şeref-i şân ile kıl niyet Resûl'e i' cāz

[(Ey) Şevkî! O iffetli kimseye riayet edip şân ve şerefle Hz. Resul'e saygı göstermeye niyet et.]

164.

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

1. Kelâmı cümleden efşah Hâdîce eblağ-ı i' cāz

Resûl esrârına miftah Hâdîce eblağ-ı i' cāz

[Mucize gibi etkili sözlerin sahibi Hz. Hatice, Hz. Resul'ün sırlarının anahtarıdır. (Onun) kelâmı herkesten fasihtir.]

2. Belâgatde Kureyşîler müselleme cümleye fâ'ik

İden hâlin nebî işrah Hâdîce eblağ-ı i' cāz

[Belagatte Kureyşlilerin diğerlerine üstünlüğü inkâr edilemez, Hz. Nebi'nin halini açıklayan mucize gibi etkili sözlerin sahibi Hz. Hatice'dir.]

3. Cihâna gelmemiş hūrî dahı olsa nazîr olmaz

Cemâli hūrşîd-i aşbah Hâdîce eblağ-ı i' cāz

[Yüzü kızıl güneş (gibi olan), mucize gibi etkili sözlerin sahibi Hz. Hatice'ye benzer bir huri cihana gelmemiştir.]

4. Aña her kim ki tâbi' zümre'-i ol şâlihîndendür

Kul olan aña kıdd iflah Hâdîce eblağ-ı i' cāz

[Ona tabi olanlar salih zümresindedir. mucize gibi etkili sözlerin sahibi Hz. Hatice'ye kul olanlar kurtulmuştur.]

5. Resūlîñ maḥremi ey Şevkî esrâr-ı vefādârı

Künüz-ı sırrına miftaḥ Ḥadîce eblağ-ı i' cāz

[Ey Şevkî! Mucize gibi etkili sözlerin sahibi Hatice, sırlar hazinesinin anahtarı; resulün vefalı mahremidir.]

165.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Veledi ḳalbe müşerref Hüseyin-i dil-nāz

Bu cihān içre mu' arref Hüseyin-i dil-nāz

[Doğumu kalbi şereflendiren, gönlü nazlı kişi Hz. Hüseyin(dir). Bu cihan içinde herkesçe bilinen gönlü nazlı kişi Hz. Hüseyin('dir).]

39^a

2. Vâkıf-ı maḥrem-i rāz remz-i 'ulūma āgāh

Her ḥuşūşıyla mükellef Hüseyin-i dil-nāz

[Gizlerin mahremiyetine vâkıf, ilimler remzini bilen, her özelliğiyle mükemmel gönlü nazlı kişi Hz. Hüseyin('dir).]

3. Dindi nāmāna imāmīn hümāmīn seyyid

Ḳuṭb u aḳṭāba müsellef Hüseyin-i dil-nāz

[Namlarına imamlar, himmeti bol kimseler ve seyit denilen veli ve kutupların öncüsü, gönlü nazlı kişi Hz. Hüseyin('dir).]

4. Seyyidîn cedd-i şehîdînle müsemmâlardur

Dürr-i güherle mü'ellif Hüseyin-i dil-nâz

[Seyitlerin şehit dedesi ismiyle bilinir. Mücevherlerin incisi olarak yazılan gönlü nazlı kişi Hz. Hüseyin('dir).]

5. Şevkiyâ ile ricâ 'afvuñ imâmâna hemîn

Veledi kalbe müşerref Hüseyin-i dil-nâz

[Ey Şevkî! İmamlardan hemen affını iste. Doğumu kalbi şereflendiren gönlü nazlı kişi Hz. Hüseyin('dir).]

166.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Cümleden muḳaddem Ḥadice e' azz

Bu dînde mu' azzam Ḥadice e' azz

[Bu dinde ulu olan Hazreti Hatice, herkesten öndedir.]

2. Maḥrem-i Resûli hem vefādârı

Mu' azzez mükerrem Ḥadice e' azz

[Hürmete layık ve seçkin olan Hazreti Hatice, hem Hz. Peygamber'in vefalı dostu hem de mahremidir.]

3. Cān fedā eyledi Resûlullāh'a

Özi luṭf u kerem Ḥadice e' azz

[Özü lütüf ve kerem (barındıran) Hazreti Hatice, Resulullah'a canını feda etti.]

4. Terk itdi hep varın uğrına dīnūñ

Seyyidetü'l-‘ālem Ḥadīce e‘azz

[Âlemin seyiti olan Hazreti Hatice, dīn yolunda tüm servetini terketmiş, harcamıştır.]

5. Şevkiyā ol ğayre kıyās olunmaz

Bu dīnde ol aḳdem Ḥadīce e‘azz

[Ey Şevkî! Bu dinde, o Hazreti Hatice en öndedir. O başkasıyla kıyaslanamaz.]

167.

[*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*]

1. Cihānda bir kesān Zeynü'l-‘abāya hīç kıyās olmaz

Gürūh-i ‘ārifān Zeynü'l-‘bāya hīç kıyās olmaz

[Dünyada hiçbir kimse Hz. Zeynelabidin ile kıyaslanamaz, ona denk değildir. Arifler topluluğu Hz. Zeynelabidin’e hiç benzemez.]

2. Ḳuṭb-ı ğavṣü’z-zamān abdāliyān evtād-ı evhadler

Veliyyü ḳudsiyān Zeynü'l-‘abāya hīç kıyās olmaz

[Zamanın gavsı, kutupları, abdalları, biricik evtadları, melekler ve veliler Hz. Zeynelabidin ile kıyaslanamaz.]

39^b

3. Olur mı āl-i Aḥmed āl-i merdāne kişi aḳrān

Beşer ins ü cān Zeynü'l-‘abāya hīç kıyās olmaz

[O yiğit kişi, Hz. Ahmed’in ailesine yakın olur mu? İnsanlar ve cinler Hz. Zeynelabidin ile kıyaslanamaz.]

4. Nola bir kişi kim ol vâriş-i peygamber-i zîşân
‘Aleyhiş’şân olan Zeynül-‘abāya hiç kıyās olmaz

[Bir kişi o şanlı Hz. Peygamber’in vârisi olsa ne olur? şanlı Hz. Zeynelabidin ile kıyaslanamaz.]

5. Ne şândur şevkiyâ bu şân u şân-ı faır-ı ‘âlemdür
Gürüh-ı ‘âl-i şân Zeynül-‘abāya hiç kıyās olmaz

[Ey şevkî! Bu şan âlemlerin övüncü olan Hz. Peygamber’in şanıdır. şanlı topluluk içinde Hz. Zeynelabidine kimse benzemez.]

168.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Merd-i meydân-ı velâyetdür Muıammed şâh-bâz
şîr-i garrâ-yı hidâyetdür Muıammed şâh-bâz

[Velilik meydanının merdi (ve) hidayet nurunun aslanı, doğan kuşu gibi gösterişli, yiğit olan Hz. Muhammed Bakır’dır.]

2. Kim aña fermâ-bîn oldı ‘âhîri buldı necât
Tâc-ı işsân-ı sa‘ âdetdür Muıammed şâh-bâz

[Onun hükümlerini kabul eden kişiler sonunda kurtuluş buldu. Doğan kuşu gibi gösterişli, yiğit olan Hz. Muhammed Bakır saadet işsanının tacıdır.]

3. Kenz-i hikmet anda cem‘ oldı bilâ şekk-i ‘ayân
ıâzinî esrâr-ı vahdetdür Muıammed şâh-bâz

[Hikmet hazinesi şüphesiz, apaçık onda toplanmıştır. Doğan kuşu gibi gösterişli, yiğit olan Hz. Muhammed Bakır vahdet sırlarının hazinedarıdır.]

4. Vāriş-i sırr-ı imāmdur kim olur tābi‘ aña

Kişver-i hân-ı hilâfetdür Muḥammed şāh-bāz

[Kim ona bağlanırsa imamlık sırrının mirasçısıdır. Doğan kuşu gibi gösterişli, yiğit olan Hz. Muhammed Bakır, halifelik ülkesinin padişahıdır.]

5. Burci eşrefden zühūrîdür o nūr-ı enverüñ

Kevkeb-i şems-i ‘ ināyetdür Muḥammed şāh-bāz

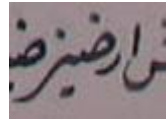
[O nurlar nurunun burcu eşreften ortaya çıkmıştır. Doğan kuşu gibi gösterişli, yiğit olan Hz. Muhammed Bakır, inayet güneşinin yıldızıdır.]

6. Vaḥdetüñ sırrına āgāh kâbeḳavseyn ‘ ārifî

Miḥrimān-ı gayb-i hikmetdür Muḥammed şāh-bāz

[Doğan kuşu gibi gösterişli, yiğit olan Hz. Muhammed Bakır, iki yay uzunluğu kadar (Allah’a yakınlaşılan Miraç)’ı bilen, vahdet sırrının uyanığı, gayb hikmetlerinin dostudur.]

7. Pertev-i mihr-i kerāmet bahş-i

ziyā

Nokta-i nūr-ı velāyetidür Muḥammed şāh-bāz

[Doğan kuşu gibi gösterişli, yiğit olan Hz. Muhammed Bakır, keramet güneşinin nuru, ... ışığı ve velayet nurunun noktasıdır.]

8. Ka‘be-i kūyuñ delîl oldı bu Şevḳî kuluña

Ğıble-gāhı bāb u ĥācetdūr Muĥammed řāh-bāz

[Ey kuş gibi ġoŗteriřli, yiğit olan Hz. Muhammed Bakır! Bu şevkî kuluna delildir ki: Kabe senin semtin, kıblegah senin hacet kapındır.]

40^a

169.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Ey şehinşah-ı ĥümām Ca' fer-i sulţān-ı Ĥicāz

Żāt-ı velāyet-i kirām Ca' fer-i sulţān-ı Ĥicāz

[Ey yüce kimselerin şahlar şahı olan Hicaz sultanı Hz. Cafer... Soyu temiz veli zat olan Hicaz sultanı Hz. Cafer...]

2. Ĥulķ-ı řāh-ı risālet dürr-i şir-i Ĥudā

şadr-ı dīvān-ı 'azām Ca' fer-i sulţān-ı Ĥicāz

[Peygamberler şahı (Hz. Muhammed)'in halkı, Allah'ın aslanı (Hz. Ali)'nin incisi, yüce divanın sahibi Hicaz sultanı Hz. Cafer'(dir).]

3. Ced-be-ced taĥt-nişin-i ĥan-ı emirān-ı cihān

Ĥaķ ĥaķikatde imām Ca' fer-i sulţān-ı Ĥicāz

[Atalarından beri tahta oturan cihan sultanlıklarının emiri, Allah'ın hakikatinde imam olan Hicaz sultanı Hz. Cafer'(dir).]

4. Dürr-i bār-ı lebinden dökülen feyz-i sünūĥ

Naẓm-ı Ĥur'ān-ı kelām Ca' fer-i sulţān-ı Ĥicāz

[İnci dudaklarından dökülen iĥe doğan feyizli sözler Kur'an ayetleri olan Hicaz sultanı Hz. Cafer'(dir).]

5. Şevki ol şāh-ı cihān cümleye her vech-ile kim

Ser çeker serv-i hırām Ca‘ fer-i sulţān-ı Hicāz

[(Ey) Şevki! Her yönüyle o cihan şahı salınanlar içerisinde başı çeken Hicaz sultanı Hz. Cafer’(dir).]

170.

[fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn]

1. Şehr-yār ‘ārif-i Hāḡ Kāzım-ı Mūsā bilürüz

Kişver-i bātın-ı Hāḡ Kāzım-ı Mūsā bilürüz

[Allah’ın arif padişahı (ve) Allah’ın bātın ülkesinin (padişahı olarak) Hz. Musa Kazım’ı biliriz.]

2. Bir kehīl esb-i Yemen necli necīb şafā

Ṭāhirü’l-‘ırḡ-ı Nebī Kāzım-ı Mūsā bilürüz

[(Hz. Kazım Musa) gözü sürmeli Yemen atı, soyu seçkin safa sahibi (kişidir.) Hz. Peygamber’in temiz ırkı (olarak) Hz. Musa Kazım’ı biliriz.]

3. Hāḡ ḡaḡīkatde sevi gönlü Cenāb-ı Hāḡḡ’a

Nāz u perver dili şaf Kāzım-ı Mūsā bilürüz

[Hak hakikatte gönlü Cenab-ı Allah’a sevdalı, naz makamında gönlü temiz (kişi olarak) Hz. Musa Kazım’ı biliriz.]

4. ‘Ālim ü a‘lem u esrār-ı ledünniyāta

Ezkiyā fevr-i faṭr Kāzım-ı Mūsā bilürüz

[İlahi sırların âlimi, zekiler zekisi (olarak) Hz. Musa Kazım’ı biliriz.]

5. Kudsîyân içre eyâ Şevkî edîb lüb-i lebîb
 Şehr-yâr ‘ârif-i Hâk Kâzım-ı Mûsâ bilürüz

[Ey Şevkî! Kutsiler içerisinde en akıllı, edip, Allah’ın ârif padişahı (olarak)
Hz. Musa Kazım’ı biliriz.]

171.

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün]

1. Resûlullâh’a mensûb-ı âl-i‘ Aliyyü’r-Rızâ’yuz biz
 ‘Aliyyü’l-Murtażâ ibni ‘Alî ‘Aliyyü’r-Rızâ’yuz biz

[Biz, Resululla’a bağlı (ve) Hz. Ali’nin evladı olan yüce Hz. Ali Rıza’yız.]

40^b

2. Betül-i gonce-i ra‘ nâ vü bûy-ı merd-i Hâk-dânâ
 İrişmiş sünbül-i zîbâ ‘Alî ‘alâ Rızâ’yuz biz

[Biz, Hz. Betül’ün iki renkli goncası, Hakk’ı bilen yiğidin güzel kokusu, güzel
kokulu sümbül olan yüce Ali Rıza’yız.]

3. Hasan hulk-ı Rızâ şâh-ı şehîd-i Kerbelâ-yı zât
 ‘Aliyyü ‘Âbid ü Bâkır ‘Alî ‘alâ Rızâ’yuz biz

[Biz, razı yaradılışlı Hz. Hasan, Kerbela şehidi (Hz. Hüseyin), Hz.
Zeynelâbidin, Hz. Muhammed Bâkır, yüce Hz. Ali Rıza’yız.]

4. Dağı Ca‘ fer’le Mûsâ’yı iki merd-i cihāngirden
 İrişmiş bir gül-i ra‘ nâ-yı ‘Alî ‘alâ Rızâ’yuz biz

[Hatta biz, Hz. Cafer Sâdık ve Hz. Musa Kazım, iki mert yiğitten gelen iki renkli gül olan yüce Hz. Ali Rıza'yız.]

5. Rızâ bâbındayuz ez-cân u dil ey Şevkî bîçâre
Rızâ-yı Hakk'a teslimi 'Alî 'alâ Rızâ'yuz biz

[Ey çaresiz Şevkî! Canıgönülden Allah'ın rızasının kapısındayız. Allah'ın rızasına ulaştıran yüce Ali Rıza'yız.]

172.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Nür-ı zât-ı Kibriyâdan'dur Takî'ye imtiyâz
Sırr-ı zât-ı Murtażâdan'dur Takî'ye imtiyâz

[Hz. Takî'ye ayrıcalık yüce Hz. Peygamber'in nurundandır. Hz. Takî'ye ayrıcalık Hz. Ali'nin sırrındandır.]

2. İstifâza ced-be-ced 'Adnân Halîlullâh'a dek
Ol Hasan hulk-ı rızâdan'dur Takî'ye imtiyâz

[Hz. İbrahim'e kadar Adnanoğulları kabilesinden olan atalarından feyizlenmiştir. Hz. Takî'ye ayrıcalık razı yaratılışlı Hz. Hasan'dandır.]

3. Fevz-i aşlâh-ı sa' âdet cümleden fark-ı farîk
Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'dandur Takî'ye imtiyâz

[Hz. Takî'ye ayrıcalık, çok saadetli kurtuluşu herkesten üstün olan, Kerbela şahı olan Hüseyindendir.]

4. Gevher-i aşlâb-ı erhâm eb ü cecdi nebî

Ca' fer ü Bākır Mūsādandur Taķī'ye imtiyāz

[Zürriyet ve akrabalık mücevheri, babası ve dedesi Hz. Peygamber'e dayanan, Hz. Takî'ye ayrıcalık Hz. Musa Kazım, Hz. Muhammed Bakır, Hz. Cafer Sadık'tandır.]

5. Şevķiyā nisbet ile Mūsā'ya dek ol pāk-i zāt

Kāzım-ı 'Ali Rızādan'dur Taķī'ye imtiyāz

[Ey Şevķî! O temiz zatın neslini Hz. Musa Kazım'a, Hz. Musa Kazım (ise) Hz. Ali Rıza'ya dayanması Hz. Takî için ayrıcalıktır.]

173.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Faħr-i 'ālem Muştafādan'dur Naķī'ye imtiyāz

Şāh-ı merdān-ı Ĥudā'dandur Naķī'ye imtiyāz

[Hz. Naki'ye ayrıcalık âlemin övüncü Hz. (Muhammed) Mustafa ve Allah'ın yiğidi (Hz. Ali)'dendir.]

2. Muķbil-i dergah şehīdīn sa'īdīn a'zamīn

[O] Ĥüseyn-i Kerbelādan'dur Naķī'ye imtiyāz

[Hz. Naki'ye ayrıcalık yüceler, saitleri şehitler dergâhının bahtlı kişisi, Kerbela'nın Hüseyini'ndendir.]

41^a

3. Ĥazret-i Zeynü'l-'abā Bākır Muħammed müctebā

Ca' fer-i Şādık Mūsādan'dur Naķī'ye imtiyāz¹⁸⁰

[Hz. Naki'ye ayrıcalık, Hz. Zeynelabidin, Hz. Muhammed Bakır, Hz. Cafer Sadık, Hz. Kazım Musa'dandır.]

4. Nūru Aħmed'le Taķī'den 'an müselsel muttaşıl

Ol imām 'Alī Rızā'dandur Naķī'ye imtiyāz

[Hz. Naki'nin nuru Hz. Ahmet (Peygamber)'le Hz. Takī'den silsileyle devam eder. Hz. Naki'ye ayrıcalık o imam Hz. Ali Rıza'dandır.]

5. Şevķiyā Hāşim benī 'Adnān muzāfāt-ı Resūl

Şāh-ı merdān-ı Ĥudādan'dur Naķīye imtiyāz

[Ey Şevkī! Hz. Naki'ye ayrıcalık, Haşimoğullarının Adnanoğulları kabilesinden bir dal olan Hz. (Muhammed) Peygamber (ve) Allah'ın yiğidi (Hz. Ali)'dendir.]

174.

[fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn]

1. Biz emīrān-ı cihān müntesib-i 'Askerī'yüz

Ceyş-i irfān-ı zamān müntesib-i 'Askerī'yüz

[Biz cihanın padişahı (ve) zamanın irfan ordularının komutanı olan Hz. Askerī'nin müntesibiyiz.]

2. Faħr-i 'ālem ile şihriyyetimüz gayre degül

Ba' s-ı ins ile vü cān müntesib-i 'Askerī'yüz

¹⁸⁰ Vezin bozuktur.

[Âlemlerin övücü olan Hz. Peygamber ile soy bağımız başkasından değildir. İnsanların ve cinlerin diriltildiği (o günde) Hz. Askerî'nin müntesibiyiz.]

3. *Ḥamsetün utfî bihā'*¹⁸¹ nisbetimüz Mehdî'dedür

Müteselsil ile şân müntesib-i ' Askerî'yüz

[Bende beş kişi var ki (onlarla kırıp geçiren veba ateşini söndürürüm) hitabına layık olan ehl-i âbaya nisbetimiz Hz. Mehdî'dedir.]

4. *Âl-i ahfād-ı Nebî ḥazret-i Zeynel Bakır*

'Irq- şâdıḳdan 'ayān müntesib-i ' Askerî'yüz

[Hz. Peygamber'in ailesinden, torunlarından Hz. Zeynelâbidin (ve) Hz. Muhammed Bakır'ın soyundan gelen Hz. Askerî'nin müntesibiyiz.]

5. *Kāzım u Takî ü Rızā Şevḳî Naḳiden şulben*

İrişen bir gül-i şân müntesib-i ' Askerî'yüz

[Zürriyeti, Hz. Musa Kazım, Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Nakî ve Hz. Ali Rıza'dan gelen bir şanlı gül olan Hz. Askerî'nin müntesibiyiz.]

175.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. *Ḥātemüz biz ḥātem-i ḥān-ı Muḥammed Mehdî'yüz*

Âḥer-i zāḥir velî ḥān-ı Muḥammed Mehdî'yüz

[Biz hatemiz, Hz. Muhammed Mehdî han'ın hatemiyiz. Son coşkun (gönüllü) velî Hz. Muhammed Mehdî hanız.]

¹⁸¹ Bknz: dipnot 140.

2. Hādī-i ümmet bizüz şems-i hidāyet maṭla‘ ız

Burc-i eşrefdan doğan ḥān-ı Muḥammed Mehdī’yüz

[Hidayet güneşinin doğuşu ve ümmeti hidayete erdiren biziz. Şeref burcundan doğan Hz. Muhammed Mehdî hanız.]

3. Ḥaddini fark itmeyen eşḥāza seyf-i kudretiz

Şāhibü’l-vaktü’z-zamān ḥān-ı Muḥammed Mehdī’yüz

[Haddini bilmeyen şahıslara kudret kılıcıyız. Zamanın sahibi Hz. Muhammed Mehdî hanız.]

41^b

4. Cānib-i Ḥaḳ’dan ḥaṭṭ-ı kudret-ile fermāniyüz

Vārid-i emr-i kerīm ḥān-ı Muḥammed Mehdī’yüz

[Allah tarafından kudret kalemiyle hakkında ferman verilmişleriz. Allah’ın kerim emrine maruz Hz. Muhammed Mehdî hanız.]

5. Biz risālet ḥātem-i düstûruna vârişlerüz

Biz de aḥkām-ı Ḥudā ḥān-ı Muḥammed Mehdī’yüz

[Biz resulluk düsturunun sonuna yani imamlığa vârisleriniz. Allah’ın hükümlerine uyan Hz. Muhammed Mehdî hanız.]

6. Ḥātemiyyet ḥātem-i ḥatm-i velāyet bizdedür

Hüküm ü fermān-ı kadīm ḥān-ı Muḥammed Mehdī’yüz

[Velayeti sona erdiren mührün sonuncusu bizdedir. Hüküm ve fermanı eski olan Hz. Muhammed Mehdî hanız.]

7. Hāk-i pāyüz bizler evlād-ı Resūl'e Şevkiyā

Bende-i āl-i ' Alī hān-ı Muḥammed Mehdī'yüz

[Ey Şevkî! Biz Hz. Peygamber'in evlatlarının ayağının tozuyuz. Hz. Ali'nin ailesinin kölesi, Muhammed Mehdî hanız.]

Der-Ḳafiyetü'ş-Şin

176.

[*müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün*]

1. Hāk server-i muḥtārınun nuṭṭu bize bürhān imiş

Kenz-i risālet kânınun rāhı bize erkān imiş

[Allah'ın elçisinin sözleri bize delil imiş. Resullük hazinesinin yolu bize erkanıymış.]

2. Böyle Hudā-yı Lem-yezel ḥalk itmemiş ḥalk-ı ' azīm

*Levlāke levlāk*¹⁸² sırrına mazḥar olan ol cān imiş

[Lemyezel olan Hüda, varlık âlemini yaratmamış. O can, *Levlāke levlāk* sırrına mazhar imiş.]

3. Bu sırra hîç bir enbiyā mazḥar olan yoḡdur ebed

Mir 'āt-i Hāk'dur enbiyālar zātına bürhān imiş

[Bu sırra ebediyen hiçbir evliyâ mazhar olmamıştır. (O) Hakk'ın aynası olan enbiyalara delil imiş.]

¹⁸² Bknz: dipnot 17.

4. Vaḥy-i Ḥudā'dur sözleri ve'n-Necm'i şāhiddür aña

Rūhu'l-kuds-i nuṭḡ-ı beyānı ḥazret-i Ḳur'ān imiş

[Hüda'nın vahyi, Necm suresi'nin ayetleri ona şahittir. Ruhu'l-kudsün (Hz. Cebrail) nutkunun beyanı Hazreti Kur'an imiş.]

5. Şevḳi keşir ol zāt-ı pāki aḳdesūñ şefā' ati

Yok bir anuñ gibi saḥī ehl-i mürüvvat-kān imiş

[Şevkî, o temiz zatın yüce şefaati çokça (ister), Onun gibi bir cömerti mürüvvat hazinesinin ehli yoktur.]

177.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Seyyidü'l-ebrār-ı ümmet ḥazreti Şiddīḳ imiş

Şādıḳu's-şiddīḳ-ı ḥazret ḥazreti Şiddīḳ imiş

[Ümmetin takva sahibi seyiti (ve) özü sözü doğru olanların en sadakatlisi Hazreti (Ebubekir) Sıddık imiş.]

42^a

2. Şıdk ile ol bî-tevaḳḳuf eyledi ikrār-ı dīn

Ol re'is-i dīn ü millet ḥazreti Şiddīḳ imiş

[Sadakatle, durup şüphe etmeden dini kabul etti. O, millet ve dinin önderi Hazreti (Ebubekir) Sıddık imiş.]

3. *Şānī-i işneyn ez-hümā fī l-gār*¹⁸³ anuñ ḥaḳḳındadır

Ol meded-gāh-ı risālet ḥazreti Şiddīḳ imiş

¹⁸³ Bknz: dipnot 47.

[*Mağarada ikinin ikisi iken* (ayeti) onun hakkındadır. O, Hz. Peygamber'in yardım yeri (Hz. Ebubekir) Sıddık imiş.]

4. Cennet ile müjdelendi dindi şânında 'atîk
Zümre-i ehl-i sa'âdet hâzreti Şıddîk imiş

[Cennet ile müjdelendiği için lakabına atik denildi. Mutluluğa erenler topluluğu, Aşere-i Mübeşşereye (mensup) Hazreti (Ebubekir) Sıddık imiş.]

5. Şevkiyâ eyle tevessül ol Cenâb-ı pâki sen
Şâdıkü's-şıddîk hâzreti hâzreti Şıddîk imiş

[Ey Şevkî! O temiz mübarek (kişiyi) aracı kıl. Özü sözü doğru olan sadık (kişi) Hazreti (Ebubekir) Sıddık imiş.]

178.

[*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*]

1. Şeyh-i 'âzam şân-ı ekber Bū Bekir Farûkmuş
Yâr-ı aşhâb içre server Bū Bekir Farûkmuş

[Ulu şeyh, şanı yüce (kişi) (ve) dost sahabeler içinde önder (olan) Hz. Ebubekir (ve) (Hz. Ömer) Faruk'muş.]

2. İki yâreyn [ü] vezîreyn iki yâr-ı muhterem
Muştafa nezdinde perver Bū Bekir Farûkmuş

[İki dost, iki vezir, Hz. Peygamber sevgilisi (ve) (Hz. Muhammed) Mustafa yanında yetişen Hz. Ebubekir (ve) (Hz. Ömer) Faruk'muş.]

3. Yâr-ı hâzret eşca' -i şimşîr-i darb-ı gâziyân

Eyleyen tahribü kayser Bū Bekir Farūkmuş

[Gazilerin cömertlik kılıcının darbesi (ile) hükümdarı kırıp döken Hz. Peygamber dostu Hz. Ebubekir (ve) (Hz. Ömer) Faruk'muş.]

4. Hādīm-i peygamberī maqbūl-i dergāh-ı Hudā

Nāşır-ı dīn-i münevver Bū Bekir Farūkmuş

[Hz. Peygamber'in hizmetçisi, Allah'ın dergâhında kabul gören, aydınlık dinin yardımcısı Hz. Ebubekir (ve) (Hz. Ömer) Faruk'muş.]

5. İlticā it Şevkī olsunlar saña anlar şefî‘

Nāzenīn-i Hāq erenler Bū Bekir Farūkmuş

[(Ey) Şevkî! (Onlara) sığın, sana onlar şefaathçi olsunlar. Allah'ın nazlı, ermiş (kulları) Hz. Ebubekir (ve) (Hz. Ömer) Faruk'muş.]

179.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Şahib-i nāmūs hayā ol hāzret-i ‘Oşmān’mış

Çün refîk-i Muştafā ol hāzret-i ‘Oşmān’mış

[O hayâ ve namus sahibi ve Hz. Mustafa'nın dostu Hz. Osman'mış.]

2. Māl ü cān itdi fedā fahr-i cihānuñ uğrına

Ma‘den-i cūd-ı şehā ol hāzret-i ‘Oşmān’mış

[Cihanın övücü uğruna mal ve canını feda etti. Cömertlik madeni o Hz. Osman'mış.]

3. İki dürreyn ü le'alini aña virdi Resûl

İki nûrına sezâ ol Һazret-i ‘Osmân’mış

[Hz. Resul ona iki incisini verdi. (Hz. Peygamber’in) iki nuruna layık olan o Hz. Osman’mış]

4. ‘İnd-i Һağda bî-mişâl dört yâr-ı aşhâb-ı Resûl

Biri erbâb-ı vefâ ol Һazret-i ‘Osmân’mış

[Allah’ın huzurunda Hz. Resul’ün emsalsiz sahabesi ve dostu olan dört (kişiden) biri o vefa sahibi Hz. Osman’mış.]

5. Şevkiyâ cennât-ı ‘âlîde Resûl’e hem-civâr

Hem refîk-i Muştafâ ol Һazret-i ‘Osmân’mış

[Ey Şevkî! Yüce cennette Hz. Resul’e yakın ve Hz. Mustafa’nın dostu olan Hz. Osman’mış.]

180.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Şîr-i Һağ merdânı lâ illâ ‘Aliyyü’ş-şânimîş

Müstehğaku’ş-şânu lâ illâ ‘Aliyyü’ş-şânimîş

[Allah’ın hak aslanı, yiğidi, şanı yüce Hz. Ali’ymiş. Şana layık olanı şanı yüce Hz. Ali’ymiş.]

2. Tercümân-ı *rahmete’n-lil’âlemîn*¹⁸⁴ şınv-ı Nebî

¹⁸⁴ Bknz: dipnot 44.

Faḥr-i ‘ālem sırrı lā illā ‘Aliyyü’ş-şānımış

[Âlemlere rahmet Hz. Peygamber’in tercümanı, Hz. Nebi’nin soyundan, alemlerin övüncünün sırrı şanı yüce Hz. Ali’ymiş.]

3. Vāriş-i peygamber-i ḥaḳḳan vaşiyy-i a‘ zāmı

Akreb-i sıhrı ve lā illā ‘Aliyyü’ş-şānımış

[Hz. Peygamber’in hak vârisi, yüce vasisi, çok yakın akrabası şanı yüce Hz. Ali’ymiş.]

4. Mu‘cizât-ı ekber-i nūr-ı Ḥudā bî-iştibāh

Seyyidü’l-‘Arab o lā illā ‘Aliyyü’ş-şānımış

[Şüphesiz Allah’ın yüce nurunun mucizeleri, Arap seyitlerinden olan şanı yüce Hz. Ali’ymiş.]

5. Şevḳiya vardur şeref ammā ki bu bir başka ḥāl

Müstehḥaḳü’ş-şānu lā illā ‘Aliyyü’ş-şānımış

[Ey Şevkî! Şeref vardır fakat şereften daha üstün bir şerefe sahip şanı yüce Hz. Ali’ymiş.]

181.

[mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün]

1. Risālet şânına beñzer Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā gelmiş

Şebîh-i zāt-ı peygamber Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā gelmiş

[Peygamberlik şânına benzeyen tabiatından Allah’ın razı olduğu Hz. Hasan’dır. Hz. Peygamber’in zatına benzeyen tabiatından Allah’ın razı olduğu Hz. Hasan’dır.]

2. Sa‘ âdet sırrasından re’sine varınca ol şāhuñ

Müşâbih bir güher-perver Hâsan hulk-ı Rızâ gelmiş

[O padişahın başına saadet sırrından bir haber ulaşınca, mücevhere benzer tabiatından Allah’ın razı olduğu kişi Hz. Hasan geldi.]

3. Şebâb-ı ehl-i cennetden iki ter-ğûb gül-i ra‘ nâ

Benî-i hâzret-i Hayder Hâsan hulk-ı Rızâ gelmiş

[Cennet ehlinin gençlerinden iki genç güzel, iki renkli gül olan Hz. Haydar’ın oğullarından, tabiatından Allah’ın razı olduğu Hz. Hasan gelmiştir.]

43^a

4. Aña lâlâ olup nâmûs-ı ekber iftîhâr itdi

Bu ‘ unvân-ile bir şehver Hâsan hulk-ı Rızâ gelmiş

[Hz. Cebrail, onu eğitmekle gurur duydu. Bu unvanla bilinen iri inci tanesi, tabiatından Allah’ın razı olduğu Hz. Hasan’dır.]

5. Bu Şevkî mücrim ü bîçāreye rahm itmemi yâ Hû

O ibn-i zât-ı Peygamber Hâsan hulk-ı Rızâ gelmiş

[Ey Allah’ım! Bu günâhkar ve çaresiz Şevkî’ye yardım etmez mi? O Hz. Peygamber’in evladı tabiatından Allah’ın razı olduğu Hz. Hasan’dır.]

182.

[mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün]

1. Bu dehre dürr-i bî-şehvâr Hüseyin-i Kerbelâ gelmiş

Şebîh-i Ahmed-i Muhtâr Hüseyin-i Kerbelâ gelmiş

[Bu dünyaya şahlara layık inci gibi inci olarak Kerbelâ'nın Hüseyin'i gelmiş.
Ahmed-i Muhtar'ın benzeri olarak Kerbelâ'nın Hüseyin'i gelmiş.]

2. Resûl-i kâ'inâta sırrasından pâyine miqdâr

Müşâbih ibni ol Kerrâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş

[Kâinatın Hz. Resulü'ne baştan ayağına kadar benzeyene, Hz. Kerrar'ın oğlu olarak Kerbelâ'nın Hüseyin'i gelmiş.]

3. Nazîr-i bî-mișâl ancak Cenâb u Hakk'a lâyık bir

Müşa' şa' gevher-i envâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş

[Eşi benzeri olmayan ancak Cenab-ı Hak'ka layık olan gösterişli bir nurlu mücevher olarak Kerbelâ'nın Hüseyin'i gelmiş.]

4. İki durreyn-i bî-hemtâ şübbân-i ehl-i cennetten

Qabul-i Vâcibü's-Settâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş

[Cennet ehli gençlerden eşi bulunmaz iki inci(den biri), Vacib ve Settar olan Allah'ın kabul ettiği Kerbelâ'nın Hüseyin'i gelmiş.]

5. Kamu peygamberân-ı evliyâ nezzâr-ı çeşminde

Mișâl-i hûb melek etvâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş

[Bütün peygamberler ve evliyâlarının nazarında, melek tavırlı güzele benzeyen Kerbelâ'nın Hüseyin'i gelmiş.]

6. Emîrü'l-mü'minîn nûrânî 'aynî Hak Hâbibullâh

Hilâfet tahtına hünkâr Hüseyn-i Kerbelâ gelmiş

[Müminlerin emiri, Allah'ın sevgilisinin göz nuru, halifelik tahtının padişahı olarak Kerbela'nın Hüseyin'i gelmiş.]

7. Te' aḳḳul eyle Şevkî ol şeh-i vâlâyı bir kerre

Şebîh-i Aḥmed-i Muḥtâr Ḥüseyn-i Kerbelâ gelmiş

[Ey Şevkî! O yüce şahı bir kere aklına getir. Hz. Ahmed-i Muhtar'in benzeri olarak Kerbela'nın Hüseyin'i gelmiş.]

183.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Şîr-i Yezdân-ı şecâ' at Ḥamzadur sālâr-ı ceşş

Ḍarb-ı pāzû-yı meḥâbet Ḥamzadur sālâr-ı ceşş

[Allah'ın kahraman aslanı, ordunun başkomutanı Hz. Hamza'dır. Heybetli, güçlü ordunun başkomutanı Hz. Hamza'dır.]

2. ' Āciz-i dermānda kaldı ḥarbine Nūşirevân

Lâ-' ilâc oldı nihāyet Ḥamzadur sālâr-ı ceşş

[Nuşirevan savaşında dermansız kaldı. Sonunda derman olmayan ordunun başkomutanı Hz. Hamza'dır.]

43^b

3. ' Amm-i Hamza medhe şāyeste didi Faḥr-i cihân

Şāḥibu'l-ḳuvvet şalābet Ḥamzadur sālâr-ı ceşş

[Cihanın övüncü olan Hz. Peygamber (Hz. Hamza için) övgüye layıktır dedi. Dirayet (ve) kuvvet sahibi ordunun başkomutanı Hz. Hamza'dır.]

4. Rüstem ü Sām ü Nerīmān çün kıyās olmaz aña

Merd-i meydān-ı metānet Ḥamzadur sālār-ı ceyš

[Rüstem, Sam ve Neriman ona benzemez. Metanet meydanının yiğidi ordunun başkomutanı Hz. Hamza'dır.]

5. Ol mürüvvet ma' deni kân-ı kerem rûz-ı cezâ

Şevkiye eyler şefâ' at Ḥamzadur sālār-ı ceyš

[O yiğitlik madeni, ihsan hazinesi, ordunun başkomutanı Hz. Hamza, ceza gününde Şevkî'ye şefaat eder.]

184.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. 'Amm-i pāk-i Muştafâ 'Abbās eşrāf-ı Kureyš

Şınv u şıhr-ı Murtaza 'Abbās eşrāf-ı Kureyš

(Hz. Muhammed) Mustafa'nın soyundan gelen ve onun temiz amcası olan Hz. Abbas, Kureyš'in önde gelenlerinden(dir).]

2. Müstecābü'd-du' ā'dur ol zāt-i pāk-i müctebā

Nefh-i iksîr-i du' ā 'Abbās eşrāf-ı Kureyš

[O seçkin ve temiz zat (Hz. Abbas) duasına cevap verilendir. Nefesi dua iksiri olan Hz. Abbas Kureyš'in ileri gelenlerinden(dir).]

3. Hāşimî Abd-i Menāf 'ırq-ı Ḥalîl-i Azerî

Nüh nebîye müntehā 'Abbās eşrāf-ı Kureyš

[Azerî (oğlu) Halil (Hz. İbrahim)'in ırkından Haşimoğullarının Abdimenaf kabilesinden soyu Nuh (aleyhisselam)'a dayanan Hz. Abbas, Kureyş'in ileri gelenlerindendir.]

4. Kişver-i Baṭḥa-i Mekke ced-be-ced bi'l-ittişāl

Ẓıll-i Yezdāna sezā ' Abbās eşrāf-ı Kureyş

[Nesiller boyunca aralıksız bir şekilde Mekke'ye hükümdar olan Kureyş'in ileri gelenlerinden Hz. Abbas Allah'ın gölgesine layıktır.]

5. Mültecā olsun saña ey Şevkî rûz-ı mahşerî

Şınv u şıhr-ı Muştafā ' Abbās eşrāf-ı Kureyş

[Ey (Hz. Muhammed) Mustafa'nın soyundan gelen (ve) Kureyş'in ileri gelenlerinden olan Hz. Abbas! Şevkî mahşer gününde sana sığınsın.]

185.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Fān içinde bir kesān Zehrā'ya emşāl olmamış

Bir degül ḥalk-ı cihān Zehrā'ya emşāl olmamış

[Fāni dünyada içinde hiçbir kişi Hz. Zehra'ya denk olmamıştır. Cihandaki tüm insanlar Hz. Zehra'ya denk, onunla bir değildir.]

2. Dürr-i Peygamber aña mānend olur mı şāh-vār

Dür degül ḥūrī ḥubān Zehrā'ya emşāl olmamış

[Şahlara layık olan inci, Hz. Peygamber'in incisine benzer olmaz. Huri ve güzeller (onun yanında) inci değildir. Hz. Zehra'ya denk yoktur.]

3. Çün aña emşāl olan ancağ ‘Alīyyü’l-Murtażā

Andan artıķ ğayrı cān Zehrā’ya emşāl olmamış

[Ona denk olan sadece Hz. Ali Murtaza olduğu için ondan başka kimse Hz. Zehra’ya denk eş olmamıştır.]

44^a

4. Kendi ‘ağd itdi anuñ ‘ağdin Cenāb-ı Kibriyā

Cümle ol ‘ağd-i cihān Zehrā’ya emşāl olmamış

[Yüce Allah onun nikahını kendisi akdetti. Bütün o sözler içinde Hz. Zehra’ninkine benzer yoktur.]

5. Halk-ı ‘ālem içre ol kim devr-i Ādemden beri

Şevķiyā ins ü cān Zehrā’ya emşāl olmamış

[Ey Şevķî! Hz. Adem zamanından beri yaratılanlar içinde kimse Hz. Zehra’ya denk değildir.]

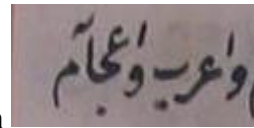
186.

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

1. Cihāna bir gelenlerden pes ol Zeynü’l-abā gelmiş

Hakikat hak erenlerden pes ol Zeynü’l-abā gelmiş

[Gerçek Allah dostlarından (olan), eşsiz (yaratılmışlardan olan) o Zeynelabidin dünyaya gelmiş.]

2. Cihānuñ kıretü’l-‘aynı hümām

Sırr-ı aşre erenlerden pes ol Zeynü’l-abā gelmiş

[...]

3. Fedā-yı terk-i terk cümle bu ümmet rāhine hergiz
Sırr-ı cānı virenlerden pes ol Zeynü'l-abā gelmiş

[Bu ümmet yoluna terki terk etme, tüm her şeyi feda etmeye şüphesiz can sırrını vermeyenlerden o Hz. Zeynelabidin gelmiş.]

4. Mine'l-bāb ilel-mihrāb tarīkat şehrine hergiz
Kim ol evvel girenlerden pes ol Zeynü'l-abā gelmiş

[Kapısından mihrabına kadar tarikat şehrine girmeyenlerden o Hz. Zeynelabidin gelmiş.]

5. Nazīrsiz dehre Şevkî çünkü ervāh-ı mukaddesden
Haķīkat haķ erenlerden pes ol Zeynü'l-abā gelmiş

[Ey Şevkî! Mukaddes ruhlar içinde emsalsiz olduğundan, hakiki Allah dostlarından dünyaya o Hz. Zeynelabidin gelmiş(tir).]

187.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Muḥammed Bāķır-ı ḥandur Muḥammed sırrına sırdāş
Muḥammed Bāķır-ı cāndur Muḥammed sırrına sırdāş

[Hz. Muhammed'in sırrına sırdāş olan padişah Hz. Muhammed Bakır'dır. Hz. Muhammed'in sırrına sırdāş olan kişi Hz. Muhammed Bakır'dır.]

2. Sülūk-i miḥrimān-ı sırr-ı vaḥdet zāver-i esrār
Muḥammed kān-ı 'irfāndur Muḥammed sırrına sırdāş

[Vahdet sırları yolunun dostu (ve) sırların süsü Hz. Muhammed'in sırrına sırdaş olan Hz. Muhammed Bakır irfan hazinesidir.]

3. Budur kıavs-i nüzûli eyleyen Mi' rāc-ı nūrānī

Muḥammed 'arş-ı seyrāndur Muḥammed sırrına sırdaş

[Nurlu Miraç hadisesindeki yayı indiren (Allah'a yakın olma idrakine eren) budur. Hz. Muhammed'in sırrına sırdaş olan Hz. Muhammed Bakır arşı gezendir.]

4. İdüp seyr-i ilallāh sırr-ı vahdet lā-mekānīde

Muḥammed vāşıl-ı cāndur Muḥammed sırrına sırdaş

[Mekânın olmadığı zamanda vahdet sırrına erip Allah'ı seyreden, Hz. Muhammed'in sırrına sırdaş olan Hz. Muhammed Bakır cana ulaşmıştır.]

44^b

5. İmānān-ı tarīk-i telkīniniñdür ḥāmil-i sırrı

Muḥammed Şevķī sultāndur Muḥammed sırrına sırdaş

[Sırrının sahibi, iman yolunun telkinindedir. Hz. Muhammed'in sırrına sırdaş olan Hz. Muhammed Bakır Şevķî'nin sultanıdır.]

188.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Eşher-i şānı mükerrerrem Ca' fer-i Şādık imiş

Zī-'azm-i 'āl-i mufahḥam Ca' fer-i Şādık imiş

[Şanı şöreti yüce olan Hz. Cafer-i Sadık imiş. Yüce ve soyu itibarlı olan Hz. Cafer-i Sadık imiş.]

2. 'İlm-i kāf ü 'ilm-i cifrūñ cām'idür cāmi'i

Her ‘ulūm remzine a‘lem Ca‘fer-i Şādık imiş

[Kaf ilmi ve cifr ilminin toplayanı, her ilmin remzine vâkif olan Hz. Cafer-i Sadık imiş.]

3. Maşdar-ı esrār-ı harfî menba‘ ı hikmet-şinās

Nokta-i nūn kāfe mahrem Ca‘fer-i Şādık imiş

[Harflerin sırlarının çıktığı yer, hikmeti bilme kaynağı ile nun ve kaf’ın noktasına mahrem olan Hz. Cafer-i Sadık imiş.]

4. Murtażāyī şānıdur dinse sezādur şānına

Mevhibe hāqdan mu‘allem Ca‘fer-i Şādık imiş

[Onun için Hz. Ali vâfindadır dense bu ona lâyıktır. İlim sahibi olması Hak’dan ona hediye olan Hz. Cafer-i Sadık imiş.]

5. Maḥşerüñ havlinde me‘mul-i şefā‘ atdür anuñ

Şevkiyā elṭāf u elzem Ca‘fer-i Şādık imiş

[Ey Şevkî! O, mahşerin dehşetinde şefaât umulan lütuf sahibi Hz. Cafer-i Sadık imiş.]

189.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. ‘İlm-i Mevlā’ya habîr ol Kāzım-ı Mūsā imiş

Nefs düyünuna naşîr ol Kāzım-ı Mūsā imiş

[Allah’ın ilminden haberdar olan o Hz. Kazım Musa imiş. İmdadına yetişen o Hz. Kazım Musa imiş]

2. *Mantıku't-tayr*'uñ Süleymân'ı durur ol zât-i pāk

Sāri'ü'l-‘aql ü keşir ol Kāzım-ı Mūsā imiş

[O temiz zat *Mantıku't-tayr*'ın Süleymanı'dır. Çok akıl veren o Hz. Kazım Musa imiş.]

3. Sırr-ı ekvân-ı haqâyık 'ilmine āgāh velī

'İlm-i bâtında başir ol Kāzım-ı Mūsā imiş

[Kâinatın yaratılma sırrının ilmine bakıf veli (kişi ve) bâtın ilminde görme kabileyi sahibi o Hz. Kazım Musa imiş.]

4. 'İlm-i hikmet maşdarıdur 'aql-ı küllüñ mazharı

Sırr-ı esrāra habir ol Kāzım-ı Mūsā imiş

[Hikmet ilminin kaynağı (ve) yaratılmış olan ilk nurun zuhur ettiği yerdir. Sırların sırrından haberdar olan o Hz. Kazım Musa imiş.]

5. Kişver-i iklim-i lāhūt u hüviyyet mahremi

45^a

Şevkî bî-meşel ü nazir ol Kāzım-ı Mūsā imiş

[(Ey) Şevkî! İlahi iklimler ülkesi ve mutlak hakikatin mahremi, emsalsiz ve benzersiz (kişi) o Hz. Kazım Musa imiş.]

190.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Ey 'Alī āl-i 'Ālī sırr-ı 'Alī han-ı Habeş

Āşināya müncelī sırr-ı 'Alī han-ı Habeş

[Ey Hz. Ali, Ali'nin ailesi, Habeş sultanı Hz. Ali'nin sırrı... âşinalara apaçık görünen Habeş sultanı Hz. Ali'nin sırrı...]

2. A'lem-i bî-harfşun esrâr-ı tevhîd 'ilmine

'Ârif ü Rabb ü celî sırr-ı 'Alî han-ı Habeş

[Tevhid ilminin sırlarına harf ile vâkıfsın. Allah'ın bilinen arifi Habeş sultanı Hz. Ali'nin sırrı...]

3. Nokta-i bâ şerhine âgâh veliyy ü kâmilîn

Min hâl-i kâl ehli sırr-ı 'Alî han-ı Habeş

[Kâmiller ve veliler, ve harfinin noktasının sırrını bilirler. Hâl ve söz ehlinden Habeş sultanı Hz. Ali'nin sırrı (nı bilirler).]

4. Evc-i şadreyn eyleyen mişbâh-ı tã'ât-ile ol

Nûr-ı iķân u velî sırr-ı 'Alî han-ı Habeş

[İbadet kandiliyle kalbinin köşesini aydınlatan sapasağlam nur ve veli Habeş sultanı Hz. Ali'nin sırrı... Habeş sultanı Hz. Ali'nin sırrıdır.]

5. Gülbin-i seyrâb-ile Şevkî bulan¹⁸⁵ feyzi-nümâ

Âşināya müncelî sırr-ı 'Alî han-ı Habeş

[Gülbahçesinin ırmağıyla feyizler bulan Şevkî Habeş sultanı Hz. Ali'nin sırrına aşınadır.]

¹⁸⁵ Bulan kelimesinden sonra “neşv” yazılıp üzeri çizilmiştir.

[*mef'ûlû fâ'ilâtün fâ'ilün*]

1. 'Älemde *urve vüşkâ*¹⁸⁶ Nakî imiş

Habl-i metin ü a' lâ Nakî imiş

[Älemde sağlam ip ve İslam'a sıkıca sarılan ve yüce olan Hz. Naki'ymiş.]

2. 'Abd-i hâşş-ı Hudâ maqbûl-i dergâh

Evlâd-ı şâh-ı Murtażâ Nakî imiş

[Allah'ın has kulu, Hak kapısında kabul edilen, Hz. (Ali) Murtaza'nın evladı Hz. Naki'ymiş.]

3. Gonce-i bâğ-i şükûf-ı Hüseyin

Verd-i reyhân-ı Mūsâ Nakî imiş

[Hz. Hüseyin'in çiçek bahçesinin goncası, Hz. Musa Kazım'ın reyhanın yaprağı Hz. Naki'ymiş.]

4. Mazhar-ı esrâr-ı yâ *ulû'l-el-bâb*¹⁸⁷

Ehl-i vera' u takvâ Nakî imiş

[Ey *akıl sahipleri* (ayetinin) sırrına mazhar olan günahlardan sakınan, takva ehlinde olan Hz. Naki'ymiş.]

5. Şevkî saña olur şâfi' -i maşşer

¹⁸⁶ Lâ ikrahe fi'd-dîn kad tebeyyene'r-ruşdu mine'l-gayyi) femen yekfur bi'ttâğûti ve yu'min bi'llâhi fekadistemsake bil' *urveti-l vüşkâ* lânfisâm lehâvallâhu semî'un 'alîm.: Artık kim Allah'a inanırsa kopmayan *sağlam bir kulpa* yapışmıştır. Bakara/256.

¹⁸⁷ Ulû'l elbâb: Akıl sahipleri, akıllılar (Bakara/179). elbab, lûb (akıl, iç, kalp, öz) kelimesinin çokluğudur. Kur'anda çok sayıda ayette (yaklaşık on altı ayette) akıllara hitap edilir, ibret almaları, yarar ve zararlarına olan şeyleri ayırt etmeleri zararlılardan uzak durmaları istenir. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s.652.

Ki ol saḥî vü vālā Naḳî imiş

[(Ey) Şevkî sana mahşet gününde şefaati olur. Çünkü o cömert ve yüce Hz. Naki'ymiş]

45^b

192.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. İmāmet ḥāme-i Ḥaḳ ' Askerî'nün nāmına naḳḳāş

Ḥilāfet sırr-ı muṭlaḳ ' Askerî'nün nāmına naḳḳāş

[İmamlık Allah'ın kalemi (ile ve) halifelik mutlak bir sır olarak Hz. Askerî'nin adına nakşedilmiştir.]

2. İmām u seyyidü'l-ıtlāḳ bu ' aşḳ-ı Ḥaḳḳ'a müstaḡraḳ

Urulan ḥükme gel baḳ ' Askerî'nün nāmına naḳḳāş

[Bu, Allah'ın aşkına gark olmuş seyit ve imam diye bilinen, Hz. Askerî'nin adına nakşedilen hükme gel bak.]

3. Uşûl ba' de'n-Naḳî irşen-be-irşā vālidindendür

İmāmiyyet muḥaḳḳaḳ ' Askerî'nün nāmına naḳḳāş

[İmamiyet muhakkak, usulen babası Hz. Ali'den miras olarak Hz. Askerî'nin adına nakşedilmiştir.]

4. İmāmet ger Ḳureysî'den ise bu Hāşimî'dendür

Görünen vech-i elyaḳ ' Askerî'nün nāmına naḳḳāş

[İmamlık makamı Kureyşlilerden çıkacaksa bu Haşimoğullarındandır. Bu yüzden imamlık ona layıktır Hz. Askerî'nin adına nakş edilmiştir.]

5. Emîrû'l-mü'minînden Şevkî imzâ-yı ilâhîden

Ḥilâfet sırr-ı muṭlaḳ 'Askerî'nüñ nāmına naḳḳâş

(Ey) Şevkî! Mutlak halifelik sırrı, İlâhi imza ile müminlerin emirinden Hz. Askerî'nin adına nakşedilmiştir.]

193.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Nāmına urdı Ḥudâ Mehdî Muḥammed ḥāme naḳş

Ḥakk idüp ḳudret ḳalem Mehdî Muḥammed ḥāme naḳş

[Allah, onun isminikader kalemiyle Hz. Mehdi Muhammed diye yazdı. Allah'ın iradesinin kalemi kader kalemiyle Mehdi Muhammed diye işledi.]

2. Ḥaṭṭ-ı imzâ-yı ilâhî kevne istiḳbâlini

Sırr-ile taḥrîr idüp Mehdî Muḥammed ḥāme naḳş

[Allah'ın imzasının yazısı, kader kalemiyle Hz. Mehdi Muhammed'in kâinata geleceğini sırlar ile yazmıştır.]

3. Şāḥibü's-seyf-i şerî' at ictihâdında imām

Cānib-i Ḥaḳdan berât Mehdî Muḥammed ḥāme naḳş

[Şeriat kılıcının sahibi, hükmen imam, Hz. Mehdi Muhammed Allah'tan kader kaleminden (imamlık için) beraat almıştır.]

4. Urulur ṭabl-i beşâret nāmına şāḥib-zamân

Yazılur fermân-ı Ḥaḳ Mehdî Muḥammed ḥāme naḳş

[O zamanın sahibi (olan imamın) namına müjde davulu çalınır (ve) Allah'ın fermanında, kader kalemiyle Hz. Mehdi Muhammed adı yazılır.]

5. Şāfi' -i rûz-ı cezā olsun saña yevmü'l-hisāb

Şevkiyā eyle ricā Mehdi Muhammed hāme naķş

[Ey Şevkî! kader kalemiyle Hz. Mehdi Muhammed diye işlenen imamdan rica et. Sana ahiret gününde, hesap zamanında şefaati olsun.]

46^a

Der-Ḳāfiyetü'z-Zād

194.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. *Küntü kenz*¹⁸⁸ esrârı mir'ât-i cemâlündür ğaraż

Halk-ı icâddan merâm cism-i kemâlündür ğaraż

[Yeryüzü, küntü kenz sırrı, cemalinin aynasıdır. Yeryüzü, tüm yaratılanların sebebi olan kemâl cismidir.]

2. Hâķ seni mi' rāca da' vet itdüğünñ mebdē'i

Vahdetün sırrı idi vaşl u vişâlünden ğaraż

[Allah'ın seni Miraç'a davet etmesinin başlangıcında, yeryüzü, Rabb'e kavuşmandaki vahdetin sırrı idi.]

3. Nokta-i sırrı beyāna kodıĝı 'āriflerün

Zümre-i 'uşşāķa tavşif-i maķālîndür ğaraż

¹⁸⁸ Bknz: dipnot 120.

[Ariflerin noktanın sırrını anlattığı yeryüzü âşıklar zümresinin anlattığı sözlerdir.]

4. Zıkr-i evşāfuñ kamu nazm-ı kerīmānı sever

Vaşf iden Tāhā vü Yasīn rūy-i ālūñdür ğaraż

[Seni anlatmayı tüm kerem sahipleri sever. Yeryüzü, senin yüzünü anlatan Taha ve Yasin'dir.]

5. Şevkiyā¹⁸⁹ bunca maḳālātı beyānuñ menşe'i

Münzel-i yüz dört kitāb vaşf-ı le' ālūñdür ğaraż

[Ey Şevkî! Bunca sözün kaynağı yeryüzüne inmiş dört kitapta senin dudağının anlatılmasıdır.]

195.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Hasbetenillāh muḥabbet ḥazret-i Şiddīka farz

Cān u dil meyl-i meveddet ḥazret-i Şiddīka farz

[Hazreti (Ebubekir) Sıddık'a Allah rızası için muhabbet beslemek (ve) canıgönülünden (onu) sevmeye arzu duymak farz(dır).]

2. Çün aña meyl-i muḥabbet mefḥar-ı mevcūdudur

Eylemek ḥürmet ri' āyet ḥazret-i Şiddīka farz

[Onunla muhabbet etmek Hz. Peygamber'e muhabbet beslemek anlamına geldiği için Hazreti (Ebubekir) Sıddık'ı sevmek Hz. Peygamber'i sevmektir.]

¹⁸⁹ Metince bu kelimeden önce “nice” yazılığ üstü çizilmiştir.

3. Çār erkān-ı hilāfetden imāmü'l-muḳtedā

Hüsn-i ḥāline ṣehādet ḥazret-i Şiddīka farz

[Halifeliğin dört direğinden kendisine uyulan imam (ilk imam), Hazreti (Ebubekir) Sıddık'ın güzel haline şahitlik etme farz(dır).]

4. Seyyidü'l-ümmetlign ikrār u imān eylemek

İ' tiḳād *elbet ve elbet* ḥazret-i Şiddīka farz

[Ümmetin seyiti olduğunu kabul edip inanmak, şüphesiz Hazreti (Ebubekir) Sıddık'a kalben inanmak farz(dır).]

5. Şevḳiyā ' ilme'l-yakīn ' ayne'l-yakīn ḥaḳḳa'l-yakīn

Cān u dil meyl-i meveddet ḥazret-i Şiddīka farz

[Ey Şevkî! Hazreti (Ebubekir) Sıddık'a bilerek, görerek ve tüm kalbinle iman etmek (ve) canıgönülden (onu) sevmeye arzu duymak farz(dır).]

196.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Dilde ikrār-ı muḥabbet eylemek şeyḥeyne farz

Fazlına çünkü ṣehādet eylemek şeyḥeyne farz

[Gönülde iki şeyhe (Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'e) muhabbetle inanma farz(dır). Çünkü onların faziletine ṣehadet eylemek farzdır.]

46^b

2. Çār-erkān-ı Resül olduğına bî-iştibāh

İ' tiḳād ile ri' āyet eylemek şeyḥeyne farz

[Şüphesiz Hz. Muhammed'in dört rüknü (halifesi) olduğuna itikat ederek özellikle şeyheyne (Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'e) riayet etmek farzdır.]

3. Ravza-gāhuña vardıgında öyle ta' zāmāne var

Hakķına elbette hürmet eylemek şeyheyne farz

[(Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'in) bahçesine gittiğinde hürmetle davran çünkü şeyheyne hakkında hürmet etmek farzdır]

4. Şādıķu'l-va' du'l-emīnūñ olduğıçün hemdemi

Cān u dil şıdķ u şadāķat eylemek şeyheyne farz

[Sözünde mutlaka duran Hz. Peygamber'in arkadaşı olduğı için şeyheyne (Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'e) canıgönülden inanmak ve bağlanmak farzdır.]

5. Küfrü müstelzim cenābun kim ki inkār Şevķiyā

Dilde ikrār-ı muhabbet eylemek şeyheyne farz

[Ey Şevķi! onlar hakkında inkār sözleri o hazretleri inkār etmek küfrü gerektirir, küfre girer. Gönülde, lisanımızda şeyheyne (Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'e) muhabbetle inanma farz(dır).]

197.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]¹⁹⁰

1. Hilāfetle imāmet çün nesebden Murtażā'ya hās

Karābetde velī akreb hasebden Murtażā'ya hās

[Hilafet ve imamet soy yoluyla Hz. Murtaza'ya hastır. Yakınlar yakını olma Hz. Murtaza'ya hastır.]

¹⁹⁰ Bu şiir 46ª numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

2. Resûliñ akrabına şart-durur icmā^c -ı kaç^c ıyla

Müselsel ibn ibni bi'z-zehebden Murtaẓā'ya hās

[Halifelik, herkesin ortak kanaatiyle, Hz. Peygamber'e soy bakımından yakın olanlara şarttır. Hz. Ali'ye has olan bu hak, o altın nesilde babadan oğula geçerek devam eder.]

3. Kureyşüñ haqq-ı şer^c i vü şarihidür haqikatde

Vücūben şābitü'l-emri edebden Murtaẓā'ya hās

[Halifelik gerçekte Kureyşlilerin apaçık, şeriate uygun hakkıdır. Bu iş zorunlu olarak, edep gereği Hz. Ali'ye hastır.]

4. Didi Ahmed 'Alī'ye karn-ı evvelde halifimsiñ

Hilāfet karn-ı evvelde 'Arab'dan Murtaẓā'ya hās

[Hz. Ahmed, Hz. Ali'ye hicretin birinci senesinde halifemsin dedi. Hicretin ilk yılında halifelik Hz. Murtaza'ya hastır.]

5. Vaşiyy ü vâriş-i cāh-ı risālet hātem-i sırrı

Şerīfiyyetle ehl-i müntehabdan Murtaẓā'ya hās

[Risalet makamının vasi ve vârisi olma, şerefli seçilmişler ehlinden Hz. Murtaza'ya hastır.]

46^b

198.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. 'Avn-i Hakk lutf-ı Hudā hazret-i 'Osmān'a feyzi

ıldı i' ā-yı ayā azret-i ' Omān'a feyzī

[Hz. Osman'a feyz, Allah'ın ihsanıdır. (Hüda), Hz. Osman'a feyz (ve) hâya ihsan etti.]

2. Māl ü cān itdi fedā azret-i ' Omān'a feyzī

Ne revā öyle revā azret-i ' Omān'a feyzī

[Mal ve canını feda etmek Hz. Osman'a feyz, Hz. Osman'a feyz Allah tarafından uygun görülmüştür.]

3. ıldı erāf-ı ümem Hā anı ihriyyetile

İki nūrını ' aā azret-i ' Omān'a feyzī

[Hak onu akrabalıkla ümmetin en şereflişi kıldı. Hz. Osman'a feyz, iki nurun bağışlanmasıdır.]

4. Şeref-i şobetine irdi Resūlullāh'uñ

Val-ı i' ā-yı tükā azret-i ' Omān'a feyzī

[Hz. Resulullah'ın sohbeti şerefine erişti. Hz. Osman'a feyz, takva nasibine ulaşmasıdır.]

5. Şeviyā ' avn-i ilahī irişüp fazlı ile

ıldı i' ā-yı ayā azret-i ' Omān'a feyzī

[Ey Şevkî! Allah'ın yardımını erişip fazileti ile Hz. Osman'a feyzi ihsan etti.]

199.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Ā-ı Farū'ş-şakaleyn şāh ' Alīyyü'l-Murtāz[ā]

Ġāzi-i Bedr u Ĥuneyn ſāh ‘Alīyyü’l-Murtāz[ā]

[İnsanların ve cinlerin peyhamberinin kardeſi Hz. Aliyyü’l-Murtaza’dır. Bedir ve Huneyn gazisi Hz. Aliyyü’l-Murtaza’dır.]

2. *Kerrema’lîlâhu* ¹⁹¹te‘âlâ ile *vecheh* mümtāz

Ķıldı Faĥru’l-ĥameyn ſāh ‘Alīyyü’l-Murtāz[ā]

[Hz. Peygamber’in *Kerrema’lîlâhu* sözüne (layık bulduĝu) kiſi Hz. Aliyyü’l-Murtaza’dır.]

47^a

3. Didi inġāk-ı sa‘âdetle aña ente aĥî

Āĥ-ı ceddü’l-Haseneyn ſāh ‘Alīyyü’l-Murtāz[ā]

[(Hz. Muhammed), ona saadetli bir sözle sen kardeşimsin dedi. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in babası Hz. Aliyyü’l-Murtaza’dır.]

4. Kā’ināt içre benām ſîr-i Ĥudā Ĥayder-i Ĥaĥ

İſtihār-ı ‘alameyn ſāh ‘Alīyyü’l-Murtāz[ā]

[Kâinat içinde Hüda’nın aslanı ve Hak Haydar namıyla bilinen zahir ve bâtın ilimlerinin ſöhretlisi Hz. Aliyyü’l-Murtaza’dır.]

5. Ŗevĥî ol nûr-ı Ĥudā-perver-i mergûb-ı Nebî

Sırr-ı esrār-ı ĥaseneyn ſāh ‘Alīyyü’l-Murtāz[ā]

[(Ey) Ŗevkî! O Hüda nuru, Hz. Nebî’nin koruyucusu ve seveni, iki Hasan’ın sırlarının sırrı olan Hz. Aliyyü’l-Murtaza’dır.]

¹⁹¹ Bknz: dipnot 24.

[*fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*]

1. Sıbt-ı maqbūlī Ḥasan şāha muḥabbet mefrūz

Nāz-ı mergūbu Ḥasan şāha muḥabbet mefrūz

[Makbul torun ve herkesin arzu edeceği makamda (olan) Hz. Hasan şaha muhabbet beslemek farzdır.]

2. İki nūreyn qabūleyn dü-çeşmān-ı Resūl

Biri ez-cümle Ḥasan şāha muḥabbet mefrūz

[Hz. Resul'ün iki gözünün makbul nurundan biri (olan) Hz. Hasan şaha muhabbet beslemek farzdır.]

3. Faṭıma verdi ' Alī sūnbül ü reyḥān-ı Nebī

O velī dūrri Ḥasan şāha muḥabbet mefrūz

[Hz. Fatıma'nın gülü, Hz. Ali'nin sümbülü (ve) Hz. Nebi'nin reyhanı (olan), o veliler incisi Hz. Hasan şaha muhabbet beslemek farzdır.]

4. Kıl naẓar naẓm-ı celī āyeti *Taṭhīrāya*¹⁹²

Cān u dil ḥānı Ḥasan şāha muḥabbet mefrūz

[Apaçık Tathir ayetine bak! Can ve gönül padişahı, Hz. Hasan şaha muhabbet beslemek farzdır.]

5. Şevḳiyā kıl aña sen meyl-i muḥabbet cāndan

¹⁹² Bknz: dipnot 85.

Nāz-ı mergūbu Ḥasan şāha muḥabbet mefrūz

[Ey Şevkî! Sen ona candan muhabbet besle! Herkesin arzu edeceği makamda (olan) Hz. Hasan şaha muhabbet beslemek farzdır.]

201.

[fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn]

1. Sıbt-ı ma' şūm u ḥafidāna muḥabbet mefrūz

Hüseyin şāh-ı şehidāna muḥabbet mefrūz

[Masum ve korunmuş torunlara muhabbet beslemek farzdır. Şehitler şahı Hz. Hüseyin'e muhabbet beslemek farzdır.]

2. Naẓm-ı Qur'ān u hadīs ile müberhen şābit

Zāt-ı ālā-yı imāmāna muḥabbet mefrūz

[Kuran ve hadis ile delile ispatlanmış, yüce zatlı imamlara muhabbet beslemek farzdır.]

3. Kim ki buğz ide ḥafidān-ı Resūl'e kāfir

Çünkü ol cennet-i şübbāna muḥabbet mefrūz

[Resul'ün korunmuş torunlarına buğz eden kāfir (olur) çünkü o cennet gençlerine muhabbet beslemek farzdır.]

47^b

4. Öyle bir kāfir o kim tevbesi olmaya kabul

Ol iki şems-i münirāna muḥabbet mefrūz

[O öyle tövbesi kabul olmayan bir kâfirdir. O iki nurlu güneşe (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e) muhabbet beslemek farzdır.]

5. Şevkiyâ sen dahı gel eyle muhabbet cāndan

Haseneyn şāh-ı şehīdāna muhabbet mefrūz

[Ey Şevkî! Sen dahi gel candan muhabbet besle. Şehitler şahı Hz. Hüseyin ve Hz. Hasan'a muhabbet beslemek farzdır.]

202.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Kāmu küffār-ı bed-nāman iderdi Hāmza'dan i' rāz

Olup bīzār dārbından iderdi Hāmza'dan i' rāz

[Bütün kötü namı kâfirler Hz. Hamza'dan kaçınırlardı. Yumruğundan tedirgin olup Hz. Hamza'dan kaçınırlardı.]

2. Nice Sam u Nerīmanlar temāşā itseler anı

Kılup harbinden istifā iderdi Hāmza'dan i' rāz

[Ne kadar çok Sam ve Neriman (gibi kahramanlar) onu seyretse de (onunla) savaşmaktan geri çekilip Hz. Hamza'dan kaçınırlardı.]

3. Şaşardı Rüstem ü Zāl-i zamānī Kahramanīler

Kaçankim görseler anı iderdi Hāmza'dan i' rāz

[Zamanın Zal, Rüstem ve Kahraman gibi yiğitleri şaşardı. Ne zaman onu görseler Hz. Hamza'dan kaçınırlardı.]

4. Perīşān eyledi Nūşirevānuñ tāk-ile tahtın

Hezārān var-iken ceyşī iderdi Hāmza'dan i' rāz

[Nuşirevan'ın tacını ve tahtını dağıttı. (Savaş meydanında) var olan binlerce asker Hz. Hamza'dan kaçınırlardı.]

5. Şecā' atde añā aķrān bu dehre gelmemiş Şevķī
Kamu pāzū-yı ķudretķān iderdi Hāmzadan i' rāz

[(Ey) Şevķī! Bu dünyada kahramanlıkta ona denk bir ķişı gelmemiştir. Bütün pazısı kuvvetliler Hz. Hamza'dan kaçınırlardı.]

203.

[fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn]

1. Ey gönül kıl hāl şānuñ hāzreti ' Abbās'a ' arz
Her serāser-i nihānuñ hāzreti ' Abbās'a ' arz

[Ey gönül! Herkesçe bilinen halini (ve) baştanbaşa tüm sırlarını Hazreti Abbas'a arz et.]

2. ' Amm-i pāk-i Muşţafā'dur ğayriye olmaz kıyās
Feth olur kıl kenz-i kānuñ hāzreti ' Abbās'a ' arz

[(Hz. Abbas), (Hz. Muhammed) Mustafa'nın temiz amcasıdır, başkasıyla kıyaslanamaz. Hazreti Abbas'a arz ettiğinde hazinelerinin kaynağı açılır.]

3. Şınv-ı şınvı Raĥmetenlil ' ālemīnden it recā
Her ĥuşūşāt-ı zamānuñ hāzreti ' Abbās'a ' arz

[Soyu ālemlerin rahmeti (Hz. Peygamberden olan Hz. Abbas'tan) iste, Zamanının her hususiyetini Hazreti Abbas'a arz et.]

4. Çünkü ol ķā'im maķām-ı vālidīye vaşf ile
Emr ü aĥvāl-i beyānuñ hāzreti ' Abbās'a ' arz

[O babalık makamı vasfının yerini tuttuğu için hâlini ve isteğini Hazreti Abbas'a arz et.]

48^a

5. Ğayre itme hâl-i şānuñdan şikāyet Şevkiyā

Eyle her sırr-ı nihānuñ hāzreti 'Abbās'a 'arz

[Ey Şevki! Herkesçe bilinen hâinden kimseye şikāyet etme. Her gizli sırrını Hazreti Abbas'a arz et.]

204.

[mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]

1. Mecnū' ı nisā hāzreti Zehrā'ya müfevvez

Elṭāf-ı Ḥudā himmeti Zehrā'ya müfevvez

[Bütün kadınlar ve Allah'ın lütuflarının himmeti Hz. Zehra'ya emanettir.]

2. Fermān-ı şefā'ātini Ḥaḳ eyledi i'tā

Bi'l-cümle ināş ümmeti Zehrā'ya müfevvez

[Allah ona şefa'at fermanını verdi. Bütün ümmetin kızları Hz. Zehra'ya emanettir.]

3. Her mü'minenüñ melce'-i me'vāsıdur el-ḥaḳ

Mücrimelerüñ hāleti Zehrā'ya müfevvez

[Muhakkak, her mümin kadının sığınağıdır. Günahkâr kadınların hâli Hz. Zehra'ya emanettir.]

4. Ḳabrine ḳodurdu tebyīn-i ḥāşıl-ı ma'nā

Pes anda fî ḥaṭṭ-ı ḳudreti Zehrā'ya müfevvez

[...]

5. Şevkî ne şeref devlet-i dâreyn sa'âdet

Bu fânî cihân 'izzeti Zehrâ'ya müfevvez

[(Ey) Şevkî! İki dünyanın saadetine kavuşmak nail olmak ne büyük şeref! Bu fânî dünyanın izzeti Hz. Zehra'ya emanettir.]

205.

[*mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*]

1. İtdi ezvâce şâyân Hadîce'yi Feyyâz

Muqaddem ehl-i imân Hadîce'yi Feyyâz

[Feyyaz olan Allah, Hatice'yi (Hz. Muhammed'e) zevceliğe layık ve iman ehline önder etti.]

2. Resûlullâh'a her hâl oldu mu'în ü isrâr

Ol sebep itdi zîşân Hadîce'yi Feyyâz

[Resulullah'a her koşulda sırdaş ve yardımcı olduğu için Feyyaz olan Allah Hatice'yi şanlı kıldı.]

3. Âgâha idi ol kim bildi Resûl-i Hâkdur

Maqbûle kıldı ol an Hadîce'yi Feyyâz

[Allah'ın resulünü bilmesiyle uyanık, sırlardan haberdar kimsedir. Feyyaz olan Allah Hatice'yi makbule (kişi) kıldı.]

4. Sebķ itdi hâķ-ı dehrî imânında ķaviyyen

'İzzete kıldı şâyân Hadîce'yi Feyyâz

[Dünyadaki insanlara, tam bir şekilde iman etmekte öncülük etti. Feyyaz olan Allah Hatice'yi izzete layık eyledi.]

5. Şevkî o pâk-i ' ismet-dâmeni kıldı çünkü

48^b

Muḳaddem ehl-i imân Ḥadice'yi Feyyâz

[Ey Şevkî! O temiz namuslu kadını, Hatice'yi Feyyaz olan Allah iman ehlinin öncüsü kıldı]

206.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. 'Avn-i Ḥaḳ lutf u 'atâ Zeynel 'abâ şâha füyûz

'İlm-i esrâr-ı Ḥudâ Zeynel 'abâ şâha füyûz

[Hüda'nın sırlar ilmi ve Allah'ın yardımı, ihsanı ve hediyesi Hz. Zeynelabidin'e lutfedilmiş(tir).]

2. Sırr-ı esrâr-ı ledün kâf- ḥurûfât ḥisâb

Rütbe-i fânî beḳâ Zeynel 'abâ şâha füyûz

[Ledün sırlarının sırrı, kaf harfinin hesabı, fânî ve sonsuz rütbe Hz. Zeynelabidine lutfedilmiş(tir).]

3. Faḳr-i tam 'âlim-i vârişle imâmet mecmû'ı

Ser-emîr-i şürefâ Zeynel 'abâ şâha füyûz

[Tam fakr, âlimden veraseten imameti toplama, şeriflerin baş emiri Hz. Zeynelabidin'e lutfedilmiş(tir).]

4. Bu füyûzât-ı kerem olmadı bir kimselere

Bu kerem başka 'atâ Zeynel 'abâ şâha füyûz

[Bu kerem feyizleri başka kimseye (nasip) olmadı. Hz. Zeynelabidin'e lutfedilmiş bu kerem başka (bir) ihsandır.]

5. Şevkiyâ vâsiṭa kıl zât-ı imāmânı hemîn

Virdi ḥallâḳ-ı fenâ Zeynel 'abâ şâha füyûz

[Ey Şevkî! Hemen imamların birini aracı kıl. Fena (mülkünün) yaratıcısı (olan Allah) Hz. Zeynelabidin'e feyizler vermiştir.]

207.

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

1. Hâce-i Hızr-ı ledün kıldı atâ Bâkır'a feyz

Nâtık-ı vârid-i Haḳ kıldı atâ Bâkır'a feyz

[Ledün Hızır'ının hocası Hz. Muhammed Bâkır'a feyiz bağışladı. Kalbe gelen mana ile natık olan Hz. Muhammed Bâkır'a feyiz bağışladı.]

2. Eyledi zîver-i esrâr ile zîb-i hikmet

Kerem-i faẓl-ı ilahî-i Hudâ Bâkır'a feyz

[Sırlar süsü ile hikmet süsünü (verip) İlâhi faziletler sahibi olan Allah, Hz. Muhammed Bâkır’a feyiz bağışladı.]

3. Hâmil-i sırr-ı imânât u tarîk ü telkîn

Hayy u Kayyûm u Kadîm kıldı sezâ Bâkır’a feyz

[Hayy, Kayyum ve Kadîm olan Allah, telkin, tarikat ve iman sırrının taşıyıcısı (olan) Hz. Muhammed Bâkır’a feyzi uygun gördü.]

4. Vaḥdetüñ sırrına âgâh kılan vâlididür

Her cihet gördi Ḥudâ katle revâ Bâkır’a feyz

[Onu vahdetin sırrına uyandıran babası (Zeynelâbidin)’dir. Allah her taraftan Hz. Muhammed Bakır’a katli reva gördü.]

5. Şevkî esrâr-ı Muḥammedle ‘Alî’den irişüp

Geldi şâh-ı min şehîdü’ş-şühedâ Bâkır’a feyz

[Ey Şevkî! Hz. Muhammed Bakır’a padişahlık feyzi, Hz. Muhammed’le Hz. Ali’nin sırlarından erişip şehitler şehidinden geldi.]

49^a

208.

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

1. İrdi esrâr-ı imâmet Ca’ fer-i mümtâza feyz

Nuşret-i ‘avn-i haķīkat Ca‘fer-i mümtāza feyz

[İmamlık sırları, seçkin Hz. Cafer’e ihsan edildi. Hakikatin yardımı, seçkin Hz. Cafer’e ihsan edildi.]

2. Mażhar-ı esmā-i cāmi‘ *küntü kenze*¹⁹³ maḥrem-est

‘Ālem-i ervāḥa vuşlat Ca‘fer-i mümtāza feyz

[Tüm isimlerin inceliklerine (ve) âlemlerin yaratılışındaki sırra mahremdir. Ruhlar âlemine kavuşma seçkin Hz. Cafer’e ihsan(dır).]

3. Vāriş-i sırrı nübüvvet ‘ārifiyet muttaşıl

*Ḳabe ḳavseyne*¹⁹⁴ dalālet Ca‘fer-i mümtāza feyz

[Peygamberlik sırrının mirasçısı olma (ve) Hz. Peygamber’in miraçta Allah’ a yakınlığını daima bilme seçkin Hz. Cafer’e ihsan(dır).]

4. Hem fenā sırr-ı beķā taḥşil-i istiğrāk-ı tām

Her rumūza vāḳfiyyet Ca‘fer-i mümtāza feyz

[Hem fena hem de beka âlemine tam bir şekilde gark olma (ve bu iki âlemi) bilme, remze vâkıf olma seçkin Hz. Cafer’e ihsan(dır).]

5. Rūz u şeb durma temenni eyle rūḥānī müdām

Şevķi Ḥaķ virdi saḥāvet Ca‘fer-i mümtāza feyz

[(Ey) Şevķi! Gece gündüz durma daima (şefaāt) iste! Allah’ın verdiği cömertlik, seçkin Hz. Cafer’e ihsan(dır).]

¹⁹³ Bknz: dipnot 120.

¹⁹⁴ Bknz: dipnot 26.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey şafıyyât Mūsā ibni ' Aliyyü'l-Murtażā

Tāc-ı sādātı Mūsā ibni ' Aliyyü'l-Murtażā

[Ey nesli temiz olan Hz. Aliyyü'l-Murtaza'nın evladı Hz. Musa Kazım... Ey seyyitlik tacının sahibi Hz. Aliyyü'l-Murtaza'nın evladı Hz. Musa Kazım...]

2. Nūr-ı Hāk sırrı dürr-i Ca' fer-i ferzend Hüseyn

Ğayb-i mir'āti Mūsā ibni ' Aliyyü'l-Murtażā

[Hak nurunun sırrı, Hz. Hüseyin'in oğlu Hz. Cafer'in incisi, gayb aynası Hz. Aliyyü'l-Murtaza'nın evladı Hz. Musa Kazım...]

3. Ma' den-i kenz-i kerem ibni kerīm ibni kerīm

H'ah-ı hayrātı Mūsā ibni ' Aliyyü'l-Murtażā

[Cömertlik hazinesinin madenni, cömert oğlu cömert, hayır sahibi Hz. Aliyyü'l-Murtaza'nın evladı Hz. Musa Kazım'(dır)]

4. Ne kadar vaşf-ı beyān olsa da tekmil olmaz

Ol maķālātı Mūsā ibni ' Aliyyü'l-Murtażā

[Sıfatlarını ne kadar anlatsam da tam anlatmış olamam. O sözler Hz. Aliyyü'l-Murtaza'nın evladı Hz. Musa Kazım'(adır).]

5. Şevķiyā eyle tevessül saña şāfi' ola ol

Tāc-ı sādātı Mūsā ibni ' Aliyyü'l-Murtażā

[Ey Şevkî! Seyyitlik tacının sahibi Hz. Aliyyü'l-Murtaza'nın evladı Hz. Musa Kazım'ı şefaât için aracı kıl.]

210.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Bu cihān cān-ı Rızā cevheridür şāhib-i havż

Zī-keremkān-ı Rızā cevheridür şāhib-i havż

[Bu cihanın canı Hz. Rıza Kevser sahibidir. Cömertlik hazinesi Hz. Rıza’nın cevheri Kevser sahibidir.]

49^b

2. Toğdı eflāk-i sa‘ ādetden o şems-i enver

Bedr-i tābān-ı Rızā cevheridür şāhib-i havż

[O nurlu güneş, saadet feleklerinden doğdu. Dolunay gibi parlak Hz. Rıza’nın cevheri Kevser sahibidir.]

3. ‘Ārif -i Rabb-i kerīm vāriş-i Peyğamber-i haq

Şeh-i zīşān-ı Rızā cevheridür şāhib-i havż

[Cömert Rabb’in arifi, hak peygamberin vârisi, şanlı padişah Hz. Rıza’nın cevheri Kevser sahibidir.]

4. Geldi hem ism-i müsemmasına taṭbīkî haqqan

Ki razı ḥān-ı Rızā cevheridür şāhib-i havż

[Doğrusu ismine yakışan şekilde rızayla muamelede bulunmaya geldi. Razi padişah Hz. Rıza’nın cevheri Kevser sahibidir.]

5. Şevkiyā eyle ricā afvıñı ol sādātdan

O kerem-kān-ı Rızā cevheridür şāhib-i havż

[Ey Şevkî! O cömertlik hazinesi Hz. Rıza'nın cevheri kevser sahibidir. O yüce zattan affedilmeni dile.]

211.

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

1. Hüseyin-i Kerbelâ sırrı Takî'dür ibni şâhib-ı havz¹⁹⁵

Dü-çeşm-i pertev-i nûrî Takî'dür ibni şâhib havz

[Kerbela'nın Hüseyininin sırrı (ve) iki gözünün nuru, havuz sahibi (Hz. Ali Nakî)'nin oğlu Hz. Takî'dir.]

2. Emîrû'l-mü'minîn bâğ-ı Betül-i gonce-i verdi

Nihâl-i serv-i hûb-ı ıtrî Takî'dür ibni şâhib havz

[Müminlerin emiri olan Hz. Muhammed'in bağının Betül'ü, Hz. Fatma'nın gül goncası, güzel kokulu servi fidanı, havuz sahibi (Hz. Ali Nakî)'nin oğlu Hz. Takî'dir.]

3. Bilürler 'ârîfî dānāyî hikmetler ne miqdārdur

Anuñ 'arş-ı berîn kadri Takî'dür ibni şâhib havz

[Arif ve âlimlerin hikmetlerinin ne kadar olduğunu bilirler. Onun göğün en yüce noktasına ulaşan kudreti havuz sahibi (Hz. Ali Nakî)'nin oğlu Hz. Takî'dir.]

4. Emîrû'l-mü'minîn 'Alî Rızā'nuñ kırretü'l-aynî

Hilâfet tahtınuñ şadrı Takî'dür ibni şâhib havz

¹⁹⁵ Hz. Takî'nin babası Hz. Ali Rıza'ya sahib-havz denmesinin sebebi şu rivayete dayanmaktadır. Hz. Ali Rıza Abbasi halifesi Mervan'ın davetiyle Merv'e gitmek üzere Recâ b. Ebu'd-Dahhâk ile yola koyulmuş. Mekke, Kufe, Nibac, Basra, Erbuk, Horasan, Nişabur ve Serahs'a uğramışlardır. Nişabur'da suyu az akan ve bugüb Aynü'l-Kehlân denilen bir pınara uğradıklarında pınarın suyu çöpalmıştır. Şiiler bu pınarı hala mukaddes sayarlar. Ahmet Saim Kılavuz, "Ali er-Rıza", **DİA**, C. 2, İstanbul: 1989, s.436.

[Müminlerin emiri Hz. Ali Rıza'nın göz bebeği ve halifelik tahtının başına, oturanı havuz sahibi (Hz. Ali Nakî)'nin oğlu Hz. Takî'dir.]

5. Anı fark eyler Şevkî cihân ins ü melek cenneti

Dinmezler kime lâ-edrî Takî'dür ibni şâhib havz

[Ey Şevkî! Onu melek, cin ve insanlar fark eder. Herkesin “bilmiyorum” dediği kişi havuz sahibi (Hz. Ali Nakî)'nin oğlu Hz. Takî'dir.]

212.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Vaşf-ı beyânı ğarîb Nakî-i ' amîk ü ' ariz

Şerh-ı beyânı ğarîb Nakî-i ' amîk ü ' ariz

[Her yönden derin olan Hz. Naki'nin anlattıklarının vasfı ve şerhi gariptir.]

2. Ya ne ola ol imām nesl-i Kureyş'den iken

Terk-i cihānı ğarîb Nakî-i ' amîk ü ' ariz

[Her yönden derin olan Hz. Naki, o Kureyş neslinden gelen imamın başka ne yapması beklenir ki?]

50^a

3. Şadr-ı nişîne sezā-vār-iken ol behā

Nefy ü ' iyānı ğarîb Nakî-i ' amîk ü ' ariz

[Her yönden derin olan Hz. Naki'nin o zarafet ve sadaret makamına oturmaya layıkken reddedilmesi gariptir.]

4. Cāh-ı fenā şehr-i ten külli fenāya virip

' Ahd ü emānı ğarîb Nakî-i ' amîk ü ' ariz

[Her yönden derin olan Hz. Naki'nin fena makamında beden şehrini toptan yok edip sözünde durması gariptir.]

5. Şevkî o şāh-ı cihān hātem-i sırr-ı velî

Şerh-i beyānı ġarîb Nakî-i ' amîk ü ' ariz

[(Ey) Şevkî! O cihan pâdişahı velilik sırrının sonuncusu olan her yönden derin olan Hz. Naki'nin anlattıklarının şerhi gariptir.]

213.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Olamaz cān u cihān ' Askerî hāḳāna ' ivaż

İns ü cin kevn ü mekân ' Askerî hāḳāna ' ivaż

[Can, cihan, insanlar, cinler, bütün kâinat Hz. Askerî hakana denk olamaz.]

2. Ne ricāl ḳuṭb u cihān-ı ġavṣ ol evtād ü abdāl

Ne şehensāh-ı zamān ' Askerî hāḳāna ' ivaż

[Ne zamanın padişahı ne de kutup, gavs, evtad ve abdallar Hz. Askerî hakana denktir.]

3. Kim ola aña ' ayār ibni Resūlullāh'dur

Ola mı zāhir ' āyān ' Askerî hāḳāna ' ivaż

[Hz. Peygamber'in oğullarından olduğu için onun değerini kimse ölçemez. Eşrafın Hz. Askerî hakana denk olduğu görülür mü?]

4. ' Aḳlıñı başıña dir olmaz mı hiç ġayre ḳıyās

Beşer-i ins ü cān ' Askerî hāḳāna ' ivaż

[Aklını başına topla. İnsanlardan ve cinlerden hiç kimse Hz. Askerî ile kıyaslanamaz.]

5. Şevkiyâ Hakk-ı hakikatde mu'âdil mi olur

İns ü cin kevn ü mekân ' Askerî hâkâna ' ivaż

[Ey Şevkî! Allah'ın hakikatinde, insanlar ve cinler içinde yaratılmışlar ve mekânlar arasında Hz. Askerî hakana denk olamazlar.]

214.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Dehr-i fânîye gelür şâhib-zamân Mehdî müfîd

Ẕahr ider a' dâ-yı dîni bî-gümân Mehdî müfîd

[Zamanın sahibi fayda sahibi Hz. Mehdî, fânî dünyaya gelir, şüphesiz din düşmanlarını kahreder.]

2. Nezd-i ' âlîsinde varır rûh-ı Muhammedle ' Alî

Nuşret eylerler añâ hakku'l- ' ayân Mehdî müfîd

[Fayda sahibi Hz. Mehdî'ye Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin ruhu yüce makamına ulaşır, açıkça yardım ederler.]

3. Seyf-i Ẕatı' bildirür haddin Ẕamu fâcirlere

Çağrışup dirler ' umûmı el-amân Mehdî müfîd

[Keskin kılıcıyla bütün kötülere haddini bildirir. Onların tümü de “ey fayda sahibi Hz. Mehdî yardım et” derler.]

4. Bir taraftan Yemliḡalar cismen eylerler zuhūr

‘Avn-i Haḡla ḡün olur sālīm cihān Mehdī müfīd

[Yemlihalar vücut bulup ortaya çıkar ve Allah’ın yardımını ile fayda sahibi Hz. Mehdī cihanda salim olur.]

5. Haḡreti ‘İsā nüzül eyler semādan emr-ile

Gör ne eylerler ma‘iyetde hemān Mehdī müfīd

[Hz. İsa, Allah’ın emriyle gökten indiğinde, fayda sahibi Hz. Mehdī ile birlikte bak ne yaparlar.]

6. Ḳatlı derler ol la‘in deccāl dīn düşmanını

Güş iden derler şadasın ins ü cān Mehdī müfīd

[O lanetli din düşmanı deccali katlederler. Fayda sahibi Hz. Mehdī’yi dinleyen insanlar ve melekler sözlerini söylerler.]

7. Şevḡiyā ol ḡahramān şāhib-zamān şīr-i cihān

Ḳahr ider a‘dā ü dīni bī-gümān Mehdī müfīd

[Ey Şevkī O kahraman, zamanın sahibi (ve) cihanın aslanıdır. Fayda sahibi Hz. Mehdī, şüphesiz din düşmanlarını kahreder.]

Der-Ḳafiyetü’l-Fe

215.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Ey vücūdı ‘āleme raḡmet şerīf ibn-i şerīf

Varlığı lāzım ḡaḡīḡat şerīf ibn-i şerīf

[Ey yaradılışı âleme rahmet olan şerif oğlu şerif... Varlığı hakikate lazım olan şerif oğlu şerif...]

2. Ey vücûdî hilkat-i eşyâya bâ' is pādîşāh
Kenz-i kân-ı merhamet şefkat şerîf ibn-i şerîf

[Ey yaradılışı eşyaların yaratılışına sebep olan, merhamet hazinesi olan şerif oğlu şerif...]

3. Ey vücûdî kâmilüñdür şadr u bedr ü kâ'ināt
Varlığıñladur cihân elbet şerîf ibn-i şerîf

[(Ey şerif oğlu şerif... Kâinatın ortaya çıkışı ve doğuşu senin yaradılışının kemalatıdır. Cihan senin varlığınla (oluşturmuştur).]

4. Ey rumûz-ı küntü kenzi ma' den-i mâhiyyeti
Ey haqîkat şems-i tal' at şerîf ibn-i şerîf

[Ey küntü kenz rumuzunun hazinesinin kıymeti, hakikat güneşinin ışığı olan şerif oğlu şerif...]

5. Dest-gîr-i mu'minînsün şâfi' -i rûz-ı cezā
Eyle Şevkiye şefā' at şerîf ibn-i şerîf

[Ey şerif oğlu şerif...Müminlerin elinden tutanısın, ahiret gününde şefaatçisin, Şevkî'ye şefaat et.]

216.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Hakkā her vech-ile Şiddîk-ı şafādur ' ārif

Dağı çok sırlara Şiddik-ı şafâdur ‘ ârif

[Gönlü temiz (Hz. Ebubekir) Sıddık, Hakk’ı tüm yönleriyle, tam bir şekilde bilen ve çok sırlara vâkıf olan(dır).]

2. Aña ta‘ zim-ile Ahmed didi şiddik u ‘ atik

Bâtin u zâhire Şiddik-ı şafâdur ‘ ârif

[Hz. Ahmed (Muhammed) (onu) yüceltmek için ona özü sözü doğru olan “sıddık” ve (cehennem ateşinden) azat edilmiş “atik” dedi. Gönlü temiz Hz. (Ebubekir) Sıddık gizliyi ve açıkta olanı bilen(dir).]

51^a

3. İtdi telkîn-i tarîk hufyet kolın aña Resûl

Rûh-ı kudsilere Şiddik-ı şafâdur ‘ ârif

[Peygamber ona gizli zikir yolunu telkin etti. Gönlü temiz (Hz. Ebubekir) Sıddık (Allah’ın insana üflediği) kutsal ruhu bilen(dir).]

4. Çünkü ol yâr-ı Resûl ma‘ rifet erbâbı velî

Dağı çok şeylere Şiddik-ı şafâdur ‘ ârif

[O, gönlü temiz (Hz. Ebubekir) Sıddık, Peygamberin dostu (ve) marifet sahibi bir kişi olduğu için çok şeylere vâkıf(tır).]

5. Seni eltâf u şefâ‘ atle bekâm eyler ol

Şevkî mücrimlere Şiddik-ı şafâdur ‘ ârif

[(Ey) Şevkî! O, gönlü temiz (Hz. Ebubekir) Sıddık, seni lütuf ve şefaatiyle mutlu eder (ve) günahkârlara ariftir.]

217.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Şāri' u 'āmīle dergāh-ı 'Ömer kân-ı meṭāf

'Ārif ü kāmīle dergāh-ı 'Ömer kân-ı meṭāf

[Yönetici ve halka, arif ve kâmil (kişilere) Hz. Ömer'in dergâhı tavaf edilecek mübarek bir yerdir.]

2. Ehl-i şüç'ân-ı kerem şer'-i şerī'atde hümām

Şehriyār 'ādile dergāh-ı 'Ömer kân-ı meṭāf

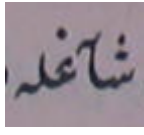
[Cömert yiğitlerin ehli, hak ve şeriatı (uygulamada) gayretli kişi, adil hükümdara Hz. Ömer'in dergâhı tavaf edilecek kutsallıkta bir kaynaktır.]

3. Giceler tā be şabāḥ sūziş-i ḥasretle çeken

'Āşık-ı mā'ile dergāh-ı 'Ömer kân-ı meṭāf

[Gecelerden sabaha kadar hasretle inleyen aşığa Hz. Ömer'in dergâhı tavaf edilecek kutsallıkta bir kaynaktır]

4. Şabitü'l-ḳavl ü şiddīḳ şādık-ı şiddīḳ ü emīn

Bende-i dergāh-ı 'Ömer kân-ı meṭāf

[...]

5. Ḳıl tevessül o ḥaremḡāhı derūnı Şevḳī

Mücrim-i sâ'ile dergāh-ı 'Ömer kân-ı meṭāf

[Ey Şevkî! O herkesin giremediği mahrem yeri aracı kıl, (çünkü) günahkâr dilenciye Hz. Ömer'in dergâhı tavaf edilecek kutsallıkta bir kaynaktır.]

218.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Ey şehîd-i şâh-ı mazlûm hâzreti 'Oşmân-ı 'âf
Cümleye ahvâl-i ma' lûm hâzreti 'Oşmân-ı 'âf

[Ey şehitlerin mazlum şahı Hz. Osman... Hâli herkese malum olan Hz. Osman...]

2. Kıydı bir zâlim aña olsun yeri nâr haşre dek
Çarh iden mel' ûn u meş'ûm hâzreti 'Oşmân-ı 'âf

[Hz. Osman'ı öldüren, o uğursuz, lanetli, zalimin kıyamete dek yeri cehennem olsun!]

3. Nân u âbı vermeyen mel' ûnlar olsun ehl-i nâr
Eylediler gadr-i mektûm hâzreti 'Oşmân-ı 'âf

[Ekmek ve su vermeyen melunlar cehennem ehli olsun. Hz. Osman'ı faili meçhul eylediler.]

51^b

4. Kaldı maḥşûr kırk şeb eyyâm u firâkıyla hâzîn
Didi ya Rab hâl-i ma' lûm hâzreti 'Oşmân 'âf

[Kırk gün kırk gece ayrılığının hüznüyle kalan Hz. Osman: “Ya Rabbi, hâlim malum” dedi.]

5. Kıl şefâ'at Şevkîye mahşerde Yezdân 'aşkına

Ey keşîrû'l-luţf u ma' lûm hâzreti 'Osmân 'âf

[Ey lütfu ve keremi bol olan Hz. Osman! Şevkî'ye mahşerde Allah aşkına şefaatt et!]

219.

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

1. Ey velâyet eri mergûb u teri ibni Menâf

Nûr-ı Hâk perveri esrâr-ı deri ibni Menâf

[Ey velayet eri, genç sevgili Abdinemaf oğullarının(dan Hz. Ali), hak nurunun koruyucusu, sırlar kapısı Abdinemaf oğulların(dan) Hz. Ali...]

2. Vâriş-i câh risâlet hatemiyle mevşûf

Sırr-ı ser-defterii aqlâm u seri ibni Menâf

[Risalet makamının vârisi, hatemiyetle sıfatlandırılmış, sırlı sözlerin başı ve fihristi Abdinemaf oğulların(dan) Hz. Ali'dir.]

3. 'Âlim-i 'âlem-i 'ilmi ceberrût-i lâhût

Qadem-i ekberi ol 'ilm-i deri ibni Menâf

[Soyut ve somut âlemlerin ilimlerinin âlimi olan büyük önderi ilmin kapısı Abdinemaf oğulların(dan Hz. Ali'dir.)]

4. Nâmîña şîr-i Hudâ şâh-i velâyet didiler

Murtażâ digeri dürr-i güheri ibni Menâf

[Namına Hüda'nın aslanı, velayet şahı dediler. Abdinemaf oğullarının inci mücevheri Hz. Ali'dir.]

5. Bulur ey Şevkî bu ser Mehdî Muḥammede ḥitām

Neseb-i Ḥayderi bu sırr-ı seri ibni Menāf

[Ey Şevkî! Abdinemaf oğullarının başının sırrı, Hz. Ali'nin nesebi Hz. Mehdi ile son bulur.]

220.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Ey Kureyşîyyü'n-neseb ḥulḳ-i ḥasen şāh-ı ḥalef

V'ey ki taḥhîr-i ḥaseb ḥulḳ-i ḥasen şāh-ı ḥalef

[Ey soyu Kureyş'ten olan halifeler şahı, güzel huylu (Hz. Hasan)... Ey soyu temiz halifeler şahı, güzel huylu (Hz. Hasan)...]

2. Şeref-i aşl-ı aşl cümle ḥamiyyet-i tekṡil

Ḥulḳ-i pākinde edeb ḥulḳ-i ḥasen şāh-ı ḥalef

[Aslının aslı şerefli, haysiyeti tam olan, temiz yaradılışında edep (sahibi) halifeler şahı, güzel huylu (Hz. Hasan'dır).]

3. O lü'lü-i güher bir gühere olmaz 'adîl

Ne dürer dürr-i zeheb ḥulḳ-i ḥasen şāh-ı ḥalef

[O lülü mücevher, herhangi bir mücevhere eşit değildir. O incilerden altın bir inci (olan) halifeler şahı, güzel huylu (Hz. Hasan'dır).]

4. Hem emriyyeti taşdır ḥilāfetle be-kām

Ne ... sırr-ı 'aceb ḥulḳ-i ḥasen şāh-ı ḥalef

[Hem emirlik hem halifelikle başa geçme mutluluğuna erişen acayip sırlar sahibi bir başkan, halifeler şahı, güzel huylu (Hz. Hasan'dır).]

52^a

5. Ey Hâlıl'ün güheri Şevkiye kıl lutf u kerem

V'ey ki taḥhîr-i ḥaseb ḥulk-i ḥasen şâh-ı ḥalef

[Ey Hz. İbrahim'in mücevheri! Ey soyu temiz, halifeler şahı güzel huylu, (Hz. Hasan) Şevkî'ye lütuf ve kerem kıl.]

221.

[*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*]

1. Ne deñlü nuṭuk-ḥân olsa Hüseyni idemez tavşîf

Faşıḥ tūṭi zebân olsa Hüseyni idemez tavşîf

[Ne kadar hatip olsa da Hz. Hüseyin'i anlatamaz. Dili bülbül gibi fasih olsa da Hz. Hüseyin'i anlatamaz.]

2. Okusa *Mantıku't-tayr*'ı tebahhur eylese bir zât

Cihân ehli süḥân olsa Hüseyni idemez tavşîf

[Bir kişi Mantıku't-tayr'ı okuyup şerhetse, dünyanın en güzel söz söyleyeni olsa da Hz. Hüseyin'i anlatamaz.]

3. Hüseyni vaşf iden ancak Hudâ-yı lem-yezeldür bil

Kamu ḥalk-ı cihân olsa Hüseyni idemez tavşîf

[Hz. Hüseyin'i anlatan ancak Allah'tır. Tüm dünya bir araya gelse Hz. Hüseyin'i anlatamaz.]

4. Kıyâmet ḥaşr olup ehl-i behişt nâr ehli tekmilen

Ki devr-i ‘āhir zamān olsa Hüseyni idemez tavşif

[Ahir zamanda kıyamet vaktinde, cennet ve cehennem ehli bir araya gelip haşrolsa da Hz. Hüseyin’i anlatamaz.]

5. Nice iblağ degül ol İmrü’l-kays şad hezār Şevkî

Faşih tūṭi zebān olsa Hüseyni idemez tavşif

[Ey Şevkî! O İmrü’l-kays gibi yüz bin belagat ehli gelse, dili bülbül gibi fasih olsa da Hz. Hüseyin’i anlatamaz.]

222.

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

1. Nesl-i İbrahim’e merbūṭ Hamzadur ibni Menāf

Hıfz-ı meşhūr-ile mazbūṭ Hamzadur ibni Menāf

[Nesli Hz. İbrahim’e dayanan Hz. Hamza, Abdinemaf’ın soyundandır. (Soyu) meşhur korumayla zaptedilmiş, kaydedilmiş Hz. Hamza, Abdimenaf’ın soyundandır.]

2. Hānedān-ı ehl-i beyt nesle müselsel muttaşıl

Hāşimiyyet anda meşrūṭ Hamzadur ibni Menāf

[Ehl-i beyt ailesinin nesli, silsileyle bitişmiş (olduğundan) onda Haşimilik şart olan Hz. Hamza, Abdimenaf’ın soyundandır.]

3. Bu ṭahāret ‘ırq-ı İsmā‘il ezel bahş-ı Hudā

Ḥaṭṭ-ı kudret ile maḥṭūṭ Hamzadur ibni Menāf

[Bu Hz. İsmail’in temiz ırkı, ezelden beri Allah’ın ihsanıdır. Allah’ın kudret kalemi ile yazılmış Hz. Hamza, Abdimenaf’ın soyundandır.]

4. Gelmemiş dehre mişāl-i şīr-i Yezdānī Hudā

Şanma kim bir lāf-ı mefrūṭ Ḥamzadur ibni Menāf

[Dünyaya Allah'ın aslanına benzer (biri) gelmemiştir. Bunu boş bir laf sanma Hz. Hamza, Abdimenaf'ın soyundandır.]

5. Şevḳiyā zan itme sen efsāne-i lāḳlāḳiyāt

52^b

Ḥıfz-ı meşhūr-ile mażbūṭ Ḥamzadur ibni Menāf

[Ey Şevkî! Sen bunu boş laflar efsanesi sanma. (Soyu) meşhur korumayla zaptedilmiş, kaydedilmiş Hz. Hamza, Abdimenaf'ın soyundandır.]

223.

[fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn]

1. Ceddi İbrahīm'e lāḫıḳ 'ammı 'Abbās-ı 'afīf

Şānına ne dense lāyık 'ammı 'Abbās-ı 'afīf

[Soyu Hz. İbrahim'e dayanan ve şanına (övgü dolu söz) söylenmesine layık olan (Hz. Muhammed'in) iffetli amcası Hz. Abbas'tır.]

2. Bir teşīr-i şecā' at ḳavl-i iḳrārında ḥaḳ

Şādıḳu's-şıddīḳ şādıḳ 'amm-i 'Abbās-ı 'afīf¹⁹⁶

[Kahramanlık gösteren, sözünde sadık, güvenilir kimse iffetli amcası Hz. Abbas'tır.]

¹⁹⁶ Bu beytin kenarında “bir metin” ibaresi yer almaktadır.

3. Kulluğı beyne's-şahābi sābit-i müşbet velī

Ol cemāl-i Hakkā 'āşık 'amm-i 'Abbās-ı 'afīf

[Sahabeler arasında kulluğu kesin güvenilir veli zat, o Allah'ın cemaline aşık (Hz. Muhammed'in) iffetli amcası Hz. Abbas'tır.]

4. Hānedān-ı Muştafā vü Murtaẓā vü ehl-i beyt

Cümleden mümtāz fā'ik 'amm-i 'Abbās-ı 'afīf

[Ehl-i beytin, Hz. Ali'nin ve Hz. Muhammed'in ailesi; herkesten seçkin, üstün (olan) (Hz. Muhammed'in) iffetli amcası Hz. Abbas'tır.]

5. Şevkiyā ol müstecābü'd-du'ā bir zāt-ı kerīm

Her işi şer'e muṭābık 'ammi 'Abbās-ı 'afīf

[Ey Şevkî! O dualarına cevap verilen yüce kişi; her işi şeriata uygun olan, (Hz. Muhammed'in) iffetli amcası Hz. Abbas'tır.]

224.

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

1. Kāmu bu halk-ı 'ālemden Cenāb-ı Fāṭıma eşref

Beşer ü cinn ü ādemden Cenāb-ı Fāṭıma eşref

[Bu âlemdeki tüm insanlardan, Hz. Fatıma şerefli dir. İnsanlar ve cinlerden, Hz. Fatıma şerefli dir.]

2. Aña bu dehr-i fānide olamaz bir kişi akrān

Dağı Havva vü Meryem'den Cenāb-ı Fāṭıma eşref

[Bu fāni dünyada ona hiç kimse denk değildir. Hatta Hz. Havva ve Meryem'den Hz. Fatıma şerefli dir.]

3. Melâ'ik ıudsıyân ervâhiyân aşhâb u ahhâbı

Dağı hūrî mûkerremden Cenâb-ı Fâtıma eşref

[Melekler, ruhlar, ashap ve ahhabı, hatta yüce hurilerden bile Hz. Fatıma şerefli dir.]

4. Cihân içre ne kim var ise eşref ibn-i Âdemden

İamu eşrâf u efhamdan Cenâb-ı Fâtıma eşref

[Cihan içinde Âdemoğullarından, şerefli kim varsa, bütün yüce ve saygı değ er kişilerden Hz. Fatıma şerefli dir.]

5. Budur bildüğ imüz Şevkî bizüm zâhir ü bâtından

Beşer [ü] cinn ü âdemden Cenâb-ı Fâtıma eşref

[Ey Şevkî! Bizim zahir ve bătından bildüğ imiz budur. İnsan ve cinden Hz. Fatıma şerefli dir.]

53^a

225.

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

1. İureşiyü'n-nesebden Hadicedür eşrâf

Ol silsile-i hasebden Hadicedür eşrâf

[Kureş soyundan, temiz silsileden gelen şerefli kiş i Hz. Hatice'dir.]

2. Ser-defter-i muğarrîn şiddikatü'l-musibîn

De' avâtumucibîn Hadicedür eşrâf

[Velilerin önderi, doğru yolda olanların sadığı, davetlerin icabet edeni şerefli kişi Hz. Hatice'dir.]

3. İmāndadur muḳaddem taṣdīḳ-i evvel aḳdem
Ol 'āleme müselleḡ Ḥadīcedür eṣrāf

[O, en önce Hz. Peygamber'i tasdik eden; ilk iman eden; âlemin kabul ettiği şerefli kişi Hz. Hatice'dir.]

4. Bir 'āliye sa'ādet 'ālem ider ṣehādet
Ol maḥrem-i risālet Ḥadīcedür eṣrāf

[O peygamberlik (sırrının) mahremi şerefli kişi Hz. Hatice'dir.]

5. Ey maḥrem-i nübüvvet Ṣevḳīye kıl ṣefā' at
Oldur kerīm ü 'iffet Ḥadīcedür eṣrāf

[Ey peygamberin mahremi, kerem ve iffet sahibi şerefli kişi olan Hz. Hatice! Ṣevḳī'ye ṣefa'at et.]

226.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Ey imām-ı 'ālemi Zeynü'l-'abā ile 'arīf
Hem veliyy-i ekmeli Zeynü'l-'abā ile 'arīf

[Ey âlemin imamı ve kemal sahibi velisi Zeynülaba diye bilinen...]

2. Zümre-i 'arīflerüñ serdefteridür şüphesiz
Sırr-ı şîr-i maḥremi Zeynü'l-'abā ile 'arīf

[Zeynülaba diye bilinen (zât), Hz. Ali'nin sırrının mahremi (ve) şüphesiz arifler zümresinin başıdır.]

3. Ol iki burca işâretdür bu ol iki imâm

Ez-hümâm ü mükerrerrem Zeynü'l-‘abâ ile ‘arîf

[O on iki imam, on iki burca işarettir. Zeynülaba diye bilinen (zât), saygıdeğer ve himmeti bol kimselerdendir.]

4. Ma‘rifet sırr-ı tarîkat hem haqîkatde imâm

Hem şeri‘at a‘lemi Zeynü'l-‘abâ ile ‘arîf

[Zeynülaba diye bilinen (zât), hem şariat âlemi hem marifet, hakikat sırrı (ve) hakikatte imamdır.]

5. Destüñe beste-durur ‘Abd-i Menâf ceddüñ senüñ

Tut bu Şevkî sersemi Zeynü'l-‘abâ ile ‘arîf

[Senin Abdimenaf'tan olan ceddin eline bağlıdır. Zeynülaba diye bilinen (zât), bu sersem Şevkî'yi (elinden) tut.]

227.

[*mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün*]

1. Ey Bâkır-ı nâmı ismi Muḥammed ile mevsûf

V’ey ‘âkıl-i tām ismi Muḥammed ile mevsûf

[Ey unvanı bâkır olan ve tam bir akıl sahibi olan Muhammed adıyla tavsif edilen kişi...]

2. Herkesde teveccüh saña var şāh-ı cihānsuñ

Ey kevne imām ismi Muḥammed ile mevşūf

[Ey Muhammed adıyla tavsif edilen imam, sen cihan padişahısın (ve) herkes sana teveccüh eder.]

3. Ḥayrū'l-ḥilafı mesned-i şah-ı velāyet

Maḳbūl u kirām ismi Muḥammed ile mevşūf

[Evlatların hayırlısı, velayet sultanlığının dayanağı ve Muhammed adıyla tavsif edilen kişi, kabul görmüş ve keramet sahibidir.]

4. Ser-ḥalka-i ʿirfān-ı Ḥudā zümre-i sādāt

Maḥbūb-ı enām ismi Muḥammed ile mevşūf

[Allah'ın irfan halkasının başı, seyitler zümresinden, Hz. Muhammed adıyla tavsif edilen kişi insanların sevgilisidir.]

5. Şevkî kuluñı eyle şefāʿ at ile mesrūr

Maḥşerde be-kām ismi Muḥammed ile mevşūf

[Ey Muhammed adıyla tavsif edilen kişi! Şevkî kulunu şefa'at ile sürurlandırıp mahşerde mutlu et.]

53^b

228.

[feʿilātūn feʿilātūn feʿilātūn feʿilūn]

1. Nām-vār şöhet ile Caʿfer-i Şādık maʿrūf

ʿİzzet-i ḥürmet ile Caʿfer-i Şādık maʿrūf

[Şöhretiyle nam salan, bilinen Hz. Cafer-i Sâdık'(tır). Hürmet ve izzetle bilinen Hz. Cafer-i Sâdık'(tır).]

2. Biri işnâ 'aşerüñ a' ref-i meşhûr u cihân
Hem imâm 'izzet-ile Ca' fer-i Şâdık ma'rûf

[Hem on iki imamın meşhur bilgili imamı hem de cihanda izzetiyle bilinen Hz. Cafer-i Sâdık'(tır).]

3. Aña ta' lim ü keşf-i nokta-i esrâr-ı hürûf
Ol zekâ fîtnat ile Ca' fer-i Şâdık ma'rûf

[O, harflerinin noktasının sırlarını keşfetme ve öğretmesi (ve) zekâ ve fetanet ile bilinen Hz. Cafer-i Sâdık'(tır).]

4. 'İlm-i eşyâ-yı haqâyıkda yed-i tûlâdur
Müştehir gâyetiyle Ca' fer-i Şâdık ma'rûf

[Yaradılmış her şeyin ilminde bilgisi çok fazladır. Çabasıyla meşhur olmuş olarak bilinen Hz. Cafer-i Sâdık'(tır).]

5. Şevkî ol şâh-ı cihân zâhir ü bâtın ma'mûr
'Ârif-i hikmet ile Ca' fer-i Şâdık ma'rûf

[(Ey) Şevkî! O cihan şahı zahir ve bâtının meskunu, hürmet ve izzetle bilinen Hz. Cafer-i Sâdık'(tır).]

229.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. 'İlm-i esrâr Kâzım-ı Mûsâ'ya ihsân-ı Ra'uf

Nūr-ı envār Kāzım-ı Mūsā'ya ihsān-ı Ra'uf

[Sırların ilmi Hz. Kazım Musa'ya Rauf olan Allah'ın ihsanıdır. Nurların nuru Hz. Kazım Musa'ya Rauf olan Allah'ın ihsanıdır.]

2. 'Ālem-i ervāḥ-ı elestinde virilmişdür kadīm

Sırr-ı ikrār Kāzım-ı Mūsā'ya ihsān-ı Ra'uf

[Ruhlar âlemi olan elest bezminde çok önceden verilmiştir. İman etme sırrı Hz. Kazım Musa'ya Rauf olan Allah'ın ihsanıdır.]

54^a

3. Vāriş-i şāh-ı velāyet şīr-i Yezdān-ı Hudā

'İlmi ikşār¹⁹⁷ Kāzım-ı Mūsā'ya ihsān-ı Ra'uf

[Velilik şahı (olan Hz. Ali)'nin vârisi, Allah'ın aslanı, sayısız ilimler, Hz. Kazım Musa'ya Rauf olan Allah'ın ihsanıdır.]

4. Hakk'a 'abdiyyetde meşhūr t̄ā'ati tağlarcadur

Zühd-i bisyār Kāzım-ı Mūsā'ya ihsān-ı Ra'uf

[Allah'a kullukta meşhur, ibadeti dağlarca(çoktur). Çok züht (sahibi olma) Hz. Kazım Musa'ya Rauf olan Allah'ın ihsanıdır.]

5. Şāfi'-i rüz-ı cezā ol Şevkiye et nūr-ı 'ayn

Luṭf-ı bisyār Kāzım-ı Mūsā'ya ihsān-ı Ra'uf

[(Ey Hz. Kazım Musa) O ceza gününde Şevkî'ye şefaati ol. Çok lütuf (sahibi olma) Hz. Kazım Musa'ya Rauf olan Allah'ın ihsanıdır.]

¹⁹⁷ Sayfanın kenarında bu kelime için “bî-şümār demek terḥīmdür” ibaresi yer almaktadır.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Hüsni halk-ı Hâk şifâtıyla Rızâ'dur muttaşîf

Hâk habîb-i halkı zâtıyla Rızâ'dur muttaşîf

[Allah'ın güzel yarattığı sıfatıyla anılan Hz. Rıza'dır. Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed)'in halkı olan zat diye anılan Hz. Rıza'dır.]

2. Ahsen-i takvaya mazhardur vücûd-ı nûr-ı 'ayn

Sırr-ı Hâk keşf-i necât ile Rızâ'dur muttaşîf

[Yaratılmışların göz nuru en güzel takvaya mazhardır. Allah'ın sırrı, kurtuluşu keşfeden olarak anılan Hz. Rıza'dır.]

3. Kışver-i hürşid-i lâhût bâğ-ı vahdet bülbülü

Qā'im-i bâkî hayât ile Rızâ'dur muttaşîf

[İlahi ülkelerin güneşi, vahdet bağının bülbülü, sonsuz hayat ile kaim olan diye anılan Hz. Rıza'dır.]

4. Dîn-i ahkâm u şalâbetde kamu merd-i metîn

Her husûş içre sebât ile Rızâ'dur muttaşîf

[Dinin hükümleri ve dine bağlılıkta bütün yiğitler içinde her konuda sebat gösteren olarak anılan Hz. Rıza'dır.]

5. Vâris-i halk-ı 'azîmdür Şevkiyâ ol zât-i pâk

Hâk habîbi halk zâtıyla Rızâ'dur muttaşîf

[Ey Şevkî! O temiz zat, yüce halkın vârisidir. Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed)'in halkı olan zat diye anılan Hz. Rıza'dır.]

231.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Avn ü eltâf u Hudâ'dur bâ Taķî'ye 'ilm-i kâf
Kenz-i ihsân-ı 'aţâdur bâ Taķî'ye 'ilm-i kâf

[Kaf ilmini bilmesi, Hz. Takî'ye Allah'ın lütuf ve yardımı (ve) ihsan, bağışlama hazinesidir.]

2. *Cifr-iCāmi'* ebyaz-ı hikmet dağı esrâr-ı harf
Luţf u ikrām-ı Hudâ'dur bâ Taķî'ye 'ilm-i kâf

[Cifr ilmi, hikmetin özü ve dahi harflerin sırrı, kaf ilmini bilmesi, Hz. Takî'ye Allah'ın lütfu ve ikramıdır.]

3. 'An be-cedd-i vâriş-i şâh-ı velâyet tuhfesi
Yâdigâr-ı Murtażâ'dur bâ Taķî'ye 'ilm-i kâf

[Atalarından beri velayet şahının vârisi, meyvesi (olan) Hz. Takî'ye kaf ilmini bilmesi Hz. Ali Murtaza'nın hediyesidir.]

54^b

4. Degme bir ferde müyesser olmadı bu 'ilm-i ser
'An verâş-ı muktefâdur bâ Taķî'ye 'ilm-i kâf

[Bu baş ilim herhangi bir kişiye nasip olmadı. Kaf ilmini bilmesi, Hz. Takî'ye miras yoluyla uygun olmuştur.]

5. Şevķiyā saña dağı ihsān ide Bārī Ĥudā

Kenz-i ihsān-ı ‘aţādur bâ Takî’ye ‘ilm-i kâf

[Ey Şevķî! Yüce Allah sana da ihsan etsin. Kaf ilmini bilmesi, Hz. Takî’ye (Allah’ın) ihsan hazinesidir.]

232.

[mef’ûlû mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ûlün]

1. ‘Âlemde Naķī şöhret-i zî-şân-la müşerref

Ĥâtemde Naķī şöhret-i zî-şân-la müşerref

[Âlemde Hz. Naki şanlı nam ile şereflendirilmiştir. Hatemiyette Hz. Naki şanlı nam ile şereflendirilmiştir.]

2. İsnā ‘aşerüñ vaķt-i zamānında ile’l-ân

Bu demde Naķī şöhret-i zî-şân-la müşerref

[On iki imamın zamanından şimdiye kadar, bu zamanda Hz. Naki şanlı nam ile şereflendirilmiştir.]

3. Maĥlûķ-ı Ĥudā her ne ki var cüz-i Nebî

Âdemde Naķī şöhret-i zî-şân-ile müşerref

[Allah’ın yarattığı Hz. Peygamber’in parçası olarak insanlıkta Hz. Naki şanlı nam ile şereflendirilmiştir.]

4. Ol şerrefahallāhu olan beyt-i ĥarāmı

A’zamda Naķī şöhret-i zî-şân-ile müşerref

[Allah’ın şereflendirdiği Kabe’yi yüceltmekte Hz. Naki, şanlı nam ile şereflendirilmiştir.]

5. Şevkî bu imāmāna verāşet bu münāsib

Ḥātemde Nakî şöhret-i zî-şān-ile müşerref

[(Ey) Şevkî! Bu imamlara (yüceliğin, halifelığın, imamlığın) nesilden nesile geçmesi münasıptır. Hatemiyette Hz. Naki şanlı nam ile şereflendirilmiştir.]

233.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Her 'ulūm-ı zācīr-ile 'Askerî'dür muttaşif

'Avn-i Bārī nāşr-ile 'Askerî'dür muttaşif

[Her gizli ilimle ve Allah'ın yardımı ile vasıflanmış olan Hz. Askerî'dir.]

2. 'Ārif-i billāh içinde kāmīl-i ser-'ārifān

Bāṭn-ı hem zāhr-ile 'Askerî'dür muttaşif

[Allah'ın arifleri içinde baş arif, kemale ermiş kişi hem zahir hem bātın ilimlerine vasıflanmış olan Hz. Askerî'dir.]

3. Hikmet-i sırrı ḥaḳāyık aşīnā-yı behre ver

Her 'ulūm u sâ'ir ile 'Askerî'dür muttaşif

[Yaratılmışların sırrının hikmetine aşina olmakla nasiplenmiş diğer her ilimle vasıflanmış olan Hz. Askerî'dir.]

4. Mazḥar-ı *el-faḳru fāḥri*¹⁹⁸ tām-ı istiḡrāk-ı ḥāl

Faḳr u tāmma fāḥir-ile 'Askerî'dür muttaşif

¹⁹⁸ Bknz: dipnot 17.

[Yoksulluk övüncümdür hadisinin sırrına tam bir dalmışlık haliyle, tam bir fakra sahip olmanın övüncüyle vasıflanmış olan Hz. Askerî'dir.]

55^a

5. Şevkiyâ ol hadd-i bî-pâyân-ı deryâ-yı 'amîk

Her 'ulûm-ı zâcir-ile 'Askerî'dür muttaşif

[Ey Şevkî! O sonu omayan derin bir deniz olan ve her gizli ilimle vasıflanmış olan Hz. Askerî'dir.]

234.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Ey velâyet hâtemi Mehdî benî Abd-i Menâf

V'ey hitâmüñ hâtemi Mehdî benî Abd-i Menâf

[Ey, Abdimenaf kabilesinden velayet mührü (ve) sonun sonu olan Hz. Mehdî...]

2. Sende hâtem oldı velâyet ey hidâyet menba'ı

Evliyânüñ a'zâmı Mehdî benî Abd-i Menâf

[Ey hidayet kaynağı, velayet sende son buldu. Evliyânın en yücesi Abdimenaf kabilesinden Hz. Mehdî'dir.]

3. Sen hilâfet sen imâmet efham-ı sulţânsuñ

Ey cihânüñ mükremi Mehdî benî Abd-i Menâf

[Ey Abdimenaf kabilesinden cihanın ikram sahibi olan Hz. Mehdî, sen halifelik ve imamlık sultanısın.]

4. Müctehidü'd-dīnün saña yok ma'iyet her cihet¹⁹⁹

A'lemisün a'lemi Mehdî benî Abd-i Menâf

[Hiçbir taraftan sana emir yok, sen dinin müctehidisin. Abdimenaf kabilesinden Hz. Mehdî, (sen) âlimler âlimisin.]

5. İrişirse vaktiñe irşād kıl Şevkî kuluñ

Ey veliyyü ekremi Mehdî benî Abd-i Menâf

[Ey Abdimenaf kabilesinden, kerem sahibi veli Hz. Mehdî, Şevkî kulunu senin vaktine ulaşırsa doğru yola ilet.]

Der-Ḳafiyetü'l-Ḳāf

235.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Ey vücūd-ı 'āleme rahmet 'atā var ey şefîḳ

Sırr-ı *levlāk*²⁰⁰ okunan remzinde esrār ey şefîḳ

[Ey şefkatli (Peygamber)! Ey yaradılışı âleme rahmet ihsanı olan (ve) remzine *levlak* sırrı okunan...]

2. Zümre-i mürsel nebīyy ü şādıḳın ü şālīhın

Eylediler kandil-i nūr içre ikrār ey şefîḳ

[Ey şefkatli (Peygamber)! Salih, sadık, resul kişiler zümresi senin nurlu kandiline ikrar kıldılar.]

3. Hâtem-i şāh-ı risālet sensin ey nūr-ı Hudā

¹⁹⁹ Vezin bozuktur.

²⁰⁰ Bknz: dipnot 17.

Hâtem-i mihriñde ayru başka var kâr ey şefîk

[Ey Hûda'nın nuru! Son peygamber sensin. Ey şefkatli (Peygamber)!] Senin mührünün güneşinden başka bir iş yoktur.]

4. Vârişân ancak risâlet cāhıñna işnâ ' aşer

Ol imāmān-ı hümāmān hışse-dār ey şefîk

[O imam, himmetli kişi, hissedar olan on iki imam, senin resulluk makamının vârisleridir.]

55^b

5. Yâ Resûlullâh şefâ' at çäre-sâz ol derdine

Kıl hâlâş bu Şevkî'nüñ itme yerin nâr ey şefîk

[Ey şefkatli (Peygamber)! Şevkî'nin derdine çare bul şefaet et, onun yerini cehennem ateşi yapma, kurtar.]

236.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Ey Muhammed yāveri Bū Bekr-i Şıddîk u ' atîk

Yāver-i peygamberî Bū Bekr-i Şıddîk u ' atîk

[Ey Hz. Muhammed'in yaveri ve peygamber yardımcısı Hz. Ebubekir Sıddık Atik...]

2. İz-hümā fî' l-gār²⁰¹ vürüdı şān-ı ' āliñde senüñ

Hak Resûl-i perveri Bū Bekr-i Şıddîk u ' atîk

²⁰¹ Bknz: dipnot 47.

[Allah'ın peygamberinin koruyucusu olan Hz. Ebubekir Sıddık Atik,
(Kuran'daki) *mağarada bulunan iki kişi* ibaresi senin yüce şanın içindir.]

3. Hiç toğup tolanmadı şems senden efḍal ādeme

Ey şaḥābī mihteri Bū Bekr-i Şıddīk u 'atīk

[Ey sahabelerin en yücesi olan Hz. Ebubekir Sıddık Atik, güneş senden daha
faziletli bir kişi (üzerine) doğup dolaşmamıştır.]

4. Sen ḥilāfetde emīrū'l-mü'minīn sertācısın

Ey ümem ser-defteri Bū Bekr-i Şıddīk u 'atīk

[Ey ümmetin önderi Hz. Ebubekir Sıddık Atik, sen halifelikte Hz.
Muhammed'in baştacısın.]

5. Hevl-i maḥşerde şefā'atle ḥalāş eyle beni

Şevḳinüñ ol rehberi Bū Bekr-i Şıddīk u 'atīk

[(Ey) Hz. Ebubekir Sıddık Atik, beni mahşer korkusundan şefaitle kurtar.
Şevkî'nin rehberi ol.]

237.

[*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*]

1. Ey 'adl ü 'adāletde hümā ḥazret-i Fārūḳ

Ey şān-ı şerāfetde 'alā hümā ḥazret-i Fārūḳ

[Ey adalette hüma (gibi yüksek), şan ve şerafette yüce (olan) Hz. (Ömer)
Faruk ...]

2. Gelseydi eger 'āleme ba'dinde Resūl'ün

Sen kâ'im idüñ yirine yâ hazret-i Fârûk

[Ey Hz. (Ömer) Faruk! Âleme Hz. Muhammed'den sonra onun yerine biri gelseydi, (yerine) sen geçerdin.]

3. Dînüñde metâniyyetüñ iblisi kaçırđı

Ey merd-i metîn şanı yücâ hazret-i Fârûk

[Ey şanı yüce, kuvvetli (bir) yiğit (olan) Hz. (Ömer) Faruk, senin dinine sağlam bir şekilde bağlılığın şeytanı kaçırđı.]

4. Sen yâr-ı vefâdâr-ı Resûlü's-şakaleynsüñ

Müstaḥlef-i Aḥmed vükelâ hazret-i Fârûk

[Sen insanların ve cinlerin peygamberi (olan Hz. Muhammed)'in vefalı yârisin. Hz. (Ömer) Faruk Hz. Ahmed'in vekili makamına getirilmiş(tir).]

5. Kıl Şevkî gedâ kemtere iḥsân-ı şefâ' at

56^{a202}

Ey 'adil-i 'adâletde hüma hazret-i Fârûk

[Ey hak ve adalette hüma (kuşu gibi yükseklerde olan) Hz. (Ömer) Faruk, (bu) değersiz Şevkî kuluna şefa'at nasip et.]

238.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Luṭf-ı zâtı kibriyâdur hazreti 'Oṣmân'a ḥalk

²⁰² Bu sayfanın kenarında şu ifade yer almaktadır: Velâyet dört kısımdır dört kısım kendinde mevşûf dıme'kidir.

Bahş u ihsân u ‘a‘âdur hazreti ‘Osmân’a halk

[Hz. Osman’a yaradılışı yüce Allah’ın ihsanıdır. Hz. Osman’a yaradılışı hediye ve bağıştır.]

2. Muttaşif ahlâk-ı Hak’la zâhir ü bâtın velî

Lâyık-ı ahsen sezâdur hazreti ‘Osmân’a halk

[Zahir ve bâtının velisi olan, Allah’ın ahlakıyla ahlaklanmış Hz. Osman’a yaradılışının güzelliği layıktır.]

3. Mazhar-ı el-emin *etallahe bi-kalbin selim*²⁰³

Bahş-i hilm-i hayâdur hazreti ‘Osmân’a halk

[Allah’a arınmış bir kalple gelenlerden olma şerefine nail olan, Hz. Osman’a yaradılışındaki yumuşak huyluluk ve haya Allah’ın hediyesidir.]

4. Müştehirdür hilm-ile ol zât-i pâki nûr-ı zât

‘Avn u el‘âf-ı Hudâ’dur hazreti ‘Osmân’a halk

[O zatı nurlu temiz zat yumuşak huyluluğuyla meşhurdur. Hz. Osman’a yaradılışı, Hüda’nın yardım ve lütfudur.]

5. Şevkî medhûnden füzûn-terdür o zât-ı muhterem

Bahş u ihsân u ‘a‘âdur hazreti ‘Osmân’a halk

[O yüce zatı vmekten Şevkî istifade etmiştir. Hz. Osman’a yaradılışı hediye ve bağıştır.]

²⁰³ İlla men *etallahe bi kalbin selim*: Allah’a arınmış bir kalp ile gelen başka. Şuarâ/89.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. 'Alī'dür her televvünden görünen cümleye fā'ik

'Alī'dür sırr-ı İsrādan görünen cümleye fā'ik

[Her renkten cümleye faik görünen Hz. Ali'dir. Miraç hadisesinin sırrından cümleye faik görünen Hz. Ali'dir.]

2. 'Alī'dür mantık-ı ma' nā 'Alī'dür nüsha-i kübrā

'Alī'dür hātem-i serden görünen cümleye fā'ik

[Mananın mantığı, büyük nüsha, baş imam olarak cümleye faik görünen Hz. Ali'dir.]

3. 'Alī'dür sırr-ı peygamber 'Alī'dür sırr-ı ser-defter

'Alī'dür her garā'ibden görünen cümleye fā'ik

[Hz. Peygamber'in sırrı, sırların baş defteri, her bilinmezden cümleye faik görünen Hz. Ali'dir.]

4. 'Alī'dür 'āleme server çeh sırr-ı ekserī ol ser

Zuhūru biñ bir esmādan görünen cümleye fā'ik

[Âleme sultan olan ve çok sırlar sahibi, zuhuru bindir esmadan cümleye faik görünen Hz. Ali'dir.]

5. Risāletden velāyetden imāmetden hilāfetden

Bu erkān-ı münāşibden görünen cümleye fā'ik

[Risaletten, velayetten, hilafetten imametten bu münasip rükünlerin cümlesinden cümleye faik görünen Hz. Ali'dir.]

6. ‘Alī’dür maḥrem-i isrā daḥı dünyā vü māfihā

Bu cümle her bir eşyādan görünen cümleye fā’iḳ

[Miraca mahrem, dünya ve ahirette her eşyadan görünen cümleye faik görünen Hz. Ali’dır.]

7. ‘Alī’nüñ sırrını derk eylemez ‘āḳiller ey Şevḳī

‘Alī’dür her ġarā’ibden görünen cümleye fā’iḳ

[Ey Şevkî! Akıl sahipleri Hz. Ali’nin sırrını anlayamazlar. Her bilinmezden cümleye faik görünen Hz. Ali’dır.]

240.

[mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün]

1. Vaşiyy-i enbiyā şāh-ı velāyet cümleden fā’iḳ

Pes ol kim vāriş-i şāhı risālet cümleden fā’iḳ

[Peygamberler vasisi, velayet şahı herkesten üstündür. O risalet şahının vârisi (Hz. Ali) herkesten üstündür.]

2. Ser aḳlām-ı tarīḳat ḥāzin-i ġaybī der-i ḥikmet

Şeri‘at ma‘rifet ehl-i ḥaḳīḳat cümleden fā’iḳ

[Tarikatin baş rükünleri, sırlar hazinesi, hikmet kapısı, şariat, marifet ve hakikat ehli (Hz. Ali) herkesten üstündür.]

3. Ma‘ārif kişver-i tācı şeh u ḥaḳanı ‘ādil ḥan

Emīr-i hil’at ü bāb-ı hidāyet cümleden fā’iḳ

[Marifet ülkesinin padişahı, adaletli hakan, padişahlık hırkasını giyen, hidayet kapısı (Hz. Ali) herkesten üstündür.]

4. Mertebe-i sülûk-ı rehber-i ‘âlem-i tarîkatde

‘Ulûm-ı sırr-ı esrârîye hikmet cümleden fâ’ik

[Tarikat âleminde mertebe yollarını katederken rehber, sırlar sırrının ilimlerinin hikmeti (Hz. Ali) herkesten üstündür.]

5. Sa‘âdet âsumânınuñ meh-i tâbânı ol Şevkî

Pes ol kim vâriş-i şâh-ı risâlet cümleden fâ’ik

[Ey Şevkî! O saadet gökyüzünün dolunayı olan risalet şahının vârisi olan (Hz. Ali) herkesten üstündür.]

241.

[mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün]

1. Şehîd-i şâbir-i ahsen Hasan şâh-ı muhakkak

Hudâya terk-i cân u ten Hasan şâh-ı muhakkak

[En güzel sabır sahibi şehit, muhakkak şah Hz. Hasan’dır. Allah (yoluna) canından vazgeçen muhakkak şah Hz. Hasan’dır.]

2. Yezîdîler aña ğadr itdi ol şabr itdi haqqan

Fiten nârını def’ iden Hasan şâh-ı muhakkak

[Yezit destekçileri ona zulmetti. Doğrusu o sabretti. Fitne ateşini kovan muhakkak şah Hz. Hasan’dır]

3. O şâhuñ gerdenin bûs itdüğüçün Haq Resûl’ü

Şehîd oldu ki ol semden Hâsan şâh-ı muhakkak

[Allah Resulü, o şahın boynundan öptüğü için muhakkak şah Hz. Hasan, o zehirden şehit oldu.]

4. Aña semmi viren mel' ün ba'id olmaz mı Hâk'dan

Ol ise anı 'afv iden Hâsan şâh-ı muhakkak

[Ona zehri veren melun, Allah'tan uzaklaşmış olmaz mı? Onu affeden ise muhakkak şah Hz. Hasan'dır.]

5. Şehâ-yı fehm [ü] idrâk ile Şevkî ne şehâdur

57^a

Şehîd-i şâbir-i ahsen Hâsan şâh-ı muhakkak

[Ey Şevkî, akıl ve anlayış cömertliği ne güzel cömertliktir. En güzel sabır sahibi şehit, muhakkak şah Hz. Hasan'dır.]

242.

[*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*]

1. Şehîd-i ser-imâmu'l-hâk Hüseyin-i Kerbelâ'dur hâk

Emîrû'l-mü'minînü'l-hâk Hüseyin-i Kerbelâ'dur hâk

[Hak imamların baş şehidi, Kerbela'nın Hz. Hüseyin'idir. Müminlerin hak emiri Kerbela'nın Hz. Hüseyin'idir.]

2. *Hüseyin minnî ene minhu* ²⁰⁴hadîs-i pâkine mazhar

²⁰⁴ "Hüseyin benden ben ondanım" demektir.

Cihān kim ḥüsnüne müştak Ḥüseyn-i Kerbelā'dur ḥaḳ

[‘Hüseyn benden ben ondanım’ hadisine mazhardır. Cihanın güzelliğine müştak olduğu Kerbela’nın Hz. Hüseyin’idir.]

3. ‘ Arīf-i sırr-ı vahdet maḥzen-i esrār-ı gaybübāt

Vuḳūf-ı ma‘ na-i muḡlaḳ Ḥüseyn-i Kerbelā'dur ḥaḳ

[Vahdet sırrının arifi, gayb sırlarının mahzeni, muḡlak manalara vâkıf olan Kerbela’nın Hz. Hüseyin’idir.]

4. Künüz-i maḥrem-i sırrı ḥarīm-i *lī-ma‘ allāhī*²⁰⁵

Cemāl-i Ḥaḳḳ’a müstaḡraḳ Ḥüseyn-i Kerbelā'dur ḥaḳ

[Sırlar hazinesini mahzeni, Allah’la bir olmanın yakîni, Allah’ın cemaline gark olmuş olan Kerbela’nın Hz. Hüseyin’idir.]

5. Emīriyyet neden Süfyāniyān’a Şevkī çeksin ol

Emīrū’l-mü’mīnīnū’l-ḥaḳ Ḥüseyn-i Kerbelā'dur ḥaḳ

[Ey Şevkî; O, yöneticiliği Süfyân ve taraftarlarına neden bıraksın ki? Müminlerin hak emiri Kerbela’nın Hz. Hüseyin’idir.]

243.

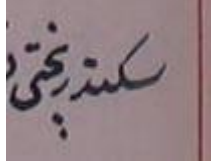
[*mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün*]

1. Kamu şāhib-zamān ‘ âlemde ḥaḳḳan Ḥamza’ya mülḥaḳ

Nerīmān-ı cihān ‘ âlemde ḥaḳḳan Ḥamza’ya mülḥaḳ

²⁰⁵ Bknz: dipnot 28.

[Âlemdeki bütün sahip zaman olan kutuplar gerçekten Hz. Hamza'ya bağlıdır.]

2. naşr-ı Gür-ı Behrām cümlesi lâ-ḥaḳ

O Zāl-i dāsītān-ı ‘ âlemde ḥaḳḳan Ḥamza’ya mülḥaḳ

[O âlemin Behram-ı Gur, Zal, ... destanında Hz. Hamza’ya bağlıdır.]

3. ‘Urûḳ-ı necl-i İbrahîm şeci‘ ân-ı benî Hâşim

Ḳamu var ḳahramân ‘ âlemde ḥaḳḳan Ḥamza’ya mülḥaḳ

[Haşimoğulları kahramanlarından, Hz. İbrahim’in temiz soyundan, âlemdeki bütün kahramanlar gerçekten Hz. Hamza’ya bağlıdır.]

4. Cihân gencür -ı İsfendiyâr Efrasiyâbı

Ḳamu tîr-i keşân ‘ âlemde ḥaḳḳan Ḥamza’ya mülḥaḳ

[Cihan’ın hazinedarı, İsfendiyar’ı, Efrasyâb’ı âlemde tüm ok atanlar gerçekten Hz. Hamza’ya bağlıdır.]

5. Ne deñlü var ise şāhib-ḳırān şîr-i şeci‘ Şevḳî

Nerîmân-ı cihân ‘ âlemde ḥaḳḳan Ḥamza’ya mülḥaḳ

[Ey Şevkî! Ne kadar bahtlı, kahraman, aslan yiğit varsa âlemde cihanın Neriman’ı gerçekten Hz. Hamza’ya bağlıdır.]

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Tâ ezel bahş eylemiş kurmiyyeti ‘Abbās’a Hâk
Ahmed-i Muhtâr ile şihriyyeti ‘Abbās’a Hâk

[Hak (teâlâ), Ahmed-i Muhtar ile akraba olan Hz. Abbas’a ta ezelden hürmet görmeyi bahş etmiştir.]

2. Lutf u ihsân-ı kerem fazlından ihsân eylemiş
Çün Resûl ile o maḥbûbiyyeti ‘Abbās’a Hâk

[Hak (teâlâ), Resul ile sevgi bağı olduğu için Hz. Abbas’a faziletinden kerem ve lütuf ihsan etmiştir.]

3. Kimseye olmaz müyesser aña kılmış yâr-ğâr
Hâşimiyyetden olan şinviyyeti ‘Abbās’a Hâk

[Hak (teâlâ) (Hz. Muhammed’le) akrabalığı Haşimilikten gelen Hz. Abbas’a, kimseye vermediği vefalı yâr sıfatını nasip etmiştir.)

4. Ehl-i beytiyye münâşib şevket-i ‘unvânını
Virmiş ol cāh-ı serîr-i devleti ‘Abbās’a Hâk

[Hak (teâlâ) ehli beytten olma yüce ünvanına uygun olarak Hz. Abbas’a o devletin baş makamını vermiş.]

5. Şevkiyâ ‘avn-i kerem lutfundan ihsân eylemiş
Ahmed-i Muhtâr-ile şihriyyeti ‘Abbās’a Hâk

[Ey Şevkî! Hak (teâlâ) Hz. Ahmed-i Muhtarla akrabalığı olan Hz. Abbas’a lütuf ve kereminden bağışlamıştır.]

245.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Şeref-i dürr-i cihân hazreti Zehrâ'ya lühûk
Zînet-i kevn ü mekân hazreti Zehra'ya lühûk

[Cihan incisinin şerefi, kâinatın ve mekânının süsü Hz. Zehra'ya aittir.]

2. Okunan sırrına lev/ākūn²⁰⁶ o şāh bir cüz'idür
Bu cihân halkı 'ayān hazreti Zehra'ya lühûk

[O, sırrına sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım sözü okunan Hz. Peygamber'in bir parçasıdır. Bunun Hz. Zehra'ya aidiyetini tüm cihan halkı bilir.]

3. Sā'at-i leyl ü nehār devr-i felekler meh-tāb
Māzî-i müstaḳbel ü ān hazreti Zehra'ya lühûk

[Gece ve gündüz vakti, feleklerin dönmesi, dolunay, geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman Hz. Zehra'ya aittir.]

4. Muḳtedā mülḥaḳ u mevcūd-ı cihân halk-ı cihân
Beşer ü ins ü cān hazreti Zehra'ya lühûk

[Kâinatın yaratılışı, bütün yaratılmışlar, yolu takip edilen, tabi olunan insanlar Hz. Zehra'ya aittir.]

5. Bu şeref salṭanat 'unvān u ḳamu ey Şevḳî
Zîb ü ol kevn ü mekân hazreti Zehra'ya lühûk

²⁰⁶ Bknz: dipnot 17.

[Ey Şevkî! Bu bütün şeref, saltanat, unvan, süs; o kâinat ve mekân Hz. Zehra'ya aittir.]

246.

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

1. Muḳaddem eyledi imān Ḥadīce efḍal-i maḥlūk
Resūle baḥş kıldı cān Ḥadīce efḍal-i maḥlūk

[Yaratılanların en faziletlisi olan Hz. Hatice, resule canını bahşetmiş (ve) en önce iman etmiştir.]

58^a

2. Bilā-şekk eyledi ikrār risālet şāh-ı sulṭānın
‘Uḳūl-i fehmi-ile iz‘ ān Ḥadīce efḍal-i maḥlūk

[Yaratılanların en faziletlisi olan Hz. Hatice, Hz. Muhammed’in peygamberliğini akılla kavrayıp ferasetle, şeksiz şüphesiz kabul etti.]

3. Elinde varını virdi ne ki var ise bi’l-mevcūd
Resūlullāh’a bi’l-imkān Ḥadīce efḍal-i maḥlūk

[Yaratılanların en faziletlisi olan Hz. Hatice, elinde neyi var neyi yoksa tüm varlığını Resullullah’a verdi.]

4. Aña söyledi vahyi kimseye fāş itmeden aḳdem
Resūli eyledi şādān Ḥadīce efḍal-i maḥlūk

[Hz. Muhammed ona vahiy geldiğini kimseye açıklamadan evvel Hz. Hatice’ye söyledi. Yaratılanların en faziletlisi olan Hz. Hatice, (Peygamber’e inanarak) onu mutlu eyledi.]

5. Ğarā'ib bunda kim Faḥr-i cihān ba'ş olmadan Şevkî

Resûl'e bahş kıldı cān Ḥadīce efḍal-i maḥlûḳ

[Cihanın övüncü olan Hz. Muhammed peygamber olmadan önce
yaratılanların en faziletlisi olan Hz. Hatice Hz. Peygamber'e canını bahş etti.]

247.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Bu devrānuñ emîri ḥazreti Zeyne'l-ʿabā muṭlaḳ

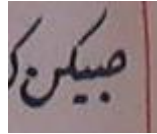
Cihān şāḥib serîri ḥazreti Zeyne'l-ʿabā muṭlaḳ

[Bu âlemin emiri şüphesiz Hz. Zeynelabidin'dir. Cihan tahtının sahibi
şüphesiz Hz. Zeynelabidin'dir.]

2. Kirām-ı seyyidü's-sādāt ricāl-i eşref-i ümmet

Cihānuñ müştehiri ḥazreti Zeyne'l-ʿabā muṭlaḳ

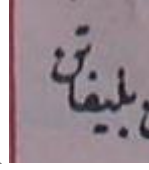
[Seyitler seyidi, ümmetin şerefli efendisi, cihanın şöhretlisi şüphesiz Hz.
Zeynelabidin'dir.]

3. Kerbelā'da ḳavm-i şūmı kıldı ol mülzem

Yezīdān-ı şerîri ḥazreti Zeyne'l-ʿabā muṭlaḳ

[Hz. Zeynelabidin şüphesiz Yezitlerin en şiddetlisini (ve) ... Kerbela'daki
kötü kavmi, zulme uğrattı.]

4. Huzūrunda Yezīd'ün itdiler taḥsīn

Gedā bāyī fākīri ḥazreti Zeyne'l-ʿabā muṭlaḳ

[Kul, zengin fakir şüphesiz (herkes) Hz. Zeynelabidin'i, Yezit'in huzurunda ...le övdüler.]

5. Günāhuñ maḥv-ı defter kıhmağa sa'y eyle ey Şevkī

Söyler cürm-i keşiri ḥazreti Zeyne'l-ʿabā muṭlaḳ

[Ey Şevkî! Günah defterini mehv etmek için çabala. Hz. Zeynel abidin şüphesiz çok günahı[nı] söyler.]

248.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Maḳāmāt-ı fenā içre Muḥammed ḥāle müstaḡraḳ

Beḳā ender beḳā içre içre Muḥammed ḥāle müstaḡraḳ

[Fena makamı, ölümsüzlük (ve) ebedilik içinde Hz. Muhammed Bakır hâle gark olmuştur.]

2. Bu istiḡrāk-ı tāmduḡ degme bir ferde naşīb olmaz

Bu vahdetde şafā içre Muḥammed ḥāle müstaḡraḳ

[Bu tam bir gark olmuştur herhangi bir kimseye nasip olmaz. Bu vahdetde safa içinde Hz. Muhammed Bakır hâle gark olmuştur.]

58^b

3. Saray-ı *lî-ma'alâh*²⁰⁷de biharf ü daḥı bî-şavt

Dem-i şubh u mesâ içre Muḥammed ḥâle müstağrak

[Allah bir olma sarayında sessiz ve harfsiz (kelamsız), dil ile söylemeden sabah akşam Hz. Muhammed Bakır hâle gark olmuştur]

4. Şafâ-yı hemdem-i yâr-ile 'aşkı sırr-ı vahdetde

İden 'arş-ı üstivâ içre Muḥammed ḥâle müstağrak

[Sevgiliyle bir olma safası ve vahdet sırrının aşkında, Allah'ın göklerdeki makamı içinde Hz. Muhammed Bakır hâle gark olmuştur.]

5. Budur ol 'ârif-i²⁰⁸ vâriş-i maḳāmât içre Şevkî

Beḳâ ender beḳâ içre Muḥammed ḥâle müstağrak

[Ey Şevkî! Bu makamlar içerisinde arif bir vâris olan, ölümsüzlük, ebedilik içinde Hz. Muhammed Bakır hâle gark olmuştur]

249.

[*mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*]

1. Hikmetde ḥakīmān-ı Hüdâ Ca' fer-i Şâdık

'İrfân-ı feṭānetde hümâ Ca' fer-i Şâdık

[Hikmette Hüdâ'nın hikmeti bilen kişisi Hz. Cafer-i Sâdık'tır. Kavrayış irfanında hüma, Hz. Cafer-i Sâdık'tır.]

2. Bir böyle velî biñ kerre bir devre gelmez

İḥsân-ı kerīmān-ı 'aṭâ Ca' fer-i Şâdık

²⁰⁷ Bknz: dipnot 26.

²⁰⁸ ârif kelimesinden sonra "me'â" yazılıp üstü silinmiştir.

[Böyle bir veli bin kere devre gelmez. İhsan, lütuf, cömertlik (sahibi) Hz. Cafer-i Sâdık'tır.]

3. Dānā-yı cihān 'ilm-i kemāl-ile nümāyān
Hem-pā-yı velāyetde yuca Ca' fer-i Şādık

[Cihanın bilgini, kemal ilmine vâkıf, velayette yüce yoldaş Hz. Cafer-i Sâdık'tır.]

4. Mālik-i yed-i tūlāya her esrār-ı 'ulūmda
Bī-meşel bī-aqrān-ı behā Ca' fer-i Şādık

[Her sırlar ilminde çok geniş bilgi sahibi, emsalsiz, kimselere benzemeyen kıymetli kişi Hz. Cafer-i Sâdık'tır.]

5. Şevķiye şefā' at keremin luṭf u kerem kııl
Ey şān-ı yuca cāh-ı 'alā Ca'fer-i Şādık

[Ey şanı yüce, makamı yüce olan Hz. Cafer-i Sâdık! Şevķi'ye şefa'at ihsan et.]

250.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Hāḳḳ ḥilāfāta ehil Kāzım-ı Mūsā taḥḳīḳ
Bu sa' ādāta ehil Kāzım-ı Mūsā taḥḳīḳ

[Hak olan halifelige ve bu saadete ehil (olan) muhakkak Hz. Kazım Musa'dır.]

2. Ced-d-be-ced kişver-i Hāḳ nā'ib-i Peyğamber'dür
Bu 'ināyāta ehil Kāzım-ı Mūsā taḥḳīḳ

[Atalarından beri Hak ülkesinde Hz. Peygamber'in vekili olma ihsanına sahip (olan) muhakkak Hz. Kazım Musa'dır.]

3. Ne kadar olsa velî bunlara akrân olmaz

Bu kerāmâta ehil Kāzım-ı Mūsā taḥḳīk

[Veli kişiler ne kadar (yüce) olsa da bunlara denk olamaz. Bu keramete (halife olmaya) malik (olan) muhakkak Hz. Kazım Musa'dır.]

59^a

4. Dürr-i şehvâr-ı risâlet güher-i Murtaẓavî

Sırr-ı sādâta ehil Kāzım-ı Mūsā taḥḳīk

[Peygamberliğin şahlara layık inciler incisi, Hz. Ali'nin mücevheri, seyitlik sırrına sahip (olan) muhakkak Hz. Kazım Musa'dır.]

5. Şevkî ol maḥrem rāz-ı Nebevî Murtaẓavî

Dil-i mir'âta ehil Kāzım-ı Mūsā taḥḳīk

[Ey Şevkî! O Hz. Peygamber'in ve Hz. Ali'nin sırrına mahrem (olan) ve gönül aynasına sahip (olan) muhakkak Hz. Kazım Musa'dır.]

251.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. İlm-i 'irfân-ı ḥaḳīkatde Rızâ baḥr-i 'amīk

Sırr-ı esrâr-ı hüviyyetde Rızâ baḥr-i 'amīk

[Hakikat ilmini bilmede Hz. Rıza derin denizdir. Varlık sırlarının sırrında Hz. Rıza derin denizdir.]

2. Zâhir ü bâtın-ı bî-ḥadd-i kinâr 'ilmine ol

Rükn-i erkân-ı şerî‘ atde Rızâ baħr-i ‘amîķ

[O, sonu olmayan zahir ve bâtın ilmine, şeriat rükünlerine vâkıf Hz. Rıza derin denizdir.]

3. Aña telkîn-i ‘Alî feyzidür ‘an-silsiletin

Bu füyûzât-ı tarîķatde Rızâ baħr-i ‘amîķ

[Ona Hz. Ali’nin telkini nesilden nesile aktarılmıştır. Bu tarikat feyizlerinde Hz. Rıza derin denizdir.]

4. Pes o irfân-ı zârîf ġāyet-ile ‘aķıl-ı nāss

Rüşd-i ezķā-i feţānetde Rızâ baħr-i ‘amîķ

[O gayet zarif irfanla, nassı bilen, fetaneti anlama kapasitesinde Hz. Rıza derin denizdir.]

5. Hāķ aña feyz kerem eylemiş ey Şevķî hemîn

Sırr-ı esrār-ı hüviyyetde Rızâ baħr-i ‘amîķ

[Ey Şevķî! Allah ona hemen feyzi bağışlamış. Varlık sırlarının sırrında Hz. Rıza derin denizdir.]

252.

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

1. Fenā dehrinde bir dānā Takîyyü’-d-dîn imāmü’l-hāķ

FününI [u] ‘ilm-ile şettā Takîyyü’-d-dîn imāmü’l-hāķ

[Hak imam Hz. Takîyyüddin, yokluk âleminde bir âlim(dir) ve ilim (ve) fenle çeşitlenmiştir.]

2. Hāķîķat ma‘ rifet sırrı tarîķat cümle bi’l-mevcūd

Ledün ‘ ilminde ser molla Taķīyyü’ d-dīn imāmü’ l-Haķ

[Hak imam Hz. Takīyyüddin, cümle mevcudat, hakikat, marifet (ve) tarikat sırrı, ilahi sırlara ait ilimde baş hocadır.]

3. ‘Ulūm-ı cifr ü esrār-ı hurūfāt-ı ledünni kāf

Rumūz-ı noktada yektā Taķīyyü’ d-dīn imāmü’ l-Haķ

[Hak imam Hz. Takīyyüddin, ilahi avuç içi harflerinin (el falı) sırlarına ve cifr ilmine, noktanın işaret ettiklerini (bilmede) eşsizdir.]

4. Hilāfetde imāmetde muhaķķaķ hem muşaddaķdur

Emirü’ l-mü’ minin hālā Taķīyyü’ d-dīn imāmü’ l-Haķ

[Hak imam Hz. Takīyyüddin, halifeliği (ve) imamlığı şüphesiz tasdik edilmiş, şimdi bile müminlerin emiridir.]

59^b

5. Cemi‘ i rāze maħrem Şevķiyā irşen Muħammed’ den

Fünūn-ı ‘ ilm-ile şettā Taķīyyü’ d-dīn imāmü’ l-haķ

[(Ey) Şevķi! Hz. Muhammed’ den miras olarak bütün sırlara mahrem olan hak imam Hz. Takiyyüddin ilim (ve) fenle çeşitlenmiştir.]

253.

[fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün]

1. Sādıķu’ l-va‘ du’ l-emīn vārişidür Naķī Şadıķ

Haķ Resūlü’ ş-şakaleyn vārişidür Naķī Şadıķ

[Sadakat sahibi Hz. Naki, sözünde duran sadık Peygamber'in vârisidir. Sadakat sahibi Hz. Naki, insanların ve cinlerin peygamberi olan hak nebinin vârisidir.]

2. Bergüzâr-ı nebevî Murtaẓavî ħayr-ı ħalef

Daĥı ceddü'l- Ĥüseyin vârişidür Naķî Şadîķ

[Peygamber'in hediyesi, Murtaza'ın hayırlı halifesi oolan sadakat sahibi Hz. Naki dedesi Hz. Hüseyin'in vârisidir.]

3. Sırrıdur sırr-ı o *levlāke vemā erselnāk*²⁰⁹

O şehenşāh-ı harem vârişidür Naķî Şadîķ

[O, âlemlere rahmet olarak gönderilme sırrına layık Hz. Muhammed'in sırrıdır. Sadakat sahibi Hz. Naki, harem padişahlarının sultanının vârisidir.]

4. Māder ü vālidî 'an-silsiletan seyyidetan

Li-eb ü üm ciheteyn vârişidür Naķî Şadîķ

[Annesi ve babasının her ikisi de silsileyle seyyittirler. Sadakat sahibi Hz. Naki, hem anne hem babasından (seyyitliğin) vârisidir.]

5. Şevkiyā ol şeh-i vālā-yı cihān sırr-ı 'Alî

Ĥaķ Resülü's-şakaleyn vârişidür Naķî Şadîķ

[Ey Şevkî! O cihanın yüce padişahı, Hz. Ali'nin sırrı olan sadakat sahibi Hz. Naki, insanların ve cinlerin peygamberi olan hak nebinin vârisidir.]

²⁰⁹ Bknz: dipnot 15.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Zümre içre 'Askerî'dür pîr-i 'aşk
'Âlem içre 'Askerî'dür pîr-i 'aşk

[Topluluk ve âlem içinde Hz. Askerî, aşkın piridir.]

2. Nûr-ı vahdet gonçe-i perverdesi
Gülşen içre 'Askerî'dür pîr-i 'aşk

[Gül bahçesi içinde vahdet nurunun goncasını yetiştiren, Hz. Askerî, aşkın piridir.]

3. Zümre-i 'uşşâkiyân sergerdesi
Cümle içre 'Askerî'dür pîr-i 'aşk

[Cümle (kişiler) içinde aşıklar topluluğunun reisi Hz. Askerî, aşkın piridir.]

4. Her ne deñlü var ise üftâdegân
'Âmme içre 'Askerî'dür pîr-i 'aşk

[Halk içerisinde çok düşünleri olan Hz. Askerî aşkın piridir.]

5. Şevkiyâ erkânına Hû çek anuñ²¹⁰
'Âlem içre 'Askerî'dür pîr-i 'aşk

[Ey Şevkî! Onun usulüne “Hu” çek, âlem içinde Hz. Askerî aşkın piridir.]

²¹⁰ 59^b numaralı sayfanın kenarında: “Bu gâzelin tekmîli aşağıda ikinci üçüncü kâğıduñ son şâhîfesindedür sehiv olunmştur” ibaresi bulunmaktadır.

255.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]²¹¹

1. Kimse cür'et idemez meydānı vardur ẖamza'nıñ
Ḥarb uşûlünde 'aceb meydānı vardur ẖamza'nıñ

[Hz. Hamza'nın kimsenin savaşımaya cüret edemediği acayip bir meydanı vardır.]

2. Darbına tākāt getürmez nerre'-i kāfî zamān
Pençe-i leysî gibi şîrânı vardur ẖamza'nıñ

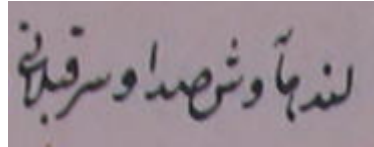
[Zamanın erleri onun bir yumruğına dayanamaz. Hz. Hamza'nın aslan pençesi gibi yumruğı vardır.]

60^a

3. 'Amm-i pâki Muştafâ aşhâb u ahhâb-ı Resûl
Kuvvet-i kudsiyye-i rûhânî vardur ẖamza'nıñ

[Hz. Mustafa'nın amcası ve Resul'ün ahhap ve sahabesi, Hz. Hamza'nın ruhani kutsal bir kuvveti vardır.]

4. Rüstem u Sām-i cihān gāşîye-dārdur anuñ

vardur ẖamza'nıñ

[Cihanın Sam ve Rüstem'i, onun seyisidir. ...]

5. Şevkiyâ hîç bir muķābil yok cihān içre aña

²¹¹ Bu gazelin ilk iki beyti 63^b numaralı sayfanın son iki satırındadır.

Harb uşulünde ‘aceb meydānı vardır Hamza’nıñ

[Ey Şevkî! Cihan içinde ona benzer biri yoktur. Savaşma usulünde Hz. Hamza’nın acayip bir meydanı vardır.]

256.

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

1. Resûlullāh’a gāyet nisbeti var ‘ammi ‘Abbās’ıñ

Halilullahiden şhriyyeti var ‘ammi ‘Abbās’ıñ

[(Hz.Muhammed’in) amcası Hz. Abbas’ın Halilullah (Hz. İbrahim)’e dayanan nesli ve Allah’ın resulüne kuvvetli bağı vardır.]

2. Pes ol her bir cihetle ‘ālem-i hāl-i şabāvetden

Muhammed Muştafā’ya hıdmeti var ‘ammi ‘Abbās’ıñ

[Çocukluk zamanlarından beri her bir yaraftan, (Hz.Muhammed’in) amcası Hz. Abbas’ın Hz. Muhammed Mustafa’ya hizmeti vardır.]

3. Maķām-ı vālidīdür faḥr-i ‘ālem nūr-ı kevneynüñ

Şahābiler içinde ‘izzeti var ‘ammi ‘Abbās’ıñ

[Yaratılmış iki dünyanın nuru ve âlemin övücü olan (Hz. Muhammed’in) babalık makamında olduğu için (Hz.Muhammed’in) amcası Hz. Abbas’ın sahabeler içerisinde izzeti vardır.]

4. Pes ol kim müstecābü’-d-du‘ā-i keşir-i aḥbābdır

Miyān-ı nās içinde şöreti var ‘ammi ‘Abbās’ıñ

[Sevenlerine duası çok kabul olanı olduğu için (Hz. Muhammed’in) amcası Hz. Abbas’ın insanlar arasında çok şöreti vardır.]

5. Benî ‘Adnân-ı Kureyişü’n-neseb ol pāk-i ‘ālī zāt

Ḥalīlullahiden şihriyyeti var ‘ammi ‘Abbās’ın

[O Adnanoğulları kabilesinin Kureyş sıyundan gelen zatı yüce temiz (kişi), (Hz. Muhammed’in) amcası Hz. Abbas’ın Halilullah, (Hz. İbrahim)’den gelen nesebi vardır.]

257.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. ‘Uzv-ı eczā’-i Nebī Fāṭıma’dur dāmeni pāk

‘İrk-ı Hāşim nesebī Fāṭıma’dur dāmeni pāk

[Hz. Peygamber’in bir uzvunun parçası, Hz. Fatıma iffetlidir. Soyu Haşimoğullarından olan Hz. Fatıma iffetlidir.]

2. Müteselsil iledür zabtı benî ‘Adnân’dan

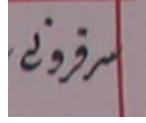
O Ḥalīl müntesibi Fāṭıma’dur dāmeni pāk

[Onun Adnanoğulları kabilesine kaydı silsile iledir. Soyu Hz. Halil’e dayanan Hz. Fatıma iffetlidir.]

3. Dürr-i nūr lü’lū’-i şhvār benī İsmā’īl

İnzibāt-ı ḥasebi Fāṭıma’dur dāmeni pāk

[Nurun incisi, lülü ve şahlara layık inci olan (ve) İsmailoğullarına hasbi bağla ulaşan Hz. Fatıma iffetlidir.]

4. bildi eşref-i meşhūr-ı Kureyş

O re 'isü'ş-şu' ebi Fāṭıma'dur dāmeni pāk

[Kureyşin meşhur şerefli kişileri bildi. O (Hz. Peygamber'in) şubelerinin (neslinden gelen dalların) reisi olan Hz. Fatıma iffetlidir.]

5. Şevkiyā ol şeh-i vālā-yı ' Arab bintü Nebī

Bu cihān muntehıbi Fāṭıma'dur dāmeni pāk

[Ey Şevkî! O yüce Arap şahı olan Peygamber'in kızı, bu cihanın seçkini olan Hz. Fatıma iffetlidir.]

258.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Cümle 'ālem kemteri ḥazreti Ḥadīcenüñ

İns ü beşer afkârı ḥazreti Ḥadīcenüñ

[Tüm âlem Hazreti Hatice'nin günahkârı en değersizidir. İnsanlar Hazreti Hatice'nin kölesi, en fakiridir.]

2. Efḍal-i ḥayrū'n-nisā mahremidür Muştafā

Bendesi ḥalk-ı fenā ḥazreti Ḥadīcenüñ

[Hayırlı kadınların en faziletlisi, Hz. Muhammed Mustafa'nın mahremidir. Dünya halkı Hazreti Hatice'nin kölesi(dir).]

3. Ḥayr-ı nisā nāmı var tevekkül-i tāmı var

Şöhret-ile şāmı var ḥazreti Ḥadīcenüñ

[Hazreti Hatice'nin kadınların hayırlısı namı, tam bir tevekkülü, şanı ve şöhreti vardır.]

4. Ol ki degül ma'il-i hubb-ı fenâ şâgili
Cümle cihân sâ'ili hazreti Hadîcenüñ

[O, fâni güzelliğe meyletmekle meşgul değil(dir). Bütün dünya Hazreti hatice'nin dilencisidir.]

5. Şevkî aña bendedir bu dili efkendedir
Cinn ü beşer afkârı hazreti Hadîcenüñ

[Şevkî ona köledir, (Şevkî'nin) bu gönlü ona aşıktır. İnsan(lar) ve cin(ler), Hazreti Hatice'nin kölesi, en fakiridir.]

259.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Kemter-i dergâhıyam Zeynü'l-'abâ-yı serverüñ
Çâker-i dergâhıyam Zeynü'l-'abâ-yı serverüñ

[Server olan Hz. Zeynelabidin'in dergâhının kölesi ve dilencisiyim.]

2. Himmet-i 'âlisine muhtâc zelîl 'âcizem
Afkar-ı dergâhıyam Zeynü'l-'abâyı serverüñ

[Server olan Hz. Zeynelabidin'in dergâhının en fakiri, yüce himmetine muhtaç aciz, zelilim.]

3. Nâtüvânım bî-mecâlim derd-mendem mücrimem
Serserî dergâhıyam Zeynü'l-'abâyı serverüñ

[Server olan Hz. Zeynelabidin'in dergâhının serserisi, zayıf, mecalsiz, dertli mücrimiyim.]

4. Beklerim dâ'im mürüvvet merhamet bâbında ben
Seg der-i dergâhıyam Zeynü'l-'abâyı serverüñ

[Server olan Hz. Zeynelabidin'in dergâhının kapı[sı]nın köpeğiym. Ben merhamet kapında daima mürüvvet beklerim.]

61^a

5. Dest açar Şevkî gedâ bâb-ı niyâzında kadîm
Kemter-i dergâhıyam Zeynü'l-'abâyı serverüñ

[Kul Şevkî evvelden beri dilek kapında el açar. Server olan Hz. Zeynelabidin'in dergâhının değersiziyim.]

260.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Şâh sulţandır Muḥammed Bâkır-ı re'isü'l-mülûk
Ser-emîrândur Muḥammed Bâkır-ı re'isü'l-mülûk

[Ülkelerin padişahı olan Hz. Muhammed Bakır, şah sultandır ve emirlerin başıdır.]

2. Sırr-ı vahdet ḥâzin-i ğaybü'l-ğuyûbuñ maḥremi
'Âl-i zîşândur Muḥammed Bâkır-ı re'isü'l-mülûk

[Vahdet sırlarının hazinedarı gaybler gaybinin mahremi, ülkelerin padişahı olan Hz. Muhammed Bakır, şanı yüce evlattır.]

3. 'Âşık-ı mecbûrı her bir müyine biñ cân virir

Āfet-i cāndur Muḥammed Bākır-ı re'isü'l-mülük

[Düşkün aşıkların bir kılına bin can verir. Ülkelerin padişahı olan Hz. Muhammed Bakır can yakıcı sevgilidir.]

4. Vāriş-i gencîne-i sırrı Muḥammed Muştafā

Merd-i 'irfāndur Muḥammed Bākır-ı re'isü'l-mülük

[Hz. Muhammed Mustafa'nın sırlar hazinesinin vârisi, ülkelerin padişahı olan Hz. Muhammed Bakır ariflerin merdidir.]

5. Ol Eḥad'la Vāḥidüñ sırrına āgāh Şevkiyā

‘Ākil-i insāndur Muḥammed Bākır-ı re'isü'l-mülük

[Ey Şevkî! O Edad ve Vahid olan Allah'ın sırrına uyanık ol! Ülkelerin padişahı olan Hz. Muhammed Bakır akil insandır.]

261.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Nice kimyālara ol Ca' fer-i Şādık mālîk

Nice esrārlara ol Ca' fer-i Şādık mālîk

[Nice kimyalara (ve) sırlara o, Hz. Cafer-i Sâdık sahiptir.]

2. Mālîkü'l-mülke daḥı mālîk olan bunlardır

‘İlm-i aḥfālara ol Ca' fer-i Şādık mālîk

[Mülkler sahibi olan Allah'a dahi âşına olan bunlardır. O gizli ilimlere Hz. Cafer-i Sâdık sahiptir.]

3. Kışver-i cāh-ı ledün ḥāzini gencîne-i ḡayb

Sırr-ı ma' nālara ol Ca' fer-i Şādık mālīk

[İlahi memleketin makamı, gayp hazinesinin hazinedârı, o manalar sırrına Hz. Cafer-i Sâdık sahiptir.]

4. Hem dağı mālīk o kim *mālīk-i yevmiddīn*²¹²

Cāh-ı ukbālara ol Ca' fer-i Şādık mālīk

[Hem o hesap gününe sahip olan(dır). O ahiret makamına Hz. Cafer-i Sâdık sahiptir.]

5. Kıl talep şāfī' -i kimyāsını ey Şevkī gedā

61^b

Nice kimyālara ol Ca' fer-i Şādık mālīk

[Ey Şevkî! O, nice kimyalara Hz. Cafer-i Sâdık sahiptir, (sen) kul (olarak ondan) şefa'at kimyasını talep et.]

262.

[*mefā' ilūn fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilātūn*]

1. Cihānda sırr-ı erkāna ' Alī şāh-ı Rızā mālīk

Hakikat taht şāhına ' Alī şāh-ı Rızā mālīk

[Dünyada rükünlerin hükümlerine Hz. Ali Rıza şāh maliktir. Hakikat tahtına padişāh olmaya Hz. Ali Rıza şāh maliktir.]

2. Cihān ebşāru'l-bābı ulu'l-Başārı bunlardır

Velāyet içre ' irfāna ' Alī şāh-ı Rızā mālīk

²¹² Mālīki yevmi'd-dīn: (O) Hesap gününün sahibidir. Fatiha/4.

[Cihanın basiret sahipleri arasında, hakiketi gören bunlardır. Velayet içinde irfana Hz. Ali Rıza şah maliktir.]

3. *Zuhûr-ı âdem-i esmâ müsemma mihrimân-ı Hâk*
 ‘İlm-i mühr-i Süleymân’a ‘Alî şâh-ı Rızâ mâlik

[Esmaların ve insanların yaradışından Hakk’ın merhametine, ilim Süleyman’ının mührüne Hz. Ali Rıza şah maliktir.]

4. *Sarây-ı lîmaallâh harîmi vahdeti râzı*
 O küntü kenzen²¹³ rahmâna ‘Alî şâh-ı Rızâ mâlik

[Allah’la bir olma sarayının mahremi, vahdeti bilen küntü kenzen sırrına Hz. Ali Rıza şah maliktir.]

5. *Sürüp rûyiñi dergâha şefâ’ at kıl talep Şevkî*
 Mürüvvet merhamet kâna ‘Alî şâh-ı Rızâ mâlik

[Ey Şevkî! Dergâhına yüz sürüp şefaât iste. Mürüvvet ve merhamet hazinesine Hz. Ali Rıza şah maliktir.]

263.

[fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün]

1. *Kemter-i hâcet-deri ‘âlim imâm-ı Kâzımıñ*
 Afkarı ins ü perî ‘âlim imâm-ı Kâzımıñ

[İnsanlar ve periler, âlim imam Kazım’ın hacet kapısının kulu (ve) en fakiridir.]

²¹³ Bknz: dipnot 117.

2. Āl-i aḥfād-ı Resūlîñ kim degül yâ bendesi

Çākerîdür çākerî ‘ âlim imām-ı Kāzımîñ

[Resul’ün ailesinden olan âlim imam Kazım’ın bendesi olmayanlar asıl günahkâr köledir.]

3. Hep gürüh-ı ‘ ârifân sālâr-ı çeyş-i şadıkân

Perveridür perveri ‘ âlim imām-ı Kāzımîñ

[Hep arifler topluğu ve sadıklar ordusunun komutanı âlim imam Kazım’ın koruyup gözetenisidir.]

4. Hüsnüñ efgendesi pervâne-veş her dem niyâz

Serseridür serseri ‘ âlim imām-ı Kāzımîñ

[Güzelliğinin âşığı olup pervane gibi her dem niyaz eden serseri, âlim imam Kazım’ın serserisidir.]

5. Sâ’il-i dergâhıdur ey Şevkiyâ ins ü cân

Afkarıdur afkarı ‘ âlim imām-ı Kāzımîñ

[Ey Şevkî! İnsanlar ve cinler dergâhının dilencisi, âlim imam Kazım’ın fakirler fakiridir.]

264.

[fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]

1. Şāhibü’ş-şân-ı benām Mehdî Muḥammed taḥkîk

Hadd-i zâtında imām Mehdî Muḥammed taḥkîk

[Şöhret sahibi kişi adıyla bilinen, Hz. Mehdî Muhammed şüphesiz, Allah katında imamdır.]

2. Gelür ıslāha süyûf-ile zühûrî bir gün

Virir ol dehre niẓām Mehdî Muḥammed taḥkîk

[Hz. Mehdî Muhammed şüphesiz, bir gün kılıcıyla ortaya çıkar ve dünyaya düzen vermek için gelir.]

3. Yürüdür darb-ile şimşir[i] Yezîdîlerden

Alur elbetde o kām Mehdî Muḥammed taḥkîk

[Hz. Mehdî Muhammed şüphesiz, Yezid taraftarlarını kılıç darbesinden geçirip elbette umduğuna erişir.]

4. Ne şeref devlet-i yâr kim olur ‘İsâ’ya imām

Ḥalef-i ḥayr-ı hümām Mehdî Muḥammed taḥkîk

[Himmet sahibi halifelerin hayırlısı Hz. Muhammed Mehdî şüphesiz, ne mutlu (Allah’ın) ne saadetli bir sevgilisi ki Hz. İsa’ya imam olmuştur.]

5. Şevkiyâ aḥz-i ḥātem bu ḥilāfetle hemîn

Ḥaḳ zātında imām Mehdî Muḥammed taḥkîk

[Ey Şevkî! Bu halifelikle velayet mührünü ele alan Hz. Mehdî Muhammed şüphesiz Allah katında imamdır.]

Der-Ḳāfiyet’ül- Kāf

265.

[*mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün*]

1. Ey zübde’-i mevcûd-ı cihân ḥuṭbe-i *levlāk*

*Levlāke levlāk lemā ḥalaḳatü'l-eflāk*²¹⁴

[Ey cihandaki varlıkların gözbebeği, *levlak* hutbesi, tüm âlemlerin onun hürmetine yaratıldığı Resul!]

2. Eflāk senüñ 'aşkuñla ider 'aşkla ider devrān

Devrān bu senüñ devr-i *vemā erselnāk*²¹⁵

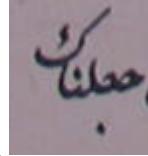
[Felekler senin aşkınla döner, devreder. Senin devrin âlemlere rahmet olarak gelme devridir.]

3. *Erselnāk* dindi şehā sırrıñı her dem

Her dem okunan şāñıñ *inne a'taynāk*²¹⁶

[Ey Şah! Her an senin çin *erselnak* dendi ve şanına *inne a'taynak* okundu.]

4. *A'taynāke'l-kevserüñ*²¹⁷ ol şāhib-i Ḥayder

Ḥayder okudı sūre-i berā-yı

[O Hz. Haydar'ın sahibi, biz sana kevseri verdik (dedi), Hz. Ali ... için sureyi okudu.]

5. Kıl Şevkī faḳīriñi şefā' at ile ignā

²¹⁴ Bknz: dipnot 17.

²¹⁵ Bknz: dipnot 44.

²¹⁶ *İnna a'taynake/kevser: Kuşkusuz Biz sana kevseri verdik. Kevser/1.*

²¹⁷ Bknz: dipnot 216.

Ey zübde-i mevcūd-ı cihān hıṭbe-i *levlāk*²¹⁸

[Ey cihandaki varlıkların gözbebeği, levlak hutbesi, fakir Şevkî'ni şefaat ile zenginleştir.]

266.

[*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*]

1. Kāmu ḥalkdan muḳaddemdür pes ol imānı Şiddīk'ıñ
Şemsden şemsî rüşendür nüfūz-i şānı Şiddīk'ıñ

[(Hz. Ebubekir) Sıddık'ın imanı tüm halkın (imanından) öncedir. (Hz. Ebubekir) Sıddık'ın sözünü geçirme gücü güneşten daha parlaktır.]

2. Şeḫā cūd-ı keremkān oldığı bu kevne ma' lūmdur
Resūlullāh'a mebzūl itdüğü iḥsānı Şiddīk'ıñ

[(Hz. Ebubekir) Sıddık'ın (varlığını) Peygamber (yolunda) esirgemedi harcadiğı (ve) cömertliğı herkes tarafından bilinir.]

3. Emīrū'l-mü'minān ser-ḫalīfe seyyidü'l-ümmeṭ
Kāmu aşḫāba vardır faẓlı bil ruḫānı Şiddīk'ıñ

[Müminlerin emiri (Hz. Muhammed)'in ilk halifesi (ve) ümmetin seyiti olan (Hz. Ebubekir) Sıddık'ın bütün ashaba üstülüğü(nün) ağır bastığını bil.]

4. Selām 'ışk eyledi Cebrā'il ile Ḥaḳ āña bi'zzāt

²¹⁸ Bknz: dipnot 17.

Cihāna gelmemiş ašlā ki yok aḳrānı Şiddik’uñ

[Allah ona Cerail ile selam gönderdi. (Hz. Ebubekir) Sıddık’ın dengi dünyaya gelmemiştir.]

5. Resūlullāh’ı taşdik eyledi Şevkî bilā tevķif

Şemsden müştehir rüşen nüfūzı şānı Şiddik’uñ

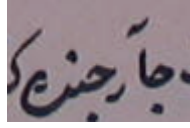
[(Ey)Şevkî! (Hz. Ebubekir) Resulullah’ı(n nübüvvetini) duyar duymaz tasdik etti. (Hz. Ebubekir) Sıddık’ın sözünü geçirme gücü güneşten daha meşhurdur.]

62^b

267.

[*mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün*]

1. Bu ‘ālemde tevātürle müselleḡ adli Fāruḡ’uñ

Bu ‘aḳluñ kenz-i mülhem ‘adli Fāruḡ’uñ

[Bu âlemde Hz. (Ömer) Faruk’un adaleti, rivayetlerle herkes tarafından kabul görmüştür ve aklın ilham hazinesidir.]

2. Ḳamu eṭvār u aḥḳāmı şeri‘ at ḳavline naṭıḳ

Riyā vü sem‘adan ‘arī vü muḥkem ‘adli Fāruḡ’uñ

[Tüm tavır ve hükümleri (şeriate uygun yapan), sözlerini şeriat üzere söyleyen Hz. (Ömer) Faruk’un adaleti, riya ve rivayetten arınmış ve sağlamdır.]

3. Cihāna gelmemiş böyle ‘adāletde aña seyyān

Vaḳār-ı fî-sebilillaha mükerrerem ‘adli Fāruḡ’uñ

[Dünyaya adalette ona (Hz. Ömer'e) denk birisi gelmemiştir. Hz. (Ömer) Faruk'un adaleti, Allah yolunda haysiyetli ve şerefli olmaya mükerremdir.]

4. Ne deñlü pādişāhı kişveri hān olsa 'ālemde

Teķaddüm bi'r-rüteb ile muķaddem 'adli Fāruķ'uñ

[Âlemdeki tüm padişah, han ve sultanların rütbece önde gelen Hz. (Ömer) Faruk'un adaleti en öndedir.]

5. Eger kim vezn olunsa Şevķi 'ālemden gelür zā'id

Eḡaşşü'l-ḡāşşıdur kevnüñ mu'ammem 'adli Fāruķ'uñ

[(Ey) Şevķi! Hz. (Ömer) Faruk'un adaleti, ölçülse âlemden daha ağır gelir.]

63^a

268.

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

1. Ğulām-ı kemteri 'ālem şehīd-i ibn-i Affān'uñ

Cihān biz bendesi Ādem şehīd-i ibn-i Affān'uñ

[Âlem, Affan'ın oğlu şehit (Hz. Osman)'ın kölesidir. İnsanlar Affan'ın oğlu şehit (Hz. Osman)'ın aynı dünyadaki kölesidir.]

2. 'Azābı şiddet-ile ḡatl-i nār içre ḡayyāda

Ki rāḡat bulmasun bir dem şehīd-i ibn-i Affān'uñ

[Affan'ın oğlu şehit (Hz. Osman)'ın katili, cehennem içindeki kuyuda ateşler içinde şiddetle katledildin, bir an rahat bulmasın.]

3. Mübārek ḡabḡabı altından aña sill-i seyf itdi

O kıatıl kâfir-i azlem şehîd-i ibn-i Affân'ıñ

[O çok zulüm sahibi kâfir katil Affan'ın oğlu şehit (Hz. Osman)'ın mübarek çenesinin altından kılıçla geçti.]

4. Yazarken hatt-ı Kur'anı tekâşur eyledi birkaç

Mübârek sürû-i humret dem şehîd-i ibn-i Affân'ıñ

[Affan'ın oğlu şehit (Hz. Osman)'ın mübarek kırmızı kanı Kur'an'ı yazarken birkaç damla (üzerine) aktı.]

5. Hemân bir ben degül Şevkî kamu 'âlem aña bende

Gulâmıdur benî Âdem şehîd-i ibn-i Affân'ıñ

[(Ey) Şevkî! Sadece ben değil bütün âlem ona, Ademoğullarından Affan'ın oğlu şehit (Hz. Osman)'ın kölesidir.]

269.

[*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*]

1. Hâkıkat sırrına mazhar 'Alî'dür perver-i Levlāk²¹⁹

Ne ol kim mu' ciz-i ekber 'Alî'dür perver-i Levlāk

[Hakikat sırrına mazhar Hz. Peygamber'in koruyucusu Hz. Ali'dir. Büyük mucizeler sahibi Hz. Peygamber'in koruyucusu Hz. Ali'dir.]

2. Vaşiyy-i vâriş-i peygamber ü dāmād-ı haşşu'l-haşş

Risālet sırrına yāver 'Alî'dür perver-i Levlāk

²¹⁹ Bknz: dipnot 17.

[Hz. Peygamber'in vasisi, vârisi ve damadı; risalet sırrına yardımcı Hz. Peygamber'in koruyucusu Hz. Ali'dir.]

3. Velāyet hâteminüñ evveli ol kûlzüm-i esrār

O nûru'n-nûr pûr-envār 'Alî'dür perver-i Levlāk

[Velāyet hateminin yani imamlığın birincisi, o nurlar nurunun çok nur saçanı Hz. Peygamber'in koruyucusu Hz. Ali'dir.]

4. Kelām-ı nāṭıq-ı Hâḳ geldi çünkü *merece'l-bahreyn*²²⁰

Lā'l-i cevher-i şehver 'Alî'dür perver-i Levlāk

[Allah'ın *iki denizi salıverdi* sözünü söylediği, lal mücevheri, iri inci tanesi, Hz. Peygamber'in koruyucusu Hz. Ali'dir.]

5. Şeh-i kişver-güşā Şevkî o ḥaḳan-ı cihān 'ālem

İmāmet tahtına server 'Alî'dür perver-i Levlāk

[(Ey) Şevkî! O cihanı fetheden padişah, imamlık tahtının başı Hz. Peygamber'in koruyucusu Hz. Ali'dir.]

270.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Ser çeker iḳbāline 'ālem şehīd-i şābirün

Bu gönüllere olan mātem şehīd-i şābirün

[Âlem, sabırlı şehit ve bu gönüllerde yas olan (Hz. Hasan)'a teveccühde başı çeker.]

²²⁰ *Merecel bahreyni* yeltekiyan. *İki denizi* birbirine kavuşmak üzere *saldı*. Rahman/19.

2. Çün teşādūf itdi ‘āşūrāya ‘azm-i rıhleti

Oldı esbāb terk-i cāna sem şehīd-i şābirūñ

[Onun ayrılık yolculuğu Aşura gününe (H. 10 Muharrem) denk geldiğinde o sabırlı şehit (Hz. Hasan)’ın canının terkine sebep zehir oldu.]

3. Sem viren mel‘ūnı icbār itdiler fāş itmedi

Cem‘ olup bezmiñe biñ ādem şehīd-i şābirūñ

[Binlerce kişi, sabırlı şehit (Hz. Hasan)’ın bezminde toplanıp (ona) zehir veren melunu söylemesi için baskı kurdu (fakat o bunu) ifşa etmedi.]

4. Semm-i ihlāki aña kim virdi kim ol kimseler

Sırrına hiç olmadı mahrem şehīd-i şābirūñ

[Sabırlı şehit (Hz. Hasan)’ın o öldürücü zehri veren kişilerin kim olduğu sırrına kimse mahrem olmadı.]

5. Şevkiyā cān virdi ol cānāna ğammāz olmadı

Gör ki ol merdiyyeti a‘zam şehīd-i şābirūñ

[Ey Şevkî! O can verdi fakat sevdiğini (eşini) ispiyonlamadı. O sabırlı şehit (Hz. Hasan)’ın yüce mertliğini gör.]

271.

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

1. Misk-i ezferdür şehīd-i Kerbelānuñ sürh hāk

‘Üd [u] anberdür şehīd-i Kerbelānuñ sürh hāk

[Kerbela şehidinin kızıl toprağı, güzel kokulu misktir. Kerbela şehidinin kızıl toprağı, ud (ağacı) ve anberdir.]

2. Başka bir hāke kıyās olmaz hāk-i pāk

Būy-i berterdür şehīd-i Kerbelā’nuñ sürh hāk

[O temiz toprak başka bir toprakla kıyaslanamaz. Kerbela şehidinin kızıl toprağı kokusu en iyi olandır.]

3. Başra Bağdād u Necef vādilerin kılmış muhīt

‘Ayn-i micmerdür şehīd-i Kerbelā’nuñ sürh hāk

[Basra, Bağat ve Necef vadileri ile kuşatılan Kerbela şehidinin kızıl toprağı, ateş buhurdanlığının gözüdür.]

4. Mest [ü] meyhōş eyler insānı o būy-i bū’l-‘ acīb

Hōş mu‘aṭṭardur şehīd-i Kerbelā’nuñ sürh hāk

[O hayret veren koku insanı mest ve sarhoş eder. Kerbela şehidinin kızıl toprağı, hoş kokuludur.]

5. Şevkī ta‘ṭīr-i dimāğ eyler kim ol şemm eylese

‘Ud u ‘anberdür şehīd-i Kerbelā’nuñ sürh hāk

[Şevkî koklasa, o (Kerbela şehidinin kızıl toprağı) zihnini güzel kokuyla boyar. Kerbela şehidinin kızıl toprağı, ud (ağacı) ve anberdir.]

64^a

272.

[fe’ilātūn fe’ilātūn fe’ilātūn fe’ilūn]

1. İtdi ser-ḥalka velāyet Ḥasan'ı Rabb te'āl

Ser-cüyūṣān-ı velāyet Ḥasan'ı Rabb te'āl

[Yüce Allah Hz. Hasan'ı imamlık halkasının başı (ve) velilik ordusunun kumandanı etdi.]

2. 'Adl ü inṣāf u şerī'at ile ālūde kılp

Ḳıldı erbāb-ı ḥaḳīḳat Ḥasan'ı Rabb te'āl

[Yüce Allah Hz. Hasan'ı Hakk'a ve adaletle uygun davranışla ve şeriatle nasiplendirip hakikat erbabı eyledi.]

3. Oldı ol muḳbil-i Ḥaḳ 'ārif ü āgāh-ı Ḥudā

İtdi aṣḥāb-ı sa'ādet Ḥasan'ı Rabb te'āl

[Yüce Allah Hz. Hasan'ı o Hakk'ın bahtiyar arifi ve Hüdā'yı bilen saadet ashabından kıldı.]

4. Ḥulefā zümreleri oldı Ḳureyş'e maḥṣūş

Eyledi ehl-i ḫilāfet Ḥasan'ı Rabb te'āl

[Halifelik mertebesi Kureyş'e mahsus oldu. Yüce Allah Hz. Hasan'ı hilafet ehlinden eyledi.]

5. Murtaẓā kıldı anı Şevḳī bu sırdan āgāh

İtdi ser-ḥalka velāyet Ḥasan'ı Rabb te'āl

[(Ey) Şevkî! Hz. Murtaza onu bu sırdan haberdar etti. Yüce Allah Hz. Hasan'ı imamlık halkasının başı kıldı.]

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Düşün bir kez ne cür'etdür Hüseyn'e var olan aḥvāl

‘İnād-ı küfre şiddetdür Hüseyn'e var olan aḥvāl

[Hz. Hüseyin'in başına gelenlerin ne cüret olduğunu bir kere düşün! Hz. Hüseyin'in başına gelenler küfrün inadına şiddettir.]

2. Ne idrāk eyler ‘ākıllar şaşar bu bābda kāmiller

Bu küfre a‘zamiyetdür Hüseyn'e var olan aḥvāl

[Bu kapıda kāmiller şaşar, akıl sahipleri idrak edemez. Hz. Hüseyin'in başına gelenler, büyük küfürdür.]

64^b

3. Degül kevn ü mekân yüz biñ cihāna ḥāşıl-ı ma‘nā

Muḳābil bir cināyetdür Hüseyn'e var olan aḥvāl

[Hz. Hüseyin'in başına gelenler kâinata, yüz bin cihana karşılık gelen bir cinayettir.]

4. Bu münker bu şekāvet başka kâre beñzemez aṣlā

Beğāyetle ḥabāsetdür Hüseyn'e var olan aḥvāl

[Bu inkâr ve şakilik hiç bir işe benzemez, Hz. Hüseyin'in başına gelenler apaçık pisliktir.]

5. Cenāb-ı Müste‘ān'dan Şevkî ‘ārī ḥavf u ḥaşyetden

Bu ayru bir cesāretdür Hüseyn'e var olan aḥvāl

[Ey Şevkî, bu iş Müstean olan Allah'tan korku ve çekinmeden uzaktır. Hz. Hüseyin'in başına gelenler başka bir cesarettir.]

274.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]²¹

1. Çār-yār fazlını bir ravzada maḥbûb-ı celîl

Şeref-i şānları yādınca kılup ‘adel-i ‘adîl

[Dört halifenin fazileti bir bahçede güzeldir. Şerefli şānları anıldıkça adaletlidir.]

2. Çünkü ol fazlını Bu Bekr ‘Ömer ‘Osmānuñ

İtdi tavşîf-ile ezkārlarını yād-ı cemîl

[Çünkü o, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman’ın faziletlerini anlatarak zikirlerini güzelleştirdi.]

3. Fâtıma itdi su’āl faẓl-i ‘Alî yā nice dir

Didi ol cān-ile nefsim benim ol ḳadr-i celîl

[Hz. Fatıma Hz. Ali’ye “Nasıldır” diye sorduğunda Hz. Ali “Onlar benimle aynıdır” dedi.]

4. Ba‘ demā didi anı yā nice yād eylemedüñ

Didi ‘izzet-ile kişi nefsinı itmez tehçil

[Sonra dedi ona “Ya neden hatırlamadın? Kişi izzetle kendini unutamaz.”]

5. Hâḳ ḥaber virdi Ḥabîbine ‘ayāna taṣrîḥ

Naẓm-ı Ḳur’anda daḥı enfûsenā naşş-ı delîl

²¹ Bu şiir 64ª numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Allah, açıkça Hz. Peygamber'e haber verdi. Kuran'da enfüsena ayeti buna delildir.]

275.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Ser-kırân itdi Cenāb-ı Hāmza'yı 'azze ve celle
Kahramān itdi Cenāb-ı Hāmza'yı 'azze ve celle

[Allah, Hz. Hamza'yı bahtlıların başı ve kahraman etti.]

2. Pençe-i şirinden 'āciz oldılar ins ü cān
Şir h'ān itdi Cenāb-ı Hāmza'yı 'azze ve celle

[Aslan pençesinden insan ve cin aciz oldu. Allah, Hz. Hamza'yı ... etti.]

3. Kimse gālib olmadı dünyāda ol merde hemīn
Pehlivān itdi Cenāb-ı Hāmza'yı 'azze ve celle

[Dünyada kimse o merde galip gelmedi. Allah, Hz. Hamza'yı pehlivan etti.]

4. Kuvvet-i kudret mahābet şāhib-i meydān-ı merd
Ser-tüvān itdi Cenāb-ı Hāmza'yı 'azze ve celle

[Yiğit, cesur, kuvvetli, yiğitler meydanının sahibi, Allah Hz. Hamza'yı gücün başı etti.]

5. Şevkiyā 'ālemde bī-akrān ü bī-emşāli kim
Kahramān itdi Cenāb-ı Hāmza'yı 'azze ve celle

[Ey Şevkî! Allah, Hz. Hamza'yı âlemde benzersiz bir kahraman etti.]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Eyledi ' amm-i Resül ' Abbās'ı Hayy [ü] Zü'l-Celāl

Hem dahı şınv-ı Resül ' Abbās'ı Hayy [ü] Zü'l-Celāl

[Hayy ve Zülcelal (olan Allah), Hz. Abbas'ı Hz. Muhammed'in amcası ve akrabası eyledi.]

2. Fazl-ı luṭfından Hüdā maḥbūbına itdi qarın

Kıldı aşḥāb-ı Resül ' Abbās'ı Hayy [ü] Zü'l-Celāl

[Hayy ve Zülcelal (olan Allah) Hz. Abbas'ı Hz. Muhammed'in ashabı kıldı. Hüdā lütfunun faziletinden (Hz. Abbas'ı) en sevdiğine yakın eyledi.]

3. Zī-sa' ādet zı-kerem iḥsān-ı Rabbānī Hüdā

İtdi aḥbāb-ı Resül ' Abbās'ı Hayy [ü] Zü'l-Celāl

[Ne mutlu ki Allah, ilahi bir hediye olarak Hayy ve Zülcelal (olan Allah), Hz. Abbas'ı Hz. Muhammed'in dostu eyledi.]

65^a

4. Şıhr-ı faḥrine ta' aalluḫ eyledi ' ilm-i ezel

İtdi merḡüb-ı Resül ' Abbās'ı Hayy [ü] Zü'l-Celāl

[Hayy ve Zülcelal (olan Allah) Hz. Abbas'ı Hz. Peygamber'in aşığı etti (ve) ezel ilminde (Hz. Peygamber'in) övgü sebebi olan (mübarek) nesline bağladı.]

5. Şevḳiyā faẓl-ı kerem-kānından iḥsān eyleyüp

Eyledi ' amm-i Resül ' Abbās'ı Hayy [ü] Zü'l-Celāl

[Ey Şevkî! Hayy ve Zülcelal (olan Allah), Hz. Abbas'ı cömertlik hazilesinin faziletinden ihsan edip Hz. peygamber'e amca eyledi.]

278.

[mef^ulû mefâ^ulû mefâ^ulû fe^ulûn]

1. Aşhâb-ı nisâ hazret-i Zehrâ'ya muhavvel
Mücrime gedâ hazret-i Zehrâ'ya muhavvel

[Kadın sahabeler Hz. Zehra'ya emanettir. Günahkâr (ve) köle kadınlar, Hz. Zehra'ya emanettir.]

2. Bi'l-cümle 'umûm 'âşî-i nisvâna şefâ^u at
Ol rûz-ı cezâ hazret-i Zehrâ'ya muhavvel

[O hesap gününde cümle asi kadınlara şefa'at Hz. Zehra'ya verilmiştir.]

3. Ol muhtereme melce'i me'vâ-yı müennes
Ol lutf u 'atâ hazret-i Zehrâ'ya muhavvel

[O kadınların sığınağı, (Peygamber'in) yurdu olma hürmetine sahip kadın, o ihsan ve lütuf Hz. Zehra'ya verilmiştir.]

4. Derd-ile çeker kim ki derûn-sûz-i ciger-gâh
Derdine devâ hazret-i Zehrâ'ya muhavvel

[Ciğeri dertle yanan, acı çeken kim varsa, onun derdine deva olma Hz. Zehra'ya verilmiştir.]

5. Şevkî ne kadar var ise 'âlemde mü'ennes
Ol lutf u 'atâ hazret-i Zehrâ'ya muhavvel

[(Ey) Şevkî! Âlemde ne kadar kadın varsa, (onları himaye) ihsan ve lütfu Hz. Zehra'ya verilmiştir]

279.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Ol Hādīce harem-i a' zam-ı ezvāc-ı Resūl

Harem-i muhterem-i efham-ı ezvāc-ı Resūl

[O Hz. Hatice, resul zevcelerinin en yücesi (ve) muhterem eşlerin en değerlisi(dir).]

2. İbtidā eyleyen ikrār-ı Resūl oldığıçün

Oldı maqbūl-i enām hemdem-i ezvāc-ı Resūl

[Resul'ü kabulde en başta geldiği için hem resul zevcesi hem de yaratılmışların makbulü, hoş gideni oldu.]

3. Sābıkūn zümresinüñ evvelinüñ evvelidür

Ol sebep oldukim ol aḳdem-i ezvāc-ı Resūl

[O resul zevcelerinin ilki olduğu için Müslümanlığı ilk kabul edenler zümresinin ilk kişisidir.]

4. Cümle ezvāc-ı Resūlü's-şakāleyne fā'ik

Cümleden sevgilisi mahrem-i ezvāc-ı Resūl

[Tüm ins ve cin peygamberinin zevcelerinden daha üstün, Resulün mahrem zevcelerinin cümlesinden çok kendisine sevgi beslenenidir.]

65^{b222}

²²² Bu kağıdın bir mısra'ı tekâmîli aşağıda ikinci kağıdın üçüncü şol şaḥifesindedir iki raḳam aşarḳı vardır?

5. Şevkiyâ şân [u] şerâfetde ‘adîmü’l-emşâl

Harem-i muhteremi efham-ı ezvâc-ı Resûl

[Ey Şevkî! (O), Resul zevcelerinin en yücesi (ve) muhterem eşlerin şerefli olma şöhretinde benzeri olmayanı(dır).]

281.

[mef‘ûlû mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ûlün]

1. Ey sırr-ı ‘Alî şâh-ı cihân hazret-i Zeynel

Maqbûl u Hudâ ahlâka ‘ayân hazret-i Zeynel

[Ey Hz. Ali’nin sırrı, cihan padişahı, Allah’ın ahlakına uygun, makbul olan Hz. Zeynelabidin...]

2. Sen zübde-i haşşî ol Hüseynüñ veledisün

Dürr ü şâdef-i genc-i nihân hazret-i Zeynel

[Sen, Hz. Hüseyin’in veledi, en saf değerlisi, sedef, inci (dolu) gizli hazinesi Hz. Zeynelabbidin(sin).]

3. Bu ‘ırk-ı tahâret sañadur ‘ırk nebîden

Mevrûs-ı peder zâhir ‘ayân hazret-i Zeynel

[(Ey) Hz. Zeynelabidin bu temiz ırk, soyunun peygamberden gelmesi, açıkça sana babandan mirastır.]

4. Muhlislere sen olduñ imâm ey şeh vâlâ

Taşdîk ider ‘âlem seni cân hazret-i Zeynel

[Ey Hz. Zeynelabidin, yüce padişah inananlara sen imam oldun. Âlem seni can olarak tasdik eder.]

5. Şevkiye şefâ'at-ile 'inâyet kıl efendüm

Ėayre nebî derdüme emân hâzret-i Zeynel

[Efendim Şevkî'ye şefaatinle yardım et, (Ey) Hz. Zeynelabidin, derdime derman kıl.]

282.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Şeh vâlâ-yı cihân Bâķır-ı han âl-i Resûl

Eşref-i kevn ü mekân Bâķır-ı han âl-i Resûl

[Cihanın yüce padişahı (ve) dünyadaki tüm yaratılmışların en şereflişi Hz. Peygamberin ailesinden Muhammed Bakır Han'dır.]

2. Dürr ü gencîne lâlâ-yı Nebî sırr-ı 'Alî

Çeşmi bînâya nihân Bâķır-ı han âl-i Resûl

[Hz. Muhammed'in inci ve hazinesi, Hz. Ali'nin sırrı, gözü görmeyle gizli(sırlar ona aşikâr olan) Hz. Peygamberin ailesinden Muhammed Bakır Han'dır.]

3. Görmemiş mişlini dehr içre Bâķır-ı han âl-i Resûl

Müştehirân-ı zamân Bâķır-ı han âl-i Resûl

[Dünyada, zamanın meşhurları, Hz. Peygamberin ailesinden Muhammed Bakır Han'ın benzerini görmemiştir.]

4. Hı'âce hı'zr-ı ledün sırr-ı hürüfa âgâh

Dâniş-i 'ilm-i beyân Bâķır-ı han âl-i Resûl

[Ledün Hızır'ının hocası, harflerin sırlarına malik, beyan ilminin âlimi Hz. Peygamberin ailesinden Muhammed Bakır Han'dır]

5. H^vâce hıızr-ı ledün sırr-ı hurūfa āgāh
Dāniş-i ‘ilm-i beyān Bākır-ı han āl-i Resūl

[Ledün Hızır’ının hocası, harflerin sırlarına malik, beyan ilminin âlimi Hz. Peygamberin ailesinden Muhammed Bakır Han’dır.]²²³

66^a

284.

[*mef^ʿūlū mefā^ʿilū mefā^ʿilū fe^ʿūlūn*]

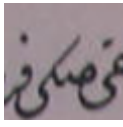
1. ‘Ālem kulu kurbānı-durur şāh Takî’nüñ
Dār-ı der-i sekbānı-durur şāh Takî’nüñ

[Âlemdeki herkes, şah Hz. Takî’nin kulu kurbanı (ve) evinin kapısının muhafızıdır.]

2. Sādāt-ı kirām şöhet-ile bunlara dirler
‘Ārifler yeksānı-durur şāh Takî’nüñ

[Devrin önde gelenleri şöhetıyla “Arifler, şah Hz. Takî ile birdir” derler.]

3. Dā’im yürüyen gavş-ı zamān kûṭb-ı cihān

Nuṭḡ-ı fermānı-durur şāh Takî’nüñ

[Cihanın kutbu (ve) zamanın gavsı ile daim (aynı yolda) yürüyen ... Şah Hz. Takî’nin fermanıdır.]

²²³ Bu mısra 68^a numaralı sayfada yer almaktadır.

4. Tābi‘ le imām müctehid-i ba’d-ı şaḥābi

Bir bende-i ḡilmānı-durur şāh Taḳī’nüñ

[Sahabeden sonra gelen, tabi olan müçtehitler imam şah Hz. Takî’nin bir kölesi, hizmetçisidir.]

5. Şevḳî ile bi’l-cümle cihān ḥalkı berāber

Dār-ı der-i sekbānı-durur şāh Taḳī’nüñ

[Şevkî ile cümle cihan halkı birlikte, şah Hz. Takî’nin evinin kapısının muhafızıdır.]

285.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Hādimi ḥalk-ı fenā şāh Naḳīü’d-dīnūñ

Çākeri bāy u gedā şāh Naḳīü’d-dīnūñ

[Hz. Nakiyyüddin’in hizmetçisi, yokluk halkının tümüdür. Hz. Şāh Nakiyyüddin’in kölesi, zengin ve fakir halktır.]

2. Hāk-i pāyi der-i dergāhınuñ ‘ālem bi’l-‘amm

Zu‘afāsı fuḳarā şāh Naḳīü’d-dīnūñ

[Âlemdeki herkes onun dergâhının kapısının toprağıdır, şah Hz. Nakiyyüddin’in zayıfları fakirlerdir.]

3. Şadr-ı ḥaḳanī meşīḥat vüzerā bendesidür

Hem emīrū’l-umerā şāh Naḳīü’d-dīnūñ

[Müminlerin emiri, şeyhler vezirleri ve padişahlık makamı şah Hz. Nakiyyüddin’in kölesidir.]

4. Şāh-ı vālā-yı cihān aña şenākārdur kim

Dağı hem ser-ķurenā şāh Naķiū'd-dīnūñ

[Cihanın yüce padişahı ve onun yakın adamları, şah Hz. Nakiyyüddin'in methedenidir.]

5. Şevķiyā halk-ı cihān kevn ü mekān cān u cihān

Çākeri bāy u gedā şāh Naķiū'd-dīnūñ

[Ey Şevķi! Cihan halkı, yaratılan her yer ve her şey zengin ve fakir şah Hz. Nakiyyüddin'in kölesidir.]

286.

[*mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün*]

1. Re'isi 'Askeri'dür ehl-i ħalūñ

Enīsi 'Askeri'dür ehl-i ħalūñ

[Hâl ehlinin reisi ve dostu Hz. Askerî'dir.]

66^b

2. Şeh vālā-yı şān taht-ı nişini

Celisi 'Askeri'dür ehl-i ħalūñ

[Tahta oturan şanı yüce padişah, hâl ehlinin sohbet arkadaşı Hz. Askerî'dir.]

3. Nübüvvetden velāyetden 'urūķa

Selisi 'Askeri'dür ehl-i ħalūñ

[Peygamberlik ve velilik damarından, hâl ehlinin açık ve ahenkli söz söyleyeni Hz. Askerî'dir.]

4. Cihān-‘ārif emīrū’l-mü’mīnīni

Velīsi ‘Askerī’dür ehl-i ḥalūñ

[Müminlerin emiri, cihanı bilen, hâl ehlinin veli kişisi Hz. Askerî’dır.]

5. Temennā-yı şefā‘at ile Şevkī

Re’isi ‘Askerī’dür ehl-i ḥalūñ

[Ey Şevkî! Şefaath temennisiyle(yardım dilediğin kişi) hâl ehlinin reisi olan Hz. Askerî’dır.]

287.

[*mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün*]

1. Gelür bir gün ki ‘ālem çağırır Mehdī zemīn eflāk

Benī envā‘ı ādem çağırır Mehdī zemīn eflāk

[Hz. Muhammed Mehdî bir gün âleme gelir çünkü birçok insanoglu, yer ve gök Hz. Mehdî’yi çağırır.]

2. Nüzül-i ‘izzet-ile ḥazreti ‘İsā iner gökden

‘Umūm u ḥaşşı ol dem çağırır Mehdī zemīn eflāk

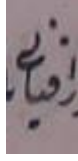
[Hz. İsa yüce nüzülüyle gökten indiği zaman özel genel herkes zemin ve gökler Hz. Mehdî’yi çağırır.]

3. Yürür şimşir darb-ı Zülfikār-ı Ḥayder-i Kerrār

Coşar seylāb-ı sürḥ-dem çağırır Mehdī zemīn eflāk

[Yer ve gök Hz. Mehdî'yi çağırır. (O geldiğinde, Hz. Muhammed Mehdî'nin kılıcının darbesi Hz. Ali'nin Zülfikar'ı gibidir. (Düşmanları öldürürüp) al kanlarını akarsu gibi akıtır.]

4. Olur hāk-ile yeksān kāfirūn ecsād-ı evṣānı

İrer bād-ı sem çağırır Mehdî zemīn eflāk

[Yer ve gök Hz. Mehdî'yi çağırıldığında Hz. Mehdî gelir zehirli bir samyeli eser (ve) kâfirin cansız putları yerle bir olur.]

5. Gelür bir gün ki Şevkî ins²²⁴ ü cān hāzır olup heyhāt

Cemī' i cinni ādem çağırır Mehdî zemīn eflāk

[Ey Şevkî bütün insanların ve cinlerin bir arad ahazır olduğu bir gün gelir ve o gün bütün insanlar ve cinler Hz. Mehdî'yi çağırır]

Der-Ḳafiyetü'l-Lā

288.

[fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn]

1. El-meded bī-çāreyim ihsāna geldüm yā Resūl

Mücrīm-i dermāndeyim dermāna geldüm yā Resūl

[Ya Resul! Çaresizim, yardımın için geldim, yardım et. Ey Resul! Derde düşmüş günahkârım, derman bulmaya geldim.]

67^a

2. Hāk-i pāy-i zātıñna rüyüm sürüp 'āciz ġarīb

²²⁴ ins kelimesinden sonra "cin" yazılıp üzeri çizilmiştir.

Cānı başı terk idüp kırbāna geldüm yā Resūl

[Ya Resul! Aciz ve garip (bir kul olarak) yağının tozuna yüzümü sürüp canı başı terkedip (yoluna) kurban olmaya geldim.]

3. Ravza-i pākūñ müyesser eyledi Bāri Hūdā

Şad-hezār şükran-ile sen cāna geldüm yā Resūl

[Yüce Hūda senin bahçeni nasipli kıldı. Ya Resul! yüz bin şükran ile senin canına geldim.]

4. Cenneti dārü'l-amāndur bendene bābu's-selām

Ol şerefkāndan der-i dīvāna geldüm yā Resūl

[Selam kapın, kölene cennetin emniyet kapısıdır. Ya Resul o şeref hazinesi olan divanının kapısına geldim.]

5. Eyleme Şevkî gedāñı bāb-ı luṭfuñdan cüdā

Sen şehenşāh-ı cihān sulṭāna geldüm yā Resūl

[Ya Resul! Cihanın şahlar şahı olan senin kapına geldim. Şevkî kulunu lütuf kapından ayırma.]

289.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Ey ḥabībī yār-ı peygamber Ebū Bekr-i cemīl

Ey cemāli nūr[1] bedr'enver Ebū Bekr-i cemīl

[Ey Peygamber'in sevgili dostu (ve) yüzünün nuru parlak ay (gibi) olan güzel Hz. Ebubekir...]

2. Bergüzide kıldı Hâk sen gelmeden bu ‘âleme

Faḥr-i ‘âlem rûḥla perver Ebū Bekr-i cemīl

[(Ey) güzel Hz. Ebubekir; Allah (sen) bu âleme gelmeden seni âlemin övücü olan peygamber ruhuyla besleyip seçilmiş kıldı.]

3. *Şānî-i işneyr*²²⁵ senüñ şānuñda geldi nazm-ı Hâk

Böyle faḥriyyetle hemserver Ebū Bekr-i cemīl

[(Ey) güzel Hz. Ebubekir; Hz. Peygamberle birlikte (olduğun için) senin hakkında *ikinî ikisî* (diye) Allah’ın ayeti inmiştir.]

4. Mürşid-i Cebrā’îl olduñ sen şeh-i aşḥāb u dîn

Faḥr-i nās sultānına yāver Ebū Bekr-i cemīl

[(Ey) İnsanlığın övücü olan sultan (Hz. Peygamber’e) yardımcı, güzel Hz. Ebubekir; sen din ve ashabın şahı, Cebrail’in mürşidi oldun.]

5. Kıl şefā‘ at Şevkî ednā bendeñi rûz-ı cezā

Ey cemāli nūrı bedr-i envār-ı Ebū Bekr-i cemīl

[(Ey) yüzünün nuru parlak ay (gibi) olan güzel Hz. Ebubekir, hakir Şevkî kuluna mahşer gününde şefaet et.]

290.

[mefā’îlün mefā’îlün mefā’îlün mefā’îlün]

1. ‘Adālet taḥtına server ‘Ömer’dür a‘ del-i ‘ādil

Muḳārin ḥazrete yāver ‘Ömer’dür a‘ del-i ‘ādil

²²⁵ Bknz: dipnot 47.

[Adalet tahtında (oturan) reis (ve) Hazreti (Muhammed)’in yanındaki en yakın yardımcı, adaletlilerin en adaletlisi Hz. Ömer’dir.]

2. Dağı Âdem pederden böyle ‘ādil gelmemiş dehre
‘Adelde mişli peygamber ‘Ömer’dür a‘del-i ‘ādil

[Dünyaya Âdem babadan beri böyle adalet sahibi biri gelmemiştir. Adalette peygambere benzeyen, adaletlilerin en adaletlisi Hz. Ömer’dir.]

67^b 226

3. Aña olmaz mu‘ādil olsa ger ‘ādil cihān ‘ālem
Te‘ālā şānuhu ekber ‘Ömer’dür a‘del-i ‘ādil

[Tüm dünya adaletli olsa (bile) ona denk olamaz. Şanı en yüce olan adaletlerin en adaletlisi Hz. Ömer’dir.]

4. Olup nā-būd nā-bīnā ki ol dem bir işāretle
Dü-çeşm-i bī-başar kayser ‘Ömer’dür a‘del-i ‘ādil

[O vakit iki gözü kör kayseri bir işaretiyle kör ve mahveden adaletlilerin en adaletlisi Hz. Ömer’dir.]

5. Geleydi Şevkiyā dehre nebī ba’den-nebī haḫḫa
‘Ömer olurdu peygamber ‘Ömer’dür a‘del-i ‘ādil

[Ey Şevkî! Dünyaya Hz. Muhammed’den sonra bir peygamber gelseydi; (o) peygamber Hz. Ömer olurdu. Adaletlilerin en adaletlisi Hz. Ömer’dir.]

67^b

²²⁶ Bu gâzelün tekmîli yukarıda dördüncü kâğıda ... oraya geçmiş yedi raḫam işāreti vardır.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Hüsn-i hulk itdi 'atâ hazret-i 'Osmân'a Celâl

İki nûr itdi fedâ hazret-i 'Osmân'a Celâl

[Yüce Allah, Hz. Osman'a güzel huy ihsan etti. Yüce Allah, Hz. Osman'a iki nuru verdi.]

2. Kerem-i feyz-i Hudâ bahşış-i ihsâna sezâ

Kıldı i'tâ-yı şehâ hazret-i 'Osmân'a Celâl

[Yüce Allah, Allah'ın feyzine ve ihsanına layık olan Hz. Osman'a cömertlik hediyesini bağışladı.]

3. İki durreyn yetimeyn-i Resülü's-şakaleyn

İtdi 'aқdini sezâ hazret-i 'Osmân'a Celâl

[Yüce Allah, İnsanların ve cinlerin Peygamber'inin iki bulunmaz incisini (vererek) Hz. Osman'a söz vermeyi uygun gördü.]

4. Nice bahşâyış-i ihsâna revâ eyledi kim

Nice el'tâfa vefâ hazret-i 'Osmân'a Celâl

[Yüce Allah, Hz. Osman'a çok nimetler, hediyeler, ihsanlar verdi (ve) vefa lutfetti.]

5. Nice 'unvân-ı şerâfet nice devletlere yâr

Nice in'âm u kazâ hazret-i 'Osmân'a Celâl

[Yüce Allah, Hz. Osman'a nice şerefli unvanlar, nice saadetli yâr, nice nimetler (vermiştir).]

6. Nice ‘ālī derecâtı nice vālā-yı maḳām

Nice kim feyz-i a‘lā ḥazret-i ‘Osmān’a Celāl

[Yüce Allah, Hz. Osman’a nice yüce dereceler, makamlar ve feyizler (vermiştir).]

7. Şevkî ol ḥalk-ı ḥalīm kimseye yār olmadı hîç

Anı bahş itdi ‘aṭā ḥazret-i ‘Osmān’a Celāl

[(Ey) Şevkî! Yüce Allah, o yumuşak huyla yaratılmış olma nimetini kimseye nasip etmedi (sadece) Hz. Osman’a bahşetti.]

292.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Ey veliyyü’l-evliyā merdān-ı Ḥaḳ şîr-i Celîl

Ey şafîyyü’ş-şufeyā merdān-ı Ḥaḳ şîr-i Celîl²²⁷

[Ey evliyâlar velisi, Allah’ın merdi, Celîl’in aslanı, en temizler temizi, Allah’ın merdi, Celîl’in aslanı...]

2. Ey cevādü’l-ekrem-i kenz-i kerem-kān-ı ‘aṭā

Ey şaḥîyyü’l-esḥiyā merdān-ı Ḥaḳ şîr-i Celîl

[Cömertlik ve ihsan hazinesinin eli bol kişisi, ey cömertler cömerdi Allah’ın merdi Celîl’in aslanı...]

3. *Kerrema’llāhu te‘alā*²²⁸ *veche* şānuñdadır

²²⁷ Bu beyit 67^b numaralı sayfanın son satırında yer almaktadır.

²²⁸ Bknz: dipnot 24.

Ey rađıyyu'l-Murtażā merdān-ı Hāķ şīr-i Celīl

[Ey razı olunanların en razı olunanı Allah'ın merdi Celil'in aslanı,
Kerrema'llāhu te'alā vecheh senin hakkındadır.]

4. Ey imāmü'l-evliyā şāh-ı velāyet muķtedā

Ey taķıyyü'l-eťķiyā merdān-ı Hāķ şīr-i Celīl

[Ey evliyāların imamı, kendisine uyulan velayet şahı... Ey takva sahiplerinin
en takvalısı Allah'ın merdi Celil'in aslanı...]

5. Şevķiyā tavşīf ider ol zāt-ı pāk-i aķdesi

Ey şafıyyü'l-aşfiyā merdān-ı Hāķ şīr-i Celīl ²²⁹

[Şevķî o mukaddes temiz zatı över. Ey temizler temizi Allah'ın merdi Celil'in
aslanı]

68^a

293.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Feyz-i Hāķķ'uñ tālîbi Ca' fer emīr-i hāna gel

Hāķ Hābîbi rāğıbı Ca' fer emīr-i hāna gel

[Hakk'ın feyzinin talibi (ve) Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed)'in rāğıbı olan
Hz. Cafer Han'a gel.]

2. Hāzret'üñ kā'im maķāmıyla vekîlin isteyen

Faħr-i 'ālem nāibî Ca' fer emīr-i hāna gel

²²⁹ Bu gazelin son dört beyti 64^a numaralı varağın başındadır.

[Hz. Muhammed'in makamını devam ettiren bir vekilini arar isen, âlemin övüncü olan (Hz. Muhammed)'in vekili Hz. Cafer Han'a gel.]

3. Gezme beyhüde beyâbânı haķıķat-bîn olan

Sırr-ı Haķķ'ıñ kâtibi Ca' fer emîr-i hâna gel

[Çölü boşuna gezme! Hakikati gören Hakk'ın sır kâtibi olan Hz. Cafer Han'a gel.]

4. Olmak istersen eger sen âşinâ-yı Haķ şıfât

İlm-i hikmet ġālibi Ca' fer emîr-i hâna gel

[Hakk'ın sıfatına âşina olmak istersen hikmet ilminin galibi olan Hz. Cafer Han'a gel.]

5. Şevķiyâ fahr-i cihâna vâşıl olmaķsa merâm

Haķ Habîb-i râġıbı Ca' fer emîr-i hâna gel

[Ey Şevķî! Amaç cihanın övüncüne ulaşmaksa, Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed)'in râġıbı olan Hz. Cafer Han'a gel.]

294.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Haķ Habîbullāh'a mensûb Kāzım-ı âl-i Resûl

Es' ed-i mes' ūd u mergûb Kāzım-ı âl-i Resûl

[Peygamber'in ailesinden Hz. Kazım, Allah'ın hak sevgilisi Hz. Muhammed'e mensuptur. Peygamber'in ailesinden Hz. Kazım, makbul ve saadetli bir yiġittir.]

2. Kışver-i lāhūt haķanı hüviyyet-perveri

‘İnd-i Hâk’da yâr-ı maḥbûb Kâzım-ı âl-i Resûl

[İlahi âlemler ülkesinin hakani, hakikati besleyen, Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Kazım Allah’ın katında sevgili dosttur.]

3. Şadr-ı şāhān-ı ḥilāfet hem imāmü’l-mü’minān

Mā hüve’l-maḥşūd maṭlûb Kâzım-ı âl-i Resûl

[Halifelik şahlarının başı, müminlerin emiri, o kastedilen, aranılan Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Kazım’(dır).]

4. Sünbül-i bûy-i laṭîf-i şāh ‘Alîyyü’l-Murtażā

Verd-i muḥtâr-ı gül-i ḥûb Kâzım-ı âl-i Resûl

[Şah Aliyyel Murtaza’nın güzel kokulu sümbülü, güzel gülün (Hz. Muhammed) seçilmiş gülü (olan) Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Kazım’(dır).]

5. Şevkiyâ ol burc-i eşrefden zuhûr-ı ṭal‘ati

Es‘ed-i mes‘ûd-ı merḡûb Kâzım-ı âl-i Resûl

[Ey Şevkî! O güzel yüzü şeref burcundan ortaya çıkan Hz. Peygamber’in ailesinden Hz. Kazım, makbul ve saadetli bir yiğittir.]

68^b

295.

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

1. Rızâyı isteyenler feth ebvâb-ı Rızâ’ya gel

Cemâl-i bâ-kemâli isteyen bâb-ı Rızâ’ya gel

[Allah’ın rızasını isteyenler, Hz. Rıza’nın kapısına gelin. Kemâl sahibi cemali (Allah’ı) isteyen Hz. Rıza’nın kapısına gelsin.]

2. Rızā bābındadır her ne dilerseñ maṭlab-ı maḳṣad

Hemīşe sa‘y kıl cehd eyle gel bāb-ı Rızā’ya gel

[Her ne talep edip istersen tümü için çalış çabala, Hz. Rıza’nın kapısına gel.]

3. Rızā bir kenz-i maḥfi bir çöpüñ altındadır ḥāşıl

Rızā’dan rāzı kıl Ḥaḳḳ’a rızā bāb-ı Rızā’ya gel

[Hz. Rıza gizli bir hazinenin altındadır. Allah’ı, Hz. Rıza’dan razı kıl ve Hz. Rıza’nın kapısına gel.]

4. Daḡı ehl-i gönüller gönlünü almaḳdadur heyhāt

Gönül bir dergeh-i Ḥaḳ’dur der-i bāb-ı Rızā’ya gel

[Ne yazık! Gönül ehilleri gönül almaktadır. Gönül Allah’ın bir dergâhıdır, Hz. Rıza’nın kapısına gel.]

5. Rızā ism-i müsemmāsına taṭbīḳ eylemiş Bārī

Şefā‘at isterisen Şevḳiyā bāb-ı Rızā’ya gel

[Allah Hz. Rıza’yı ismiyle müsemma eylemiş. Ey Şevkî! Şefaath istersen Hz. Rıza’nın kapısına gel.]

296.

[mef‘ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün]

1. ‘İrfān-ı ḥaḳīḳatde Tākī tamm u mükemmel

Esrār-ı hüviyyetde Tākī tamm u mükemmel

[Hakikat bilgisini ve varlık sırlarını bilmede, Hz. Takî tam ve mükemmeldir.]

2. İhsân-ı kerem cûd u ‘aţâ şâhibi bir merd

Eltâf u sehâvetde Tâķī tamm u mükemmel

[İyilik bahşetme, cömertlik ve ihsan sahibi bir mert olan Hz. Takî, lütuf ve ihsanda tam ve mükemmeldir.]

3. Mecnû‘ a-i şandûķa le‘ alî-i ledünnî

Dānişver-i hikmetde Tâķī tamm u mükemmel

[İlahi incilerin sandukalarının toplandığı yer olan Hz. Takî, hikmet âlimi olmada tam ve mükemmeldir.]

4. Ferzend-i Rızâ ibn-i Mūsâ vâriş-i *levlāk*²³⁰

Aşlâb-ı taķâretde Tâķī tamm u mükemmel

[Musanın oğlu Rızanın oğlu ve Hz. Muhammed’in vârisi olan Hz. Takî, soyunun temizliğinde tam ve mükemmeldir.]

5. Ser-şafha-i ‘irfân-ı Hudâ Şevķî o server

Esrâr-ı hüviyyetde Tâķī tamm u mükemmel

[Ey Şevķî! Allah’ın ilminin varlık sırlarını bilmede öncü olan, reis Hz. Takî tam ve mükemmeldir.]

297.

[*fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün*]

1. ‘Avn ü eltâf-ı Hudâ Nâķî-i keremkāna fażl

Berr-i ihsân u ‘aţâ Nâķî-i keremkāna fażl

²³⁰ Bknz: dipnot 17.

[Allah'ın yardım ve lütfu, kerem sahibi Hz. Naki'ye lütuftur. Bağışlanma ve ihsan meyvesi kerem sahibi Hz. Naki'ye lütuftur.]

69^a

2. Ezeli hükm ü kader Nâķī-i keremkāna fażl

Tā ki mürūs-ı peder Nâķī-i keremkāna fażl

[Ezelin hüküm ve kaderi, ta babasından miras olarak kerem sahibi Hz. Naki'ye lütuftur.]

3. Bu kerem 'avn ü 'ināyet bu sa'ādet bu cenāb

Şeref-i hayr-ı beşer Nâķī-i keremkāna fażl

[Bu ihsan, bağışlama, saadet, mutluluk insanların hayırlısı ve şereflişi, kerem sahibi Hz. Naki'ye lütuftur.]

4. Aña fażl-ı kereminden ne ki virmiş Feyyāż

Ol kadar 'ilm ü hüner Nâķī-i keremkāna fażl

[Feyyaz olan Allah, ona kereminin fazlından ne kadar ihsan ettiyse o kadar ilim ve hüner, kerem sahibi Hz. Naki'ye lütuftur.]

5. Bu haşem cāh u ḥadem saltanat-ı Faḥr-i cihān

Virdi Ḥaķ aña meger Nâķī-i keremkāna fażl

[Bu cihanın övüncü olan Peygamber'in saltanatı, hizmetçileri ve makamı Allah ona vermiştir. Bunlar kerem sahibi Hz. Naki'ye lütuftur.]

6. Şevķiyā Faḥr-i cihāndan bu şeref-i 'izz ü cāh

Tā ki mürūs u peder Nâķī-i keremkāna fażl

[Ey Şevkî! Bu makam ve itibar, şerefî cihanın övüncü olan Hz. Peygamber'den, babasından miras olarak kerem sahibi Hz. Naki'ye lütuftur.]

298.

[mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün]

1. Emîrî ' Askerî efḍāl-mufaḍḍal

Ḳamudan ' Askerî efḍāl-mufaḍḍal

[Bir emir olan Hz. Askerî, herkesden daha yücedir.]

2. Ki bunlar vāriş-i sulṭān u ḥātem

Ḳamudan ' Askerî efḍāl-mufaḍḍal

[Bunlar, Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin vârisi olduğu için Hz. Askerî herkesten daha yücedir.]

3. Velîler bunlarıñdur hāk-i pāyi

Ḳamudan ' Askerî efḍāl-mufaḍḍal

[Veliler bunların ayağının tozu olduğu için Hz. Askerî herkesten daha yücedir.]

4. Cihān teslîm ider fazlını Şevkî

Ḳamudan ' Askerî efḍāl-mufaḍḍal

[(Ey) Şevkî! Bütün âlem onun faziletini kabul eder, Hz. Askerî herkesten daha yücedir.]

5. Ḥilāfet hem imāmet hem verāşet

Ḳamudan ' Askerî efḍāl-mufaḍḍal

[Hem temiz soyun nesilden nesile aktarılması hem halifelik hem de imamlık (makamlarının sahibi olduğundan), Hz. Askerî herkesten daha yücedir.]

299.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Hâtemiyyet ile Mehdî'de velâyet tekmîl

İctihād hâtemi Mehdî'de velâyet tekmîl

[İmamlıkta sonuncu olma ile Hz. Mehdî'de velilik makamı tamamlanmıştır. İctihat mührü olan Hz. Mehdî'de velilik makamı tamamlanmıştır.]

69^b

2. Ne bu esrâr ki hemân 'ayn Muḥammed'le 'Alî

Bu ḥavâş ile o Mehdî'de velâyet tekmîl

[Bu sırlar Hz. Muhammed ve Hz. Ali ile birdir. Bu sırlara hakim olma olan havas ilmi vesilesiyle Hz. Mehdî'de velilik makamı tamamlanmıştır.]

3. Biri peygamber-i Ḥaḳ biri velîyy-i muṭlaḳ

Bu serâser ile Mehdî'de velâyet tekmîl

[Biri hak peygamber diğeri mutlak veli, bunlar ile baştan başa Hz. Mehdî'de velilik makamı tamamlanmıştır.]

4. 'Aynı Aḥmed ile Ḥayder gibidür mümtezici

Bu ḥaşâ'îş ile Mehdî'de velâyet tekmîl

[Aynı Hz. Muhammed ve Hz. Ali'ye benzer, onların karışımı gibidir. Bu başkasında bulunmayan sadece imamlara has özelliklerle Hz. Mehdî'de velilik makamı tamamlanmıştır.]

5. Şevkiyâ hâtemidür aḥzı ol âl-i Resûl

Ḥatemiyyet ile Mehdî'de velâyet tekmîl

[Ey Şevkî! O Peygamber'in ailesinin eline geçmiş olan nübüvvet/velayet mührüdür. İmamlıkta sonuncu olma ile Hz. Mehdî'de velilik makamı tamamlanmıştır.]

Der-Ḳafiyetü'l-Mîm

300.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey Ḥabîbullâh-ı ekrem ey Resûl-i muḥterem

Ey nebî vü şâh-ı a' zâam ey Resûl-i muḥterem

[Ey muhterem Resul! Ey yüce Allah'ın sevgilisi! Ey muhterem Resul! Ey peygamber ve padişahların en yücesi...]

2. Ey kelâm-ı vahy-i Ḥaḳḳu'n-necmi bürhan-ı ḳavî

Ey mu' azzâam ey mufaḥḥam ey Resûl-i muḥterem

[Ey Allah'ın yüce kelimasının güneşi, sağlam delil, Ey yüce, fehmetli, muhterem Resul...]

3. Ḥürmetine ḥalk olındı kâ'inât ey nûr-ı Ḥaḳ

Ey zuhûrî cümleden aḳdem Resûl-i muḥterem

[Ey Hakk'ın nuru, kâinat senin hürmetine yaratıldı. Ey yaradılışı herkesten önce olan muhterem Resul...]

4. Gelmesen bu ' âleme bulmazdı bu mümkün vücûd

Ümm-i vücûd-ı ' âleme elzem ey Resûl-i muḥterem

[Ey muhterem Resul, âlemin yaratılışının annesi, bu âleme gelmeseydin kâinat yaratılmazdı.]

5. Dest-girümsiñ efendüm pâdişâh-ı Ekremîn
Şevkiñi kıl şād hürrem ey nebî Resûl-i muhterem

[Ey yüce padişah, muhterem Resul.. Elinden tutanımsın, bu Şevkî'ni mutlu et.]

301.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Es-selâm ey çâr-yâr-ı Şiddîk ekber es-selâm
Es-selâm ey yâr-ı ğâr-ı Şiddîk ekber es-selâm

[Selam ey! Dört halifeden (olan ve Hz. Peygamber'in) mağara arkadaşı (olan) büyük Sıddık (Hz. Ebubekir), selam!]

70^a

2. Es-selâm ey şādıku'l-va' dü'l-emînün şādıkı
Es-selâm ey rükn-i çâr Şiddîk ekber es-selâm

[Selam ey! Emin ve sözünde doğru Hz. Peygamber'in sadık (dostu ve) dört halifeden (olan) büyük Sıddık (Hz. Ebubekir), selam!]

3. Es-selâm ey dürr-i 'Adn Hind'e cennât-ı hür
Es-selâm şehvâr-ı Şiddîk ekber es-selâm

[Selam ey! Cennet hurilerinin Aden incisi (ve) incilerin en büyüğü (olan) büyük Sıddık (Hz. Ebubekir), selam!]

4. Es-selâm ey ma' rifet esrârına mahrem velî
Es-selâm ey Hakkâ çâr-ı Şiddîk ekber es-selâm

[Selam ey! Marifet sırlarını bilen veli (zat) ve Allah'ın dört (halifesinden olan) büyük Sıddık (Hz. Ebubekir), selam!]

5. Ey selām ey rahm-i 'āşî kerem kıl Şevkiñe

Es-selām ey çār-yār-ı Şıddık ekber es-selām

[Selam ey! Asilerin acıyanı Şevkî'ye merhamet et. Selam ey! Dört sevgili halifeden (olan) büyük Sıddık (Hz. Ebubekir), selam!]

70^a

302.

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Es-selām ıss-ı hayā 'Oşmān-ı Affānū's-selām

Derd-i hāle mübtelā 'Oşmān-ı Affānū's-selām

[Hayâ sahibi Hz. Osman (bin) Affan'a selam olsun! Dert haline müptela olan Hz. Osman (bin) Affan'a selam olsun!]

2. Es-selām ey çār rüknüñ şālîşi yār-ı Resûl

Ey şehîd-i cān fedā 'Oşmān-ı Affānū's-selām

[Dört halifenin üçüncüsü, Hz. Resul'ün dostu, canını feda eden şehit Hz. Osman (bin) Affan'a selam olsun!]

3. Es-selām ey muzlim-i hilm-i hālîm kalb-i selîm

Ma' den-i cūd-ı şehā 'Oşmān-ı Affānū's-selām

[Zulüm görmüş yumuşak huylu, kalbi selim olan cömertlik menbaı Hz. Osman (bin) Affan'a selam olsun!]

4. Es-selām şehriyār-ı dāmād Faḥrū’l-enbiyā

Şādık-ı ehl-i vefā ‘ Oşmān-ı Affānū’s-selām

[Âlemlerin övüncü olan Peygamber’in damadı, emir, vefâ sahibi sadık dost
Hz. Osman (bin) Affan’a selam olsun!]

5. Es-selām ey menba‘ ı cūd kıl şefā‘ at Şevkî’ne

Ey fedā ehlü’l-fedā ‘ Oşmān-ı Affānū’s-selām

[Ey cömertlik menbası olan Hz. Osman (bin) Affan! Şevkî’ne şefaât et, sana
selam olsun! Feda ehlinde olan Hz. Osman (bin) Affan’a selam olsun!]

303.

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

1. Çār erkān-ı ḥilāfet Ḥayder-est-i ser-imām

Rükn-i a‘zam kenz-i ḥikmet Ḥayder-est-i ser-imām

[Hilafetin dört rüknü ilk imam Hz. Haydar’dır. Yüce rükün ve hikmet hazinesi
ilk imam Hz. Haydar’dır.]

2. Maḥzen-i esrārıdur ḡaybü’l-ḡaybuñ maḥremi

Dürr-i ebḥār-ı ḥaḳīkat Ḥayder-est-i ser-imām

[Sırlar mahzeni ve gaypler gaybinin mahremidir. Hakikat denizinin incisi ilk
imam Hz. Haydar’dır. İlk imam Hz. Haydar’dır.]

70^b

3. ‘Ārif-i şems-i velāyet müstefīd-i kā’ināt

Miḥrimān-ı sırr-ı vaḥdet Ḥayder-est-i ser-imām

[Velayet güneşinin arifi, kâinatın en faydalısı, vahdet sırrının şefkatlisi ilk imam Hz. Haydar'dır.]

4. Mu'ciz-i hayrû'l-beşer-i mir'ât-i Hüdâ

Vâkıf-ı râz-ı risâlet Hayder-est ser-imâm

[İnsanların hayırlı mucizesi, Hüdâ'nın aynasının aynası, risalet sırrını bilen ilk imam Hz. Haydar'dır.]

5. Kâsruhu velkâsru Aḥmed sâviyun fî sâķî 'arş

Virmesün bu sana hayret Hayder-est ü ser-imâm

[Arşın altında Hz. Muhammed ve onun sarayı eşittir. Bu sana hayret vermesin, ilk imam Hz. Haydar'dır.]

6. Ḥaḳ ḥaķîḳatdur vürüd-ı nuṭḳ-ı pāk-i enbiyâ

'Ahd-i müşâr fî uḥuvvet Hayder-est-i ser-imâm

[Pak nebinin sözünün ortaya çıkışı hak hakikattendir. Kardeşliği işaret eden söz(e matuf) ilk imam Hz. Haydar'dır.]

7. Her zamân u her mekân u her cihet ümmîd irer

Sâ'il-i Şevķî şefâ'at Hayderest-i ser-imâm

[Her mekânda zamanda ve tarafta Şevķî kulunun şefaât istediği ilk imam Hz. Haydar'dır.]

304.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Risâlet vâriş-i a'zam 'Alî'dür evvel-i ḥâtem

Nübüvvet sırrına mahrem ‘Alî’dür evvel-i hâtem

[Risaletin yüce vârisi ilk imam Hz. Ali’dır. Nübüvvet sırrının mahremi ilk imam Hz. Ali’dır.]

2. Bürûc-i evliyâda dâ’ire bir hatt-ı ‘uzmâya

*Lem-a‘bud*²³¹ remzine kulzüm ‘Alî’dür evvel-i hâtem

[Eyliyalar burcunda yüce bir hat dairesinde *lem e‘bud* remzinin denizi ilk imam Hz. Ali’dır.]

3. Bu hâtem bu ihsândan müntehâdir Mehdî’ye müncer

Çi Mehdî âhız-i hâtem ‘Alî’dür evvel-i hâtem

[Bu hatem yani imamlık mührü nihayet Hz. Mehdi’ye ihsan edilmiş ve onda sona etmiştir. Hz. Mehdi’nin imamlığı aldığı ilk imam Hz. Ali’dır.]

4. İmâmetle hilâfet mecmû‘ ıdur hâtemiñ sırrı

Bu sırra evliyâ a‘lem ‘Alî’dür evvel-i hâtem

[İmamın sırrı imametle hilafetin bir arada toplanmasıdır. Bu sırrı evliyâ bilir, ilk imam Hz. Ali’dır.]

5. Bu cāh-ı sırr-ı Şevkî cem‘ ider şāhib-livā Mehdî

Bulur ıslāhiyet ‘ālem ‘Alî’dür evvel-i hâtem

[Bu sır makamını bayrak tıtan Mehdî’de toplar. (Böylece) âlem kurtuluş bulur, ilk imam Hz. Ali’dır.]

²³¹ Bknz: dipnot 89.

[mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün]

1. Dü-‘ âlem serveri ol ibn-i hâtem

Hasan’dur cümle maḥlûka muḳaddem

[O, iki âlem padişahı Hz. Ali’nin oğlu, cümle yaratılmışlara öncü olan, Hz. Hasan’dır.]

71^a

2. Velîyyü ekremîn ü sıbt-ı a‘ zam

Hasan’dur cümle maḥlûka muḳaddem

[Veli ve keramet sahibi (Hz. Peygamber’in) büyük torunu, cümle yaratılmışlara öncü olan, Hz. Hasan’dır.]

3. Pes ol kim eşref-i ibn-i Nebî’dür

Hasan’dur cümle maḥlûka muḳaddem

[O, Hz. Peygamber’in şerefli evladı olduğu için cümle yaratılmışlara öncü olan, Hz. Hasan’dır.]

4. Ḥalîfe hem imâmdur kâ’inâta

Hasan’dur cümle maḥlûka muḳaddem

[Kâinata hem halife hem de imamdır. Cümle yaratılmışlara öncü olan, Hz. Hasan’dır.]

5. Bu Şevkî’nün aḥadur istinâdı

Hasan’dur cümle maḥlûka muḳaddem

[Bu Şevkî’nin soyu ona bağlanır. Cümle yaratılmışlara öncü olan, Hz. Hasan’dır.]

1. Sırr-ı sādāt-ı Nebī cāh-ı risāletde imām
Şeh-i vālā-yı velī sırr-ı velāyetde imām

[Hz. Peygamber'in yüce sırrı, risalet makamında imam... Velilerin yüce şahı, velayet sırrında imam...]

2. Bedr-i envār-ı münîreyn ḥaseneynü'l-ḳamereyn
Ser şehīdān u emīrān-ı şehādetde imām

[İki parlak ay ışığı, iki ay (olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin), şehadet emirleri ve seyitlerinin baş imamı...]

3. 'Ābid-i Zeynel evel hādī-yi minhāc-ı Ḥudā
Burc-i sa' dī şerefi fevz-i sa' ādetde imām

[Allah yolunun hidayete sevkedeni, saadet burcunun şerefi, saadet feyzinde imam Hz. Zeynelâbidin(dir).]

4. Ḥalef-i āl-i Resūl mīr-i Muḥammed Bâḳır
Ḥāşş-ı bizzıkr verāşetle siyādetde imām

[Peygamber ailesinin mirasçısı Hz. Muhammed Bâkır, has zikir ile veraset ve seyitlikte imamdır.]

5. *Cifr-i Cāmi'* ile esrār-ı ḥurūfa mālīk
Nokṭanuñ ma' nā-yı ḡaybūbına ḥikmetde imām

[*Cifr-i Cāmi* ile harflerin sırlarına vâkıf, hikmette noktanın bilinmeyen anlamlarına imamdır.]

6. ‘An Kureyşiyü’n-Nebî eşref-i Kâzım Mūsā

Hâşimiyyet ile ma‘rûf şerâfetde imâm

[Neb’î’nin Kureyş soyundan şerefli kimse Hz. Hazım Musa şeriflikte Haşimiyyet ile bilinen bir imamdır.]

7. Mazhar-ı sırr-ı ‘Alî vâriş-i Peygamber-i hâk

Ol ‘Alî şâh-ı Rızâ sırr-ı velâyetde imâm

[Hz. Ali’nin sırrının vâkıfı, hak Peygamber (Hz. Muhammed’in) vârisi, o şâh Hz. Ali Rıza velayet sırrında imamdır.]

8. Ümem-i hayr-i halef ‘ârif ü dānā-yı Takî

Ba‘d-ı aşhâb-ı kirām şân fazîletde imâm

[Ümmeti hayra sevkeden, bilgili ve ârif Hz. Takî, şân ve fazilette yüce sahabelerden (hemen) sonra gelen imamdır.]

9. Rūşenā mihrîden ‘âlemde Nakî’niñ şerefi

Reh-nümā-yı ümem-i hayr-ı hidâyetde imâm

[Âlemde Hz. Naki’nin şerefi, parlak güneşindendir. O, ümmetin hidayete sevkinde yol gösteren imamdır.]

10. ‘Askerî vâriş-i esrâr-ı Resûlü’ş-şâkaleyn

O ki tevkîl Nebî taht-ı vekâletde imâm

[Hz. Askerî, insanların ve cinlerin Peygamberi’nin vârisidir. O, vekalet tahtında Hz. Mebi’nin vekili olan imamdır.]

11. Şevkiyâ âl-i Resûl âl-i Muḥammed Mehdî

‘Âḥir-i ḥâtem tekmîl nihâyetde imâm

[Ey Şevkî! Hz. Resul’ün ailesi, Hz. Muhammed Mehdî’nin ailesi son mühür imamlığı nihayete erdiren imamdır.]

307.

[mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ülün]

1. Bu gönlü enverüm cānum Ḥüseyn’üm

Emîrüm rehberüm cānum Ḥüseyn’üm

[Bu gönlü nurlum, emirim, rehberim (olan) canım Hz. Hüseyin’im...]

2. Bir ednâ-yı segiyüm dergehinüñ

Efendüm serverüm cānum Ḥüseyn’üm

[Efendim, serverim, canım (olan) Hz. Hüseyin! Ben senin dergâhının bir alçak köpeğiyim.]

3. Mu‘înüm melce’üm ceddi ‘azîzüm

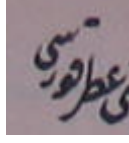
Ḥaḳîḳat perverüm cānum Ḥüseyn’üm

[Sığınağım, dayanağım, atası aziz olanım, hakikatlim, canım Hz. Hüseyin’im...]

4. Mükerrerem muḥterem maḳbûl-i ‘âlem

Gül-i ḥoş-bû-terüm cānum Ḥüseyn’üm

[Muhterem, seçkin, âlemin kabul ettiği, hoş kokulu taze gülüm, canım Hz. Hüseyin’im...]

5. Riyāhı müşğ çîni

Ter-i bû-[‘] anberüm cānum Hüseyn’üm

[Rüzgârı misk (kokulu), (saçlarının) kıvrımı ..., teri anber kokanım, canım Hz. Hüseyin’im...]

6. Yed-i beyzâ her hâl-ile emsâl

Le[‘] alî güherüm cānum Hüseyn’üm

[Her haliyle yed-i beyzaya benzeyen, la’l mücevherim, canım Hz. Hüseyin’im...]

7. Seni melce’ tutar her hâlde Şevkî

Emîrüm rehberüm cānum Hüseyn’üm

[Şevkî her durumda seni sığınağı olarak görür, emirim, rehberim (olan) canım Hz. Hüseyin’im...]

71^b

308.

[*mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ülün*]

1. Pes ol şîr-Hudâ merd-i mu[‘] azzam

Cenâb-ı Hamza’dur arslan-ı ‘âlem

[O, Hûda’nın aslanı, yüce mert, âlemin aslanı Hz. Hamza’dır.]

2. Müferrez muhterem şân-ı mükerrem

Cenâb-ı Hamza’dur arslan-ı ‘âlem

[Muhterem, şanı hürmete layık, âlemin aslanı Hz. Hamza'dır.]

3. Cihān içre benī Ādem be-nāmı
Cenāb-ı Hāmza'dur arslan-ı 'ālem

[Cihan içinde Ademoğulları namıyla bilinen, âlemin aslanı Hz. Hamza'dır.]

4. Hümām-ı cümleten şāhib-ķırānuñ
Cenāb-ı Hāmza'dur arslan-ı 'ālem

[Cümle bahtlı kimselerin himmetli kimsesi, âlemin aslanı Hz. Hamza'dır.]

5. Cihāna bir gelenlerden vücūdu
Cenāb-ı Hāmza'dur arslan-ı 'ālem

[Cihandaki yaratılmışlar içinde âlemin aslanı Hz. Hamza'dır.]

309.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. 'İnd-i Bārī'de mūkerrem muhterem 'Abbās-ı 'amm
Nezd-i Hākda zī-şerīf ü zī-ķıyem 'Abbās-ı 'amm

[Hak Teâlâ nezdinde şerefli, kıymetli, muhterem ve yüce (olan) (Hz. Peygamber'in) amca(sı) Abbas'tır.]

2. Şınv u şıhr-ı enbiyā vü evliyā vü etķıyāda
Muştafā'nuñ aķrabı ol zī-kerem 'Abbās-ı 'amm

[Müttakiler, veliler ve peygamberler nesli içinde o, Hz. Mustafa'nın yakını ve kerem sahibi amca(sı) Abbas'tır.]

3. Hâlık u Hâllâk-ı ezel Feyyâz [u] Bâkî lem-yezel
Çekdi kudret haţţını ceffe'l-kâlem ' Abbās-ı ' amm

[Ezelin yaratıcısı, Halık, Feyyaz (ve) Baki Allah birdenbire kudret kalemiyle
(Hz. Peygamber'in) amca(sı) Abbas'(tır) yazmıştır.]

4. Ced-be-ced batnen bi-batn bi's-şerefü'l-ḥaşş-ı eḥaş
Şāḥibi ol a' zam-ı beytü'l-ḥaram ' Abbās-ı ' amm

[Karından karına, atalardan beri, katıksız, özbeöz şeref sahibi, o yüce mahrem
evin sahibi (Hz. Peygamber'in) amca(sı) Abbas'tır.]

5. Şevkiyâ ḥürmet aña Faḥr-i cihân sultânadır
Nezd-i Hâkda zî-şerîf ü zî-kıyem ' Abbās-ı ' amm

[Ey Şevkî! Hürmet cihanın övüncü olan sultanadır. Hak Teâlâ katında şerefli
(ve) kıymetli (olan) (Hz. Peygamber'in) amca(sı) Abbas'tır.]

310.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Eşref-i sa' dü'l-ümem binti Resûl-i muḥterem
Zî-sa' âdet [ü] kerem binti Resûl-i muḥterem

[Ümmetin bahtiyar şerefli (ve) saadet ve ikram sahibi (kişisi) muhterem
Peygamber'in kızıdır.]

72^a

2. Zühre vechinden eyler ḥürşîdi mâhı ṭulu'
Ey münîri bi'l-e' am binti Resûl-i muḥterem

[Ey ışığı her yere yayılan, muhterem Peygamber'in kızı! Güneş ve ay ışığını senin Zühre gibi parlak yüzünden alır.]

3. Vālidī Faħr-i cihān zevc-i 'Alīyyü'l-Murtaẓā

Zī-şerīf ü zī-'aẓam bint-i Resūl-i muħterem

[Babası cihanın övüncü olan Hz. Muhammed, eşı Hz. Ali olan şerefli ve yüce (kişı) muhterem Hz. Peygamber'in kızıdır.]

4. Şāfi'-i cümle müenneş maħşer-i yevmü'n-nüşūr

Mā-ħaşıl şāhib himem binti Resūl-i muħterem

[Kıyamet gününde bütün kadınların şefaatçisi, hasılı himmet sahibi (kişı) muhterem Hz. Peygamber'in kızıdır.]

5. Nūr-ı vech-i pür-ziyāsından içün virildi Ėaħ

Şevķi elkāb-ı 'ālem binti Resūl-i muħterem

[(Ey) Şevķi! Çok parlak yüzünün nurundan dolayı Allah'tan Hz. Zehrâ'ya muhterem Hz. Peygamber'in kızı lakabı onu belirten sıfat olarak verildi.]

311.

[mef'ûlû fâ'îlâtün mef'ûlû fâ'îlâtün]

1. Zevc-i Resūl-i ekrem Ėadice'dür mükerrem

Dāreynde şānı a'ẓam Ėadice'dür mükerrem

[Resul-i Ekremin eşı hürmete layık Hz. Hatice'dir. Evinde şanı yüce olan hürmete layık Hatice'dir.]

2. Dīninde müstaķīme ol dūrre-i münīre

Zî-kıymet-i mufahham Hadice'dür mükerrerem

[O parlak inci tanesi, dinde istikamet sahibi, kıymetli, itibar sahibi olan hürmete layık Hz. Hatice'dir.]

3. Sebķ itdi cümle ħalkı taşdıķ-i evvel ol kim

‘Āmmeyedir müselleḡ Hadice'dür mükerrerem

[O, bütün halka (peygamberi) en önce tasdik etmesiyle önderlik etti. Halkın kabul edip itimat ettiği hürmete layık olan Hz. Hatice'dir.]

4. Aķdem-i muķırre-i vahy ol zāt-ı pāk-i ‘işmet

Her vech-ile Ĥaķ a‘lem Ĥadice'dür mükerrerem

[O, temiz, namuslu kişi vahyi en önce kabul eden (ve) her yönüyle Allah'ı bilen hürmete layık Hz. Hatice'dir.]

5. Şevķi ķulına şefķat eyler ise ne devlet

Dārında şānı a‘zam Ĥadice'dür mükerrerem

[Şevķi adlı kuluna (Hatice'nin) şefkat eylemesi büyük mutluluktur. Evinde şanı yüce olan hürmete layık Hz. Hatice'dir.]

312.

[mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün]

1. Der-i ħākinde bir mücrim-i gedāyım

Ġulām-ı kemter-i Zeynül ‘abāyım

[Kapında günahķar bir kulum, Zeynelabidin'in kıymetsiz kölesiyim.]

2. Rāh-ı ‘aşķında bir cānım fedāyım

Ġulām-ı kemter-i Zeynül ‘ abāyım

[Aşkın yolunda bir canını feda edenim. Zeynelabidin’in kıymetsiz kölesiyim.]

72^b

3. Sicillâtında taḥrîr-i müseccel

Ġulām-ı kemter-i Zeynül ‘ abāyım

[Sicil defterlerinde tescille kayıtlı, Zeynelabidin’in kıymetsiz kölesiyim.]

4. Mu‘în-i melce ‘-i cedd-i ‘ azîzim

Ġulām-ı kemter-i Zeynül ‘ abāyım

[Yüce ceddin sığınağı, yardımcısıyım. Zeynelabidin’in kıymetsiz kölesiyim.]

5. Bir ednâ-yı fakîr-i Şevkîyâyım

Ġulām-ı kemter-i Zeynül ‘ abāyım

[Bir aşâğılık fakir Şevkî’yim, Zeynelabidin’in kıymetsiz kölesiyim.]

313.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Ey imâm-ı ḥalefî Bâkır-ı ‘ irfân-ı ümem

Ḥâşş-ı dürr-i necefî Bâkır-ı ‘ irfân-ı ümem

[Ey sonradan gelen imam ve Necef incilerinin en hası olan ümmetin irfanı Hz. Muhammed Bakır...]

2. Baḥr-i vaḥdetde iden maḥv-i vücūd terk-i fenâ

Sırr-ı evvel keşifi Bâkır-ı ‘ irfân-ı ümem

[Vahdet denizinde varlığı yok eden ve fenayı terk eden, evvel sırlarının kâşifi
ümmetin irfanı Hz. Muhammed Bakır...]

3. Görme bir ‘amm u havâş şûfî merâtib-i Hâkdur

Bu sa‘îd-i selefî Bâkır-ı ‘irfân-ı ümem

[Bu halktan ve yüksek zümreden hak mertebesidir. Bu mutlu kendisinden sonra
nesiller gelecek olan ümmetin irfanı Hz. Muhammed Bakır...]

4. Zîb ü ‘ünvân-ı imâmân şadef-i ehl-i beyt

Ey çi sādāt şerefi Bâkır-ı ‘irfân-ı ümem

[İmamların ünvan ve süsü, ehl-i beytin sedefi, ne şerefli seyit, ümmetin irfanı
Hz. Muhammed Bakır...]

5. Kible-gâhım-durur ey Şevkî anıñ dergâhı

Zerre kılmam esefi Bâkır-ı ‘irfân-ı ümem

[Ey şevkî! Onun dergâhı benim kiblemdir. Zerre kadar üzülmem ümmetin
irfanı Hz. Muhammed Bakır’dır.]

314.

[mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün]

1. İmāmü’l-milletü ved-dîn Cenāb-ı Ca‘fer-i ekrem

Emîrû’l-mü’mînîn a‘lem Cenāb-ı Ca‘fer-i ekrem

[Dinin ve milletin imamı Hz. Cafer(‘dir). Müminlerin pek âlim emiri Hz.
Cafer(‘dir).]

2. Tekāpū eyler aña kutb u gāvş-ı hep ricālullāh

Re'is-i 'ārif ü āgāh Cenāb-ı Ca' fer-i ekrem

[Allah'ın erleri kutuplar, gavslar, onun yaptığı her işi aynen onaylar. Agâh ve ârif kişilerin reisi Hz. Cafer('dir).]]

3. Tarikatde müselsel sâlik-i peygamberlerden

Haqîkat 'ilmine mahrem Cenāb-ı Ca' fer-i ekrem

[Tarikatte silsile ile Hz. Peygamber'e tabi olan (ve) hakikat ilmine mahrem olan Hz. Cafer('dir).]

73^a

4. 'Alî'den Hadîce telkîn ile irşâda irmişdür

İmāmü'l-mürşidîn-i Haqqâ Cenāb-ı Ca' fer-i ekrem

[Hz. Ali, Hz. Hatice'den telkin yoluyla irşada ermiştir. Hakk'ın mürşit imamı Hz. Cafer('dir).]

5. Şarıl var cān u dilden hāk-i pāye bende ol Şevkî

Ki ol bir mürşid-i a'zam Cenāb-ı Ca' fer-i ekrem

[(Ey) Şevkî! Canıgönülden sarıl ve onun ayağının tozunun kölesi ol. Çünkü o yüce bir mürşit olan Hz. Cafer('dir).]

315.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Men çi bir ednā faķır-i hāk-i pāy-i Kāzım'um

Āsitān-ı dergeh-i 'āciz gedā-yı Kāzım'um

[Ben Hz. Kazım'ın ayağının tozu olan fakir aşağılık (biri)yim. Hz. Kazım'ın dergâhının eşğinde aciz bir köleyim.]

2. Kemter-i ‘abd-i fakîr-i hâdim-i dergâhınıñ
Râh-ı erkânında terk-i cân fedâ-yı Kâzım’um

[Hz. Kazım’ın rükünlerinin yolunda canını feda edecek, dergâhının hizmetçisi, fakir (ve) günahkâr kuluyum.]

3. Silsilem mazbût-ıla mensûb olubdur zâtına
Hamdülillâh şûlb-i pâk-i Murtaza-yı Kâzım’um

[Allah’a hamsoldun ki Hz. Kazım’ın Hz. Murtaza’(dan gelen) temiz soyuna silsilem zaptile ona ulaşır.]

4. ‘Âşıkam hüsn-i cemâl-i nûrınıñ mecbûruyum
Derd-i ‘aşk-ıla şeb ü rûz mübtelâ-yı Kâzım’um

[(Hz. Kazım’ın) güzel yüzünün nuruna mecbur olan aşığıyım. Gece gündüz aşk derdiyle (yanan), Hz. Kazım’ın müptelasıyım.]

5. Şevkiyem bâb-ı niyâz-ı kemteriyem bî-riyâ
Âsitân-ı dergeh-i ‘âciz gedâ-yı Kâzım’um

[(Ben) riyasızca kapıda dua eden mücrim bir kul (olan) Şevkî’yim. Hz. Kazım’ın dergâhının eşiğinde aciz bir köleyim.]

316.

[fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün]

1. Men çi bir ‘abid gedâ bâb-ı Rızâ hâdimiyem
Nâtüvân-ı fuğarâ bâb-ı Rızâ hâdimiyem

[Ben bir kul köle, Hz. Rıza'nın kapısının hizmetçisiyim. Fakirlerin güçsüzü, Hz. Rıza'nın kapısının hizmetçisiyim.]

2. Fuḳarāyım fuḳarāyım fuḳarāyım fuḳarā

Žu' afāyım žu' afā bāb-ı Rızā ḥādimiye

[Fakirim, fakirim, fakirim, fakir. Acizim, âcizim, Hz. Rıza'nın kapısının hizmetçisiyim.]

3. Ḥāk-i pā-yi der-i bir 'âciz-i ednâ-maḫhūr

Sā'il-i 'aşq-ı Ḥudā bāb-ı Rızā ḥādimiye

[Ayağının tozu, kapısının yenilmiş bir acizi, Allah aşkının kölesi, Hz. Rıza'nın kapısının hizmetçisiyim.]

4. Şevkî dergâhına her demde ricā nāz u niyāz

73^b

İder aḥşām u şabā bāb-ı Rızā ḥādimiye

[Şevkî, daima dergâhından naz ve niyaz talep eder. Sabah akşam Hz. Rıza'nın kapısının hizmetçisiyim.]

317.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Rumūz-ı noḳṭaya maḥrem Taḳî'dür a' lem ü a' zām

Künūz-ı vaḥdete mülhem Taḳî'dür a' lem ü a' zām

[Noktanın sırlarını bilen (ve) vahdet hazinesinden ilham almış, yüce ve âlim kişi Hz. Takî'dir.]

2. İmāmü'l-müslimîn ma' rûf-ı Kureyşü'n-neseb haqqan

Haqîkat vâriş-i hâtem Taķî'dür a' lem ü a' zam

[Gerçekten soyu Kureyşten gelen (ve) Müslümanların imamı, son Peygamber'in gerçek vârisi, yüce ve âlim kişi Hz. Takî'dir.]

3. Halîlullâh'a şulben müntehîdür min beni ' Adnân

Nesîb ü eşref ü ekrem Taķî'dür a' lem ü a' zam

[Onun zürriyeti Adnanoğulları kabilesinden, Allah'ın halili, Hz. İbrahim'e ulaşır. Sotyü temiz, şerefli ve cömert, yüce ve âlim kişi Hz. Takî'dir.]

4. Kirâm-ı seyyîd-i ümmet ricâl-i ' ârif-i billah

Emîr-i ' âlem u âdem Taķî'dür a' lem ü a' zam

[Ümmetlerin yüce seyiti, Allah'ı bilen veli, insanların ve kainâtın emiri, yüce ve âlim kişi Hz. Takî'dir.]

5. Sarây-ı lîmāallahî²³² Şevķî sırr-ı vahdetde²³³

Haqîkat Haq-ile hemdem Taķî'dür a' lem ü a' zam

[Ey Şevķî vahdet sırrında Allah'la bir olma sarayına (erişmiş), gerçekten Allah'la birlikte olan yüce ve âlim kişi Hz. Takî'dir.]

318.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Şol ki ol yevmü'n-nüşûr şâh-ı Nâķî'dür melce'üm

Haşr ü neşr nefî-i şûr şâh-ı Nâķî'dür melce'üm

²³² Bknz: dipnot 28.

²³³ Vezin bozuktur.

[Mahşer gününde şah Hz. Naki sığınağıdır. Sur'a üflenip dağılıp haşrolunduğunda şah Hz. Naki sığınağıdır.]

2. Ol sırâtdan mahşer-i kübrāya dek halk fevc fevc
Eyler iken kim ‘ubūr şāh-ı Nākī’dür melce’üm

[O büyük mahşer alanında halk akın akın sırttan geçerken, şah Hz. Naki sığınağıdır.]

3. Düzeḥüñ havl-i helākinden ḥalāşa vāsıta
Nārını taḥvīle nūr şāh-ı Nākī’dür melce’üm

[Cehennemın korkutucu ateşinden kurtarmaya vasıta, cehennem ateşini nura çeviren şah Hz. Naki sığınağıdır.]

4. Kurtarır dest-i zebānī dest-gāhından beni
Bahş ider kalbe sürür şāh-ı Nākī’dür melce’üm

[Beni zebanilerin elinden, önünden kurtarır, kalbe mutluluk (ve) rahatlık bahşeder. Şah Hz. Naki sığınağıdır.]

5. Şevkiyā bunlar-durur kân-ı şefā‘at ma‘deni
Ḥaşr u neşr-i nefḥ-i şūr şāh-ı Nākī’dür melce’üm

[Ey Şevkî! Şefaât hazinesinin kaynağı bunlardır. Sur'a üflenip dağılıp haşrolunduğunda şah Hz. Naki sığınağıdır.]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Men gedā bir serserī šāh ' Askerī abdālīyum

Bendegān-ı afkārī šāh ' Askerī abdālīyum

[(Ben) kullardan biri, şah Hz. Askerî'nin serseri abdalıyım. şah Hz. Askerî'nin en fakir kölelerinden olan abdalıyım.]

2. Beklerüm bābında 'avn ü luṭf u iḥsān u kerem

Bir za'if ü kemterī šāh ' Askerī abdālīyum

[(Ben) kapıda yardım, iyilik ve ihsan bekleyen biriyim, şah Hz. Askerî'nin zayıf ve aciz abdalıyım.]

3. Hāk-i pāyüm asitān-ı devletinde ol şehūñ

Nātüvān-ı çākeri šāh ' Askerī abdālīyum

[O padişahın saadetli dergâhının ayağının tozuyum. şah Hz. Askerî'nin güçsüz ve çaresiz abdalıyım.]

4. Bende-i ednā ġarībüm derd-i bīmārım şedīd

Akfār-ı 'āciz-deri šāh ' Askerī abdālīyum

[Hastalık derdi çok şiddetli olan aşağılık, garip bir köleyim. Şah Hz. Askerî'nin kapısındaki en fakir abdalıyım.]

5. Şevkiyā dergāh-ı vālāsında var şad bendesi

Bende-gān-ı afkārī šāh ' Askerī abdālīyum

[Ey Şevkî! Ben yüce dergâhında binlerce kölesi bulunan Hz. Askerî'nin en fakir kölesi abdalıyım.]

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Hâtem-i cümle velî Mehdî Muḥammed ḥâtem
Mazhar-ı sır-ı 'Alî Mehdî Muḥammed ḥâtem

[Bütün velilerin sonuncusu olan Hz. Muhammed Mehdî hatemdir. Hz. Ali'nin sırrına mazhar olan Hz. Muhammed Mehdî hatemdir]

2. Evliyâ zümresi baş egdi aña her birden
Didiler cümle belî Mehdî Muḥammed ḥâtem

[Evliyâ zümresi hep birlikte ona itaat etti. Hz. Muhammed Mehdî'nin hatem olduğunu herkes evet dedi.]

3. Ğā'ib-i münkeşif-i 'avn-i Hudâ'ya mazhar
Nûr-ı esrâr-ı celî Mehdî Muḥammed ḥâtem

[Allah'ın yardımıyla gaybiyyeti aşikâr olmaya mazhar, nurun apaçık sırlarına Hz. Muhammed Mehdî hatemdir.]

4. Rûkn-i beytü'l-ḥaramı mülzemi itdi münîr
Dağı nûr-ı celîli Mehdî Muḥammed ḥâtem

[Kabe'nin mültezemini nurlandırdı. (Kabe'nin) parlak nuru, Hz. Muhammed Mehdî hatemdir.]

5. Hikmetüñ aḥzidür Şevkî o evlâd-ı Resûl
Didi bilcümle velî Mehdî Muḥammed ḥâtem

[(Ey) Şevkî! O Resul'ün evladı hikmetin sahibidir. bütün veliler Hz. Muhammed Mehdî hatemdir dediler.]

Der-Ḳafiyetü'n-Nün

321.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Ey kerem-kān-ı vefā faḥr-i Resülü's-şakaleyn

Kenz-i iḥsān-ı 'atā faḥr-i Resülü's-şakaleyn

[Ey cömertlik ve vefa hazinesi olan insanların ve cinlerin övüncü olan Hz. Peygamber'i...]

2. Ḥātem-i şāh-ı rusül mefḥar-ı mevcūd-ı cihān

Yār-ı maḥbūb-ı Ḥudā faḥr-i Resülü's-şakaleyn

[Peygamberler şahının sonuncusu, bütün varlığın övüncü, Hüda'nın sevgilisi insanların ve cinlerin övüncü olan Hz. Peygamber'i...]

3. Mücrim'in ümmetiñe virdi mükāfāt seni Ḥaḳ

Şāfi' -i rüz-ı cezā faḥr-i Resülü's-şakaleyn

[Ahiret gününün şefaatchisi olan insanların ve cinlerin övüncü olan Hz. Peygamber'i, Hak, seni günahkâr ümmetine mükafat olarak verdi.]

4. Lā-yu' ad buyrulan āṣār-ı şān u ālāñda senüñ

Biri *levlāk lema*²³⁴ faḥr-i Resülü's-şakaleyn[(Ey) insanların ve cinlerin övüncü olan Hz. Peygamber! Senin sayısız buyrulan yüce şanıñdan biri *levlak lema* 'dır.]²³⁴ Bknz: dipnot 17.

5. Şevkiyâ ma‘den-i elţâfına yâr olsa ne var

Kenz-i ihsân-ı ‘aţâ fahr-i Resûlü’ş-şakaleyn

[(Ey) insanların ve cinlerin övüncü olan Hz. Peygamber! Şevkî senin lütuflarının hazinesine mahrem olsa bunda ne var. Sen cömertlik ve ihsan hazinesisin.]

322.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Ey re’isü’s-sü’edâ hazret-i Şiddik u Emîn

Ey emirü’l-ümerâ hazret-i Şiddik u Emîn

[Ey kutlu (cennetle müjdelenen) kulların ilki (ve) emirlerin reisi (olan) güvenilir ve sadık Hazreti (Ebubekir’dir).]

2. Luţf u ihsân u ‘aţâ ıssı keremkân u şehâ

Ümem-i ehl-i vefâ hazret-i Şiddik u Emîn

[Lütuf ve ihsan sahibi; cömert, eli açık (ve) vefa ehli ümmetden (olan) güvenilir ve sadık Hazreti (Ebubekir’dir).]

3. Halef-i mu‘teberî fahr-i Resûlü’ş-şakaleyn

Şâdıku’ş-şıdk [u] şafâ hazret-i Şiddik u Emîn

[İtibar sahibi halife, insan ve cinin peygamberi olan Resul’ün övüncü, gönlü temiz ve sözünde sadık (olan) güvenilir ve sadık Hazreti (Ebubekir’dir).]

4. *Şānī işneyn*²³⁵-i kavî şânına bürhân-ı hüccet

²³⁵ Bknz: dipnot 47.

Yār-ı maḥbūb-ı Ḥudā ḥazret-i Şiddik u Emīn

[*İkinin ikisi* ayetine delil olan Alah'ın sevgili kulu, güvenilir ve sadık Hazreti (Ebubekir'dir).]

5. Bu za'if Şevkiye kıl lutf u 'ināyet şefkat

Ey emīrū'l-ümerā ḥazret-i Şiddik u Emīn

[Ey emirlerin reisi olan güvenilir ve sadık Hazreti (Ebubekir)! Bu zayıf Şevkî'ye şevkat, merhamet ve lütuf ihsan et.]

323.

[*fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn*]

1. Şer'-i ğarrāda 'Ömer 'ādil-i ḥan

Hüküm ü icrāda 'Ömer 'ādil-i ḥan

[Hz. Muhammed'in şeriatinde, hüküm verme ve icraatte adaletli emir Hz. Ömer(dir).]

75^a

2. Sāde-dil ile miyān-ı nāşşına

Şulḥ ü ibrāda 'Ömer 'ādil-i ḥan

[Barış ve aklanmada temiz gönül ile Allah'ın hükümlerine bağlanmakta, adaletli emir Hz. Ömer(dir).]

3. Kırk yārān bir kılı evzānile

Hakḫ-ı takvāda 'Ömer 'ādil-i ḥan

[Allah'a takvada bir kılı ölçüp biçerek kırka yaran, adaletli emir Hz. Ömer(dir).]

4. Zāhir ü bâtını memlû dānāna
‘İlm-i fetvāda ‘Ömer ‘ādil-i ḥan

[Fetva ilminde zahir ve bâtin (olana) hâkim âlimlere, adaletli emir Hz. Ömer(dir).]

5. Gerçi var ise de teşbîḥ olmaz
Şevkî dünyāda ‘Ömer ‘ādil-i ḥan

[Ey Şevkî! Eğer dünyada eşi benzeri olmayan (biri) var ise, (o) adaletli emir Hz. Ömer(dir).]

324.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]²³⁶

1. Şāh-ı ḥaḳan-ı risālet ser-sipehsālar-ı dīn
Şadr-ı evvel faḥr-i ‘ālem raḥmeten lil‘ alemīñ

[Risalet şahının hakani, dinin baş konutanı, âlemlerin rahmeti, âlemin övücü, yaratılanların özü...]

2. Mā-teḳaddümdür vücūd-ı mā-te‘aḥḥur āmedi
Nūr-ı zāt-ı kibriyā mir‘at-i Rabbü’l-ḥaliḳūn

[Yaratıcı olan Allah’ın aynası, yüce Zatın nuru, önce yaratılmış bütün varlık sonra hazır olmuştur.]

3. Nūr-ı ḥazret āb-ı rüyine cihān buldı vücūd

²³⁶ Bu şiir 74^b numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

Halk-ı ‘âlem enbiyâ vü evliyâ vü mürselîn

[(Onun) yüzü suyu hürmetine cihan, âlem halkı, nebiler, resuller ve evliyalar yaratıldı.]

4. Bu risâlet bu nübüvvet bu velâyet câhınıñ

Hattına ol noktadır bî-reyb ü şek Haqqı’ş-şakâleyn

[(O), şeksiz şüphesiz insanların ve cinlerin Allahının hattında, bu risalet, nübüvvet ve velayet makamının bir noktasıdır.]

5. Ol imâm u kutb-u gavş-ı a‘zam ü mürsel nebî

Mebde’i mevcûd-ı mahlûk şühûd-ı hâtemîn

[O imam, gavs-ı azam kutbu, mürsel nebi, mahlukatın yaratılış kaynağı, hatemler şahidi(dir).]

6. Hâtemiyyetdür risâlet ser-şart-ı a‘zamı

Bu makâma olmadı âl-i Muhammed vâsılîn

[Risaletin baş şartı hatemiyettir. Hz. Muhammed’in halkı bu makama erişemedi.]

7. Ol risâlet hâtemiyyet manşıbınıñ vârişi

Hayder-i Kerrârıdır ol nâşır-ı ihyâ’-i dîn

[O risalet ve hatemiyet makamının varisi, dinin canlanmasının yardımcısı olan Hz. Hayder-i Kerrar’dır.]

8. Mazhariyyetdür bu kim bir mazhariyyet bâ-huşuş

Bu makâma olmadı vâsıl ferîd-i ecnebîñ

[Özellikle bu özel bir mazhariyettir. Bu makama yabancı kimse ulaşamadı.]

9. Murtażā oldı bu esrāra ehl-i mazhar-küşā
Hanedan-ı ehl-i beytten haşş-ı bi'z-zikrū'm-mübîn

[Hz. Peygamber'in ev halkından iyiliğiyle anılan has kimse, Hz. Ali bu sırlara vakıf olanların ehlinden oldu.]

10. Böyledir şūfî kararı ehl-i temkînüñ velî
Böyledir haqqı'l-haķikat ittifāk-ı ekmelîn

[Sufi, temkin ehli ve velilerin kararı böyledir. Hak hakikat ve kemale ermiş kişilerin ittifakı böyledir.]

11. Hürmet-i āl-i Resūl yā Rabb bu Şevķî 'âcizi
Luţfuña nā'il idüp kıl nār-ı duzāhdan emîn

[Ey Allah'ım! Bu âciz Şevkî'yi Resul'ün ailesi hürmetine cehennem ateşinden emin kıl.]

12. Muştafā vü Murtażā işnā' aşer ervāhına
Şevķiyā kıl rahmetullahi 'aleyhim ecma'ın

[Ey Şevkî! Allah'ın rahmeti, Hz. Mustafa, Hz. Ali ve on iki imamın ruhlarının hepsinin üzerine olsun.]

325.

[mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]²³⁷

²³⁷ Bu şiir 74^b numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

1. Vāz? gelme gönül zıkr-i müdām nādd-ı ‘Alīden

Her rûz u mesā vaşfını inşād-ı ‘Alīden

[(Ey) gönül, Hz. Ali’nin nasibinden vazgeçme, onu daima zikret! Hz. Ali’ye şiir söyleyerek onun gece gündür vasfını (anlat)!]

3. Faḥrū’ş-şakaleyn anuñ ile nuşret olındı

Mehdī de nuşret olur imdād-ı ‘Alīden

[İnsanların ve cinlerin övüncü olan (Hz. Muhammed) onunla yardım buldu. Hz. Muhammed Mehdī de Hz. Ali’nin yardımını devam ettirdi.]

3. Ey zāhid-i bī-behre mülevveş dilegi tut

Sen farḡ idemeñ urma dem ol yād-ı ‘Alī’den

[Ey nasipsiz zahit! Sen kirli dileğini tut, Hz. Ali’yi anmaktan bahsetme (çünkü) sen (onun kıymetini) farkedemezsin!]

4. Vācibdür ḥürmet bilā-reyb āl-i ‘abāya

Şib‘ mi olur vaşf-ı dil iden evlād-ı ‘Alī’den

[Âba ehline hürmet göstermek şüphesiz vaciptir. Hz. Ali’nin evlatlarını anlatan gönül hiç (onları övmeye) doyar mı?]

5. Deccāl-i ‘Alī seyf-ile ‘İsā ider i‘dām

‘Ālem lertzān ola feryād-ı ‘Alī’den ²³⁸

[Hz. Ali’nin deccali Hz. İsa’yı idam eder. Hz. Ali’nin feryadından âlem titrer.]

²³⁸ Bu beyit 75^a numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

326.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Meded yâ hazret-i kenzü'l-‘atâ ‘Osmân-ı zinnüreyñ

Meded yâ hazret-i kân-ı şehâ ‘Osmân-ı zinnüreyñ

[Ey cömertlik hazinesinin padişahı, iki nur sahibi Hz. Osman yardım et! Ey eli açıklık hazinesinin padişahı iki nur sahibi Hz. Osman yardım et!]

2. Kelāmullah-ı tertib yadigârıñdur kamu halka

Meded yâ hazret-i ehlü'l-vefâ ‘Osmân-ı zinnüreyñ

[Allah’ın kelamını (Kur’an) tertip etmek tüm halka yadigârındır. Ey vefa ehlinin efendisi iki nur sahibi Hz. Osman yardım et!]

3. Semâda cümle kerrübiler eylerdi hayâsından

Meded yâ hazret-i şâhib-vefâ ‘Osmân-ı zinnüreyñ

[Semada bütün Allah’a en yakın melekler hayâ ederdi. Ey vefa ve iki nur sahibi Hz. Osman yardım et!]

4. Seni zûlemâ şehîd etdiler a‘dâ ey kerem-kân

Meded yâ hazret-i haşşu'l-Hudâ ‘Osmân-ı zinnüreyñ

[Ey kerem sahibi, seni zâlim düşman şehit etti. Ey Allah’ın has kulu iki nur sahibi Hz. Osman yardım et!]

5. Bu Şevkî kuluña eyle şefâ‘at merhamet şefkat

Meded yâ hazret-i kân-ı şehâ ‘Osmân-ı zinnüreyñ

[Ey cömertlik hazinesinin padişahı, iki nur sahibi Hz. Osman yardım et! Bu Şevkî kuluna şefaât, merhamet, şefkat kıl.]

327.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Ey şehenşâh-ı velâyet ey emirü'l-mü'minîn
Menba' ı feyz-i hâkîkât ey emirü'l-mü'minîn

[Ey velayetin şahlar şahı, müminlerin emiri... Hakikat feyzinin menbaı, müminlerin emiri...]

2. Senden elyağ görse de kendi özin Süfyāniyān
Kimse itmez aña rağbet ey emirü'l-mü'minîn

[Ey müminlerin emiri! Süfyan taraftarları kendilerini senden daha üstün görseler de seninle kimse yarışamaz.]

75^b

3. Yā neden lâyıķ imāmet aña kim sen var iken
Kim aña eyler ri'āyet ey emirü'l-mü'minîn

[Ey müminlerin emiri! Sen varken senden başkasına imamlık layık değildir, kimse başkasına riayet etmez.]

4. *Hel-etā*²³⁹ şānuñ senüñ tavşîf iderken hāşılı
Ġāyetü'l-āyet cehālet ey emirü'l-mü'minîn

[Ey müminlerin emiri! *Hel-etâ* ayeti senin şanını anlatırken başka bir ayet aramak cehalettir.]

²³⁹ Bknz: dipnot 94.

5. Var mı anuñ haqqına bir nazm-ı Qur'ân-ı celî

Bārî bir sırr-u işâret ey emirü'l-mü'minîn

[Ey müminlerin emiri! Onun hakkında bir açık Kuran ayeti ya da işaret sırrı yoktur.]

6. Sen vaşiyy-i enbiyâsuñ vâriş-i peygamberî

Sañâ lâyıkdur hilâfet ey emirü'l-mü'minîn

[Ey müminlerin emiri! Sen Peygamberlerin vâsisi ve Hz. Muhammed'in vârisisin. Hilafet sana layıktır.]

7. Sen Resüliñ dâderisüñ dü-cihânda şüphesiz

Sende var nice imâmet ey emirü'l-mü'minîn

[İki cihanda Hz. Muhammed'in şüphesiz erkek kardeşisin. Ey müminlerin emiri! Sende nice imamet vardır.]

8. Mâ-yenbağî olmadı Sufyâniyân bu pâyenüñ

Sezâdur naşş-ı şarâhat ey emirü'l-mü'minîn

[Süfyan'a bu imamlık payesi yakışmadı. Ey müminlerin emiri! Açık ayetle sana layıktır.]

9. Didi Aḥmedü'l-ʿalî haḳ himem maʿal ʿAlî

Bu sünühât-ı risâlet ey emirü'l-mü'minîn

[Ey müminlerin emiri! Hz. Ahmed, "Bu risalet bilgisi himmet sahibi Hz. Ali içindir." dedi.]

10. Zāt-ı vālā şānuñı çün vaşf-ı taḥrīrden murād

Şevḳiye eyle şefā‘ at ey emirü’l-mü’minin

[Ey müminlerin emiri! Senin yüce şanlı zatını tavsif edip yazmaktan Şevkî’nin muradı ona şefa’at eylemendir.]

328.

[mef‘ ūlū mefā‘ ilū mefā‘ ilū fe‘ ūlūn]²⁴⁰

1. Deccāl ‘ Alī seyf-ile ... ider i‘ dām

‘ Ālem lerzān ola feryād-ı ‘ Alī’den

[Deccal, Hz. Ali’yi kılıçla idam edince Hz. Ali’nin feryadından âlem titrer.]

2. Ey zāhid ḥor şanma sözüm lāf-ı güzāfdır

Bürhānla derāk-ile gör irşād-ı ‘ Alī’den

[Ey zahid! Söylediklerimi boş laf zannetme! Hz. Ali’nin irşadını delille gör.]

3. Ḥayder’de olan ḥārīkidür zevḳ-i ḥaḳīḳi

Hîç var mı feyz-i ālā müzdād-ı ‘ Alī’den

[Hz. Haydar’da olan yırtıcı hakiki zevk, Hz. Ali’den başka yüce feyz sahibi biri var mıdır?]

4. Bi‘ atde cevāz fazlı var efḍale taḳdīm

Ol virdi ḥaber kāmīl irşād-ı ‘ Alī’den

[(Hz. Ali’ye) biat etmede fazilet ve cevaz vardır. Hz. Ali’nin kāmīl irşadından haber verdi.]

²⁴⁰ Bu şiir 75^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

5. Mehdî'de olan cerbeze-i ma'reke Şevkî

Ol himmet-i kıdusiyye şimşâr-ı 'Alî'den

[(Ey) Şevkî! Hz. Mehdî'deki savaşıma kabiliyeti, o yüce himmet Hz. Ali'nin kılıcındandır.]

329.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]²⁴¹

1. Yâ Aliyye'l-Murtaẓā yâ kahr-ı a' dâ-i dîn

Ḥaḡ saña i' ẓā iden nām-ı emîrû'l-mü' minîn

[Ey Aliyye'l-Murtaza, ey din düşmanlarının kahrı, Allah'ın sana müminlerin emiri olma namını ihsan ettiği (kişi)...]

2. Nāmı ol esmā'-i ḥüsnāda muvāfıḡ ḡaḡḡ-ıla

Bu nükâtı aḡlamaz her ' ānudîn her münkerîn

[(Onun) şöhreti hakkıyla Allah'ın güzel isimlerindir. Bu nükteleri inkarcı ve inatçılar anlamaz.]

3. Mu' cizât-ı Muştafâ andan göründi şems-veş

Tercümân-ı ḡazret-i mir'at-ı Faḡru'l-mürselîn

[Hz. Mustafanın mucizeleri güneş gibi onda (Hz. Ali) ortaya çıktı. (O), peygamberler övücü (Hz. Muhammed'in aynası (ve) tercümanı(dır).)]

²⁴¹ Bu şiir 75^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

4. Āşinā-yı Haḳ ḥakīkat bāb-ı ḥikmet bāb-ı ‘ilm

Maḥremān-ı vaḥy-ı Haḳ agāh-ı nāmūs emīn

[Allah’ın hakikatını bilen, himmet ve ilim kapısı, dürüstlük ve güvenilirlik sahibi, Allah’ın vahyini bilen...]

5. Vāriş-i *levlāk levlāk*²⁴²akrāb-ı hādī’ü’s-seyl

Hem veşāyā-yı Muḥammed raḥmetenlil ‘alemīn

[Hz. Peygamber’in varisi, hidayet yolundakilerin yakını, alemlerin rahmeti olan Hz. Muhammed’in vârisi...]

6. Feth iden esrār-ı ğaybiden şad-hezārān feth-i bāb

Maḥzen-i kenz-i ḥaḳāyık kāşif-i nazm-ı mübīn

[Gayp sırlarından yüz binlerce fetih kapısını açan, kâinat sırrının hazinesinin doğru sözlü kaşifi...]

7. Hātem-i sırr-ı risālet evvel-i ḥātem imām

Düşdi mensūbun ileyh Mehdī Muḥammed ḥātemīn

[Risalet sırrının hatemi, ilk hatem imam (olan Hz. Ali)’ye mensup olan Hz. Muhammed Mehdî (hatem) oldu.]

8. Şān-ı ḳadridür faḥīm taḥt-ı ḥilāfetde gedā

Noḳṭadur bu ḥaṭṭ-ı devrānda merd-i metīn

²⁴² Bknz: dipnot 17.

[Yücelik, hilafet tahtında köle olan (Hz. Ali'nin) yüce şanıdır. O mert kişi devran yazısının noktasıdır.]

9. Şevkiyâ ol *lâ-fetâ illâ 'Aliyyü'l-Murtaẓâ*²⁴³

Nâşır-ı Aḥmed Muḥammed muḳtedâ-yı ehl-i dîn

[Ey Şevkî! *Allah'tan başka yiğit yoktur* (sözünün muhatabı) Aliyyü'l-Murtaza, din ehlinin önderi (ve) Hz. Ahmed Muhammed'in yardımcısıdır.]

330.

[*fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*]

1. Ter-i nev-gonce-i bâğ-ı nebevîdür Hüseyin

Nâfe-i müşğ ü ter-i Murtaẓavî'dür Hüseyin

[Hz. Hüseyin, peygamberlik bağının taze goncasıdır. Hz. Ali'nin misk kokulu teridir.]

2. Sünbül-i yâsemen-i nergis-i şebbû-yi betül

'An aşl-ı sırr-ı veliyyü 'Alevi'dür Hüseyin

[Hz. Betül'ün sünbülü, yasemini, nergisi, şebboyu, Hz. Ali'ye bağlı sırların aslıdır Hz. Hüseyin.]

3. Dürr-i yektâ-i şehenşâh-ı Necefdür iki nev

Kâzım-ı cedd-i 'Alîyyü Rızavî'dür Hüseyin

[Eşsiz inci, Necef'in şahlar şahı, Hz. Ali Rıza ve Hz. Kazım'ın dedesidir Hz. Hüseyin.]

²⁴³ Bknz: dipnot 61.

4. Şābitü'l-ḳavl-i velī şādıḳu şiddīḳ-i emīn

Merd-i şīrān-ı Ḥudā 'ahde ḳavīdūr Ḥüseyn

[Sözünde duran veli, sadıklar sadığı emin kişi, Allah'ın mert aslanı, sözünün eri Hz. Hüseyindir.]

5. Şevḳiyā ol ki riyāhın şükūfâtı Betül

Ter-i nev-ḡonce-i bāḡ-ı Nebevī'dür Ḥüseyn

[Ey Şevkî! O Hz. Betül'ün çiçeğidir. Hz. Hüseyin, peygamberlik bağının taze goncasıdır.]

331.

[*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*²⁴⁴]

1. Elā yā eyyühe'l-irfān diyem ol biñbir esmādan

Ḳulaḳ tut cānile diñle tarīḳ-i müstaḳīmādan

[Ey irfan sahibi kişi! O dosdoğru yoldan bindir emayı söyleyeyim, can kulağıyla dinle!]

2. Belīḡ-i naẓm-ı esrār-ı ḥurūfī ile istinbāt

Yedullah sırrına ḡuş it pes ol remz-i mu'ammādan

[Beliğ sözlerin harflerinin sırları ile yorumla ve Allah'ın elinin sırrını, o bilinmez remzden kulak tut, anla]

3. Şerī'at ma'rifet sırr-ı tarīkatden ḥaberdār ol

²⁴⁴ Bu şiir 75b numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

Ḥaḳīḳat neydugin fehm it ledünniyât-ı esrârdan

[Şeriat, marifet ve tarikat sırrından haberdar ol. İlâhi sırlardan hakikatin ne olduğunu anla.]

4. Bu bir esrâr-ı Mevlâ'dur 'azîmetdür anuñ lübbü

Buña vâsıl olan eyler terḳ 'arş-ı a' lādan

[Bu bir ilâhi sırdır, onun özü yüceliktir. Buna ulaşan yüce arşı terkeder.]

5. Ṭarīḳat neydügin diñler iseñ tafşıl idem bir bir

Resûlullah 'Ali'ye ḳıldı telḳîn lâ ve illâ'dan

[Dinlersen sana tarikatın ne olduğunu bir bir anlatayım. resulullah, Hz. Ali'ye kelime-i tevhidi telkin etti.]

6. Tefeyyüz eyledi bi'zzât ma' ârifde olup nokṭa

İrişdi ḳurb-ı Raḥmân'a ḥabîr oldu her eşyâdan

[(Hz. Muhammed), bizzat marifette nokta olup feyizlendi. Rahman'a yakın olma sırrına erişti ve her şeyden haberdar oldu.]

7. Zamân-ı mâzî müstaḳbel 'ayân oldu aña heyhât

Rumûz-ı *küntü kenze*²⁴⁵maḥrem oldu nokṭa-i bâdan

[Ona geçmiş, şu an ve gelen âyân oldu. O, be harfinin noktazından *küntü kenz* sırrının remzine vâkıf oldu.]

8. Teşehhür eyleyüp neşr eyledi andan ḳamu esrâr

²⁴⁵ Bknz: dipnot 120.

Resûlullah'ın esrârına mahrem oldu ma' nâdan

[Tüm sırlar ondan görünüp yayıldı. (Hz. Ali) Mânâ âleminde resulullâh'ın sırlarına vâkıf oldu.]

9. 'Ulûm-ı zâhir-i bâtın akıp çûş-i hurûş itdi
'Ayân oldu aña ümmü'l-kitâb sırr-ı elif bâdan

[Zahir ve bâtın ilmi akıp çoştı. Alfabenin sırrından ona esas kitap, Kur'an âyân oldu.]

10. Hâkikatde yed-i tûlâya mâlik oldu bî-hemtâ
Mine'l-evvel ile'l-âhîr haberdâr oldu ma' nâdan

[Hakikatte eşi benzeri olmayan maharetlere sahip oldu. Başlağıçtan sona kadar mânâdan haberdar oldu.]

11. Hasan ile Hüseyin'e itdi telkîn ol şâh-ı vâlâ
Hâkâyık 'ilmine ta' rîf idüp gösterdi imlâdan

[O yüce şah, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e telkin etti. İmladan tüm yaratılmışların ilmini tarif edip gösterdi.]

12. Biri ol kim vekîl-i mutlakından hâzret-i Başrî
Hasan'dur bî-bedel kevn içre kıadr-i şân-ı a' lâdan

[Biri o mutlak vekil olan Hazret-i Hasan Basrî diğeri şanı ve kudreti yüce kâinat içinde eşi benzeri olmayan Hz. Hasan'dır.]

13. Nazîri gelmemiş dehre sipehsâr-ı ümmetdür
Cemî' i tâbi' ine fazladur kıadri mu' allâdan

[Dünyaya eşi benzeri gelmemiş, ümmetin baş komutanıdır. Kudreti, yücelikte, cümle tabbimden fazladır.]

332.

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

1. Sen şehâ evlâd-ı Faḥrû'l-enbiyâsuñ yâ Ḥüseyn
Nûr-ı çeşm-i şâh ' Aliyyü'l-Murtaẓâsuñ yâ Ḥüseyn

[Ey Hz. Hüseyin! Sen nebiler övüncü Hz. Muhammed'in evladı olan bir şahsın. Ey Hz. Hüseyin! Sen şah Hz. Aliyye'l-Murtaza'nın gözünün nurusun.]

2. Ceddüñ İbrahîm seni kıldı müşâhid ey Ḥabîb
Nûrîñi gördi kamudan pür-ziyâ yâ Ḥüseyn

[Ey sevgili! Deden Hz. İbrahim seni gözlemci kıldı. Ey Hz. Hüseyin! (O) senin nurunu herkesinkinden çok aydınlık gördü.]

3. Oğlı İsmâ' ili itdi râhîña terk-i fedâ
Öyle sen bir nâzenîn-i kibriyâsıñ yâ Ḥüseyn

[Ey Hz. Hüseyin! Oğlu Hz. İsmail'i (Allah) yoluna feda etti. Sen yüce nazlı bir kulsun.]

4. Pâyüñe varınca sırriñdan Resûl'e bî-naḳş
Sen şebîh-i cedd-i ' âl-i Muştafâsuñ yâ Ḥüseyn

[Ey Hz. Hüseyin! Baştan ayağa eksiksiz bir şekilde Hz. Peygamber'in sırrısın. Ey Hz. Hüseyin, sen peygamber sülalesinin cedd olan Hz. Muhammed'in benzerisin.]

5. Şevkî fark eyler senüñ miḳdār-ı ḳadrüñ şu‘ besin

Nūr-ı çeşm-i şāh-ı ‘Alīyyü’l-Murtaẓāsuñ yā Hüseyn

[Şevkî senin kudretinin şubesini fark eder. Ey Hz. Hüseyn! Sen şah Aliyye’l-Murtaza’nın gözünün nurusun.]

333.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Kahramān-ı ‘ālem ‘ādem Hamza’dur şāhib-ḳırān

Cümle ‘indinde müselleme Hamza’dur şāhib-ḳırān

[Âlemin kahramanı olan kişi bahtlı Hz. Hamza’dır. Herkesin huzurunda kabul edilmiş bahtlı kişi, Hz. Hamza’dır.]

2. Gösterirdi şad-hezār biñ biñ hünlerligi ‘acīb

Harb uşulünde mu‘allem Hamza’dur şāhib-ḳırān

[Yüz binlerce (insanı) hayrette bırakan hünlerini gösterip savaş usulünü bilen bahtlı kişi Hz. Hamza’dır.]

3. Merd-i meydān-ı şecā‘at ‘asker-i şāhib-süvār

Bendesi şad Zāl ü Rüstem Hamza’dur şāhib-ḳırān

[Yiğitlik meydanının merdi, ordu sahibi asker, yüzlerce Zal ve Rüstem (kendisine) köle olan bahtlı kişi Hz. Hamza’dır.]

4. Gelmemiş aḳrānı dehre şīr-i zāt-ı kibriyā

Hak’dan ol ‘avn-ı mükerrem Hamza’dur şāhib-ḳırān

[Dünyaya benzeri gelmemiş bir zatı yüce aslan (yiğit), Hak’ın yüce yardımına layık bahtlı kişi Hz. Hamza’dır.]

5. Şevkiyâ ol ‘amm-i pâk-i Muştafâ şöhret-şi‘âr

Cümle ‘indinden müsellemler Hamza’dur şâhib-ķırân

[Ey Şevki! Hz. Mustafa’nın temiz amcası olma şöhretiyle bilinen, herkesin huzunda kabul edilen bir bahtlı kişi Hz. Hamza’dır.]

334.

[*mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün*]²⁴⁶

1. Hâbîb-i ‘aşbîye evvelde telķîn eyledi bizzât

Ṭarîkatden olup irşâd mücerred oldu dünyâdan

[... Tarikatten hidayet bulup dünyadan sıyrıldı.]

2. Pes indinde Cenâba hâzreti Dâvûd tefeyyüzle

İrişdi mâhvu’l-maķşûda bi’t-taķķîķ-i muşaffâdan

[Hz. Davut, Allah’ın huzurunda feyiz bulup tertemiz hakikati anlayıp bilme (Allah’ı görme) gayesine ulaşamadı.]

3. İrişdi hâzreti Ma‘rûf-ı Kerhîye bu nisbet kim

Emânet min yed-i bi’l-vâsıṭa feyz-i Te‘âlâdan

[Allah’ın feyiz eli vasıtasıyla emanet olan bu soy bağı Hz. Maruf-ı Kerhi’ye erişti.]

4. Serîre vâşıl oldu bu ṭarîkat ma‘rifet sırrı

²⁴⁶ Bu şiir 76^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

Cüneyd aḥz itdi indinde Neccār-ı ka‘ r-ı deryādan

[Bu tarikat (ve) marifet sırrı başa geldi. Denizin dibindeki Neccar’ın huzurunda Cüneyd bağlandı.]

5. Daḥı andan irişdi Ğavsü’l-a‘ zām sırrına bu sır

On iki pīr uyardı ḳandīli ol nūr-ı ‘ ulyādan

[Bu sır ondan Gavsü’l-azam olan Abdülkadir Geylânî’ye ulaştı. O yüce nurun kandilini on iki imam yaktı.]

6. Tecellī eyledi Ḥaḳ aña bātından sa‘ ādetle

Olup ervāḥiyān ḥāzır zemīn ü tā ser-ā-pādan

[Ruhlar tepeden tırnağa hazır olduğunda, Allah ona bātından saadetle tecelli etti.]

7. Cenāb-ı Aḥmedīden ḥırḳa pūş oldı ḥaḳīḳatden

Giyindi faḥr-i nisbet cāmesin ol şāh-ı vālādan

[Hz. Muhammed’den hakikat hırkasını giydi. O yüce padişaktan ona bağlı olma elbisesini giyindi.]

8. Anuñ bizzāt Muḥammed Muşṭafādur ma‘ nevī pīri

Ḥaḳīḳat sırr-ı irşādı pes ol nūr-ı Ḥudāyādan

[Onun manevi piri, bizzat Hz. Muhammed Mustafa’dır. O Allah’ın nurundan hakikat sırrını irşat (etmek için öğrendi.)]

9. Li’eb ve’l-ümm müselsel ‘ ırḳ-ı pāk-i Hāşim’e mensüb

Şerīfū’l-cedden emcād-ı Tihāme arz-ı Baṭḥadan

[Anne ve babadan silsile ile soyu temiz Haşimoğulları ırkına mensuptur. Yüce dedeleri Bathadaki Tihame ovasından şerefli kişilerindendir.]

10. Anuñdur nām-ı Muhyiddin-i celî evliyâ içre
Ricāl-i Ğavşu'l-aķķāb-ı cihāndur ķadr-i a' lādan

[Onun evliyâlar içerisindeki namı apacık Hz. Muhyiddin'dir. Allah'tan cihanın en yüce mertebesinde olan kişidir.]

11. Cemî' i evliyāullāh aña ķutb-ı cihāndandır
Teferrüd eyledi şayy-ı maķāmāt-ı mu' allādan

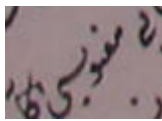
[Allah'ın bütün evliyâları onun için cihanın kutuplarıdır. Yüce makamları aşarak herkesten ayrılıp yalnız kalarak üstün oldu.]

12. Teşehhür eyledi bedr-i mehî-veş ol şeh-i vālā
Bu kevne gelmedi hiç böyle bir mümtāz-ı bālādan

[O yüce padişah dolunay gibi göz önüne serildi. Bu dünyaya böyle yüce seçkin bir kişi hiç gelmedi.]

13. Cenāb-ı şeyhü'l-ekber anuñ ile iftiķār eyler
Muķayyeddür ma' ārif zümresinde şānı kübrādan

[Cenab-ı şeyhü'l ekber (olan Muhyiddin-i Arabî) onunla iftihar eder. Adı, İlahi sırları bilenler zümrelerinde yüce (diye) kayıtlıdır.]

14. Anuñ ol intisāb-ı añadur bizzāt
Giyindi hırķa-i nisbet бүтүн-ı sırr-ı aķķādan

[Onun soy bağı bizzat onadır. Bâtındaki gizli sırlardan nisbet hırkası giydi.]

15. Didi bu hırka-i nisbet benim eynimde kim vardır

Cenāb-ı ‘ Abd-i Kādir itdiği bahş u ‘ aṭāyādan

[Abdülkadir Geylani hazretlerinin bahşettiği bu nisbet hırkası benim sırtımdadır.]

16. Bu Şevkî bendegîsin iltifât-ı zāta mazhar kıl

Himāyeñ altına al kıl ḥalāş eylesin a‘ dādan

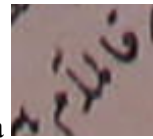
[Bu Şevkî kulunu iltifata mazhar kıl. Himayen altına al ve düşmandan kurtar.]

17. O zālīm şerr-i kahrından meded imānımı ḥıfz it

Daḥı emmārede mevcūd olan her bir belāyādan

[Nefs-i emmarede bulunan her türlü beladan ve dahi o zalim kahrının şerrinden kurtar imanımı koru.]

18. Du‘ ā-güyem der-i dergāhıñuñ bir kelbiyim ednā

Elimden geldügi miḳdārda hiç şenāyādan

[Dergâhının kapısında aşağılık bir köpeğim, elimden geldiğince seni övmekten ayrı durmayan duacınım.]

335.

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

1. Amm-i pāk-i Muştafā ‘ Abbās-ı ḥayrū’n-nās ḥan

Yār-ġār-ı müctebā ‘ Abbās-ı ħayrū’n-nās ħan

[Hz. Muhammed Mustafa’nın temiz amcası ve seçkin vefalı dostu insanların en hayırlısı sultan Hz. Abbas’tır.]

2. Müstecābü’d-du‘ ādur ol zāt-ı pāk-i etķiyā

Serverān-ı aşfiyā ‘ Abbās-ı ħayrū’n-nās ħan

[O takva sahini temiz zat, ermişlerin önderi, insanların en hayırlısı sultan Hz. Abbas; duası kabul edilendir.]

3. Şınv u şıhrı yār-ı aĥbāb-ı Resūl-i kibriyā

Şāhib-i ħayrū’l-verā ‘ Abbās-ı ħayrū’n-nās ħan

[Yüce peygamberin neslinden, sevgili dostu, mahlukların en hayırlısı, insanların en hayırlısı sultan Hz. Abbas’tır.]

4. *Āyet-i tathīr*²⁴⁷ ile vaşf eyledi nazm-ı celī

Ĥānedān-ı Aĥmedā ‘ Abbās-ı ħayrū’n-nās ħan

[Tathir ayeti açık bir şekilde insanların en hayırlısı sultan Hz. Abbas’ın (Hz. Muhammed) Ahmed’in aile hanedanından olduğu nu anlatmaktadır.]

5. Şevķiyā ol ĥānedān-ı ehl-i beyt-i Muşţafā

Yār-ġār-ı müctebā ‘ Abbās-ı ħayrū’n-nās ħan

[Ey Şevkî! O, (Hz. Muhammed) Mustafa’nın ev ahalisinden, ailesinden; seçkin vefalı dostu, insanların en hayırlısı sultan Hz. Abbas’tır.]

²⁴⁷ Bknz: dipnot 85.

336.

[fa' ilātün fa' ilātün fa' ilātün fa' ilün]

1. Māye-i 'an-aşl le'ālī Fāṭıma dürr-i cinān

Güher-i ra' nā mücellā Fāṭıma dürr-i cinān

[Mayası aslen incilerden olan Hz. Fatıma cennetler incisidir. Parlak ve güzel mücevher olan Hz. Fatıma cennetler incisidir.]

2. İftihārıdur ẓamū mü'mānenün faḥrū'n-nisā

Ẓadr-i şānıdur mu' allā Fāṭıma dürr-i cinān

[Kadınların övücü (olan Hz. Fatıma), bütün mümin kadınların gururudur. Cennetler incisi Hz. Fatıma'nın şanının kudreti yücedir.]

3. Selsebīl-i nuṭfe-i aşliyesi mā'ī tuḥūr

Biz' aten ḥayrū'l-berāyā Fāṭıma dürr-i cinān

[Soyundan geldiği asıl nutfesi tertemiz bir su olan, bizzat varlıkların hayırlısı (olan) Hz. Fatıma cennetler incisidir.]

4. Ne behişt dürrine emşāl ne kıyās-ı ḥūr-i 'ın

Hāzihi'n-nūr nūr-ı beyzā Fāṭıma dürr-i cinān

[Ne cennet incisine benzer, ne cennetteki beyaz tenli hurilere. Bu nur, parlak nur olan Hz. Fatıma'dır. O da cennetler incisidir.]

5. Şevkiyā dünyā vü māfihāda yok mişli ğarīb

77^a

Bir mücevherdür ki ra' nā Fāṭıma dürr-i cinān

[Ey Şevkî! Hz. Fatıma cennetler incisi olan Hz. Fatıma, öyle âlâ bir mücevherdir ki dünya ve öte âlemde onun gibi farklı (mücevher) yoktur.]

337.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]²⁴⁸

1. Elā yā eyyühe'l-ırfân işit remz-i mu' ammādan
Nedir bu ma' nā-i taḥkik haber al bu müsemmādan

[Ey irfan sahibi kişi muammanın remzini işit! Bu Allah'ı müşahade etmenin mânâsı nedir? (Allah'ın) bu esmalardan öğren.]

2. Kulaḡ tut cānile diñle şūfiyenüñ kavlin
‘ Aceb sırlar beyān eyler haber-dār ol bu ma' nādan

[Sufilerin sözünü can kulağı ile dinle! Acayip sırları açıklarlar. Bu mânâdan haberdar ol.]

3. Hilāfetle imāmetden risāletden nübüvvetten
Bu bir esrār-ı maḥfīdir celīdir nokṡa-i bā'dan

[Bu gizlenmiş bir sırdır: hilafet, imamet, risalet ve nübüvvet, be harfinin noktasında aşikârdır.]

4. Hilāfetde imāmetde risālet ma' nası mevcūd
Velāyetden olur taḡsīm ledünniyāt-ı esrārdan

[Hilafet ve imamette risalet manası mevcuttur. Velayet ilahi sırlardan ayrılır.]

²⁴⁸ Bu şiir 76^b numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

5. Resûlullâh'da bu merkûz olan ma' nâ-yı taḥkîkîdür

Bu tavşîfâta ḥâtem sırrıdur şân-ı mu' allâdan

[Resulullah'ın yaratılıştan olan bu hakiki mânâdır. Hatem bu vasıflandırmada onun yüce şanından bir sırrdır.]

6. İmâmü'l-enbiyâdur ol nebî tâc-ı risâletdür

Geyindi tâc-ı *levlâki* daḥı *lemâ ḥalaḳnâ*²⁴⁹dan

[O nebi risalet tacı (ve) enbiyaların imamıdır. Levlak tacını giymiştir.]

7. Nübüvvetden merâtibde ...²⁵⁰ ter-i bālâdan

Risâlet bir sırr-ı saltanatdur cenâb-ı Hâk'dan

[... Risalet, Cenab-ı Hak'dan bir saltanat sırrıdır.]

8. Ḥabibiyyet maḳâmıdur bu ' unvân-ı teraḳḳiyât

Ne Mûsâ irdi bu sırra ne İbrâhim ne ' İsâ'dan

[Bu ilerleme ünvanı, habibiyet makamıdır. Bu sırra Hz. Musa, Hz. İbrahim ya da Hz. İsa ulaşmamıştır.]

9. Ki ol sırr-ı risâlet ḥâtemiyyet manşıbı

Beḳası taḥtına cālîs ' Alî'dür ḡayb-ı esrârdan

[Sırlar gaybından, risalet sırrı, hatemiyet makamının beka tahtına oturan Hz. Ali'dir.]

²⁴⁹ Bknz: dipnot 17.

²⁵⁰ Metnin bu kısmı mürekkep tahrifi sebebiyle okunamamaktadır.

10. Bu ھاٲٲuñ noktası řāh-ı velāyetdūr bedāhetle

Budur icmā‘ -ı ھاٲ‘ ı aḥz olan elfāz-ı ma‘ nādan

[Bu yazının noktası apaçık velayet şahıdır. lafızların manasından herkesin hem fikir olduğu kesin hüküm budur.]

11. Degil vākıf bu sırrı muğlaḳ-ı ma‘ nāya zāhidler

Bu bir zevḳ-i ledünnīdūr te‘ allüm eyle dānādan

[Zahitler, bu muğlak sırların mânâsına vākıf değıl(dir). Bu ilahi bir zevktir, onu bilenlerden öğren.]

12. Ḥadīř-i ma‘ nā-yı taḥḳīḳ bilmez kıyl u ḳāl ehli

Bu sırrı ekmelīn añlar budur ol ‘ ilm-i aḥfādan

[Boş söz ehli hadisın anlamını idrak edemez. O gizli ilimlerden olan bu sırrı kemāle ermiş kişiler anlar.]

13. Bu ‘ ilme cehl-i zāhir ehlinüñ ‘ ayb olmaz ey řevḳī

Ne bilsün bilmeyen remz-i ḥaḳīḳat bīñ bir esmādan

[Ey řevkī! Bu ilmi zahir ehlinin cehaleti örtülemez. Hakikat remzini bilmeyen bin bir esmadan ne anlasın.]

338.

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

1. Maḥrem-i faḥr-i dü-‘ ālemdür Ḥadīce ḥūr-i ‘ īn

Melce‘-i bi‘l-cümle ādemdür Ḥadīce ḥūr-i ‘ īn

[Güzel gözlü Hz. Hatice, iki âlemin övüncü olan peygamberin mahremi (ve) tüm insanların sığınağıdır.]

2. Ne sa‘âdet ne şerâfet ne ‘inâyet ne kerem

Cedde-i sıbteyn-i a‘zemdür Hadice hür-i ‘în

[Güzel gözlü Hz. Hatice, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in ninesi olduğu için saadet, şerafet, inayet ve kerem (sahibidir.)]

3. Vahy-i Hak-ı münzeli taşdık iden bi’l-cümleden

Evvel-i ikrâr mülhemdür Hadice hür-i ‘în

[Güzel gözlü Hz. Hatice, Allah’ın indirilen vahyini kabul eden herkesten önce ikrar etmeye ilham almıştır.]

4. Sâbıkûne’l-evvelinüñ ²⁵¹evvelidür evveli

Cümleden akdem mükerremdür Hadice hür-i ‘în

[Güzel gözlü Hz. Hatice, ilk iman eden kimselerin başı, evveli (ve) herkesten önce hürmete layık olandır.]

5. Şâbitü’l-ıavl-i muhakkağ şadıku’s-şıdku’l-şıddık

Şevkiyâ Hak’a müsellemdür Hadice hür-i ‘în

[Ey Şevkî! Doğru sözde sabit, özü sözü doğru, yalan söylemeyen güzel gözlü Hz. Hatice; Allah’a teslim olmuştur.]

339.

²⁵¹ es-Sâbıkûne’l-evvelüne mine’l-muhâcirîne ve’l-ensâr: “Muhacirler ve ensardan (İslam’a girmekte) *ilk öne geçenler*.’Bu alıntının alındığı ayette (Tevbe, 9/100), muhacirler ve ensarlardan ilk ileri geçenlerle, onlara güzelce uyanlardan Allah’ın razı olduğu, onlar için altlarından ırmaklar akan cennetler hazırladığı bildirilmektedir. Mehmet a.g.e., s. 592.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Nisbeti cümle emîrândur Cenâb-ı ‘Abidîn

Seyyid-i nev‘ -i beşer cāndur Cenâb-ı ‘Abidîn

[Hz. Zeynelâbidin’in bağılılığı bütün emirleredir. Hz. Zeynelâbidin’in insanlar içinde bir seyittir.]

2. Bunlara lâyıķ sezā nām u emîrû‘l-mü‘minîn

Ol imām u kevn ü ekvāndur Cenâb-ı ‘Abidîn

[Bunlara müminlerin emiri namı layıktır. Hz. Zeynelâbidin’in kâinatın imamıdır.]

3. ‘Ārif-i sırr-ı ḥaķīķat kümmeli aşḥāb-ı dîn

Nūr-ı çeşmi ehl-i imāndur Cenâb-ı ‘Abidîn

[Hakikat sırlarının arifî, din sahabelerinin hepsi için Hz. Zeynelâbidin’in iman ehlinin göz nurudur.]

4. Ğonce-i bāğ-ı nübüvvet sünbül- büy-i Betül

Sırr-ı zātı Şāh-ı merdāndur Cenâb-ı ‘Abidîn

[Hz. Zeynelâbidin’in Peygamber bağının goncası, Hz. Zehra’nın sümbül kokusu, mertlar şahının zatının sırrıdır.]

5. Ol māhı bu Şevķiye şāfi‘ o evlād-ı Resül

Ced-be-ced bir ehl-i iḥsāndur Cenâb-ı ‘Abidîn

[Ey ‘Resul’ün evladı, bu Şevķi’ye şefaati ol. Hz. Zeynelâbidin’in atalarından beri ihsan ehliendir.]

340.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]²⁵²

1. Gel ey zāhid haberdār ol bu esrār-ı mu' ammādan
Budur ol 'ilmü'l-esmā rumūzān-ı müsemmādan

[Ey zahid, gel! Sırlı muammadan haberdar ol. Adlandırılmış sembolle ve esmaların ilmi budur.]

2. Hākāyıkdan deķāyık sırrına irmek ise maķşūd
Ta' ayyün lā-ta' ayün sırrına irmek bir esmādan

[Amacın, yaratılmışların sırrındaki inceliklere vâkıf olmak ise âşikar olmayan Allah'ın tecellisine esmadan ulaş.]

3. Risāletden rumūz-ı hātemüñ sırrını idrāk it
O kim şāh-ı velāyetde zuhūr itdi tevellādan

[Risaletten, son peygamber olmanın sırrını idrak et. Çünkü o velayet şahında Hz. Ali ve ehl-i beyte hürmek göstermekle zuhur etti.]

4. Bu esrār-ı hafî bātına şūfiye muharremdür
Ledünniyāta zevķüñ var ise fehmi it bu ma' nādan

[Bu bātındaki gizli sırlar sūfiye mahremdir. İlâhi âlemlere ilgin varsa bu manadan anla.]

5. Bekā cāhı risālet hātemi esrār-ı sırrına
'Aliyyü'l-Murtażā vāriş-durur nūr-ı Hudāyā'dan

²⁵² Bu şiir 77ª numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Allah'ın nurundan baki olma makamı, risalet hatemi olmanın sırrının sırlarına, vâris olan Hz. Ali'dir.]

7. Kureyşden bi'n-neseb akreb olan ol şâh-ı kevneynden
Ricâle münhaşır emr-i hilâfet nûr-ı Mevlâ'dan

[Kureyş soyundan, o iki cihan şahı ile akraba olan kişiye halifelik emri Allah'ın nurudur.]

8. Kureyşüñ bi'l-vücûb haqqı-durur icmâ'-ı kaç' ıla
Şübûtı vârid oldı şer' ile hayrû'l-berâyâdan

[Halifelik, herkesin ortak kanaatiyle Kureyşlilerin hakkıdır. Hayırlıların hayırlısı Hz. Peygamber'den şeriat yoluyla bu hükmün kesinliği sabit oldu.]

9. Bu sırruñ nûkte-i esrârını fehm eylemez dâñâ
Ne dâñâ bil ki şad 'allâmeler 'âciz bu ma' nâdan

[Bilginler bu nüktenin sırrını anlayamaz. Bilginler değil yüzlerce en zeki âlimler dahi bu manayı anlamaktan acizdir.]

11. Bu sırruñ ma' nasın fehm eylemez şad İbni Sînâlar
Bu remzi fehm ider ol vâriş-i kâmil tevellâden

[Yüz İbni Sina bu sırrın anlamını anlayamaz. O Hz. Ali ve ehl-i beyte hürmet gösteren olgun vâris bu sırrı anlar.]

12. Bu sırr-ı hâtemiyyet hatm olur Mehdî Muḥammed'de
Sa' âdetli ider teşrîf bilâd-ı arz-ı Baḥḥâ'dan

[Bu hatemiyyet sırrı Hz. Muhammed Mehdi'de son bulur. Medine beldesinden saadetle teşrif eder.]

13. Bu sırr-ı hâtemiyyet ehl-i beytden Mehdî'ye müncer
Olur bir gün zühür eyler gelür ol kıuds-i efzâdan

[Ehl-i beytten Hz. Mehdi'ye iletilen bu hatemiyyet sırrı, bir gün, yüce göklerden ortaya çıkıp gelir.]

14. Aña bi'at ider rükneyn miyânında ricâlullâh
İrer himmet 'ināyet Hayy-ı dergâh-ı mu'allâdan

[İnsanoğlu indiğinde ona biat eder. Hayy olan Allah'ın yüce dergâhından himmet ulaşır.]

15. Cihân pür-nûr olur 'adl-ile zâhir bâtın ey Şevkî
Olur nuşret aña 'avn-i ilâhiyle Mesîhâ'dan

[Ey Şevkî! Zahir ve bâtın âlemler adalaetle ve nurla dolar. Allah'ın himmeti ile Hz. İsa'dan ona yardım ulaşır.]

77^b

341.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey hakikat şehsüvarı Bâkır-ı erkân-ı dîn
'İlm-i sırruñ intişârı Bâkır-ı erkân-ı dîn

[Ey hakikat şehsüvarı dinin rükünlerini uygulayan Hz. Muhammed Bakır, ilmin sırlarının yayılmasını sağlayan, dinin rükünlerini uygulayan Hz. Muhammed Bakır...]

2. Ey gürüh-ı ‘ārifinüñ bergüzide efhamı

Ey tarikat şehriyârı Bâkır-ı erkân-ı dîn

[Ey arifler togluluğunun seçkin, yüce kişisi, tarikat yolunun padişahı olan dinin rükünlerini uygulayan Hz. Muhammed Bakır]

3. Ey şeh-i vâlâ veliyyullahı sırr-ı Murtażā

Ey ma‘ ārif tâc-dârı Bâkır-ı erkân-ı dîn

[Ey yüce padişah, Hz. Ali’nin sırrı olan Allah’ın veli kulu, ey ey marifetler tacının sahibi dinin rükünlerini uygulayan Hz. Muhammed Bakır...]

4. Ey dü-çeşm-i nûr-ı envârı habîb-i kibriyâ

Sevgili maḥbûb u yârı Bâkır-ı erkân-ı dîn

[Ey Yüce peygamber’in iki gözünün nuru, sevgilisi, dostu ve arkadaşı olan dinin rükünlerini uygulayan Hz. Muhammed Bakır]

5. Şevkiyâ ol ma‘ den-i kenz-i ledünnî menba‘ı

‘İlm ü sırruñ intişârı Bâkır-ı erkân-ı dîn

[Ey Şevkî! İlahî hazineler madeninin kaynağı, ilim ve sırların yayılmasını (sağlayan zat) dinin rükünlerini uygulayan Hz. Muhammed Bakır’dır.]

77^b

342.

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

1. Ey ḥakîmü’l-ḥükemâ Ca‘ fer-i Şiddık ü emîn

V’ey fuḥûl-i ‘ulemâ Ca‘ fer-i Şiddık ü emîn

[Ey hâkimler hâkimi emin ve sadık Hz. Cafer... Ey âlimlerin önde geleni, emin ve sadık Hz. Cafer...]

2. Āşinān cümle ‘ulūm-ı hüküm-i Hakk’a ‘ayān
Ser-dāniş ‘urefa Ca‘fer-i Şiddik ü emīn

[Cümle Hakk’ın ilminin hükümlerinden haberdar olan âriflerin baş danışılanı emin ve sadık Hz. Cafer(‘dir).]

3. Kışver-i server-ı sultān-ı velāyetdur bu
Tāc-ı ‘irfān-ı Hudā Ca‘fer-i Şiddik ü emīn

[Bu velayet ülkesinin baş padişahıdır. Hüda’nın irfan tacı, emin ve sadık Hz. Cafer(‘dir).]

4. Aḥter-i burc-i şeref yümn-i şeref iḳbālī
Şāhbāz-ı sü‘edā Ca‘fer-i Şiddik ü emīn

[Şeref burcunun yıldızı, uğurlu şerefli talih (sahibi), mübarek kimselerin şahbazı emin ve sadık Hz. Cafer(‘dir).]

5. Kıl bu Şevkîyi şefā‘atle bekām ey şāhum
Ey şādīk-ı ehl-i vefā Ca‘fer-i Şiddik ü emīn

[Ey Şahım! Ey vefa ehlinden emin ve sadık Hz. Cafer! Bu Şevkî’yi şefaitle mutlu et.]

343.

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

1. Ey imāmü’l-evliyā Kāzım emīrū’l-mü’minīn

Sırr-ı zātü'l-enbiyâ Kâzım emîrû'l-mü'minîn

[Ey evliyâların imamı olan müminlerin emiri Hz. Musa Kazım, peygamberlerin zatının sırrı olan müminlerin emiri Hz. Musa Kazım...]

78^a

2. Nûr-ı 'aynı şadr-ı 'âlem sırr-ı zât-ı Murtażâ

Gevher-i hayrû'n-nisâ Kâzım emîrû'l-mü'minîn

[Gözünün nuru, âlemin kalbi ve sırrı Hz. Murtaza'nın zatı (olan), âlemlerin başkanı, kadınların en hayırlısının mücevheri, müminlerin emiri Hz. Kazım Musa'(dır).]

3. Ey sirâc-ı fakr ü tâmm ü ey münîr-i fahr-i zev

'Abd-i hâşş-ı kibriyâ Kâzım emîrû'l-mü'minîn

[Ey eksik ve tam olanların kandili, ...'nın ışık saçanı, yüce ve has kul, müminlerin emiri Hz. Kazım Musa'(dır).]

4. Dürr-i şehvâr-ı Muḥammed lü'lü'-i hâşş-ı ḥalîl

İbn-i şâh-ı Kerbelâ Kâzım emîrû'l-mü'minîn

[Hz. Muhammed'in şahlara layık incisi ve Hz. İbrahim'in saf lülüsü, Kerbela şahı (Hz. Hüseyin)'in evladı, müminlerin emiri Hz. Kazım Musa'(dır).]

5. Şevkiyâ ol eşref-i ibni ḥasîb ibni ḥasîb

Sırr-ı zātü'l-enbiyâ Kâzım emîrû'l-mü'minîn

[Ey Şevkî! Muhtemerem oğlu muhretemin oğlu olan şerefli kimse peygamberlerin zatının sırrı [olan], müminlerin emiri Hz. Kazım Musa'(dır).]

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]²⁵³

1. Gel ey zāhid haberdār ol bu esmā-yı müsem mādan

Hüviyyet dersin aḥz it nokṭa-i sırr-ı elif bādan

[Ey zahid, gel! Bu adlandırılmış esmadan haberdar ol. Alfabenin noktasından hüviyet dersini al.]

2. 'Anūd-ı bī-ḥabersūn yok ḥaḳīḳat 'ilmine behreñ

Maḳālātuñ nuḳūş ancak 'ulūmuñ aḥz-ı mollādan

[Hiçbir şeyden haberi olmayan bir inatçısın, hakikat ilminde hissen yok. Sözünü söyle ve molladan ilmini al.]

3. Maḳām-ı enbiyāya nā'ib olmaḳlıkda var ḥikmet

O çār erkāna ḳaṭ' idür serāser-i mu'ammādan

[Enbiya makamına vekil olmakta bir hikmet vardır. Baştanbaşa muamma olan o dört rükündür.]

4. Bu cāhe vāşıl olmak mümtenedür lafz-ı ma' nādan

Bu sırra maḥremiyyet 'ārifāna ḥāşş-ı esmādan

[Sözün anlamından bu makama ulaşmak imkansızdır. Ariflere bu sırra ulaşmak esmanın özündendir.]

5. Buña āgāhiyetle anillāhiledür ḥāşıl

Resūle bi't-tabi' dūr fark idersiñ sen bu ma' nādan

²⁵³ Bu şiir 77^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Bunun Allah'tan hasıl olduğunu anlayarak, bu manadan Resul için bunun doğal olduğunu sen anlarsın.]

6. Hilâfetle imâmetdür bu cem' üñ nükte-i sırrı

Bu çār erkāndan yok gayre haṭ fark it bu İsrādan

[Bu toplanmanın sırrının nüktesi hilafet ve imamettir. Bu dört rükne, Miraçtan başka bir yol yoktur.]

7. Bu emrinüñ cemu' anı şey'i vāhidde kıla icrā

Bu haṭtuñ noktasıdur Şāh-ı merdān gayb-ı esrārdan

[Bu emrinin tamamı bir olan şeyşerde bulunur. Gaybın sırlarından yiğitler şahı bu hattın noktasıdır.]

8. Bu çār erkāna ḥaṣr-ı ḥaṣr ile iḥsān-ı Mevlā'dur

Tecāvüz eylemez gayriye bir vech-ile eşyādan

[Bu dört rükne kısaca Allah'ın ihsanıdır. Başkalarına bu yönüyle eşyadan müdahale etmez.]

9. Emīrū'l-mü'minīn çār rükne çār erkānadur maḥṣūṣ

Uruldı nāmılarına mühr-i ḥātem kudret imzādan

[Dört rükün, müminlerin emirlerine mahsustur. Allah'ın kudret kaleminin imzasıyla onların adına hatemiyyet mührü vuruldu.]

345.

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

1. Nübüvvetden gelen şāğ kol Rızā'dur 'ārif-i Yezdān

Velāyetden gelen şol  ol Rızā'dur  ārif-i Yezdān

[Nübüvvettin sağ kolundan gelen, Allah'ın arifi Hz. Rıza'dır. Velayetin sol kolundan gelen Allah'ın arifi Hz. Rıza'dır.]

2. Resüliñ  urretü'l- ayni cigeriñ pāresi hezār

 udā  indeinde ol ma b l Rızā'dur  ārif-i Yezdān

[Resul' n gözünün nuru, ciğerinin bin parçası, Allah katında makbul olan Allah'ın arifi Hz. Rıza'dır.]

3. Ta ayy r ile e rāfeyn şaşardı ehl-i  ikmetler

Tamāmı fikr-ile ma b l Rızā'dur  ārif-i Yezdān

[Hikmet ehli şerefli kişiler hayret ile  aşardı. B t n fikirleriy e makbul olan Allah'ın arifi Hz. Rıza'dır.]

4. Hezār sa id lā-yu   a görinen  āri -i  ādāt

Kerāmāt-ı çatı mebz l  ul Rızā'dur  ārif-i Yezdān

[Alışılmışın dışında, binlerce, sayısız, kerameti kesin ve bol olan Allah'ın arifi Hz. Rıza'dır.]

5. Olur ol  ev iye  āfi  o  āfi  ibn-i  āfi  d r

Velāyetden gelen şol  ol Rızā'dur  ārif-i Yezdān

[O  efaati  oğlu  efaati  olan (Hz. Ali Rıza)  evk 'ye  efaati  olur. Velayettetin sol kolundan gelen Allah'ın arifi Hz. Rıza'dır.]

346.

[mef  il n mef  il n mef  il n mef  il n]

1. Gürüh-ı ‘ārif-i Yezdān Taķī bābındadır yeksān

Ḳamu ğavṣ-ı ricāl ezmān Taķī bābındadır yeksān

[Allah’ın arifler topluluĝu, daima Hz. Takî’nin kapısındadır. Tüm zamanların en yüce velisi olan zatlar, daima Hz. Takî’nin kapısındadır.]

2. Cemî‘i müttakî şūfî vüru‘ ehl-i ulu’l-ebṣār

Ma‘ ārif zümresi her ān Taķī bābındadır yeksān

[Tüm Allah’tan cekinen sufiler, basiret sahibi, gūnahtan çekinen kimseler, arifler zümresi her zaman daima Hz. Takî’nin kapısındadır.]

78^b

3. Ledünnî sırrına mazhar olanlar ḥikmete āĝāh

Ḥaķīkat mālîk-i ‘irfān Taķī bābındadır yeksān

[İlahi sırlara mazhar (ve) hikmetten haberdar olan gerçek irfan sahipleri daima Hz. Takî’nin kapısındadır.]

4. İmām u ḳuṭb u abdāl-ı cihān mecmū‘ı üçyüzler

Ricālü’l-ĝayb-i evtādān Taķī bābındadır yeksān

[Cihanın bütün gayp erenleri, imam, kutup, abdal ve üç yüz dervişleri daima Hz. Takî’nin kapısındadır.]

5. Hezār ṣad sad Cüneyd ü Bāyezid ü Nūrîler ey Şevķî

Ḳamu ğavṣ-i ricāl ezmān Taķī bābındadır yeksān

[Ey Şevķî! Yüz binlerce Cüneyd’i Bağdadi, Bayezid-i Bestami, Nûri gibi zamanın yüce velileri, kutupları daima Hz. Takî’nin kapısındadır.]

[*mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün*]

1. Sirācū'l-milletü ve'd-dīn cenāb-ı şāh Nakīyyü'd-dīn
Nesebde nūr *mā ve't-tīn*²⁵⁴ cenāb-ı şāh Nakīyyü'd-dīn

[Dinin ve milletin kandili (ve) soyda toprak ve su arasında olan şah Hz. Nakīyyüddin'dir.]

2. Muhammed Muşafā cediti 'Alīyyü'l-Murtaẓā nesli
Şerīfiyyetde mergübün cenāb-ı şāh Nakīyyü'd-dīn

[Atası Hz. Muhammed Mustafai nesli Hz. Ali Murtaza olan cömertlikte herkesin beğendiği şah Hz. Nakīyyüddin'dir.]

3. 'Aṭā cūd-ile meşhūrdur şehenshāh-ı kerem-kānı
Kerīmiyyetde memduhün cenāb-ı şāh Nakīyyü'd-dīn

[İhsan hazinesinin padişahı, keremi ve cömertliği işe bilindir. Alicenaplıkta, yücelikte Hz. hüseyin'in beşiği şah Hz. Nakīyyüddin'dir.]

4. Resūl'e oldığıçün kurb-ı mensūbiyyet-i ḥakkan
Ḥudā 'indinde maḥbūbün cenāb-ı şāh Nakīyyü'd-dīn

[Şah Hz. Nakīyyüddin'in gerçekten Allah'ın Resulü'ne yakınlığı ve soy yoluyla bağı olduğu için Allah katında sevilenlerdendir.]

5. Emīrū'l-mü'minīn emri ḥilāfetle o kim Şevkī
İmāmū'l-milletü ve'd-dīn cenāb-ı şāh Nakīyyü'd-dīn

²⁵⁴ Bknz: dipnot 12.

[(Ey) Şevkî! O miminlerin emiri Hz. Muahmmmed'in emri olan halifelik aracılığıyla milletin ve dinin imamı olan şah Hz. Nakiyyüddin'dir.]

348.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün²⁵⁵]

1. Bu kim ol Lā-yezâlde nutk-ı Hakk u Rabb-i ' izzetdür
Ki ol ma' dum iken ' âlem vürüd-ı sırr-ı hikmetdür

[Bu, O La-yezâl olan Allah'ın sözü ve izzetidir. Henüz âlem yaratılmamışken (o), hikmet sırlarını zikridir.]

2. Buyurdı yok iken bi'lcümle mevcûdât hafî muṭlaḳ
Benüm kim rabbiñüz yok gayri varı istiḥâlindür

[Bütün mevcudat henüz yaratılmamışken (Allah) “Sizin Rabbiniz benim, başka buna layık olan yoktur” diye buyurdu.]

3. Muḥammeddür nebîñüz hem emîrîñüz ' Alî'dür ḥaḳ
Bu emre imtişâl kim ekber nebî istiṭā' atdür

[Nebinüz Hz. Muhammed, hak emiriniz Hz. Ali'dir. Bu emri örnek alıp yüce peygambere itaat etmek (gerekli)dir.]

4. Huzeyfe bu ḥadiş-i ḳudsî naḳl eyledi bi'z-zāt
Pes ol şems-i ḥaḳîḳatden şaḥîḥeyn-i rivāyetdür

[Bu kutsal hadisi Huzeyfe bizzat nakletti. Bu sebeple o hakikat güneşinden sahih bir rivayettir.]

²⁵⁵ Bu şiir 78^a numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

5. Bu sır-ı a‘ zamuñ esrārını farq eylemez zāhid

Bu sır ‘āriflere hūrşidden eẓher hidāyetdür

[Zahit bu yüce sırlar sırrını idrak edemez. Bu sır âriflere güneşten daha parlak hidayettir.]

6. Velāyetde risālet ma‘ nīsin farq eyleyen añlar

Bu ma‘ nā-yı haqīkat ğayriye maḥfī cehāletdür

[Velayette risalet manasını fark eden anlar. Bu hakiki mana onların dışındakilere, gizlenmiş cehalettir.]

7. Bu nokta ‘ilmine merbūṭ olur bir müşkil-i ma‘ nā

Hüve’z-Zāhir hüve’l-Bâtın hüve’l-Hakk-ı haqīkatdür

[Bu nokta ilmine çok zor manalar eklenmiştir. O Zahir, Bâtın, Hakk (olan) Allah’ın hakikatidir.]

8. Ta‘ allüm eyle ki min ledün *ebnā’ena*²⁵⁶ naşşın

Bu bir feyz-i ilāhī baḥr-ı bātından ‘ināyetdür

[İlahi sırlardan “ebnâenâ” (ifadesinin geçtiği velayetle ilgili) ayeti öğren. Bu ilahi bir feyz ve gizli âlemler denizinden yardımdır.]

9. Rumûz-ı *men ‘arefnâ*²⁵⁷ sırrına agāh olan añlar

²⁵⁶ Bknz: dipnot 11.

²⁵⁷ Men *arafê* nefsehû fe-kad arafe Rabbehu: Kendini *bilen* Rabbini de bilir. Kendi bilgisizliğini bilen, Allah’ın bilgisini; kendisinin ölümlü olduğunu bilen Allah’ın kalımlı olduğunu; kendisinin güçsüz olduğunu bilen Allah’ın gücünü anlamış olur. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s. 492.

Mezāyāyı vü *ebnā'eküm*²⁵⁸ sırrın ne hāletdür

[Kendini bilen (Rabbini bilir) remzinin sırrına agah olanlar, *ebnâeküm* sırrının üstün vasıflarının ne olduğunu anlar.]

10. Dağı hem ü *nisā'ena vü nisā'eküm*²⁵⁹ nazmın

Nedür maqşūd olan ma' nā ne ol remz-i hüviyyetdür

[*Nisā'ena ve nisâekün* ayetinden kastedilen anlamın ne olduğu ise o hüviyyer sırrıdır.]

11. Kelām-ı hāzetī vü *enfüsenā vü enfüsekü*²⁶⁰ ol

Aliyyü'l-Murtażā hakkında mürūd-ı şarāhetdür

[Yüce *vü enfüsenā vü enfüsekü* sözünün, Hz. Aliyyü'l Murtaza'nın hakkında olduğu açıktır.]

12. Görindi mu' cizāt-ı Muştafā andan bilā teşkik

Cenāb-ı Murtażā ey Şevkī erbāb u hāķikātdür

[Ey Şevkî! Hz. Mustafa'nın mucizelerinin şüphesiz Hz. Murtaza'da görüldüğü kesin kural ve hakikattir.]

349.

[*fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*]

1. Ehl-i 'irfān-ı velāyet 'Askerī şāh-ı cihān

Tāc-ı bürhān-ı şerāfet 'Askerī şāh-ı cihān

²⁵⁸ Bknz: dipnot 11.

²⁵⁹ Bknz: dipnot 11.

²⁶⁰ Bknz: dipnot 11.

[Velilik irfanının ehli (ve) şereflik delilinin tacı, cihan şahı Hz. Askerî'dir.]

2. Ol şefâ' at ma' deninüñ sırr-ı zât-ı gevheri

Ehl-i imāna hidāyet ' Askerî şāh-ı cihān

[O şefa'at madeninin zatının sırrının mücevheri, iman ehline hidayet, cihan şahı Hz. Askerî'dir.]

3. Menba' ı esrār-ı ' irfān-ı sa' ādet mazharı

Kenz-i miftāh-ı hāqīkat ' Askerî şāh-ı cihān

[Saadet irfanının sırlar hazinesine mazhar olan, hakikat hazinesinin anahtarı cihan şahı Hz. Askerî'dir.]

79^a

4. Zīr-i taht-ı sāyesinde hıfz olur aqtābıyāndır

Ser-sipeh-sālār-ı ümmet ' Askerî şāh-ı cihān

[Tahtının gölgesinin altında kutuplar korunur. Ümmetin baş komutanı cihan şahı Hz. Askerî'dir.]

5. Şevkiye eyler şefâ' at bir mürüvvet kânıdır

Ol cevād ehl-i şehāvet ' Askerî şāh-ı cihān

[Bir mürüvvet hazinesi olan o sehavet ehli, cömert cihan şahı Hz. Askerî, Şevkî'ye şefa'at eyler.]

351.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Emīrū'l-mü'minīn Mehdī Muhammed āhīr-i sulṭān

İmāmü'l-âhrîn Mehdî Muḥammed āḫir-i sulṭān

[Müminlerin emiri son sultan Hz. Muhammed Mehdî'dir. En son imam son sultan Hz. Muhammed Mehdî'dir.]

2. İmāmetle ḫilāfetle sa' ādetle gelür bir gün

Serîr-i cānsın Mehdî Muḥammed āḫir-i sulṭān

[Bir gün imametle hilafetle saadetle gelen canların başı olan, son sultan Hz. Muhammed Mehdî'dir.]

3. Veliyyü ḫātem-i evvel ' Ali-yi Hayder-i Kerrār

Veliyyü ḫātemîn Mehdî Muḥammed āḫir-i sulṭān

[İlk veli ve imam Hz. Ali Hayder Kerrar'dır. Son veli son sultan Hz. Muhammed Mehdî'dir.]

4. Ma' nā-yı ḫāzreti ' İsa ḫarîn-i Yemlihā rūḫı

Nebîyyü'l-mürselîn Mehdî Muḥammed āḫir-i sulṭān

[Yemliha'nın yakınındaki Hz. İsa'nın manası ve seçilmiş Peygamber'in ruhu olan son sultan Hz. Muhammed Mehdî'dir.]

5. İmām u evvel ü işnā ' aşerden Şevkî Hayderdir

İmāmü'l-āḫirîn Mehdî Muḥammed āḫir-i sulṭān

[(Ey) Şevkî! On iki imamın ilki Hz. Haydar'dır. Son imam ise, son sultan Hz. Muhammed Mehdî'dir.]

[*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*²⁶¹]

1. Hadis-i kudsi’-i Hakḳ-ı haḳīkat Lāyezāldendür
Bize aḥbār idüp Aḥmed vürüdün zü’l-celālinden

[Allah’ın kutsi hadisi, Lazeyal olan Allah’ın hakikatindendir. Zülcelal olan Allah’tan Hz. Ahmed’in ortaya çıkışı bize haber verilmiştir.]

2. Ki Adem *beyne’l- mā ve’-t-tīn*²⁶² iken ‘arz-ı celālīde
Buyurdu Hayy u Bâki ol kelām-ı bî-mişālinden

[Hz. Adem su ve balçık arasında iken Hayy ve Bâki olan Allah yeryüzünde o benzersiz kelimini buyurdu.]

3. Muḥammed’dür nebīñüz didi ervāḥa ale’t-ta‘ mīm
Getürdi hüvviyet açdı ḥicābını cemālinden

[(Allah), bütün ruhlara “Hz. Muhammed peygamberinizdir” dedi. dedil getirip yüzünün perdesini açtı.]

4. Bu kez didi eriñiz ‘Aliyye’l-Murtaẓadır ḥaḳ
‘Ayān oldu ḥadīṣüñ sırrı rāviyetüñ me’alinden

[Allah, sonra “Eriniz Hz. Aliyy’ül-Murtaza’dır” dedi. Bu hadisin sırrı ravilerin açıklasıyla âşikâr oldu.]

5. Huzeyfe bu ḥadīṣi kudsiyi kıldı rivāyet kim
Eşṣaḥiyle Ḥabībü’l-kibriyā naḳl-i maḳālinden

²⁶¹ Bu şiir 78^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

²⁶² Bknz: dipnot 14.

[Allah'ın habibinden doğru bir şekilde sözle nakledilen bu kutsi hadisi Huzeyfe rivayet etti.]

6. Emîrü'l-mü'minîn Hayder hüve'z-Zâhir hüve'l-Bâtın
‘Uşûbiyyet karâbetde muḳaddem cümle âlinden²⁶³

[O zahir ve Bâtın olan Allah(‘ın sözüyle) Hz. Haydar müminlerin emiridir. O, (Hz. Peygamber’e) bağlanmakta, yakınlıkta ailesindeki herkesten daha öndedir.]

7. Vaşiyy ü vâriş ü sırr-ı Muḳammed’dür ḫaḳiḳatde
Virildi Aḫmed’e nuşret ‘aṭā Bārî te‘âlinden

[Hz. Muhammed’in sırrının vârisi ve vasisi (olan Hz. Ali), yüce Allah’tan Hz. Ahmed’a yardım(cı) olarak verilmiştir.]

8. Hilâfet emr-i ḫaşşî icmā‘-ı ümmet-le şâbitdür
‘Alî’ye inḫişâr-ı ḫazret-i Ḥaḳ zü'l-me‘âlinden

[Hilafet, has emri, kesin delille ümmete verilmiştir. Allah, bunu Hz. Ali’ye özgü kılmıştır.]

9. İmāmü'l-ḫaḳḳ u millete şehenşâh-ı velâyet kim
Cihân lertzân olurdu na‘re-i ceng-i cidâlınden

[Velayetin şahlar şahı ve milletin hak imamı olan (Hz. Ali’nin) savaş meydanındaki narasından dünya sallanır.]

²⁶³ Sayfa kenarında “ya‘nî ene’n-nebî ve’l-adem beyne’l-mâ’i ve’t-tıynüñ ḳâ’ilinüñ nesebinden dimekdür” ibaresi yer almaktadır.

10. Velāyet merkezi ḥaṭṭında nokṭa ol şeh-i vālā

Ḳırā'at olunur mir'at-i vechi ḥaṭṭ-ı ḥālinden

[O yüce şah, velayet hattının merkezindeki noktadır. Yüzünün aynası halinin hattından okunur.]

11. Der 'aqlüñ başıña ğayre müsāvī tütma Şevķī

Cenāb-ı Muşţafā'nuñ yek vücūd mergüb-ı ālinden

[Ey Şevkî! Aklını başına topla! Hz. Mustafa'nın hürmete layık ailesinden onunla tek vücut olan (Hz. Ali'yi) başkalarına denk tutma.]

353.

[mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün]

[mef'ülü fe'ülün]

İhsān-ı Hudā Mehdî'ye maḥşüş ḥatemiyyet

İn'ām u 'aṭā Mehdî'ye maḥşüş ḥatemiyyet

Bir tuḥfe-i Yezdān

Ḥaḳ'dan añā iḥsān

Bu ḥātem-i düstūr-ı münāsibde muḳaddem

Min-āl-ilā Mehdî'ye maḥşüş ḥatemiyyet

Ḥayder-i maḥrem

Bir vācib-i seyrān

[Hz. Mehdî'ye mahsus olan son veli olma makamı Allah'ın ihsan, nimeti ve hediyesidir. Bu bir Yezdan'ın hediyesi, Allah'tan ona gelen ihsandır. Hz. Mehdî'ye mahsus hatemiyyet ona ailesindendir.]

Hiç olmadı bir ferde müyesser bu şerāfet
Bu cāh-ı beḳā Mehdî'ye maḥşûş ḥatemiyyet
Maḥşûş-ı imāmet
Bir şevket-i 'unvān
Çün āl-i Resûlullāh'a revādur bu merātib
Gayre ne revā Mehdî'ye maḥşûş ḥatemiyyet
Evvel sırr-ı 'acāyib
Kim āḥir-i devrān
Şevkî saña itmez mi şefā'at ol kerem-kān
O ehl-i süḥāna Mehdî'ye maḥşûş ḥatemiyyet
Luṭf-ile iḥsān
Şânına şāyān

[Bu şereflik hiç bir ferde nasip olmadı. Bu baki makam Hz. Mehdî'ye mahsustur. Bu imamete mahsus bir yüce ünvan, bu mertebeler Allah'ın Resul'ünün ailesine uygundur. Bu hatemiyyet makamı Hz. Mehdî'ye mahsustur, başkasına uygun değildir. Önce acayip bir sır, sonra devr olan (makam)... (Ey) Şevkî! O kerem sahibi olan söz ehli, hatemiyyet kendisine mahsus olan Hz. Mehdî, sana şefa'at etmez mi? Lütuf ve ihsan onun şayına layıktır.]

Der-Kafiyetü'l-He

354.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Cemî' i enbiyānuñ a'zamısuñ yā Resûlallah
Risāletde ḳamunuñ ḥātemisün yā Resûlallah

[Ya Resulallah, bütün nebilerin en yücesisin. Ya Resulallah, sen en son gelen peygambersin.]

2. Seninçündür kamu ins ü beşer mülk-i halkı

Bu kevn ü kâ'inātuñ ekremisüñ yâ Resûlallah

[Ya Resulallah, bütün insanlar, cinler ve eşyanın yaratılışı senin hürmetinedir. Bu kâinatın en yücesi sensin.]

3. Senüñ fevķüñde yok bir kimse 'unvân-ı şerâfetde

Bu eşreflikde halkuñ efhamısuñ yâ Resûlallah

[Ya Resulallah, şerefli ünvana sahip olmada senin üstüne kimse yoktur. Sen yücelikte herkesin önderisin.]

4. Risâlet hâtemiyyet zâtıña mahşûş olur bir hâl

Bu mahşûşiyyetüñ sen adamısun yâ Resûlallah

[Ya Resulallah, son peygamber olma senin zatına mahsustur. Bu hâlin özel olarak verildiği kişi sensin.]

5. Bu Şevķi kuluña eyle şefâ'at merhamet şefkat

Şefâ'at sırrınuñ sen mahremisüñ yâ Resûlallah

[Ya Resulallah, sen şefaât sırrına sahipsın. Bu Şevķî kuluna şefkatle merhamet et.]

80^a

355.

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

1. Vezîr-i ekberüñ Şiddîķ-i ekber yâ Resûlallah

Ser-i ser-defterüñ Şiddîķ-i ekber yâ Resûlallah

[Ey Allah'ın Resulü! Vezirlerin en büyüğü ve (hilafet) defterinin en başındaki (kişi) (Hz. Ebubekir) Sıddık'(tır).]

2. Hilāfetde muḳaddem müntehib-i mümtāz ümmetdir

O yār-ı serverüñ Şiddīḳ-i ekber yā Resūlallah

[Ey Allah'ın Resulü! O, en önde gelen dostun olan sadıkların en büyüğü (Hz. Ebubekir) halifelikte öncü (ve) ümmetin seçkin (kişi)sidir.]

3. Belā vü miḥnete yār oldı zātuñ-ile her yerde

Şadāḳat perverüñ Şiddīḳ-i ekber yā Resūlallah

[Ey Allah'ın Resulü! Vefakar (ve) sadıkların en büyüğü (olan Hz. Ebubekir) her yerde bela ve sıkıntı (halin)de sana dost oldu.]

4. Senüñ evvel bi'l-evvel sāye-i 'uzmāña nā'ildür

İnāyet mazharuñ Şiddīḳ-i ekber yā Resūlallah

[Ey Allah'ın Resulü! İnayetinin tecellisi (ve) sadıkların en büyüğü (olan Hz. Ebubekir) herkesten önce senin yüce gölgene erişmiştir.]

5. Anuñ yüz şuyına ol Şevḳiye şāfi' kıyāmetde

Şadık ü yāverüñ Şiddīḳ-i ekber yā Resūlallah

[Ey Allah'ın Resulü! Vefalı dostun, yardımcın (ve) sadıkların en büyüğü (olan Hz. Ebubekir)'in yüzü suyu hürmetine o Şevkî'ye kıyamette şefaatçi ol.]

80^a

356.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]²⁶⁴

²⁶⁴ Bu şiir 79^b numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

1. Tevessül eyle ehl-i beyti zāhid ķurba ol şāyān
Haber al ayet-i *ille'l-meveddet*²⁶⁵ den ne der Ƙur'ān
Oķu nazm-ı celī āyāt-ı *fī'l-ķurbā*'yı kıl iz' ān
Bu naşş-ı ķatı' ı fehm eyleyen hākkaten olur ' irfān
Kemāl-ile buña itmez ri' āyet zāhid-i nādān

[(Ey) zahit! Ehl-i beyti (Allah'a) yaklaşmaya vesile kıl. Kuran'daki *ilel-meveddet* ayeti ne der öğren. Apaķık *fī'l-ķurbā* ayetini oku, anla! Bu kesin ayeti anlayan hakikatte irfan sahibi olur. Cahil zahit, olgunlukla bu (dediklerime) riayet etmez.]

2. Vucüb-ı ģubb-ı āl-i Hāyder'e bil i' tiķādı yok
Hādīşī āyeti tefsīre özge i' timādı yok
O yüzden almamış fevz-i felāhı istinādı yok
Muşarrāh mūciz-i şādık sözine inķıyādı yok
O varsun birini kendine bulsun ģāline cebbān

[Hz. Haydar'ın ailesini sevmeye emrine uymaz. Ayet ve hadislerin tefsirine güvenmez. Bu sebeple kurtuluş feyzinden nasibini almamı, dayanağı yok. Apaķık mucize söze itaati yok. O korkak, varsın bu hāli için kendine birini bulsun.]

3. Olanlar ģāk-i pāy-i āl-i Aĥmed Hāyder-i Kerrār
Sezā-vār-ı şefā' āti olur ol Aĥmed-i Muĥtār
Ölürseñ dönme bu da' vā-yı merdiyyetden ey zinhār
Budur ol i' tikķād-ı ehl-i sūnnet virdiği aĥbār
Yeter ģayrı saña bunca delil ü hüccet ü bürhān

²⁶⁵ Bknz: dipnot 9.

[Hz. Ahmed'in (ve) Hz. Hayder-i Kerrar'ın ailesinin ayağının tozu olanlar, O Hz. Ahmed-i Muhtar'ın şefaatine layık olur. Bu mertlik davasından ölsen bile sakın dönme! Ehl-i sünnet itikadının verdiği haber budur. Bu kadar delil ve ispat artık sana yeter.]

4. Görinür hubb-ı Hayder zāhidūñ çeşmānına zūlmet

Gelür feyzine noķşān añlamaz ol boş bin nikbet

Qalur esfelde menzilden be-kām olmaz nedür hikmet

İder zāhir kemāl²⁶⁶ bātında eyler reyb ü şekk elbet

Bulunmaz berzahıden başını kırtarmağa imkān

[Hz. Ali'nin sevgisi, zahidin gözlerine karanlık getirir. Bu yüzden bu ümitsiz haliyle feyzi noksan kalır, aşağılık derecesinde kalarak umut ettiği şeyleri bulamaz. Bunda hikmet nedir? Görünüşte kemāl ehli olsa bile kalbinde şüphe eksik olmayan bu zahidin berzah azabından kendini kurtarmaya imkân olmaz.]

5. Ne hālķ eyler ‘aceb Dāvūd-ı Qarsī görmemek ey cān

‘Aliyyü’l-Qāri-yile bir olup nūniyye‘de²⁶⁷ ‘işıyān

Hakıķat neydüğün bilmez ol iki hūk [u] harharlan?

²⁶⁶ “kemāl” kelimesinden sonra yazılan “ammā” kelimesinin üzeri çizilmiştir.

²⁶⁷ Nūniyye Kasidesi'nin 96-102. beyitlerinde: 96-(Dini bir) rivayet olarak (devleti idare edecek bir) lider tayin etmek zarar ve anarşı ihtimalini engellemek için bizim üzerimize vaciptir. 97-Peygamberin işaretiyle imamımız, Hz. Ebū Bekir'dir. Nitekim uzak yakın (herkes burda) ittifak etmiştir. 98-Sonra Hz. Ebu Bekir (Ömerü'l) Faruk'u (yerine) seçti. Ondan sonra da (hilafet makamına gelecek kişi sahabe içinde) önde gelenler arasında şuraya bırakıldı. 99-Onlar arasındaki beş kili (hilafeti) altıncı (arkadaş)larına teslim ettiler ve hepsi tam bir bağlılıkla sahabe huzurunda ona biat ettiler. 100-Bu (kişi Hz.) Osman idi. Ondan sonra ileri gelenler (Bunlar Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Abdurrahman b. Avf, Hz. Talha, Hz. Zübeyr ve Hz. Sa'd b. Vakkas'tır.) gönül birliği içinde Hz. Ali'ye biat ettiler. 101-Hz. Ali hakkında da (Hz. Peygamber tarafından) bir nass (söz) yoktu. Belki (sahabiler onun halife olması hususunda) içtihat ettiler. Ancak Hz. Muaviye de -Mervan gibi- (ictihadında) hata etmiştir. şeklinde ifadeler yer aldığı için Şevkî divanı boyunca Hz. Ali'nin Hz. Peygamber'in seçtiği halife olduğu görüşünü sıkı sıkıya savunduğu için bu kasideyi eleştirmektedir. Detaylı bilgi için bakınız: M. Sadi, Çöğenli, “Hızır Bey'in (ö.863/1459) “el-Kasidetü'n-Nūniyye” İsimli Manzum Risalesi ve Türkçe'ye Çevirisi”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C.26, S. 1, Ankara, 1984, s. 269-284.

Ki bunlar müctehid mi işrine tâbi‘ ola insân²⁶⁸

Degül Şevkî ki bunlar ‘ârif-i Rab kâmil-i insân

[Ey can! Davud-ı Karsî, Aliyyü'l-Kari ile bir olup *Nuniye Kasidesi*’nde isyan ederek, (Hz. Muhammed’in Hz. Ali’nin hak halife olduğu ile ilgili sözlerini) görmezden gelerek ne karıştırmaktadır? O iki domuz hakikatin ne olduğunu bilmez. Bu sebeple bunlar müçtehit değil ki insan, onların yoluna tabi olsun. Şevkî! Bunlar Allah’ın arifi, olgun insan değildir.]

357.

[*mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*]

1. Senüñ yâr-ı vefâdaruñ ‘Ömer’dür yâ Resûlallâh

Vezîr-i şâdık-ı yârüñ ‘Ömer’dür yâ Resûlallâh

[Ey Allah’ın Resulü, senin vefalı yârin (ve) sadık vezirin Hz. Ömer’dir.]

2. Misl-i seyf itdi kistrâya perişân eyledi âhîr

İden kahhar-ı ağıyâruñ ‘Ömer’dür yâ Resûlallâh

[Ey Allah’ın Resul’ü, kılıcıyla Kısra’yı perişan eden (ve) düşmanlarını kahreden Hz. Ömer’dir.]

3. İşâretle beyâbâna dü-çeşmin eyleyen nâbûd

O kayşer-i küfr ü bed-kâruñ ‘Ömer’dür yâ Resûlallâh

[Ey Allah’ın Resul’ü, kötü iş sahibi ve kâfir kayserin iki gözünü çölü işaret ederek yok eden Hz. Ömer’dir.]

4. Karâr ile alan ‘aqlın başından havf u haşyetle

²⁶⁸ Bu mısradan sonra yazılan “Hamâkatdur şağın aldanma Şevkî bunlara bir ân” mısraının üzeri çizilmiştir.

La‘in iblis ü eşraruñ ‘Ömer’dür yâ Resûlallâh

[Ey Allah’ın Resul’ü, aldığı kararlarla şerlilerin, lanetlilerin ve iblisin korku ve çekinceyle aklını başından alan Hz. Ömer’dir.]

5. ‘İvaz bu medh-i pâküñe şefâ‘ at kaçd ancak ol

Ümîdi Şevkî nâçaruñ ‘Ömer’dür yâ Resûlallâh

[Ey Allah’ın Resul’ü, Hz. Ömer’in bu temiz zatına övgü şefaât bulma gayesiyledir. O çaresiz Şevkî’nin ümidi Hz. Ömer’dir.]

358.

[fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün]

1. Bahş lutf itdi Hudâ nûr-ı hayâ ‘Osmân’a

Feyz-i ihsân u kerem cûd u sehâ ‘Osmân’a

[Hüda, Hz. Osman’a hayâ nuru, cömertlik ve feyiz bahşetti.]

80^b

2. Kâlb-i pür-nûr münîrânına ihsân itdi

Hulq-ı in‘âm u selîm hilm ü ‘atâ ‘Osmân’a

[(Allah) Hz. Osman’a merhametli, selim, yumuşak huylu bir yaradılış ve nurlarla dolu bir kalp ihsan etti.]

3. Ol kadar oldı aña ‘avn- Hudâ bî-ihsân

‘Irz u nâmûs-ı vaķâr-ile liķâ ‘Osmân’a

[Hüda’nın ihsan ile yardımı Hz. Osman’a ırz, namus ve vakar ile Allah’a ulaşma nasibi oldu.]

4. Olmadı ğayre kıyâs hâzret-i zâtına olan

Bāḥuşuş şıdk-ı kerīmān-ı vefā ‘Oşmān’a

[Hz. Osman’a ihsan edilen vefa ve sıdk onun yüce zatından başkası ile kıyas edilemez.]

5. O kerem-kān-ı seḥā ma‘ denidir ey Şevkî

Ola kim saña şefî‘i ile recā ‘Oşmān’a

[Ey Şevkî! O cömertlik hazinesinin madenidir. Hz. Osman’a sana şefaathçi olması için ricada bulun]

359.

[*mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün*]²⁶⁹

1. Elā yā eyyu’he’l-‘ irfān ḥaber al ‘ilm-i ḥikmetden

Nedür taḥḳîḳ nedür ma‘ nā müsemmā-yı hüviyyetden

[Ey irfan sahibi kişi! Hikmet ilminden haber al, hüviyyet ismiyle kastedilen nedir, bunu tahkik et.]

2. Irîş taḥḳîḳ-i ma‘ nāya gönülden cān kulaḡuñ tut

Ledün baḥrine ḡavvāş ol rumûz añla müsemmādan

[Gönülden, can kulağıyla dinle (ve) hakiki manaya ulaş. İlâhi denizlerin dalgıcı ola ve o esmaların sırrını anla.]

3. Nedür ol ḥuṭbe-i *levlāk*²⁷⁰ serāserindeki ma‘ nā

²⁶⁹ Bu şiir 80^a numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

²⁷⁰ Bknz: dipnot 17.

Nedür ol hâtemiyyet zümresin fehm it risâletden

[O *Levlak* hutbesinin baştanbaşa manasını ne olduunu (ve) orisaletten, hâtemiyyet zümresinin ne olduğunu anla.]

4. Urulmuşdur nübüvvet hâtem-i mührine ol imzâ

Yed-i kudretle mektûm-ı serâser-i velâyetden

[Velayetin baştanbaşa sırları Allah'ın eliyle nübüvvet hateminin mührünü imzalamıştır.]

5. Nübüvvet hem risâlet seyyîdü'l-kevineyide hâtem

Bakiye kaldı ele manşib-ı şems-i hakikatden

[Hakikat ilminin güneşine bağlı olmaktan geriye elde kalan, kainatın seyiti, hem risalet hem nübüvvet hatemi (olma)dır.]

6. Aña vâriş olan şâh-ı velâyetdür huşûşu'l-ħaşş

İmâmet manşibına hem risâlet hâtemiyyetden

[Ona varis olan öz be öz velayet şahıdır. Risalet imamet mensuplarına hâtemiyyetten (gelir).]

7. Risâletden velâyetdür murâd merkûz olan ma' nâ

Bu bir müşkil mu' ammar fehmi güç şâhib dirâyetden

[Risaletten kastedilen gizli mana velayettir. Bu dirayet sahiplerinin zor anlayacağı müşkil bir manadır.]

8. Risâlet hâtemiyyet manşibına vâriş-i ekmel

'Aliyyü'l-Murtaẓâdır bi'n-neseb ol Hâşimiyyetden

[O Haşimoğulları soyundan gelen, kâmil vâris, risalet ve hatemiyet mensubu Hz. Aliyyü'l-Murtaza'dır.]

9. Hilâfet hâtemiyyet bu risâletde nedür nükte

Zuhûr ancak zuhûr-ı kümmeline bi'l-bidâyyetden

[Başlangıçta tüm varlığın ortaya çıkmasından bu nükte, hilafet, hatemiyet ve risalette gizlidir.]

10. Bu hattıñ noktası şâh-ı velâyetdür haqîkatde

Bu bir câh-ı penâh-ı 'avn Rabbânî 'inâyetden

[Bu hattın noktası hakikatte velayet şahıdır. Bu (Hz. Ali) bir ilahi yardım ve sığınaktır.]

11. Bu sırr-ı a'zâmuñ şartı haqîkat müşkil-i ma' nâ

Risâlet ma' nâsıdur ahz olan ma' nâ hilâfetden

[Bu yüce sırrın şartı hakikatin anlamsı zor manasıdır. Hilafetten risalet manası gelir.]

12. Bu sırr-ı zâhir ehli anlamaz Şevkî nedür maşşûd

Bu sırrı añlar ancak ehl-i 'irfân 'ilm-i hikmetden

[(Ey) Şevkî! Bu sırrdan ne kastedildiğini zahir ehli anlamaz. Bu sırrı ancak hikmet ilminden, irfan sahibi olan kişiler anlar.]

360.

[mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn]

1. Sırr itdi Hudâ sırrına sırr-ı Esedullâh

Bir kenz-i hafâ sırrına sırr-ı Esedullâh

[Allah'ın aslanının sırrı Allah'ın sırrına sır etmiştir. Bu gizli hazine sırrına Allah'ın aslanının sırrı (vâkıftır).]

2. Bir 'ilm-i Hudâ oldu ki bahşi 'arş ile ferşden

Fî-taht-ı şerâ sırrına sırr-ı Esedullâh

[Bir Hüdâ ilmiyle [toprak altından Allah'ın aslanının sırrı göklere erişti.]]

3. Bi'l-cümle 'ıyân oldu aña gayb-i fütûhât

Bildirdi Hudâ sırrına sırr-ı Esedullâh

[Gaybler ona cümleten ayan oldu. Allah sırrını Allah'ın aslanının sırrına bildirdi.]

4. Ol 'ilm-i şerîf iğrab-ı esrâr bilinmez

'Âciz-i 'ulemâ sırrına sırr-ı Esedullâh

[O şerefli ilimle, aciz ulemaların sırrına Allah'ın aslanının sırrı bilinmez.]

5. Şevkî bu kemâl şanma ki sa'y-ile olupdır

Maqdûr-ı kazâ sırrına sırr-ı Esedullâh

[(Ey) Şevkî! Bu kemal çabalamakla olur sanma! Allah'ın aslanının sırrı kaderde yazılmıştır.]

361.

[mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn]

1. Aḥmed 'ilmüñ şehri deridür Esedullâh

Sırruñ sırrı sırr-ı düridür Esedullāh

[Allah'ın aslanı, Hz. Ahmed'in ilim şehrinin kapısıdır. Allah'ın aslanı, sırrın sırrı incinin sırrıdır.]

2. Esrār-ı nebī maḥrem rāzı-ı ḥatemiyyet

Sırdāş-ı serāser-i düridür Esedullāh

[Nebi'nin sırlarına mahrem hatemiyyet sırrı, Allah'ın aslanı, baştan başa Hz. Peygamber'in sırrıdır.]

81^a

3. Ğaybü'l-ğayb aḥkām u ledünn-i ḥaḳīḳat

Muḥtār-ı nebī dehr-i deridür Esedullāh

[Gaypler gaybinin hükümleri ve ilahi hakikatler, Hz. Peygamber'in dünyadaki kapısı, Allah'ın aslanıdır.]

4. Esrār-ı ledün ma' rifetullah ile ḥikmetdür

Faḥrū'ş-şakaleyn dār-ı deridür Esedullāh

[Ledün sırları, Allah'ın marifeti ile hikmetlidir. Hz. Peygamber'in evinin kapısı, Allah'ın aslanıdır.]

5. Şevkî Resül-i Faḥr-i cihān sırr-ı hükümdür

Ol sırr-ı hükmüñ sırr-ı deridür Esedullāh

[(Ey) Şevkî! Cihanın övücü olan Resul, cihan hükümlerinin sırrıdır. O hükmün sırlarının sırlar kapısı Hz. Ali'dir.]

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]²⁷¹

1. Ey nūr-ı hüdāvend-i ' Alī celle celālehu

V'ey şīr-i Hüdā merd-i ' Alī celle celālehu

[Ey Allah'ın nuru Hz. Ali... Ey Hüdā'nın aslan yiğidi Hz. Ali...]

2. Ol nām u ' Alī zikr-i ' ibādet didi Aḥmed

Nuṭḡunda beyān merd-i ' Alī celle celālehu

[Hz. Ahmed'in "Ali adını zikretmek ibadettir" dediği mert Hz. Ali'dir.]

3. Ey ḥaşş-ı Aḥmed sünbül reyḥān Muḥammed

Gülzār-ı ledün verd-i ' Alī celle celālehu

[Ey Hz. Muhammed'in has sümbül ve reyhanı... İlahi gül bahçesinin gülü Hz. Ali'dir.]

4. Ey nokṭa-i ḥaṭṭ-ı dā'ire-i ḥātem-i²⁷² aḳdem

Sırr-ı Şamed-i ferd-i ' Alī celle celālehu

[Ey hatemiyetin öncüsü ve bu dairenin hattının noktası... Ey Samed olan Allah'ın sırrı Hz. Ali'dir.]

5. Şevkī ol kim ol ḥ'āce-i esrār-ı ḥaḳīḳat

Şīr-i Şamed-i merd-i ' Alī celle celālehu

[(Ey) Şevkî! Hakikat sırlarının hocası ol, çünkü Allah'ın aslan merdi Hz. Ali'dir.]

²⁷¹ Bu şiir 80^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

²⁷² Bu kelimedden sonra "ol" yazılıp üzeri çizilmiştir.

363.

[fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün]

1. Viridi Hâk tâc-ı hilâfetle imâmet Hâsan'a

Dağı hem nûr-ı kerâmetle velâyet Hâsan'a

[(Allah), Hz. Hasan'a halifelik tacıyla imamlık (rütbesini) verdi. Ayrıca Hz. Hasan'a keramet nuruyla velayet (makamını) verdi.]

2. Nâm u nişânı yok iken aña gelince kûtbuñ

Bahş-ı kûtbıyyet-i Hâk oldu ' inâyet Hâsan'a

[Ona gelinceye kadar kutbun nam ve nişanı, işareti yokken Allah'ın kutupluk bahşetmesi Hz. Hasan'a ihsan edildi.]

3. Zehr-ile itdi şehid ol şehi bir hâ'in-i dîn

O mü'essirlik ile irdi şehâdet Hâsan'a

[O padişahı, bir din haini zehirleyerek şehit etti. Hz. Hasan'a o gördüğü zararlar şehadet (makamı) ulaştı.]

4. Çekdügi bunca cefâ ümmet-i merhûm için

Gör ki yarın irişir bunca kefarete Hâsan'a

[Çektiği bu kadar cefa Allah'ın merhametine mazhar olmuş ümmet içindir. Yarın (ahirette bu sıkıntıların) kefareti Hz. Hasan'a ulaşır.]

5. Virilüpdür aña ey Şevkî ' unvân-ı şeref-sudûr

Dağı hem sırr-ı kerâmetle velâyet Hâsan'a

[Ey Şevkî! Bu (velilerin) başı olmanın şanlı unvanı ona verilmiştir. Keramet ve velayet sırrı Hz. Hasan’a verilmiştir.]

364.

[mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün]

1. Ne kıldı gör Yezîdânî Hüseyn ibn-i ‘Alî’ye âh
Hakâretlerle ol cāmı Hüseyn ibn-i ‘Alî’ye âh

[Ah... Yezid taraftarları Hz. Ali’nin oğlu Hz. Hüseyin’e ne yaptı gör! Ah... O, Hz. Ali’nin oğlu Hz. Hüseyin’e, o cana hakaretlerle (ne yaptı gör!)]

2. Dem-i sürh-ile âlūd itdiler ol Kerbelā hâkin
İder ‘âlemler efgānı Hüseyn ibn-i ‘Alî’ye âh

[O Kerbela toprağını kızıl kanla karıştırdılar. Ah... Hz. Ali’nin oğlu Hz. Hüseyin’e âlemler feryat eder.]

3. Muḳābil gelmez aṣlā bu dem-i şāha dem-i Yahyā
Mu‘ādil olamaz ḳanı²⁷³ Hüseyn ibn-i ‘Alî’ye âh

[Bu şahın kanına Hz. Yahya’nın kanı asla karşılık gelmez. Ah... Hz. Ali’nin oğlu Hz. Hüseyin’in kanına denk kan yoktur.]

81^b

4. Giriftār itdiler bir derde kim ol bir devāsız derd
İrişdürdiler hicrānı Hüseyn ibn-i ‘Alî’ye âh

[Dermanı olmayan bir derde giriftar ettiler. Ah... Hz. Ali’nin oğlu Hz. Hüseyin’e ayrılığı eriştirdiler.]

²⁷³ Bu kelimedden sonra “Muḳammed” kelimesi yer almaktadır. Vezin gereği kelime beyte eklenmemiştir.

5. Nihāyet Şevķiyā ol hā'ının buldı belāsın hep
İdenler kim ki tuğyānı Hüseyn ibn-i 'Alī'ye āh

[Ey Şevkî! Ah... Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyin'e taşkınlık yapan hainler, sonunda hep belasını buldu.]

365.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Şāhibü's-seyf-i zamān şîr-i cihāndur Hāmza
Esedu'l-lāh-ı velī kevn ü mekāndur Hāmza

[Hz. Hamza, cihanın aslanı zaman kılıcının sahibidir. Hz. Hamza, kâinatta Allah'ın aslanı velidir.]

2. Aña karşı mı konur 'arbede-i ma'rekede
Bî-naẓîr nerre-i 'ifrit-i zamāndur Hāmza

[Savaş karmaşasında ona karşı mı konur. Hz. Hamza, zamanın benzeri olmayan, zamanın kahramanıdır.]

3. Ne kadar olsa 'adüvv harbde 'adîmü'l-emşāl
Yüz çevirmez idi şahbāz-ı tûvāndur Hāmza

[Düşmanla savaşta çok benzersiz bir düşmandır. Hz. Hamza, düşmandan yüzünü çevirmeyen güçlü yiğittir.]

4. Her kaçan dest-be-dest olsa alurdu 'aqlın
Nice Zāl nice Nerīmān'a 'ayāndur Hāmza

[Her ne zaman elden ele (düşmanın) aklını alırdı. Hz. Hamza, nice Zal ve Neriman'a vâkıftır.]

5. Şevkiyâ 'arş-ı mu' allāya yazılmış nāmı
Esedu'l-lah-ı veli naķş-ı ' ayāndur Ḥamza

[Ey Şevkî! Yüce arşta onun namı yazılmıştır. Hz. Hamza, Allah'ın aslanı, aydın bir velidir.]

366.

[müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün]

1. Ey emîrû'l-mü' minîn ' Abbās-i ' amm merd-i ilāh
Şınv-ı faḥrû'l- ' âlemîn ' Abbās-i ' amm merd-i ilāh

[Ey müminlerin emiri ve âlemlerin övüncü olan (Hz. Muhammed)'in akrabası Allah'ın merdi amca Abbas...]

2. Eşref-i aşḥāb u aḥbāb-ı Resûl-i kibriyā
Yār-ı şadru'l-mürselîn ' Abbās-i ' amm merd-i ilāh

[Yüce Resul'ün şerefli ashabı ve arkadaşı, peygamberin gönülden dostu, Allah'ın merdi amca Hz. Abbas'tır.]

3. Akreb-i şıhr-ı ḥaķîkat hem ebu-i ma' nevî
Şāhibü'ş-şıdķu'l-emîn ' Abbās-i ' amm merd-i ilāh

[Hem çok yakın akraba hem de (Hz. Muhammed'in) manevi babası (olan), sadık sözüne güvenilir kişi Allah'ın merdi amca Hz. Abbas'tır.]

4. Bu seḥā cūd-ı kerem ḥāşdur benî Hāşimlere

Ehl-i berr-i muhsinîn ‘ Abbās-i ‘ amm merd-i ilāh

[Bu cömertlik ve ihsan Haşimoğulları kabilesine mahsusudur. İyilik işleyenlerin ehlinden (olan) Allah’ın merdi amca Hz. Abbas’tır.]

82^a

5. Seyyidü’l-ķavm-i ‘ Arab ey Şevķī ol şāh-ı cihān

Şınv-ı fāhrü’l-‘ ālemīn ‘ Abbās-i ‘ amm merd-i ilāh

[Ey Şevķī! O cihan sultanı, âlemin övüncü (olan peygamberin) akrabası, Arap kavminin efendisi Allah’ın merdi amca Hz. Abbas’tır.]

367.

[*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*]

1. Saña ğāyet muķarreb zāt-ı Zehrā yā Resūlallah

Pes ol cüz’-i şerīfūn cism-i Zehrā yā Resūlallah

[Ey Allah’ın Resulü! Hz. Zehra’nın cismi senin şerefli bir parçan olduğu için Hz. Zehra sana oldukça yakındır.]

2. Anuñ ‘ aķdin Cenāb-ı kibriyā ‘ aķd itdi cennetde

‘ Alīyyü’l-Murtażāya ‘ akd-i Zehrā yā Resūlallah

[Ey Allah’ın Resulü! Hz. Zehra’nın nikāhını yüce Allah cennette Hz. Ali ile kıymıştır.]

3. İmāmü’l-mürselīndur vālidī zevc-i ‘ Alī Hayder

Saña şihriyyet-i ğāyetde Zehrā yā Resūlallah

[Babası peygamberlerin imamı (olan Hz. Muhammed), eşi Hz. Ali Haydar’dır. Ey Allah’ın Resulü! Senin soyundan gelmede Hz. Zehra üstündür.]

4. Tuṭarduñ añı sen hürmetde ğāyet cümleden müzdād

Kıyām eyler idüñ bi'zzāti Zehrā yā Resūlallah

[Ey Allah'ın Resulü! Sen hürmet göstermekte Hz. Zehra'yı herkesten üstün tutardın. Hz. Zehra (odaya girdiğinde) bizzat ayağa kalkardın.]

5. Didi Şevkî anuñ haqqında Aḥmed *biż'ate minn*²⁷⁴

Pes ol cüz'-i şerifüñ zāt-ı Zehrā yā Resūlallah

[Ey Şevkî! Onun hakkında Hz. Ahmed “Benim bir parçamdır” dedi. Ey Allah'ın Resulü, öyleyse Hz. Zehra senin şerefli bir parçandır.]

368.

[*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*]

1. Her mu'minenüñ melce'i sulṭān-ı Ḥadīce

Ma' rüfelerüñ defter-i dīvānı Ḥadīce

[Her mümin hanımın sığınağı Hz. Hatice(dir). İrfan sahibi hanımların divan defteri Hz. Hatice(dir).]

2. Vahy-i Haqqı ikrār iden aḳdem-i müteḳaddim

Dīn-i mu' teḳid-i şābiti imān-ı Ḥadīce

[Allah'ın vahyini kabul eden önce iman edenlerin ilki, Hz. Hatice'nin imanıdır].

²⁷⁴ Bknz: dipnot 112.

3. Şıytı irişen arz semā şarkıla ğarba

Beynü'l-‘ulemā müştehir-i şanı Ĥadice

[İyi şöreti yeryüzü, gökyüzü, doğu ile batıya erişen ulemalar arasında şanı en meşhur olan Hatice(dir).]

4. Kim mahrem-i Aḥmed aña emşāl mi olur hiç

Dünyāya henüz gelmedi aḳranı Ĥadice

[Hz. Ahmed’in mahremleri, hanımları (içinde) ona emsal olur mu hiç? Dünyaya henüz Hz. Hatice’nin akranı, benzeri gelmemiştir.]

5. Pencāh²⁷⁵ nisānuñ biri bu Şevķi kıl iz‘ ān

82^b

Ma‘rūfelerüñ defter-i dīvānı Ĥadice

[(Ey) Şevķî! Elli kadının biri bu irfan sahibi kadınların divan defteri olan Hz. Hatice’yi idrak et.]

369.

[*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*]

1. Ḥafid-i enbiyā Zeynü'l-‘abā’dur ḥādīm-i dergāh

Sebāṭ-ı evliyā Zeynü'l-‘abā’dur ḥādīm-i dergāh

[Peygamberlerin erkek torunu, dergâhın hizmetçisi Hz. Zeynelâbidin’dır. Evliyâların dayanağı dergâhın hizmetçisi Hz. Zeynelâbidin’dır.]]

2. Hamid-i ḥalk-ı ahsen ol Muḥammed Muştafā meşreb

²⁷⁵ 82^a numaralı sayfanın kenarında şu açıklama bulunmaktadır: Faṭimā, Asiye, Meryem, Ḥatice, Sāre raḍiyallāhu ‘anhümā

Şeh-i mülki beķā Zeynü'l-'abā'dur hādım-i dergāh

[O, Hz. Muhammed Mustafa gibi halkın en güzeli ve hamde layık olanıdır.
Beka ülkesinin padişahı dergāhın hizmetçisi Hz. Zeynelâbidin'dir.]

3. Tarikat dāniş-i evvel hāmili sırr-ı emānetdür

Çi minhâcü'ş-şadā Zeynü'l-'abā'dur hādım-i dergāh

[Söz yolunda tarikatin ilk bilgini, emanet sırrının sahibi olduğu için dergāhın
hizmetçisi Hz. Zeynelâbidin'dir.]

4. Anı āgāh iden çünkü bu esrār-ı tarikatden

Hüseyn-i Kerbelā Zeynü'l-'abādur hādım-i dergāh

[Bu tarikat sırlarından onu anlayan Kerbela'nın Hz. Hüseyin'in dergāhının
hizmetçisi Hz. Zeynelâbidin'dir.]

5. Bulardur kıurretü'l-'ayn-i cihān ey Şevķi āgāh ol

Re'isü'l-aşfiyā Zeynü'l-'abādur hādım-i dergāh

[Ey Şevķi! Bunlar cihanın gözünün nurudur. Asfiyalar reisi dergāhın
hizmetçisi Hz. Zeynelâbidin'dir.]

370.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Nesebü'l-Bakırı eşref rađıyallāhu 'anha

Hasebü'l- Bakırı eşref rađıyallāhu 'anha

[Şerefli Hz. Muhammed Bakır'ın soyu ve asaleti (için) Allah ondan razı olsun.]

2. Şeh-i vālā-yı cihān seyyid-i kavmi A' cām

‘ Arabu’l- Bakırı eşref rađıyallāhu ‘ anha

[Cihanın padişahı, Arap olmayan, Acem kavimlerinin seyiti ve Arapların Hz. Muhammed Bakır’ı (olan) eşref (zattan) Allah razı olsun.]

3. Hāşimī vü ‘ Arabī vāriş-i peygamber-i hağdur

‘ Aşbu’-l Bakır-ı eşref rađıyallāhu ‘ anha

[Hak Peygamber’in vârisi Arap soyundan ve Haşimoğulları kabilesinden Hz. Muhammed Bakır’dan Allah razı olsun.]

4. O edīb ibni edīb aşlı edīb zātı edīb

Edebü’l-Bakırı eşref rađıyallāhu ‘ anha

[Edip oğlu edip, geldiği soy edepli, kendisi olan edep sahibi şerefli Hz. Muhammed Bakır’dan Allah razı olsun.]

5. Şevkî ol muhteremüñ müntesibi Fağr-i cihān

Hasebü’l- Bakırı eşref rađıyallāhu ‘ anha

[Ey Şevkî! Cihanın övüncü Hz. Peygamber’in asaletinden (gelen), Hz. Muhammed Bakır’ın Allah ondan razı olsun müntesebi ol.]

83^a

371.

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

1. Mazhar-ı küll mazharı Şâdık o Ca’ fer cāmi’ a

Maşdar-ı küll maşdarı Şâdık o Ca’ fer cāmi’ a

[O Cafer-i Sâdık, tüm mevcudatın zuhur ettiği yer (ve) tüm kaynakların menbaidir.]

2. Bu tecellî cedd-i Hayder'den aña ırşî peder

Mâlik-i ser-defteri Şâdık o Ca' fer câmi' a

[Bu tecelli ona dedesi Hz. Haydar'dan miras yoluyla gelmiştir. O Cafer-i Sâdık, baş defter sahibidir.]

3. Nokta-i esrâr-ı harfî tılsım-ı ahfâsına

Vâkıfı mahrem eri Şâdık o Ca' fer câmi' a

[O Cafer-i Sâdık harflerin ve noktaların sırlarına ve gizli tılsımlara mahrem, (bu ilimlere) vâkıf bir erdir.]

4. Ebyaz u ahmer iken vechine mâlik âşinâ

Mihrimân-ı perveri Şâdık o Ca' fer câmi' a

[O Cafer-i Sâdık, kırmızı ve beyazken yüzüne sahip âşina, merhamet sahibidir.]

5. Hâk müyesser eylemiş ey Şevkî ol 'ilmi aña

Maşdar-ı küll maşdarı Şâdık o Ca' fer câmi' a

[Ey Şevkî! Hak ona o ilmi nasip etmiştir. O Cafer-i Sâdık, tüm kaynakların menbaıdır.]

372.

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

1. Viren Hâk şân-ı sādâtı Cenâb-ı sırrı Mūsā'ya

İmâmetle velâyâtı Cenâb-ı sırrı Mūsā'ya

[Hz. Musa'ya sırrı, şeyyitlik şanını, imameti ve velayeti veren Hak'tır.]

2. Görünür sâl nüh-eflāk ü vechi zât-i pâkinden

İrer nûrî şehādâtı Cenāb-ı sırrı Mūsā'ya

[Temiz zatından yol, dokuz felek ve yıl görünür. Hz. Musa'nın sırrı, nuru (ve) şahitlikleri ulaşır.]

3. Haķīkat şehrine vāşıl olurlar aña vāşıllar

‘ Aliden sırrı bi’zzātı Cenāb-ı sırr-ı Mūsā'ya

[Ona ulaşanlar hakikat şehrine ulaşırlar. Hz. Musa'ya sırrı bizatihi Hz. Ali'nin sırrındandır.]

4. Sipehsālar-ı ümmetra hüviyyet mazharı ‘ ilmi

Haķķuñ luţf-ı ‘ ināyātı Cenāb-ı sırrı Mūsā'ya

[(Hz. Musa'nın) ilmi ümmetin önde gelenlerine hakikattir. Hz. Musa'ya sırrı Hakk'ın inayet ve lütfudur.]

5. Hudā luţf-ı kerem-kānından ihsān eylemiş Şevķī

İmāmetle velāyātı Cenāb-ı sırr-ı Mūsā'ya

[(Ey) Şevķi! Hüda, Hz. Musa'ya sırrı, imamlığı, velayeti cömertlik hazinesinden ihsan eylemiştir.]

373.

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]

1. Ser-iķbāli bu kevn-i kā'inātuñ hep Rızā'ya āh

Cemi‘ i ibn-i Ādem zürriyeti hep Rızā'ya āh

[Ahh.. Bu kâinatın yaratılışının başı hep Hz. Rıza'ya(dır).]

83^b

2. Cihānda kimde kim vardur teveccüh gayre yokdur hiç

Hemîşe matlab-ı maḵsūd-ı zātı hep Rızā'ya āh

[Ahh.. Cihanda kime teveccüh edilmişse bunların hepsinin istediği, maksadı Hz. Rıza'ya(dır).]

3. Haḳıḳat mā hüve'l-Haḳ ṣānı'-i Feyyāz-ı mutlaḳdur

Liḥikmet 'aḳd ḳılmış mümkinātı hep Rızā'ya āh

[Ahh... Gerçekten Allah, mutlak feyz sahibi sanatçıdır. Mümkinat âlemi onun hikmetiyle hep Hz. Rıza'ya bağlanmıştır.]

4. Rızā-yı Haḳḳ isteriseñ rızā bāb-ı Rızā'ya gel

Çi mevḳūf-ı ḥubān-ı 'āliyānı hep Rızā'ya āh

[Ahh... Allah'ın rızasını istersen, Hz. Rıza'nın rıza kapısına gel. Yüce güzellerin sahip olduğu hep Hz. Rıza'ya(dır).]

5. Cihān eflāk-ı 'ālem sa'y ider taḥṣīline Şevḳī

Cemī' i ibn-i Ādem zürriyātı hep Rızā'ya āh

[(Ey Şevkî!) Cihan, âlemin bütün feleklerini anlamak için çabalar. Ahh.. Ademoğullarının tüm nesli Hz. Rıza'ya(dır).]

374.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Himmet-i āh-ile var ṣāh-ı Taḳıyyü'd-dīne

Ağla gör yaş ile var ṣāh-ı Taḳıyyü'd-dīne

[Ah etmenin yardımını (ve) göz yaşına (sığınarak) Hz. Takîyyüddîn şaha git.]

2. Giceler zār ile feryād u fiḡān eyleyerek

Sîne-i çāk ile var şāh-ı Taḳiyyü'd-dîne

[Geceleri ağlayıp inleyen yaralı yürek ile Hz. Takîyyüddîn şaha git.]

3. Çünkü bunlar olur elbet sebab-i mağfiretüñ

Ağlaya yalvara var şāh-ı Taḳiyyü'd-dîne

[Bunlar elbette bağışlanma sebebi olur. Bu sebeple ağlayıp yalvararak Hz. Takîyyüddîn şaha git.]

4. Sürinüp dergah-i dīvânına göz yaşı döküp

İñleye sızlaya var şāh-ı Taḳiyyü'd-dîne

[Gözyaşı döküp dergâhının kapısında sürünerek ağlaya sızlaya Hz. Takîyyüddîn şaha git.]

5. Şevkî bir çāre kılar derdüñe ol anca senüñ

Āh vāh eyleye var şāh-ı Taḳiyyü'd-dîne

[Şevkî, senin derdine ancak o bir çare bulur. Ah vah ederek Hz. Takîyyüddîn şaha git.]

375.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Halefü'l-āl Naḳî Raḍiyallāhu anh

Şerefü'l-āl Naḳî Raḍiyallāhu anh

[Ailenin halifesi ve şerefi Hz. Naki'dir. Allah ondan razı olsun.]

2. Neseb-i server-i sulṭān u risāletdür bu

Şadefü'l-āl Naḳî Raḍiyallāhu anh

[Bu, peygamberlik ve padişahlık liderinin soyu olan ailenin sedefi Hz. Naki'dir. Allah ondan razı olsun.]

84^a

3. Zübde-i lü'lü'-i le'alî velâyet şâhı
Necefü'l-âl Nakî Raḍiyallâhu anh

[Velayet şahının incilerinden en değerli olan inci, ailenin Necef taşı Hz. Naki'dir. Allah ondan razı olsun.]

4. Nisbet-i ḥazret-i Mehdî'ye olupdur müncer
Selefü'l-âl Nakî Raḍiyallâhu anh

[Soyu, Hz. Muhammed Mehdî ile son bulan ailenin soradan geleni Hz. Naki'dir. Allah ondan razı olsun.]

5. Şevkî ol ibn-i şerîf ibn-i şerîf ibn-i şerîf
Şerefü'l-âl Nakî Raḍiyallâhu anha

[(Ey) Şevkî! O şerif oğlu şerif oğlu şerif olan ailenin şerefi Hz. Naki'dir. Allah ondan razı olsun.]

376.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Sarây-ı lî ma'al-lâhîde maḥrem 'Askerî sırra
Künûz-ı vaḥdet-i şâhîde maḥrem 'Askerî sırra

[Allah'la bir olma sarayında (ve) padişahın vahdet hazinelerinde, Hz. Askerî sırra mahremdir.]

2. Eḥadla vâḥidüñ remzine 'ârif 'ârif-i dānâ

Bu esrâr-ı *Huvallâhide*²⁷⁶ maḥrem ‘ Askerî sırra

[Bilgili kişi (Allah’ın) Ehad ve Vahid (isimlerinin) remzini ve O Allah’tır sırrını bilen, Hz. Askerî sırra mahremdir.]

3. Ta‘ ayyünde şühūd envārına sırr-ı nihāyetle

Fütūḥ-ı Ḥayy-ı dergāhīde maḥrem ‘ Askerî sırra

[Allah’ın kudretinin tecellisinde ilahi sırların nurlarına, nihayet sırrıyla (ulaşan), kalp yoluyla Allah’ın gizli sırlarına erişmek dergâhında (olan) Hz. Askerî, sırra mahremdir.]

4. Ḥafî vü cāmî‘ ü cehrî ü müncî ḥikmet-i ḥamlîdür

Emānât-ı dil-i āgāhīde maḥrem ‘ Askerî sırra

[Gizli, toplu, yüksek sesli, hikmet yüklü kurtuluş emanetleri uyanmış gönüllerde (olan) Hz. Askerî, sırra mahremdir.]

5. Ledünnî dānişi Şevkî vuḳūf-ı ‘ allemü’l-esmā

Künūz-i vaḥdet-i şāhīde maḥrem ‘ Askerî sırra

[(Ey) Şevkî! İlahi sırları bilen, Allah’ın isimlerine vâkıf, padişahın vahdet hazinelerinde (olan) Hz. Askerî sırra mahremdir.]

377.

[*mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün*]

1. İrdi selefün nisbeti Mehdî’de ḥitāma

Şāh-ı Necefün nisbeti Mehdî’de ḥitāma

²⁷⁶ Bknz: dipnot 136.

[Bunca selef (imamın) nispeti Hz. Mehdî'de sona erer. Necef şahı Hz. Ali'nin nispeti Hz. Mehdî'de sona erer.]

2. 'An silsileten muttaşılan irdi nihāyet

Āl-i şerefüñ nisbeti Mehdî'de hitāma

[Sonunda, aralıksız bir şekilde silsileyle devam eden, şerefli ailenin nispeti Hz. Mehdî'de sona erer.]

3. İrdi o Hüseyn ibn-i 'Alī şāh-ı şehīdden

Ol dūr [ü] şadefüñ nisbeti Mehdî'de hitāma

[O şehidler şahı olan Hz. Ali oğlu Hz. Hüzeyin'den, inci ve sedefin nispeti Hz. Mehdî'de sona erer.]

84^b

4. İrdi 'Alī'den girü o kim 'āşer imām u

Hayrū'l-ḥalefūñ nisbeti Mehdî'de hitāma

[Hz. Ali'den sonra gelen on iki imam ve hayırlı haleflerin nispeti Hz. Mehdî'de sona erer.]

5. Şevkī irişen feyz āña tā ḥātem-i evvel

Şāh-ı Necef'üñ nisbeti Mehdî'de hitāma

[(Ey) Şevkî! Ta ilk imamdan ona feyz erişen, Necef şahı Hz. Ali'nin nispeti Hz. Mehdî'de sona erer.]

Der-Ḳafiyetü'l-Yā

378.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

I

Ey bürüc-ı sırr-ı hikmet yâ Muhammed yâ ‘Alî

Kenz-i esrâr-ı hidâyet yâ Muhammed yâ ‘Alî

Şems-i eflâk-i haqîkat yâ Muhammed yâ ‘Alî

Pertev-i mehtâb-ı tal‘at yâ Muhammed yâ ‘Alî

Nûr-ı zâtı sırr-ı hazret yâ Muhammed yâ ‘Alî

[Ey hikmet sırlarının burcu ya Muhammed ya Ali, hidayet sırlarının hazinesi ya Muhammed ya Ali, hakikat feleğinin güneşi ya Muhammed ya Ali, mehtap ışığının nuru ya Muhammed ya Ali, zatının nuru Hazretin sırrı olan ya Muhammed ya Ali...]

II

İki nûreyn-i münîreyn felek tākında nûr

Sırr-ı eflâk-ı haqîkat tūlū‘ itmez zuhûr

Birisi hûrşîd-i hikmet birisi bedrū’l-būdûr

Pertev-i mehtâb u tal‘at yâ Muhammed yâ ‘Alî

Nûr-ı zât-ı sırr-ı hazret yâ Muhammed yâ ‘Alî

[Felek takındaki iki parlak nur, hakikat feleğinin sırrının doğunca ortaya çıkmaz. Biri hikmet güneşi biri aylar ayı... Mehtap ışığının nuru ya Muhammed ya Ali, zatının nuru Hazretin sırrı olan ya Muhammed ya Ali...]

III

Sırr-ı Hâşimden zuhûrîdûr iki nev‘i şecer

Şınv u şınvı Ahmedî iki şecer hûrşîd-i ter

Biri verd-i aḥmer-i ebyâz biri ay-ı nûr-ı fer

Pertev-i mehtâb u tal‘at yâ Muhammed yâ ‘Alî

Nûr-ı zât-ı sırr-ı hazret yâ Muhammed yâ ‘Alî

[Haşimoğulları'nın sırrından iki yeni ağacın zuhurudur. Hz. Ahmed'in soyu ve evladı genç güneş, biri kırmızı beyaz gül diğeri ayın nurunun ferî.. mehtap ışığının nuru ya Muhammed ya Ali, zatının nuru Hazretin sırrı olan ya Muhammed ya Ali...]

85^a

IV

Bu biridür kıble-kâh-ı mu'minîn hâş u 'âm

Bu biridür secde-gâh-ı ümmet-i hayrû'l-enâm

Bu biri şâh-ı risâlet bu velî şâh-ı 'azâm

Pertev-i mehtâb u tal'at yâ Muhammed yâ 'Alî

Nûr-ı zât-ı sırr-ı hâzret yâ Muhammed yâ 'Alî

[Biri avam ve has müminlerin kıblegâhı, biri ümmetin hayırlılarının secdegahı, bu biri risalet şahı biri yüce şah velî, mehtap ışığının nuru ya Muhammed ya Ali, zatının nuru Hazretin sırrı olan ya Muhammed ya Ali...]

V

Şevkî bu biri risâlet hâtemi zî-'âlişân

Ol biri sırr-ı velâyetden 'aceb gösterdi şân

Toğdı eflâk-ı hâkîkatden iki nûr-ı cihân

Pertev-i mehtâb u tal'at yâ Muhammed yâ 'Alî

Nûr-ı zât-ı sırr-ı hâzret yâ Muhammed yâ 'Alî

[(Ey) Şevkî! Biri şanı yüce risalet hatemi, biri velayet sırrından şân gösterdi. hakikat feleğinden doğan iki cihanın nuru, mehtap ışığının nuru ya Muhammed ya Ali, zatının nuru Hazretin sırrı olan ya Muhammed ya Ali...]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]²⁷⁷

I

Ey şehenşâh-ı rüsûl hâzret-i hayrû'l-hulefâ

Ey velâyet şehi hâkân-ı hâkîkat Necef'i

‘ Arşadur pâye Hasan hulk-ı Rızānuñ şerefi

Hâzret-i Fâtıma ol lü'lü'-i hâşuñ şade fi

Ol Hüseyin ibn-i ‘ Alîdür cihetinüñ tarafı

[Ey resullerin şahlar şahı, halifelerin en hayırlısı... Ey velayet şahı, Necef'in hakikatli sultanı... Rızâ yaratılışlı Hz. Hasan'ın şerefının hissesi arşadır. O sedef ve lülünün sahibi Hz. Fatıma, onun bir tarafı Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyindir.]

II

Nuṭṭ-ı Rabbānî kerîmân-ı Hudâ *fî'l-kurbâ*²⁷⁸

Vâcibü't-ta'zîm iken âl-i ‘ abâyâ hâḳḳâ

Cevr iden bunlara müslim mi olan ki hâşâ

Tevbe-i Adem-i maḳbûline esbâb-ı du'â

Kim bu penc zâta muḥabbet çekmeye dârin esefâ

[*Fî'l-kurbâ* kerem sahibi Hüdâ'nın ilahi sözüdür. Âl-i abaya hakkıyla saygı göstermek gerçekten vacipken, onlara zulmeden haşa müslüman mıdır? Kulun tövbesinin kabulüne ve dua sebebi olan bu beş zata muhabbet besleyen darlık çekmesin.]

İbtidâ'-i Yâ

380.

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

²⁷⁷ Bu şiir 84^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

²⁷⁸ Bknz: dipnot 7.

1. Ser-i sālār-ı ümem Һazret-i Şiddīk u velī
Kān-ı iҺsān u kerem Һazret-i Şiddīk u velī

[Allah dostu Hazreti (Ebubekir) Sıddık; ümmetin baş Askerî, bağışlama ve lütuf hazinesi(dir).]

2. Vahy-i Hâk olmadan inzâl dil-i Şiddīkde zuhûr
İder idi aña hem Һazret-i Şiddīk u velī

[Cenabı hakkın vahyi inmeden önce Allahın dostu ve velisi olan Hz. Sıddık’a o manalar görünürdü.]

3. Vehleten mu‘ ciz-i mi‘ rācı ҡabûl itdügiçün
Aña virildi ‘ âlem Һazret-i Şiddīk u velī

[Allah dostu Hazreti (Ebubekir) Sıddık evvela Miraç mucizesini kabul ettiği için ona alamet verildi.]

4. Ğār-ı Şevr içre fedâ itdi Resûle cānın
O sebep oldı hümām Һazret-i Şiddīk u velī

[Allah dostu Hazreti (Ebubekir) Sıddık, Sevr mağarası içinde, Resul’e canını feda ettiği için himmeti çok kişi oldu.]

5. Şevķî terk itdi Resûl uğrına ol her ne ki var
Kān-ı iҺsān-ı kerem Һazret-i Şiddīk u velī

[(Ey) Şevkî! bağışlama ve lütuf hazinesi, Allah dostu Hazreti (Ebubekir) Sıddık; tüm varlığından Resul uğruna vazgeçti.]

381.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]²⁷⁹

I

Yâ Muhammed ' Arabî nūr-ı Eḥad lem-yezelî

Ḥātem-i mürsel-i peygamber-i maḥbûb celî

Nurike nūrî²⁸⁰ Alî nātık-ı şiddik-ı belî

Nūr-ı Ḥaḳ sırr-ı Muhammed esedu'l-lāh velî

Ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Alî

[Ey Lemyezel Allah'ın tek nuru olan Arap (peygamberi) Hz. Muhammed... Mürsel peygamber'in Hz. Ali'ye "Nurun nurum"dur doğru açık sözünün (muhatapı), Allah'ın nuru Hz. Muhammed'in sırrı Allah'ın aslanı Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir.]

II

Yâ şerîfû'n-neseb ve'l-ḥasebü'l-ibn-Ḥalîl

Şāhibü't-tāc u Mi' rāc u mir' āt-i celîl

Ḥalef-i vâriş-i peygamber nâlişi cemîl

Nūr-ı Ḥaḳ sırr-ı Muhammed esedu'l-lāh velî

Ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Alî

[Ey Hz. Halil'in temiz soyundan evlatları ve şerefli soyu, Miraç, apaçık ayna ve taç sahibi, inleyişi güzel Hz. peygamber'in vârisi ve halifesi, Allah'ın nuru Hz. Muhammed'in sırrı Allah'ın aslanı Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir.]

III

²⁷⁹ Bu şiir 85^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

²⁸⁰ Bknz: dipnot 4.

Yā resūl yā sebebü'l-‘ âlem sırr-ı *levlāk*

Qavl-i Hâk aḥbarına nazm *vemā erselnāk*²⁸¹

Velekü'l-münker velcāhid heze'ş-şikāk

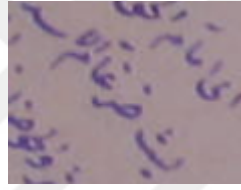
Nūr-ı Hâk sırr-ı Muḥammed esedu'l-lāh velī

Ve ‘Aliyyün ve ‘Aliyyün ve ‘Aliyyün ve ‘Alī

[Ey Resul, ey âlemlerin yaratılış sebebi, Allah'ın “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım” sözüne mazhar olan Allah'ın nuru Hz. Muhammed'in sırrı, Allah'ın aslanı Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir.]

IV

Ey imāmü'l-hakḳ ve'n-nāşır-ı faḥrū'ş-şakāleyn

esed ḥazret-i Rabbü'l-kevneyn

Şāḥibü'l²⁸²- kevser ve'l-ḥavz-ı aḥşu'l-ḥameyn

Nūr-ı Hâk sırr-ı Muḥammed esedu'l-lāh velī

Ve ‘Aliyyün ve ‘Aliyyün ve ‘Aliyyün ve ‘Alī

[Ey hak imam, insanların ve cinlerin Peygamber'inin yardımcısı, iki cihanın Rabbi'nin ... aslanı, kevser sahibi, hameynin mahremi, Allah'ın nuru Hz. Muhammed'in sırrı Allah'ın aslanı Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir.]

V

Şalli yā Rabb ‘alā rūḥ-ı Muḥammed ve ‘Alī

Ve ‘Alī āl-i aşḥāb u evlād-ı ‘Alī

Siyyemā ‘abd-i za‘īf Şevḳī ḡarīb keseli

²⁸¹ Bknz: dipnot 17.

²⁸² kevser kelimesinden önce ḥavz kelimesi yazılıp üzeri çizilmiştir.

Nūr-ı Hâk sırr-ı Muḥammed esedu'l-lāh velī

Ve 'Aliyyün ve 'Aliyyün ve 'Aliyyün ve 'Alī

[Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin ruhu üzerine selam olsun. Yüce ashabın ailesi ve Hz. Ali'nin evladı, özellikle zayıf, garip kul Şevkî... Allah'ın nuru, Hz. Muhammed'in sırrı Allah'ın aslanı Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir.]

382.

85^b

[*mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün*]

1. 'Azām-i 'ādil ü ekrem 'Ömer'dür nūr-ı Hâk sırrı

Müdīn-i eşref-i a'zam 'Ömer'dür nūr-ı Hâk sırrı

[Adaletli ve cömert olanların en yücesi (ve) yüce, şerefli kimselerin yardımcısı Allah'ın nurunun sırrı (olan) Hz. Ömer'dir.]

2. Şālābet hem mehābet eşce'î dūnyā vü māfihādur

Metīn-i merd-i Hâk muḥkem 'Ömer'dür nūr-ı Hâk sırrı

[Hem yücelik hem de dinde kararlılıkta dünya ve ahiretin yiğidi, metanetli Allah'ın yiğitlerinden sağlam ve kuvvetli olanı, Allah'ın nurunun sırrı (olan) Hz. Ömer'dir.]

3. 'Adāletde müsāvī mü'min ile müşrik 'indinde

Şerī'atde ulu'l-a'lem 'Ömer'dür nūr-ı Hâk sırrı

[Mümin ve müşrik katında adalet(i uygulamada) denktir. Şeriatte önce bilen, Allah'ın nurunun sırrı (olan) Hz. Ömer'dir.]

4. Dü-çeşm-i nūr-ı ferzende ḥaddi eyledi icrā

Ne diĸĸatdür gör ey âdem ‘Ömer’dür nûr-ı Hâķ sırır

[Oĸullarının iki gözünün nurunda haddi uyguladı. Ey insan bu ne dikkattir gör, Allah’ın nurunun sırrı (olan) Hz. Ömer’dır.]

5. Cihāna bir gelenlerden diyānet birle ey Şevķī

Müdīn-i eşref-i a‘zam ‘Ömer’dür nûr-ı Hâķ sırır

[Ey Şevķī! Dünyaya diyanet ile bir gelenlerden yüce ve şerefli bir yardımcı, Allah’ın nurunun sırrı (olan) Hz. Ömer’dır.]

383.

[fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün]

1. Muttaşır kıldı hayā ile Hüdā ‘Oşmān’ı

Hilmi ol ĸalb-i selimine sezā ‘Oşmān’ı

[Hüda, Hz. Osman’ı hayā ile vasıflandırdı. Hilmi o yumuşak kalbine layık gördü.]

2. Hâķ Hābībi’ne fedā itdüĸiçün eyledi Hâķ

İki nûreyn-i münireyne revā ‘Oşmān’ı

[Hak, Hz. Osman’ı Allah’ın sevgilisi (Hz. Muhammed için) canını feda ettiğinden iki parlak nura layık gördü.]

3. Naķşu’l-elvāh-ı ĸalem ĸudret-i taķdīr-i ĸazā

ĸıldı ‘ilminde nihān ser-şühedā ‘Oşmān’ı

[(Allah) kader takdirinde kudret kalemiyle Hz. Osman’ı gizli ilimlere vâķıf baş şehit olarak yazdı.]

4. Geldi tertib-ile evvel oldu emir-i şâliş

İtdi Hâk şâliş emir-i hulefâ 'Osmân'ı

[Evvelki (Hz. Peygamber'in bildiği) sıra üzere, üçüncü emir olarak geldi.
Allah, Hz. Osman'ı üçüncü halife emir yaptı.]

5. Şevkiyâ cümleye Hâk fâ'ik akrân kıldı

Hilm-i ahlâk-ı selîminde 'ulyâ 'Osmân'ı,

[Ey Şevkî! Hak Hz. Osman'ı yumuşak huyluluk ve selim ahlakta yüceliğiyle
akranlarına üstün kıldı.]

86^a

384.

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]²⁸³

I

Merhabâ kûlzüm esrâr-ı ledün şîr-i celî

Sebk-âmûz-ı serâser-i haqîkat sebîli

Ṭayr-i vahdet ter-i bû gülşen-i esrâr-ı gülî

Nûr-ı Hâk sırr-ı Muḥammed Esedullâh-ı velî

Ve 'Aliyyün ve 'Aliyyün ve 'Aliyyün ve 'Alî

[İlahi sırlar denizinin apaçık aslanı, merhaba! Hakikat yolunun baştanbaşa yol
öğreteni... Vahdet kuşu, sırlar gülbahçesinin güzel kokulu gülü... Allah'ın nuru, Hz.
Muhammed'in sırrı Allah'ın aslanı Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir.]

II

²⁸³ Selef şu' arâlaruñ şî' rinde dübeyt olarak görüldüğünden tahsîn olunup tahmîs olunmuştur.

Çār-erkān-ı hilāfetde imām-ı evvel
Cāh-ı taht-ı hātemiyyetde imām-ı evvel
Ma‘ rifet sırr-ı haqīkatde imām-ı evvel
Nūr-ı Haq sırr-ı Muḥammed Esedullāh-ı velī
Ve ‘ Aliyyün ve ‘ Alīyyün ve ‘ Aliyyün ve ‘ Alī

[Hilafetin dört rüknünde ilk imam... hatemiyyet tahtının makamında ilk imam... hakikat sırrında marifet ilk imam... Allah’ın nuru Hz. Muhammed’in sırrı Allah’ın aslanı Hz. Ali’dir, Hz. Ali’dir, Hz. Ali’dir, Hz. Ali’dir.]

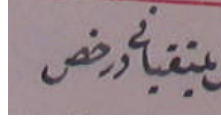
III

Nūr-ı Aḥmedle o nūr-ı aṣl-ı esāsı bir nūr
*Nūrike nūr*²⁸⁴ didi aña o nūr-ı pūr-nūr
Mu‘ ciz-i mefḥar-ı mevcūd-ı cihān āyet-i nūr
Nūr-ı Haq sırr-ı Muḥammed Esedullāh-ı velī
Ve ‘ Aliyyün ve ‘ Alīyyün ve ‘ Aliyyün ve ‘ Alī

[Onun nuru Hz. Ahmed’in nuruyla aslında tektir. O nur dolu (Peygamber), onun hakkında “*Nurun nurumdur*” dedi. Cihandaki varlıkların övüncü ve mucizesi olan nur ayeti... Allah’ın nuru Hz. Muhammed’in sırrı Allah’ın aslanı Hz. Ali’dir, Hz. Ali’dir, Hz. Ali’dir, Hz. Ali’dir.]

IV

²⁸⁴ Bknz: dipnot 4.

*Merace'l-baḥreyn*²⁸⁵de ol

*Hel-etā*²⁸⁶ şânına mürûr-ı ḥaḳîḳatdür naşş

Ḥaḳḳ-ı muḥaḳḳaḳ ile menşûş-ı imām u meḥaşş

Nūr-ı Ḥaḳ sırr-ı Muḥammed Esedullāh-ı velī

Ve ‘Aliyyün ve ‘Alīyyün ve ‘Aliyyün ve ‘Alī

[O, *iki deniz arasında* has ...tır. *Hel-etā* şânına hakikaten layıktır. Hakk'ın ayetiyle ispatlanmış kesin imamdır. Allah'ın nuru Hz. Muhammed'in sırrı Allah'ın aslanı Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir.],

V

Şevkî ḳādir mi ide ‘acַz-ile anı ta‘rīf

Ḥaḳ iderken anı ḥaddiñ mi senüñ hiç tavşif

86^b

Mevcūd-ı fenn-i ‘ulūm lafẓ-ı me‘ānī-i taḥrīf

Nūr-ı Ḥaḳ sırr-ı Muḥammed Esedullāh-ı velī

Ve ‘Aliyyün ve ‘Alīyyün ve ‘Aliyyün ve ‘Alī

[Şevkî, acziyetiyle onu tarif etmeye muktedir midir? Allah onu tavsif etmişken senin onu anlatabilmen haddin mi? Fen ve ilimlerin sahibi, harflerin ve sözlerin anlamını bilen... Allah'ın nuru Hz. Muhammed'in sırrı Allah'ın aslanı Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir, Hz. Ali'dir.]

385.

²⁸⁵ Bknz: dipnot 220.

²⁸⁶ Bknz: dipnot 94.

[fe'îlâtûn fe'îlâtûn fe'îlâtûn fe'îlûn]

1. Ne güher ibn-i güher şâh Ḥasan ibn-i 'Alî

Ne gül-i gülşen-i ter şâh Ḥasan ibn-i 'Alî

[Mücevhher oğlu müceher olan Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan şahtır. Gül bahçesinin taze gülü Hz. Ali'nin oğlu Hasan şahtır.]

2. Şulb-i pâk-i Nebevî vü veled-i İbrâhîm

La' l-i 'Adnân [u] dürer şâh Ḥasan ibn-i 'Alî

[Hz. Peygamber'in temiz nesli ve Hz. İbrahim'in evladı, Adnanoğulları'nın lali, incisi Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan şahtır.]

3. Sırr-ı eczâ'-i Nebî olduğına şüphe mi var

Bî-naẓîr cevher-i ser şâh Ḥasan ibn-i 'Alî

[Peygamber'in parçasının sırrı olduğuna şüphe yok. Benzeri olmayan, baş cevher, Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan şahtır.]

4. Sırr-ı esrâr-ı Betül ğonce-i bâğ-ı Nebevî

Veled-i hayr-i beşer şâh Ḥasan ibn-i 'Alî

[Hz. Betül'ün sırrı, Peygamber bağının goncası, insanlar (içinde) hayırlı evlat Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan şahtır.]

5. Şevkî mesmûmiyle ol buldı şehâdetde makâm

Bu imiş hükm-i kader şâh Ḥasan ibn-i 'Alî

[(Ey) Şevkî! O zehirlenerek şehadet makamına erişti. Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan şah (için) kaderin hükmü buymuş.]

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Kıl naẓar hük-m-i ẓāder şāh Hüseyn ibn-i 'Alī

Rāzī ez-cān u ser şāh Hüseyn ibn-i 'Alī

[Hz. Ali'nin oğlu şah Hz. Hüseyin canıyla ve başıyla kaderin hükmüne razı oluşuna bak!]

2. Ser-i pākini dem-i sürh-ile gör neylediler

Bir alāy kāfire şer şāh Hüseyn ibn-i 'Alī

[Bir grup şerli kâfir Hz. Ali'nin oğlu şah Hz. Hüseyin'in temiz başını kızıl kana boyayıp gör ne yaptı?]

3. Haḡ imām olduğın eyledi işbāt-ı beyān

Her huşūş-ile ḡāber şāh Hüseyn ibn-i 'Alī

[Hz. Ali'nin oğlu şah Hz. Hüseyin, her özelliğiyle haber verip hak imam olduğunu ispat edip söyledi.]

4. İtmedi zerre ẓādar anlara te'sīr-i eṣer

Söyledi ol o ẓādar şāh Hüseyn ibn-i 'Alī

[Hz. Ali'nin oğlu şah Hz. Hüseyin, onlara o kadar söyledi (fakat söyledikleri) onlara zerre kadar tesir etmedi.]

87^a

5. Şevḡiyā çekdi mi bu dertleri Yaḡyā vü Eyūb

Vāh vāh çekdi neler şāh Hüseyn ibn-i 'Alī

[Ey Şevkî! Vah vah, Hz. Ali'nin oğlu şah Hz. Hüseyin neler çekti, Hz. Eyüp ve Hz. Yahya bu dertleri çekti mi?]

387.

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

1. Ser-tüvân eyledi Hâk Hâmza-i 'amm-i esedi
Şîr-i han eyledi Hâk Hâmza-i 'amm-i esedi

[Hak, cesur amca Hz. Hamza'yı baş güç eyledi. Hak, cesur amca Hz. Hamza'yı aslan, padişah eyledi.]

2. Ol kadar kuvvete mâlik idi kim bi-emşâl
Pehlüvân eyledi Hâk Hâmza-i 'amm-i esedi

[O kadar benzersiz bir kuvvete sahipti. Hak, cesur amca Hz. Hamza'yı pehlivan eyledi.]

3. Kâf-ı kûhında nice nerreleri kıldı helâk
Kâmrân eyledi Hâk Hâmza-i 'amm-i esedi

[Kaf Dağı'nda nice yiğitleri helak etti. Hak, cesur amca Hz. Hamza'yı bahtiyar eyledi.]

4. Ser-i nâ-pâk-i Ebu Cehl vurup itdi dü şak
Ehl-i şân eyledi Hâk Hâmza-i 'amm-i esedi

[Kötü Ebu Cehl'i vurup ikiye böldü. Hak, cesur amca Hz. Hamza'yı şan ehlinde eyledi.]

5. Şevkiyâ 'âleme bir kerre gelen bî-mânend

Pehlivān eyledi Hāk Hamza-i ‘amm-i esedi

[Ey Şevkî! Hak, cesur amca Hz. Hamza’yı âleme bir kere gelen, eşi benzeri olmayan bir pehlivan eyledi.]

388.

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün]

1. Resûl’e kıldı Hāk akreb Cenāb-ı ‘amm-i ‘Abbāsı

Muḳarreb hem Hudā meşreb Cenāb-ı ‘amm-i ‘Abbāsı

[Allah, (Hz. Peygamber’in) mübarek amcası Hz. Abbas’ı, peygambere akraba, dost ve ilahi huylu eyledi.]

2. Bülend-āvāz serv-ḳāmet ḳıyāmet sidre-i Tübā

Hāk itmiş ‘ilm-ile birlep Cenāb-ı ‘amm-i ‘Abbāsı

[Allah, Tuba ağacı (gibi) uzun boylu, gür sesli (Hz. Peygamber’in) mübarek amcası Hz. Abbas’ı, ilim ile birlikte ...]

3. Ezel bezmi ḥitāb-ı Hākda ol şihriyyete lāyık

Sezāvār eylemiş enseb Cenāb-ı ‘amm-i ‘Abbāsı

[Ezel meclisindeyken Allah’ sözünde, O (Hz. Peygamber’in) mübarek amcası Hz. Abbas’ı akrabalığa, aynı soydan türemeye layık eylemiştir.]

4. Resûl-i Ekreme ḥürmet ḥaḳīḳat Ḥalīḳ-ı Yezdān

Şerīre eylemiş ağleb Cenāb-ı ‘amm-i ‘Abbāsı

[(Hz. Peygamber’in) mübarek amcası Hz. Abbas’ı Resul-i Ekreme hürmet, Halık ve Yezdan (olan Allah)’a iman etmiş ve kötü işlere karşı gelmiştir.]

5. Ne devlet saltanat şevket sa‘ âdet zî-kerem Şevkî

87^b

Resûl’e kıldı Hâk aķreb Cenâb-ı ‘ amm-i ‘ Abbâsı

[Şevkî ne mutlu ki: (Hz. Peygamber’)in mübarek amcası Hz. Abbas’ı, Allah, Hz. Peygamber’e yakın akraba kıldı.]

389.

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

1. Bî-behâ bir dürr-i ‘ Adni Fâtıma cüz’ü’n-Nebî

*Hâzihi cennātu ‘ Adm*²⁸⁷ Fâtıma cüz’ü’n-Nebî

[Kıymetine paha biçilemez bir Aden incisi olan Hz. Fatıma Nebi’nin parçasıdır. “İşte bu Adn cennetidir[” ayetinin mazharı Hz. Fatıma Nebi’nin parçasıdır

2. Eşref-i maḥlûḳ-ı ‘ âlem vâlidî faḥr-i cihân

Necm-i sa‘ d iḳbâl-i yümnî Fâtıma cüz’ü’n-Nebî

[Yaratılmışların en şerefli, cihanın övücü (olan Hz. Peygamber) babasıdır. Baht, uğur, saadet yıldızı, olan Hz. Fatıma Nebi’nin parçasıdır.]

3. Yâdigâr-ı kibriyâ Şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

Çün Ḥasandur biri ibni Fâtıma cüz’ü’n-Nebî

[Hz. Peygamberin yadigârı olan Kerbela şehidi şah (Hz. Hüseyin) ve diğer oğlu Hz. Hasan olan Hz. Fatıma, Nebi’nin parçasıdır.]

²⁸⁷ Bknz: dipnot 15.

4. Şān-ı ‘ālemde sa‘ādetle buyurdı kim senüñ

Faḥr-i ‘ālem *ente minni*²⁸⁸ Fāṭıma cüz’ü’n-Nebī

[Âlemin övüncü olan peygamber saadetle senin hakkında “O benden” buyurdu. Hz. Fatıma Nebi’nin parçasıdır.]

5. Şevkiyā ol lü’lū’ lālā-yı bir cevher kim ol

*Hāzihi cennātu ‘Adn*²⁸⁹ Fāṭıma cüz’ü’n-Nebī

[Ey Şevkî! O inciler incisi bir mücevherdir ki “işte bu Adn cennetidir” ayetinin mazharı Hz. Fatıma Nebi’nin parçasıdır.]

390.

[*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*]

1. Kazandı cümleden aḳdem Ḥadīce nūr-ı imānı

Ḳamudan bir ḳadem aḳdem Ḥadīce nūr-ı imānı

[Herkesten bir adım önde olan Hz. Hatice iman nurunu herkesten önce kazanmıştır.]

2. Maḳarr-ı ma‘arif oldı nuşûş-ı evvel-i vaḥyi

Didi buldı cihān ‘ālem Ḥadīce nūr-ı imānı

[(Hz. Hatice) vayhin ilk hükümlerine marifet durağı oldu. Herkes “Hatice iman nurunu buldu” dedi.]

3. Nüzül-i evvel-i Ḳur’ān gelince sūre-i İḳrā’

²⁸⁸ Bknz: dipnot 112.

²⁸⁹ Bknz: dipnot 15.

Alan ikrār-ile ol dem Hādīce nūr-ı imānı

[İkra suresi Kuran'ın ilk indirilen ayeti olarak geldiğinde, (onu) hemen tasdik ederek iman nurunu alan Hatice(dir).]

4. Resül-i muhterem bu kā'ināta ba'ş olunmazdan

Arardı aqđemi her dem Hādīce nūr-ı imānı

[Muhterem Resul bu kâinata dine davet için gönderilmeden önce Hz. Hatice, her zaman iman nurunu arardı.]

5. Taḥarri eyleyüp buldı murād-ı maqşadın Şevkî

Qamudan bir qadem aqđem Hādīce nūr-ı imānı

[(Ey) Şevkî! Herkesten bir adım önce Hz. Hatice, iman nurunu arayıp maksadının muradına erişti.]

88^a

391.

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1. Bu kevne ser-emîr-i ḥan Cenāb-ı 'Ābidîn geldi

İmām-ı qadr-i 'ālişān Cenāb-ı 'Ābidîn geldi

[Bu dünyaya baş hükümdar (ve) şânı yüce kudretli imam (olarak) Hz. Zeynelabidin geldi.]

2. 'Alīyyü'l-Murtaẓānuñ nūr-ı çeşmi sırr-ı esrârı

Hemîşe maḥrem-i merdān Cenāb-ı 'Ābidîn geldi

[Hz. Ali'nin gözünün nuru, sırlarının sırrı ve bütün yiğitlerin mahremi (olarak) Hz. Zeynelabidin geldi.]

3. Sipehsâlar-ı ümmet ‘âmm-i ser-ceyş-i veliullaha

Ma‘ârif içre bî-akrân Cenâb-ı ‘Âbidîn geldi

[Ümmetin başkomutanı Allah’ın veliler ordusunun baş askeri, amcası, irfan içinde benzeri olmayan Hz. Zeynelabidin geldi.]

4. Ledünnî dâniş-i dâñā-yı dehrî cümleyi mesbûk

Hağâyık ‘ilmine ‘irfân Cenâb-ı ‘Âbidîn geldi

[Daha önce yaratılmışların dünya âlimlerinin ledünni bilgisini, tüm yaratılmışlarının ilmini bilen Hz. Zeynelabidin geldi.]

5. Emîrû’l-mü’minînden Şevkî kevne ol ser-sādât

İmām u qadr-i ‘âlîşân Cenâb-ı ‘Âbidîn geldi

[Müminlerin emirinden, şanı yüce baş komutan (ve) kudretli bir imam (olarak) Hz. Zeynelabidin geldi.]

392.

[fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün]

1. Hayder-i Kerrâr’dan ahz itdi Şâdık hikmeti

Ol der-i esrârdan ahz itdi Şâdık hikmeti

[Hz. Sâdık, hikmeti Hz. Hayder-i Kerrâr’dan aldı. Hz. Sâdık hikmeti o sırların kapısından aldı.]

2. Lâmelif esrârını hurefâ-be-harf nokta-i nokta

Çâr imām-ı yârdan ahz itdi Şâdık hikmeti

[Hz. Sâdık, hikmeti, harf harf nokta nokta lamelif sırrını, dört sevgili imamdan aldı.]

3. Şîr-i Yezdân-ı penâhı *ente minnî*²⁹⁰ mazharı

Rûh-ı ser-ebrârdan aḥz itdi Şâdık hikmeti

[Hz. Sâdık, hikmeti, Allah'ın aslanının sığınağı, *benim parçamdır* sözüne mazhar olan, iyi huylu emirlerin ruhundan aldı.]

4. *Hel-eta*²⁹¹ şânı şerîfin vaşf iden 'âle'l-kader

Hâzin-i esrârdan aḥz itdi Şâdık hikmeti

[Hz. Sâdık, hikmeti, kader üzerinde hel eta şerefli şanını vasfedensırlar hazinedarından aldı.]

5. *İnnemâ yufûne bi'n-nezri*²⁹² dînin haḳḳında ol

Şevķi ol hünkârdan aḥz itdi Şâdık hikmeti

[O hakkında *şüphesiz adaklarını yerine getirirler* sözüne layık o hünkardan (Hz. Ali) hikmeti aldı.]

393.

[*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*]

1. Ḥayder-i şîr-i Ḥudâ esrârıdu Bâkır velî

Gülşen-i Zeynü'l-'abâ gülzârıdur Bâkır velî

[Hz. Muhammed Bâkır veli, Allah'ın aslanı (Hz. Ali)'nin esrarıdır. Hz. Muhammed Bâkır veli, Hz. Zeynelâbidin'in gül bahçesinin güllüğüdür.]

88^b

²⁹⁰ Bknz: dipnot 112.

²⁹¹ Bknz: dipnot 94.

²⁹² Bknz: dipnot 93.

2. Faḥr-i ‘ālem mu‘ciz-i nuṭḥunda ta‘rīf eyledi

Gör ne ‘āle’l-ḳaderüñ miḳdārıdur Bâḳır velī

[Âlemlerin övüncü (olan Hz. Muhammed) mucize sölerini tarif etti. Hz. Muhammed Bâḳır veli, kader dairesinde gör ne kadar kıymetlidir.]

3. Seyyidü’s-sādāt-ı ümmet âşinā-yı Ḥaḳ-şifāt

Ehl-i Ḥaḳ ser-leşker-i ebrārdur Bâḳır velī

[Hz. Muhammed Bâḳır veli, ümmetin önde gelen seyiti, Allah’ın sıfatına aşına (ve) Hak ehli olan iyi kimselerin baş askeridir.]

4. Bağrı bāğ-ı Murtażā vü müctebā vü muḳtedā

Hem imām işnā ‘aşer envārıdur Bâḳır velī

[Hz. Muhammed Bâḳır veli, hem rehber hem seçilmiş kişi hem Hz. Ali’nin bahçesinin kalbi, on iki imamın nurlarıdır.]

5. Eyle ey Şevḳî tevessül şāfî‘ uñ olmaḳlığı

Vārişi ol Aḥmed-i Muḥtarıdur Bâḳır velī

[Ey Şevḳî şefaate nail olmak için o Hz. Ahmed-i Muhtar’ın vârisi olan Hz. Muhammed Bâḳır veli’yi vesile kıl.]

394.

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

1. Ey Ḥüseyn’üñ gevheri Mūsā-yı Kāzım Ḥayderī

Vāriş-i Peyğamberī Mūsā-yı Kāzım Ḥayderī

[Ey Hz. Hüseyin’in mücevheri (ve) Hz. Muhammed’in vârisi, Hz. Haydar’a mensup Hz. Kazım Musa’(dır).]

2. Ğonce-i reyḥān-ı Zehra dürr-i ferzend-i ‘Ālī
Nūr-ı çeşm-i Ca‘ ferī Mūsā-yı Kāzım Ḥayderī

[Hz. Zehra’nın reyhan tomurcuğu, Hz. Ali’nin evlatlarının incisi, Hz. Cafer’in gözünün nuru, Hz. Haydar’a mensup Hz. Kazım Musa’(dır).]

3. Eyledi sırr-ı tarīkatden ḥaberdār kim anı
Vālidinüñ perveri Mūsā-yı Kāzım Ḥayderī

[Onu tarikat sırrından haberdar eylediği için babasını koruyup gözeten, Hz. Haydar’a mensup Hz. Kazım Musa’(dır).]

4. Ey münīr-i pertev-i şems-i ḥaḳīḳat şehveri
Nūr-ı Ḥaḳḳ enveri Mūsā-yı Kāzım Ḥayderī

[Hakikat güneşinin parlak nurlu şahlara layık incisi, Allah’ın nurlarından en nurlusu Hz. Haydar’a mensup Hz. Kazım Musa’(dır).]

5. Şevḳiyā ol āl-i aḥfād-ı Resūl-i muḥterem
Vāriş-i Peyğamberī Mūsā-yı Kāzım Ḥayderī

[Ey Şevkî! O hürmetli Peygamber’in ailesindendir. Hz. Peygamberin vârisi Hz. Haydar’a mensup Hz. Kazım Musa’(dır).]

395.

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

1. Ser-i ‘irfān-ı ümem ḥazret-i sulṭān Taḳī
Menba‘ -ı cūd-ı kerem ḥazret-i sulṭān Taḳī

[Ümmetin ariflerinin önderi (ve) cömertlik ihsanının kaynağı, Hz. sultan Takî'dir.]

2. Zübde-i hâliş-i şeh-vâr-ı Nebî gevher-i hâş

Sırr-ı şāhān-ı harem hāzret-i sulṭān Taḳī

[Hz. Peygamber'in en değerli, saf incisi (ve) has mücevheri, harem padişahlarının sırrı, Hz. sultan Takî'dir.]

89^a

3. Yüz süren dergeh-i ālāsına maḳṣūda irür

Ehl-i iḥsān-ı himem hāzret-i sulṭān Taḳī

[Himmet ihsan edenlerden, sultan Hz. Takî'nin dergâhına yüz süren istediğine ulaşır.]

4. Maḥrem-i sırr-ı 'Alī vāḳıf-ı āgāh-ı Nebî

Pīş-i 'irfān-ı ḳadem hāzret-i sulṭān Taḳī

[Hz. Ali'nin sırrının mahremi, Hz. Peygamber'e aşinalığa vâkıf, ariflerin öncüsü Hz. sultan Takî'dir.]

5. İder elbetde saña Şevḳī şefā' at ne gümān

Menba' -ı cūd-ı kerem hāzret-i sulṭān-ı Taḳī

[(Ey) Şevkî, şüphesiz, cömertlik ihsanının kaynağı olan Hz. sultan Takî elbette sana şefa'at eder.]

396.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Ey emîrû'l-mü'minîn evlâd-ı peygamber 'Alî

Mazhar-ı sır-ı 'Alî ü mazhar-ı mazhar 'Alî

[Ey müminlerin emiri, peygamber evladı olan Hz. Ali Rıza... Hz. Ali'nin sırrının mazharı ve sırrının sırrı olan Hz. Ali Rıza...]

2. Burc-i eşrefden zühûr ider o sa'dî âhîrûñ

Ey münîr-i pertev-i nûr-ı Hudâ enver 'Alî

[Ey Allah'ın nurunun parlayan ışığı olan Hz. Ali Rıza, ondan sonra (gelenlerin) saadeti o şeref burcundan ortaya çıkmıştır.]

3. Kurretü'l-'ayn-i Hâbîb-i kibriyâ vü Murtażâ

Ey şehîd-i Kerbelâ gülşen gül-i hûb-ter 'Alî

[Ey Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin gözünün nuru, Kerbela'nın şehidinin gül bahçesinin taze gülü...]

4. Şöhret-i elķābına dindi Rızâ 'Alîyyü'r-Rızâ

Ol Rızâ hāķķa Rızâ'ya dā'imā yāver 'Alî

[Meşhur lakabına “Rıza Aliyyü'r-Rıza” dendi. O, Rıza olan Allah'a daima razı olan yardımcı Hz. Ali'dir.]

5. Şevķiyâ ol âl-i hāzret hānedān-ı Muştafâ

Mazhar-ı sır-ı 'Alî vü mazhar-ı mazhar 'Alî

[Ey Şevķî! O Hz. Mustafa'nın hanedanından, ailesinden, Hz. Ali'nin sırrının sırrı olan Hz. Ali Rıza'dır.]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Nūr-ı ' ayn-ı Muştafâ'dur hâzret-i şâh-ı Nakî

Sırr-ı zât-ı Murtaẓâ'dur hâzret-i şâh-ı Nakî

[Şah Hz. Naki, Hz. Muhammed Mustafa'nın nuru (ve) Hz. Ali Murtaza'nın zatının sırrıdır.]

2. Ğonce-i bâğ-ı Betül sünbül-i ' Aliyye'r-Rıza

Verd-i şâh-ı Kerbelâ'dur hâzret-i şâh-ı Nakî

[Hz. Fatıma'nın bahçesinin goncası, Hz. Ali Rıza'nın sünbülü, Kerbela şahının gülü şah Hz. Naki'dir.]

3. Cevher-i Ca' fer Muḥammed Kāẓım-ı Mūsā velî

Lü'lü'-i Zeynü'l-' abâ'dur hâzret-i şâh-ı Nakî

[Hz. Cafer Sadık'ın cevheri, Hz. Muhammed Bakır, Hz. Kazım Musa'nın velisi, Hz. Zeynelâbidinin incisi şah Hz. Naki'dir.]

89^b

4. Sırr-ı esrâr-ı tarîkat perveri Nakî imâm

' Ārif-i ' âlem fenâdur hâzret-i şâh-ı Nakî

[Tarikat sırlarının sırlarını koruyan imam Hz. Naki, yokluk âleminin arifi olan şahtır.]

5. Ğayriye itmez tecâvüz bu imâmet Şevkiyâ

Bu imâm-ı müktefâdur hâzret-i şâh-ı Nakî

[Ey Şevkî! Bu imamlık makamı başkasının haddi değildir. Bu yolundan gidilen imam, şah Hz. Naki'dir.]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Ol imāmü'l-ḥaqq-ı ḥaqq eḥad-ı aşerdür ı Askerî

Ġāyetü'l-ġāyet güzide muı teberdür ı Askerî

[O Hz. Askerî, on birinci hak imamdır, gayet de seçilmiş layıktır.]

2. ı Ākıbet eyler işābet müstecābü'd-duı ādur

Münkirāna tır ü şin kıavs-ı kâderdür ı Askerî

[Hz. Askerî, sonunda duaları kabul olan, inkâr edenlere kader kavsini okunu atandır.]

3. Ced-be-ced tahir muṭahhar necl-i ḥaḳan-ı necib

Āl-i aḥfād-ı Nebi ḥayrū'l-beşerdür ı Askerî

[Hz. Askerî, soyu temiz padişah evlatlarından, atalarından beri temiz olan Hz. Muhammed'in ailesinin torunlarından, insanların hayırlısıdır.]

4. ı An müselsel muttaşıl Azer Ḥalil'den ced-be-ced

Bu imāmet vāriş-i ḥaqq-ı pederdür ı Askerî

[Hz. Askerî, bu imamlığın ateş(ten emin kılınan) Hz. Halil'den beri atalarından bu yana babasından hak vârisidir.]

5. Şevkiyā ol zāt-ı pāki ġayriye itme kıyās

Bir veliyyü eşceı şāhib-zaferdür ı Askerî

[Ey Şevkî! Hz. Askerî bir zafer sahibi kahraman velidir. O temiz zatı başkalarıyla kıyaslama.]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Hâtem-i âhir velî Mehdî velâyet hâtemi

‘Ârife rûşen celî Mehdî velâyet hâtemi

[Velayet mührü olan Hz. Mehdî, son velî imamdır ve arif kişilere açıkça ayandır.]

2. Zâhir ü bâtın imâmdur gayrı andansoñra yok

Hall iden her müşkili Mehdî velâyet hâtemi

[Her sıkıntıyı çözen velayet mührü Hz. Mehdî, açık ve aşikâr imamdır (ve) ondan sonra imam yoktur.]

3. Müctehîdü'd-dîn-i ‘azâmdur ol şeh-i ‘allâm-ı dîn

Şâhibü'd-dîn ekmeli Mehdî velâyet hâtemi

[Dine sahip çıkanların en kâmilî velayet mührü Hz. Mehdî, dinin en bilgili padişahı ve yüce müctehididir.]

4. Bunca aḥfâ-yı ġarîb sırr-ı emânet andadır

Sırr-ı emânet maḥmili Mehdî velâyet hâtemi

[Bunca garip gizlilikler, emanet sırları ondadır. Velayet mührü Hz. Mehdî, emanet sırlarının yüklendiği yerdir.]

90^a

5. Şevḳî ol kim itse teşrîf emr-i dîn tekmiḻ olur

‘Ârife rûşen celî Mehdî velâyet hâtemi

[(Ey) Şevkî! Arife açıkça görünen (ve) velayet mührü olan Hz. Mehdî, (âleme) teşrif ettiğinde dinin emirleri tamamlanır.]

“Temme’d-Dīvān Bi-‘Avni’llāhi’l-Meliki’l-Mennān, Temmet”

400.

Der-Na‘tū’n-Nebyyi’l-‘Arab Sallallāhu Te‘alā ‘Aleyhi ve ‘Alā ‘Ālihi Ve
Ashābihi ve Ahbābihi Ecma’in

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

1. Ey cemāl-i Ta ve Hā Aḥmed Muḥammed Muştafa
Sırr-ı remz-i kıl kefa Aḥmed Muḥammed Muştafa

[Ey yüz güzelliği Ta ve Ha olan Hz. Ahmed Muhammed Mustafa, Ey Hz. Ahmed Muhammed Mustafa, remzin sırlarına kâfi ol.]

2. Ey münevver cism-i pâki maḥẓ-ı nūr-ı kibriyā
Zıll-i mir’ât-i Hudā Aḥmed Muḥammed Muştafa

[Ey nurlu cismi, yüce nurun özü olan, Huda’nın aynasının gölgesi Hz. Ahmed Muhammed Mustafa...]

3. Sen didūñ kim *men rea’ni*²⁹³ol gören didārıñı
Gördi Hakkı bî-riyā Aḥmed Muḥammed Muştafa

[Ey Hz. Ahmed Muhammed Mustafa, sen beni gören Hakk’ı görmüş olur dedin, yüzünü gören Hakk’ı gördü.]

²⁹³ Men re’ani fekad real Hak: beni gören Hakk’ı görmüş olur. (Bu hadis-i şerifin kaynağı bulunamamıştır.)

4. Farkı bir mimdür Aḥad ile Aḥmedüñ kılsuñ nazar

Vaḥdet-i ḥarf-i sivā Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā

[(Ey) Hz. Ahmed Muhammed Mustafa, Ahmed ile (Allah anlamındaki) Ahad kelimesi arasında sadece bir mim harfi farkı vardır.]

5. Şevkiyā ol sırr-ı *subḥānellezi*²⁹⁴ esrār-ı Resül

Cümle ḥalka reh-nümā Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā

[Ey Şevkî! O yüce *Allah'ın sırrı* Resul'ün sırrıdır. Hz. Ahmed Muhammed Mustafa cümle halka yol göstericidir.]

401.

[*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*]

1. *Sānī işneyn ez-hümā fi'l-gār*²⁹⁵ refiķi Şiddik ḥabīb

Vaḥdet-i Ḥaḳḳı iden bî-mu' cize taşdıķ-i Muşib

[Allah'ın birliğini (ve) Musib (olan Peygamber)i mucize gösterilmesine gerek duymadan tasdik eden, mağarada ikinin ikincisi olan dost, sevgili (Hz. Ebubekir) Sıddık'tır.]

2. *Mā raeytu'l-lāhe şey'en* senüñ ḥaḳḳındadır

Hem raeytu'l-lāhe kable itdi tedķiķ u ğurüb²⁹⁶

[(Ey Hz. Ebubekir) *Hiçbir şey görmedim ki onu görmeden önce Allah'ı görmemiş olayım* sözü seni anlatır.]

²⁹⁴ İnnema emruhu iza erade şey'en en yekule lehu kun fe yekun. *Fe subḥanellezi* bi yedihi melekutu kulli şey'in ve ileyhi turceun. O, bir şey yaratmak istediğinde, ona: "Ol." der. O da hemen oluverir. *O, çok yüce ve çok üstündür.* Her şeyin mülkü ve egemenliği O'nun elindedir. Ve O'na döndürüleceksiniz. Yasin/82-83.

²⁹⁵ Bknz: dipnot 47.

²⁹⁶ “mā-raeytü şey'en illā ve raeytu'llāhe kablehû: Hiçbir şey görmedim ki, onu görmeden önce Allah'ı görmemiş olayım”. (Bu hadis-i şerifin kaynağı bulunamamıştır.)

3. Seyf-ile mürtediyānı eyledüñ kahr-ı ‘adīm

Şām u şarkuñ fethi zātıña senüñ oldu naşīb

[Kılıçla dinden dönenler yk edip kahrettin. Şam ve doğunun fethi sana nasip oldu.]

4. Nev-be-nev ıslāh-ı ‘ālem eyledüñ ey zāt-i pāk

Bildirip mürtediyāna haddini necl-i necīb

[Ey temiz, asil soylu kişi! (Sen) dinden dönenlere haddini bildirip yeniden âlemi ıslah eyledin.]

5. Buldı ‘ālemler yeñiden bir nizām u müsterāh

Şevkiyā ol zāt-ı ‘ālī sāyesinde ne ‘acīb

[Ey Şevkî! O zatı yüce (Hz. Ebubekir) sayesinde âlemlerin yeniden düzen ve ferahlık bulmasına şaşılmaz.]

402.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Ey imām-ı Esedu’l-lāh ‘Alīyyü’l-ğālib

Ey hümām-ı Esedu’l-lāh ‘Alīyyü’l-ğālib

[Ey imam, Allah’ın galip aslanı Hz. Ali... Ey himmetli kişi Allah’ın galip aslanı Hz. Ali...]

2. Çün imām olmañı Hāk’dan diledi İbrahīm

Ey ‘azām-ı Esedu’l-lāh ‘Alīyyü’l-ğālib

[Ey Allah'ın galip aslanı Hz. Ali... Hz. İbrahim Allah'tan senin imam olmanı diledi.]

3. Hâk imâm itdi Hâlîli o da zürriyyetini

Ey kirâm-ı Esedu'l-lâh ' Alîyyü'l-gâlib

[Ey keramet sahibi Allah'ın galip aslanı Hz. Ali, hak imamın zürriyeti Hz. Halil'dendir.]

4. Bu şeref hâşş-ı benî Hâşime mensûb Şevkî

Ey be-nâm-ı Esedu'l-lâh ' Alîyyü'l-gâlib

[(Ey)Şevkî! Bu şerefli kişi Haşimoğullarına mensup namı Allah'ın galip aslanı Hz. Ali'dir.]

5. Sen imâmetde Resûliñ ser-i müstaḥlifisûñ

Ey hümâm-ı Esedu'l-lâh ' Alîyyü'l-gâlib

[Ey himmetli kişi Allah'ın galip aslanı Hz. Ali...Sen imamlıkta Hz. Resul'ün baş halifesisin.]

403.

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. Ey gâzanfer Esedu'l-lâh ' Alîyyü'l-gâlib

V'ey muzaffer Esedu'l-lâh ' Alîyyü'l-gâlib

[Ey gâzanfer, Allah'ın galip aslanı Hz. Ali...Ey muzaffer Allah'ın galip aslanı Hz. Ali...]

2. Nâşır-ı fâtiḥ-i dîn oldı müyesser saña ol

Feth-i Hayber Esedu'l-lāh 'Alīyyü'l-gālib

[Dinin yayılmasının yardımcısı olan Allah'ın galip aslanı Hz. Ali Hayber'in fethi sana kolay oldu.]

3. Bu türāb şāh-ı velāyet ile Hayder didiler

Nām u diger Esedu'l-lāh 'Alīyyü'l-gālib

[Bu velayet şahının toprağı Hz. Haydar dediler. Diğer namı, Allah'ın galip aslanı Hz. Ali'dir.]

91^a

4. Ehl-i beyt hakkında nazm-ı celī *taṭhīrā*²⁹⁷

Aña mazhar Esedu'l-lāh 'Alīyyü'l-gālib

[Açık Tathir ayeti ehl-i beyt hakkındadır. Allah'ın galip aslanı Hz. Ali, ona mazhardır.]

5. Merd-i Hāk şīr-i şecā'atde müselleme Şevkī

Ol muzaffer Esedu'l-lāh 'Alīyyü'l-gālib

[(Ey) Şevkî! Allah'ın yiğidi kahramanlıkta aslam diye kabul edilen o zafer sahibi Allah'ın galip aslanı Hz. Ali'dir.]

404.

[*mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün*]

1. Sıbātī şāh Peygamber Hasan'dur enver-i mişkāt

Vilādī lü'lü'-i cevher Hasan'dur enver-i mişkāt

²⁹⁷ Bknz: dipnot 94.

[Peygamber torunları arasında baş, ilk (olan ve) nurlu kandil Hz. Hasan'dır.
Doğuştan lülü mücevheri (olan), nurlu kandil Hz. Hasan'dır.]

2. Resūlīn ẓurretü'l-‘aynı ‘Alī’nün gevher-i zātı

Ṭulū‘ı min ledün ḥāver Ḥasan’dur enver-i mişkāt

[Hz. Peygamber'in göz nuru, Hz. Ali'nin zatının mücevheri; doğuşu
Allah'tan olan güneşin doğduğu yer, nurlu kandil Hz. Hasan'dır.]

3. Cenāb-ı Kibriyā kim ḥānedānı eyledi tavşif

Kelāmında şaḥīḥ āşār Ḥasan’dur enver-i mişkāt

[Yüce Allah ayetinde Hz. Muhammed'in ailesini, hanedanı tavsif etmiştir.
Ayetinde sahih bir şekilde bahsedilen nurlu kandil Hz. Hasan'dır.]

4. Fem-i mercānı ol kim buse-gāh-ı Faḥrū'l-'ālemdir

O esrāra o bir mazhar Ḥasan’dur enver-i mişkāt

[Onun mercan gibi kırmızı dudağı âlemlerin övücü Hz. Peygamber'in
öptüğü yerdir. O sırlara mazhar olan nurlu kandil Hz. Hasan'dır.]

5. Kemāl ü ḳadr-ı şānın fehmi idrāk eyle ey Şevkī

Şehīdān içre bil server Ḥasan’dur enver-i mişkāt

[Ey Şevkî! Kudret ve olgunluğunun şanını idrak et. Şehitler arasında baş şehit
nurlu kandil Hz. Hasan'dır.]

405.

[mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün]

1. Ḥabīb-i Ḥaḳḳ u Muḥtār'a Ḥüseyn-i Kerbelā mir'āt

Resûl-i Hayy u Settâr'a Hüseyin-i Kerbelâ mir'ât

[Hakk'ın ve Muhtar'ın sevgilisine Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i aynadır. Settâr ve Hayy olan Allah'ın Resulü'ne Kerbela'nın Hüseyin'i aynadır.]

2. Cenâb-ı Hâk ile ol mâcerâ-yı Kerbelâ içre

Olan ol sırr-ı esrâra Hüseyin-i Kerbelâ mir'ât

[O Kerbela macerası içinde Cenabı Hak ile olan Kerbela'nın Hüseyin'i aynadır.]

3. Kamudan fehm-i idrâke tekdaddüm bi's-şeref bi'z-zât

Hakikat sırr-ı hünkâra Hüseyin-i Kerbelâ mir'ât

[Allah'ın sırlı hakikatini bizatihi şerefle herkesten önde idrak etmeye Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i aynadır.]

4. Serâ-yı *lî-ma' alâhi*²⁹⁸de hayrân u mest-i ser-gerdân

Cemâl-i Hâk-ı didâra Hüseyin-i Kerbelâ mir'ât

[Allah'la bir olma sarayında başı dönen sarhoş ve hayran, Hakk'ın yüz güzelliğinin tecellisine Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i aynadır.]

91^b

5. Pes ol cām-ı cihân Şevkî cihân cām u nümâdur bil

Resûl-i Hayy ü Settâr'a Hüseyin-i Kerbelâ mir'ât

[Şevkî, o cihanın aynası âlemleri gösteren aynadır, bunu bil! Hayy ve Settâr olan Allah'ın Resulü'ne Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i aynadır.]

²⁹⁸ Bknz: dipnot 28.

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

1. Cihân içre emîriyyet kamu Zeynü'l-‘ abādandır

Bu ‘ izz ü şerîfiyyet kamu Zeynü'l-‘ abādandır

[Cihan içindeki bütün sultanlık Hz. Zeynelâbidindendir. Bütün şeref ve izzet Hz. Zeynelâbidin’ dendir.]

2. Hüseyin-i Kerbelâ sırr-ı tarîkatden kılan âgâh

Bu irşârd-ı ‘ ilâniyyet kamu Zeynü'l-‘ abādandır

[Kerbela’nın Hz. Hüseyin’ini tarikat sırrında anlatan herkese irşat ve ilan etme Hz. Zeynelâbidin’ dendir.]

3. Viren zîb ü şerâfet şân şöret ehl-i sādâta

Bu ikrâr-ı kirâmiyyet kamu Zeynü'l-‘ abādandır

[Seyyitler ehline şeref ve süs veren bu yücelik Hz. Zeynelâbidin’ dendir.]

4. O zât-ı pāk-i aḳdes ser-emîridür emîrānuñ

Cihāna bu emîriyyet kamu Zeynü'l-‘ abādandır

[O mukaddes temiz kişi padişahlar padişahıdır. Cihana bu sultanlık Hz. Zeynelâbidin’ dendir.]

5. Tahâret her hûb ḥaseb ‘ ırḳ u neseb Şevḳî

Bu ‘ izz u bu şerefiyyet kamu Zeynü'l-‘ abādandır

[(Ey)Şevḳî! Bu güzellik, iyilik, temizlik şeref ve süs veren bu yücelik Hz. Zeynelâbidin’ dendir.]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1. İbn-i bintü'l-Muştafâ Bâkır emîr han-ı halef

Sırr-ı zât-ı Murtaẓâ Bâkır emîr han-ı halef

[Hz. Muhammed Mustafa'nın kızının evladı ve Hz. Ali Murtaza'nın zatının sırrı, han halife, emir Muhammed Bakır'dır.]

2. Rehber-i rāh-ı hidāyet menba' -ı ['ilm-i] ledün

Nūr-i ' ayn-ı müctebā Bâkır emîr han-ı halef

[Hidayet yolunun rehberi, gayb ilmini kaynağı, Hz. Muhammed'in gözünün nuru han halife, emir Hz. Muhammed Bakır'dır]

3. Gülbīn-i seyrāb-ı feyẓ-i ' ālemi ihyā kılan

' Ārif-ı neşve-nümā Bâkır emîr han-ı halef

[Âlem gülbahçesinin feyz ırmağını coşturan, halife, emir Hz. Muhammed Bakır'dır]

4. Şekl-i vahdet gösterir elif nihāl-i kameti

' Ārif-i zū'l-kibriyā Bâkır emîr han-ı halef

[Elif gibi fidan boyu vahdet şeklini gösterir. Yücelik sahibi, arif han halife, emir Hz. Muhammed Bakır'dır.]

5. Bu emîrū'l-mü ' minindür Şevkiyā Hakkū'l-' ayān

Sırr-ı zât-ı Murtaẓâ Bâkır emîr han-ı halef

[Ey Şevkî' han halife, emir Hz. Muhammed Bakır'ın Hz. Ali'nin zatının sırrı olduğu bu hak katında aşikârdır.]

408.

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]²⁹⁹

1. Rivāyetde şaḥīḥ isnād ile buyurdi peygamber
Cenāb u ḥazret-i Selmān teḥārūc eyledi izzar

[Rivayette sahih hadis ile peygamber buyurdu: “Hz. Selman Hz. Peygamber’in terekesinden çıkmıştır.”]

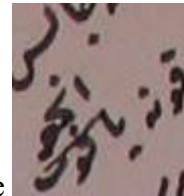
2. Kona maḥşerde bir ḳubbe ki yāḳūt ḥalef ‘ arşında
Resūl-i Ḥaḳḳ’a maḥşūş bi’ş-şeref ḳā’ id ola server

[Maḥşerde halef arşına bir yakut kubbe konsun. Allah’ın Resulü’üne mahsus, şerefle baş olarak otursun.]

3. Yesār-i ‘ arşda yāḳūtī daḥı bir ḳubbe-i aḥḍar
Ḥalīlullāh’a maḥşūş ola cālīs ol nūr-ı envār

[Arşın solunda Halilullah’a mahsus yakuttan bir kırmızı kubbeye o nurlar nuru otursun.]

4. Ḥabībullāh ile Ḥalīl beyninde bir ḳubbe
Ḳu’ūd ide Ḥabīb ile Ḥalīl beynine ol Ḥayder

²⁹⁹ Bu şiir 91^b numaralı sayfanın kenarındadır.

[Hz. Muhammed ve Hz. İbrahim'in arasında bir kubbe... O Hz. Haydar, Hz. Muhammed ve Hz. İbrahim'in arasında oturur.]

5. Bu cāh-ı saltanat baḥş-i İlähîdür ḥaḳîkatde
Müyesser mi olur Şevkî ki bir ferde bu devletde

[Bu saltanat makamı hakikatte ilahi ihsandır. Bu saadette bu Şevkî bir ferde müyesser olur mu?]

92^a

409.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Emîrû'l-mü'minîn şāh-ı cihāndur Ca' fer-i Şâdık
İmāmü'l-müslimîn merd-i zamāndur Ca' fer-i Şâdık

[Hz. Cafer-i Sâdık, müminlerin emiri, cihan şahıdır. Hz. Cafer-i Sâdık, Müslümanların imamı, zamanın merdidir.]

2. Künūz-ı vahdet-i sırr-ı ledünnî kılzüm-i mevci
Ḥaḳîkat mihr ü mäh-ı asumāndur Ca' fer-i Şâdık

[Hz. Cafer-i Sâdık, ilahi sırların vahdet denizinin dalgası, hakikat göğünün güneşi ve ayıdır.]

3. Sa' âdet ḥürşîdi heftî süreyyâ tâlî' i sa' dî
Bürüc-i kevkeb-i ervāhiyāndur Ca' fer-i Şâdık

[Hz. Cafer-i Sâdık; saadet güneşi, yedi yıldızlı süreyya, uğurlu yıldız (ve) ruhlar burcunun yıldızıdır.]

4. Maḳāmatda bekā-ender-beḳā murḡān-ı lāhūtī

Hümā-yı ḳudsiyāna āṣiyāndur Ca' fer-i Şādık

[Hz. Cafer-i Sâdık, makamda ilahi kuşların varlık içinde varlık makamıdır, melekler hümasına yuvadır.]

5. Hilāfetde emīrū'l-mü'minīn Şevḳī imāmetde

İmāmü'l-müslimīn merd-i zamāndur Ca' fer-i Şādık

[(Ey) Şevkî! Hz. Cafer-i Sâdık, müslümanların imamı, zamanın merdidir.]

410.

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. *Hel-etā*³⁰⁰ sırrınadır Kāzım Mūsā mālīk

Kerbelā sırrınadır Kāzım Mūsā mālīk

[Hz. Kazım Musa yaratılış sırrına maliktir. Hz. Kazım Musa Kerbela sırrına maliktir.]

2. Nice esrār-ı İlāhī nice aşāra ḥabīr

Evliyā sırrınadır Kāzım Mūsā mālīk

[Allah'ın nice sırları ve eserlerinden haberdar olan Hz. Kazım Musa, evliyâ sırrına maliktir.]

3. Dem-i Īsā ile ol mu'ciz-i Mūsā'ya 'alīm

Enbiyā sırrınadır Kāzım Mūsā mālīk

³⁰⁰ Bknz: dipnot 94.

[Hz. Musa'nın mucizesi ile Hz. İsa'nın nefesini bilen, Hz. Kazım Musa, nebiler sırrına maliktir.]

4. Maḥrem-i rāz-ı ledün sırr-ı ḥurūfa āgāh
'Arefā³⁰¹ sırrınadır Kāzım Mūsā mālīk

[İlahi sırlara mahrem, harflerin sırlarını bilen, Hz. Kazım Musa, *Kendini bilen Rabbini bilir* sırrına maliktir.]

5. Şevkiyā vāḳıf-ı esrār daḥı mevrūs-ı Nebī
Murtaẓā sırrınadır Kāzım Mūsā mālīk

[Ey Şevkî! Sırlar sahibi ve Nebi'nin mirasçısı olan Hz. Kazım Musa, Hz. Murtaza'nın sırrına maliktir.]

92^b

411.

İmāmü'r-Rizā

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Āşiyān-ı murğ-ı ḳudsīdür Rızā āl-i Resūl
Ol ḥakīkat nūr-ı şemsīdür Rızā āl-i Resūl

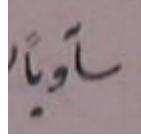
[Hz. Peygamber'in ailesinden Hz. Rıza, kutsal kuşun yuvasıdır. O, Hz. Peygamber'in ailesinden Hz. Rıza, hakikat güneşinin nurudur.]

2. İsteyen sırr-ı hüviyyetden ḥaberdār olmasun
Āsumān-ı feyz-i kürsīdür Rızā āl-i Resūl

³⁰¹ Bknz dipnot 257.

[İsteyen varlığın sırrından haberdar olmasın, Hz. Peygamber'in ailesinden Hz. Rıza, gökyüzünün feyiz kürsüsüdür.]

3. Noktâ-i nûr-ı velâyetdir o zât-ı muhterem

nisbetde velîdür Rızâ âl-i Resûl

[Velayet nurunun noktası olan o muhteren zat, Hz. Peygamber'in ailesinden Hz. Rıza,, ... bağlılıkta velidir.]

4. Âlem-i ervâh-ı zâtüñ cām-ı hamrâ-yı meyi

Vahdetüñ gül-fâm u ke'sîdür Rızâ âl-i Resûl

[Zatın ruhlar âlemin kırmızı şarap kadehi(dir). Hz. Peygamber'in ailesinden Hz. Rıza, vahdetin gül renkli çanağıdır.]

5. Şevkiyâ mişkât u mişbâh-ı nübüvvet perveri

Ol haqîkat nûr-ı şemsîdür Rızâ âl-i Resûl

[Ey Şevkî! O, Peygamber'i koruyan bir kandil olan, Hz. Peygamber'in ailesinden Hz. Rıza, hakikat güneşinin nurudur.]

412.

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

1. Emîrû'l-mü'minîn şāhı Taqî'dür mürşid-i a'zam

İmāmü'l-müslimîn şāhı Taqî'dür mürşid-i a'zam

[Müminlerin emiri, şahı, yüce mürşid Hz. Takî'dir.]

2. K n z-i sırr-ı esr r-ı led nn    ilmine m lik

Ric l-i    lem n   h  Ta  'd r m r sid-i a  z m

[ lahi sırların sırlarının hazinesinin sahibi,  lem efradının   h , yüce m r sid Hz. Tak 'dir.]

3. Hid yet menbaı   feyzi der-i esr r-ı  ayb 'l- ayb

Re'is 'l-m tta  n   h  Ta  'd r m r sid-i a  z m

[Hidayet kaynağının feyzi, bilinmezler bilinmezinin sırlar kapısı, doğru yolda olanların reisi,   h , yüce m r sid Hz. Tak 'dir.]

4.  derler   nına hürmet hez r   d  av  'l-a  z amlar

Vel yy 'l-ef ham n   h  Ta  'd r m r sid-i a  z m

[En yüce mertebede olan yüzbinlerce vel  onun   nına hürmet ederler. Şerefli velilerin   h , yüce m r sid Hz. Tak 'dir.]

5. H l fet ta tına  ev   m n sib her cihet      

93^a

 m m 'l-m slim n   h  Ta  'd r m r sid-i a  z m

[(Ey)  ev  ! Her yönden hakkıyla halifelik ta tına uygun olan müslümanların imamı,   h , yüce m r sid Hz. Tak 'dir.]

413.

[f 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün]

1.  ulz m-i sırr-ı hid yetd r Na     h -ı cih n

Menba³⁰² -ı feyz-i sa³⁰² âdetdür Naķī şāh-ı cihān

[Cihan şahı Hz. Naki, hidayet sırrının denizi (ve) mutluluk feyzinin kaynağıdır.]

2. Hem emirü'l-mü'minîndür hem imāmü'l-müslimîn

Tāc-ı hākan-ı hüviyyetdür Naķī şāh-ı cihān

[Cihan şahı Hz. Naki, hem müminlerin emiri hem Müslümanların imamı hem de hakikat padişahının tacıdır.]

3. Āl-i ahfād-ı Cenāb-ı Raḥmete'l-lil' ālemîn

Haşılı maḳbūl-i ḥazretdür Naķī şāh-ı cihān

[Cihan şahı Hz. Naki, âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed'in ailesinden, mübarek bir kişidir.]

4. Didiler irşadı ḥaḳḳında sırât-ı müstaķim

Hādî-i muḥtāc-ı ümmetdür Naķī şāh-ı cihān

[İrşadı hakkında doğru yoldadır denilen (ve) ümmetin hidayetine muhtaç olduğu kişi cihan şahı Hz. Naki'dir.]

5. Mazhar-ı sırr-ı ḥaḳāyık Şevķiyā ol zāt-i pāk

Menba³⁰² -ı feyz-i sa³⁰² âdetdür Naķī şāh-ı cihān

[Ey Şevkî! O zatı temiz şah Hz. Naki, kâinat sırlarının mazharı (ve) mutluluk feyzinin kaynağıdır.]

³⁰² Bu kelime önce kerāmetdür şeklinde yazılmış olup derkenarda düzeltilmiştir.

414.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Hâkâyık 'ilmine maḥrem imām 'Askerî'dür bu
Ledünnî sırrına a'lem imām 'Askerî'dür bu

[Bu, yaradılmışların ilmine mahrem olan (ve) ilahi sırları bilen imam Askerî'dir.]

2. Nihāyet nisbet-i Mehdi'ye müncer müntehî āḫir
Bu ol cedd-i velî ḥātem imām-ı 'Askerî'dür bu

[Nihayet soyu Mehdi'ye ulaşan, sonra sonlanan; bu o son velinin atası, imam Hz. Askerî'dir.]

3. İder sırr-ı ledünniyyetden aḥz-i feyz-dānālar
Velīyy-i a'zam-ı efḥam imām-ı 'Askerî'dür bu

[Bilenler ilahi sırlardan feyz alırlar, bu yüce velilerin en yücresi olan imam Hz. Askerî'idir.]

4. Mürüvvet ma'deni cūd-ı Ra'uf u Mu'tî vü Müşfik
Kerīm ü Eşref ü Ekrem imām-ı 'Askerî'dür bu

[Bu, Rauf, Muti, ve Müşfik olan Allah'ın cömerti, mutluluk hazinesi, ikram sahibi, yüce ulu imam Hz. Askerî'dir.]

5. Budur ol Şevkiyā esrār-ı ḥarf-i³⁰³ kāf u cifr-ile
Ledünnî sırrına maḥrem imām-ı 'Askerî'dür bu

³⁰³ harf kelimesinden sonra mecmû'ı kelimesi yazılıp üzeri çizilmiştir.

[Ey Şevkî! Bu cifr ilmiyle harflerin sırlarına ve ilahi sırlara mahrem imam Hz. Askerî'dir.]

93^b

415.

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

1. Bu âhîr sırr-ı hâtemdür velâyet hâtemi Mehdî

Ricâlu'llâh-ı a' zâmdur velâyet hâtemi Mehdî

[Bu velayet mührü olan Hz. Mehdî, peygamberlik sırrının sonuncusudur. Bu velayet mührü olan Hz. Mehdî, Allah'ın kullarının en yücesidir.]

2. Virilür destine bir nev-nizâm-ı gayb destûru

O emr-ile mükerremdür velâyet hâtemi Mehdî

[Eline yeni bir gayb düzeninin izni verilen, velayet mührü olan Hz. Mehdî, bu emir ile hürmete layıktır.]

3. Umûr-ı mü'minîne cânib-i gaybden olup hâdî

İnâyet lûtf-ı keremdür velâyet hâtemi Mehdî

[Müminler emirine gayb yönünden hidayet ve velayet mührü olan Hz. Mehdî, inayet lütûf ve keremidir.]

4. Olur 'âlem şalâhiyyetde teşrîf ile âbâdan

Vücûd-ı lâbüd-i elzemdür velâyet hâtemi Mehdî

[Âlem yetkiyle şereklenince bayındır olur. Velayet mührü olan Hz. Mehdî muhakkak zaruri mevcut olandır.]

5. Kıyāmü's-sa'at-i ekmelinde Şevkî ol olur zâhir

Fesādâta mu'alsamdur velâyet hâtemi Mehdî

[(Ey) Şevkî! Kıyamet saati erdiğinde o ortaya çıkar. Velayet mührü olan Hz. Mehdî, fesat ehlini etkisiz bırakan, büyüleyendir.]

Temme

416.

Ba'zî Makālât

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

1. Biz gürüh-ı maḥremānuz āşinā dirler bize

Nüşḥa-i kübrāya mazḥar müntehā dirler bize

[Biz mahrem olanlar topluluğuyuz, bize aşına derler. Bize âlemin sırlarına vâkıf olan münteha (son noktada bulunan) derler.]

2. Zākir-i Aḥmed Muḥammed Murtaẓāyîlerdenüz

Ḥāk-i pāy-i ḥazret-i āl-i 'abā dirler bize

[Hz. Ahmed Muhammed'i zikreden (ve) Hz. Ali'ye ait olanlardanız. Bize mübarek aba ehlinin ayağının tozu derler.]

3. Biz imāmeyn-i hümāmeyn uğrına ḥāk olmuşuz

Ol sebebdan terk-i cān-ı Kerbelā dirler bize

[Biz himmeti çok iki imamın (Hz. Hasan-Hz. Hüseyin) yoluna toprak olmuşuz. O sebepten bize Kerbela (uğruna) canından vazgeçmiş derler.]

4. Ol imām işnā' aşer sādāta münḳādūz muṭî'

Baħr-i bātından bulan mevci nümā dirler bize

[O yüce on iki imama itaatkar olan tabileriz. Bize bātın denizinde dalgayı bulan ve yol gösteren derler.]

5. Şevkiyā mağz-ı Kelāmullāh'da *kerremnā*³⁰⁴ ile

94^a

Nüşa-i kübrāya mazhar müntehā dirler bize

[Ey Şevkî! Allah kelimasının özünde bulunan “*Biz şerefli kıldık*” sözü ile Allah'ın yarattığı en büyük nüsha olan (insanın) sırrına mazhar olduk, bize münteha (son noktada bulunan) derler.]

417. .

[*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*]³⁰⁵

1. Gel ey zāhid ķo da' vāyı iriş sırr-ı müsem māya

Nedür ma' nā nedür tahķik te' aķķul ķıl bu isrāya

[Ey zahit! Gel, davayı bırak (ve) esmaların sırrına er. Mānā nedir? Tahķik nedir? Bu Miraç nedir? üzerine düşün.]

2. Hilāfetden risālet ma' nāsın fehmi it nedür maķşūd

Bu bir müşkil mu' ammādur bu gelmez nuķ u imlāya

[Hilafetten risalet manasını kastetmenin ne olduğunu anla! Bu, yazmanın ve söylemenin mümkün olmadığı, zor anlaşılan bir mânâdır.]

³⁰⁴ Andolsun, biz insanoğlunu *şerefli kıldık*. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık. İsra/70.

³⁰⁵ Bu şiir 93^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

3. Bu ma‘ nā-yı ledünniyyāt-ı ‘ aklı kâşırũñ bilmez

Hakikat dānişinden şor iriş sırr-ı mezâyāya

[Bu ledünni mânâyı (senin) kıt aklın anlamaz. Hakikati bilen âlime sor, meziyetler sırrına eriş.]

4. Bu sırrũñ künhüne irmek murād ol kenz[i] bulmağdur

Hilāfet emr-i merbūtiyyetinden sırr-ı ma‘ nāya

[Hilafet mânâsının sırrına bağlanmak emirdir. Bu sırrın özüne ermekten kasıt, o hazineyi bulmaktır.]

5. Bu sırta maḥrem olmağ gayetiyle aş‘ ab u düşvār

Meger kim ehl-i bâṭından işāret ola imāya

[Bu sırrı anlamak oldukça zor ve pek güçtür. Bu sırta bâtin ehlinde imâ ile işaret edilir.]

6. Budur şūfiyenũñ kavli hilāfet emr-i bi’l-icmā‘

Kureyşũñ ḥaqqı şeri‘ -i şariḥidür ilā gāye

[Sufilerin, herkesçe kabul edildiği üzere, hilafetin şer’ en, açıkça Kureyşlilerin hakkı olduğu, sözü budur.]

7. Vücüb-ı şābite mevşũk bu icmā‘ emr-i kaṭı‘ ıdur

O kim muḥkem metin ta‘ riz olunmaz emr-i icmāya

[Bu, (hilafetin Kureyşlilere layık olduğu) sözü, kesin, herkesçe doğruluğu kabul edilmiş, sağlam bir sözdür, buna karşı gelinmez.]

8. Nesebden akreb-ı peygamberîye bil-ḥaşş-ı merbût

Ki ol kim ibn-i ‘ Abdülmüttalib’den ferd-i ‘ uzmāya

[O, (Hz. Ali) özde Peygamber soyuna neseple bağı olan, Abdulmuttalib’in oğullarından yüce zattır.]

9. Dağı hem vāriş-i Ḥaḳḳ-ı ḥaḳīkatde ola şānī

Olur evvelden ol ma‘ dūd irür aña dağı sāye

[O, hem Allah’ın hakikatının mirasçısı olmada ikincidir hem de evvelden (onun Hz. Peygamber’in) gölgesi olduğu bellidir.]

10. Ḥilāfetle imāmet manşıbında vardurur nükte

‘ Aliyyü’l-Murtażā şiri bu ḥatt-ı nokṭa imzāya

[Hz. Aliyyül Murtaza’nın nokta hattıyla imzaladığı, bu hilafet ve imamet makamında nükte, sırlar vardır.]

11. İmāmet hem ḥilāfet çār-erkāna durur maḥşūş

Bu cāh-ı saltanat virilmedi bir bāy u ednāya

[İmamet ve hilafet dört rükne mahsustur. Bu saltanat makamı zengin ve fakire verilmedi.]

12. Mücerred bir imāmetdür bu cāhuñ aḥeri heyhāt

Bu sırra ma‘ lūm degüldür ḥāşılı degme Mollā’ya

[Yazık ki bu makamın sonu sadece imamettir. Yani diğer imamlar bu sırra vâkıf değildir.]

13. Bu ki bī-ḥarf u bī-şavtdan ta‘ allūm eyleyen añlar

O kim vâkıfdurur remz-i ser-esrâr-ı elif bâdan

[Bunu harfsiz ve sessiz öğrenen anlar. O alfabenin sırlarının en başındaki sırâ vâkıftır.]

14. Bu hâtem manşibunuñ evvelidür Hayder-i Kerrâr

Ĥilâfetdür murâd ancağ bu manşıbdan zihî pâye

[Bu hatem sahibinin ilki Hz. Hayder-i Kerrar’dır. Bu sahiplikten alınacak güzel paye ancak hilafettir.]

15. Bu menşüb-ı ĥilâfetde risâletdür hüve’l-mağşûd

Dalâlet eyleyen *innâ ce‘alnâke*³⁰⁶ bu ma‘nâya

[Onların amacı bu hilafet sahipliğinde risalettir. Bu manaya “Biz seni (yeryüzüne bir halife) yaptık” ayeti delildir.]

16. Bu hâtem ĥâtem-i ĥâtem bulur Mehdî Muḥammed’de

İmâmet müntehîdür nisbeti anda ilâ ġâye

[Bu hatem, son hatem olan Hz. Muhammed Mehdî’de son bulur. Bu nispette imamet (de) onda son bulur.]

17. Velâyetle risâlet ĥâtem-i naşbına aḳrebden

Resûlullâh’a merdân-ı Ĥudâ’dur evvel-i pâye

[Resullullâha, Hûda’nın merdi (Hz. Ali), velayet, risalet, hatemiyette ezelden beri yakındır.]

³⁰⁶ Ya davudu *inna cealnake* halifeten fil ardı fahkum beynen nasi bil hakkı ve la tettebiil heva fe yudilleke an sebilillah, innellezine yadillune an sebilillahi lehüm azabun şedidun bi ma nesu yevmel hisab.: Ey Davud! *Biz seni* yeryüzünde bir halife *yaptık*. İnsanlar arasında Hakk ile hükmet. Hevaya uyma. Aksi halde heva seni Allah’ın yolundan saptırır. Allah’ın yolundan sapanlar, hesap gününü göz ardı etmiş olduklarından, kendileri için çok şiddetli bir azap vardır. Sad/26.

18. Bu manşıb kim kemāl-i mazhar-iledür zühür ancak

‘Aliyyü’l-Murtaẓā’da oldı zāhir bu ilā ğāye

[Bu makam, ancak zahirin olgunlaşmasıyla ortaya çıkar (ve) sonunda Hz. Aliyyü’l-Murtaza’da ortaya çıktı.]

418.

Tahmīs Der-Haqq-ı İmām-ı İsnā-‘aşer

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

I

Biz Cenāb-ı zāt-ı pāk-i kibriyā abdālıyuz

Ahmed ü Maḥmūd Muḥammed Muṣṭafā abdālıyuz

Ḥazret-i šāh-ı velāyet Murtaẓā abdālıyuz

Sıbt-ı a‘zam ol Ḥasan ḥulq-ı Rızā abdālıyuz

Ser-şehīdān-ı şehīd-i Kerbelā abdālıyuz

[Biz, yüce zatı temiz Cenab-ı Allah’ın, Hz. Ahmed Mahmud Muhammed Mustafa’nın, velilik padişahı Hz. (Ali) Murtaza’nın, Peygamber torunlarının büyüğü olan Hz. Hasan’ın (ve) Kerbela şehitlerinin baş şehidi (Hz. Hüseyin)’in dervişi, abdalıyız.]

II

Cümleden ez kim Cenāb-ı Fāṭıma ḥayrū’n-nisā

*Bizate minni*³⁰⁷ didi şânında faḥrū’l-enbiyā

Ol Ḥadīce maḥrem-i maḥbūb-ı zāt-ı kibriyā

³⁰⁷ Bknz: dipnot 100.

Cümle ehl-i beyt ezvâc-ı Muḥammed Muṣṭafâ

Ol ‘Alî Aşğar-ı Zeynü’l-‘abâ abdâliyuz

[Hepsinden önce kadınların en hayırlısı Hz. Fatıma, âlemlerin övücü olan Hz. Peygamber’in hakkında “*Benim bir parçamdır.*” dediği (ve) zatı yüce olan Hz. Peygamber’in mahremi ve sevgilisi olan Hz. Hatice, bütün ehl-i beyt (ve) Hz. Muhammed Mustafa’nın eşleri (ve) o Ali Asgar Hz. Zeynelabidin’in dervişi, abdaliyiz.]

III

Şulb-i pâkinden gelen ol zât-i pâk-i enverüñ

Dürr-i nev-baṭn-ı şadefdendür zuhûr-ı cevherüñ

Baḥr-i lü’lû’ ma‘deni kimyâ-yı ḥâşş ḥâliş-zerüñ

Cân viren râhinde ol şehvâr nâz-perverüñ

Bâķır-ı ḥan-ı Muḥammed muḳtedâ abdâliyuz

[O, tertemiz nuru parlak peygamberin tertemiz neslinden, Hz. Peygamber efendimizin tertemiz soyundan, gelen onun tertemiz sedefden doğan bir inci olan parlak bir mücevher olan parlak inci, denizlerinin kaynağı saf altının çıkarıldığı kimya o şahlara layık nazlı incinin yolunda can veren. imam Hz Muhammed Bakır’ın dervişi, abdaliyiz.]

IV

Sırr-ı zât-ı Murtaẓâ ol ‘âl-i şân-ı nûr-ı zât

Mâ-şadaḳ cifr-i ledünniyâta min külli’l-cihet

Mazḥar-ı ‘ilm-i ḥaḳâyık maşdar-ı remz-i nikât

Noḳṭa-i esrâr-ı câmi‘ âşinâ-yı Ḥaḳ-şifât

94^b

Ca‘fer-i Şâdık imâmü’l-evliyâ abdâliyuz

[O Hz. Ali'nin sırrı olan nurlu kişi, her yönüyle Allah'ın gayb ilmine dair haberler veren cifr ilmine mazhar olmuş, hakikat ilminin sahibi, tüm sırların noktası, nüktelelerin remzinin kaynağı, Allah'ın sıfatlarına aşına olan (ve) velilerin imamı olan Hz. Cafer-i Sadık'ın dervişi, abdâlıyız.]

V

Ğonce-i bāğ-ı Betülî³⁰⁸ sırr-ı şāh-ı Kerbelā

Bülbül-i bāğ-ı velāyet tūṭî'-i gülşen-serā

Tāc-i ḥaḳān-ı hidāyet menba'-ı feyz-i Ḥudā

Vāriş-i 'ilm-i Ebu'l-Ḳāsim Muḥammed Muşṭafā

Kāzım-ı Mūsā re'is-i aşfiyā abdālıyuz

[Hz. Fatıma'nın bağının goncası ve Kerbela şahının sırrı, velilik bağının bülbülü, gül bahçesinin bülbülü, hidayet sultanının tacı, Hüda'nın feyz kaynağı, Kasım'ın babası Hz. Muhammed Mustafâ'nın ilminin mirasçısı olan ermişlerin reisi Hz. Kazım Musa'nın dervişi, abdâlıyız.]

VI

Kişver-i 'irfān-ı esrār-ı velāyet içre şāh

Taht-nişîn-i sırr sırdāş-ı vahiy zıll-i penāh

Devr ider iḳbāline ḳuṭb-ı medār-ı şems [ü] māh

Bāb-ı minhāc-ı sa'adet kenz-i esrār-ı ilāh

Ol hidāyet menba'-ı 'Alī Rızā abdālıyuz

[Sırlar âleminin tahtında oturan padişah, Allah'ın vahyine sırdaş, ay ve güneşin yörüngesinin kendisinin ikbali için döndüğü saadet yollarının kapısı, ilahi sırların hazinesi hhidayet kaynağı Hz. Ali Rıza'nın dervişi, abdâlıyız.]

³⁰⁸ Bu kelimedden sonra verd kelimesi yazılıp üzeri çizilmiştir.

VII

Muḳbil-i dergāh-ı Hāḳ mergūb u mes‘ūd-ı Eḥad
Şadr-ı lāhūtī maḳāmı seyrine yok ḥadd ü ‘aded
Ḳafīle-i erbāb-ı sādāt [u] velāyet müstened
Pādişāh-ı on sekiz biñ ‘ālem bulardur ced-be-ced³⁰⁹
Bā-Ṭaḳiyy-i şāhibü’t-tāc [u] livā abdālıyuz

[Hakk’ın dergâhındaki bahtiyar kişi, bir olan Allah’ın mutlu ve makbul (kulu), ilahî âlemlerdeki başköşe kendisinin makamıdır. İlahî makamın en yüksek yerine seyrine hadd aded (uzunluk, müddet) olmayan, seyitler ve veliler kafilesine dayanan dedeleri ve kendisi on sekiz bin âlemin padişahı olan bayrak ve taç sahibi Hz. Tâkî’nin dervişi, abdalıyız.]

VIII

Çünkü bunlardur emīrū’l-mü’mīnīn-i ḥaṣṣ u ‘amm
Hem ḥalīfe hem imām ü hem şeh-i ‘āl-i kirām
Mefḥar-ı mevcūd-ı ‘ālem zübde-i ḥayrū’l-enām
Zāhir ü bâtin imām u bâtin-ı ḥaḳḳu’l-imām
Ol imām Naḳī-i dīn şāhib-vefā abdālıyuz

[Seçkin kimseler ve halktan olan müminlerin emiri bunlar olduğu için hem halife hem imam hem de soyu temiz sülalenin padişahı (olan), âlemdeki tüm yaratılmışların övücü, yaratılmışların en hayırlısı olan Hz. Peygamber’in özü, hak imamların çinde gizli olan ve imamların gizli ve aşikâr olanı, dinde vefa sahibi o imam Hz. Naki’nin dervişiyiz, abdalıyız.]

95^a

³⁰⁹ Vezin bozuktur.

IX

A‘zam-ı efham vezîri zât-ı Hâk dergâhınũ
Dest-gîr-i melce’idür ümmet-i gümrahınũ
Pîşvâsıdur kamu ehl-i ma‘ârif râhınũ
Dürr-i bî-hemtâ sa‘îdi hayr-ı halkullahınũ
‘Askerî hayru’l-halef bâb-ı recâ abdâliyuz

[Allah’ını dergâhının en şerefli ve yüce veziri, günahkâr ümmetinin elinden tutan sığınağıdır. Marifet ehlinin yolunun önderidir. Allah’ın yarattıklarının en hayırlısı, benzersiz inci olan Hz. Muhammed’in mübarek (torunu) halifelerin hayırlısı olan Hz. Hasan Askerî’nin ümit kapısının dervişiyiz, abdâliyız.]

X

‘An karîb eyler zühûr ol zât-ı pâki ihtirâm
Kâ’inâta ‘ayn-i rahmetdür Zuhûrî ey hümâm
Hâk-i pây’olsa n’ola Şevkî aña kemter gûlâ
Hâtem-i işnâ-‘aşer Mehdî Muhammeddür imâm
Âhîr-i âl-i Resûl-i kibriyâ abdâliyuz

[Yakın zamanda ortaya tertemiz bir saygıya layık olan ey yüce zat onun ortaya çıkması kâinata rahmettir. O pak zata yakinen hürmet gösterir. Ey himmet sahibi kişi (O) kâinata rahmet gözüdür. Şevkî onun ayağının tozu, ona kul köle olsa ne olur? On iki imamın sonuncusu imam Hz. Muhammed Mehdî’dir. Yüce Peygamber’in ailesinin sonuncusunun dervişiyiz, abdâliyız.]

419.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]¹⁰

³¹⁰ Bu şiir 94^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

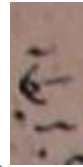
I

Biz cenāb-ı nūr-ı zāt-ı kibriyā abdālıyuz
Merd-i meydān şîr-i Yezdān-ı Hudā abdālıyuz
Ol Hasan kim sıbt-ı Faḥrū'l-enbiyā abdālıyuz
Ol Şehîd-i pāk-i ḥāk-i Kerbelā abdālıyuz
Fāṭıma cüz'ü'n-Nebî faḥrū'l-fenā abdālıyuz
Ol Ḥadîce maḥrem-i ḥayrū'n-nisā abdālıyuz
Ḥāk-i pāy-i ḥazret-i âl-i 'abā abdālıyuz

[Biz, zatı yüce Habibullah'ın abdalıyız. Allah'ın aslanı meydanların yiğidi (Hz. Ali'nin) abdalıyız. O kâinatın övüncü (Hz. Muhammed)'in torunu Hz. Hasan'ın abdalıyız. O Kerbela toprağının temiz şehidi (Hz. Hüseyin'in) abdalıyız. O kadınların hayırlısı, (Hz. Muhammed'in) mahremi Hz. Hatice'nin abdalıyız. Hazreti âl-i aba'nın ayağının tozu, abdalıyız.]

II

Mültecāmızdur bizüm sādāt-ı beyt-i Muştafâ
Ḥaşr-ı neşrinde daḥı bu nuṭḡ u adımız gedâ
Bende-i fermānıyuz sādāt-ı beytüñ intihâ
Merd-i da'vâ-yı metînin nuṭḡumuzda bî-riyâ

Dönmezüz bu rāh-ı da'vâdan bu 'âlem
Abd-i memlûk-ı Cenāb-ı 'Abidînüz zâhidâ
Ol imâm-ı sırr-ı zāt-ı Murtaẓâ abdālıyuz

[(Biz), Hz. Mustafa'nın yüce ev halkı bizim sığınağımızdır. Yayılıp toparlanmasında dahi adımız kuldur. Hz. Peygamber'in evindeki saadetli halkın

nihayetinde kölesiyiz. Sözlerimizde riya yok, bu davanın sağlam merdiyiz. Bu âlemde bu dava yolundan dönmeyiz. O Hz. Murtaza'nın zatının sırrı olan imam Hz. Zeynelâbidin'in kulu, kölesi, abdalıyız.]

III

Şanma sādāt-ı kirāmı ğayre emşāl ey faķīh
Gösterür zāhid nazar baĥş-ı cürüm ile vefīh
Zübde-i ‘ömre yandın bilmem ki eylersüñ şebīh
Hiç kıyās olur mı bunlar ğayre ey nādān sefīh
Kadrini bilmezsüñ ehl-i beytūñ ey ĥük-i kerīh
Eyle imān şıdķ-ile şūfī didi *lā reybe fīh*³¹¹
Ol Muĥammed Bākır-ı şems-i nūr abdālıyuz

[Ey akıllı kişi, yüce seyyitleri başkalarına benzer zannetme! Zahid, günahlarının bağışlanması için onlara bakar. Ömrünün özüne yandın, neden şüphe dersin? Ey aşağılık, cahil kişi! Bunlar hiç başkalarıyla kıyaslanır mı? Ey kötü domuz! Neden ehl-i beytin kıymetini bilmezsin! Sadakatle iman edenler “*Kendisinde hiç şüphe yoktur*” dediler. O güneşin nuru olan Hz. Muhammed Bakır'ın abdalıyız.]

IV

Zu‘m-ı bātıldur senüñ inkāruñ ey bātıl denī
Añlamazsuñ nazm-ı *fī’l-ķurbā*³¹²yı vay aĥmak seni
Ĥānedāna vācib iken ĥürmetüñ zāhid ķanı

³¹¹ Zalikel kitabı *la reybe fīh*, huden lil muttekin: Bu, *kendisinde şüphe olmayan* kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir. Bakara/2.

³¹² Bknz: dipnot 7.

Bilmez iseñ bāri bir şor senden artık bileni

Ögren andan hāl-i şanın hānedānuñ kadrini

Şādıkuñ şıdkı mu‘ allāsın celī vü rüşen

Biz o zāt-ı pāk-i āl-i enbiyā abdālıyuz

[Ey batıl, aşağılık kişi! Senin zannın, senin inkârın hak değildir. Vay seni ahmak, sen *fî'l-kurbâ* ayetini anlamazsın! Hanedana hürmet göstermek vacipken, sende hürmet hani? Bilmiyorsan bari senden daha iyi bir bilene sor. Ondan hanedanın şanını ve kudretini öğren. Sen açık ve aydınlık bir şekilde sadakat sahibi yücesin. Biz o peygamber soyundan temiz zatın abdālıyız.]

V³¹³

Hayr imiş ol hubb-i āli yetmiş sene fā‘ ātden

Mu‘ ciz-i Şādık haber virdi hadîşi zātndan

Vāşıl olmuşdur bize Faḥrū’n-nebī mişkātnden

Şühheden ārī olup aldık haber rivāyetnden

...

...

[Ehl-i beyti sevmek yetmiş sene ibadetten daha hayırlı imiş. Hz. Cafer-i Sadık’ın mucizesi zatından haber verdi. Peygamberlerin övücü bize bir kandil olarak nasip olmuştur. Şühheden sıyrılıp rivayetten haber aldık...]

420.

Der-Hakk-ı İmām ‘Alī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

³¹³ Bu bendin son iki mısraı ve şiirin kalanı yazmada eksiktir.

1. Ey ki mir'ât-i Hüdâ mir'ât-i nûr-ı kibriyâ

*Nûrike nûr*³¹⁴ hadîsi buña şahid-i kefâ

[Ey Hûda'nın aynası, *nurun nurumdur* hadisinin şahidliğe yettiği...]

2. Nûr-ı vâhiddin zühûr itdi iki şehvâr-ı zât

Bu biri şâh-ı risâlet bu biri şâh-ı evliyâ

[İki büyük inci, tek nurdan zuhur etmiştir. Biri risalet biri veliler şahıdır.]

3. Her çi peygamber şuhûd-i 'âleme işneyn iken

Geldi bu kez ol kâdem-i peygamberîde evliyâ

[Şuhut âleminde Hz. Peygamber çift yaratılmışken Peygamber'in yanında veli olarak Hz. Ali gelmiştir.]

4. Çünkü kânûn-ı İlâhî bu cihet oldu hilâf

Hâzretüñ iqbâline geldi 'Alîyyü'l-Murtażâ

[İlahi kanun bu şekilde emretti ve Hz. Muhammed'in karşısına Hz. Ali geldi.]

5. Hâtemiyyet sırrına oldu velâyetle şerîk

Düşdi nokta hatt-ı dâ'ir a'zîmine ibtidâ

[Hatemiyyet sırrına velayetle ortak oldu. Yüce daire hattına bir başlangıç noktası olarak düştü.]

6. Şınv-şihriyyetle Şevkî ol iki nûrîñ vücûd

³¹⁴ Bknz: dipnot 4.

Cism-i vāhiddür Muḥammed Murtaẓā vü Müctebā

[(Ey) Şevkî! Akrabalık ve yakınlık ile o iki nurun, Hz. Muhammed ve Hz. Murtaza'nın vücudu tek bir cisimdir.]

421.

Der-Hakk-ı İmām Hüseyin

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

1. Muḳbil-i dergāh-ı ḥazretdür Hüseyin-i Kerbelā
Nāzenīn-i Rabb-i 'izzetdür Hüseyin-i Kerbelā

[Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i dergâhın bahtiyar kişisidir. Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i, Rabb'in nazlı aziz kişisidir.]

2. Sa' d-aḥterden zuhurîdür o şems-i enverüñ
Burc-i iklīm-i sa' âdetdür Hüseyin-i Kerbelā

[O nurlu güneşin uğurlu yıldızdan çıkmıştır. Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i saadet ikliminin burcudur.]

3. Dürr-i bî-behā-i Zehrā kurretü'l- ayn-i Resûl
Zübde-i şāh-ı velāyetdür Hüseyin-i Kerbelā

[Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i Hz. Zehra'nın paha biçilemez incisi, Hz. Muhammed'in göz nuru, velayet şahı (Hz. Ali)'nin özüdür.]

4. Hâliş-i sıbtı mükerrem ḥaşş-ı evlād-ı Nebî
Ceyş-i sālār-ı şehâdetdür Hüseyin-i Kerbelā

[Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i peygamber evlatlarının hası, seçilmiş torunların halisi, şehadet ordusunun komutanıdır.]

5. Güher-i şâh-ı velâyet gonce-i bâğ-ı Betül

Miftah-ı kenz-i nübüvvedir Hüseyin-i Kerbelâ

[Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i, velayet şahının incisi, Hz. Betül'ün bağının gülü, nübüvvet hazinesinin anahtarıdır.]

6. On sekiz biñ 'âlemiñ Fahri anıñ ecdâdıdır

Hem şebîhi 'ayn-ı Hâzretdür Hüseyin-i Kerbelâ

[On sekiz bin âlemin övüncü olan Hz. Peygamber onun atasıdır. Kerbela'nın Hz. Hüseyin'i Hz. Peygamber'in göz bebeğidir.]

7. Şevkî evlâd-ı Resûl'ü gayriye itme kıyâş

Ol 'aceb bir sırr-ı hikmetdür Hüseyin-i Kerbelâ

[Şevkî! Resulün evladını başkalarıyla kıyas etme! Kerbela'nın Hüseyin'i acayip bir hikmet sırrıdır.]

422.

Müseddes Der-Hakk-ı İmâm 'Alî İsnâ 'aşer

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

I

Yine eflâke 'urüc eyledi âhum 'alevi

Yetiş imdâduma ey âl-i şerîf-i 'Alevî

Meni sen Rafîzî zan itme Kızılbaş 'Alevî

O kim ol halka be-güş nâkış-ı vâv-ı Alevî

Min şerîfû'n-neseb-i âl-i 'abâyum Alevî

'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevî

[Âhım alevi yine feleklere çıktı. Hz. Ali'nin yüce ailesi imdadıma yetiş. Beni sen rafizi, Kızılbaş, Alevi zannetme. O kulağı küpeli, vavı eksik olan Alevi (yani Hz. Ali), o şerefli soydan Hz. Ali'nin âl-i abasındanım, Ali'denim, Ali'denim, Ali'denim, Hz. Ali'dir.]

II

İki nev-gonce şükûfât-ı Resûlü's-şakaleyn

Sıbt-ı eşrâf-ı sa'ideyn Cenâb-ı Haseneyn

'Âbideyn muķbil-i dergâh-ı Hâbibü'l-hameyn

Vâh o ma'sûm-ı şehîdân-ı şehîdü'l-ceddeyn

Min şerîfû'n-neseb-i âl-i 'abâyum 'Alevî

'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevî

[İnsanların ve cinlerin peygamberinin çiçekleri, iki taze goncası; mübarek şerefli torunlar olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin; Hz. Peygamber'in haremindeki duaların kabul olduğu dergâhın kulu (Hz. Zeynelâbidin), vahh... dedeleri şehit olan masum şehitler; o şerefli soydan Hz. Ali'nin âl-i abasındanım, Ali'denim, Ali'denim, Ali'denim, Hz. Ali'dir.]

III

Bâkır-ı ma'den-i şehvâr o dürr-i Nebevî

Zübde-i hâşş-ı 'Alî şîr-i velî Murtażavî

Ca'fer-i Şâdık o şiddîk u metîn merd-i kavî

Nûr-ı ebşâr-ı dü-hayrû'l-hulefâ Muştafavî

Min şerîfû'n-neseb-i âl-i 'abâyum 'Alevî

'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevîyüm 'Alevî

[O Hz. Peygamber'in incisi, iri inci madeni olan Hz. Muhammed Bakır; Hz. Ali'nin gözbebeği, Hz. Murtaza velinin aslanı; o dayanıklı, sözünde sadık mert Hz. Cafer-i Sâdık'tır; Hz. Mustafa'nın hayırlı halifelerinden iki gözü; o şerefli soydan Hz. Ali'nin âl-i abasındanım, Ali'denim, Ali'denim, Ali'denim, Hz. Ali'dir.]

IV

Mîve-i mu'cize-i Faḥr-i cihāndur Mūsā
Vāriş-i 'ilm-i risāletdür o kim 'Alī Rızā
Taḳī vü Naḳī ü gül ü reyḥān-ı cenāb-ı Zehrā
Şeref-i müntesibi mefḥar-ı mevcūd-ı fenā
Min şerīfū'n-neseb-i āl-i 'abāyum 'Alevī

96^b

'Alevīyüm 'Alevīyüm 'Alevīyüm 'Alevī

[Hz. Musa Kâzım, cihanın övücü (Hz. Muhammed)'in mucize meyvesidir. O Hz. Ali Rıza risalet ilminin vârisidir. Hz. Muhammed Taki ve Hz. Ali Naki, Hz. Zehra'nın gülü ve reyhanıdır. Fena âleminin övücünün şerefli soyundan, o şerefli soydan Hz. Ali'nin âl-i abasındanım, Ali'denim, Ali'denim, Ali'denim, Hz. Ali'dir.]

V

'Askerī 'ārif-i Rab cān u cihān münteḥibi
Pāk aşlāb ü le'ālī-i kerīmü'n-nesebi
Mehdī ol kân-ı kerem 'āḫir-i evlād-ı Nebī
Şevḳiyā gözle taḥazzür ile terk-i edebi
Min şerīfū'n-neseb-i āl-i 'abāyum 'Alevī
'Alevīyüm 'Alevīyüm 'Alevīyüm 'Alevī

[Hz. Hasan Allah'ın arifi, can ve cihanın seçilmiş kişisi; temiz nesil ve cömert soyun incileri; Hz. Muhammed Mehdi, o cömertlik kaynağı ve Hz. Muhammed'in son evladı; Ey Şevkî! Edebi terketmekten sakın! O şerefli soydan Hz. Ali'nin âl-i abasındanım, Ali'denim, Ali'denim, Ali'denim, Hz. Ali'dir.]

[mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn]³¹⁵

1. Hāllāk-ı cihān itdi 'Alī şānını 'ālī

Ensāb-ı Nebī geldi şūlbden mütevālī

[Cihanın yaratıcısı Hz. Ali'nin şanını yüce kıldı. Nebi'nin soyu onun soyundan devam etti.]

2. Bir kimseye kim kātīb-i Hāk ide vekālet

Fikreyle nedür anda olan kadr ü kemālī

[Cenab-ı Hakk'ın kader kaleminin yardım ettiği kişinin kemâlinin ve değerinin ne olacağını düşün.]

3. Zehrāyı Necef şāhına 'ağd itdi Hudā

Cibrīl vekīl kıldı 'Alī'ye mütē'ālī

[Hüda, Hz. Zehra'yı Necef sultanı (Hz. Ali)'ye bağladı, zevce kıldı. Hz. Ali'ye yüce Cebral'i vekil kıldı.]

4. Hāk zāt-ı ulūhiyyetini eytdi şenāya

Zehrāyı 'Alī'ye iderek huṭbe maḳālī

[Hak, Hz. Zehra'yı Hz. Ali'ye sözle bağlayarak yüce zatının övgüyle söyledi.]

³¹⁵ Bu şiir 96^a numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

5. Bildürdi bu ünvanını mülk-i melekûta

Ḳudsiyy-i muḳarreblere Maḥmûd hışâlı

[Mukarreb meleklerle Hz. Mahmud'un güzel huyunu, melekler ülkesine bu ünvanını bildirdi.]

6. Çün didi eyâ zümre' -i ervāḥ-ı meḳaddes

Ben ḥuṭbeledüm bu iki dürreyn ü le'alî

[Ey mukaddes ruhlar zümresi ben bu iki lülü ve inciye sözledim, dedi.]

7. Sedd oldu o rûz emrile heftîdür ṭamu

Feth oldu ḳamu bâb-ı cinân ehl-i 'ayâlî

[O gün yedi cehennem kuruldu. Hne halkı bütün cennet kapılarını açtı.]

8. İsrâfil ü Mikâ'il nāmûs-ı emîn-ile

Neşreylediler Fâtıma 'aḳdine le'alî

[İsrafil ve Mikail, Hz. Fatıma'nın düğününe inciler saçtılar.]

9. Ṭubā-yı şecer 'arşile kürsî bezelendi

Zeyn oldu şerāfetler-ile Sidre nihālî

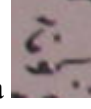
[Tuğba ağacı, arş ve kürsü süslendi. Sidre ağacı şerefle süslendi.]

10. Raḳş itdi ḳamu ḥûri-yü ḡılmân ile vildân

Murḡileriñ elḥânınâ emr itdi Te'alî

[Bütün huri, gilman ve cennet çocukları dans etti. Allah kuşların şarkı söylemesini emretti.]

11. Tanzīm olunup hayme behişt şahnına

Cünbüşler-ile güller açup kırmızı alı

[Cennet bahçesine bir çadır kurulup, güller neşeyle kıpkırmızı bir şekilde açıldı.]

12. Olmuşdı ezel va‘d-i kerīmān-ı İlahī

Bu ‘ağdı ki bir sevdigine nuṭṭ-ı Celālī

[Cenab-ı Hak, ezelde bu sözü sevdiği bir kuluna ilahi bir lütuf olarak vaadetmişti.]

13. Bu luṭf-ı Hudāvend’e kılup ḥamd [ü] teşekkür

Gayetle ferāḥ oldu Resūl-i müte‘ālī

[Yüce Resul bu Hudavendin lütfuna hamd ve şükür ederek rahata erdi.]

14. Yā şah-ı velāyet didi merdān-ı Hudāyā

Bu emr-i İlahī’ye oku ḥuṭbe-i kālī

[Allah’ın merdi “Ey velayet şahı” dedi. Hutbe sözünü, bu Allah’ın emrini oku.]

15. Çün şīr-i Hudā kıldı feṣāḥat ile ḥuṭbe

Ḳahr-ile ḥasūd dillerini eyledi lālī

[Allah’ın aslanı fesahatle söz söylediği için hasetçiler kendilerini kahredip dilleri tutuldu.]

16. Çün itdi Resūl ‘ağd-i nikāhı yine tecdīd

Emr irdi şaḥābīye maḥbūb-ı Celālī

[Hz. Peygamber nikah akdini yenilediği için yüce Celal'den sahabeye emir ulaştı.]

17. *Merāce'l-baḥreyn*³¹⁶ āyetinüñ sırr-ı zuhūra

Geldi ne ise zāhire bilendi mālī

[“İki denizi (birbirine kavuşmak) için salıverdi” ayetinin açık sırrına, ortaya çıkan ne varsa, hepsini bilendi.]

18. Āyet okunup *yeltekıyān*³¹⁷ dendi nihāyet

Şevkī o iki dürr-i ‘Adn buldı vişāli

[(Ey) Şevkî! “(İki denizi) birbirine kavuşmak (için salıverdi)” ayeti okundu ve sonunda o iki Aden incisi birbirine kavuştu.]

424.

DER MAḲĀLĀT-I ṬARĪḲAT

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

I

Bâtın iklimine sultān olanlar

*Ḳul küllün min ‘indi’l-lāh’a*³¹⁸ bağılıdur

Ḳazā vü ḳadere rāzı olanlar

*Tevekkeltü ‘alellāh’a*³¹⁹ bağılıdur

³¹⁶ Bknz: dipnot 220.

³¹⁷ Bknz: dipnot 220.

³¹⁸ *Ḳul küllün min ‘indi’l-lāh* : Nerede olursanız olun, ölüm size ulaşır. Hatta sağlam kalelerde olsanız bile. Eğer onlara bir iyilik isabet ederse: “*Bu Allah’tandır.*” derler. Ve eğer onlara bir kötülük isabet ederse: “*Bu sendendir.*” derler. De ki: “Hepsi Allah’ın katındandır.” Artık bu topluluğa ne oluyor ki söz anlamaya yanaşmıyorlar? Nisa/78

³¹⁹ *Tevekkeltü ‘alellāh*: Ben, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan *Allah’a dayandım*. Çünkü yürüyen hiçbir varlık yoktur ki, O, onun perçeminden tutmuş olmasın. Şüphesiz Rabbim dosdoğru yoldadır. Hud/56.

[Bâtın ikliminin sultanı olanlar, “Bu Allahtandır” ayetine bağlıdır. Kaza ve kadere razı olanlar “Allah’a dayandım” ayetine bağlıdır.]

II

Cehd ile vâşıl ol deryâ-yı ‘aşka

Hidâyet menba‘ı kimyâ-yı ‘aşka

Vâşıl olmak müşkil Hudâ-yı ‘aşka

Ol ‘aleyke ‘avnu’llâh’a³²⁰ bağlıdır

[Aşk denizine çabalayarak ulaşmak, hidayet kaynağı olan aşkın kimyasına ermek, Hüda’nın zor müşkil aşkına ulaşmak, o Allah’ın yardımı üzerinize olsun duasına bağlıdır.]

III

Ulaştı menzil-i maşşûd-ı rāha

Haṭṭ-ı müstaḳîmden püşt ü penāha

Vâşıl olan inābetden bu cāha

Pîr yüzünden yedu’llāha bağlıdır

[Allah yolunun durağına ulaştı. Dosdoğru yoldan sığınağa (erdi). Her günahattan vazgeçip yüzünü Allah’a dönerek bu makama ulaşan pir yüzünden Allah’ın eline, yardımına bağlıdır.]

IV

Ne müşkil-küşâdur murâda irmek

Der-i ‘ināyetden içeri girmek

³²⁰ Allah’ın yardımı üzerinize olsun.

Nefs ecderini yola getürmek

*İzā cāe naşrullāha*³²¹ bağılıdur

[Murada ermek ne zorlu iştir. İnayet kapısından içeri girmek, azgın nefsi yola getirmek, Allah'ın yardımına bağılıdır.]

V

H^vace-i ledünden dersini alan

*Men 'aref*³²² sırrınıñ ehlini bulan

Terk tecrîd kişverine şāh olan

Zāhir ü Bāṭın ehlu'l-lāha bağılıdur

[Ledün hocasından dersini alan, kendini bilen Rabbini bilir sırrının ehlini bulan, (Allah'tan başka) her şeyi terketme ülkesine padişah olan apaçık ve gizli, Allah'ın evliyalarına bağılıdır.]

VI

Zāhid senüñ şekk ü zannuñ kadīmdir

'İnd-i Hāḫ' da her ṭa' atüñ adīmdir

Sa' id şaḫī şaḫī sa' id yā kimdir

Kimse bilmez 'ilmü'l-lāha bağılıdur

[(Ey) zahit! Senin zan ve şüphen eskidir. Allah katında ibadetin yoktur. Allah'a ulaşma mutluluğuna ermiş ya da Allah yolundan sapmış olanın kim olduğunu kimse bilmez. (Bu), Allah'ın ilminde bilinir.]

³²¹ *İza cae nasrullahi* vel feth.: *Allah'ın yardımı* ve fetih *geldiği zaman*, Nasr/1.

³²² Bknz: dipnot 257.

VII

On iki pîr kıudemâ-yı tarîkat
Şâh-ı Hüseyinî şâh-ı Hasandan nihâyet
Murtaza'dan silsile-i velâyet
Mine'r-Resulale'l-lâha bağıldur

[Şah Hasan ve Hüseyin'den sonra gelen o tarikat önderi on iki imam, Hz. Murtaza'dan velayet silsilesi ile Hz. Resulullah'a bağıldır.]

VIII

Çâr mürsel çâr melâ'ik çâr kitâb
Çâr halîfe çâr imâm çâr mihrâb
Çâr evtâd çâr küşe çâr aqţâb
İşâret-i sirru'l-lâha bağıldur

[Dört peygamber, dört melek, dört kitap, dört halife, dört imam, dört mihrap, dört evtad, dört köşe, dört kutup Allah'ın işaretine bağıldır.]

IX

‘İnd-i Hâk'da merkûz olan ma'dümân
‘Arş kürsî levh kalem mevcûdât
Her ne ki var ‘ilm-i Hayy Bâkî zât
Ol nokta-i Bismi'l-lâha bağıldur

[Allah'ın karındaki bütün yaratılmışlar, yeryüzü, gökyüzü, kaza, kader ve bütün varlık, Hayy ve Baki olan Allah'ın tüm yarattıkları besmele(nin be harfindeki) noktaya bağıldır.]

X

On iki imām u on iki pīrān

On iki bürüc u heft āsumān

On iki o māh-ı eflāk-ı devrān

Seyr-i sırr-ı ‘ani’l-lāha bağıldur

[On iki imam, on iki pir, on iki burç, yedi gökyüzü, o dönen on iki felek, tarikattaki seyr-i anillâh mertebesinin sırrına bağıldır.]

97^b

XI

Şevkiyâ üçyüzden kıl ‘aded ‘ayān

Ricāl-i gā’ib ü abdāl-ı cihān

Kırklarla yediler kûṭb u imāmān

Gavs-ı a‘zam ‘Abdu’l-lāh’a bağıldur

[Ey Şevkî! Cihanın abdalları, zahiri âlemlerin uluları, kırklar, yediler, kutuplar, imamlar (bunların hepsi) toplamda üç yüz kişi olup Gavs-ı azam (lakaplı Abdulkadir Geylânî’ye) bağıldır.]

425.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]²³

1. Bende-i ḥaṣṣı Muḥammed Mustafā dirler bize

Ḥāk-i pāy-i ehl-i dilde cān-fedā dirler bize

[Bize Hz. Muhammed Mustafa’nın has kölesi derler. Bize gönül ehlinin ayağının toprağında canını feda eden derler.]

³²³ Bu şiir 96^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

2. Ol Hüseyn ‘aşkına öz bağıri ciger-büryân iden

Maḥv-i cismi-süz köz-i Kerbelâ dirler bizde

[Bize, o Hz. Hüseyin’in aşkına kendi bağırını ciğer kebabı yapan, cismini yakıp mahveden Kerbela közü derler.]

3. Âl-i evlād-i Resûl’e nice cān virmez kişi

Mācerā-yı ḥāle muḫtar mübtelâ dirler bize

[Kişi Hz. Peygamber’in ailesi ve evlatları için nasıl can vermez? Bize olaylar karşısında çaresiz kalmış düşkün derler.]

4. Kılduğımçün ğayreti âl-i ‘abānuñ ḥaṭarın

Bu kızılbaşuñ kolından şî‘ ayâ dirler bize

[Aba halkının hatrını saydığım için, Kızılbaş kolundan Şia derler bize.]

5. Kanı murdârın şaçup seyfi ğılâfından çeküp

Âl-i Süfyanuñ ‘adüvvü Şevkiyâ dirler bize

[Bize, kılıcı kınınıdan çekip pis kanını akıtarak Süfyan’ın ailesinin düşmanı olan Şevkî derler.]

426.

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]³²⁴

1. Biz künüz-i ‘aşka mâlik *küntü kenz*³²⁵ilerdenüz

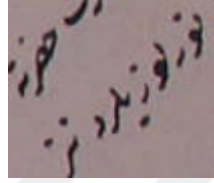
³²⁴ Bu şiir 96^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

³²⁵ Bknz dipnot:120.

Fırka-i Nāciyye-i ser-tāc-ı fevzilerdenüz

[Biz aşk hazine sahip olan “*küntü kenz*” (sırrına) vâkıf olanlardanız.
Kurtuluşların baş tacı olan ebedi kurtuluşa eren gruptanız.]

2. Hayderiyyüz gösteren nuşret işâret hâzrete

Murğ-ı minḳarında aḥḍar

[...]

3. Yanmışuz ol deşt-geşt-i Kerbelâ'ya cān u dil

Mātem-ile ḳalb-i tenvîr nār-ı sūzilerdenüz

[O Kerbela çölü(nde olanlar için) canıgönülden yanmışız. Yas tutarak kalbi nurlanmış yakıcı ateşe düşmüşlerdeniz.]

4. Bu ḥarâret teşnelik itdirdi imhâ-yı vücūd

Nār-ı ṭamūdan eşed maḥrûḳ-ı közilerdenüz

[Bu hararet ve susamışlık vücudu yok etti. Cehennem ateşinden şiddetli yakıcı köze aitiz.]

5. Nār-ı dil yanında Şevḳî nār-ı ṭamu zerredür

Biz o sūzân-ile me'lûf leyl-i rûzilerdenüz

[(Ey) Şevkî! Cehennem ateşi, gönül ateşi yanında zerre kadardır. Biz gece gündüz o yanmayla alışkın olanlardanız.]

427.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1. Sen aḥī faḥrū'l-ümemsün yā ' Aliyye'l-Murtaẓā

Vāriş-i esrār-ı ḥātemsün ' Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Sen son (peygamberin) sırlarının vârisi, ümmetin övüncünün (Hz. Muhammed) kardeşisin.]

2. Sābıkūn-i evvelūn-i müslimūn-i evvelīn

Cümleden imān-ı aḳdemsün ' Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Herkesten en önce iman (eden), müslümanlığı ilk kabul edenlerin (içinde) en önce Müslümansın.]

3. Evvel ' āḥir laḥẓaten inkār seni sebḳ itmedi

Şābiṭū'l-akvāl-i muḥkemsün ' Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! (Sen) verdiği sözde sabit duransın, önce ya da sonra bir an bile inkâr (etmek) aklından geçmedi.]

4. Māderūn men' eyledün baṭnında iken secdeden

Bütlere sen ḥulḳ-ı azlemsün ' Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Sen çok zâlim tabiatlısın, (annenin) karnında iken anneni putlara secde etmekten men eyledin.]

5. Mevlid-i zātuñ senüñdür Ka' betü'l-beyti'l-ḥarām

Ol sebebdendür mükerrermsün ' Aliyye'l-Murtaẓā

[Ey Aliyye'l-Murtaza! Mahrem ev (olan) Kabe senin doğum yerindir. O sebepten hürmete layıksın.]

6. İbtidâ sensûñ şalât iden Resûlullâh ile

Heft sinüñde mu‘ allemsüñ ‘ Aliyye’l-Murtażā

[Ey Aliyye’l-Murtaza! Yedi yaşındayken yetiştirilmişsin. Hz. Peygamber ile ilk namaz kılan sensin.]

7. Şemsüñ iqbâli saña fevt-i şalātuñdan idi

Öyle sen bir kıadr-i a‘ zamsuñ ‘ Aliyye’l-Murtażā

[Ey Aliyye’l-Murtaza! Öyle kudreti yüce bir kişisin çünkü sana güneşin yüzünü döndürmesi (ikinci) namazını kaçırmaz (sebebiyle) idi.]

8. Hâşimîsüñ bi’l-ebî ve’l-‘üm dağı iki cihet

Kerrema’llâh ile ekremsüñ ‘ Aliyye’l-Murtażā

[Ey Aliyye’l-Murtaza! Allah’ın keremiyle kerem sahibisin. Hem anne hem baba ki taraftan Haşim soyundansın.]

9. Nûr-ı vâhiddür senüñ nûruñ Resûlullâh ile

A‘ zam-i şân-ı mufahhamsuñ ‘ Aliyye’l-Murtażā

[Ey Aliyye’l-Murtaza! Saygıya layık, şanı yücesin. Senin nurun Hz. Resulullah ile tek nurdur.]

10. Şevkî ebşâr-ı haķîķatle seni evzân ider

Bildüğüm ne kıadr-i efhamsüñ ‘ Aliyye’l-Murtażā

[Ey Aliyye’l-Murtaza! Bildiğim en şerefli kıymetsin. Şevkî, hakikat gözü ile seni tartar.]

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

I

Gel yetiş imdāduma ey ehl-i beyt-i Muştafā

Tövbe-i Ādem kabūline sebep rāh-ı Hudā

Hātemüm hüsn-i naşibine budur benden ricā

Yā Muḥammed yā ‘Alī yā Fāṭıma ehl-i kisā

Yā Ḥasan yā ser-şehīd-i Kerbelā āl-i ‘abā

[Ey Hz. Mustafa’nın hane halkı, gel, imdadıma yetiş! Huda yolunda Hz. Adem’in tövbesinin kabul olma sebebi, benim ricam budur. Ey aba ehlinden olan ya Hz. Muhammed, ya Hz. Ali, ya Hz. Fatıma, ya Hz. Hasan (ve) Kerbelâ’nın baş şehidi (Hz. Hüseyin)...]

II

Gel kırā’at eyle evvel *illel meveddet*³²⁶ âyetin

Naẓm-i *fî l-kurbâde*³²⁷ sırr-ı vâcibât-ı hürmetin

Qılma zâyi‘ bende-i ednâ faķırüñ gayretin

Yā Muḥammed yā ‘Alī yā Fāṭıma ehl-i kesā

Yā Ḥasan yā ser-şehīd-i Kerbelā āl-i ‘abā

[Ey aba ehlinden olan ya Hz. Muhammed, ya Hz. Ali, ya Hz. Fatıma, ya Hz. Hasan (ve) Kerbelâ’nın baş şehidi (Hz. Hüseyin)... Gel *illelmeveddet* ayetini oku ve *fîl kurba* ayetinin sırrı hürmetine bu fakir kölenin gayretini boşuna çıkarma!]

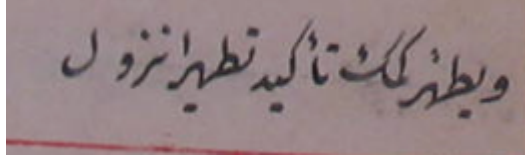
III

³²⁶ Bknz: dipnot 9.

³²⁷ Bknz: dipnot 9.

*Yüzhibe ankümü'r-ricse*³²⁸ şarâhat bi'l-uşûl

Ba' d-i ehlü'l-beyt tavşif-ı Hudâdur bi'l-kabûl

Yâ Muhammed yâ 'Alî yâ Fâtîma ehl-i kesâ

Yâ Hasan yâ ser-şehîd-i Kerbelâ âl-i 'abâ

[*Yüzhibe ankümü'r-ricse* açık ayetinde ehl-i beyti Allah tavsif etmiştir. Bunu tathir ayeti ile kabul ederiz. ... Ey aba ehlinden olan ya Hz. Muhammed, ya Hz. Ali, ya Hz. Fatîma, ya Hz. Hasan (ve) Kerbelâ'nın baş şehidi (Hz. Hüseyin)...]

IV

Muştafâ vü Murtaẓâ vü Fâtîma hulk-ı rızâ

Yek vücûd u yek-cisimlerdür Hüseyin-i Kerbelâ

Pes penc ism-ile kıldı hâzret-i Âdem du'â

Yâ Muhammed yâ 'Alî yâ Fâtîma ehl-i kesâ

Yâ Hasan yâ ser-şehîd-i Kerbelâ âl-i 'abâ

[Hz. Mustafa ve Hz. Murtaza ve Hz. Fatîma (ve) razı yaradılışlı (Hz. Hasan) (ve) Kerbelâ'nın Hüseyin'i tek beden tek cisimdir. Bu beş kişinin ismiyle Hz. Adem dua etmiştir. Ey aba ehlinden olan ya Hz. Muhammed, ya Hz. Ali, ya Hz. Fatîma, ya Hz. Hasan (ve) Kerbelâ'nın baş şehidi (Hz. Hüseyin)...]

³²⁸ Ve karne fi buyutikunne ve la teberrecne teberrucel cahiliyyetil ula ve ekimnes salate ve atinez zekate ve atı'nallahe ve resuleh, innema yuridullahu *li'yuzhibe ankumur ricse* ehlel beyti ve yutahhirekum tathira: Evlerinizde vakarlı olun. Cahiliye dönemindeki gösteriş gibi gösteriş yapmayın. Salâtı ikame edin, zekatı verin. Allah'a ve Resul'üne itaat edin. Ey Nebi'nin ailesi! Allah sizden *her türlü kirliliği giderip sizi tertemiz kılmak* istiyor. Ahzab/33.

V

Bu biri *e levlāk*³²⁹ sırr-ı zāt-ı mazharı

Bu biri *yufûne binnezrî*³³⁰ vürüd-ı maşdarı

Bu biri cüz'-i Nebi ol iki dürr-i cevher

Yâ Muhammed yâ ' Alî yâ Fâtıma ehl-i kesâ

Yâ Hasan yâ ser-şehîd-i Kerbelâ âl-i ' abâ

[Bu biri levlake levkak sırrının mazharı (Hz. Muhammed), diğeri *yufûne binnezrinin* sırrı (Hz. Ali); biri Nebi'nin parçası (Hz. Fatıma) ve o iki inci (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin)... Ey aba ehlinden olan ya Hz. Muhammed, ya Hz. Ali, ya Hz. Fatıma, ya Hz. Hasan (ve) Kerbelâ'nın baş şehidi (Hz. Hüseyin)...]

VI

Eyler ' âkıllar Cenâb-ı ehl-i beytine cân fedâ

Naẓm-ı *fî'l-kurbâ*³³¹yla ta' zîm vâcib her kula

Şevkiyâ vird-i kadîm olsun saña rûz-ı mesâ

Yâ Muhammed yâ ' Alî yâ Fâtıma ehl-i kesâ

Yâ Hasan yâ ser-şehîd-i Kerbelâ âl-i ' abâ

[Ey akıl sahipleri! Mübarek ehl-i beyt için can feda, filkurbâ ayetiyle yüceltmek her kula vacip(tir).Ey Şevkî! Gece gündüz onlara vird etmek sana nasip olsun... Ey aba ehlinden olan ya Hz. Muhammed, ya Hz. Ali, ya Hz. Fatıma, ya Hz. Hasan (ve) Kerbelâ'nın baş şehidi (Hz. Hüseyin)...]

³²⁹ Bknz: dipnot 17.

³³⁰ Bknz: dipnot 93.

³³¹ Bknz: dipnot 9.

Der-İmām ‘Alī

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

1. Risālet vāriş-i aḳdem ‘Alī’dür evvel-i ḥātem

Resūlu’l-lāh ile hem-dem ‘Alī’dür evvel-i ḥātem

[Risalette ilk vāris ilk imam Hz. Ali’dır. Hz. Resulullah ile dost Hz. Ali’dır.]

2. Bürūc-ı evliyāda dā’ire bir ḥaṭṭ-ı ‘uzmāya

Resūliñ sözine maḥrem ‘Alīdür evvel-i ḥātem

[Veliler burcunda yüce bir yere sahip olan, Hz. Resul’ün sözüne mahrem olan ilk imam Hz. Ali’dır.]

3. Bu ḥātem zāt-ı pākiñden nihāyet Mehdi’ye müncer

Ki Mehdi āḥir-i ḥātem ‘Alīdür evvel-i ḥātem

[Bu imamlık temiz zatından son olarak Hz. Mehdi’ye iletilir. Bu yüzden Hz. Mehdi son imam, Hz. Ali ilk imamdır.]

4. Ḥilāfetle imāmetle mecmū‘ıdur ḥātemüñ sırrı

Bu sırra evliyā a‘lem ‘Alīdür evvel-i ḥātem

[Bu halifelik ve imamlıkta peygamberlerin mührü olmanın (Hz. Muhammed) sırrı toplanmıştır. Bu sırrı veliler bilir ki Hz. Ali ilk imamdır.]

5. Bu cāhı sırrı Şevkī cem‘ider şāḥib-livā Mehdi

Bulur fevzi ḳamu ‘ālem ‘Alīdür evvel-i ḥātem

[(Ey) Şevkî! Bu sır makamının ilk imamı Hz. Ali'dir. Sonu bayrak sahibi Hz. Mehdi'de toplanır. Bundan bütün âlem feyz alır.]

430.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]³³²

I

Şāh-ı iklīm-i velāyet nūr-ı hūrşīd-i celā

Şīr-i ġazāl-i şecā' at sırr-ı peygamber velī

Zıkr ü fikr ü ins ü cinni vird ü tesbīhi

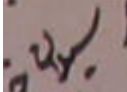
Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī³³³

[Velilik ülkesinin padişahı, parlak güneşin nuru, kahramanlık ceylanının aslanı, veli Peygamber'in sırrı, zikir ve fikir ile insanlar ve cinler şu şekilde tespih etmektedir: Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

II

Hātem-i sırr-ı risālet vāriş-i Faḥrū'l-ümem

Nāşır-ı maḥbūb-ı ḥazret-i nūr-ı zāt-ı maḥrem

Ḳahır-ı a' dā-yı dīn ḥubş-i küfr-i dem

Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī

[Velayet sırrının hatemi, ümmetin öcücünün vârisi, Hz. Peygamber'in yardımcısı ve mahrem zatının nuru, dün düşmanları ve kötü kâfirleri kahreden Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

³³² Bu şiir 98^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

³³³ Bknz: dipnot 61.

III

Mu‘ cizāt-ı enbiyā andan görindi bî-gümān

*Nurike nūrī*³³⁴ hadiſidür edall-i rāyegān

Şubḥ şām zıkr-i ḥalāyık itdügi virdi zebān

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

[Şüphesiz peygamberlerin mucizesi ondan göründü, *Nurun nurumdur* hadisi çokça delildir. Yaradılmışların tümü gece gündüz dilinde Hz. Ali’den başka yiğit yoktur, Hz. Ali’den başka yiğit yoktur.]

IV

Faşl iden nebî Muḥammed’le ‘Alī evlādını

Lā yezāl sırrına bilse nedür iḳādını

Ol şefā‘ atinden naşibin gösterir eb‘ adını

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

[Hz. Muhammed ve Hz. Ali evladını anlatan onların sevgisiyle yanar tutuşur. O uzaktakilere şefaatinde nasip eden Hz. Ali’den başka yiğit yoktur, Hz. Ali’den başka yiğit yoktur.]

V

Naẓm-ı *fī’l-kurbā*³³⁵ ya maḥrem olmadı zāhid şaḳī

Ḥayderi inkār eder mi ehl-i sünnet muttakī

Zıkr-i Ḥayder o ṭā‘ āt-i Ḥudānuñ revnaḳı

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

³³⁴ Bakınız dipnot 4.

³³⁵ Bknz: dipnot 9.

[Zahid ve isyankâr *filkurba* ayetini anlamadı. Ehl-i sünnet yolundaki kişi Hz. Haydar'ı inkâr eder mi? O Allah'a ibadetin süsü Hz. Haydar'ın zikridir. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

99^a

VI

Sırr-ı Hayder'dür Hasan hulk-ı rızâ âl-i Resûl

Ol Hüseyin-i Kerbelâ'dur cevher-i dürr-i Betül

Hażret-i Zeynü'l-‘abād'ur ‘ind-i Bārī'de kabûl

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

[Hz. Peygamber'in hane halkından razı yaratılışı Hz. Hasan Hz. Haydar'ın sırrıdır. Hz. Betül'ün inci mücevheri Kerbela'nın Hüseyini'dir. Allah katında kabul olan Hz. Zeynelâbidin'dir. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

VII

Ol Muhammed Bâkır-ı haqqâ imâmü'l-mürselîn

Pâk-i aşlâb-ı cenâb u sırr-ı Fahrü'l-mürselîn

Post-nişîn-i haqq Habîb-i *rahmete'l-lil-‘âlemîn*³³⁶

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

[O Hz Muhammed Bakır resullerin imamı ve peygamberlerin övüncünün temiz yüce soyundandır. Rabbin sevgilisi âlemlere rahmet gönderilen Peygamber'in makamının posta oturanıdır. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

³³⁶ Bknz: dipnot 44.

VIII

Ca' fer-i Şādık vekīl-i şādıķu'l-va' di'l-emīn

Sırr-ı Hāyder anda zāhir oldı bil ḥaķķu'l-yakīn

Hıbb-ı Hāyder'le Muḥammed'dür uşul-i ehl-i dīn

Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī

[Sözünde sadık olan Hz. Peygamber'in vekili Hz. Cafer-i Sâdık'tır. Hakkalyakin olarak Hz. Haydar'ın sırrı onda zahir olmuştur. Din ehlinin usulü Hz. Muhammed ve Hz. Haydar'ı sevmektir. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

IX

Zübde-i fahr-i cihāndur ol 'Aliyye'r-Rızā

Cevher-i ferd-i lü'lü' ehl-i beyt-i Muşţafā

*Vālimen vālāhu*³³⁷ sırrı mazharıdur muṭlaķa³³⁸

Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī

[O Hz. Aliyyel Murtaza kâinatın övüncünün gözbebeğidir. Hz. Mustafa'nın ehl-i beytinden lülü mücevheri olan bir zattır. *Vālimen vallahu* sırrının mazharı olan Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

X

Tābi'-i şāh-ı velāyet ādeme tevfiķ imiş

Bu ḥafī esrār-ı remzün ma' nası ta' mīķ imiş

Muşţafā'dan Murtaşāyı fark iden zındıķ imiş

Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī

³³⁷ Bknz: dipnot 62.

³³⁸ Bu mısradan itibaren şiir 99^a numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

[Velayet şahına tabi olmak âleme ihsanmış. bu gizli sırların manası derinmiş. Hz. Mustafa'da Hz. Mustafa'yı fark etmeyen zındık imiş. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

XI

Ol Taķī ibn-i Muḥammed sırr-ı sulṭān-ı Nebī

Zümre-i ‘uṣṣāķiyānuñ dilde kaşdı mübtelī

Ḥazret-i şāh-ı velāyetdür ḥaķikat mezhebi

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

[O Hz. Muhammed'in oğlu Hz. Naki, peygamberin sırrı, âşıklar zümresinn gönülden baēlı olduēu, gerçek yolu velayet şahı olandır. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

XII

Server-i dīndür Naķī ibn-i Muḥammed Muṣṭafā

Zāt-ı uḥrādur muḥabbet ḥānedāna muṭlaķā

Nāşır-ı peygamberidür ol ‘Aliyy’l-Murtażā

Lā fetā illā ‘Alī lā fetā illā ‘Alī

[Dinde önderlikte Hz. Muhammed Mustafā'nın oēlu Hz. Naki, Hz. Muhammed'in hanedanına muhabbet beslemek yüce zatın gereēidir. O Hz. Ali Murtaza Hz. Peygamber'in yardımcısıdır. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

XIII

Ol imām ‘Askerī’dür çün emīr-i ehl-i dīn

Āl-i evlād-ı Resūl-i raḥmete’l-li’l-‘ālemīn

Murtaẓā oldu vaṣiyy-i ṣādiḳu'l-va' dü'l-emîn

Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī

[Din ehlinin emiri o imam Hz. Askerî'dir. Âlemlerin rahmeti Hz. Resul'ün ailesinden, evlatlarından, sözünde duran emin vasi o Hz. Murtaza'dır. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

XIV

Hāk-i pāy-i ehl-i beytüm Şevkiyā ez-cān u dil

Cism ü cān kıldum fedā merzāt-ı Hākka fî-sebîl

Hayderîyem Hayderî zāhidā fehmi ile bil

Lā fetā illā 'Alī lā fetā illā 'Alī

[Ey Şevkî! Canıgönülden ehlibeytin ayağının tozuyum. Hak rızasının yolunda canımı ve bedenimi feda ettim. Ey zahid, düşün ve bil! Hz. Haydar'a aitim, bağlıyım. Hz. Ali'den başka yiğit yoktur, Hz. Ali'den başka yiğit yoktur.]

431.

Resûlullāh'ıñ Ta'zîmi Vâcib Olan Qarâbeti Hakkında

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

I

Nüzûl-i âyet-i ile'l-meveddet³³⁹ vâridi kimdür

Dağı tefsîr-i fi'l-kurbâ³⁴⁰ naşşı kime ta'limdür

İcâbetle kamu aşhâba heyhât emr-i ta'zîmdür

Qarâbet ihtîşâşı qarş-ile bil'-emr-i tefhîmdür

³³⁹ Bknz: dipnot 9.

³⁴⁰ Bknz: dipnot 9.

Meveddetde vücūbiyyet eḥaṣṣ-ı çāra taḫsīmdür

‘Alī Zehrā-yı sıbṭeynü’n-Nebī ḥaṣṣ-ı ta‘ mīmdür

[*İlel meveddet* ayetinin inmesine sebep olan kimdir? *Fil kurbā*’nın tefisirindeki kesin emir kime bildirilmiştir. Heyhat, (bu) bütün sahabelere uymaları gereken yüce bir emirdir. Muhabbet beslemenin gereği şu dört kişiye paylaştırılmıştır. Halk içinde has olan Hz. Ali, Hz. Zehra ve Hz. Peygamber’in torunlarıdır.]

II

Meveddetde vücūbiyyet ḥaḳīḳat ḥükm-i Ḳur’ān’uñ

Ḳamuyā vācib ü bizzāt icābet ḥükm-i Ḳur’ān’uñ

Bu devre münḥaṣır ḥaṣṣ-ı şarāḥat ḥükm-i Ḳur’ān’uñ

O *fī’l-kurbā*’yı tefsīr ile işbāt ḥükm-i Ḳur’ān’uñ

Meveddetde vücūbiyyet eḥaṣṣ-ı çāra taḫsīmdür

‘Alī Zehrā-yı sıbṭeynü’n-Nebī ḥaṣṣ-ı ta‘ mīmdür

[Kuran’ın hükmü, (onlara) gerçekten muhabbet beslemenin vacip (olduğudur). Kuran’ın (bu) hükmü, herkese bizzet uymaları gereken vaciptir. Kur’anın hükmü bu devre özel apaçıktır. O *fī’l-kurba* ayetinin tefsiri ile Kur’anın hükmü, (Kuran’da bu zatlari sevmenin vacip olduğu) ispatlanır. Muhabbet beslemenin gereği şu dört kişiye paylaştırılmıştır. Halk içinde has olan Hz. Ali, Hz. Zehra ve Hz. Peygamber’in torunlarıdır.]

III

Ḳarīb-i faḥr-i kevneyne meveddet vācibi bizzāt

İdüp tefsīr-i *fī’l-kurbā*³⁴¹’ı aşḥāba didi heyhāt

Beyān idüp devirde inḥişārı kıldı ta‘ yīnāt

³⁴¹ Bknz: dipnot 9.

Meveddetde vücūbiyyet eḥaṣṣ-ı çāra taḵsīmdür

‘Alī Zehrā-yı sıbṭeynü’n-Nebī ḥaṣṣ-ı ta‘mīmdür

[Âlemlerin övüncünün yakınlarına muhabbet beslemek bizzat vaciptir. Fil kurbâ ayetini tefsir edip ashaba bildirdi. (Bu ayet) onlara özel bu hususu bildirip apaçık kıldı. Muhabbet beslemenin gereği şu dört kişiye paylaştırılmıştır. Halk içinde has olan Hz. Ali, Hz. Zehra ve Hz. Peygamber’in torunlarıdır.]

99^b

IV

Ḳabūl-i tevbe-i adem bu çār ism-ile ḥāşıldur

Bu çār efrāda olmazsa muḥabbet yā ne ḥāşıldur

Bu çār erkāna rağbet eylemek bil kār-ı ‘āḳıldür

Bu bir ḳavl-i mücerred şānma Ḳur‘ān buña ḳā’ıldür

Meveddetde vücūbiyyet eḥaṣṣ-ı çāra taḵsīmdür

‘Alī Zehrā-yı sıbṭeynü’n-Nebī ḥaṣṣ-ı ta‘mīmdür

[İnsanların tövbesinin kabulü bu dört (kişinin) adıyla olur. Bu dört kişiye muhabbet beslenmezse hal(imiz) ya ne olur? Akıl sakiplerinin işi bu dört rükne bağlanmaktır. Bunu sade, alelaide bir söz sanma, bu Kur’an’ın sözüdür. Muhabbet beslemenin gereği şu dört kişiye paylaştırılmıştır. Halk içinde has olan Hz. Ali, Hz. Zehra ve Hz. Peygamber’in torunlarıdır.]

V

Meveddetle iden tefsīr-i Ḳur‘ān ehl-i kisāyı

Tefekkür ey Şevḳī cenāb-ı nuṭḳ-ı Mevlāyı

Mü’ekkedlerle ikāz eyledi ehl-i re‘āyāyı

Ri‘āyetde ḳuşūr-ı terkine cümle berāyāyı

Meveddetde vücūbiyyet eḥaṣṣ-ı çāra taḵsīmdür

‘Alī Zehrā-yı sıbṭeynū’n-Nebī ḥaṣṣ-ı ta‘ mīmdür

[Ey Şevkî! Kur’an’ın tefsiri Hz. Peygamber’in ailesin(den) muhabbetle (bahseder), (bunu) tefekkür et! (Allah) cümle mahlukatın kusurlarını terketmesi (için onları) Hz. Peygamber’in sünnetleriyle ikaz etti. Muhabbet beslemenin gereği şu dört kişiye paylaştırılmıştır. Halk içinde has olan Hz. Ali, Hz. Zehra ve Hz. Peygamber’in torunlarıdır.]

432.

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

1. Rāz-dār-ı Aḥmed-i zī-raḥm ü maḥremdür ‘Alī

Kerrema ’llāh vechehu ile mükerrremdür ‘Alī

[Hz. Ahmed’in sırdaşı ve mahremi Hz. Ali’dir. Allah onu şerefli kılsın (sözüyle)mükerrrem olan Hz. Ali’dir.]

2. Zī-ḳarābetden meveddet şānına vārid olan

Āyet-i münzel vüçüb-ile müsellemdür ‘Alī

[İndirilmiş ayetle sabit, yakınlıktan muhabbet şanına ulaşan, doğruluğu ispatlanmış olan kişi Hz. Ali’dir.]

3. Şems aña itdi tülū‘ ‘aşruñ adāsından için

İtmiş iken çün ğurūb bir sırr-ı a‘ zāmdur ‘Alī

[Hz. Ali zatının sırrını asrın düşmanlarına göstermek için batmış olan güneş tekrar doğdu.]

4. Sābıḳūn-i evvelündür evvelūn-i evvelin

Cümleyi sebḳ eyleyen imān-ı aḳdemdür ‘Alī

[Herkesten önce iman edip, herkese iman yolunu öğreten Hz. Ali'dir.]

5. Karn-ı evvelde halîfsün didi aña Resûl

Şîr-i Yezdân-ı velî şâh-ı mu'azzamdur 'Alî

[Hz. Resul ona hicretin birinci asrında halifesin dedi. Hz. Ali Allah velilerinin şahı, yüce padişaktır.]

6. Ben 'Alî'ye nuşret olundum didi fahr-i cihân

Nâşır-ı sulţân-ı kevneyn nûr-ı 'âlemdür 'Alî

[Cihanın övücü (olan Hz. Muhammed) “*Ben Hz. Ali'den yardım buldum*” dedi. Âlemin nuru ılan Hz. Ali, iki cihanın sultanının yardımcısıdır.]

7. Ol şeb-i hicret Resûl'e eyleyen îşâr-ı cân

Merd-i meydân-ı şecâ' at şîr-i muhkemdür 'Alî

[Hz. Ali, hicret gecesinde Hz. Resul'den canını esirgemeyen, kahramanlık meydanında güçlü bir aslandır.]

8. Zîkr-i tâ' atdür 'Alî ismi bilâ sekk-i gümân

Mûciz-i şâdık hadîşinden mufahhamdur 'Alî

[Şüphesiz Hz. Ali'nin ismini söylemek ibadettir. Hz. Ali'nin yüceliği hadislerle sabittir.]

9. Seyyidü'l-keyneyn cennette kaçırır ma'â

Her cihetle vâcibü't-ta'zîm mükerrermdür 'Alî

[İki cihanın seyiti cennette Peygambere komşu olan Hz. Ali her açıdan yücedir.]

10. Sırr-ı sırrıdur Muḥammed sırr-ı zātı sırrıdur

Nev‘ efrād-ı beşer ammā ne ādemdür ‘ Alī

[Hz. Ali, Hz. Muhammed’in zatının sırrı, sırrının sırrına vâkıf olan bir kişidir.]

11. Nokṭadur bu dā’ire içre kamu rūḥāniye

Şevḳiyā ol ḥaṭṭ-ı ekberde muṭalsemdür ‘ Alī³⁴²

[Bu dairede bütün ruhlara noktadır. Ey Şevkî! O yüce çizgide Hz. Ali tılsımlıdır.]

433.

Der-Sebeb-i Kerrema’llāhu Te‘alā Vechehu

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

I

Ey velāyet şāhbāzı perver-i peygamberī

Tercümān-ı Aḥmedī ervāḥiyān-ı meh-teri

*Ente minni ve ene minke*³⁴³ maḳāl-i cevheri

Eyledi mümtāz nāfız kā’inātuñ serveri

Cümle aşḥābuñ içinden zāt-ı pāk-i Ḥayderī

*Kerrema’llāhu vecheh*³⁴⁴ sırrına kıldı mazḥarı

³⁴² Bu mısradan sonra yazmada “Zikrūñ olsun ifadesi yer almaktadır.

³⁴³ Bknz: dipnot 112.

³⁴⁴ Bknz: dipnot 24.

[Ey velayet şahbazı peygamberin koruyanı; Hz. Ahmed'in tercümanı, ruhların aydınlatanı; kâinatın sözü geçen seçkin padişahı; cümle sahabenin içerisinde Hz. Haydar'ın temiz zatı *Kerrema'llâhu vecheh* sırrına mazhardır.]

100^a

II

Nuṭṭ-ı Faḥr-ü'l-enbiyâ ezḳâr-ı ṭâ' atdür ' Alî

Sırr-ı şîr-i pence-i âl-i ' abânadur ' Alî

Didi Allâhümme Aḥmed ' Âdemin ' âdâhu ' Alî

Hem daḥı merfû' ḥadîşi ile aḳzâ kim ' Alî

Cümle aşḫâbuñ içinden zât-ı pāk-i Ḥayderi

Kerrema'llâhu vecheh sırrına kıldı maḫharı

[Hz. Ali, âlemlerin övücünün sözü, ibadetlerin zikridir.Hz. Ali, Hz. Peygamber'in beş hane halkının aslanıdır ve dahi fıkhen en ehliyetli hadisle yüceltilmiştir. Cümle sahabenin içerisinde Hz. Haydar'ın temiz zatı *Kerrema'llâhu vecheh* sırrına mazhardır.]

III

Feth olan biñ bāb-ı ' ilm biñ şu' be ' ilm oldu aña

Eyleyen üstād-ı küll ta' lîm Muḥammed Muṣṭafâ

Şehr-i ' ilmüm didi sensin bāb-ı ' ilm-i Murtaẓâ

Çünkü senden baña benden Cibril andan Ḥudâ

Cümle aşḫâbuñ içinden zât-ı pāk-i Ḥayderi

Kerrema'llâhu vecheh sırrına kıldı maḫharı

[Bin ilim kapısı açılıp ona bin ilim şubesi oldu. Bütün dersleri ona öğreten Hz. Muhammed Mustafa'dır. Cümle sahabenin içerisinde Hz. Haydar'ın temiz zatı *Kerrema'llâhu vecheh* sırrına mazhardır.]

IV

Ḥaḳ zemīnine ḳıldı emr-i sırrıñı eyle ‘ayān
Tā mine’l-mağreb ile’l-maşrıḳna var eyle beyān
Murtaẓāyı eyle tebşīr faẓl-ile ḳıl rāyegān
Sā’irinden ben i‘tā ḳıldum faẓīlet aña şān
Cümle aşḫābuñ içinden zāt-ı pāk-i Ḥayderi
Kerrema’llāhu vecheh sırrına ḳıldı maẓharı

[Ḥaḳ, yeryüzüne sırrını ayan ḳıldı, doğudan batıya kadar bunu anlat, karşılık beklemeden faziletle Hz. Murtaza’yı müjdele, diğerlerinden ben fazilet, şan ve ihsan aldım. Cümle sahabenin içerisinde Hz. Haydar’ın temiz zatı *Kerrema’llāhu vecheh* sırrına mazhardır.]

V

Sābıḳūn-i evvelūn mü’min muvaḥḥid bī-ḥilāf
İtmedi evşāna secde evvelī ‘āḫir mu‘āf

100^b

Küfre meyli olmayan bir laḫẓa ol pāk sīne-şāf
Evveli ṭāhir muṭaḥḥar aḫiridür misk-nāf
Cümle aşḫābuñ içinden zāt-ı pāk-i Ḥayderi
Kerrema’llāhu vecheh sırrına ḳıldı maẓharı

[Kesinlikle, kendisinden öncekiler gibi muvaḥḥid ve mümindir, önce ve sonra asla putlara secde etmemiştir, Bir an bile küfre meyletmeyen gönlü saf, temiz kişidir. Ataları tertemiz ondan sonra gelenler de misk kokuludur. Cümle sahabenin içerisinde Hz. Haydar’ın temiz zatı *Kerrema’llāhu vecheh* sırrına mazhardır.]

VI

Çün *emā terdā en-ekūne ehāk*³⁴⁵ naşş-ı hıṭāb

Kim belī ile raẓiytū sırrına virdi cevāb

Sen aḥī dūnyā vü ‘uḳbāsuñ didi ol nūr-ı Rab

Bārekallāh Şevḳiyā Tübāy-ıla *ḥüsnü’l-me‘āb*³⁴⁶

Cümle aşḥābuñ içinden zāt-ı pāk-i Ḥayderi

Kerrema’llāhu vecheh sırrına kıldı maḫharı

[O Rabbin nuru (olan Hz. Muhammed, Hz. Ali için) “Kardeşin olmamı ister misin?” sorusuna “*evet*” diyerek rıza makamına “dünya ve ahirette kardeşimsin” diye cevap verdi. Cümle sahabenin içerisinde Hz. Haydar’ın temiz zatı *Kerrema’llāhu vecheh* sırrına mazhardır.]

434.

Ḥaḳ-Der-İmām-ı İsnā-‘ Aşer

[*fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*]

1. Sırr-ı sādāt-ı Nebī cāh-ı risāletde imām

Şeh-i vālā-yı velī sırr-ı velāyetde imām

[Hz. Peygamber’in yüce sırrı, risalet makamında imam... Velilerin yüce şahı, velayet sırrında imam...]

2. Bedr-i envār-ı münīreyn ḥaseneynü’l-ḳamereyn

Ser şehīdān u emīrān-ı şehādetde imām

[İki parlak ay ışığı, iki ay (olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin), şehadet emirleri ve seyitlerinin baş imamı...]

³⁴⁵ Emā terdā en-ekūne ehāk: kardeşin olmamı ister misin? demektir.

³⁴⁶ Ellezine amenu ve amilus salihati *tuba* lehum ve *husnu meab*: İnanan ve salih amel işleyenler için, *mutluluk ve güzel bir dönüş yeri vardır*. Ra’d/29.

3. ‘Ābid-i Zeynel evel hādī-yi minhāc-ı Hudā

Burc-i sa‘ dī şerefi fevz-i sa‘ âdetde imām

[Allah yolunun hidayete sevkedeni, saadet burcunun şerefi, saadet fevzinde imam Hz. Zeynelâbidin(dir).]

4. Halef-i âl-i Resûl mîr-i Muḥammed Bâkır

Ḥaşş-ı bizzıkr verāşetle siyâdetde imām

[Peygamber ailesinin mirasçısı Hz. Muhammed Bâkır, has zikir ile veraset ve seyyitlikte imamdır.]

5. *Cifr-i Cāmi*^{c347} ile esrār-ı ḥurūfa mālîk

Nokṭanuñ ma‘ nā-yı ḡaybūbına ḥikmetde imām

[Cifr ü Cami ile harflerin sırlarına vâkıf, hikmette noktanın bilinmeyen anlamlarına imamdır.]

101^a

6. ‘An Kureysiyyü’n-Nebî eşref-i Kāzım Mūsā

Hāşimiyyet ile ma‘ rūf şerāfetde imām

[Neb’i’nin Kureyş soyundan şerefli kimse Hz. Kazım Musa şerefliilikte Haşim(oğullarından olma) ile bilinen bir imamdır.]

7. Mazḥar-ı sırr-ı ‘Alī vāriş-i Peyğamber-i ḥaḳ

Ol ‘Alī şāh-ı Rızā sırr-ı velāyetde imām

³⁴⁷ Bknz: dipnot 53.

[Hz. Ali'nin sırrının vâkıfı, hak Peygamber (Hz. Muhammed'in) vârisi, O şah Hz. Ali Rıza velayet sırrında imamdır.]

8. Ümem-i hayr-i halef 'ârif ü dānā-yı Takî

Ba' d-ı aşhâb-ı kirām şān faziletde imām

[Ümmeti hayra sevkeden, bilgili ve ârif Hz. Takî, şān ve fazilette yüce sahabelerden (hemen) sonra gelen imamdır.]

9. Rūşenā mihrīden 'ālemde Nakî'niñ şerefî

Reh-nümā-yı ümem-i hayr-ı hidāyetde imām

[Âlemde Hz. Naki'nin şerefî, parlak güneşindendir. O, ümmetin hidayete sevkinde yol gösteren imamdır.]

10. 'Askerî vâriş-i esrār-ı Resûlü'ş-şakāleyn

O ki tevkîl Nebî taht-ı vekāletde imām

[Hz. Askerî, insanların ve cinlerin Peygamberi'nin vârisidir. O vekalet tahtında Hz. Nebi'nin vekili olan imamdır.]

11. Şevkiyā âl-i Resûl âl-i Muhammed Mehdî

'Âhîr-i hâtem tekmîl nihāyetde imām

[Ey Şevkî! Hz. Resul'ün ailesi, Hz. Muhammed Mehdî'nin ailesi son mühür imamlığı nihayete erdiren imamdır]

435.

Mertebe Der-Hak-ı İmāmān

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

I

İlâhî bendeñi dîdâr-ı zâtı vaşla şâyân
Habîbüñ Aḥmedüñ şer‘inde şâbit dîn-i îmân it
Şehinşâh-ı Necef sırrına sırrım sırr-ı pinhân it
Hasan ḥulḳ-ı rızâ yâdında öz bağrum kızıl kan it
Bu çeşmânum Hüseyn-i Kerbelâ vaşfında giryân it

[Ey Allahım! Bu kulunu zatının güzelliğine ulaşabilmeye layık eyle! Habib’in, Hz. Ahmed’in dininde sabit kıl! Necef sultanı (Hz. Ali’nin) sırrına benim sırrımı gizle. Rızâ yaratılışlı Hz. Hasan’ı anarken öz bağrımı kızıl kana boya, bu gözlerimi Hz. Hüseyin’i anlatırken ağlat.]

II

Seni çün itme mi zâhid bu mâcerâ-yı Kerbelâ ḥākî
Niçün yakmaya cismiñ nâ-sezâ-yı Kerbelâ ḥākî
Bu sūzunuz hicrî mübtelâ-yı Kerbelâ ḥākî
Hasan ḥulḳ-ı Rızâ yâdında öz bağrum kızıl kan it
Bu çeşmânum Hüseyn-i Kerbelâ vaşfında giryân it

[(Ey) zahit! Bu Kerbela toprağının macerası senin canını acıtmaz mı? Bu Kerbela toprağı, (ona) layık olmayan bedenini neden yakmasın? Rızâ yaratılışlı Hz. Hasan’ı anarken öz bağrımı kızıl kana boya, bu gözlerimi Hz. Hüseyin’i anlatırken ağlat.]

101^b

III

Boyansun sūz-i hicrân ile çeşmüñ al kızıl kana
Koyansun sîneler dönsün cihân tamu-yı nîrân

Bağar dünyâyı bir göz ilsem âh bak bu seyrâna

Hasan hulk-ı Rızâ yadında öz bağrum kızıl kan it

Bu çeşmānum Hüseyin-i Kerbelâ vaşfında giryān it

[Yakıcı ayrılık ateşiyile gözlerin kızıl kana boyansın, dünyada sineleri çevirip cehennem ateşine koyansın, âh bu dünyaya bir gözle bakmak yerine seyretsem. Razi yaratılışlı Hz. Hasan'ı anarken öz bağrımı kızıl kana boya, bu gözlerimi Hz. Hüseyin'i anlatırken ağlat.]

IV

Yerinde yatmasun ol kâfir-i mel'ûn 'Ubeydullāh

Kamu a'vān u enşārilerden kahr eylesün Allāh

'Azāb-ı şiddeti günā-yı gün var ilmesün Allāh

Hasan hulk-ı Rızâ yadında öz bağrum kızıl kan it

Bu çeşmānum Hüseyin-i Kerbelâ vaşfında giryān it

[O lanetli kâfir Ubeydullah yerinde yatmasın. Allah onu bütün yardımcıları ve ensarlardan uzak etsin. Azap ve şiddeti Allah günden güne artırmamasın. Razi yaratılışlı Hz. Hasan'ı anarken öz bağrımı kızıl kana boya, bu gözlerimi Hz. Hüseyin'i anlatırken ağlat.]

V

Nice hūn olmaya 'âlem neden yâ sineler çākī

Bu firqat 'âlemi yandırdı hem Şevkī ne eflāki

Çalup hayretde ins ü cîn melek Hakk'a idüp şākī

Hasan hulk-ı Rızâ yadında öz bağrum kızıl kan it

Bu çeşmānum Hüseyin-i Kerbelâ vaşfında giryān it

[Sineler yarık olmasına rağmen neden âlem kana bulanmıyor, Bu ayrılık âlemi felekleri ve Şevkî'yi yandırmıştır. İnsan ve cin hayret edip isyankâr Allah'a inanır. Razı yaratılışlı Hz. Hasan'ı anarken öz bağrımı kızıl kana boya, bu gözlerimi Hz. Hüseyin'i anlatırken ağlat.]

436.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]³⁴⁸

I

Ꞑutb-ı esrâr-ı haķîķat mazhar-ı sırr-ı 'alî
Nokta-i haţţ-ı velâyet menba' -ı feyz-i belî
Hem ferîdü'l-'aşr müstesnâ muķarreb kümmeli
Şîr-i pîrân-ı tarîķat Hâcî Bektaş-ı Velî

[Hakikat sırlarının kutbu, yüce sırrın mazharı, velayet hattının noktası, belâ feyzinin kaynağı, hem çağın yegânesi, biriciğı, yücesi, müstesnası, tarikat pirlerinin aslanı Hz. Hacı Bektaş Velî'dir.]

II

Ėavş-ı a'zam ol şeh-i vâlâ ricâl-i 'ârifân
Vâķıf-ı 'ilm-i ledün esrâra maķrem âlî- şân
Cevher-i haşş-ı Muhammed zübde'-i faķr-i cihân
Yürüden cânsuz dîvârı bir işâretle revân
Şîr-i pîrân-ı tarîķat Hâcî Bektaş-ı Velî

[Ârif kimseler içinde o yüce şah Gavs'ul-azamdır. Ledün sırlarına vâķıf, şanı yücedir. Âlemin övüncü olan Hz. Muhammed'in has cevheridir. Cansız duvarı bir işâretle yürüten, tarikat pirlerinin aslanı Hz. Hacı Bektaş Velî'dir.]

³⁴⁸ Bu şiir 101^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

III

Bülbül-i bâğ-ı velâyetdir o nûr-ı pür-ziyâ

Sünbül ü reyhân-ı vahdetdür o sırr-ı Murtażâ

Râz-dâr-ı hıkmət-i esrâr-ı şîr-i kibriyâ

‘*Alleme’l-esmâya*³⁴⁹ mazhar âşinâ-yı Muştafâ

Şîr-i pîrân-ı tarîkat Hâcî Bektaş-ı Velî

[O ışıklı nur, velayet bağının bülbülüdür. O Hz. Murtaza’nın sırrı vahdetin sümbül ve reyhanıdır. Yüce aslanın sırlarının sırdaşı, (Allah’ın) *tüm esmaları öğrettiği* Hz. Muhammed’in dostu tarikat pirlerinin aslanı Hz. Hacı Bektaş Velî’dir.]

IV

Şâh-ı merdândan geyindi hırka vü destâr-ı şâd

İrdi irşâda kemer-besteyle oldu ber-murâd

Taş-ı teslîm ü rızâdan buldı feyz-i müstefâd

Eyledi ilbâs-ı fâhr-i câme tennûre küşâd

Şîr-i pîrân-ı tarîkat Hâcî Bektaş-ı Velî

[Saadet hırkasını ve başlığını mertlerin şahı (Hz. Ali’den) giyindi. İrşada erdi, kemerbeste ile saadete ulaştı. Teslim taşı ve rıza ile istifade feyzini buldu. Övünç elbisesinin nurlarıyla açılan tarikat pirlerinin aslanı Hz. Hacı Bektaş Velî’dir.]

IV

Geydi ol tâc-ı murabba‘ şâh-ı merdândan ‘ayân

Yandırıp mişkât-ı zâtından uyardı cism ü cân

³⁴⁹ *Alleme* âdeme’l-*esmâc* küllehâ. Allah Âdem’e bütün *isimleri öğretti* (Bakara/31).

Ol haķikāt şehrine başdı ķadem haķķu'l-^c ayān

Şir-i pīrān-ı tarīķat Hācī Bektaş-ı Velī

[O, mertler şahı Hz. Ali'den dōrt kōřeli tacı giydi. Zatının kandilini yakıp can ve bedeni uyandırdı. Hakikat şehrine Hakkalyakin ayak bastı, tarikat pirlerinin aslanı Hz. Hacı Bektaş Velī'dir.]

V

Münkerān řimřirī tiğ oynadur gerdānına

Beñzemez hiç bir tarīķatda anıñ meydānına

Lā ve lā olmaz uşul-i meslek-i erkānına

Gör ne zātdur var ol dergāh-ı 'alīyyü'ş-şānına

Şir-i pīrān-ı tarīķat Hācī Bektaş-ı Velī

[Onun kılıcı, münkirlerin boynuna kılıç oynatır. Hiçbir tarikat onun meydanına benzemez. Meslek usul ve tarzlarına itiraz olmaz. Şanı yüce dergāhının kapısına git ve onunne yüce bir zat olduğunu gör, tarikat pirlerinin aslanı Hz. Hacı Bektaş Velī'dir.]

VI

Hākipāye yüz sürüp bul Şevķiyā Hāķķ'a vüşul

Sürülür dergāh-ı vālāsına gülbank-i Resul

Açılır meydān-ı erkān-ı 'Alī de'b-i uşul

Hāricü'l-ķavmi sürer dergāhdan itmez ķabul

Şir-i pīrān-ı tarīķat Hācī Bektaş-ı Velī

[Ey Şevķi! Ayağının tozuna yüz sürüp Hakk'a ulaş. Yüce dergāhında Hz. Ali'ye anlam meydanı açılır, Hz. Peygamber'i öven ilahiler okunur. Bu topluluğun dışındakileri dergāha kabul etmez, tarikat pirlerinin aslanı Hz. Hacı Bektaş Velī'dir.]

Der-Hakk-ı İmām-ı İsnā - ‘Aşer

[*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*]

I

Cenāb-ı Aḥmed’i var Zü’l-celāl-i kibriyādan şor

‘Alīyyü’l-Murtaẓāyı var Muḥammed Muştafā’dan şor

Şükūf-i ğonce-i beytü’n-nebīyi Murtaẓā’dan şor

Ḥasan ḥalk-ı rızā-yı şābır-i derd ü belādan şor

Hüseyn ibn-i ‘Alīyi var vādi-yi Kerbelā’dan şor

[Yüce Ahmed’i, yüce Zülcelal’dan sor. Hz. Ali’yi Hz. Muhammed’dan sor. Hz. Peygamber’in evinin gonca çiçeklerini Hz. Ali’dan sor. Bela ve derde karşı sabretmeye razı olacak yaratılışlı olan Hz. Hasan’dan sor. Hz. Ali’nin oğlu Hz. Hüseyin’i Kerbela vadilerinden sor.]

102^a

II

İmām işnā-aşer ḳadrini zāhid eylemez idrāk

Te‘ annüd ‘ırk-ı ḥūninden çıkar mı zāt-ı münker şāk

Cenāb-ı ‘ābid-i Bākır ḳarīn-i sırrı ol levlāk³⁵⁰

İmām-ı Şādıkı var kümmelīn-i evliyādan şor

Cenāb-ı Kāzım-ı Mūsāyı var Bārī Ḥudā’dan şor

[Zahit, on iki imamın yüceliğini idrak edemez. Bu kanları dökülen, mazlum ırktan inkârcı zat çıkmaz. O levlak sırrının âşinası Hz. Zelyenâbidin’dır. Hz. İmam (Cafer) Sadık’ı bütün evliyâlardan sor. Hz. Musa Kazım’ı Bârî Hüda’dan sor.]

³⁵⁰ Bknz: dipnot 17.

III

‘Alî şāh-ı Rızā Takî vü Nakî vü sır-ı peygamber
Cenāb-ı ‘Askerîdir cevheri ol şîr-i Hâk Hayder
İmāmü’l-Hakk-ı ‘ādil han u Mehdî gāzî-i ekber
Zuhûrun kevne var bir mihrimân-ı âşinādan şor
Hurûcın rûkn-i beyt-i a‘zamı a‘le’l-‘alādan şor

[Hz. Peygamber’in sırrı Hz. Ali Rıza, Hz. Taki ve Hz. Naki’dir. O, Allah’ın aslanı Hz. Haydar’ın cevheri Hz. Askerî’dir. Hak imam, adaletli sultan, yüce gazî Hz. Mehdî’dir. Kâinatın ortaya çıkışına var merhametli Hakk’ı bilenlerden sor. Yüce evin diğer hükümlerini yüceler yücesinden sor.]

IV

Zuhûr-ı kâ’ināta ‘aynü’l-elṭāf-ı ‘ināyetdür
Nizām-ı müslimîne hüsn-i tedbîr-i selāmetdür
Kamu mü’mîn muvaḥḥid ehl-i Hakk’a istirāḥatdür
O zāt-ı pâki Şevkî sen imāmü’l-enbiyādan şor
Haḳîkat ḥāl-i şânın var Cenāb-ı kibriyādan şor

[Kâinatın ortaya çıkışı inayet lütuflarının kaynağıdır. Müslümanların düzenine Hz. Hasan selamet tedbiridir. Bütün mümin ve muvahhit Hak ehline rahatlıktır. (Ey) Şevkî sen o temiz zatı peygamberlerin imamından sor. Hakikatin yüce şanını yüce Allah’tan sor.]

438.

Gazel

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün]

1. Hâbibü’l-kibriyâ nûr-ı Hudâ dünyāya bir gelmiş

‘Aliyyü’l-Murtaẓā kenzü’s-seḥā³⁵¹ dünyāya bir gelmiş

[Yüce sevgili, Hüda’nın nuru (Hz. Muhammed ve) cömertlik hazinesi Hz. Aliyyü’l-Murtaza dünyaya bir gelmiştir.]

2. Maḳāmāt ṭayy iden ba‘ de’n-Nebī dünyā vü mā-fihā

Cenāb-ı çār-yār-ı bā-şafā dünyāya bir gelmiş

[Dünyada ve ahirette Hz. Peygamber’den sonra makam sahibi olarak safa sahibi dört halife dünyaya gelmiştir.]

3. Bahādırılıkda müsteşnā şeci‘-i mīr-i merdānī

Cenāb-ı ‘amm-ı Ḥamza Muştafa dünyāya bir gelmiş

[Bahadarlıkta, kahramanlık ve yiğitlikte müstesna olarak Hz. Mustafa’nın amcası Hz. Hamza gelmiştir.]

102^b

4. Yezīdīden³⁵² iden taṭhīr cihānı ol Teberdārī

Ebū Müslim gibi merd-i Ḥudā dünyāya bir gelmiş

[Cihani, Yezit yanlılarından temizleyen Teberdarî lakaplı Ebu Müslim gibi Hüda’nın merdi dünyaya bir kez gelmiştir.]

5. Ş‘irde Ḥafız u Cāmī‘ daḥı Sa‘ diyle Firdevsī

Fuzūlī maḥremān u āşinā dünyāya bir gelmiş

[Şiirde Hafız, Cami, Sadi, Firdevsi ile Fuzuli âşina ve mahrem bir dost olarak gelmiştir.]

³⁵¹ Bu kelime metinde kenzü’l-vefā şeklinde yazılmış sayfa kenarında düzeltilmiştir.

³⁵² Bu kelime metinde muḥālīfden şeklinde yazılmış sayfa kenarında düzeltilmiştir.

6. Üveys ile müsemmā ol aran'dan mevlid-i zātı

ab l-i Muştafa h di'l-ver  d ny ya bir gelmiş

[O doğum yeri Karan olan Üveys (Veysel Karan ), hidayet kaynağı olan Hz. Mustafa'nın kabulüne gelmiştir.]

7. S n h t-i vezin mevz n bil  nok n   ar z na

i' irde p r-hüner evk  ged  d ny ya bir gelmiş

[iirde veznin i e doğması, eksiksik bir şekilde aruzun kullanılmasında, çok hünerli evk  dünyaya bir gelmiştir.]

439.

Der-Ma le-i H ccac n Fi'l-  Araf t

[fe' il t n fe' il t n fe' il t n fe' ilün]

1.  ri r   ar-ı mu' all ya ad -yı *Lebbeyk*

N h felek cennet-i Me'v 'ya ad -yı *Lebbeyk*

[Yüce ara *lebbeyk/buyrun* sadası erişir. Dokuz felekten  te Meva cennetine *lebbeyk/buyrun* sadası erişir.]

2. N r-ı p r-n r ider ol günde cih nı   irf n

Ulaur sırr-ı *ev-edn *³⁵³ya ad -yı *Lebbeyk*

[ rfan, o günde cih nı nurla doldurur, *lebbeyk/buyrun* sadası (iki yay mesafesinden) daha yakın sırrına ulaşır.]

3. Dağı bi'l-v s ta ib l-ile mal k tu 

³⁵³ Bknz: dipnot 26.

Olur işāl-ile Mevlā'ya şadā-yı *Lebbeyk*

[*Lebbeyk/buyrun* sadası, Mevla'ya ulaşarak mahlukatın yücelmesine vasıta olur.]

4. Şark u garb na' re-i tekbirle tolar ser-tā-pā

Gider i' zāz-ile bālāya şadā-yı *Lebbeyk*

[Doğu-batı tekbir nareleriyle baştan aşağı dolar. *Lebbeyk/buyrun* sadası saygı gösterme ile yücelere ulaşır.]

5. Şevki yevm-i ' Arafāt yevmike haşri'l-ecsād

İrişür dergeh-i vālāya şadā-yı *Lebbeyk*

[(Ey) Şevkî! Ölü bedenlerin biraraya toplandığı, Arafat gününde *lebbeyk/buyrun* sadası yüce dergâha erişir.]

440.

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]³⁵⁴

1. Gör Yezîdi hānedāna ne haķāret eyledi

Terk-i Havfu'llāh ile dürlü ihānet eyledi

[Yezid'in hanedana nasıl hakaret ettiğini gör. Allah'ın korkusunu terkedip türlü ihanetler etti.]

2. Baķ o kāfir ekfer-i bi'llāh Allāh ' aşķına

³⁵⁴ Bu şiir 102^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

Büse-gāh-ı Һazreti i‘ dāma cür’et eyledi

[Allah aşkına o kâfirlerin en kâfirine bak. (Çünkü) o, Hz. Muhammed’in öptüğü (Hz. Hüseyin)’i idam etmeye cüret etti.]

3. Tāyesi Cibrīl iken ol zāt-i pāk-i akdesiñ

Yine dīn terk ile bu fi‘le cesāret eyledi

[O mukaddes temiz zatın koruyucusu Cebrail aleyhisselam olmasına rağmen dini terkedip bu eylemi yapmaya cesaret etti.]

4. Yağdı cevri-ile esāsi-ı dīni ol dīv-i pelīd

Bir gürūh deyyūs Şāmīler ma‘ūnet eyledi

[O alçak dev dinin esasını cevr ile yaktı. Bir namussuz Şam topluluğu, ona yardım etti.]

5. Āh o Şām-ı kâfir-i bī-dīn sefih-i Һalṭabān

İttifāk-ile ‘azīm cürm-i cināyet eyledi

[Ah o sefih, kalpazan, dinsiz, Şanlı (kişi), azmedip toplanıp cinayet günahını işledi.]

6. Һaşre dek bu mācerā çıkmaz dil-i ‘uşşāğdan

Bir³⁵⁵ Һabāşetdür ki bu gayrı kifāyet eyledi

[Kıyamete kadar bu macera âşıkların gönlünden çıkmaz. Bu başka pisliğe gerek bırakmayacak kadar büyük bir fenalıktır.]

³⁵⁵ Bu kelime sonrasında “bir kerāhātdür” yazılıp üzeri çizilmiştir.

7. Yok mı inşâfîñ faķih bir kerre fikr it raħme gel

Ehl-i beyte ĉün Yezîd kâfir ĥıyânet eyledi

[(Ey) fakih insafın yok mu? Bir kere düşünüp merhamete gel. Yezit kâfiri ehl-i beyte ihanet etti.]

8. İtdi Sa‘ düddîn³⁵⁶ ile cümle kibâr-ı evliyâ

Anlara bi’l-ittibâ‘ Şevķî de la‘net eyledi

[Saadeddin (Taftazânî) ile cümle büyük evliyâlar ittifak etti, Şevķî de onlara katılıp (Yezid’e) lanet etti.]

103^a

441.

Devriyye

[fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilûn]

1. Min ezel bir ‘adem-i vâsi‘ şahrâda idüm

‘İlm-i kudretde maşûn kenz-i müsemmâda idüm

[Ezelden geniş bir yokluk çölündeydim. Allah’ın ilminde saklanmış, Allah’ın hazinesindeydim.]

2. Nice imrâr-ı zamân cevher-i ferdiyyetde

Buluban neşv ü nümâ kandîl-i ‘ulyâda idüm

[Fertlik cevherinde, özünde nice zaman geçerken yetişip, olgunlaşıp (Rabbin) yüce kandilindeydim.]

³⁵⁶ Yezid’e lanet etmenin caiz, hatta sevap olduğunu öne süren İslam âlimi. Abdullah Karaman, “İslam Hukuku Açısından Kerbela Olayı, **Çeşitli Yönleriyle Kerbela (Din Bilimleri) III.Cilt**, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas, 2010, s.90.

3. Çünkü ecrām-ı sirācında bulup terbiyye

Şad-hezār tayy-i hicābāt idüp āzāde idüm

[Cansızlığın nurlu kandilinde terbiye edildiğim vakit yüzbin perdeyi aşır özgürleşmişim.]

4. Lā-mekān ilini itmiş idim ez-seyr ü ‘ubūr

Bir zamānlar harem-i vaḥdet-i Mevlā’da idüm

[Ben mekânsızlık şehrini gezip dolaşmıştır. Bir zamanlar Allah’ın birlik haremindedim.]

5. Geldüm andan irişüp emr-i küne rūḥ-ı revān

Maḥzar-ı mecmū‘ -ı ervāḥda isrāda idüm

[Allah’ın “Ol” emrine uyarak ruha büründüm. Cenab-ı Hakk’ın kutsal mekânında, Allahın huzurunda idim.]

6. Zāt-ı feyyāz-ı Ḥudāvend-i kerīm didi *Elest*³⁵⁷

O zamān ben didüm *Āmentü*³⁵⁸ ser-implāda idüm

[Hüdavend-i Kerim olan Allah “*Ben sizin rabbiniz değil miyim?*” dediğinde “İman ettim” dedim, ilk inananalar olmada başta yazıldım, ilk inananlardan biriyim.]

7. Didi bi’l-cümle belī ba‘de olup iki cihet

Ben daḥı şākiren ikrāruma da’vāda idüm

³⁵⁷ Bknz: dipnot 120.

³⁵⁸ Āmentü, inandım anlamına gelir. Mehmet Yılmaz, **a.g.e.**, s. 50.

[Hepsi evet dedikten sonra iki tarafa ayrıldı. Ben (evet diyenlerdenim) bu şekilde Allah'ı tasdik etmekten şükrederek övündüm.]

8. *Ba' dezā mā 'u ve tīn³⁵⁹* şüret iken cism-i Şafî

Naql olup sulbüne şüretdeki eczâda idüm

[Hz. Muhammed'in arı duru bedeni "(Hz. Adem) *su ve toprak arasındayken*" yaratıldığında, onun zürriyetine aktarıldım, şehadet âlemindeki halinin bir parçasında idim.]

9. Süzülüp zerre-be-zerre şulb-i pederden pedere

Nice sergeşte güzâr-ile temâşâda idüm

[(Dünyaya gelmeden önce) zerre zerre babalarımın zürriyetinden süzülüp sarhoş dolaşıp temaşa etmekteydim.]

10. Nutfe-i pâküme mezc olmadı müşrik necisi

Ben Halîl şulb-i şadef bâtın-ı ahfâda idüm

[Şirk ehlinin pisliği benim tertemiz soyuma bulaşmadı Ben Hz. İbrahim'in tertemiz neslinde gizliydim.]

11. Ugradum Nūh-ile tufâna [to]landum dehri

Girdüm anuñ ile sefîneye deryâda idüm

[Hz. Nuh ile tufanı yaşadım ve dünyayı dolaştım. Onunla (suya) girdim, denizler hazinesindeydim.]

³⁵⁹ Bknz: dipnot 12.

12. Girdüm İbrahîm ile nârinâ Nemrûd-ı la'în

Zebh-i İsmâ'il olup mesken Minâ'da idüm

[Lanete layık Nemrut'un yaktırdığı ateşe Hz. İbrahim ile girdim. Hz. İsmail'in kurban edilmesi olup Mina'da bulundum.]

13. Ka' b'a dek silsile bî-şekk u hilâf tescîlen

Ba' de men şülb-i Nebî gelmege imzâda idüm

[Hz. Peygamber'in büyük dedesi Ka'b'a kadar halifelik şüphesiz kayda geçirilmiş, yazılmıştır. Hz. Muhammed'in zürriyetinden gelmeme karar verilmiştir.]

103^b 360

14. Dağı andan da Betül sırrına oldum nâfiz

Ol zürûf-ı şadef-i hażret-i Zehrâ'da idüm

[Sonra iffetli kadın (Hz. Zehra'nın) huzurunda sırrına nail oldum. O inci gibi sarılmış Hz. Zehra'da idim.]

15. Kerbelâ³⁶¹ şâhına çün zerre' şuverüm irişüp

Bârekallâhu lenâ aşlab-ı lâlâda idüm

[Kerbela şahı (Hz. Ali)'ye yüce soyum erişene kadar Allah'ın makbul kıldığı yüce soydaydım.]

16. Geldi İsmâ'il olan ceddüme nakl-i secere

Müteselsil ile taqdir olan imlâda idüm

³⁶⁰ Bu sayfanın kenarında şu ifade yer almaktadır: Nâzım, peder-i 'Alî olup ve 'Alî evlâdından olduğuna işaret eyledi ve işâbet itdi ve pederlerinin maḥlaşu Hürşid olduğuna işaret kıldı.

³⁶¹ Kerbelâ kelimesinden sonra "çün" yazılıp silinmiştir.

[Ben silsilem halinde takdir edilmiş olan yazıdaydım. Benim şecerem İsmail dedeme kadar gelmiştir.]

17. Cümle teslim ider ecdād-ı şerîf olduğumu

Ben şerāfetle ezel ‘ālem-i ma‘ nāda idüm

[Herkes atalarımın şerif soyundan olduğunu kabul eder. Ben mana âleminde şeriflik makamıylaydım.]

18. Veled-i sırr-ı ‘Alîyim veled-i sırr-ı ‘Alî

İrişüp şulbüne Hürşîd-i müzeyyâda idüm

[Hz. Ali’nin sırrının evladıyım, Hz. Ali’nin sırrının evladıyım Parlak ışık saçan güneş’in (Hurşid babasının mahlası) zürriyetine eriştim.]

19. İrişüp māder-i rahme giydüm anāşır-ı cāme

Toğuz ay on güne [dek] müddeti Mevlā’da idüm (kalıp bozuluyor)

[Anne rahmine erişip unsurlar elbisesini giydim. Dokuz ay on gün doluncaya kadar Allah’ın vadesindeydim.]

20. Baña nefḥ itdi Hudā nefḥa-i *min rūḥ*den ³⁶²

Geldüm esfel iline aḳdemi bālāda idüm

[Allah bana ruhundan üfledi. Yüce evvelde iken esfel, aşağılar âlemine geldim.]

³⁶² Ve iz kale rabbuke lil melaiketi inni halikun beşeren min salsalin min hamein mesnun. Fe iza seveytuḥu ve *nefaḥtu fihi min ruhi* fekau lehu sacidin: Hani Rabbin meleklerle, "Ben kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş balçıktan bir insan yaratacağım. Onu düzenleyip *içine ruhumdan üflediğim zaman*, onun için hemen saygı ile eğilin" demişti. Hicr/28-29

21. Vāh baña cism-i laṭif iken olup cism-i keṣif

Ezelî cümle küṣûfâtıdan âzâde idüm

[Güzel cisimli iken kötü cisimli olduğum için bana yazık! Önceden bütün kötülüklerden sıyrılmıştım.]

22. Bu tefāhur yeter ey Şevkî saña şekk mi idüñ

Aḥmed'e ümmet olup himmet-i vâlâda idüm

[Ey Şevkî, şüphen mi var! Hz. Amed'e ümmet olup yüce himmete (Peygamber'in şefaatine erişeceksin), sana bu övünç yeter.]

442.

Diger Devriyye

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

1. Nūr idüm zāt-ı ezel vākıf-ı bâhir geldüm

Sırr-ı *kenz*³⁶³ serde ḥafî sırrına zāhir geldüm

[Ezel zatında nurdum, ayan olana vâkıf olarak geldim. Başta gizli olan *küntü kenz* sırrına ayan oldum.]

2. Nūr-ı kandil-i ziyâ bezmine açdum perimi

Ben o pervāneyüm ol şu' leye ṭā'ir geldüm

[Kanadımı aydınlık kandilin nurlu meclisine açtım. Ben o pervaneyim, ateşin etrafında dönmeye geldim.]

³⁶³ Bknz: dipnot 120.

3. *Lî-ma‘allāh*³⁶⁴ ile birlikte idim levh-i ezel

Nūr-ı fahrü’s-şakaleyn ile mu‘āşır geldüm

[Ezelde kader yazılırken Allah ile birlikteydim. İnsan ve cinin efendisi Hz. Peygamber’in nuru yaratıldığı vakit (ben de) ordaydım.]

4. Yek nazardur bu teķātūr ile envāra kısm

Ben o taķsīm-i ḥaķīkatde meşāhir geldüm

[Bu (Peygamberin nurundan) damlalar ile (ruhların) kısma ayrılması tek bakıştır (vahdet-i vücud). Ben, o Allah’ın ruhları sınıflandırmasında şöhretli, kutlu geldim.]

5. Nice biñ nūr ḥicāb oldı ‘ubūr-ı seyrüm

Buldı ser neşve-nümā ehl-i başā’ir geldüm

[Yolculuğum güzergahınca binlerce nur örtüldü. Başım saadet buldu, hikmetleri görenler ehlinden geldim.]

6. Ḥarf libāsın şoyınup meşhed-i zātıyla ma‘a

Seyr-i dīdāra irüp maṭlaba nāzır geldüm

[Allah’ın tecellisinin görüldüğü yerdeyken harf elbisesinden soyunup, Allah’ı görmeye nail olup Allah’a müşahit geldim.]

7. Şad-hezār ḥarķ-ı ḥicāb-ile maķām tayy itdüm

Lā-mekān iline pervāz ile ṭā’ir geldüm

³⁶⁴ Bknz: dipnot 28.

[Yüzbin perdeyi yırtarak mekânlar üzerinden geçtim. Mekânsızlık ülkesine uçan bir kuş (olarak) geldim.]

8. Bir hıfâb irdi o dem kûşeme esrâr-ı nihân
Nuṭṭ-ı Rabbânî elest bezmine hâzır geldüm

[O anda bulunduğum yere gizli sırlarla dolu bir hitap ulaştır. Allah'ın kelamıyla elest bezmine hazır geldim.]

9. Kimisi lâ didi illâ didi pes ba'zı kesân
Ben muvaḥḥid idüm ikrâruma şâkir geldüm

[Kişilerden bazıları “hayır”, “şüphesiz hayır” dediğinde ben Allah'ın birliğine inandım ve (bela/evet) sözüme şükrettim.]

10. Baña geydürdi ezel câme-i ‘ışkı Hâlîk
Dîn-i fahrü’s-şakaleyne mütefâhîr geldüm

[Halık olan Allah, bana ezel giysisini giydirdi. İnsanların ve cinlerin övüncü olan Hz. Muhammed'i öven biri olarak geldim.]

11. Zerre-i şuverde durdum nice emrâr-ı zamân
Dökülüp şûlb-i aba zayf olup ‘âbir geldüm

[Uzun zaman suretler noktasında bekledim. Döl suyuna karışıp (dünyaya) geçici misafir (olmaya) geldim.]

12. Daḥı andan da güzâr eyledim ‘an-silsiletin
Düşdüm ol mâder-i rahme mütedâvir geldüm

[Silsileler halinde ondan gelip geçtim. Anne rahmine düştüm, tekrar(gerçek) âleme dönmek üzere geldim.]

13. Geldi m̃a-nār hevā düşdüm ‘anāşır iline

Dağı bir kabza türāb-ile serāser geldüm

[Heva ateşi geldi unsur memleketine (fāni âleme) geldim. Baştanbaşa bir avuç topraktan geldim (yaratıldım).]

14. İřidüp nefħa-i mülki ol gā’ib min-rūħiden

Giyüp ol kisve-i ādemliğı hācir geldüm

[O ruhların gayb âleminde nefesler iklimini duyup, insanlık elbisesini giyip, göçmen geldim.]

15. Tokuz ay on güne Ĥallāk-ı kerīm virdi mühlet

Vaqt-ı merhūnum irüp dehre mütenāfir geldüm

[Hallak-ı Kerim olan Allah dokuz ay on gün zaman verdi. Beklenen vakit dolduğunda, dünyaya ondan nefret etmek için geldim.]

104^b

16. Arza başdum k̃ademi lutf-ı Ĥudā-y-ile hemīn

Şüreti aħsen-i takvīmde evāħir geldüm

[Allah’ın lütfuyla yeryüzüne ayak bastım. En güzel, surette yaratılmakta son geldim.]

17. Şevķiyā böyle imiş şan‘ atı takdīr-i Ĥudā

Kenz-i Raħmān’a olup mālīk řā‘ ir geldüm

[Ey Şevkî! Allah'ın takdirinin sanatı böyleymiş. Rahman'ın hazinesime mâlik olup şair geldim, yaratıldım.]

443.

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]³⁶⁵

1. Muşhaf-ı tefsir-i hüsnünde seniñ vardur vecih

Münderic ümmü'l-kitābuñ ma' nası *lā reybe fih*³⁶⁶

[Senin hüsnünün tefsir kitabında güzellik vardır. Levh-i mahfuzda “*Onda asla şüphe yoktur*” ayetinin manası bulunur.]

2. Hakk *la-‘amruk*³⁶⁷ āyeti nazm-ı celîinde kısem

Eyledi zātı şifātında saña yokdur şebih

[Hakk'ın “*Ömrüne and olsun ki*” yemin ettiği üzere senin zatının bir benzeri yoktur.]

3. Melce'-i dünyā vü 'uqbā şāfi'-i rüz-ı cezā

Kāffe-i nāss-ı vücūduñ düşdi muhtācun ileyh

[Dünya ve ahiretin sığınağı, ceza gününün şefaatçisi, ...]

³⁶⁵ Bu şiir 104^b numaralı sayfanın kenarında yer almaktadır.

³⁶⁶ İşte kitap; *onda asla şüphe yoktur*. O, gûnahtan sakınanlar için bir rehberdir. Bakara/2

³⁶⁷ *Ömrüne and olsun ki* onlar sarhoşlukları içinde kör, sersem vaziyetlerdi. Hicr/72.

4. Bir gürüh-ı vâhime tağlîte düşdi tâ ezel

Görmedi anlar seni taşdıķde didiler vefih

[Ta ezelden bir kuruntu topluluğu yalanlandı. Onlar tasdik etmede seni görmeden evet dediler.]

5. Şalli yâ Rabbi ‘alâ şemsü’ d-duḡā bedrü’ d-dücā

Rûḡ-ı pāk-i Muştafa’ya Şevkiyā şalli ‘aleyh

[Ya Rabbi! Kuşluk vaktinin güneşi, karanlığın ay ışığı (olan Hz. Muhammed) üzerine selam olsun. Ey Şevkî! Hz. Mustafa’nın temiz ruhu üzerine selam (et).]

444.

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]³⁶⁸

1. Biz o sādāt-ı kirām-ı ibn-i peygamberlerüz

Âl-i aḡfād-ı Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥayder’lerüz

[Biz, o peygamber evladı olan yüce kişilerdeniz. Hz. Haydar’ın yüce torunlarındanız.]

2. *Biz‘ate minni*³⁶⁹ hadişinden bize vardur naşib

Nār-ı düzaḡdan berī bir silk-i pāk-i erlerüz

³⁶⁸ Bu şiir 104^b numaralı varağın kenarında yer almaktadır.

³⁶⁹ Bknz: dipnot 112.

[Benim bir parçamdır hadisinden bize nasip vardır. Biz cehennem ateşinden uzak, yolu temiz erleriz.]

4. Hānedān-ı ehl-i beytiñ kuluyuz kurbānıyuz

Hāk-i pāy-i Kānberī³⁷⁰ ve Mālikī Ecder³⁷¹lerüz

[Ehl-i beyt halkının kulu, kurbanıyız. Malik-i Ejder ve Kanber'in ayağının tozuyuz.]

5. Dāniş-i a' mā-yı zāhir fark u temyīzden berī

Sırr-ı bā'tından haberdār tābi' -i Ca' ferlerüz

[Zahiri görmeyenlerin ve seçip farketmekten uzak olanların bilgisi, bātının sırlarından haberdar olan Hz. Cafer'e tabi olanlardanız.]

6. Şevkiyā hilkatümüzde 'adāvet var bizüm

Kanda görsek āl-i Süfyānı tūtup şeşperlerüz

[Ey Şevkî! Bizim yaratılışımızda düşmanlık vardır. Süfyan ehlini nerde görsek şeşperleriz (gürz ile vurarak öldürürüz)]

Temmet

³⁷⁰ Hz. Ali'nin azadlı kölesi. Rivayete göre, Hz. Ali'ye çok bağlı idi. O evden çıkınca Kanber muhafızlık görevi yapmak üzere kılıcını takınır peşinden giderdi. Kanber, zenci idi. haccac'a karşı Hz. Ali'yi övdüğü için 95/714'de Emeviler döneminde Hacca tarafından Kûfe'de ya da Bağdat'ta şehid edilmiştir. Ahmet Gökbil, **a.g.e.**, s.466.

³⁷¹ Malik Eşter: Mālik b. el-Hâris b. Abdiyeğūs el-Eşter en-Nehaî (ö. 37/657[?]) Hz. Ali'nin sadık taraftarı olan meşhur Arap cengâveri. Abdülkerim ÖZAYDIN, "Eşter" **DİA**, İstanbul, 1995, c.11, s.486.

SONUÇ

Çalışmamızda transkripsiyonlu metni, diliçi çevirisi ile şekil ve muhteva bakımından incelemesi yapılan *Şevkî Divânı*'nın müellifi olan Karahisarlı Mehmed Şevkî Efendi'nin hayatı hakkında kaynaklarda bilgi bulunamamıştır. Fakat şiirlerden yola çıkarak onun soyunun on iki imam aracılığıyla Hz. Muhammed'e dayandığı yani seyit olduğu ve bunun da elindeki şecere ile ispatlı olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra divanın başlığında şairin Mevlevî olduğu ibaresi yer alsa da şiirlerde bu hususu destekleyip detaylandırabileceğimiz ifadeler tespit edilememiştir.

Tez çalışmamız süresince yaptığımız araştırmalarda eserin Konya Koyunoğlu Şehir ve Müze Kitaplığı'nda bulunan nüshasından başka bir nüshası tespit edilememiştir. Sayfa kenarlarında bulunan şiirlerden ve şaire dair notlardan hareketle bu yazmanın müstensih nüshası olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Ancak yazmanın herhangi bir yerinde müstensih ya da istinsah tarihi hakkında bilgi bulunamamıştır. Yazmanın sayfa kenarlarına düşülmüş çok sayıda sahh kaydı bulunmaktadır. Müstensih ya da müellifin eklediği bu düzeltme ve bilgiler metnin anlamlandırılmasına katkıda bulunmaktadır.

Farklı nazım şekilleriyle kaleme alınmış 444 şiirden oluşan divanda belirli bir tertibin olduğu görülmektedir. Bu tertip kapsamında şairin, Hz. Peygamber ve ailesi, dört halife ve on iki imam için yazılmış şiirleri huruf-ı heca sırasıyla oluşturduğu bir düzen kurduğunu söyleyebilmek mümkündür. Sayfa kenarlarına eklenen şiirlerde de aynı düzen kaygısının güdülmesi nüsha tertibindeki tutarlılığı destekler niteliktedir.

Divandaki şiirlerin neredeyse tamamının şahıs övgüsü için kaleme alınmış olması, bizi Hz. Muhammed'i övmek için yazılmış na't divanları üzerine araştırma yapmaya sevketmiştir. Çalışmamızda na't divanları incelenmiş ancak genellikle bu eserlerin Hz. Muhammed'e hasredildiği görülmüştür. Fakat bizim çalışmamız; Hz. Muhammed'in yanı sıra, Hz. Peygamber'in amcaları Hz. Abbas ve Hz. Hamza, eşi Hz. Hatice, kızı Hz. Fatıma ile Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Zeynelâbidin, Hz. Muhammed Bâkır, Hz. Cafer-i Sâdık, Hz. Musa Kâzım, Hz. Ali Rıza Hz. Muhammed Takî, Hz. Ali Nakî, Hz. Hasan Askerî ve Hz. Muhammed Mehdî için yazılmış övgü şiirlerini de içermektedir. Bu açıdan na't divanları içerisinde farklı bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Divanda on iki imamın tek tek övüldüğü şiirlerin yanı sıra tüm imamların aynı şiirde övüldüğü müstakil şiirler de yer almaktadır. Gazel, murabba, müseddes, tahmis ve müsebba nazım şekilleriyle kalem alınmış yedi düvazdeh bulunan *Şevkî Divanı*, düvazdeh türünün yazıldığı nazım şekillerinin çeşitliliğine katkısı ve bu tür ile ilişkisi bakımından önemli bir yere sahip olup düvazdeh türünün özelliklerinin ve sınırlarının belirlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Şevkî Divanı'nda 413 gazel, 14 kaside, 9 muhammes, 4 müseddes, 2 murabba 2 tahmis ve 1 müstezad nazım şekli ile kaleme alınmış şiir bulunmaktadır. Beyit sayısı bakımından en uzun şiirler Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin övgüsü için yazılmış olan kasidelerdir. En kısa şiir, 5 en uzun şiir ise 21 beyitten oluşmaktadır. Nazım şekilleri bakımından elimizdeki eserin, klasik divanlardakine benzer bir özellik taşıdığı söylenebilir.

Şiirlerde en sık kullanılan aruz ölçüsü Remel bahrinin “Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâ'ilün” kalıbıdır. Ayrıca divanda Remel bahrinin diğer kalıpları ile Hezec, Recez, Muzari ve Müctes bahirlerinin çeşitli kalıpları ile yazılmış şiirler de bulunmaktadır. Şiirlerde aruz kusurlarından ziyade şairin genellikle aruz kalıbına uydurmak için kelimelerin eklerinden ve bazen de kelimenin kendisinden feragat ettiği anlatım bozuklukları/eksiklikleri görülmektedir.

Şevkî'nin şiir üslubunda göze çarpan başlıca husus, çoğu beyitte şairin anlamı zihninde bitirmesine rağmen söz dizimsel olarak bunu gerçekleştirememiş olmasıdır. Şiirlerdeki özne, yüklem ya da tamlama eksikliği, yanlış ya da eksik kelime kullanımı, anlama katkısı olmayan fakat sürekli tekrarlanan eş ya da yakın anlamlı kelimeler anlam muğlaklığına sebep olmaktadır. Bunun şairden mi yoksa müstensihinden mi kaynaklandığı konusunda elimizde kesin bir delil bulunmamaktadır.

Şevkî'nin, methedilen kişiye ait vasıfları sıralarken hem Arapça hem de Farsça kelimeleri sıklıkla kullandığı görülmektedir. Arapça kelimelerin divandaki yoğunluğu, şairin övgülerini hadis ve ayetlerle delillendirmeyi tercih etmesinden kaynaklanmaktadır. Divandaki Farsça kelimelerin yoğunluğunun sebebi ise; şairin, Farsça sıfatlar ile beyitlerdeki övgüyü pekiştirmesi ve Farsça fiilleri şiirlerde yüklem olarak kullanmasıdır. Şiirlerinden hareketle her iki dil hakkında bilgi sahibi olduğunu söyleyebileceğimiz şairin, ses ahengini sağlamak kaygısıyla dilbilgisi ve anlatım

hatalarına düştüğünü söyleyebilmek mümkündür. Tüm bunlara rağmen ifadelerindeki samimiyetten hareketle şairin samimi bir dili olduğu söylenebilir.

Tek konuya hasredilmiş bir övgü divanı olan *Şevkî Divanı*'nın övgü üslubu incelendiğinde, karşımıza çıkan hâkim üslubun sıfatların ardı ardına sıralanmasıyla yapılan tensîkû's-sıfat sanatına dayalı övgü üslubu olduğu tespit edilmiştir. Şairin, övgü sıfatlarını sıralarken bazen aynı kökten gelen kelimeleri kullandığı bazen de bir övgü sıfatının Türkçe, Arapça ve Farsça karşılıklarını aynı yerde kullandığı görülmüştür. Şevkî, bazen yükleme bile yer vermeden sadece övgü sıfatları ve ünlem ile beyitlerdeki anlamı tamamlamıştır. Özellikle şiirlerde birden fazla sıfat aracılığıyla kurulmuş uzun sıfat tamlamalarının redif olarak kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Şevkî, tensîkû's-sıfat bağlamında şiirlerinde ele aldığı şahısları methederken abartılı övgülerden kaçınmış, İslam tarihi ve literatürdeki genel inancı yansıtan övgülere yer vermiştir.

Divanda, hem dördüncü halife hem de ilk imam olması sebebiyle hakkında en çok şiir yazılan kişi Hz. Ali'dir. Şiir sayısındaki bu çokluk şiirlerdeki anlam dünyası ve övgü sıfatlarındaki çeşitliliği de beraberinde getirmiştir. Divanda övülen kişilerin her birinin karakterine ve tarihi kişiliğine has övgü sıfatlarının yanında sadece bir grup/topluluk için kullanılmış sıfat tamlamaları da dikkat çekmektedir. Hem dört halife hem de on iki imam, o dönem Müslümanlarının emiri olmasına rağmen, dört halife için sadece halife ve emir; on iki imam için ise bu iki sıfata ek olarak imam ve velayet şahı sıfatlarının kullanılması gibi örneklerde de görüleceği üzere şairin kullandığı övgü sıfatları şefaath umduğu memduhuna göre çeşitlilik göstermektedir. Divanda tek tek şahısların övüldüğü şiirlerin yanı sıra Hz. Ali ve Hz. Muhammed, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, Hz. Abbas ve Hz. Hamza'nın birlikte övüldüğü şiirlerde olduğu gibi ortak özelliklerden hareketle kaleme alınmış övgü şiirleri de bulunmaktadır.

Hz. Muhammed ve ehl-i beytini methetmek için yazılmış övgü şiirlerinden oluşan *Şevkî Divanı*, klasik Türk edebiyatı geleneği içerisinde na't divanları ile benzerlik gösterse de birden fazla kişinin mürettep bir şekilde övgüsüne yer vermesi bakımından orijinallik göstermektedir. Yaptığımız araştırma ve incelemelerde bu yönüyle benzer başka bir divan tespit edilememiştir. Yapılacak yeni çalışmalar

aracılığıyla çalışmamızdakine benzer divanların bulunması ve incelenmesi, bu tarz eserlerin özelliklerinin ve sınırlarının netleştirilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdullah el-Farukî el-Müceddidî: **Ehl-i Beyt ve On İki İmamlar**, Farukiye Vakfı Yay., Ankara, 1999.
- Ağaçkırın (Zerraki), Seyyid Hüseyin, İbrahim Yılmazçelik: **Hız. Peygamberin Sevgili Torunları Seyyidler&Şerifler ve Nakîbü'l-Eşrâflık Müessesesi**, y.y., İstanbul, 2016.
- Ağırakça, Ahmet: **Hız. Osman**, Beyan Yay., İstanbul, 1994.
- Ağırman, Mustafa: **Hız. Peygamber'in Amcası Hız. Abbas**, Siyer Yay. İstanbul, 2020.
- Ahdî: **Gülşen-i Şu'ârâ**, haz. Süleyman Solmaz, AKM Yay., Ankara, 2005, s.193., Mustafa
- Ak, Murat: **Na'tlerin Tasavvufî Temelleri ve Na't Mecnuaları (Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Bölümü 1210,1211-Tenkitli Metin)**. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2014.
- Ak, Murat: **Bir Osmanlı Münevverî Fâik Ömer Efendi ve Divân-ı Nu'ût'u**, İSTEM, sa.25, y.13, s.47-94.
- Ak, Murat: **Şair ve Peygamber Na't Geleneğinde Hız. Peygamber İmgesi**, Ketebe Yay., İstanbul, 2019, s. 51-52.
- Akarsu, Murat: **Hilafetine Kadar Hız. Osman**, Ankara Üniv. SBE yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., Ankara, 1993.
- Akkuş, Metin: **Hız. Peygamber'e Na'tlar Dîvân-ı Nu'ût-ı Salâhî**, Şelale Yay., İstanbul, 2002.

- Akpınar, Ömer Faruk: **Hız. Osman (r.a.) ve Hadis Rivayetlerindeki Yeri**, Siyer Yay., İstanbul, 2021.
- Aksu, Ali: **Hazreti Ebu Bekir**, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, Sivas, 2019 Çevrimiçi:
<https://acikerisim.cumhuriyet.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12418/12406/Hz%20Ebu%20Bekir.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
(Erişim Tarihi: 21.01.2021)
- Akün, Ömer Faruk: “Divan Edebiyatı”
<https://islamansiklopedisi.org.tr/divan-edebiyati> .
(Erişim tarihi: 20.04.2021)
- Algar, Hamid: “Hasan el-Askerî”, **DİA**, C. 16, İstanbul, 1997, s.289.
- Algöl, Hüseyin: “Hamza”, **DİA**, c.15, s. 500-502, İstanbul, 1997
- Ali Enver: **Semâhâne-i Edeb**, (Haz. Sadık Erdem), TTK Yay., Ankara, 2000
- Alî Şîr Nevâyî: *Mecâlisü'n-Nefâ'is I (Giriş ve Metin); II (Çeviri ve Notlar*, Haz. Kemal Eraslan, TDK Yayınları, Ankara, 2001.
- Allame Tabatabâî: **Tüm Boyutlarıyla İslâm'da Şia**, (Terc. Kadir Akaras, Abbas Akyüz), Kevser Yay., İstanbul, 2016.
- Arslan, Mehmet: **Menâkıb-ı Çehâr-Yâr-ı Güzîn**, Sivas Belediyesi Yay., Sivas 2017.
- Arslan, Ömer: **Necâti Beg'in XV. ve XVI. Yüzyıl Klasik Türk Şiirine Tesiri**, İstanbul Üni. SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2021, s. 61.

- Atalan, Mehmet: **Cafer-i Sadık**, TDV Yay, Ankara, 2017.
- Atilla, Mustafa: **Nu'ût- Nebeviyye Mecmuası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)**, Dicle Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2012.
- Bakır Şerif el-Kureşî, **Müminlerin Annesi Hazret-i Hatice**, Revak Kitabevi, İstanbul, 2014
- Buzpınar, Şit Tufan: “Nakibüleşrâf”, **DİA**, C. 32, 2006, s. 320-324.
- Canım, Rıdvan: **Eski Türk Edebiyatında Türler**, Grafiker Yay., İstanbul, 2010
- Çağlı İşlek, Aynur: **Yahyâ Nazîm Dîvânı II**, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1991.
- Çöğenli, M. Sadi: “Hızır Bey’in (ö.863/1459) “el-Kasidetü’n-Nûniyye” İsimli Manzum Risalesi ve Türkçe’ye Çevirisi”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C.26, S. 1, Ankara, 1984, s. 269-284.
- Çuhacıoğlu, Abdulkadir: **Şîa ve İmâmet**, Kevser Yay., İstanbul, 2012.
- Danacı, Tülin: **Neccâr-zâde Şeyh Rızâ Dîvânı**, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.
- DİA: “Abbas”, **DİA**, C.1, s. 16-17, İstanbul, 1988.
- Dilçin, Cem: **Türk Şiir Bilgisi**, TDK Yay, Ankara, 2009.
- Doğrul, Ömer Rıza: “Abbas b. Abd el-Muttalib”, **İslâm-Türk Ansiklopedisi**, Asar-ı İlmiye Kütüphanesi Neşriyatı, İstanbul, 1360-61/1941-44, c. II, s. 66-71

- Durmuş, İsmail: “Methiyye” **DİA**, C.29, Ankara, 2004, s.466.
- Durmuş, İsmail: “Tensîk” **DİA**, C. 40, İstanbul, 1991, s. 466.
- Ebû Ali Hazzâz el-Kummi er-Râzi: **On İki İmâm’ın İmametinin Delilleri Kifâyetü’l Eser Fin-Nususi Ale’l Eimmet-il İsnâ Aşer**, Çev.Ali Orak, İmam Rıza Dergâhı Yay., İstanbul, 2020.
- Ekinci, Ramazan: “Nazım Şekilleri”, **Eski Türk Edebiyatı Teorik Bilgiler**, Kut Yay.,Çorum,2019
- Elaldı, Mehmet: **Nazîf, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânı’nın Tenkitli Metni**, Selçuk Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2005, s. 29-31.
- Enver, Ali: **Semâhâne-i Edeb**, (Haz. Sadık Erdem), TTK Yay., Ankara, 2013.
- Ertuna, Elif: **İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T9313 Numarada Kayıtlı Na’t Mecmuası: İnceleme-Çevirili Yazılı Metin**, Kırklareli Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli 2019.
- Esrar Dede: **Tezkire-i Şu’arâ-yı Mevlevîyye** (Haz. İlhan Genç), AKM Yay., Ankara, 2000.
- Eyuboğlu, İsmet Zeki: **Alevi-Bektaşî Edebiyatı**, Der Yay., İstanbul, 1991.
- Fatma Şâdiye Hanım: **Hazret-i Peygamber’in Sırrı Hazret-i Fâtîme Aleyha’s-selam**, Revak Yay., İstanbul, 2012.
- Fatma Şâdiye Hanım, **Hazret Peygamberin Sevgilisi Hazreti Hatice (Selamullahi Aleyha)**, Revak Kitabevi, İstanbul, 2012
- Fayda, Mustafa: “Hz. Ebubekir”, **DİA**, c. 10, s. 101-108, Ankara, 1994.

- Fayda, Mustafa: “Ömer”, **DİA**, C.34, 2007, İstanbul, s. 44-51.
- Fırlalı, Ethem Ruhi: “Hüseyin”, **DİA**, C. 18, İstanbul, 1998, s.518-521.
- Fırlalı, Ethem Ruhi: **İmam Ali**, TDV Yay., Ankara, 2019.
- Gökbel, Ahmet: **Ansiklopedik Alevi Bektaşî Terimleri Sözlüğü**, AKMB Yay., Ankara, 2019.
- Gökkuş, Yasemin: **Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum No. 779’da Bulunan “Mecmû’ya-i Müntehab-ı Na’t-ı Şerîf” Adlı Mecmû’a, 1b-69a Varaklar Arası (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, Cumhuriyet Üni., SBE Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2019
- Güftî: **Teşrifâtü’ş-Şu’ârâ**, haz. Kaşif Yılmaz, AKM Yay., Ankara, 2001, s.98.
- Gümüş, Nevin: **Yahyâ Nazîm Dîvânı I**, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992.
- Güngör, Şeyma: “Maktel-i Hüseyin”, **DİA**, C.27, 2003, Ankara, s. 456-457.
- Güzel, Abdurrahman: **Dinî Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yay., 2012, s. 358.
- Hakyemez, Cemil: **Şîa’da Gaybet İnancı ve Gaip On İkinci İmam el-Mehdî**, İSAM Yay., İstanbul, 2017.
- Işık, Ayhan: **Meşihat Arşiv Belgeleri Işığında Seyyidler ve Nakîbü’l-eşraflık Müessesesi**, İstanbul Üni. SBE Doktora Tezi, İstanbul 2013

- İşık, Ayhan: “Osmanlı Devleti’nde Nakîbü’l-eşrâflık Müessesesi ve Meşîhat Arışindeki Nakîbü’l-Eşrâf Defterleri”, **Alevilik Araştırmaları Dergisi**, Yıl:4, S.8, 2014, s. 213-285.
- İpekten, Haluk vd.: **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatında İsimler Sözlüğü**. MEB Yayınları, Ankara, 1988, s. 480-481.
- İlhan, Avni: **İmam Musa Kâzım İmam Ali Rıza İmam Muhammed Takî**, TDV Yay., Ankara, 2012, s.99-110.
- İpekten, Haluk: “Gazel”, **DİA**, C.13, İstanbul, 1996, s.440-442
- İpekten, Haluk: **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergah Yay., İstanbul, 2006
- İsen, Mustafa: **Künhü’l-Ahbâr’ın Tezkire Kısmı**, AKMB Yay., Ankara, 1994, s. 157.,
- İyiyol, Fatih: “Alevî-Bektaşî Geleneğinde Dûvâzlar-Dûvâzimamlar” **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C. 6, S.27, Yaz 2013, s. 228-250.
- Kaçar, Mücahit: **Şairlerin Işıltısı Ali Revnakî’nin Revnaku’ş-Şuarâ’sı-Molla Câmî’nin Poetikası-**, Büyüyen Ay Yay., İstanbul, 2016.
- Kaçar, Mücahit: **İbn-i Kemâl Dîvânı’nın İncelenmesi (Nazım Bilgisi-Belâgat-Üslûp ve Dil Özellikleri-Muhtevâ)**, İstanbul Üni. SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2010.
- Kanmaz, Fatma Esra: **Ömer Şevkî Mardinî ve Divanı.**, Gazi Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.
- Kandemir, M. Yaşar: “Hz. Hatice”, **DİA**, c. 16, s. 465-466.

- Karaman, Abdullah: “İslam Hukuku Açısından Kerbela Olayı, **Çeşitli Yönleriyle Kerbela (Din Bilimleri) III.Cilt**, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas, 2010.
- Kayhan (Ertürk), **Yahyâ Nazîm Dîvânı 5**, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Şaziye: Tezi, Kayseri 1996.
- Kılavuz, Ahmed Saim: “Zeynelâbidin”, **DİA**, C. 44, İstanbul: 2013, s.365-366.
- Kılavuz, Ahmet Saim: “Ali el-Hâdî”, **DİA**, C. 2, İstanbul, 1989, s.394-395.
- Kılavuz, Ahmet Saim: “Ali er-Rıza”, **DİA**, C. 2, İstanbul, 1989, s.436-438.
- Kılıç, Filiz: **Tezkire-i Şefkat-i Bağdâdî**.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55753,sefkat-tezkiresi-pdf.pdf?0>
(Erişim Tarihi: 20.04.2021), s. 611
- Kılıç, Filiz: “Müstezad”, **DİA**, C.32, İstanbul, 2006, s.148-149
- Kılıç, Filiz: “V.Nazım Şekilleri”, **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yay., Ankara, 2009.
- Kılıç, Filiz: **Klasik Türk Edebiyatının Peşinden**, Grafiker Yay., Ankara, 2011, s. 362.
- Kınalızâde Hasan **Tezkiretü’ş-şu’arâ**, haz. Aysun Sungurhan Eydurhan, TTK Çelebi: Yay., Ankara, 1989, s. 488
- Koca, Turgut **Şevkî Hayatı ve Şiirleri**, Çınar Matbaası, İstanbul, 1967.
- Koçak, Muhsin: “Ömer”, **DİA**, C.34, 2007, İstanbul, 51-53
- Köksal, M. A.: **Hazret-i Hüseyin ve Kerbelâ Fâciası**, Ketebe Yay., İstanbul, 2021.

- Köse, Fatih: **Yazarı Bilinmeyen Bir Hz. Hatice Hikayesi (Tenkitli Metin-İnceleme)**, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017.
- Kurban, Ahmet: **Yahyâ Nazîm Dîvânı IV**, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992.
- Kurtulmuş, Şakir: **Hz. Hamza**, Beyan Yay., İstanbul, 2013.
- Küçük, Sezâî: **Mevleviliği Son Yüzyılı**, Vefa Yay., İstanbul, 2007.
- Macit, Muhsin: **Nedîm Dîvânı**, AKMB Yay. Ankara, 2016, s. 371.
- Mehmed Nail Tuman: **Tuhfe-i Na'îlî Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri C.2.**, haz. Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı, Bizin Büro Yay., Ankara, 2001, s. 509,
- Mehmet, Akkuş,: **Hz. Peygamber'e Na'tlar (Divan-ı Nu'ut-ı Salahî)**. Şelale Yayınları, İstanbul, 2002.
- Meral, Arzu: **Yâdigâr-ı Mustafâ Hazret-i Hasan**, Revak Yay., İstanbul, 2019.
- Mollâ Ahmed İlâhî: **Tasavvuf-nâme İnceleme-Metin-Sadeleştirme-Tıpkıbasım**, haz. Mücahit Kaçar-Ahmet Akdağ, Büyüyen Ay Yay. İstanbul, 2015.
- Mustafa Safâyî Efendi **Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âsar min Fevâdi'l-Eş'âr)**, haz. Pervin Çapan, AKMB Yay., Ankara, 2005, s. 63-64.;
- Odunkıran, Fatih: **Fatih Odunkıran, Mevlevî tezkiresi: Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân (İnceleme-metin)**, İstanbul Üniv. SBE yayınlanmamış Doktora Tezi., İstanbul, 2020.

- Ögeri, Adem: “Şevkî, Muhammed Resûl”
<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-muhemmed-resul>, (Erişim Tarihi: 20.04.2021).
- Öz, Muhammed: “Ca’fer es-Sâdık”, **DİA**, C. 7, İstanbul, 1993, s.1-3.
- Öz, Muhammed: “Muhammed el-Bâkır”, **DİA**, C. 30, İstanbul, 2013, s.506-507.
- Öz, Muhammed: “Mûsâ el-Kâzım”, **DİA**, C. 31, İstanbul, 2006, s.219-221.
- Öz, Mustafa: “Kerbelâ”, **DİA**, C.25, Ankara, 2002, s.271-272.
- Öz, Mustafa: “Mehdî el-Muntazar”, **DİA**, C. 28, Ankara, 2003, s.376-377.
- Öz, Mustafa: “Muhammed el-Cevâd”, **DİA**, C. 30, İstanbul, 2005, s.514-515.
- Özaydın, Abdülkerim: “Eşter” **DİA**, İstanbul, 1995, c.11.
- Özdemir, Ali Rıza: **On İki İmam Hayatı Fikirleri Kısa Sözleri**, Kripto Yay., Ankara, 2018.
- Özdemir, Mehmet: **Neccâr-zâde Rızâ Divânı’nın Edisyon Kritiği**, Afyon Kocatepe Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Afyon 1999.
- Pala, İskender ve Filiz Kılıç: “Musammat”, **DİA**, C. 31, İstanbul, 2006, s. 233-235
- Pala, İskender: “Kaside”, **DİA**, C.24, İstanbul, 2001
- Sabuncu, Ömer: **Hazreti Peygamberin İlk Hanımı Hz. Hatice’nin Hayatı ve Kişiliği**, Harran Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, 2008

- Salihoğlu, İ. Salih: **Allah'ın Kılıcı Evliyaların Piri Yiğitlerin Şahı Siyeri Ali Kerremallahu Vecheh**, Çelik Yay., İstanbul, 2012.
- Sâlim Efendi: **Tezkiretü's-Şu'ârâ-i Sâlim Efendi**, haz. Adnan İnce, TDK Yay., Ankara, 2001, s. 485-487.;
- Seyyid Hüseyin Hz. Peygamberin Sevgili torunları Seyyidler ve Şerifler ve Ağaçkıran (Zerraki), **Nakîbü'l-eşrafîlık Müessesesi**, Dergah Ofset, İstanbul, 2016.
- Yılmazçelik, İbrahim:
- Solmaz, Süleyman: “Nev'î ve Ehl-i Beyt Hakkında Yazdığı Terkîb-i bend”, **Alevilik Bektâşîlık Araştırmaları Dergisi**, 2015, S.11, s.25.
- Soycan, Adil: **Türk Edebiyatında Hazreti Hatice ve Manzûme-i Hazret-i Hadîcetü'l-Kübrâ (Rol-Model Olarak Hazreti Hatice)**, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2018.,
- Muhammed Sallâbi, **Müminlerin Emiri Hz. Ali Hayatı Şahsiyeti ve Yaşadığı Çağ**, Ali Muhammed: Terc.Şerafettin Şenaslan, Ravza Yay., İstanbul, 2008.
- Nazîm: **Dîvân-ı Belâgat-Unvân-ı Nazîm**, (neşr. Mehmed Nâil), İstanbul H.1257/M.1841
- Saraç, M. A. Yekta: **Klâsik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye**, Gökkubbe Yay., İstanbul, 2011
- Sarıcık, Murat: **Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakîbü'l-Eşrafîlık Müessesesi**, TTK Yay., Ankara, 2003.
- Sarıçam, İbrahim: **Hz. Osman**, TDV Yay., Ankara, 2020.
- Sarıçam, İbrahim: **Hz. Ebubekir**, TDV Yay., Ankara, 2019.
- Sarıçam, İbrahim: **Hz. Osman**, TDV Yay., Ankara, 2020.

- Sarıçam, İbrahim: **Hz. Ömer**, TDV Yay., Ankara, 2020.
- Sofuoğlu, Cemal, **Alevîlik Bektaşîlik Tartışmaları**, TDV Yay., Ankara, 2014.
- Avni İlhan:
- Süleyman Nahifî **Na't ve Mirâciyye Mecmuası (Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü, 1211)**, haz. Ahmet Tanyıldız, Ankara 2018
- <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59382,suleyman-nahifi-nat-ve-miraciye-mecmuasipdf.pdf?0>
- Erişim tarihi: 23.01.2021
- Şafak Turgay, Akpınar **Hz. Ali'nin Sözlerinin Farsça ve Türkçe Manzum İsa: Tercümeleri**, Büyüyen Ay Yay. İstanbul, 2020.
- Şablenci, Mü'min b. **Nûru'l-ebzar Ehl-i beyt: On İki İmam, Kutuplar ve Mezhep Hasan Mü'min: İmamlarının Menkıbeleri**, Tercüme: Saim Güngör, Pamuk Yay., İstanbul, 2012.
- Şefkat: **Şefkat Tezkiresi, Tezkire-i şu'ârâ-yı Şefkat-i Bağdâdî**, Çevrimiçi: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55753,sefkatezkiresi-pdf.pdf?0>
- (Erişim Tarihi: 18.09.2019)
- Şen, Ahmet: "Hassân b. Sabit'in Hz. Hamza İçin Söylediği Mersiyeler", **derglabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi)**, Bahar 2016, C.4 S.7,4 s. 36-50.
- Şener, Halil İbrahim: **Halil İbrahim Şener, Mirâciye ve Na't-ı Şerîfler Mecmuasındaki Na'tların İşleniş**, İzmir Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Üyesi Tezi, İzmir ,1980.
- Şevkî Mehmed **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. İncinur Atık Gürbüz, Efendi:

Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-mehmed-sevki-efendi> (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

Şevkî Muhammed Resûl: **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. Adem Öger, Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-muhemmed-resul> (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

Şevkî Muhammed Şerîf, Kettekorgânî: **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. Feridun Tekin, Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-muhammed-serif-kettekorgani> (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

Şevkî Ömer: **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. Hakan Yekbaş, Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-omer-sevki> (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

Şevkî Sâhîb-zâde Ahmed Çelebi: **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, haz. İsmail Hakkı Aksoyak, Çevrimiçi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-sahibzade-ahmed-celebi> (Erişim Tarihi: 05.01.2020)

Şeyh Muhammed Numan: Müfid El-İrşad On İki İmamın Hayatı, Çev.Davud Duman, İmam b. Rıza Dergâhı Yayınları, İstanbul, 2019.

Şimşek, Mehmet: **Yahyâ Nazîm Divânı (III.Dîvân)**, Erciyes Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2007.

Toker, Ali: **Hânedân-ı Ehl-i Beyt Oniki İmam**, Buhara Yay., İstanbul, 2013.

Usluer, Zekeriya: **Süleyman Nahîfî Hayatı, Eserleri ve Hilyetü'l-Envâr'ı**, Marmara Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1994.

Uzun, Mustafa İsmet: “Kerbelâ”, **DİA**, C. 25, Ankara, 2002, s.274-275.

- Uzun, Mustafa: “Tensîk” **DİA**, C. 40, İstanbul, 1991, s. 468
- Üzüm, İlyas: “Hüseyn”, **DİA**, C. İstanbul, 1998, s.521-524.
- Üzüm, İlyas: **Tarihsel ve Kültürel Boyutlarıyla Alevîlik**, İSAM Yay. İstanbul, 2018.
- Varol, Mehmet **Hız. Hasan**, TDV Yay., Ankara, 2017.
- Bahaüddin:
- Yanık, Nevzat Hafis: “Hz. Hamza’ya (R.A.) Mersiyeler”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Ankara 2018, S.22 (4), s. 2449-2463.
- Yasav, Oya: **Hilyetü’l-Envâr**, Marmara Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1995.
- Yeniterzi, Emine: **Divan Şiirinde Na’t**, TDV Yay., Ankara, 1993.
- Yeşil, Şeyma: “Çerkeşîzâde Mehmed Tevfik Efendi ve Kasâ’id-i Tevfik’i” Ankara Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.
- Yılmaz, Hacı: “Osmanlıda Nakîbü’l-eşraflık Kurumu ve Eyâlet-i Rum’da Seyyitler Defteri”, **IV.Uluslararası Alevilik Bektaşilik Sempozyumu (18-20 Ekim 2018 Ankara)Bildiriler Kitabı**, s.725-737.
- Yılmaz, Mehmet: **Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)**, Kesit Yay., İstanbul, 2013.
- Yiğit, İsmail: “Hz. Osman”, **DİA**, İstanbul, 2017, C.33, s. 438-443.
- Kâmûsu’l-Muhît Tercümesi ve Vankulu Lügati**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, <http://www.kamus.yek.gov.tr/> (Erişim tarihi: 12.05.2021)

Koyunoğlu Şehir ve Müze Kitaplığı Kataloğu:

<http://88.255.225.19:8090/web/catalog/search.php>

(Erişim tarihi: 17.09.2021).

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay., İstanbul
1986, C.6, s.529.

ÖZGEÇMİŞ

İlk ve ortaöğrenimimi Buca Gazi İlköğretim Okulu'nda tamamladım. 2007 yılında Buca Hoca Ahmet Yesevi Lisesi'nden mezun oldum. Aynı yıl Fatih Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne derece burslu öğrenci olarak kaydoldum. 2011'de bölüm ikincisi olarak mezuniyetimin akabinde Öğretim Elemanı Yetiştirme Programı (ÖYP) ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladım. Aynı yıl, Boğaziçi Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda İngilizce dil kursu aldım. 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında tezli yüksek lisans programına kaydoldum. 2014-2015 eğitim öğretim yılı Güz döneminde Erasmus öğrencisi olarak Avusturya/Viyana'daki Universitaet Wien Philologisch Kulturwissencenschaftliche Fakultaet Institut für Orientalistik Türkische Sprache Bölümü'nde bulundum. 2015 yılında *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Mnz 560 Numarada Bulunan Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)* başlıklı yüksek lisans tezimi tamamladım. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında doktora programına kaydoldum. Ocak 2020'den beri Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya devam ediyorum. Yabancı dilim İngilizce'dir.